

Teataja

Eestikeelne väljaanne

Õigusaktid

59. aastakäik

10. veebruar 2016

Sisukord

II Muud kui seadusandlikud aktid

OTSUSED

- ★ Komisjoni otsus (EL) 2016/151, 1. oktoober 2014, riigiabi SA.31550 (2012/C) (ex 2012/NN) kohta, mida Saksamaa andis Nürburgringile (teatavaks tehtud numbri C(2014) 3634 all) ⁽¹⁾ 1
- ★ Komisjoni otsus (EL) 2016/152, 1. oktoober 2014, riigiabi SA.27339 (12/C) (ex 11/NN) kohta, mida Saksamaa andis Zweibrückeni lennujaamale ja lennujaama kasutavatele lennuettevõtjatele (teatavaks tehtud numbri C(2014) 5063 all) ⁽¹⁾ 68
- ★ Komisjoni otsus (EL) 2016/153, 2. juuli 2015, meetmete SA.31883–2015/N, 2011/C kohta, mida Austria võttis ja kavatseb edaspidi võtta ettevõtja Österreichische Volksbanken-AG ja Volksbanki pankade ühenduse toetuseks, ja otsuse 2013/298/EL muutmise kohta (teatavaks tehtud numbri C(2015) 4635 all) ⁽¹⁾ 132
- ★ Komisjoni otsus (EL) 2016/154, 22. juuli 2015, riigiabi SA.13869 (C 68/2002) (ex NN 80/2002) (üldise jaotusvõrgu uuendamiseks maksuvabastusega loodud arvestusliku reservi ümberliigitamine kapitalisendi alla) kohta, mida Prantsusmaa rakendas ettevõtte EDF suhtes (teatavaks tehtud numbri C(2015) 4959 all) ⁽¹⁾ 152

⁽¹⁾ EMPs kohaldatav tekst

ET

Aktid, mille pealkiri on trükitud harilikus trükikirjas, käsitlevad põllumajandusküsimuste igapäevast korraldust ning nende kehtivusaeg on üldjuhul piiratud.

Kõigi ülejäänud aktide pealkirjad on trükitud poolpaksus kirjas ja nende ette on märgitud tärn.

II

(Muud kui seadusandlikud aktid)

OTSUSED

KOMISJONI OTSUS (EL) 2016/151,

1. oktoober 2014,

riigiabi SA.31550 (2012/C) (ex 2012/NN) kohta, mida Saksamaa andis Nürburgringile

(teatavaks tehtud numbri C(2014) 3634 all)

(Ainult saksakeelne tekst on autentne)

(EMPs kohaldatav tekst)

EUROOPA KOMISJON,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 108 lõike 2 esimest lõiku,

võttes arvesse Euroopa Majanduspiirkonna lepingut, eriti selle artikli 62 lõike 1 punkti a,

olles kutsunud huvitatud isikuid üles esitama märkusi vastavalt nimetatud sätetele ⁽¹⁾ ja võttes nende märkusi arvesse

ning arvestades järgmist:

1. MENETLUS

1.1. AMETLIK UURIMISMENETLUS

- (1) Aastatel 2002–2012 võttis Saksamaa hulga abimeetmeid Saksamaal asuva Nürburgringi ringraja kasuks, sealhulgas abimeetmeid vabaajapargi, hotellide ja restoranide ehitamiseks ning vormel 1 võidusõitude korraldamiseks. Nürburgringi kompleksi omanikud olid riigiettevõtte Nürburgring GmbH (edaspidi „NG”), Motorsport Resort Nürburgring GmbH (edaspidi „MSR”) ja Congress- und Motorsport Hotel Nürburgring GmbH (edaspidi „CMHN”).
- (2) 2010. aasta juulis edastas Saksamaal Eifeli piirkonnas asuva vabaajapargi omanik Eifelpark GmbH (edaspidi „Eifelpark”) komisjonile teabe väidetava riigiabi kohta projekti „Nürburgring 2009” raames Nürburgringi ringraja äärde ehitatud vabaajaratistite rahastamisel. 2011. aasta aprillis sai komisjon Saksamaa motosportiühingult *Ja zum Nürburgring e.V.* riigiabi kohta teisegi kaebuse. Ühing väljendas muret selle pärast, et väidetavalt kahjumis olev projekt „Nürburgring 2009” ohustab ringraja tegelikku käitamist.
- (3) 21. märtsi 2012. aasta kirjaga teavitas komisjon Saksamaad oma otsusest (edaspidi „21. märtsi 2012. aasta otsus”) algatada käesoleva otsuse punktis 2 kirjeldatud abimeetmete 1–17 tõttu menetlus (edaspidi „ametlik

⁽¹⁾ Otsus riigiabi SA.31550 (2012/C) kohta, (ELT C 216, 21.7.2012, lk 14) ja otsus riigiabi SA. 34890 (2012/C) kohta (ELT C 333, 30.10.2012, lk 1).

uurimismenetlus”) Euroopa Liidu toimimise lepingu (edaspidi „ELi toimimise leping”) artikli 108 lõike 2 alusel ⁽²⁾. Komisjoni otsus menetluse algatamise kohta avaldati *Euroopa Liidu Teatajas* ⁽³⁾. Komisjon kutsus huvitatud isikuid üles esitama märkusi kõnealuste meetmete kohta.

- (4) 15. mail 2012 võttis Saksamaa veel järgmised abimeetmed (meetmed 18 ja 19), mida on kirjeldatud punktis 2, ja teatas nendest 25. mail 2012 komisjonile. Komisjon teavitas 7. augusti 2012. aasta kirjaga Saksamaad oma otsusest (edaspidi „7. augusti 2012. aasta otsus”) laiendada uurimismenetlust uute abimeetmete suhtes ⁽⁴⁾. Komisjoni otsus menetluse laiendamise kohta avaldati *Euroopa Liidu Teatajas* ⁽⁵⁾. Komisjon kutsus huvitatud isikuid üles esitama märkusi uute meetmete kohta.
- (5) 23. aprillil, 15. juunil, 18. juulil, 20. juulil, 17. augustil ja 7. septembril 2012 ning 18. jaanuaril 2013 laekusid komisjonile Saksamaa märkused. 21. märtsi 2012. aasta otsuse kohta edastasid 9. augustist kuni 18. oktoobrini 2012 oma märkused komisjonile üheksa huvitatud isikut. 18. ja 23. oktoobril 2012 edastas komisjon huvitatud isikute märkused Saksamaale. Saksamaa vastas 15. novembril 2012. 7. augusti 2012. aasta otsuse kohta sai komisjon 5. novembrist kuni 30. novembrini 2012 märkused kolmelt huvitatud isikult. 3. detsembril 2012 edastas komisjon huvitatud isikute märkused Saksamaale. Saksamaa vastas 2. jaanuaril 2013.
- (6) 29. jaanuaril 2013, 4. ja 5. juunil 2014 palus komisjon Saksamaalt lisateavet; Saksamaa vastas 15. aprillil 2013, 4. ja 6. juunil 2014.

1.2. MAKSEJÕUETUSMENETLUS JA VARA VÕÕRANDAMINE

- (7) 24. juulil 2012 andis kohus (Amtsgericht Bad Neuenahr-Ahrweiler) Nürburgringi omanikettevõtjate (NR, MSR ja CMHN) vara suhtes ajutise omahalduse korralduse ning algatas seejärel 1. novembril 2012 maksejõuetusmenetluse vara omahalduse kujul. Sellest ajast alates juhivad NG, MSR ja CMHN äritegevust omahaldur või tervendamisujuht ja vara ajutine hooldaja (edaspidi mõlemad koos „pankrotihaldur”). Kumbki ei ole kohustatud järgima osanike korraldusi. NG, MSR ja CMHN jätsid maksejõuetusmenetluses oma ainukeseks finantsnõustajaks audiitorfirma KPMG AG (edaspidi „KPMG”), kes korraldas nende ülesandel nende vara võõrandamist ja vastutas kõikide kontaktide eest huvitatud pakkujatega.
- (8) Alates 2012. aasta oktoobrist on komisjon arutanud Saksamaa ja pankrotihalduritega riigiabi alaseid õigusprobleeme, mis võivad tekkida NG, MSR ja CMHN vara võõrandamisel.
- (9) 1. novembrist 2012 käitab kogu Nürburgringi kompleksi 100 % tütarettevõtja Nürburgring Betriebsgesellschaft mbH (edaspidi „NBG”), kelle asutasid pankrotihaldurid. NBG astus varasema käitaja Nürburgring Automotive GmbH (edaspidi „NAG”) asemele ⁽⁶⁾.
- (10) Seoses NG, MSR ja CMHN maksejõuetusega alustasid pankrotihaldurid alates 2013. aasta maist nende vara võõrandamist. 15. mail 2013 algatati vara võõrandamiseks pakkumismenetlus. 23. mai 2013. aasta kahe kirjaga edastasid komisjoni talitused Saksamaale ja pankrotihalduritele arvamuse erinevate vara võõrandamise võimaluste kohta, mis oleksid kooskõlas riigiabi eeskirjadega ⁽⁷⁾.

⁽²⁾ 20. juuni 2012. aasta otsusega edastas komisjon Saksamaale 21. märtsi 2012. aasta otsuse paranduse.

⁽³⁾ ELT C 216, 21.7.2012, lk 14.

⁽⁴⁾ 22. augustil 2012 liideti riigiabi juhtum SA.34890 (2012/C), mis algatati 7. augusti 2012. aasta otsusega ametliku uurimismenetluse laiendamise kohta, halduslikult riigiabi juhtumiga SA.31550 (2012/C).

⁽⁵⁾ ELT C 333, 30.10.2012, lk 1.

⁽⁶⁾ Selle aluseks oli NG, NAG ja NBG vaheline 27. novembri 2012. aasta kompromissleping.

⁽⁷⁾ Komisjoni talitused juhtisid tähelepanu eelkõige sellele, et 1) ringraja väljajätmisel pakkumismenetlusest ei ole võimalik välistada ostjale antud täiendava riigiabi olemasolu ja „vanade” toetuste ülekandmist; 2) üldsuse juurdepääsu ringrajale – välja arvatud Nürburgringi ringraja kasutamine ärieesmärkidel, nt autotööstuse katsesõitudeks – on käimasolevas riigiabi menetluses võimalik käsitleda teatud tingimustel neutraalse elemendina; 3) seoses töötajate garanteeritud tööõhõivega 2016. aasta lõpuni tuleks arvesse võtta komisjoni otsust SERNAMi riigiabi juhtum (komisjoni 4. aprilli 2012. aasta otsus riigiabi SA.34547 kohta – Prantsusmaa – *Reprise des actifs du groupe SERNAM dans le cadre de son redressement judiciaire*); 4) võõrandamine ei tohiks *a priori* põhjustada võimaliku sissenõutava riigiabi üleminekut vara omanikelt vara võimalikule/võimalikele ostj(ate)le.

- (11) NG, MSR ja CMHN vara võõrandamise kohta esitas Saksamaa teavet 10., 15. ja 30. aprillil 2013, 9. oktoobril 2013, 27. veebruaril 2014 ja – pärast komisjoni 13. märtsi, 23. mai, 4. juuli ja 7. juuli 2014. aasta teabenõudeid – 23. aprillil, 26. mail ja 10. juulil 2014. 18. oktoobril 2012, 7. märtsil 2013, 11. oktoobril 2013 ja 26. veebruaril 2014 toimusid Brüsselis kõnelused komisjoni, Saksamaa ja pankrotihaldurite vahel. Peale selle sai komisjon huvitatud isikutelt lisamärkusi.
- (12) 23. detsembril 2013 ja 2. jaanuaril 2014 saatsid vastavalt *Ja zum Nürburgring e. V.* (edaspidi „esimene kaebaja“) ⁽⁸⁾ ja pakkumismenetluses osalenud Saksa autoklubi ADAC e. V. (edaspidi „teine kaebaja“) kirjad, milles nad väitsid, et Nürburgringi vara käimasolev võõrandamine pankrotihaldurite kaudu on riigiabi eeskirjadega vastuolus. 4. veebruaril 2014 palus esimene kaebaja komisjonil võõrandamisprotsessi peatada ja esitas uue teabe. Vastuseks komisjoni 13. jaanuari 2014. aasta kirjale edastas Saksamaa oma märkused mõlema kaebaja 10. veebruari 2014. aasta kirjaga esitatud nõuetele. Esimene kaebaja saatis 8. juulil 2014 lisaselgitused, mille kohta Saksamaa esitas märkused 14. juulil 2014.
- (13) 10. aprillil 2014 esitas pakkumismenetluses osalenud [kolmas pakkuja], Inc. (edaspidi „kolmas kaebaja“ või „[kolmas pakkuja]“) komisjonile võõrandamismenetluse kohta kaebuse. 17. aprillil 2014 tegi sedasama Meyrick Cox (edaspidi „neljas kaebaja“), kes kuulus pakkujate konsortsiumi [teine pakkuja] (edaspidi „[teine pakkuja]“, mille koosseisus olid [teine pakkuja] European Capital Partners LLP, Meyrick Cox, Marcus Graf von Oeynhausen-Sierstorf ja Wadell & Reed, Inc.). Need kaebused edastati Saksamaale vastavalt 16. ja 17. aprillil 2014. 25. aprillil 2014 esitas Saksamaa oma märkused neljanda kaebaja kaebuse kohta. 5. mail 2014 tegi ta seda kolmanda kaebaja kaebuse kohta. 19. mail 2014 edastas kolmas kaebaja uued argumentid. 22. mail 2014 edastas Saksamaa nimetatud uute argumentide kohta oma märkused. Kolmas kaebaja andis 23. mail 2014 lisateavet, mille kohta Saksamaa esitas märkused 10. juulil 2014; kaebaja 16. juunil ja 7. juulil 2014 edastatud järgmiste selgituste kohta esitas Saksamaa märkused 11. juulil 2014. 29. juulil, 20. augustil, 8. septembril ja 12. septembril 2014 andis Saksamaa lisateavet, milles käsitleti ka kolmanda ja neljanda kaebaja 21. augusti, 3. septembri ja 12. septembri 2014. aasta märkusi. Lisaks toimus 22. juulil ja 5. septembril 2014 Brüsselis kaks kohtumist komisjoni talituste, Saksamaa esindajate, pankrotihaldurite ja KPMG vahel.
- (14) Kuna ametlik uurimismenetlus võib lõppeda komisjoni negatiivse otsusega, mis tähendab siseturuga kokkusobimatu riigiabi sissenõudmist, palus Saksamaa komisjonil kinnitada, et NG, MSRi ja CMHNi suhtes kehtestatud tagasimaksekohustus ei kehti varade ostja ega tema käitajana tegutseva tütarettevõtja suhtes ega takista NBGI Nürburgringi käitamast 2014. aasta hooajal, mille järel on ette nähtud selle ettevõtja likvideerimine.

2. ABIMEETMETE KIRJELDUS

2.1. ABI ANDJAD

- (15) Raha on eraldanud viis üksust: 1) Rheinland-Pfalzi liidumaa ⁽⁹⁾ (edaspidi „liidumaa“), 2) liidumaale kuuluv pank Investitions- und Strukturbank Rheinland-Pfalz GmbH (edaspidi „ISB“), 3) ISB 100 % tütarettevõtja Rheinland-Pfälzische Gesellschaft für Immobilien und Projektmanagement GmbH (edaspidi „RIM“), 4) Ahrweileri maakond ja 5) NG ⁽¹⁰⁾.

2.2. VÄIDETAVAD ABISAAJAD

- (16) 30. aprillini 2010 oli Nürburgringi kompleksi ⁽¹¹⁾ omanik ja käitaja NG.

⁽⁸⁾ Pärast NG ja NAG vahelise rendilepingu ülesütlemit 2012. aasta veebruaris loobus esimene kaebaja, üks kahest esimesest kaebajast, oma ebasoodsast hoiakust ringrajale antud riigiabi suhtes ja teatas, et 2012. aastal päästmisabina teatatud meetmed tuleks heaks kiita, et ringrada iseenesest ei ole abi saanud ja seetõttu tuleks see uurimismenetlusest kõrvale jätta ning et Nürburgringi käitamise puhul on tegemist üldist majandushuvi pakkuvate teenustega.

⁽⁹⁾ Rheinland-Pfalzi liidumaa.

⁽¹⁰⁾ NG (Nürburgring GmbH) tegevusala on autosektori, motosporti ja turismi edendamine Eifeli piirkonnas. 90 % NGst kuulub liidumaale ja 10 % Ahrweileri maakonnale. Liidumaa ja Ahrweileri maakond on NG osanikena esindatud NG nõukogus.

⁽¹¹⁾ Nürburgringi kompleksi kirjeldus on esitatud 21. märtsi 2012. aasta otsuse punktis 2.1.

- (17) 1. mail 2010 korraldati Nürburgringi kompleksi omandisuhted ja käitamine ümber. NG jäi ringraja ja vabaajapargi omanikuks, ta omandas 93,3 % osaluse kaudu MSRis⁽¹²⁾ kaudse osaluse majutus- ja toitlustustevõtetes ja temast sai kaudselt 93,3 % ulatuses CMHNi⁽¹³⁾ omanik (MSR ja CMHN jäid majutus- ja toitlustustevõtete otsesteks omanikeks). Ringraja, vabaajapargi ning majutus- ja toitlustustevõtete käitamine anti rendilepinguga üle NAGle⁽¹⁴⁾, vrd 10. meede⁽¹⁵⁾.
- (18) Nagu juba märgitud, on abisaajate NG, MSR ja CMHN suhtes käimas maksejõuetusmenetlus. Teised abisaajad, kelle suhtes algatati maksejõuetusmenetlus, on IPC Gesellschaft für internationale Projektcoordination mbH (edaspidi „IPC“),⁽¹⁶⁾ Weber Projektierungs- und Realisierungs GmbH (edaspidi „Weber“)⁽¹⁷⁾ ja Cash Settlement and Ticketing GmbH (edaspidi „CST“)⁽¹⁸⁾.
- (19) Abisaajad, kes jätkavad oma tegevust ega kuulu maksejõuetusmenetluse alla, on Mediinvest GmbH, kes on vahepeal ümber nimetatud Return Projektmanagement GmbHks (edaspidi „Mediinvest“)⁽¹⁹⁾, Geisler & Trimmel General Contractor GmbH (edaspidi „Geisler & Trimmel“)⁽²⁰⁾, NAG ja Fahrsicherheitszentrum am Nürburgring GmbH & Co. KG (edaspidi „FSZ“)⁽²¹⁾. Tegevuse lõpetanud abisaajad on Erlebnispark Nürburgring GmbH & Co. KG (edaspidi „EWN“)⁽²²⁾, Motorsport Akademie Nürburgring GmbH & Co. KG (edaspidi „MAN“)⁽²³⁾, Test & Training International GmbH (edaspidi „TTI“)⁽²⁴⁾, Bike World Nürburgring GmbH (edaspidi „BWN1“)⁽²⁵⁾, BikeWorld Nürburgring Besitz (edaspidi „BWNB“), BikeWorld Nürburgring GmbH (edaspidi „BWN2“), Camp 4 Fun GmbH & Co. KG (edaspidi „Camp4Fun“)⁽²⁶⁾ ja MI-Beteiligungs- und Verwaltungs GmbH (edaspidi „MIB“)⁽²⁷⁾.

⁽¹²⁾ MSRI tegevusala on projektiarendus, kinnisvara, puhkerajatiste, hotellide ja kuurortide ehitamine ning osalemine ettevõtetes, mis on seotud projektiarendusega Nürburgringi läheduses. Alates 25. märtsist 2010 on MSR 93,3 % ulatuses NG omandis ja 6,7 % ulatuses RIMI omandis. Enne 25. märtsi 2010 olid MSRI osanikud Mediinvest GmbH (49,5 %), Geisler & Trimmel General Contractor GmbH (33,8 %), NG (10 %) ja Weber Projektierungs- und Realisierungs GmbH (6,7 %).

⁽¹³⁾ CMHNi tegevusala on hotellide, puhkusekinnisvara ja kuurortide ehitamine ja käitamine. CMHN on 100 % ulatuses MSRI tütarettevõtja.

⁽¹⁴⁾ NAG tegevusala on Nürburgringi ringradade, hotellide, sõiduohutuskeskuse, sõidukooli, mitmeotstarbeliste hallide, ringwerk'i ning kõikide muude Nürburgringi sihtkohtade käitamine. NAG osanikud on kumbki 50 %ga Mediinvest GmbH ja Lindner Unternehmensgruppe GmbH & Co Hotel KG.

⁽¹⁵⁾ Majutus- ja toitlustustevõteteid käitas NAGga sõlmitud lepingu alusel Lindner Hotels AG.

⁽¹⁶⁾ IPC likvideerimine registreeriti äriregistris 4. detsembril 2008. Likvideerimise lõpetamisest ei ole äriregistrile seni teatatud.

⁽¹⁷⁾ Weber tegeles majutus- ja toitlustustevõtete ehitamisega. 23. novembril 2010 algatati Weberi likvideerimine.

⁽¹⁸⁾ CST tegevusala oli sularahata maksesüsteemi käitamine, mille puhul kliendid maksavad kõikide Nürburgringi kompleksi atraktsioonide külastamise eest ühe kaardiga (*ringcard*). CST osanikud olid 1. novembrini 2012 kumbki 50 %ga NG ja MIB. 19. detsembril 2012 alustas NG 100 % omanikuna likvideerimist. Varad anti üle NGle. Saksamaa andmetel kustutati ettevõtte äriregistrist 22. mail 2014.

⁽¹⁹⁾ Mediinvesti tegevusala on kinnistu- ja hoonelepingute sõlmimise vahendamine, projektiarendus ning kinnisvara, puhkerajatiste ja kuurortide ehitamine. Mediinvest on 100 % ulatuses Kai Richteri omand. 18. juunil 2013 nimetati Mediinvest ümber Return Projektmanagement GmbHks.

⁽²⁰⁾ Geisler & Trimmel tegeles majutus- ja toitlustustevõtete ehitamisega.

⁽²¹⁾ FSZ tegevusala on sõiduohutuskeskuse rajamine, omamine ja käitamine. Ta kuulus 41 % ulatuses NG omandisse. 2013. aasta oktoobris lõpetasid enamused osanikud NGs osalemise.

⁽²²⁾ EWNi tegevusala oli motosportidele orienteeritud atraktsioonidega lõbustuspargi käitamine Nürburgringi läheduses. 31. märtsil 2011 muudeti ettevõtja ärinimi Ringwerk GmbH & Co. KGks; NG oli ainsusosanik 24. augustini 2011, mil EWNi vara läks NGle üle, mille tulemusena registreeriti äriregistris ettevõtja kustutamine ilma ametliku likvideerimiseta.

⁽²³⁾ MANi tegevusala oli Saksa motosporti edendamine koolitusasutuse käitamise kaudu. Ainsusosanik oli NG. Ettevõtja likvideeriti ja kustutati 11. detsembril 2013 äriregistrist. Kogu vara anti üle NGle.

⁽²⁴⁾ TTI tegevusala oli sõiduohutuskeskuste edendamine, käikuandmine, rajamine ja käitamine. NG omandis oli 26 % ettevõttest, samal ajal kui ülejäänud 74 % osanikud olid Brands Hatch Leisure Group Limited, Fawkhams Longfield, Kent/Ühendkuningriik (26 %), Test & Training Gesellschaft mbH, Teesdorf/Austria (26 %) ja Tilke GmbH, Aachen (22 %). Ettevõtja likvideeriti. 4. detsembril 2007 kustutati ta äriregistrist.

⁽²⁵⁾ BWNi tegevusala oli uute ja kasutatud mootorrataste ost-müük ning mootorrattaturismi edendamine Eifeli piirkonnas. 6. septembril 2005 jõustus Bike World Nürburgring GmbH (edaspidi „BWN“) ja BikeWorld Nürburgring Besitz GmbH (edaspidi „BWNB“) ühinemine. BWNB ostnud ettevõtja nimetati seejärel ümber BikeWorld Nürburgring GmbHks (edaspidi „BWN2“). 15. mail 2007 võõrandas NG oma 49 % suuruse osa viimatinimetatud ettevõttes Norbert Brücknerile ja Jörg Jovyle ning loobus oma laenude tagasimaksmisest. BWN2 lõpetas oma äritegevuse Nürburgringi läheduses 2008. aastal. Saksamaa andmetel nimetati BWN2 ümber BikeWorld GmbHks ja ettevõtja asukoht viidi üle St. Ingberti Saarimaal.

⁽²⁶⁾ Camp4Funi tegevusala oli maastikusõidupargi käitamine. 18. oktoobri 2010 oli NG ettevõtja ainuke usaldusosanik, seejärel läks tema vara üle NGle ja Saksamaa äriregistris registreeriti ettevõtja kustutamine ilma ametliku likvideerimiseta.

⁽²⁷⁾ MIB tegevusala oli osalemine teistes ettevõtetes ja nende juhtimise ülevõtmine. MIB oli 80 % ulatuses Kai Richteri omand ja 20 % ulatuses Klaus Königi omand. 18. juunil 2013 MIB ja NAG ühinesid.

2.3. MEETMETE KIRJELDUS

- (20) Käesolevas uurimismenetluses uuritakse ringraja- ja turismirajatiste rajamise ja käitamise rahastamist enne projekti „Nürburgring 2009”, kõikide nende rajatiste ehitamise rahastamist projekti „Nürburgring 2009” raames ja vormel 1 võidusõiduürituste korraldamise rahastamist. Projekti „Nürburgring 2009” eesmärk on anda ringrajale erinevate atraktsioonidega lisaväärtust, et muuta see aasta ringi ligitõmbavamaks. Projekt „Nürburgring 2009” hõlmas I osa (peamiselt tribüünid ja meelelahutusrajatised) ja II osa (peamiselt majutusasutused) ⁽²⁸⁾.

a) 21. märtsi 2012. aasta otsuses käsitletavad meetmed

- (21) 1. meede (kapitali andmine NGle liidumaa ja Ahrweileri maakonna poolt sissemaksete tegemise kaudu kapitalireservi ja kapitali suurendamise kaudu): liidumaa eraldas NGle kapitalireservi ⁽²⁹⁾ tehtavate sissemaksete kaudu kapitali 1. mail 2002. aastal 2 179 000 eurot ⁽³⁰⁾ ja 21. detsembril 2004. aastal 22 839 241 eurot ⁽³¹⁾. Lisaks suurendasid liidumaa ja Ahrweileri maakond NG kapitali 31. augustil 2004. aastal 4 887 000 euro ⁽³²⁾ võrra ja 4. septembril 2007. aastal 10 000 000 euro võrra. Kokku eraldasid liidumaa ja Ahrweileri maakond aastatel 2002–2007 NGle kapitali 39 905 241 eurot.
- (22) 2. meede (NG osanikulaen oma tütarettevõtjatele enne projekti „Nürburgring 2009” algust): sõltumata projektist „Nürburgring 2009” andis NG oma tütarettevõtjatele tabelites 1–4 näidatud osanikulaenu kokku 11 176 953,14 eurot. Intressimääraks lepiti kokku 6 %, tagatise ei antud.

Tabel 1

NG osanikulaen ettevõtjatele EWN, FSZ, MAN, TTI ja Camp4Fun

Saaja	Lepingu sõlmimise kuupäev	Summa (eurodes)	Intressimäär (%)
EWN (*)	1.1.2006	4 853 553,04	6
EWN	30.6.2006	350 000	6
EWN	22.12.2006	350 000	6
EWN	4.7.2007	450 000	6
EWN	17.3.2009	182 313,24	6
EWN	29.4.2009	9 303,74	6
FSZ (**)	12.4.2002	[...] (****)	6

⁽²⁸⁾ Nürburgringi projekti I ja II osa põhjalikum kirjeldus on esitatud 21. märtsi 2012. aasta otsuse punktis 2.2.

⁽²⁹⁾ Kapitalireservid on osanike sissemaksed omakapitali, mis ei ole märgitud kapital. Bilansis kasutatakse seda mõistet sageli aktsiaseltsi omakapitali osana. Kapitalireservi eesmärk on võtta arvesse omakapitali seda osa, mis ületab kapitali suurendamisel aktsiate (lihtaktsiate) nimiväärtust. Emiteeritud ja sissemakstud lihtaktsiad koos kapitalireserviga annavad tulemuseks kogusumma, mille investorid emissiooni käigus aktsiate eest maksid.

⁽³⁰⁾ 2 179 000 euro suurune sissemakse kapitalireservi 1999. aastal tasumisele kuulunud intressidest loobumise kaudu 1981. aastal liidumaa poolt üle võetud Saksamaa Liitvabariigi laenu eest („liidu tasandi vana laen”).

⁽³¹⁾ 22 839 241 euro suurune sissemakse kapitalireservi 1981. aastal liidumaa poolt üle võetud Saksamaa Liitvabariigi laenuga („liidu tasandi vana laen”) seotud nõudest loobumise kaudu.

⁽³²⁾ 4 887 000 euro suurune summa koosneb liidumaa 4 398 300 euro suurusest eraldisest 1981. aastal liidumaa poolt üle võetud Saksamaa Liitvabariigi laenuga („liidu tasandi vana laen”) seotud nõudest loobumise kaudu ja Ahrweileri maakonna 488 700 euro suurusest eraldisest likviidsuse eraldamise kaudu.

Saaja	Lepingu sõlmimise kuupäev	Summa (eurodes)	Intressimäär (%)
FSZ	21.3.2003	[...]	6
FSZ	4.3.2008	[...]	6
MAN (***)	10.12.2002	100 000	6
TTI	15.8.2002	25 000	6
Camp4Fun (****)	26.5.2009	100 000	6
Camp4Fun	22.7.2009	100 000	6
Camp4Fun	2.11.2009	50 000	6
Camp4Fun	2.11.2009	50 000	6
Camp4Fun	18.12.2009	150 000	6
KOKKU		[...]	

(*) Alates 2002. aastast maksti EWNile antud laenud summas 722 264,49 eurot tagasi.

(**) Alates 2002. aastast maksti FSZle antud laenud tagasi, välja arvatud [...] eurot, mis hüvitati [...] euro suuruse hüvitis-maksena seoses NG väljaarvamise ja Nürburgring Verwaltungs GmbH sõiduohutuskeskusest ja NG osaluse lõpetamisega FSZs.

(***) MAN maksis laenu 28. novembril 2005 täies ulatuses tagasi.

(****) Camp4Fun maksis laenu 18. detsembril 2003 täies ulatuses tagasi.

(*****) [...]: nurksulgudes esitatud teave on hõlmatud ärisaladuse hoidmise kohustusega.

Tabel 2

Laenud, mida NG andis ettevõtjale BWNB enne selle ümbernimetamist

Lepingu sõlmimise kuupäev	Summa (eurodes)	Intressimäär (%)
17.10.2003	300 000,00	6
4.2.2004	100 000,00	6
27.10.2004	100 000,00	6
Kokku	500 000,00	

Tabel 3

Laenud, mida NG andis ettevõtjale BWN1 enne selle ühinemist ettevõtjaga BWNB

Lepingu sõlmimise kuupäev	Summa (eurodes)	Intressimäär (%)
4.2.2004	100 000,00	6
12.3.2004	200 000,00	6
27.4.2004	200 000,00	6
24.11.2004	110 000,00	6

Lepingu sõlmimise kuupäev	Summa (eurodes)	Intressimäär (%)
5.1.2005	200 000,00	6
7.1.2005	150 000,00	6
19.1.2005	100 000,00	6
22.2.2005	75 000,00	6
28.2.2005	75 000,00	6
21.4.2005	150 000,00	6
13.6.2005	100 000,00	6
30.6.2005	50 000,00	6
18.7.2005	50 000,00	6
22.7.2005	100 000,00	6
Kokku	1 660 000,00	

Tabel 4

Laenud, mida NG andis ettevõtjale BWN2 enne selle ühinemist ettevõtjaga BWNB ja BWNB ümbernimetamist

Lepingu sõlmimise kuupäev	Summa (eurodes)	Intressimäär (%)
20.9.2005	200 000,00	6
4.10.2005	50 000,00	6
2.11.2005	100 000,00	6
1.12.2005	50 000,00	6
2.1.2006	200 000,00	6
20.1.2006	200 000,00	6
28.2.2006	50 000,00	6
30.6.2006	20 000,00	6
15.8.2006	100 000,00	6
6.9.2006	130 000,00	6
15.1.2007	150 000,00	6
27.2.2007	100 000,00	6
4.4.2007	250 000,00	6
Kokku	1 600 000,00	6

- (23) 3. meede (laenu, mida liidumaa andis NGle kontsernikonto kaudu) hõlmab laene, mida liidumaa andis NGle oma niinimetatud kontsernikontolt ⁽³³⁾. Seoses vormel 1 võidusõitudega ja projektiga „Nürburgring 2009“ ⁽³⁴⁾ on NG alates 2003. aastast ja 2008. aastast osaline liidumaa kontsernikontos ⁽³⁵⁾. Ka ISB on kontsernikonto osaline. Kontsernikonto eesmärk on optimeerida likviidsust liidumaa erinevate valdusühingute, sihtasutuste ja avalike ettevõtete vahel. Erinevad ettevõtjad ja sihtasutused saavad kontsernikontos osaleda vastava ettevõtja/sihtasutuse ja liidumaa rahandusministeeriumi vahelise kokkuleppe alusel. Kui likviidsusnõudlus ületab kontsernikonto raames kasutada olevate vahendite summa, rahastatakse likviidsuspuudujääki lühiajaliselt kapitaliturult. 30. juunist 2003 kuni 11. maini 2010 andis liidumaa NGle laenu kokku 399 805 370 eurot (sealhulgas laenu summas 53 443 493 eurot, mida liidumaa andis NGle vormel 1 võidusõitude korraldamiseks 30. juunist 2003 kuni 30. juunini 2009, ja laenu summas 170 miljonit eurot, mida liidumaa andis NGle ajavahemikus 23. juunist 2008 kuni 30. juunini 2010 projekti „Nürburgring 2009“ jaoks) ⁽³⁶⁾. Abisaaja on NG. Täpsemad andmed on esitatud tabelis 5. Maksed põhinesid 20. veebruaril 2003 liidumaa ja NG vahel sõlmitud lepingulisel kokkuleppel kontsernikonto kohta. Laenuintressid põhinesid igapäevasel intressimääral, mida liidumaaale turul anti. Intressid arvestati iga päeva eest eraldi (vastav intressimäär/360).

Tabel 5

Laenu, mis maksti NGle välja liidumaa kontsernikontolt (*)

Kuupäev	Väljamakstud summa (eurodes)	Eesmärk	Laenu tagasimaksmine (eurodes)	Keskmine intressimäär aastas (%)
30.6.2003	7 000 000	Vormel 1 tasu		2,40
4.8.2003			- 1 000 000	
19.9.2003			- 1 000 000	
28.10.2003			- 1 000 000	2,06
1.1.2004	1 361 877	Osanikulaenu intressid		
30.6.2004	6 016 931	Vormel 1 tasu		
18.2.2005			- 1 400 000	2,10
27.5.2005	2 000 000	Vormel 1 tasu		
8.5.2006	10 000 000	Vormel 1 tasu		2,88
9.5.2006			- 8 000 000	
23.6.2006			- 2 000 000	
23.7.2007	13 000 000	Vormel 1 tasu		

⁽³³⁾ Projekti „Nürburgring 2009“ raames andis liidumaa ISBle kasutada järgmised summad: 2010. aasta 30. juulil 285 265 000 eurot, 30. septembril 5 miljonit eurot, 31. detsembril 5 miljonit eurot, 2011. aasta 31. märtsil 5 miljonit eurot, 31. mail 5 miljonit eurot ja 31. juulil 10 miljonit eurot. Kokku kasutas ISB ajavahemikul 31. juulist 2010 kuni 31. oktoobrini 2011 liidumaa kontsernikontolt oma NGle, MSRile ja CMHNle antud 325 265 000 eurot ületavate laenu refinantseerimiseks 315 265 000 eurot (8. meede). Kuni laenu täieliku tagasimaksmiseni 2011. aasta novembris määrati intressimäär kindlaks iga päev. Intressid moodustasid kokku 2 326 680 eurot ja need tasuti õigel ajal iga kord järgmise kuu lõpuks.

⁽³⁴⁾ Projekt „Nürburgring 2009“ koosneb I ja II osast: I osa hõlmab tribüüne, vastuvõtukeskust, ring^oarenat (kuni 5 100 külastaja jaoks) ja juurdepääsurajatisi, ring^oboulevardi (ostukeskust maailma suurima mitmikpuuteline videoseinaga), WARSTEINER Eventcenterit (kuni 1 500 külastaja jaoks), automaailmasid (näituse- ja müügipinnad autoototjate jaoks), ring^owerki (siseatraktsioonid, nt multimeediateater, ajaloonäitus, interaktiivsed rakendused ja ring^oracer, maailma kiireimad Ameerika mäed) ning ring^okartbahni (sisekardirada). II osa kätkeb kahte hotelli (sealhulgas kasiino), 100 puhkemaja, viit restorani, diskoteeki ja tootesitluspoodi.

⁽³⁵⁾ Kontsernikonto haldamise ja rahastamise probleemide kohta vt Rheinland-Pfalzi liidumaa kontrollikoja 2011. aasta aastaaruanne, II osa, lk 7–15, aadressil <http://www.rechnungshof-rlp.de/Jahresberichte/>.

⁽³⁶⁾ Kontsernikontolt võetud laenu maksti täielikult tagasi (vrd tabel 6). Intress maksti kogusummas 5 059 174,46 eurot.

Kuupäev	Väljamakstud summa (eurodes)	Eesmärk	Laenude tagasimaksmine (eurodes)	Keskmine intressimäär aastas (%)
23.6.2008	4 000 000	Projekt „Nürburgring 2009”		3,87
21.7.2008	6 500 000	Projekt „Nürburgring 2009”		
22.8.2008	2 500 000	Projekt „Nürburgring 2009”		
26.8.2008	6 000 000	Projekt „Nürburgring 2009”		
23.9.2008	80 000 000	Rahalise hoiuse avamine		
25.9.2008	6 000 000	Projekt „Nürburgring 2009”		
13.10.2008	10 000 000	Projekt „Nürburgring 2009”		
19.11.2008	10 000 000	Projekt „Nürburgring 2009”		
8.12.2008			- 80 000 000	
19.1.2009	10 000 000	Projekt „Nürburgring 2009”		0,68
5.3.2009	95 000 000	Rahalise hoiuse avamine		
26.3.2009	15 000 000	Projekt „Nürburgring 2009”		
16.4.2009	10 000 000	Projekt „Nürburgring 2009”		
5.5.2009	15 000 000	Projekt „Nürburgring 2009”		
22.5.2009	15 000 000	Projekt „Nürburgring 2009”		
29.6.2009	10 000 000	Projekt „Nürburgring 2009”		
30.6.2009	15 426 562	Vormel 1 tasu		
13.7.2009			- 95 000 000	
24.7.2009	20 000 000	Projekt „Nürburgring 2009”		
2.10.2009	15 000 000	Projekt „Nürburgring 2009”		

Kuupäev	Väljamakstud summa (eurodes)	Eesmärk	Laenude tagasimaksmine (eurodes)	Keskmine intressimäär aastas (%)
24.3.2010	6 000 000	Projekt „Nürburgring 2009”		0,38
11.5.2010	9 000 000	Projekt „Nürburgring 2009”		
30.6.2010			- 170 000 000	
11.1.2011			- 40 405 000	
13.1.2011			- 370	

(*) Maksed põhinesid 20. veebruaril 2003 liidumaa ja NG vahel sõlmitud lepingulisel kokkuleppel kontsernikonto kohta. Laenuintressid põhinesid igapäevasel intressimääral, mida liidumaale turul anti. Intressid arvestati iga päeva eest eraldi (vastav intressimäär/360).

- (24) 4. meede (NG laen MSRile): seoses projektiga „Nürburgring 2009” andis NG 27. detsembril 2007 MSRile laenu üle 300 000 euro intressimääraga 7 %. Tagatise ei antud.
- (25) 5. meede (NG laenud, toetus kiri ja nõuete allutamine CST kasuks): 27. augustist 2008 kuni 18. aprillini 2011 andis NG CSTle laene kokku 11 032 060 eurot intressimääraga 6 % ⁽³⁷⁾.

Tabel 6

Laenud, mida NG andis ettevõtjale CST

Saaja	Laenu andmise kuupäev	Summa (eurodes)	Intressimäär (%)
CST	27.8.2008	50 000	6
CST	9.10.2008	100 000	6
CST	30.1.2009	1 000 000	6
CST	18.3.2009	1 000 000	6
CST	17.4.2009	1 476 830,88	6
CST	22.6.2009	1 000 000	6
CST	20.7.2009	1 000 000	6
CST	28.10.2009	2 250 000	6
CST	10.2.2010	1 723 169,12	6

⁽³⁷⁾ 31. detsembril 2010 maksti tagasi 3 589 297,04 eurot. CST juhtimise ja rahastamise probleemide kohta vt Rheinland-Pfalzi liidumaa kontrollikoja 2011. aasta aastaaruanne, II osa, lk 16–21, aadressil <http://www.rechnungshof-rlp.de/Jahresberichte/>.

Saaja	Laenu andmise kuupäev	Summa (eurodes)	Intressimäär (%)
CST	12.10.2010	250 000	6
CST	13.10.2010	150 000	6
CST	5.11.2010	150 000	6
CST	30.10.2010	250 000	6
CST	9.2.2011	500 000	6
CST	18.4.2011	132 060	6
Kokku		11 032 060	

- (26) CST maksejõuetuse vältimiseks esitas NG 23. detsembril 2009 toetuskirja CST kasuks tähtajaga kuni 31. detsembrini 2011. Selles võttis NG CST ees kohustuse võtta meetmeid, mis on vajalikud CST maksejõuetuse ärahoidmiseks. Toetuskiri võeti kasutusele. 13. detsembril 2010 teatas NG CST vastu olevate nõuete allutamist summamas 10,4 miljonit eurot.
- (27) 6. meede (NG hüvitismakse IPCle ja laen MSRile PNG kaudu): aastatel 2006–2008 sai IPC NGlt vastutasuks oma teenuste eest erainvestorite otsimisel kokku 640 000 eurot. Lisaks andis NG 15. oktoobril 2008 Pinebeck Nürburgring GmbHle (edaspidi „PNG“) laenu üle 3 miljoni euro intressimääraga 6 %. 15. oktoobril 2008 kasutas PNG seda laenu, et anda MSRile laenu summas 3 miljonit eurot intressimääraga 6 %, kusjuures PNG maksis laenust välja vaid 2 941 000 eurot ⁽³⁸⁾. Mõlemad laenud olid tagatud NG kasuks seatud tagatistega 3 miljoni euro väärtuses.
- (28) 7. meede (MIB nõuete loovutamine NGle): 17. aprillil 2009 loovutas MIB oma laenuõuded CST vastu summas 1 476 830,88 eurot ⁽³⁹⁾ NGle. Nende laenude eest maksis NG MIBle 1 476 830,88 eurot. Sellisel toimides õnnestus NGl MIB nõuded täies ulatuses tagasi maksta. NGst sai seejärel CST võlausaldaja ⁽⁴⁰⁾.
- (29) 8. meede (ISB laenu NGle, MSRile ja CMHNile): rahastamiskulude kokkuhoidmiseks ja pikaajalise rahastamise tagamiseks korraldati rahastamiskokkulepped 28. juulil 2010 täielikult ümber. Liidumaa kontsernikonto ees olevad kohustused (3. meede), panga Bank für Tirol und Vorarlberg AG [...] suurune laen CMHNile ⁽⁴¹⁾, Kreissparkasse Ahrweileri rohkem kui [...] euro suurune laen MSRile ⁽⁴²⁾, üle 85 512 000 euro suurune laen, mille RIM andis MSRile oma passiivse osaluse kaudu Mediinvestis ning Mediinvesti järgnevad laenu MSRile (11. meede) korraldati ümber üheksainsaks laenuks suurusega 325 265 000 eurot, mille ISB andis liidumaa poolt talle antud krediitvolituse alusel ettevõtjatele NG, MSR ja CMHN ⁽⁴³⁾. Asjaomaste rahastamiskokkulepete ümberkorraldamine kujutab endast aluseks olevate laenude kõrval eraldi meedet. Selle tulemuseks on uus laen NGle, MSRile ja CMHNile. Laen on jagatud neljaks osamakseks: 1. osamakse 96 574 200 eurot NGle taristu jaoks, 2. osamakse 113 590 800 eurot NGle muude investeeringute jaoks ⁽⁴⁴⁾, 3. osamakse 92 000 000 eurot MSRile muude investeeringute jaoks ja 4. osamakse 23 100 000 eurot CMHNile muude investeeringute jaoks. 1. osamakse Nürburgringi ääres paiknevate rajatiste tarbeks tehti intressita. 2.–4. osamakse on seotud turismieendusemeetmetega (vt tabel 7). ISB laenu hüpoteekidena antud tagatiste summa vastab 93 658 000 eurole, kusjuures 2.–4. osamakse tagatistega võrreldes eelispositsioonis. Tabelis 7 on esitatud ISB laenu tingimused koos tol hetkel kehtinud baasintressimääraga.

⁽³⁸⁾ Laen maksti 22. jaanuariks 2009 täielikult tagasi; intresse maksti summas 48 500 eurot. Saksamaa selgitas siiski, et tagasi maksti Geisler & Trimmeli laen NGle, mitte MSRi laen PNGle ega PNG laen NGle.

⁽³⁹⁾ 1 450 000 eurot koos intressidega summas 26 830,88 eurot.

⁽⁴⁰⁾ 2010. aastal tasaarvestas NG laenu oma kohustustega CST ees summas 1 439 297,04 eurot. CST järelejäänud kohustused NG ees summas 37 533,84 eurot kaotati CST likvideerimise ja tema vara NGle üleandmise raames.

⁽⁴¹⁾ 25. mail 2008 andis Bank für Tirol und Vorarlberg AG CMHNile laenu üle [...] euro.

⁽⁴²⁾ 18. jaanuaril 2010 andis Kreissparkasse Ahrweiler MSRile laenu üle [...] euro.

⁽⁴³⁾ Vastavalt liidumaalt saadud krediitvolitusele ei teinud ISB tavapäraseid krediitidikontrollitoiminguid.

⁽⁴⁴⁾ Mis puudutab 2. osamakset, siis ei kasutanud NG 118 325 800 euro suurusest võetud laenust 4 735 000 miljoni euro suurust summat, nii et liidumaa maksis NGle 113 590 800 eurot; sellega seoses maksis NG ISBle hüvitist 141 835,54 eurot.

Tabel 7

ISB laenu rahastamistingimused

Osama- kse	Saaja	Väljamakstud summa (eurodes)	Lepingu sõlmimise kuupäev	Intressimäär ⁽¹⁾
1	NG	96 574 200	28.7.2010	0 %
2	NG	113 590 800	28.7.2010	Kuni 31.12.2012: EONIA pluss 0,64 % = 1,121 % Alates 1.1.2013: komisjoni määra- tud intressiviitemäär
3	MSR	92 000 000	28.7.2010	Kuni 31.12.2012: EONIA pluss 0,64 % = 1,121 % Alates 1.1.2013: komisjoni määra- tud intressiviitemäär
4	CMHN	23 100 000	28.7.2010	Kuni 31.12.2012: EONIA pluss 0,64 % = 1,121 % Alates 1.1.2013: komisjoni määra- tud intressiviitemäär

⁽¹⁾ EONIA keskmise määra 28. juuli 2010 seisuga leiab aadressilt www.global-rates.com/interest-rates/eonia/2010.aspx

- (30) 9. meede (liidumaa garantiikiri ISBle seoses 8. meetmega: ISB laen NGle, MSRile ja CMHNile): 28. juulil 2010 andis liidumaa ISBle tingimusteta ja tühistamatu garanti- ja vabastuskirja (kohustuste 100 % katmine) kõikide NG, MSR ja CMHN poolt täidetavate kohustuste kohta, mis tulenevad ISB antud laenust. NG, MSR ega CMHN ei maksnud garanti eest tasu. Nii nagu ISB laen (8. meede), hõlmab ka garantiikiri nii Nürburgringi rajatisi kui ka turismiedendusmeetmeid.
- (31) 10. meede (Nürburgringi kompleksi rentimine NAGle): 2010. aasta ümberkorraldamise raames andsid NG, EWN, Nürburgring Adventure GmbH ⁽⁴⁵⁾, Camp4Fun, MSR ja CMHN alates 1. maist 2010 ringraja, vabaajapargi ja muud rajatised 20 aastaks ⁽⁴⁶⁾ NAGle ⁽⁴⁷⁾ rendile. Pakkumiskutsest (hankemenetlusest) sealjuures loobuti. Rendileandmine hõlmas Nürburgringi rajatisi ja käitamist ning turismiedendusmeetmeid. Vormel 1 võidusõitude korraldamine oli siiski eraldi kontsessioonilepingu ese (17. meede) ja see jäi seega rendileandmisest kõrvale. Aastane minimaalne renditasu määrati kindlaks järgmiselt: 2010. aasta 1. maist kuni 2011. aasta 30. aprillini 0 eurot, 2011. aasta 1. maist kuni 2012. aasta 30. aprillini 5 miljonit eurot, 2012. 1. maist kuni 2013. aasta 30. aprillini 11,5 miljonit eurot, kui ehitusvead on 30. aprilliks 2012 kõrvaldatud, vastasel juhul 10 miljonit eurot, ning alates 2013. aasta 1. maist 15 miljonit eurot ⁽⁴⁸⁾. Ajavahemikul 1. maist 2010 kuni 31. oktoobrini 2012 tasus NAG renditasu summas [...] eurot ⁽⁴⁹⁾. Rendileping lõpetati 27. novembril 2012 ühelt poolt NG, MSRi, CMHNi, CST ja NAG ning vara ajutise hooldaja ja teiselt poolt NAG, Mediinvesti ja teiste ettevõtjate vahel sõlmitud kompromisslepinguga tagasiulatavalt 31. oktoobril 2012.

⁽⁴⁵⁾ Asjaomase ettevõtte rendilepingu allkirjastamise hetkel oli Nürburgring GmbH ettevõtte Nürburgring Adventure GmbH ainuaktsionär. 25. oktoobril 2010 ühines Nürburgring Adventure GmbH NGga.

⁽⁴⁶⁾ Koos NAGle antud ühepoolse võimalusega pikendada rendilepingut kaks korda viie aasta võrra.

⁽⁴⁷⁾ Kui ettevõtte rendileping 25. märtsil 2010 allkirjastati, oli NAG ärinimi veel GrundKapital Management GmbH.

⁽⁴⁸⁾ Rendilepingus on ette nähtud: a) minimaalne renditasu ja b) renditasu sõltuvalt rendilevõtja intressi-, maksu- ja amortisatsioonieelsest kasumist (edaspidi „EBITDA-põhine renditasu”): 2010. aasta 1. maist kuni 2011. aasta 30. aprillini 90 % rendilevõtja EBITDAst, 2011. aasta 1. maist kuni 2012. aasta 30. aprillini 90 % rendilevõtja EBITDAst, siiski vähemalt 5 miljonit eurot, 1. maist 2012 kuni 30. aprillini 85 % rendilevõtja EBITDAst, kui ehitusvead on kõrvaldatud 30. aprilliks 2012, siiski vähemalt 11,5 miljonit eurot, vastasel juhul 90 % rendilevõtja EBITDAst, siiski vähemalt 10 miljonit eurot, ja alates 1. maist 2013 igal aastal 85 % rendilevõtja EBITDAst, siiski vähemalt 15 miljonit eurot. Kriitiline hinnang renditasu suuruse kohta on antud Rheinland-Pfalzi liidumaa kontrollikoja 2012. aasta aastaaruandes, lk 98–102, aadressil www.rechnungshof-rlp.de/Jahresberichte.

⁽⁴⁹⁾ Renditasu [...] eurot, millele lisandub kompromisslepingu alusel [...] eurot.

- (32) 11. meede (RIMi laen MSRile Mediinvesti kui vahendaja kaudu või – ühe laenu puhul – PNG kaudu): 29. maist 2008 kuni 7. juulini 2009 andis RIM Mediinvestile passiivsete osalustena projekti „Nürburgring 2009” II osa (hotellid) rahastamiseks üksteist laenu kogusummas üle 85 512 000 euro⁽⁵⁰⁾. Samal ajavahemikul kasutas Mediinvest, kes tegutses RIMi (laenuandja) ja MSRi (laenusaja) vahendajana, neid vahendeid MSRile kõrgema intressimääraga laenu andmiseks (vt allpool)⁽⁵¹⁾. Passiivsete osaluste jaoks lepiti lisaks fikseeritud intressimäärale kokku muutuv intressimäär 2 %, mis sõltus põhimõtteliselt Mediinvestile kuuluva MSRi osa võõrandamise tulust või Mediinvesti 2009. aasta kasumist. Lisaks anti tagatised. Tabelis 8 on antud ülevaade passiivsetest osalustest.

Tabel 8

RIMi passiivsed osalused Mediinvestis

	Lepingu sõlmimise kuupäev	Summa (eurodes)	Intressimäär (%)
1	29.5.2008	[...]	[...]
2	29.9.2008	[...]	[...]
3	12.11.2008	[...]	[...]
4	22.12.2008	[...]	[...]
5	30.4.2009	[...]	[...]
6	14.5.2009	[...]	[...]
7	26.5.2009	[...]	[...]
8	9.6.2009	[...]	[...]
9	23.6.2009	[...]	[...]
10	30.6.2009	[...]	[...]
11	7.7.2009	[...]	[...]
KOKKU		[...]	

- (33) 27. maist 2008 kuni 7. juulini 2009 andis Mediinvest MSRile üheksa laenu kogusummas 75 484 000 eurot intressimääraga 7 % (või alates 2009. aasta 1. novembrist 5,1 %); tagatisi ei nõutud. Tabelis 9 on antud ülevaade passiivsetest osalustest.

Tabel 9

Mediinvesti laenud MSRile

	Lepingu sõlmimise kuupäev	Summa (eurodes)	Intressimäär
1	27.5.2008	[...]	[...] % aastas; alates 1.11.2009 [...] % aastas
2	22.12.2008	[...]	[...] % aastas; alates 1.11.2009 [...] % aastas

⁽⁵⁰⁾ Passiivsete osaluste vormis laenud maksti 30. juulil 2010 RIMile täies ulatuses tagasi. Mediinvest maksis RIMile intresse kokku [...] eurot. Saksamaa ei täpsustanud, kas MSR on Mediinvestilt saadud laenud tagasi maksnud.

⁽⁵¹⁾ Liidumaa kontrollikoja andmetel moodustab Mediinvesti intressitulu kõrgematest intressimääradest kokku [...] eurot (Rheinland-Pfalzi liidumaa kontrollikoja 15. juuni 2010. aasta eksperdiarvamus, II osa, lk 20).

	Lepingu sõlmimise kuupäev	Summa (eurodes)	Intressimäär
3	30.4.2009	[...]	[...] % aastas; alates 1.11.2009 [...] % aastas
4	15.5.2009	[...]	[...] % aastas; alates 1.11.2009 [...] % aastas
5	26.5.2009	[...]	[...] % aastas; alates 1.11.2009 [...] % aastas
6	9.6.2009	[...]	[...] % aastas; alates 1.11.2009 [...] % aastas
7	23.6.2009	[...]	[...] % aastas; alates 1.11.2009 [...] % aastas
8	30.6.2009	[...]	[...] % aastas; alates 1.11.2009 [...] % aastas
9	7.7.2009	[...]	[...] % aastas; alates 1.11.2009 [...] % aastas
KOKKU		75 484 000	

- (34) Peale selle andis Mediinvest PNGle 12. novembril 2008 laenu 10 miljonit eurot intressimääraga 6 % (kuni 31. detsembrini 2009) ja viimatinimetatu andis samal päeval MSRile laenu samas summas ja sama intressimääraga.
- (35) 12. meede (liidumaa garantiikiri ISBle seoses 11. meetmega: RIMi passiivne osalus Mediinvestis): seoses ISB laenudega RIMile, mida RIM kasutas Mediinvestile laenude andmiseks (11. meede), andis liidumaa ISBle garantii maksekohustuste täitmise kohta kuni 140 miljoni euro ulatuses (kohustuste 100 % katmine)⁽⁵²⁾. Garantii eest tasu ei makstud. Komisjoni arvates on kõnealuse meetme abisaaja MSR, sest see ettevõtja saab abi ka 11. meetmest.
- (36) 13. meede (hasartmängumaksu tulust tehtud liidumaa eraldised NGle): 2009. aasta veebruaris muudeti Rheinland-Pfalzi hasartmänguasutuste seadust nii, et osa hasartmängumaksu tulust oli võimalik anda NGle. Ülekantud maksutulust oli ette nähtud turismi edendamiseks. 2009. aasta 29. detsembril kanti üle 1,6 miljonit eurot, 2010. aasta 29. oktoobril 3,2 miljonit eurot ja 2011. aasta 29. märtsil veel 3,2 miljonit eurot, st kokku 8 miljonit eurot.
- (37) 14. meede (liidumaa osanikulaenu NGle ja nõuete allutamine projekti „Nürburgring 2009“ kasuks): projekti „Nürburgring 2009“ ettevalmistamiseks ja elluviimiseks sai NG liidumaalt järgmised intressita ja kindla tähtajata laenud: 20 miljonit eurot 21. augustil 2007, 10 miljonit eurot 22. detsembril 2009, 4,65 miljonit eurot 28. detsembril 2010 ja 3,2 miljonit eurot 26. aprillil 2011⁽⁵³⁾. Lisaks andis liidumaa NGle 9. detsembril 2011 veel ühe laenu summas 4,95 miljonit eurot. Peale selle teatas liidumaa NG maksejõuetuse ärahoidmiseks 29. augustil 2007 eelnimetatud laenude kogusummaga seotud nõuete allutamisest summas 20 miljonit eurot.
- (38) 15. meede (Mediinvestile ja Geisler & Trimmelile kuuluvate MSRi osade üleminek NGle ning Weberile kuuluvate MSRi osade üleminek RIMile): 25. märtsi 2010. aasta osade müügilepinguga läksid Mediinvestile (49,5 %) ja Geisler & Trimmelile (33,8 %) kuuluvad MSRi osad üle NGle, kellele kuulus juba 10 % osadest. Weberile kuuluvad MSRi osad (6,7 %) läksid sama dokumendiga üle RIMile. Ühe osa müügihind oli 1 euro (st kokku 3 eurot)⁽⁵⁴⁾.

⁽⁵²⁾ 28. augusti 2008. aasta garantiid kuni 50 miljonit eurot suurendati 2008. aasta 17. detsembril 80 miljoni euroni ja seejärel 2009. aasta 26. mail 140 miljoni euroni.

⁽⁵³⁾ 28. detsembri 2010. aasta ja 26. aprilli 2011. aasta laenude teatavaks tehtud eesmärk oli – nagu nähtub Ernst & Youngi 9. septembri 2010. aasta aruandest – NG keskmise tähtaja plaanist tuleneva negatiivse rahavoo tasakaalustamine ajavahemikul 2010–2030.

⁽⁵⁴⁾ NGle kuulub selle kohaselt praegu 93,3 % ja RIMile 6,7 % MSRi osadest. Võõrandajaid ei vabastatud võõrandamislepinguga vastutusest ja NG ega RIM ei võtnud rahalisi kohustusi üle.

- (39) 16. meede (liidumaa osanikulaenu ja toetus NGLe vormel 1 võidusõitude korraldamiseks): liidumaa andis NGLe 11. jaanuaril 2011 intressita ja kindla tähtajata laenu summas 40 405 000 eurot vormel 1 tõttu tekkinud kahjumi katmiseks, mida vahefinantseeriti esmalt kontsernikonto kaudu. Lisaks andis liidumaa 2011. aasta juulis vormel 1 võidusõitude korraldamiseks 2011. aastal toetust 13,5 miljonit eurot.
- (40) 17. meede (vormel 1 kontsessioonileping): 13. detsembril 2010 sõlmisid NG ja NAG kontsessioonilepingu vormel 1 võidusõitude korraldamiseks ⁽⁵⁵⁾. Kontsessioonilepinguga andis NG vormel 1 võidusõitude korraldamise NAGle üle ja kohustus maksma selle eest hüvitist ⁽⁵⁶⁾. Saksamaa andmetel pidi NAG saama selle lepingu alusel rahalisi vahendeid, mida ei oleks renditasu arvestamisel NG ja NAG vahel sõlmitud ettevõtte rendilepingu raames arvesse võetud, kuid vahendite ülekandmist NG ja NAG vahel siiski ei toimunud. Kontsessioon lõpetati 27. novembril 2012 ühelt poolt NG, MSRI, CMHNI, CST ja NBG ning pankrotihalduri ja teiselt poolt NAG, Mediinvesti ja teiste ettevõtjate vahel sõlmitud kompromisslepinguga.

b) 7. augusti 2012. aasta otsuses käsitletavat meetmed

- (41) 18. meede (ISB laenu intressimaksete ajatamine ettevõtjate NG, MSR ja CMHN kasuks): 15. mail 2012 ajatas ISB kuni 15. novembrini 2012 intressid summas 2,98 miljonit eurot, mis oleks tulnud maksta 30. aprillil 2012 (kaasa arvatud 48 913,78 euro suuruse hüvitise ajatamine laenu kasutamata osa välja võtmata jätmise eest). Ajatatud summade eest arvestati aastast intressimäära 8,17 %. Kõnealune intresside ajatamine jaguneb erinevate ettevõtjate vahel järgmiselt: 1,473 miljonit eurot NGLe, 1,205 miljonit eurot MSRIle ja 303 000 eurot CMHNIle.
- (42) 19. meede (nõuete allutamine ja vabastuskiri): 15. mail 2012 teatas liidumaa oma laenudest tulenevate nõuete allutamisest summas kuni 254 miljonit eurot, mida ISB oli andnud NGLe, MSRIle ja CMHNIle osana 325 265 000 euro suurusest laenust (8. meede). Seoses nimetatud laenude tagasimaksmisega alates 2014. aastast teatas liidumaa 15. mail 2012 ka seda, et kui NG, MSR ja CMHN ei suuda oma maksekohustusi täita, vabastatakse nad maksekohustustest ja liidumaa võtab kasutusele oma ISBle antud garantii (9. meede).

2.4. AMETLIKU UURIMISMENETLUSE ALGATAMISE JA LAIENDAMISE PÕHJUSED

- (43) Komisjon jõudis oma 21. märtsi 2012. aasta ja 7. augusti 2012. aasta otsustes esialgsele järeldusele, et kõigi 19 meetme puhul on tegemist riigiabiaga, ja väljendas kahtlust nende kokkusobivuses Euroopa Liidu toimimise lepinguga.

2.5. PAKKUMISMENETLUS JA VARADE VÕÖRANDAMINE

- (44) 14. mail 2013 algatati pankrotihalduri pressiteatega pakkumismenetlus. 15. mail 2013 avaldas KPMG ajalehtedes Financial Times, Handelsblatt ja Nürburgeringi veebilehel kutse oma huvist teatamiseks. Pakkumismenetluse

⁽⁵⁵⁾ Kriitiline hinnang hüvitise suuruse kohta on antud Rheinland-Pfalzi liidumaa kontrollikoja 2012. aasta aastaaruandes, lk 103–107, aadressil www.rechnungshof-rlp.de/Jahresberichte.

⁽⁵⁶⁾ Lepingus kokku lepitud hüvitis, mille NAG sai, sisaldas [...] euro suurust üldhüvitist müüdü sissepääsupiletite eest, [...] % tulust, mis saadi nende sissepääsupiletite müügist, mis müüdi pärast esimest [...] piletit, ning tulu [...] müüdü sissepääsupiletist 2011. aastal ja [...] müüdü sissepääsupiletist järgnevatel aastatel. Vormel 1 ürituse korraldamise eest 2011. aastal oli miinimumtasu põhimõtteliselt [...] eurot; kui tulu sissepääsupiletite müügist jäi alla [...] euro, vähenes hüvitise suurus [...] euro võrra iga [...] euro kohta, mille võrra tulu jäi alla [...] euro (näide: kui tulu sissepääsupiletite müügist oli [...] eurot, moodustas hüvitis [...] eurot). Igal juhul lepitati hüvitise miinimumsuuruseks kokku [...] eurot. Vormel 1 võidusõitude korraldajatele ja võidusõitjatele makstavad tasud ning maksed Fédération Internationale de l'Automobile (edaspidi „FIA“) esimese järgu litsentsi jaoks vajalikuks ringraja korrashoiuks tasus täies ulatuses NG; NAG hüvitamiskohustus neid ei hõlmanud.

raames oli KPMG võõrandajate nimel ühenduses ligikaudu 300 investoriga. Huvitatud isikutel paluti oma huvist teatada (seda tehti ligikaudu 70 ettevõtjat); pärast seda, kui neile oli esitatud Nürburgringi kohta hulk dokumente, paluti neil esitada 26. septembriks 2013 esialgne pakkumus. 19. juuli 2013 kirjaga teatasid võõrandajad kõikidele huvitatud investoritele järgmist: „All parties that intend to participate in next stage of the process are invited to submit an Indicative Offer by 5:00 pm (CET) on 12 September 2013. Offer handed in after the deadline will also be considered”⁽⁵⁷⁾. Seda 12. septembri 2013. aasta tähtpäeva, mis oli mõeldud esialgse pakkumuse esitamiseks, pikendati 12. septembri 2013. aasta kirjaga kuni 26. septembrini 2013: „The Vendors have decided to extend the deadline for Indicative Offers, in order to enable potential investors to complete their analysis of the provided material. The updated deadline now ends at 5 p.m. CET on 26 September 2013. Offers handed in after the deadline will also be considered”⁽⁵⁸⁾. 17. detsembri 2013. aasta kirjaga pikendati võõrandajate kinnitavate pakkumuste esitamise tähtpäeva 11. detsembrilt 2013 kuni 17. veebruarini 2014: „In order to enable potential investors to complete their analysis of the provided information material and to provide a final offer that fully reflects the value potential of the Nürburgring, the timeline which used to end at 5 p.m. CET on 11 December 2013 now ends at 5 p.m. CET on 17 February 2014. For the sake of clarity, offers handed in after that timeline will, in principle, also be considered provided that the terms of the offer qualify for the further process. Any disadvantage caused by the delay will not be compensated for and will have to be fully borne by the investor. Please note that the Vendors may choose the parties which will qualify for the further process shortly after the updated timeline ends”⁽⁵⁹⁾.

- (45) Pankrotihaldurid otsustasid NG, MSRI ja CMHNi varade võõrandamiseks kasutada järgmist struktuuri.
- (46) Pakkumismenetluse tarbeks jagati NG, MSRI ja CMHNi varad 11 võõrandamisüksuseks⁽⁶⁰⁾. Avalikus kutses oma huvist teatamiseks on kirjas: „The Vendors intend to sell the assets to one or more investors (‘Project RING,‘). Investors will have the opportunity to acquire all assets, defined asset clusters (‘Proposed Asset Clusters,‘) or individual assets. The Proposed Asset Clusters have been defined based on the separability of assets and related costs. It is intended that the transaction will be structured as an asset deal. All third party and financing liabilities will remain with the insolvent legal entities allowing a new start on a clean balance sheet”. [„Müüjatel on kavas võõrandada Nürburgringi varad ühele või mitmele investorile (‘Projekt RING,‘). Investoritel on võimalus omandada kogu vara, kindlaks määratud üksused (‘võõrandamisüksused,‘) või üksikvarad. Pakutavate võõrandamisüksuste kindlaksmääramisel on arvesse võetud varade eraldatavust ja sellega kaasnevaid kulusid. Tehing on kavas liigitada varade omandamise tehinguks. Kõik rahastamiskohustused ja kohustused kolmandate isikute ees jäävad maksejõuetutele ettevõtetele. Tehing võimaldab seega tasakaalus bilansiga uuesti alustada”⁽⁶¹⁾.] Lisaks oli protsessiga seotud 19. juuli 2013. aasta kirjas huvitatud investoritele öeldud: „Investors will have the opportunity to acquire the assets of the Vendors in either their entirety, or in defined asset clusters (‘Proposed Asset Clusters,‘), or in individual assets. Proposed Asset Clusters have been defined based on the severability of assets of the Nürburgring and related costs”. [„Investoritel on võimalus omandada kõik võõrandajate varad, kindlaksmääratud üksused (edaspidi) pakutud võõrandamisüksused,‘) või üksikvarad.”] Pakutud võõrandamisüksuste kindlaksmääramisel on arvesse võetud Nürburgringi ja sellega seotud kulude eraldatavust⁽⁶²⁾.
- (47) Pankrotihaldurid ei esitanud varade edasise kasutamise kohta tingimusi. Võimalikud kasutuspiirangud tulenevad ehitusseadusest või heitkoguste piiramise seadusest ning liidumaa õigusega tagatud avalikust juurdepääsust Nürburgringile.
- (48) Protsessiga seotud 19. juuli 2013 ja 17. oktoobri 2013 kirjas huvitatud investoritele oli öeldud, et investorid valitakse välja järgmiste kriteeriumide alusel: a) kogu vara väärtuse suurendamine ja b) oodatav tehingu toimimise kindlus⁽⁶³⁾. Neid valikukriteeriume selgitati üksikasjalikult järgmiselt: „Value for the assets in scope of the respective offer; Potential value implications for those assets that are not included in the respective offer, if any; Costs for further separation of the assets in scope of the respective offer, if any; Costs to fulfil key

⁽⁵⁷⁾ Protsessiga seotud 19. juuli 2013. aasta kiri „Project RING – information and procedures for the submission of an indicative offer”, lk 3, punkt „Indicative Offer”.

⁽⁵⁸⁾ Protsessiga seotud 12. septembri 2013. aasta kiri „Project RING – Project RING – Extension of the timeline for the submission of indicative offers”, lk 1, punkt „Extension of the Deadline for the Indicative Offers”.

⁽⁵⁹⁾ Protsessiga seotud 17. detsembri 2013. aasta kiri „Project RING – Extension of the timeline for the submission of final offers”, lk 1, punkt „Extension of the timeline for the final offers”.

⁽⁶⁰⁾ 1 A. Grand Prix' rada, 1B. Nordschleife, 2. neljätärnihotell, 3. Eifeldorf Grüne Hölle koos kolmetärnihotelliga, 4. Dreesi vabaajapark, 5. Dorinti hoonestusõigusega kinnistu, 6. maastikusõidupark, 7. personalimaja Adenaus, 8. elumaja Balkhausenis, 9. Haus Licht, 10. muud haljasalad.

⁽⁶¹⁾ Huvist teatamise kutse punkt „Nürburgringi varade võõrandamine”.

⁽⁶²⁾ Protsessiga seotud 19. juuli 2013. aasta kiri „Project RING – information and procedures for the submission of an indicative offer”, lk 1, punkt „Indicative Offer”.

⁽⁶³⁾ Valikukriteeriumid on kirjas protsessiga seotud 19. juuli 2013. aasta kirjas „Project RING – information and procedures for the submission of an indicative offer” lk-l 4 ja protsessiga seotud 17. oktoobri 2013. aasta kirja „Project RING – procedures for the submission of a final offer”, lk 6.

assumptions and conditions of the respective offer; Closing probability". [„Pakkumusega hõlmatud varade pakkumishind; vajaduse korral võimalik mõju kõikide nende varade väärtusele, mis ei ole pakkumuse osa; vajaduse korral asjaomasel pakkumuses välja valitud varade edasise eraldamise kulud; asjaomase pakkumuse oluliste eelduste ja tingimuste täitmise kulud ning lõpuleviimise tõenäosus”.] Edasi selgitati järgmist: „the closing probability will be assessed by taking into consideration the (i) outstanding due diligence requirements, (ii) secured financing for the transaction, supported by confirmation of financing partners, (iii) required steps for the regulatory clearance, (iv) required internal approval steps until the transaction could be consummated and (v) strategic rationale for the acquisition or future plans for the assets of the NG, MSR and CMHN and the likelihood of their realisation”. [„Lõpuleviimise tõenäosuse hindamisel võetakse arvesse: i) täitmata hoolsuskohustuste nõudeid, ii) rahastamiskindlust, mida toetab rahastamispartneri rahastamiskinnitus, iii) vajalikud sammud järelevalveasutuste kinnituse saamiseks, iv) vajalik ettevõttesisene heakskiit kuni tehingu sõlmimiseni ja v) omanikettevõtjate NG, MSRI ja CMHNI varade omandamise või tulevikuplaanide strateegiline põhimõte ja selle elluviimise tõenäosus”.] Märkida tuleb, et keskkonnakaalutlused lõpliku pakkumuse väljavalimise kriteeriumide hulka ei kuulunud.

- (49) Protsessiga seotud 17. oktoobri 2013. aasta ja 17. detsembri 2013. aasta kirjaga teavitati kvalifitseeritud pakkumuse esitanud pakkujaid sellest, et a) esialgseid või lõplikke pakkumusi võetakse arvesse ka siis, kui need laekuvad pärast esitamistähtpäeva möödumist ja kui need vastavad järgmisele voo saamise tingimustele; b) kohustuste täitmatajätmisest tuleneva kahju peab kandma täielikult asjaomane pakkuja ja c) võõrandajad teevad oma valiku võimaluse korral kiiresti pärast esitamistähtpäeva. Pankrotihaldurite väitel teavitati kõiki pakkujaid sellest, et neil on võimalik esitamistähtpäeva ja müügilepingu sõlmimise vahelisel ajal oma pakkumust parandada või esitada uus pakkumus.
- (50) 2014. aasta veebruari alguseks esitas esialgse pakkumuse 24 huvitatud isikut⁽⁶⁴⁾. Huvitatud isikutest kvalifitseeritud hoolsuskohustuse auditi poolest 18⁽⁶⁵⁾ ja 13 pakkujat esitasid kõikide või üksikute võõrandamisüksuste kohta kinnitavad pakkumused, kusjuures kogu vara kohta esitasid pakkumused järgmised neli pakkujat: 1) Capricorn Automotive GmbH ja Capricorn Holding GmbH (edaspidi „Capricorn”), 2) [teine pakkuja], 3) [kolmas pakkuja] ja 4) [neljas pakkuja]. Valikukriteeriumid põhinesid a) eesmärgil suurendada kogu vara väärtust ja b) eesmärgil tagada tehingu toimumise kindlus⁽⁶⁶⁾. Müügiprotsessi viimases etapis võeti kaalumisele pakkumused, mis vastasid nendele kriteeriumidele. Seejuures oli tegemist kogu vara hõlmavate pakkumustega, mis sisaldasid kõiki võõrandamisüksusi. Nimetatud pakkujatest esitasid jätkusuutliku rahastamise kohta tõendi Capricorn ja [teine pakkuja]: 7. märtsil 2014 saatis [teine pakkuja] 24. veebruari 2014. aasta siduva kinnituskirja, millega teavitas KPMGd oma rahastamissuutlikkusest; 11. märtsil 2014 edastas Capricorn võõrandajatele Capricornile mõeldud [...] 10. märtsi 2014. aasta siduva kirja, milles [...] annab Capricornile lubaduse toetada kõnealuste varade omandamist [41–49] miljoni euro suuruse laenuga. Kinnitavate pakkumuste alusel sõlmiti mõlema eelnimetatud pakkujaga läbirääkimiste tulemusena lepingud. Lepingud kinnitati notariaalselt: [teise pakkujat] oma 7. märtsil 2014 ja Capricorni oma 10. märtsil 2014.
- (51) 11. märtsil 2014 kiitis maksejõuetute ettevõtjate võlausaldajate komisjon heaks võõrandamise Capricornile (eelkõige ettevõtjale Capricorn NÜRBURGRING Besitzgesellschaft GmbH), kuna Capricorn oli esitanud ilmselgelt parima pakkumuse koos tõendiga rahaliste vahendite olemasolu kohta. Capricorni pakkumuses oli ette nähtud kõikide võõrandamisüksuste ülevõtmine hinnaga 77 miljonit eurot, [teise pakkujat] pakkumuse väärtus oli [47–52] miljonit eurot. NG, MSR ja CMHN sõlmisid Capricorniga müügilepingu 11. märtsil 2014 ja pankrotihaldur 13. märtsil 2014⁽⁶⁷⁾.
- (52) Pärast eelkirjeldatud pakkumismenetlust omandas Capricorn NG, MSRI ja CMHNI varad (kõik materiaalsed ja immateriaalsed varad, sealhulgas maa ja kinnisvara, kaubamärgid, kaubanduslikud nimed ja internetidomeenide õigused), aga mitte kohustusi ega finantsvarasid. Capricorni osanikud on Capricorn HOLDING GmbH,⁽⁶⁸⁾ kellele kuulub 67 % osadest, ja GetSpeed GmbH & Co KG,⁽⁶⁹⁾ kellele kuulub 33 % osadest.

⁽⁶⁴⁾ Üheksa pakkumust hõlmas kõiki võõrandamisüksusi, kolm pakkumust hõlmas ringrada ja üksteist pakkumust muid võõrandamisüksusi või üksikvarasid.

⁽⁶⁵⁾ Kogu vara hõlmava kõrgeima hinnaga pakkumust hinnati näitajaga 100 %. Kokku esitati kuus esialgset kogu vara hõlmavat pakkumust, kus pakuti rohkem kui 25 % parimast pakkumusest. Kogu vara hõlmavaid pakkumusi, mis ei ulatunud 25 %ni parimast pakkumusest, ei võetud müügihinna tõttu tol hetkel arvesse. Sama kehtis ringraja pakkumuste kohta, mis ei ulatunud koos ülejäänud vara kohta tehtud üksikpakkumustega kokku 25 %ni parimast pakkumusest. Kuna kuuest kvalifitseeritud kogu vara hõlmavast pakkumusest viiel oli esialgsete pakkumuste esitamise ajal rahastamine veel ebaselge, paluti neil tehingu jätkusuutlikku rahastamist selgitada.

⁽⁶⁶⁾ Vt joonealune märkus 60.

⁽⁶⁷⁾ Saksamaa andmetel jagatakse 77 miljoni euro suurune müügihind kolme maksejõuetu ettevõtja vahel kooskõlas Saksa pankroti- ja maksuõigusega.

⁽⁶⁸⁾ Capricorn Group on Saksa kontsern, mis tegutseb rahvusvahelisel areenil võidusõiduspordi jaoks ehitussõlmede tootmise, võidusõiduautode katsete ja ajalooliste võidusõiduautode korrashoiu valdkonnas. Kõik Capricorn HOLDING GmbH osad kuuluvad Robertino Wildile.

⁽⁶⁹⁾ GetSpeed GmbH & Co KG on Saksa motosportiettevõtja. Ettevõtja teenuste hulka kuuluvad töökojateenused, võidusõiduürituste korraldamine ja võidusõitjate juhendamine. 99 % osadest kuulub Axel Heinemannile ja 1 % Adam Osiekale.

- (53) Saksa õiguse ⁽⁷⁰⁾ ja Saksa töökohtute praktika kohaselt ⁽⁷¹⁾ lähevad võõrandamisüksustega seotud olemasolevad töösuhted automaatselt üle varade ostjale, st uuele omanikettevõtjatele; maksejõuetuse korral võib ostja paluda pankrotihalduril töölepingud üles öelda. Käesoleval juhul on müügilepingus ette nähtud, et NBG (Nürburgringi kompleksi praegune käitaja) lõpetab töölepingud Capricorni taotlusel 2014. aastal. Capricorn jõudis nimelt järeldusele, et ettevõtja vajab omandatud varade majanduslikult tasuvaks haldamiseks (alates 2014. aasta algusest) kõigist 297 töötajast ainult 253 töötajat; seetõttu palus Capricorn NBGI lõpetada töösuhe 44 töötajaga. Järelikult töötab alates 1. jaanuarist 2015 (kui Capricorn alustab omandatud varade haldamist) Capricornis 85 % maksejõuetute ettevõtjate kogupersonalist.
- (54) Müügilepingu pooled on kohustatud täitma lepingut alles siis, kui komisjon on vastu võtnud otsuse, kus ta tuvastab, et ostjat ega tema käitajat ei saa käsitleda uuritava abi saajana ja seega ei vastuta nad ka abi sissenõudmise eest, ning kui a) komisjoni otsuse kohtuliku läbivaatamise tähtaeg on edasikaebust esitamata möödunud või b) edasikaebuse esitamise korral on kohus teinud lõpliku otsuse, mis kinnitab komisjoni otsust. Selle tingimuse eesmärk on katta erinevus varade 77 miljoni euro suuruse müügihinna ja sellega seotud riski vahel, et komisjoni 21. mai 2012. aasta ja 7. augusti 2012. aasta ametliku uurimismenetluse algatamise ja laiendamise otsuste alusel võidakse 456 miljoni euro suurune riigiabi sisse nõuda.
- (55) 2014. aasta hooaja korraldab veel NBG. Seejärel alustatakse NBG likvideerimist. NBG 2014. aasta rahavoog (6 miljonit eurot) jääb võõrandajatele ja tasaarvestatakse lepingu lihtsama täitmise huvides üldsummana müügihinna. Mis puudutab laenuvõtjaid NG, MSR ja CMHN, siis on nad maksejõuetusmenetluse käigus kogu oma tegevuse täielikult lõpetanud ja neil ei ole ühtki töötajat. Samal ajal on antud pankrotihalduritele ülesanne lahendada kohtulikul teel maksejõuetusmenetluse abil Saksa pankrotiõiguse alusel kõik ettevõtjate nõuded ja kohustused. Niipea kui need nõuded ja kohustused on täidetud ja pankrotikohus teeb likvideerimise kohta lõpliku otsuse, on võimalik need ettevõtjad äriregistrist kustutada.
- (56) 2015. aasta hooaja korraldamiseks asutab ostja (Capricorn) käitajast ettevõtja, kes hakkab tegutsema ärinime Capricorn NÜRBURGRING GmbH (edaspidi „OpCo“) all ja sõlmib 2015. aasta hooajaks lepingud. Komisjonile kinnitati, et allpool toodud meetmetega kantakse hoolt selle eest, et abisaajad kindlasti turult lahkuvad: kui 2015. aasta alguseks komisjoni lõplikku otsust veel ei ole, antakse võõrandatud varad enne 1. jaanuari 2015 üle uuele ettevõtjale (edaspidi „NewCo“), kelle osadest hakkab ostjale kuuluma 95,1 % ja sõltumatule usaldusisikule 4,9 %. Usaldusisik ei hakka tegutsema mitte maksejõuetute abisaajate, vaid võlausaldajate huvides, kuid ta ei ole siiski kohustatud täitma nende korraldusi. Lisaks sõlmitakse NewCo ja OpCo vahel ettevõtte rendileping, mis lõpeb müügilepingu jõustumise päeval. OpCo äritegevus toimub tema nime all, tema äriplaani alusel ja tema valitud töötajatega (vt põhjendus 53). NewCo makstav [4,6–5,1] miljoni euro suurune kogurenditasu aastas kantakse Nürburgringi ettevõtete pankrotivara hulka (kõik pankrotivarasse tehtavad maksed kantakse eranditult võlausaldajatele väljamaksmise eesmärgil üle pankrotihaldurite usalduskontodele). Kohe pärast komisjoni otsuse jõustumist annab usaldusisik kogu oma NewCo osaluse üle ostjale. Kui ostja ei peaks siiski oma lepingulisi maksekohustusi täitma, võib usaldusisik varad võõrandada. Komisjoni otsuse tühistamiseks tunnistamisel lähevad varad taas üle pankrotihalduritele, kes peavad need seejärel viivitamata ära müüma, kuna Saksa pankrotiõiguse kohaselt kehtib likvideerimiskohustus isegi sellisel juhul edasi. Puudub võimalus, et NewCo jätkab Nürburgringi ettevõtete äritegevust. Komisjon märgib, et see kord ei muuda võõrandamise (sealhulgas müügihinna ja maksetingimuste) põhitingimustes midagi ⁽⁷²⁾.

⁽⁷⁰⁾ Saksa tsiviilseadustiku (*Bürgerliches Gesetzbuch*, BGB) § 613a.

⁽⁷¹⁾ Föderaalse töökohtu (*Bundesarbeitsgericht*, BAG) 19. detsembri 2013. aasta otsus 6 AZR 790/12; BAG 20. märtsi 2003. aasta otsus 8 AZR 97/02.

⁽⁷²⁾ Pankrotihaldurid ja ostja leppisid 13. augustil 2014 kokku, et müügihinna teine osamakse kuulub 31. juuli 2014 asemel tasumisele 31. oktoobril 2014 ning selle eest arvestatakse intressimäära 8 % ja antakse järgmised esemelised tagatised (mis asendavad sularahatagatise summas [3–9] miljonit eurot): a) Capricorni osaniku Robertino Wildi Capricorni osad; b) kõik Capricorni kontserni ettevõtete vahelised nõuded; c) nõudeõigused projektiga „Campus“ seotud (veel sõlmitava) müügilepingu alusel ja d) Robertino Wildi kunstikogu. Liidumaa eelnimetatud lepingut puudutavatel läbiraakimistel ei osalenud.

3. SAKSAMAA MÄRKUSED

3.1. RASKUSTES OLEV ÄRIÜHING

- (57) Ametlikku uurimismenetlust käsitlevates märkustes osutab Saksamaa asjaolule, et NG ei olnud 1. juulil 2008 ⁽⁷³⁾ ega 28. juulil 2010, mil anti 325 265 000 euro suurune ISB laen, raskustes olev äriühing ⁽⁷⁴⁾. Saksamaa märgib seoses NG, MSRI ja CMHNI olukorraga alates 2012. aasta maist juulini ja ametliku uurimismenetluse laiendamisega, et komisjon ei ole võtnud arvesse asjaolu, et NG, MSRI ja CMHNI maksejõuetus oli komisjoni esialgse uurimise ⁽⁷⁵⁾ raames päästmisabi andmata jätmise kohta tehtud otsuse pöördumatu tagajärg ja ta on seega rikkunud proportsionaalsuse põhimõtet ⁽⁷⁶⁾. Saksamaa lisab, et NG korraldas taristu ehitamise ning eeskätt vormel 1 ja Superbike'i klassi võistlused avaliku sektori nimel ⁽⁷⁷⁾ ning seetõttu ei saa neid äriühingu majandusliku olukorra hindamisel, raskustes olevaks äriühinguks liigitamisel ja ühekordse abi põhimõtte rakendamisel arvesse võtta ⁽⁷⁸⁾.

3.2. RIIGI RESSURSID JA SEOSTATAVUS RIIGIGA

- (58) NG meetmete suhtes märgib Saksamaa, et ressursid on seostatavad riigiga ⁽⁷⁹⁾.

3.3. MAJANDUSTEGEVUS

- (59) Saksamaa leiab, et tribüünide, mitmeetstarbeliste hallide, juurdepääsutaristu ning haridus- ja meelelahutusrajatiste ehitamine (projekti „Nürburgring 2009“ I osa) ⁽⁸⁰⁾ ei ole majandustegevus, sest Leipzig/Halle lennujaama kohtuotsust ⁽⁸¹⁾ ei saa üldtaristu (piirkondliku ja sporditaristu) rajamise suhtes kohaldada ⁽⁸²⁾. Ehitamine hõlmab

⁽⁷³⁾ Komisjoni poolt 19. veebruaril 2009. aastal riigiabi juhtumi C-38/2009 raames heakskiidetud madala intressimääraga laenude föderaalne raamistik („ajutine föderaalne raamistik“) on ette nähtud ettevõtjatele, kes ei olnud 1. juulil 2008. aastal raskustes. Abi võivad kasutada ettevõtjad, kes sellel hetkel ei olnud raskustes, kuid kes sattusid seejärel raskustesse üleilmse finants- ja majanduskriisi tagajärjel.

⁽⁷⁴⁾ Saksamaa märgib, et NG ei vastanud päästmis- ja ümberkorraldusabi suuniste punkti 10 põhikriteeriumidele, et suuniste punkti 11 nn pehmete kriteeriumide suhtes olid asjaolud ebaselged ja et suuniste punkti 9 üldsätetele ei vastanud ta samuti.

⁽⁷⁵⁾ Saksamaa leiab, et ametliku uurimismenetluse laiendamine ei olnud kooskõlas päästmisabi põhimõttega, mille kohaselt oleks pidanud saada vältida NG, MSRI ja CMHNI vahetut maksejõuetust ja oleks pidanud äriühingutele andma kuus kuud aega ümberkorralduskava esitamiseks. Peale selle olid osanikud valmis nõustuma ümberkorralduskava teatavate eesmärkidega, sealhulgas varade müügi ja sellele järgneva NG, MSRI ja CMHNI likvideerimisega. Kuna NG suhtes ei olnud esitatud sissenõudmisotsust, Deggendorfi otsuse kriteeriume ei olnud täidetud ja tegemist oli ainulaadsete asjaoludega, ei oleks päästmisabi andmisega pretsedenti loodud.

⁽⁷⁶⁾ Saksamaa viitab Esimese Astme Kohtu presidendi 8. detsembri 2000. aasta määrusele kohtuasjas T-237/99: BP Nederland jt vs. komisjon (EKL 2000, lk II-3849, punkt 37); Esimese Astme Kohtu presidendi 11. mai 2005. aasta otsusele kohtuasjas T-111/01: Saxonia Edelmetalle GmbH (EKL 2001, lk II-2335, punkt 26); Euroopa Kohtu presidendi 13. juuni 1989. aasta määrusele kohtuasjas C-56/89: Publishers Association vs. komisjon (EKL 1989, lk 1693, punkt 39); Esimese Astme Kohtu 12. jaanuari 1993. aasta otsusele kohtuasjas T-29/92 (R): SPO jt vs. komisjon (EKL 1992, lk II-2161, punkt 38 jj).

⁽⁷⁷⁾ Saksamaa viitab Esimese Astme Kohtu 24. septembri 2008. aasta otsusele kohtuasjas T-20/03: Kahla/Thüringen Porzellan GmbH vs. komisjon (EKL 2008, lk II-2305, punkt 124 jj). Saksamaa juhib tähelepanu asjaolule, et riigiabi seisukohast oleks neid meetmeid tulnud käsitleda eritoime, mitte NG tavapärase äritegevusena ning et nii osanikud kui ka NG juhtkond nägid NGd vahendina, mis võimaldab hoida Nürburgringi sporditaristut avaliku sektori omanduses ja korraldada spordiüritusi, mida ei oleks saanud pakkuda ilma kahjude katmiseta avalikest vahenditest. Ilma selle arusaamata ei oleks ei osanikud ega NG juhtkond kohustuste selliste muutustega nõustunud. Seetõttu ei tohiks selle erimõju kulusid majandusliku olukorra analüüsis arvestada.

⁽⁷⁸⁾ Ühekordse abi mõiste leiab päästmis- ja ümberkorraldusabi suuniste punktist 3.3.

⁽⁷⁹⁾ Asjaomased meetmed pidi heaks kiitma nõukogu, kelle liikmed määrasid ametisse liidumaa ja maakonna ametiasutused.

⁽⁸⁰⁾ I osa investeeringute maht oli 215 miljonit eurot (185 miljonit eurot kontsernikontolt ja 30 miljonit eurot liidumaa osanikulaenust).

⁽⁸¹⁾ Üldkohtu 24. märtsi 2011. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-443/08 ja T-455/08: Freistaat Sachsen ja Land Sachsen-Anhalt ja Mitteldeutsche Flughafen AG ja Flughafen Leipzig-Halle GmbH vs. komisjon (EKL 2011, lk II-1311), mida kinnitati apellatsiooniasemes, vt Euroopa Kohtu 19. detsembri 2012. aasta otsus kohtuasjas C-288/11: Mitteldeutsche Flughafen AG ja Flughafen Leipzig-Halle GmbH vs. komisjon (EKL 2012, lk I-0000).

⁽⁸²⁾ Saksamaa märgib, et niisugune muudatus komisjoni otsuste tegemises on vastuolus sporti käsitleva valge raamatu ja õiguskindluse põhimõttega. Sellist muudatust saab rakendada ainult tulevaste juhtumite, mitte Nürburgringi sporditaristu ehitamise suhtes, mis lõpetati juba 2011. aastal. Keeld anda riigiabi sporditaristu ehitamise ja käitamise rahastamiseks tähendab pädevuse uutmoodi jagamist ELi institutsioonide ja liikmesriikide vahel, mis on seega vastuolus subsidiaarsuse põhimõttega.

rajatise, mis vastavad komisjoni sporti käsitleva 2007. aasta valge raamatu kriteeriumidele (mitmeotstarbeline kasutamine, mittediskrimineeriv juurdepääs jms). Saksamaa lisab, et niisugust projekti ei viiks ellu ükski erainvestor ja kuna ringrajad ei ole eriti kasumlikud, siis tavaliselt erasektor neid ei ehita ⁽⁸³⁾.

- (60) Kuna vormel 1 võidusõidud on Saksamaa seisukohast üldiselt struktuurselt kahjumlikud, ei saa neid käsitleda NG tavapärase majandustegevusena; nende korraldamine oli NG jaoks ka riigiabi kasutades kahjumlik ja seega ei oleks see ettevõtja korraldanud võistlusi ilma kinnitusega avalike vahendite olemasolu kohta. Saksamaa ametiasutused otsustasid rahastada vormel 1 võidusõite regionaalpoliitilistel põhjustel vastastikuse sõltumatuse tingimustel ⁽⁸⁴⁾. Seetõttu väidab Saksamaa, et nende võistluste korraldamist ei saa käsitleda NG majandustegevusena. Saksamaa lisab, et kui nende meetmete rahastamine liigitub siiski riigiabiks, siis olid üldist majandushuvi pakkuva teenuse kriteeriumid täidetud.

3.4. VALIKULISUS

- (61) Saksamaa märgib, et ka juhul, kui meetmete rahastamist käsitletakse majandustegevusena, ei ole sellel valikulist olemust, sest täidetud on sporti käsitleva 2007. aasta valge raamatu kriteeriumid (palju kasutajaid, diskrimineerimisest vaba juurdepääs, mitmeotstarbeline kasutamine ja rentimine mõistlike turuhindade alusel; turg ei oleks taristut taganud, sest see ei ole tulus; vastutus avalike kohtade eest).

3.5. EELIS

a) 21. märtsi 2012. aasta otsuses käsitletavad meetmed

- (62) Saksamaa tunnistab, et ei leidnud investorit, kes oleks olnud valmis projekti „Nürburgring 2009“ pikaajaliselt investeerima.
- (63) **1. meetme** kohta (sissemaksed kapitalireservi ja kapitali suurendamine 2004. aasta augustis ja detsembris ning 2007. aasta septembris) märgib Saksamaa, et võimaliku eelise küsimus ei ole oluline, sest meetme eesmärk ei olnud majandustegevus.
- (64) **2. meetme** puhul rõhutab Saksamaa, et selle laenu intressimäär (6 %), mille NG andis oma tütarettevõtjatele, ei loonud tütarettevõtjatele mingisugust eelist, sest intressimäär on võrreldav turul tavapäraste intressimääradega.
- (65) Seoses **3. meetmega** väidab Saksamaa, et meetmete rahastamine kontsernikonto kaudu 170 miljoni euro ulatuses ⁽⁸⁵⁾ toimus turutingimustel, sest a) liidumaa kasutas kontsernikontot nagu turumajanduslik valdusühing ⁽⁸⁶⁾, b) NG maksis korrapäraselt intresse ja c) 8. meetmega seotud vahendid olid täielikult tagasi makstud. Saksamaa lisab, et ISBLE anti liidumaa kontsernikontolt laenu üksnes selleks, et ta saaks refinantseerida oma laenu, mille ta andis NGle (vt põhjendus 70), ja et kontsernikonto tehingutest tulenevaid liidumaa turutingimusi ei kandud NGle üle kui laenusajaajale.
- (66) **4. meetme** puhul (NG laen MSRile) leiab Saksamaa, et 7 % suurune intress näib olevat turuga kooskõlas.
- (67) **5. meede** (CST toetamine NG kaudu) on Saksamaa andmete kohaselt turutingimustega kooskõlas: kui NG ja MIB rahastasid projekti esialgu võrdselt, siis hiljem ei suutnud MIB vajalikku osanikulaenu NGga samas ulatuses tagasi

⁽⁸³⁾ Saksamaa juhib tähelepanu asjaolule, et 1999.–2011. aastal ehitati kogu maailmas 11 ringrajast kaheksa riiklike vahendite abil. Ta viitab äriühingu Communication & Network Consulting 2011. aasta uuringule „Formula Money“, lk 145.

⁽⁸⁴⁾ Saksamaa väidab, et vormel 1 võidusõidud avaldavad korraldajamaadele suurt makromajanduslikku mõju (toetuste ja mõju suhe on väidetavalt 1: 5).

⁽⁸⁵⁾ Saksamaa leiab, et kontsernikonto vahendite kasutamine projektis on erandjuhtum, mis ei ole kooskõlas konto tavapärase kasutamisega. Kontsernikonto kaudu toimus rahastamine ajutiselt projekti rakendamise eesmärgil, kuni seda hakkab tegema pikaajaline investor.

⁽⁸⁶⁾ Saksamaa sõnul taheti kontsernikontoga optimeerida liidumaa ja tema tütarettevõtjate vahelisi rahavoogusid majanduslikult mõistlikul viisil eeskätt selleks, et vähendada valdusühingu rahastamiskulusid, et katta liidumaa lühiajalisi vajadusi seoses kapitaliturgudega, et kontsernikontolt võetud vahendite eest makstavad intressid oleksid kooskõlas liidumaa vabal turul kehtivate päevamääradega, et liidumaale ei tekiks intressikulusid, et kontsernikonto osalistele kohaldataks liidumaa turutingimusi ja et liidumaa rahandusministeerium täidaks ainult rakendaja ülesandeid.

maksta. Kuna NG lahkumine projektist oleks mõjutanud piletimüügisüsteemi õigeaegset valmimist ja muutnud tõenäoliselt väärtusetuks kõik NG varasemad investeeringud, oli NG jaoks mõttekam jätkata kavandatud projekti muudetud tingimuste alusel, eriti kuna äriplaani kohaselt oli oodata mõistlikku tulu ja NG sai NGLt garantii.

- (68) Seoses **6. meetmega** (maksed IPcle ning laen, mis anti MSRile PNG kaudu) nendib Saksamaa, et raha maksti hüvitisena teenuste eest ja et laen oli kooskõlas turutingimustega.
- (69) **7. meetme** raames (CST vastu esitatud MIB nõuete loovutamine NGle) ei käsitle Saksamaa võimaliku eeliseiga seotud küsimusi.
- (70) **8. meetme** (ISB laenu NGle, MSRile ja CMHNile) puhul osutab Saksamaa asjaolule, et ISB ei tegutsenud iseseisvalt (reaalturuväärtuse põhimõte) (sõltumatu) äriühinguna, vaid kui tugipank, mis toimus Rheinland-Pfalzi liidumaa valitsuse juhiste kohaselt ja oli osa sellest⁽⁸⁷⁾. Saksamaa seisukoha järgi kehtivad ISB laenu refinantseerimise kohta⁽⁸⁸⁾, mis toimus tema osalemise kaudu kontsernikontos, tugipanku käsitleva II kokkuleppe tingimused. See osalemine ei kujuta endast seega abi andmist ISBle⁽⁸⁹⁾.
- (71) **9. meetme** kohta (liidumaa garantii ISBle seoses 8. meetmega) märgib Saksamaa, et kõnealune garantii- ja vabastuskiri puudutab riski jagamist liidumaa ja ISB vahelistes suhetes ega kujuta endast eelist laenuvõtjatele (NGle, MSRile ja CMHNile), sest laenu saamise tingimused sellega ei paranenud⁽⁹⁰⁾.
- (72) **Seoses 10. meetmega** (25. märtsil 2010 sõlmitud ettevõtte rendileping) esitas Saksamaa 29. septembril 2011. aastal koostatud eksperdiarvamuse, mille liidumaa tellis Nürburgringi renditasu kohta ja kus määrati kindlaks turul tavapärase minimaalne ja maksimaalne aastane renditasu. Saksamaa märgib, et eksperdiarvamuse kohaselt oli oodatav renditulu 20 % suurem kui maksimaalne turuhind ning see kattis rendileandja ehituskulud 330 miljoni euro ulatuses ja võimaldas saada ka mõistlikku tulu⁽⁹¹⁾.
- (73) Mis puudutab **11. meetme** alla kuuluvat laenu (RIMi laen MSRile Mediinvesti ja PNG kaudu), millest rahastati projekti „Nürburgring 2009“ II osa, leiab Saksamaa, et see oli kooskõlas turumajanduslikult tegutseva investori põhimõttega ega kujutanud endast eelist, sest intressimäärad olid kõrgemad kui kehtiv baasintressimäär (välja arvatud 12. novembril ja 22. detsembril 2008 antud laenu korral).

⁽⁸⁷⁾ Saksamaa selgitab 21. märtsi 2012. aasta otsuse punkti 137 kohta, et tugipankade puhul (Spezialkreditinstituten) võib abisaajaid olla kahte liiki: esiteks spetsiaalsed krediidasutused ja teiseks ettevõtjad, keda spetsiaalsed krediidasutused rahastavad. Spetsiaalsete krediidasutuste garantiidega seotud eelistingimused on kindlaks määratud 2002. aasta II kokkuleppes. 21. märtsi 2012. aasta otsuses lähtuti seega asjaolust, et spetsiaalsed krediidasutused võivad anda laenu ainult juhul, kui laenuvõtja ei saaks turult laenu samasuguste tingimuste alusel. Siiski väidab Saksamaa, et tugipangad võivad anda laenu turutingimustel (spetsiaalsete krediidasutuste tegevus ei piirdu ainult riigiabi andmisega) ja et igal konkreetsel juhul tuleb teha hindamine riigiabi eeskirjade alusel.

⁽⁸⁸⁾ Seoses ISB laenuga (8. meede) märgib Saksamaa, et eelis võib seisneda ainult turuintressi ja tegelikult makstud intresside vahes, kuid mitte kogu laenusummas. Kui komisjonil on selle suhtes kahtlusi, tuleks tellida eksperdiarvamus.

⁽⁸⁹⁾ Saksamaa märgib, et II kokkuleppega nõustus komisjon garantiidega seotud eelise kehtestamisega õiguslikult iseseisvate spetsiaalsete krediidasutuste suhtes, kui nende tegevus piirdub konkreetselt kindlaks määratud avalike ülesannetega. Nendel tingimustel on selliste konkreetsete garantiide kasutamine nagu rahastamiskohustus, tagatise andja vastutus ja refinantseerimisgarantii kooskõlas riigiabi andmise eeskirjadega. Saksamaa lisab, et komisjon tunnistas oma 16. juuni 2004. aasta otsuses riigiabi N179/04 kohta, mis käsitles Soome kohalike omavalitsuste tagatise, et spetsiaalsed krediidasutused ei ole ettevõtjad, kui nad saavad avalikest vahenditest kasu üksnes oma avaliku ülesande täitmisel.

⁽⁹⁰⁾ Saksamaa märgib, et laenu tingimused määrati täielikult ja sõltumatult kindlaks liidumaa koostatud juhistes ning ISB ei olnud selle suhtes kaalutlusruumi. Laenu andmise ja sellega seotud riskide üle otsustas liidumaa ja peale selle vastutab ta laenujuhiste andmise tõttu Saksamaa tsiviilseadustiku kohaselt kogu laenu tagamise eest.

⁽⁹¹⁾ Saksamaa lisab, et asjaolu, kas rendist sai katta ehituskulud või mitte, ei ole tähtis, sest investeerimiskulud kujutavad endast pöördumatuid kulusid, mis ei mõjuta kaalutletult tegutseva investori tulevase otsuseid. Kui investeerimiskulud olekski saanud katta rendi abil, oleks kavandatavaid investeeringuid tulnud käsitleda ilma ettenägematu kulude suurenemiseta. Projekti kavandatavad kulud olid esialgu 215 miljonit eurot (135 miljonit eurot projekti „Nürburgring 2009“ I osa eest ja 80 miljonit eurot projekti II osa eest), kuid tegelikud kulud olid 330 miljonit eurot (215 miljonit eurot projekti „Nürburgring 2009“ I osa ja 115 miljonit II osa eest). Seda arvestades oleks saanud kavandatavad investeeringud katta ka minimaalsest renditasust, mis oli umbes 280 miljonit eurot.

- (74) Seoses **12. meetmega** (RIMi laen MSRile Mediinvesti vahendusel 11. meetme kohaselt) selgitab Saksamaa, et liidumaa garantii loob eelise ainult laenusajaale, mitte ISBle või RIMile, sest see garantii oli laenu saamise eeltingimus.
- (75) **13. ja 14. meetme** (maksed hasartmängumaksu tulust turismi edendamise eesmärgil ⁽⁹²⁾) ja liidumaa osanikulaen) puhul ei väida Saksamaa, et need olid kooskõlas turumajanduslikult tegutseva investori põhimõttega. Hasartmängumaksuga seonduvat käsitleb Saksamaa meetmena, mille raames hüvitati taristuga seotud kulud turismi edendamise eesmärgil. Nõuete allutamise kohta selgitab Saksamaa, et osanikulaenul oli pelgalt üldsõnaline tähendus, sest pankrotimenetluses allutatakse kõik osanikulaenud, ning et laenu allutamine kujutas seega vaid võimalikku mõju liidumaa eelarvele ega ole seetõttu majanduslik eelis ⁽⁹³⁾.
- (76) **15. meetme** (MSRi osade üleminek NGLe ja RIMile) puhul leiab Saksamaa, et Mediinvest, Geisler & Trimmel ja Weber ei saanud eelist järgmistel põhjustel: a) osad müüdi sümboolse hinnaga 1 euro osa kohta; b) see ei hõlmanud muid eeliseid, nagu osanikulaen või osanike garantiide tühistamine; c) NG ja RIM omandasid MSRi osad, et ühendada projekti „Nürburgring 2009“ I ja II osa omand ja rakendada seeläbi nende suhtes ühesugust ärikontseptsiooni, ning d) asjaolu, kas MSR oli omandamise ajal raskustes olev äriühing, ei avalda käesolevale hinnangule mitte mingisugust mõju, sest MSR oli piiratud vastutusega äriühing, mis tähendab, et osanike vastutus on igal juhul piiratud äriühingu kapitaliga.
- (77) **16. meetme** kohta (vormel 1 võidusõidu tagajärjel NGLe tekkinud kahjude hüvitamine liidumaa poolt) märgib Saksamaa, et tegemist ei ole majandustegevusega ja et vormel 1 võidusõitude rahastamine on enamjaolt kahjumlik.
- (78) Seoses **17. meetmega** (vormel 1 kontsessioonileping) selgitab Saksamaa, et see oli seotud ettevõtte rendilepingu tingimustega. Saksamaa märgib, et kui rent on turul tavapärasest hinnast märgatavalt kõrgem (st [...] %), loetakse mõlemad lepingud tervikuna tasakaalus olevaks (sinna hulka kuulub ka tulu, mida NAG sai kontsessioonilepingu alusel) ⁽⁹⁴⁾.

b) **7. augusti 2012. aasta otsuses käsitletavat meetmed** ⁽⁹⁵⁾

- (79) Seoses **18. meetmega** (võla restruktureerimine) märgib Saksamaa, et vahetut pankrotti oli vaja ja et samamoodi oleks tegutsenud ka erainvestor.
- (80) **19. meetme** (laenu allutamine ja vabastuskiri) suhtes asub Saksamaa seisukohale, et sellega ei avaldatud isegi mitte võimalikku mõju liidumaa eelarvele ja et erainvestor oleks tegutsenud samamoodi. Peale selle ei mõjutanud laenu allutamine osanikke, sest puudusid teiste võlausaldajate olulised nõuded.

3.6. KONKURENTSI JA KAUBANDUSE KAHJUSTAMINE

- (81) Saksamaa märgib, et majutus- ja toitlustusasutusi toetavad meetmed ei avalda liikmesriikidevahelisele kaubandusele kahjulikku mõju ⁽⁹⁶⁾.

⁽⁹²⁾ Saksamaa juhib tähelepanu asjaolule, et nende vahenditega taheti hüvitada NG kahjud seoses investeeringutega, millega taheti Nürburgring muuta projekti „Nürburgring 2009“ raames turistidele ligiõmbavamaks; eesmärgi kohaselt taheti parandada Nürburgringi atraktiivsust kogu aasta vältel ja tugevdada sel viisil struktuurselt nõrka Eiffeli piirkonda turismi edendamise kaudu.

⁽⁹³⁾ Saksamaa viitab siinjuures otsusele kohtuasjas C-72/91: Sloman Neptun.

⁽⁹⁴⁾ Lisaks oli süsteemi eesmärk Saksamaa sõnul tõmmata ligi võimalikult palju külastajaid, et positiivne makromajanduslik mõju oleks maksimaalne, ja katta NG suuri kulusid (litsentsitasu, FIA esimese järgu litsents ringraja jaoks).

⁽⁹⁵⁾ Saksamaa märgib, et komisjoni hinnang, justkui oleks NG 1. juulil 2008 olnud raskustes olev äriühing, ei ole asjakohane, et ühekordse abi põhimõtte kohaldamine teatatud päästmisabi suhtes on ekslik, et ametliku uurimismenetluse laiendamine ei olnud proportsionaalne ja et meetmed ei hõlma riigiabi.

⁽⁹⁶⁾ Saksamaa väidab, et rahvusvahelised külastajad tulid ringraja, mitte majutus- või toitlustusettevõtete pärast. Seetõttu järeltab ta, et võetud meetmed ei mõjutanud turismivoogusid.

3.7. KOKKUSOBIVUS SISETURUGA

a) Ringraja rajatised

- (82) Saksamaa sedastab, et Nürburgring on Eifeli piirkonna majanduse ja tööhõive jaoks otsustava tähtsusega, et tegemist on olulise harrastus- ja rahvaspordi taristuga, et see on osa motospordi ajaloost ja -kultuurist ning seega ka liidu kultuuripärandist, et Nürburgring on liiklusohutuse seisukohast üleilmselt tähtis, sest seal katsetatud autosid eksporditakse kogu maailma, et selle sõiduohutuskeskus pakub sõiduohutuse koolitusi ja et uuritavad meetmed ei puuduta mitte niivõrd ringrada kui sellist, kuivõrd spordi- ja muud taristut, millel ei ole otsest seost ringraja ja vormel 1 võidusõitude korraldamisega.

b) Abi kokkusobivus siseturuga ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkti c tähenduses

Ühist huvi pakkuv eesmärk

- (83) Saksamaa märgib, et sporditaristu ehitamist võib käsitleda ühise huvina ELi toimimise lepingu artikli 165⁽⁹⁷⁾ tähenduses ja et meetmed, mis teevad spordi kättesaadavaks, on rahastamiskõlblikud⁽⁹⁸⁾. Nürburgringi ei kasutata vaid mõne professionaalse spordivõistluse jaoks, vaid ka harrastajate võistluste korraldamiseks ja noorte motosportlaste treeninguteks. Nürburgringil peetakse ka muid spordivõistlusi, näiteks jalgrattavõistlust „Rad&Run”, pikamaajooksuvõistlust „Fisherman’s Friend StrongmanRun” ja triatloni „Green Hell Triathlon”.

Meetmete vajalikkus ja proportsionaalsus

- (84) Saksamaa seisukohast on meetmed vajalikud järgmistel põhjustel. Võistlusi korraldatakse Nürburgringi rajal kokku [...] päeval ja sellest vaid [...] päeval on üksnes elukutseliste sportlaste võistlused, [...] päeval üksnes harrastus- ja rahvaspordivõistlused ning [...] päeval ühel ajal nii elukutseliste kui ka harrastus- ja rahvasportlaste võistlused. Võistlustel osalenud sportlastest moodustavad harrastus- ja rahvasportlased [...] % ([...] elukutselist ja [...] harrastussportlast). Elukutseliste sportlaste võistlused on vormel 1 võidusõidud, Saksamaa turismitranspordi meistrivõistlused ja Superbike'i maailmameistrivõistlused, muusikaüritustest toimub „Rock am Ring” ja peale selle korraldatakse autotootjate katesõite. Rahvasportlased võivad ringrajal sõita oma sõidukiga. Nädalavahetustel korraldavad harrastajatele võistlusi Saksamaa mootorisportühendused (nt ADAC). Tööpäevadel kasutavad mõned klubid ringrada treeninguteks või harrastussportlaste võistlusteks. Motospordis ei ole eraldi taristut elukutseliste ja harrastajate/rahvasportlaste võistluste jaoks. Peale selle aitavad uuritavad meetmed kõrvaldada turutõrke. Investeeringutasuvust selliste meetmete korral oodata ei ole. Vastupidiselt mitmeotstarbelistele hallidele toimuvad ringrajal aasta jooksul ainult ühe või kahe sarja võidusõidud. Seetõttu ei ole ükski erainvestor valmis sellist taristut ehitama või rahastama. Eraettevõtjate kaasamine projekti „Nürburgring 2009” I ossa ebaõnnestus. Avaliku sektori osalemine avaldas seega ka ergutavat mõju. Liidumaa valitsuse kindla poliitilise tahteta ei oleks NG sporditaristu nüüdisajastamist ja arendamist sellises ulatuses ette võtnud. Peale selle märgib Saksamaa, et meetmete rahastamine oli proportsionaalne. Eesmärkide saavutamise ei oleks avaliku sektori väiksemagi toetuseta võimalik olnud. Seadmed olid vananenud ja vajasis ajakohastamist. Taristut sealjuures ei dubleeritud. Erinevalt komisjoni menetlustest mitmeotstarbeliste hallide suhtes⁽⁹⁹⁾ ei käsitle uuritavad meetmed uue sporditaristu ehitamist ning nendega ei suurendatud märkimisväärselt ka suutlikkust.

Mõju kaubandusele ja konkurentsile on nõutavas ulatuses piiratud

- (85) Saksamaa arvates on mõju kaubandusele ja konkurentsile väike ega ole vastuolus ühiste huvidega. Nagu on märkinud Koblenzi kohus⁽¹⁰⁰⁾, on Nürburgringil koos Nordschleifega ainulaadne väärtus. Erinevate rahvusvaheliste ja üleriigiliste võistluste jagunemine eri ringradade vahel on välja kujunenud pika aja jooksul ja seega ei tähenda Nürburgringi sporditaristu toetamine võistluste üleviimist Nürburgringi. Peale selle toimub Nürburgringis vaid väike osa rahvusvahelisi võistlusi.

⁽⁹⁷⁾ Saksamaa viitab komisjoni otsusele riigiabi SA.33728 kohta – Kopenhaageni uue universaalhalli rahastamine, punkt 33.

⁽⁹⁸⁾ Saksamaa viitab komisjoni otsusele riigiabi SA.31722 kohta – maksusoodustused Ungari spordisektori edendamiseks, punkt 86 jj, ja riigiabi SA.33952 kohta – Deutscher Alpenvereini ronimisvahendid, punkt 68.

⁽⁹⁹⁾ Saksamaa viitab riigiabi juhtumitele SA.33168 – Uppsala spordikompleks – ja SA.33728 – Kopenhaageni uue universaalhalli rahastamine.

⁽¹⁰⁰⁾ Koblenzi *Oberlandesgericht*'i 13. detsembri 2012. aasta otsus kohtuasjas U 73/12: Kart.

c) Abi kokkusobivus ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punktiga d

- (86) Saksamaa märgib, et Nürburgring on pikim alaline ringrada maailmas, millel on maailma vanim säilinud bokside ala, ja seega kuulub ta liidu kultuuripärandisse ⁽¹⁰¹⁾. Osa *ringwerk*'ist (muuseumi ja teaduskeskuse kombinatsioon) on muuseumiväärtusega. Motospordikultuuri edendamise meetmed olid vajalikud, sest need aitavad tagada ühist kultuuridentiteeti Saksamaal ja liidus ning projekti „Nürburgring 2009” I osa rahastamine erasektori vahenditest ebaõnnestus. Meede oli proportsionaalne, sest ülemäärast hüvitamist ei toimunud. Abimeetmetega ei mõjutatud kultuurirajatiste valdkonna kaubandus- ja konkurentsitingimusi sellisel määral, et see oleks vastuolus ühiste huvidega. Nürburgringi kultuurirajatised konkureerivad teiste piirkondlike ja riiklike kultuurirajatistega ning seega on nende turuosa väike.

d) Abi kokkusobivus ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkti b tähenduses

- (87) Saksamaa lisab, et kontsernikonto laenu kasutamine NG kaudu ja ISB osalemine kontsernikontos (3. meede) oli kooskõlas ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punktiga b, sest pankadevahelise rahastamise turu kokkuvarisemise tõttu oli laenu saamine turult peaaegu võimatu.

e) Abi kokkusobivus ELi toimimise lepingu artikli 106 lõike 2 tähenduses

- (88) Saksamaa leiab, et osa turismi edendamiseks võetud investeerimismeetmeid oli kooskõlas sel ajal kehtinud üldist majandushuvi pakkuvate teenuste tingimustega ⁽¹⁰²⁾ ja et nende rakendamisel ei tehtud ühtegi ilmset viga. Täpsemalt väidab Saksamaa, et osa *ringwerk*'ist (eeskätt mootorisportinäitus, multimeediateater Grüne Hölle, *ringmeister* ja katsekeskus) on muuseumiväärtusega ning teenib (kultuurialase) hariduse seisukohast avalikku huvi. Warsteiner Event Centre on mitmeetstarbeline kongressi-, messi- ja konverentsikeskus ja parkimismaja ei kasutata väljaspool suuri üritusi täies ulatuses. Saksamaa märgib, et ükski tavapärastes turutingimustes tegutsev ettevõtja ei oleks investeerinud eespool nimetatud kolme rajatisse ilma avaliku sektori rahastamiseta. Asjaolu, et projekti „Nürburgring 2009” I osa rahastamine erasektori vahenditest ebaõnnestus, näitas, et selliste meetmete elluviimiseks ei ole turgu.
- (89) Saksamaa märgib, et vormel 1 võidusõitude korraldamist võib käsitleda üldist majandushuvi pakkuva teenusena, sest ka teistes riikides toetatakse seda avalikest vahenditest. Peale selle on võistlustel väga hea maine ning makromajanduslik ja identiteeti edendav mõju nii asjaomasele liikmesriigile kui ka kogu liidule.

f) Ajutine raamistik

- (90) Saksamaa kinnitab, et ISB laenu 2.–4. osa (8. meede) olid komisjoni teatise „Euroopa Liidu riigiabi meetmete ajutine raamistik praeguses finants- ja majanduskriisis rahastamisele juurdepääsu toetamiseks” ⁽¹⁰³⁾ kohaselt kooskõlas siseturuga. Isegi kui komisjon otsustab lõpuks, et NG oli 1. juulil 2008 raskustes olev äriühing ja et ajutist raamistikku ei oleks saanud ISB laenu 2.–4. osale kohaldada, on NGle, MSRile ja CMH Nile antud abi võrdne turul makstava intressi ja tegelikult makstud intressi vahega, mitte aga kogu laenusummaga ⁽¹⁰⁴⁾.

⁽¹⁰¹⁾ Saksamaa viitab riigiabi juhtumitele N 158/2010 – Fussballmuseum Dortmund – ja N 164/2010 – Leipziger Reit- und Rennverein Scheibenholtz. Ta ei tõesta siiski, et ringrada oleks Saksamaa õiguse kohaselt kultuurimälestisena kaitse all.

⁽¹⁰²⁾ Saksamaa väidab järgmist: avalik huvi seisnes makro- ja regionaalmajanduslikus mõjus ning spordi ja kultuuri edendamises; esines turutõrge, sest meetme elluviimine ilma riigi toetuseta ei oleks olnud võimalik; NG käive oli kolmel aastal enne meetme võtmist vähem kui 100 miljonit eurot ja abi oli alla 30 miljoni euro aastas; NG osanike leping ja nõukogu kinnitus, mille aluseks oli liidumaa valitsuse asjaomane otsus, kujutasid endast ülesande andmise akti; hüvitise arvutamise parameetrid oli võimalik tuletada ajakohaste äriplaanide põhjal. Saksamaa juhib tähelepanu ka asjaolule, et üldist majandushuvi pakkuvate teenuste pakett jõustus alles 2006. aasta lõpus, et enne seda puudusid muud eeskirjad ülesande andmise akti vormi kohta ja et pärast seda on abi liigitamine kehtivaks abiks asjakohane.

⁽¹⁰³⁾ ELT C 6, 11.1.2011, lk 6.

⁽¹⁰⁴⁾ Saksamaa viitab komisjoni otsustele riigiabi C 38/2005 kohta – Biria Gruppe, punkt 93, riigiabi C-51/06 kohta – Arcelor Huta Warszawa, punkt 111 jj, ja riigiabi C 43/2001 kohta – Chemischen Werke Piesteritz, punkt 107 jj, ning Üldkohtu 3. märtsi 2010. aasta otsusele liidetud kohtuasjades T-102/07 ja T-120/07: Freistaat Sachsen vs. Euroopa Komisjon (EKL 2010, lk II-585, punkt 218).

3.8. VARADE VÕÖRANDAMINE

- (91) Saksamaa jääb kindlaks oma seisukohale, et võõrandamisstruktuur ei hõlmanud endas riigiabi andmist vara ostjale. Peale selle märgib ta, et võõrandamisprotsessiga katkestati NG, MSRI ja CMHNI majanduslik järjepidevus. Ta on seisukohal, et kui komisjon teeb ametliku uurimismenetluse tulemusel negatiivse otsuse ja siseturuga kokkusobimatu abi tuleb tagastada, käsitleks tagastamise kohustus NGd, MSRI ja CMHNI, kuid mitte asjaomaste varade ostjat. Seoses tingimusega, et Nürburgringi varade võõrandamine viiakse lõpule alles siis, kui on olemas komisjoni lõplikult jõustunud otsus, milles kinnitatakse, et varade ostjalt ei nõuta riigiabi sisse, märgib Saksamaa, et see tingimus ei takista abisaajate likvideerimist ega võimalda nende äritegevust jätkata ja et see ei loo varade ostjale eelist.
- (92) Majandusliku järjepidevuse katkestamise asjus täheldab Saksamaa järgmist.
- a) Võõrandamine korraldati avatud, läbipaistva, mittediskrimineeriva ja tingimusteta pakkumismenetluse raames. Leping sõlmiti kõrgeima hinnaga pakkumuse teinud pakkujaga, kes esitas ka tõendi rahastamissuutlikkuse kohta.
  - b) Võõrandamise majandusliku loogika määras maksejõuetusmenetlus, mille eesmärk oli rahuldada Nürburgringi varade võõrandamise kaudu ühiselt võlausaldajate nõuded ja jagada saadud tulu nende vahel.
  - c) Maksejõuetusmenetluse alustamine ja NAG tegevuse ülevõtmine NBG poolt, samuti varade võõrandamine Capricornile ja sellest tulenevalt varade eest vastutamise delegeerimine eraldi usaldusisikule tähendasid majandusliku järjepidevuse katkemist, sest NAG, NBG ja Capricorni ärikontseptsioonid on müüdavate varade kasutamise seisukohast põhimõtteliselt erinevad.
  - d) Ei Capricornil ega varade uuel omanikul ei ole alates 2015. aasta jaanuarist NG, MSRI ega CMHNIga ei majanduslikku ega äriõiguslikku seost.
  - e) Ostja omandas ainult varad, kuid mitte võõrandajate osasid ega kohustusi. NBG osasid ei kanta samuti ostjale üle.
  - f) Enamik äriühingu igapäevast tegevust mõjutavaid lepinguid lõpetatakse pärast 2014. aasta hooaja lõppu. Uued lepingud, mis hakkavad kehtima 1. jaanuarist 2015, räägib läbi ja sõlmib ostja asutatud äriühing. Pakkumismenetluse raames müüdüd varadega seotud töölepingute üleminekut reguleeritakse Saksamaa asjaomaste õigusaktidega, st maksejõuetu äriühingu varade ostja saab personali kaasamise üle ise otsustada.
  - g) Kui käsitleda asjade ajalist kulgu, siis varad võõrandati enne komisjoni negatiivse otsuse tegemist.
  - h) Üleandmise kuupäev oleneb pankrotiõiguse nõuetest, mille kohaselt tuleb järgida varade parima võimaliku müügi põhimõtet. Arvestades motosporti ja pakutava vara eripära, oli Saksamaa seisukohal, et pakkumuse võitja(te) tegevusala võiks olla NG, MSRI ja CMHNI tegevusalaga sarnane. Uus/uued omanik(ud) võivad oma tegevust viia ellu teistsuguste ettevõtluspõhimõtete kohaselt kui NG, MSRI ja CMHNI omad ja kasutada oma ärimudelit. Ringrada on Capricornil kavas kasutada teistmoodi ja uue äriplaani alusel. Peale selle osaleb ostja tulevikus võistluste korraldamises varasemast rohkemal määral. Ostja plaanide kohaselt saab Nürburgringist turismiattraktsiooni asemel tehnoloogiakeskus.
- (93) Seoses tingimusega, et Nürburgringi varade võõrandamine viiakse lõpule alles siis, kui on olemas komisjoni lõplikult jõustunud otsus, mille kohaselt ei nõuta riigiabi varade ostjalt sisse, märgib Saksamaa järgmist.
- a) Ükski võimalik investor ega finantspartner ei oleks olnud nõus varasid omandama ilma sellise edasilükkava tingimusega.

- b) Saksamaa pankrotiseaduse⁽¹⁰⁵⁾ kohaselt peab pankrotihaldur tagama, et võlgniku vara müüakse parima võimaliku hinnaga, või saavutama saneerimiskava raames kokkuleppe, mis aga oleks käesoleval juhul tähendanud Nürburgringi äriühingutele täiendava riigiabi andmist.
- c) Rentnik kasutaks renditavat vara oma nime all, oma äriplaani kohaselt ja enda äranägemisel valitud töötajatega.
- d) [Teise pakkuja] pakkumuses oli samuti tingimus, et pakutavat hinda makstakse ainult juhul, kui on olemas komisjoni lõplikult jõustunud otsus, mille kohaselt ei nõuta riigiabi tagastamist varade ostjalt; [kolmanda pakkuja] pakkumuses oli tingimus, et ettevõtja võib taganeda ostutehingust, kui 31. detsembriks 2014 ei ole komisjoni positiivset otsust tehtud.
- e) Kui 2015. aasta alguseks ei ole esitatud komisjoni lõplikult jõustunud otsust, siis kantakse võõrandatud varad enne 1. jaanuari 2015 üle uuele äriühingule – neist 95,1 % omandab ostja ja 4,9 % sõltumatu usaldusisik (vt põhjendus 56) ning selle kava kohaselt ei jätku abisaajate majandustegevus, vaid sellega tagatakse nende lõplik lahkumine turult.
- (94) Saksamaa vaatenurgast aitab see menetlus tagada, et NG, MSRI ja CMHNI ning pakkumismenetluse raames pakutavate varade vahel ei ole majanduslikku järjepidevust. Seega tuleks mis tahes võimalik siseturuga kokkusobimatu riigiabi, mis anti NGle, MSRIle ja CMHNIle, nõuda sisse nimetatud äriühingutelt komisjoni asjaomase otsuse alusel ning see ei puudutaks võõrandatavate varade ostjat. Saksamaa lisab, et võõrandaja ja ostja vahelises müügilepingus sisalduv ostu edasilükkav tingimus ei takista Nürburgringi äriühingute likvideerimist ega ka varasema riigiabi tagastamise nõudmist neilt. Abisaajad lahkuvad turult lõplikult. Kui müük Capricornile tühistatakse, siis varad siiski võõrandatakse ja võõrandajad likvideeritakse.
- (95) Saksamaa teavitas komisjoni võõrandamisstruktuurist, saamaks õiguskindlust asjaolu kohta, et varade võõrandamine ei hõlma riigiabi elemente ja et pakkumuse võitja(d) ei ole kohustatud siseturuga kokkusobimatut abi tagastama.
- (96) Saksamaa võttis endale kohustuse koostada komisjonile võõrandamise edenemise kohta aruandeid. Neid esitati korrapäraselt. Aruannetes kinnitati, et võõrandamine toimus komisjoniga kokkulepitud põhimõtete kohaselt. Aruanded sisaldasid ka andmeid pakkujate, nende pakkumuste, lõpliku müügihinna ja muude asjaomaste punktide kohta.

4. KAEBUSED VARADE VÕÕRANDAMISE KOHTA

4.1. ÄRIÜHINGU JA ZUM NÜRBURGRING e.V. (ESIMENE KAEBAJA) KAEBUS

a) Kaebus

- (97) Esimene kaebaja märgib, et pakkumismenetlus NG, MSRI ja CMHNI varade (st ringrada tervikuna koos majutusüksuse ja vabaajapargiga) võõrandamiseks ei olnud korraldatud viisil, millega oleks saanud ära hoida konkurentsi kahjustamise asjaomastel turgudel, sest selle eesmärk oli müüa varad nii, et kompleksi tegevus jääks samaks ja ostjale läheks üle ka enamik NG, MSRI ja CMHNI töötajaid. Esimene kaebaja lisab, et maksejõuetud äriühingud võõrandsid maksejõuetusmenetluse käigus vara omahalduse alusel pelgalt ühe varade ajutise hooldaja järelevalve all⁽¹⁰⁶⁾, et pakkujad ei pidanud esitama üksikute võõrandamisüksuste kohta eraldi pakkumust ja et pakkumusi oli võimalik teha kogu vara kohta.
- (98) Peale selle väidab esimene kaebaja, et riigiabi kantakse üle varade ostjale, sest kogu vara, ligikaudu 300 töötajat ja NBG toimiv tegevus võõrandatakse ühele pakkujale ja seega on olemas majanduslik järjepidevus endise ja uue

⁽¹⁰⁵⁾ Saksamaa pankrotiseaduse (*Insolvenzordnung*) esimene osa.

⁽¹⁰⁶⁾ Esimene kaebaja esitas pädeva kohtu (Amtsgericht Bad Neuenahr-Ahrweiler) 29. jaanuari 2014. aasta kirja, milles kohus selgitas, et omahalduse korral pankrotikohus ja pankrotihaldur mitte ei korralda varade võõrandamist, vaid ainult kontrollivad seda, ja seetõttu puudub kohtu seisukoha järgi alus pankrotikohtu tegevuseks varade võõrandamise raames.

omaniku/käitaja vahel. Lisaks täheldab esimene kaebaja, et varade väärtuse suurendamise kriteeriumi tõttu eelistasid võõrandajad kogu vara hõlmavaid pakkumisi ja seega olid üksikvarade pakkumused ebasoodsamas olukorras.

- (99) Veel leiab esimene kaebaja, et pakkumismenetlus ei olnud valikukriteeriumide ja NG kasumiandmete poolest läbipaistev ning pakkujaid ei koheldud võrdselt eelkõige seetõttu, et virtuaalsele andmeruumile pääsesid ligi vaid viis pakkujat. Esimene kaebaja lisab, et pakkumuste esitamise tähtaeg, milleks oli 2014. aasta veebruari keskpaik, teatati ainult neile võõrandajatele, kelle esitatud siduv pakkumus hõlmas kogu vara ja kes pääsesid ligi virtuaalsele andmeruumile. Selliseid pakkujaid nagu teine kaebaja, kelle pakkumus hõlmas ainult üksikuid võõrandamisüksusi, pakkumuse esitamise tähtpäevast ei teavitatud. Esimene kaebaja juhib tähelepanu ka asjaolule, et liidumaad ja Capricorni esindas üks ja sama advokaadibüroo.
- (100) Esimene kaebaja taotleb praeguse pakkumismenetluse peatamist ja uue, selgete valikukriteeriumidega menetluse alustamist, ringraja liigitamist üldist huvi pakkuvaks teenuseks ning selle eraldamist majutusüksuse ja vabaajapargi võõrandamisest.
- (101) Esimene kaebaja märgib, et NBG sai uue, teavitamata ja siseturuga kokkusobimatu abi, sest maksejõuetu NG paigutas sisse makse tegemise kaudu tema kapitalireservi 2 239 243 eurot Nürburgringi käitamiseks, et käitamise aluseks on NG, MSRI, CMHNI ja NBG vahel sõlmitud uus rendileping, mida pakkumismenetluses ei lisatud, et NBG ei maksa renti ja et NBG ei tegutse käibe suurendamise ja kulude kokkuhoiu nimel, sest tal on kõik töötajad alles ja ta kattis vormel 1 võidusõidu korraldamise kulud. Esimene kaebaja lisab, et NAG töötajate töölepingud läksid NBGle üle 26. juulil 2013 NBG ja ametühingu Vereinte Dienstleistungsgewerkschaft eV (edaspidi „Ver.di“) vahel sõlmitud kollektiivlepingu alusel, milles nähti ette, et üleminek ei tohi tuua töötajatele kaasa majanduslikke, sotsiaalseid ega õiguslikke tagajärgi – see tõestab, et ebaseadusliku abiga rajatud ärimudel jäi alles.

b) Saksamaa esitatud märkused pankrotihalduritel

- (102) Pankrotihaldurite arvates tuleks kaebus tagasi lükata, sest sellest ei nähtu, et kõnealune võõrandamisprotsess erineks turul tavapärasest võõrandamisprotsessist.
- (103) Avatud, tingimusteta ja läbipaistvas pakkumismenetluses ei saa välistada algusest peale pakkumusi, mis hõlmavad kogu vara. Kui kogu vara hõlmava pakkumuse hind on suurem kui üksikvarade pakkumuste summa, sõlmiks turumajanduslikult tegutsev omanik lepingu kogu vara hõlmava pakkumuse teinud pakkujaga. Sellistes tingimustes oleks turuhinnaks vaid kogu vara hõlmava pakkumuse hind⁽¹⁰⁷⁾. Pealegi oleks maksejõuetusmenetluses kogu vara hõlmavate pakkumuste väljajätmine võõrandamisest – nagu kaebaja nõuab – vastuolus ettevõtlusvabaduse ja maksejõuetu isiku võlausaldaja omandiõigusega, mis on tagatud Euroopa Liidu põhiõiguste hartaga.
- (104) Kogu vara hõlmavaid pakkumusi ei eelistatud. Teine kaebaja ei saanud juurdepääsu andmeruumile lihtsalt seepärast, et tema pakkumuses esitatud ostu eseme hind ei olnud piisavalt kõrge.
- (105) Pakkumismenetlus toimus etappide kaupa. Pakkujate kvalifitseerimine menetluse järgmisse etappi üksnes juhul, kui lepingu sõlmimise tõenäosus oli piisav. Selle meetodi eeliseks on asjaolu, et äriühingute tundlikud andmed ei ole kättesaadavad rohkematele pakkujatele kui vajalik ja et hoolsuskohustuse auditi kulusid on võimalik vähendada nii võõrandaja kui ka nende pakkujate jaoks, kes teevad ebapiisava pakkumuse. Pakkujatele edastati igas etapis piisavalt teavet.
- (106) Hindamiskriteeriumid olid ühemõtteliselt ja selgesõnaliselt kindlaks määratud. Valikukriteeriumiks oli lepingu sõlmimise tõenäosusega kaalutud pakkumuse müügitulu, millel olid omakorda täpsustavad allkriteeriumid.
- (107) Andmeruum ei olnud tehnilistel põhjustel viie pakkujaga piiratud. See arv põhines pakkumuste hindamise tulemusel.

⁽¹⁰⁷⁾ Pankrotihaldurid viitavad Euroopa Kohtu 16. detsembri 2010. aasta otsusele kohtuasjas C-239/09: Seydaland (EKL 2010, lk I-13083, punkt 34).

- (108) Pankrotihaldurite sõnul asutasid nad NBG ja paigutasid sellesse vahendeid selleks, et Nürburgringi tegevus saaks ajutiselt jätkuda kuni selle võõrandamiseni. Nürburgringi tegevust juhtis enne seda NAG. Alates Nürburgringi rentimisest NAGle olid NG, MSR ja CMHN pelgalt omanikud ega osalenud selle igapäevases tegevuses. Pankrotihaldurite vaatenurgast ei olnud Nürburgringi tegevuse üleminekul võimalik NG, MSRi ja CMHNiga arvestada, sest esiteks oleks tegevuse jaotamine kolme äriühingu vahel eeldanud eraldi kontseptsioone ja teiseks ei oleks sellise jaotamise tulemusel tekkinud võõrandamisüksusi, mis oleks taganud kinnisvara majanduslikult mõistliku kasutamise. Peale selle ei ole lepingu sõlmimine maksejõuetu äriühinguga paljude äriühingute jaoks kooskõlas äriühingusiseste vastavusekirjadega ja seega pidi Nürburgringi tegevust jätkama maksejõuline tütarettevõtja, kes on klientide jaoks vastuvõetav lepingupartner. Samuti ei oleks saanud paluda töötajatel asuda NAG asemel tööle maksejõuetus äriühingus. NBGD ei asutatud ega sellesse ei paigutatud vahendeid selleks, et temast saaks äriühingu tegevuse pikaajaline jätkaja. Vastupidiselt Nürburgringi varadele, mida NBG käitis, äriühing ise müügis ei olnud. Pankrotihaldurid selgitavad, et kapitali paigutamisel NBGSse võeti arvesse võõrandamist (et vältida väiksema tulu saamist lõpetatud tegevuse tõttu), sealjuures lähtuti üksnes majanduslikest kaalutlustest, et NG varade väärtust suurendataks NBG kaudu, mitte ei vähendata⁽¹⁰⁸⁾, et see kapitalipaigutus ei anna NBGLE eelist ja et NBG asutamine ja talle vahendite tagamine ei ole seostatav riigiga, vaid pankrotihalduritega.
- (109) Ka NBG ja Ver.di vaheline kollektiivleping sõlmiti selleks, et jätkata NBG tegevust kuni võõrandamiseni, mitte selleks, et säilitada Nürburgring majandusüksusena pärast seda. Kollektiivleping sõlmiti NBGga, mitte võõrandajatega. Töölepingud läksid NAGlt üle NBGLE kooskõlas Saksamaa tsiviilseadustiku § 613 punktiga a, mitte kollektiivlepingu alusel. ELi toimimise lepingu artiklite 7 ja 9 ning nõukogu direktiivi 2001/23/EÜ⁽¹⁰⁹⁾ kohaselt ei tohi konkurentsikaalutlused põhjustada sotsiaalsetest standarditest kõrvalehoidumist või nende nõrgestamist. NBG kui ajutise lahenduse seisukohast oli oluline, et äriühingu tegevuseks vajalikud töötajad, kes töötasid NAGs ja NGs (20 töötajat), oleksid nõus üleminekuga NBGSse. NBG pidi vältima olukorda, kus kvalifitseeritud töötajaid oleks vaja olnud üleminekuajal asendada. 2011. aasta algusest 2012. aasta lõpuni vähendati töötajate arvu 114 täistööaja ekvivalendi võrra (402-lt 288-le). 2013. aasta hooaja alguses suurendati töötajate arvu taas 290 täistööaja ekvivalendi võrra. Pakkujatele anti teada, et nad võivad tehingu ulatust kohandada vastavalt oma hilisemale ärimudelile. Töötajate ülevõtmine ei tähenda seda, et ärimudel tuleb säilitada.
- (110) Saksamaa on seisukohal, et riigiabi käsitleva õiguse kohaselt ei ole nõutav ja Euroopa sotsiaalmodeli kohaselt vastuvõetav, et maksejõuetuse suhtes tundliku äriühingu varade ostja peaks hoiduma töölepingute üleminekust ja sõlmima uued töölepingud, sest muidu võib tekkida oht, et temalt nõutakse maksejõuetule äriühingule varem antud riigiabi sisse.

4.2. ADAC e.V. (TEINE KAEBAJA) KAEBUS

a) Kaebus

- (111) Teise kaebaja sõnul teatasid võõrandajad talle, et tema pakkumust ei pruugita järgmises võõrandamisetapis arvestada, sest tema pakutud hind oli palju väiksem kui teistel pakkujatel ja hõlmas ainult osa varast, ent suurendada taheti kogu vara väärtust.
- (112) Teine kaebaja väidab, et võõrandamise eesmärk oli tegevuse majandusliku järjepidevuse ja Nürburgringi turupositsiooni tagamine selle praegusel kujul ja seetõttu ei saa sellega takistada antud abist tuleneva eelise üleminekut varade ostjale. Teine kaebaja märgib, et majandusliku järjepidevuse saab katkestada vaid Nürburgringi varade ja tegevuse eri osade müümisega mitmele pakkujale, et võõrandajad eelistasid varade võõrandamist tervikuna ühele ostjale, mitte üksikvaradena, et üksikvarade ost oli faktiliselt võimatu, et üksikvarade pakkumustele ei olnud esitatud hindamiskriteeriume, samal ajal kui kogu vara hõlmavate pakkumuste kohta olid need olemas, ja et teises etapis arvestati ainult kogu vara hõlmavaid pakkumusi.

⁽¹⁰⁸⁾ NBG lõpetas 2013. majandusaasta edukalt ja tema EBITDA (enne rendi tasumist) oli 2 920 000 eurot. 2013. aastal maksis NBG renti 2 661 000 eurot.

⁽¹⁰⁹⁾ Nõukogu 12. märtsi 2001. aasta direktiiv 2001/23/EÜ ettevõtjate, ettevõtete või nende osade üleminekul töötajate õigusi kaitsvate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta (EÜT L 82, 22.3.2001, lk 16).

- (113) Teine kaebaja lisab, et pankrotihaldurite korraldatud võõrandamine ei olnud kooskõlas riigiabi eeskirjadega eeskätt läbipaistvuse ja mittediskrimineerimise puudumise tõttu ning seepärast ei olnud see asjakohane tegeliku turuhinnaga müümise seisukohast. Ta väidab, et pakkumisdokumentides puudusid pakkumuse hinna seisukohalt olulised andmed NG majandusliku olukorra kohta ning seetõttu esitati ülemäära kõrged esialgsed pakkumused, mida pärast andmeruumile juurdepääsu saamist oli tõenäoliselt vaja allapoole korrigeerida. Teine kaebaja märgib, et 2013. aasta oodatavat kasumit korrigeeriti märgatavalt allapoole võrreldes pakkujatele eelnevalt teatatud andmetega, ilma et neid oleks sellest teavitatud ja et neile oleks antud võimalust neid andmeid uuesti analüüsida. Veel leiab teine kaebaja, et NBG majandusliku olukorra ning keskmise ja pika aja investeeringute andmeid ei avaldatud piisavalt ja et müügidokumentides viidati pikaajalistele lepingulistele suhetele, kuigi teise kaebajaga pikendati lepinguid vaid ühe aasta (2014) võrra. Samuti ei olnud arvestatud küllaldasel määral tehingu toimumise kindluse kriteeriumiga, sest muidu ei oleks pakkujat La Tene Capital Limited saanud ebarealistlikult kõrge hinnaga pakkumusega ja ilma rahastamiskinnitusega juurdepääsu andmeruumile.

b) Saksamaa esitatud märkused pankrotihalduritel

- (114) Pankrotihaldurite vastused, mis on esitatud põhjendustes 102–106 esimese kaebaja märkuste kohta, kehtivad ka teise kaebaja vastuväidete kohta.

4.3. [KOLMANDA PAKKUJA] (KOLMANDA KAEBAJA) KAEBUS

a) Kaebus

- (115) Kolmas kaebaja leiab, et edukaks ei tunnistatud mitte kõige kõrgema hinnaga pakkumust, vaid eelis anti kohalikule pakkujale. Tema sõnul ei oleks tohtinud madalama hinnaga pakkumuse korral arvestada mittemajanduslikke tegureid, näiteks piirkondlikke eesmärke või valdkondlikke põhjusi, millega turumajanduslikult tegutsev investor ei oleks nõus olnud, vaid need tegurid viitavad pigem riigiabi juhtumile⁽¹¹⁰⁾. Kolmas kaebaja väidab, et Capricorni pakkumus tunnistati edukaks hoolimata sellest, et kolmanda kaebaja pakutud ostuhind oli tuntavalt, s.o 150 miljoni euro võrra kõrgem⁽¹¹¹⁾. Kolmas kaebaja lisab, et erandkorras võib madalama hinnaga pakkumuse edukaks tunnistada ainult juhul, kui on selge, et müümine kõrgeima hinnaga pakkumuse teinud pakkujale ei ole võimalik (tehingu toimumise kindlus), st kui ostja ei suuda ostuhinda maksta⁽¹¹²⁾. Kolmanda kaebaja sõnul ei olnud see nii järgmistel põhjustel: 1) kolmas kaebaja esitas börsivälistes ettevõtetesse investeeriva fondi siduva kinnituse 30 miljoni euro suuruse rahalise kohustuse võtmise kohta ja 2) ostuhinna teiste osamaksete kohta ei olnud võimalik siduvat rahaliste kohustuste kinnitust esitada, sest võõrandajad esitasid andmed liiga hilja või ei esitanud neid üldse. Kolmas kaebaja teavitas võõrandajaid asjaolust, et saab vajalikud kinnitused rahaliste kohustuste võtmise kohta esitada 31. märtsiks 2014. Ta lisab, et ta oleks saanud esitada kaebuse esitamise päeva seisuga (10. aprill 2014) kinnituse 110 miljoni euro suuruse rahalise kohustuse kohta; ta esitas komisjonile eellepingu, mille äriühing Jupiter Financing Group, Inc. (edaspidi „Jupiter Financial Group”) oli 26. märtsil 2014 kolmandale kaebajale saatnud ja milles Jupiter Financial Group teavitas kolmandat kaebajat siduvast ettepanekust rahastada Nürburgringi varade ostu (vt joonealune märkus 105 selle ettepaneku rahalise jagunemise kohta). Rahastamisettepaneku tingimuste hulgas oli kohustus teha Jupiter Financial Groupi rahuldav hoolsuskohustuse audit.
- (116) Kolmas kaebaja märgib, et 77 miljonist eurost, mida Capricorn pakkus Nürburgringi ostuhinnaks, makstakse 6 miljonit eurot 2014. aasta hooaja vahenditest ja 11 miljonit eurot alles 2015.–2018. aastal, nii et tegelik ostuhind sularahas oleks 60 miljonit eurot; see on 50 miljonit eurot vähem kui kolmanda kaebaja pakutud 110 miljoni euro suurune ostuhind sularahas. Kui arvestada ka tulevase sularahamakseid, on Capricorni ja kolmanda kaebaja esitatud pakkumuse vahe 73 miljonit eurot. Kolmas kaebaja väidab, et Capricorn sai riigiabi vähemasti

⁽¹¹⁰⁾ Kolmas kaebaja viitab komisjoni 30. aprilli 2008. aasta otsusele, mis käsitleb Austria antud riigiabi Bank Burgenland AG erastamiseks, ja Euroopa Kohtu 24. oktoobri 2013. aasta otsusele liidetud kohtuasjades C-214/12P, C-215/12, C-223/12 P (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata).

⁽¹¹¹⁾ Kolmanda kaebaja sõnul on kõnealune pakkumus järgmine: 1) 90 miljonit eurot sularahamaksena otsuse tegemisel, 2) 20 miljonit eurot 31. märtsiks 2014 ja 3) kuni 40 miljonit eurot tulemuspõhise maksena, mis moodustab 20 % Nürburgringi kompleksi asjaomasest aastast EBITDAst pärast kompleksi ostmist kolmanda kaebaja poolt. Peale selle võttis kolmas kaebaja endale kohustuse asutada Nürburgringi ümbritsevate valdade jaoks 200 miljoni euro suurune arengufond.

⁽¹¹²⁾ Kolmas kaebaja viitab komisjoni 30. aprilli 2008. aasta otsusele Bank Burgenland AG kohta.

73 miljonit eurot, mis on sama suur summa, kui tema tehtud kõrgeima hinnaga pakkumuse ja edukaks tunnistatud pakkumuse vahe. Kui arvestada lisaks ümbritsevatele valdadele antavat toetust, on abi 200 miljoni euro võrra suurem ja moodustab kokku 273 miljonit eurot.

- (117) Kolmas kaebaja leiab, et Capricorni pakkumus ei olnud tingimusteta, sest selle tingimuseks oli komisjoni lõplikult jõustunud otsus, mille kohaselt abi tagastamise nõuet ei laiendata. See ei olnud kooskõlas müügi protsessi kohta avaldatud põhimõtetega ja kujutab endast seega pakkumismenetluse rikkumist, sest teisi osalisi (nt kolmandat pakkujat) sellistest kohandustest ei teavitatud.
- (118) Kolmanda kaebaja arvates ei müüdüd varasid avatud, läbipaistva ja tingimusteta pakkumismenetlusena. Eeskätt nimetab kolmas kaebaja järgmist:
- a) andmekogumikud (*Fact Books*), mille võõrandajad esitasid, olid sisu poolest valed ja eksitavad; ebarealistlik oli eeskätt soovitatud tehingu struktuur, mis nägi ette tasakaalus bilanssi. Kolmas kaebaja tegi vahetult pärast hoolsuskohustuse auditi algust kindlaks, et võõrandajate väljapakutud tehingu struktuur ei ole kooskõlas Nürburgringi tegevuse tegelike oludega ja seda ei olnud võimalik seega ellu viia ⁽¹¹³⁾;
  - b) võõrandajad viivitasid kogu võõrandamisprotsessi jooksul müügilepingu sõlmimise lõpuleviimisega;
  - c) võõrandajad ei teatanud üheselt mõistetavat pakkumismenetluse lõppemise tähtpäeva, vaid ütlesid, et menetlus kestab kuni 2014. aasta märtsi lõpuni. Kolmanda kaebaja ja võõrandajate vahelisest suhtlusest ning võõrandajate pressiteadetest nähtub, et kolmandal kaebajal oli pakkumuse esitamiseks aega kuni märtsi lõpuni. Peale selle anti Capricornile teistega võrreldes eelis, sest tal oli võimalik esitada siduv kinnitus rahaliste kohustuste võtmise kohta ka pärast 17. veebruari 2014 ⁽¹¹⁴⁾;
  - d) olulisi lepinguid, näiteks NBG tegevust puudutavaid lepinguid kolmandate isikutega, ei esitatud üldse või esitati suure hilinemisega. Andmeruumis anti pakkujatele teavet NBG otsustava tähtsusega finantsnäitajate kohta väidetavalt ainult saksa keeles ja alles üks tööpäev enne lõplike pakkumuste esitamise tähtpäeva või isegi samal päeval. Nii esitati tähtis teave, näiteks NBG auditeeritud raamatupidamise aastaaruanne 31. detsembri 2012. aasta seisuga väidetavalt lõpliku pakkumuse esitamise tähtpäevale eelneva tööpäeva õhtul;
  - e) võõrandajad asetasid teised pakkujad ebasoodsamasse olukorda, sest nad tagasid Capricornile väidetavalt eelisjuurdepääsu olulistele kolmandatele tarnijatele. Seega rõhutab kolmas kaebaja, et seda arvestades pidid Capricorni, võõrandajate ja Braugruppe Bitburgeri vahelised läbirääkimised toimuma juba mitu nädalat enne edukaks tunnistatud pakkujate teatavaks tegemist, mis toimus 11. märtsil 2014 ⁽¹¹⁵⁾;

⁽¹¹³⁾ Teabe põhjal, mille võõrandajad müügi protsessis esitasid, eeldas kolmas kaebaja, et varade ostmise ja tegevuse üleminek on võimalik tasakaalus bilansi põhjal, st ilma varasemate ja kehtivate kohustusteta, mis tulenevad kehtivatest lepingutest; ta märkis, et soovis sõlmida klientide ja sponsoritega uued, uute tingimustega lepingud, et sel viisil oma investeeringuid osaliselt rahastada, kuid siis selgus, et kõik Nürburgringi tegevust käsitlevad asjaomased lepingud oli sõlminud kolmas isik (st NGB) uue, võõrandajatega sõlmitud ettevõtte rendilepingu alusel ning see tähendas lõppkokkuvõttes seda, et kolmas kaebaja oleks pidanud pärast lepingu sõlmimist varade ostmiseks võtma üle nii rendilepingu kui ka mõningad muud NGB ja kolmandate isikute vahelised kokkulepped; et muud NGB sõlmitud lepingud ei oleks küll automaatselt üle läinud, kuid need oleks tulnud järgida, eelkõige kuna võõrandajad oleksid temalt väidetavalt nõudnud täielikku rahalist vastutust kahjunõuete eest (kuna NGB ei oleks saanud neid täita Nürburgringi rajatiste arvelt), ja et kolmas kaebaja oleks pidanud seetõttu muutma oma ärimudelit: kolmas kaebaja kavatses alguses tagada Nürburgringi varade omandamise vahepealset rahastamist osaliselt Nürburgringi klientide ja sponsoritega sõlmitud muudetud lepingute alusel, kuid nüüd oleks ta pidanud kehtivate lepingutega arvestama või vähemasti neist majanduslikult kinni pidama.

⁽¹¹⁴⁾ Kolmas kaebaja märgib, et ühest küljest on olemas põhjendatud kahtlus, et Capricorn ei saanud pakkumuste esitamise tähtpäevaks 17. veebruariks 2014 esitada siduvat kinnitust rahaliste kohustuste võtmise kohta kogu ostuhinna ulatuses ja seetõttu viibis otsus pakkujate edukaks tunnistamise kohta senikaua, kuni Capricorn täitis vorminõuded; teisest küljest sai kolmas kaebaja – nagu teatati lõplikus pakkumuses – esitada siduva kinnituse 90 miljoni euro suuruse rahalise kohustuse kohta.

⁽¹¹⁵⁾ Kolmas kaebaja leiab lisaks, et väärtust ei saanud mitte ainult tema, vaid ka teised pakkujad, et kolmandal kaebajal oli kavas pidada läbirääkimisi enda valitud tarnijatega 2014. aasta kevadel, täpsustamaks veelgi oma Nürburgringi varade suhtes tehtud pakkumuse üksikasju, ja et võõrandajad siiski ütlesid kolmandale kaebajale, et õlle tarnimise lepingut 2014. aastal muuta ei saa, sest midagi peaks kolmas kaebaja vastutama kahjunõuete eest, mis esitatakse NGB lepinguliste kohustuste täitmatajätmise tõttu asjaomase õlletarnija ees. Kolmanda kaebaja sõnul näitab õlletarnija Warsteineri asendamine Bitburgeriga, et talle antud teave oli väär ja et teda on pakkujana tahtlikult eksitatud.

- f) notariaalselt kinnitatud müügilepingu sõlmimine võõrandajate ja Capricorni vahel pidi toimuma enne 11. märtsi 2014. Capricorn sai pakkumuse võitmisest teada enne, kui võlausaldajate komisjon otsuse tegi. See on kirjas Capricorni 9. märtsi 2014. aasta pressiteates, mis esitati kaks päeva enne seda, kui võlausaldajate komisjon 11. märtsil 2014. aastal otsuse tegi;
- g) teisi pakkujaid teavitamata tegid võõrandajad mõõndusi protsessiga seotud 17. oktoobri 2013. aasta kirja suhtes, loobudes nõudest esitada kogu ostuhinna kohta rahaliste vahendite garantii, mis oli kasulik üksnes Capricornile ⁽¹¹⁶⁾;
- h) võõrandajad rikkusid protsessiga seotud kirja tingimusi, sest nad ei esitanud pakkujatele enne lõplike pakkumuste esitamise tähtpäeva müügilepingu kohta kooskõlastatud ja ettevõttesiseselt heakskiidetud juurdehindlust, mis raskendas suurel määral lõpliku rahastamise kindlaksmääramist;
- i) võõrandajad lisasid hindamiskriteeriumidesse ka keskkonnaalase nõude ja eeldasid – ilma et oleksid kolmanda kaebajaga sel teemal suhelnud –, et äriühing ei suuda kõnealuseid nõudeid täita, ehkki nad ei kehtestanud nende nõuete kohta üksikasjalikke tingimusi ⁽¹¹⁷⁾;
- j) Capricorni koheldi eelistatult, sest ta küsis advokaadibüroolt McDermott nõu riigiabi käsitlevate küsimustes; büroo oli samas küsimuses varem nõustanud ka võõrandajaid ja Rheinland-Pfalzi liidumaad.
- (119) Kolmas kaebaja nendib, et võõrandamine hõlmas ressursse, mis on seostatavad riigiga ⁽¹¹⁸⁾, et ka Capricorn sai riigiabi ja et võõrandajatele varade jaoks antud riigiabi sissenõudmise korraldust tuleb laiendada ka Capricornile ⁽¹¹⁹⁾. Lõpuks leiab kolmas kaebaja, et müügileping on kehtetu, kuna sellega on rikutud ELi toimimise lepingu artikli 108 lõikes 3 sätestatud rakendamise keeldu.
- (120) Viimaseks väidab kolmas kaebaja, et Capricorn ei maksnud ostuhinna teist osa, mille tähtpäev oli juuli lõpus, mis viitab asjaolule, et Capricorni pakkumus ei olnud täielikult rahastatud. Seda arvestades märgib kolmas kaebaja, et Nürburgringi varade ostmise rahastamistingimusi muudeti Capricornile soodsamaks, mis on täielikus vastuolus võõrandajate kehtestatud eeskirjadega ja protsessiga seotud kirjaga, mis esitati pakkujatele, ning võib kujutada endast täiendava abi andmist Capricornile.

b) Saksamaa esitatud märkused pankrotihalduritele

- (121) Pankrotihaldurite andmetel ei esitanud kolmas kaebaja siduvat kinnitust 30 miljoni euro suuruse rahalise kohustuse võtmise kohta ei 17. veebruaril 2014. aastal esitatud kinnitavas pakkumuses (milles osutati [...] suurusele siduvale kinnitusele 30 miljoni euro suuruse rahalise kohustuse võtmise kohta) ega ka kaebuses. Kolmanda kaebaja väidet, et tõendi rahaliste vahendite olemasolu kohta võis esitada hiljem, ei kinnita ka kolmandate isikute mittesiduvad avaldused. Vastupidiselt Capricorni ja [teise pakkuja] kinnitavatele pakkumustele ei olnud kolmanda kaebaja kinnitav pakkumus kooskõlas rahastamisnõuetega, mis määrati kindlaks protsessiga seotud 17. oktoobri 2013. aasta kirjas. Seetõttu puudus võõrandajatel alus, mille kohaselt tunnistada kolmas kaebaja 11. märtsil 2014 edukaks pakkujaks. Võõrandajate jaoks ei olnud vastuvõetav risk, et kolmanda kaebaja rahaliste vahendite tõendi ootamise tõttu väheneb pakkujate arv ühe või nullini, sest a) [teine pakkuja] nõudis, et omand läheks üle 3. aprillil 2014 ja b) kolmanda kaebaja pakkumuse sisustamine ei edenenud, kuigi ta teavitas oma huvist 17. mail 2013 ja esitas esialgse pakkumuse juba 30. septembril 2013, ning seega kahanes tõenäosus,

⁽¹¹⁶⁾ Kolmas kaebaja märgib, et protsessiga seotud 17. juuni 2013. aasta kirjas nõuti ostuhinna tasumise garantiid, mida võidakse kasutada igal ajal ja mille on andnud mõni tuntud Euroopa pank, et Capricorn ei esitanud garantiid kogu ostuhinna kohta ja et võõrandajad pidid muutma oma maksetingimusi, et tagada eduka pakkuja üle otsustamine kooskõlas valikukriteeriumidega.

⁽¹¹⁷⁾ Kolmas kaebaja teatab, et esitas pakkumuse kooskõlas seaduslike mürasaastenõuetega, millest tal oli täielik ülevaade.

⁽¹¹⁸⁾ Kolmas kaebaja viitab Euroopa Kohtu 16. mai 2002. aasta otsusele kohtuasjas C-482/99: Stardust Marine (EKL 2002, lk I-4397, punktid 54–55), ja komisjoni otsustele riigiabi juhtumites Georgsmarienhütte Holding GmbH (EÜT C 199, 14.7.2001, lk 4), punkt 27, Flughafen Dortmund (ELT C 217, 15.9.2007, lk 25), punktid 54–55 ja N 510/2008: Alitalia.

⁽¹¹⁹⁾ Kolmas kaebaja viitab komisjoni otsustele riigiabi juhtumites CDA (16. detsember 2000, punkt 117) ja Biria kontsern (14. detsember 2010, punktid 79–80), Üldkohtu 13. septembri 2010. aasta otsusele kohtuasjas T-415/05: Olympic Airways (EKL 2010, lk II-4749, punkt 157), ja Üldkohtu 28. märtsi 2012. aasta otsusele kohtuasjas T-123/09: Ryanair vs. komisjon, (punkt 135, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata).

et kolmanda kaebajaga sõlmitakse tehing. Jupiter Financial Groupi 26. märtsi 2014. aasta väidetavat kinnitust rahaliste kohustuste võtmise kohta võõrandajatele ei esitatud, samal ajal kui investeerimispannga ja nõustamisettevõtte [...] 31. märtsi 2014. aasta allkirjastamata kirjas on tingimuseks seatud rahuldavate tulemustega hoolsuskohustuse audit. Nürburgringi ümbritsevatele valdadele 200 miljoni euro suuruse arengufondi loomisest ei oleks võõrandajad kasu saanud.

- (122) Pankrotihaldurite andmetel teavitati kõiki pakkujaid, et eduka pakkuja valimine toimub võimaluse korral üsna pea pärast pakkumuste esitamise tähtpäeva, milleks oli 17. veebruar 2014. Võõrandajate esitatud teabe põhjal ei olnud võimalik järeldada, et menetluse aega võidakse pikendada. Pressiteates, millele kolmas kaebaja osutas, oli kirjas, et pankrotihaldurid soovivad lepingu sõlmida 2014. aasta esimeses kvartalis. Pankrotihaldurite sõnul ei vasta tõele, nagu oleks vara ajutine hooldaja teatanud avalikult, et ta soovib otsuse teha märtsi lõpus, samuti ei ole tõi see, et Capricorni teavitati pakkumuse võitmisest enne võlausaldajate komisjoni otsust ja et Capricorn avaldas selle kohta pressiteate 9. märtsil 2014.
- (123) Pankrotihaldurid märgivad, et tehingustruktuur (müük üksikvarade, rühmade kaupa või tervikuna ilma osade või kohustuste üleminekuta) pakkumismenetluse ajal ei muutunud. Mõiste „tasakaalus bilanss“ tähendas üksnes seda, et kohustuste üleminek ostu raames oli välistatud. Asjaolust, et võõrandajad on varade omanikud ja et ettevõtte tegevust juhib NBG, teavitati kõiki asjaosalisi juba tutvustavas dokumendis, mis saadeti kolmandale kaebajale 17. mail 2013. Kui kolmas kaebaja sai NBG tegevusest teadlikuks tõepoolest alles hoolsuskohustuse auditi kaudu, nagu ta väidab, võib järeldada, et ta ei tutvunud korralikult esialgsete pakkumuste esitamiseks kättesaadavaks tehtud põhjaliku teabega. Võõrandajad ei oleks mitte kunagi nõudnud ostjalt NBG lepingute ülevõtmist. Pankrotihaldurid ei arvestanud võõrandajate ja NBG vahel sõlmitud rendilepingute üleminekuga ostjale niikuinii, sest NBG oli eriolukorras varade võõrandamise tõttu, mis oli algusest peale eesmärgiks seatud. Pankrotihaldurid väitel mõistis kolmas kaebaja tükk aega hiljem, et varade ülevõtmisega 1. jaanuaril 2014 saab ta üsna tegevusetu Nürburgringi kompleksi ning et klientide ja sponsoritega sõlmitavate uute lepingute alusel hakkab ta (võidusõidu) võistluste kavandamisele eelneva aja tõttu saama (suuremat) tulu alles 2015. aasta hooajal. Peale selle rõhutasid võõrandajad pidevalt, et pakkujad saavad ostu eseme üle ise otsustada.
- (124) Seoses kolmandate isikute kahjunõuetega juhtisid võõrandajad kolmanda kaebaja tähelepanu asjaolule, et tõenäoliselt ei õnnestu tal sõlmida NBG klientidega uusi lepinguid – mille tingimused oleksid seniste lepingutega võrreldes klientide jaoks halvemad – senikaua, kuni NBGga sõlmitud lepingute täitmata jätmisest tulenevate kahjude hüvitamise küsimus ei ole lahendatud. Vaja oli arvestada riskiga, et ostja ja lepingupartner sõlmivad uue lepingu olukorras, kus lepingupartner maksab suurt tasu, mille vahe eelmise tasu suurusega on hüvitis lepingu täitmata jätmisest saadava kahju eest, ja järgnevatel aastatel, mille kohta ei ole NBGga lepingut sõlmitud, maksab ta palju väiksemat tasu. Võõrandajate nõudes kehtestada selline erand ei ole varasid puudutavate tehingute suhtes, mille tagajärjel äriühing likvideeritakse, midagi ebatavalist ja see aitab tagada võlausaldajate varadele parima hinna.
- (125) Pankrotihaldurite andmetel pikendati kinnitavate pakkumuste esitamise tähtaega 17. detsembri 2013. aasta kirjas, sest ka teised pakkujad ei olnud esitanud rahuldavat pakkumust. Pakkujatele selgitati taas, et NBG hakkas tegevust juhtima pärast 2012. aasta hooaega, et ta pidi hakkama täitma NAG põhilepinguid ning et seetõttu ei olnud tema tegevuse kohta (veel) usaldusväärseid raamatupidamisandmeid. Pankrotihaldurite sõnul pidid võimalikud ostjad sellekohaste riskidega arvestama.
- (126) Pankrotihaldurid juhivad tähelepanu asjaolule, et kolmas kaebaja lisas 6. märtsil 2014 kinnitavale pakkumusele müügilepingu juurdehindluse. Varade müügilepingu 13. veebruari projekti koostasid võõrandajad. Selle põhjal oli selge, et järgmise projekti koostab kolmas kaebaja.
- (127) Pankrotihaldurite sõnul said kõik asjaomasesse menetlusetappi kvalifitseerunud pakkujad kasutada andmeruumis ühesuguseid dokumente. Dokumente, millele kaebaja osutas, ei saanud varem kasutada ei võõrandajad ega ka teised pakkujad, kõigil pakkujatel oli võrdne võimalus nendega andmeruumis tutvuda ja teised pakkujad tegid

täieliku hoolsuskohustuse auditi samade dokumentide põhjal. Kõiki pakkujaid teavitati piisavalt aegsasti, et äriühingute raamatupidamises on suured lüngad. Peaaegu kõik võõrandajaid ja NBGD puudutavad dokumendid olid andmeruumis saksakeelsena ja võõrandajad ei olnud kohustatud kõiki dokumente inglise keelde tõlkima.

- (128) Peale selle märgivad pankrotihaldurid, et pakkumuste ja rahaliste vahendite olemasolu kinnitava tõendi esitamise aeg oli piisav. Kolmandal kaebajal oli rahaliste vahendite tõendi esitamiseks aega kümme kuud (8. aprillist 2013, mil oli [kolmanda pakkuja] ja võõrandajate vaheline esmakontakt, kuni 17. veebruarini 2014) ja hoolsuskohustuse auditi esitamiseks peaaegu neli kuud (23. oktoobrist 2013 kuni 17. veebruarini 2014). Pankrotihaldurid tegid seega nõuetes mõõndusi, tuginedes komisjoni otsuste tegemise praktikale ⁽¹²⁰⁾.
- (129) Läbirääkimisi uue lepingu sõlmimise üle õlletarnijaga ja ürituse „Rock am Ring” korraldajaga ei pidanud Capricorn, vaid NBG, kes esitas ka asjaomased dokumendid andmeruumis. Kolmanda kaebaja nimetatud väidetav seos Capricorniga puudub.
- (130) Võõrandajad ei kehtestanud pakkumismenetluses lõpliku pakkumuse väljavalimiseks keskkonnaalaseid kriteeriume. Ainsad pakkumismenetluse kriteeriumid lõpliku pakkumuse väljavalimiseks olid: a) võimalikult suure müügitulu saamine kogu vara eest ja b) oodatav tehingu toimumise kindlus. Kolmanda kaebaja pakkumust ei olnud võimalik valida tehingu toimumise kindluse puudumise tõttu, sest ta ei esitanud koos kinnitava pakkumusega rahastamiskinnitust. Samal ajal pidasid võõrandajad läbirääkimisi [teise pakkujaga] ning müügilepingu sõlmimise lõppetapis [teise pakkuja] ja Capricorniga, arvestades [teise pakkuja] [32–39] miljoni euro suurust pakkumust (vt tabel 10 allpool) ning asjaolu, et Capricorni ja [...] vahel toimusid läbirääkimised, mille tulemusel esitas pank 10. märtsil 2014 kinnituse rahaliste kohustuste võtmise kohta. Kuna kolmandal kaebajal puudus kinnitavas pakkumuses rahastamiskinnitus, valitses tema suhtes suur risk, et lepingut ei sõlmita. Peale selle püüdsid pankrotihaldurid hinnata kolmanda kaebaja võimalusi rahastamist siiski tagada tema ärimudeli selliste näitajate põhjal, mis võiksid toetada tehingu toimumist. Kolmanda kaebaja ärimudeli aluseks olid [...] ja [...]. Kuna Nürburgringi mürasaastenõuded [...] ei võimalda ja [...] ei esine, ei olnud võimalik eeldada tema ärikontseptsiooni rakendamist lühikese aja jooksul. Hinnangu kohaselt oli kolmanda kaebaja kontseptsioon seetõttu tehingu toimumise seisukohast olulise riski näitaja või vähemasti tegur, mis eeldab suurt ajakulu ja läbirääkimiste pidamist. Kontseptsiooni kooskõla Nürburgringi mürasaastenõuetega ei olnud valikukriteerium.
- (131) Seoses kolmanda kaebaja väitega, et Capricorni pakkumus ei olnud tingimusteta, sest see olenes komisjoni lõplikult jõustunud otsusest selle kohta, et riigiabi sissenõudmise kohustus ei laiene, selgitavad pankrotihaldurid ja Saksamaa, et kolmanda kaebaja juurdehindlusega leping sisaldas samasuguseid tingimusi. Pankrotihaldurite ja Saksamaa esitatud juurdehindlusega lepingute asjaomaste punktide kohaselt oli võõrandajatel ja/või ostjal õigus lepingust taganeda, kui komisjon ei ole esitanud positiivset otsust 15. juuliks 2014 (14. jaanuari 2014. aasta lepingu projekti järgi) või 31. detsembriks 2014 (14. veebruari 2014. aasta juurdehindlusega lepingu projekti järgi).
- (132) Pankrotihaldurite arvates ei kujuta asjaolu, et kumbki kvalifitseeritud pakkumuse esitanud pakkujatest ei täitnud täielikult rahaliste vahendite tagamise nõuet (ostuhinna tasumise garantii esitamine või ostuhinna maksmine usalduskontole) ja et võõrandajad seepärast sellest nõudest faktiliselt loobusid ega teatanud sellest kolmandale kaebajale, endast tõendit menetluse läbipaistvuse puudumise kohta. Kolmandat kaebajat see ei puudutanud, sest ta ei esitanud kinnitava pakkumusega tõendit rahaliste vahendite olemasolu kohta. Kõigi pakkujate teavitamine väidetavast loobumisest ei oleks pakkumismenetlust mõjutanud. Peale selle ei andnud loobumine alust jätta kolmandal kaebajal rahastamiskinnitus esitamata ning see on kooskõlas hüpoteetilise erasektori võõrandaja tegutsemisviisiga.
- (133) Pankrotihaldurid märgivad, et pankrotihaldurite ja võlausaldajate komisjoni võetud meetmed ei ole riigiga seostatavad ning puuduvad ka Capricorni soodustavad tegurid, sest võõrandajad rakendasid valiku tegemisel turumajanduslikult tegutseva ettevõtja põhimõtet.

⁽¹²⁰⁾ Pankrotihaldurid viitavad komisjoni 30. aprilli 2008. aasta otsusele riigiabi C-56/06 kohta, mis käsitles Bank Burgenlandi erastamist, komisjoni 19. juuni 2013. aasta otsust riigiabi SA.36197 kohta, mis käsitles ANA – Aeroportos de Portugal erastamist, ja komisjoni teatisele maa müümise kohta.

- (134) Seoses väitega, et Capricorni pakkumus ei hõlmanud täielikku rahastamist, sest ta ei maksnud ostusumma teist osamakset ja talle anti Nürburgringi varade ostmise rahastamistingimuste muutmise kaudu tõenäoliselt täiendavat abi, esitab Saksamaa järgmised seisukohad: a) Capricorn ei saanud selle kaudu eelist, sest teist osamakset refinantseeriti intressimäära tõstmisega 8 %ni ja esemelise tagatisega (vt joonealune märkus 72); b) teise osamakset refinantseerimine ei hõlmanud riigiabi, sest refinantseerimisotsus ei ole riigiga seostatav, vaid selle tegid pankrotihaldurid iseseisvalt, ilma liidumaad kaasamata; c) eeskirju, mille võõrandajad kindlaks määrasid ja mis esitati pakkujatele protsessiga seotud kirjas, ei rikutud, sest võõrandajad ei kehtestanud pakkumismenetluses konkreetseid nõudeid ostusumma osamaksete kohta ja seega ei oleks pakkumuste hindamist mõjutanud ka mõne pakkuja võimalik soov asendada sularahatagatised ostuhinna tagamiseks mõne muu väärtusliku tagatisega.
- (135) Pankrotihaldurite arvates tuleks kaebus alusetuna tagasi lükata. Kolmanda kaebaja esitatud põhjendamatud väited rahastamise kohta ei ole kooskõlas kaalutletud turuosalise ega pankrotihalduri tegutsemisega.

4.4. MEYRICK COXI (NELJANDA KAEBAJA) KAEBUS

a) Kaebus

- (136) Neljas kaebaja leiab, et Capricorni pakkumust ei tunnistanud edukaks pakkumuseks mitte seetõttu, et see oli majanduslikult kõige soodsam, vaid kuna tegemist on Saksa äriühinguga ja võõrandajad ei soovinud varasid müüa finantsvaldusettevõtja juhitud konsortsiumile. Ta lisab, et Capricorn esitas mitme kriteeriumi järgi madalama hinnaga pakkumuse kui [teine pakkuja]. Neljas kaebaja rõhutab järgmist:
- a) Capricorni pakkumuse rahastamine on vähem kindel kui [teisel pakkujal] ⁽¹²¹⁾;
  - b) [teise pakkuja] pakkumuses on ette nähtud suuremad ettemaksed ⁽¹²²⁾;
  - c) tehingu toimumise risk on Capricorni puhul suurem kui [teise pakkuja] pakkumuse valimise korral ⁽¹²³⁾;
  - d) [teisel pakkujal] on rohkem kogemusi ja suurem võimekus ⁽¹²⁴⁾;
  - e) tõenäosus 25 miljoni lisaeuro investeerimiseks Nürburgringi on [teise pakkuja] puhul suurem kui Capricorni puhul;

⁽¹²¹⁾ Neljas kaebaja väidab, et Capricorn võttis menetluse ajal ühendust mitme ettevõtjaga, paludes neilt toetust oma pakkumuse rahastamiseks, et Capricorn esitas võõrandajatele varasemas etapis valeandmeid oma rahalise toetuse kohta, et Capricorni konsortsiumist ühe kolmandiku omaniku, äriühingu GetSpeed omandistruktuur on hägune, et võlausaldajate komisjoni ei teavitatud täielikult Capricorni pakkumuse rahastamisest [...] kaudu ja et Capricorn teatas avalikult, et tal ei ole rahalisi vahendeid Nürburgringi varade 25 miljoni euro suuruse investeeringu jaoks, millest ta oli teada andnud. Peale selle ei olnud võlausaldajate komisjonil piisavalt aega, et kontrollida Capricorni pakkumuse puhul [...] rahastamiskinnituse tingimusi.

⁽¹²²⁾ Neljas kaebaja märgib, et [teise pakkuja] pakkumuses nähti ette 32,5 miljoni euro suurune ettemakse 2014. aasta aprilli alguseks, sama ajal kui Capricorni pakkumuses nähti ette 5 miljoni euro suurune ettemakse 2014. aasta märtsis, 5 miljoni euro suurune ettemakse 2014. aasta juulis ja 5 miljoni euro suurune ettemakse 2014. aasta detsembris.

⁽¹²³⁾ Neljas kaebaja leiab, et tema pakkumuses oli tehingu lõpuleviimine ettenähtud juba 2014. aasta aprillis, [teise pakkuja] maksed olid tagatud või olenesid ettevõtte kasumist ning [teise pakkuja] liikmed on mõjukad ja hästi rahastatud äriühingud, mida iseloomustavad head tulemused ühinemise ja omandamise valdkonnas, samal ajal kui Capricorni pakkumus jõustub kõige varem 1. jaanuaril 2015, Capricorni edasisi maksed tehakse muu hulgas alles pärast seda, kui komisjon on lõpetanud olemasoleva riigiabi juhtumi läbivaatamise ja Euroopa Liidu Kohus asjaomase menetluse; peale selle nõustusid võõrandajad, et kui komisjon ei ole läbivaatamist lõpetanud 1. jaanuariks 2015, on Capricornil võimalus Nürburgringi varasid alates sellest ajast kuni läbivaatamise lõpetamiseni rentida; Capricorn on väike äriühing, mille kapital on samuti väike, tal on vähe kogemusi ühendamise ja omandamise valdkonnas ja tal on lähiminevikus jäänud mitu projekti lõpetamata.

⁽¹²⁴⁾ Neljas kaebaja teatab, et [teine pakkuja] on olnud mitme suure ringraja omanik ja käitaja, hotellide ja vabaajaasutuste juhtija, festivalide korraldaja ja et [teine pakkuja] on vormel 1 võidusõitjate suurim investor, kes on investeerinud suurtesse autotootmisettevõtetesse ja vabaajaasutustesse, samal ajal kui Capricornil puuduvad kogemused ringraja või hotelli käitamise, festivalide korraldamise, võidusõitjate toetamise või toodete turuleviimisega.

- f) pakkujaid koheldi pakkumismenetluse raames erinevalt, kusjuures Capricorni koheldi paremini ⁽¹²⁵⁾.
- (137) Neljas kaebaja väidab, et Capricorn ei maksnud ostuhinna teist osamakset, mille maksetähtpäev oli juuli lõpus, ja et makse hilinemise trahvina määratud 25 miljoni euro ja 8 % suuruse intressimäära sissenõudmisest loobuti, millega anti Capricornile taas riigiabi. See tekitab küsimusi ka teabe suhtes, mille KPMG ja pankrotihaldurid edastasid menetluse raames võlausaldajate komisjonile, ja tõestab, et Capricorni rahalise olukorra kohta ei esitatud korrektseid andmeid.
- (138) Neljas kaebaja on seisukohal, et [...] ja Capricorni vahelist rahastamiskokkulepet ei sõlmitud, vaid allkirjastati ainult tingimused, mistõttu ei saanud Capricorn võlausaldajate koosoleku ajal rahastamiskokkulepet esitada.
- (139) Viimaks järeldab neljas kaebaja, et tema esitatud teabe põhjal anti Capricornile Nürburgringi varade võõrandamisel selge eelis, et see eelis tulenes otsusest, mis ei ole kooskõlas viisiga, kuidas turumajanduslikest põhimõtetest lähtuv võõrandaja tegutseks ja pakkumisi hindamiskriteeriumide alusel hindaks, et niisugune võõrandaja ei oleks teinud järeldust, et Capricorni pakkumus on kokkuvõttes majanduslikult soodsam kui [teise pakkuja] pakkumus, ja et korraldada tuleks uus menetlus, mille raames kohaldatakse sidusaid kriteeriume, mis aitavad tagada avatud, õiglase ja tingimusteta pakkumismenetluse, kehtestatakse selge ajakava, mida ka järgitakse, ega avaldata võlausaldajatele pakkujate andmeid.

b) Saksamaa esitatud märkused pankrotihalduritel

- (140) Pankrotihaldurid selgitavad, et neljandat kaebajat kui [teise pakkuja] liiget mõjutatakse ainult kaudselt. Nad teevad ettepaneku kaebus tagasi lükata, sest pakkumismenetlus oli avatud, läbipaistev ja tingimusteta ning varad müüdi pakkujale, kelle pakkumus oli kogu vara eest võimalikult suure müügitulu saamise seisukohast parim.
- (141) Pankrotihaldurid ei nõustu väitega, nagu oleks võlausaldajate komisjon nõustunud võõrandamisega Capricornile vaid seetõttu, et tegemist oli Saksa äriühinguga, mitte finantsvaldusettevõtja juhitud konsortsiumiga.
- (142) Pankrotihaldurite andmete kohaselt on Capricorni pakkumusest saadav müügitulu palju suurem kui [teise pakkuja] puhul; tehingu toimumise kindluse seisukohast ei ole kahe pakkumuse vahel otsustavat erinevust, mis õigustaks lepingu sõlmimist märgatavalt madalama hinnaga pakkumuse teinud pakkujaga (mõlema pakkumuse korral oli tehingu toimumise kindlus rahuldav, ehkki mitte parim võimalik). [Teine pakkuja] ei olnud samuti valmis esitama ostuhinna kohta pangagarantiid ega maksma kõnealust summat usalduskontole, ehkki seda nõuti selgesõnaliselt protsessiga seotud 17. oktoobri 2013. aasta kirjas. Vaatamata mitmele palvele ei esitanud [...] ([teise pakkuja] liige, kes oleks pidanud kandma hoolt laenatud kapitali tagamise eest) ega ka ükski muu [teise pakkuja] liige õiguslikult siduvat kinnitust, mille järgi on nad kohustatud vajalikud vahendid tagama. Seevastu Capricorni osanik Robertino Wild esitas ulatuslikud garantiid ja Capricorni laenud olid tagatud [...] tavapärase ettevõttevälise rahastamise kinnitusega. Pankrotihaldurid kontrollisid seda kinnitust ja teavitasid võlausaldajate komisjoni selle tulemustest, mille kohaselt ei sisaldanud rahastamiskinnitus tavatuid reservatsioone ega tingimusi. Nii [14–17] miljoni euro suurune omaosalus kui ka laenud suuruses [41–49] miljonit eurot on tagatud [22–27] miljoni euro suuruse leppetrahviga, mida ostja peab maksma, kui võõrandaja peab tasumata maksete tõttu lepingust taganema. Ka leppetrahvi suhtes on esitatud tagatised. Võlausaldajate komisjon tegutses pankrotihaldurite hinnangu kohaselt.
- (143) Ettemaksete kohta märgivad pankrotihaldurid, et [teise pakkuja] pakkumusel oli nii eeliseid (31. märtsiks 2014 makse suuruses [30–33] miljonit eurot [teise pakkuja] valimise korral ja [4,6–5,1] miljoni euro suurune makse Capricorni valimise korral) kui ka puudusi: [teise pakkuja] esitatud vahendeid – välja arvatud [7,1–7,6] miljoni euro suurune summa – hoitakse külmutatud kontrol ja need kantakse võõrandajatele üle pärast komisjoni otsuse lõplikku jõustumist või 31. märtsiks 2015, kui ostja ei ole lepingust taganenud vaatamata komisjoni lõplikult

⁽¹²⁵⁾ Neljas kaebaja juhib tähelepanu asjaolule, et [teisele pakkujale] anti vähem võimalusi võõrandajatega ühendust võtta kui Capricornile, et lõpliku pakkumuse esitamise tähtpäev lükati 11. detsembrilt 2013 esialgu 17. veebruarile 2014 ning seejärel kuulutati pakkumine lõppenuks 11. märtsil 2014, mõned tunnid pärast Capricorni pakkumuse esitamist, ja et [teisele pakkujale] ei antud võimalust oma pakkumust suurendada ega muul viisil muuta.

jõustunud otsuse puudumisele (võimalus pikendada lepingust taganemise õigust jäi alles). Eeldusel, et komisjoni lõplikult jõustunud otsus on olemas, oleksid võõrandajad saanud 2014. aastal kasutada [teise pakkuja] puhul [30–33] miljoni euro suurust summat ja Capricorni puhul [58–63] miljoni euro suurust summat (millele lisandub 6 miljonit eurot NBG rahavoost).

- (144) Capricorni ja [teise pakkuja] pakkumuste võrdluse kohaselt on Capricorni pakkumuse nominaalne ostuhind kõrgeim ja sellega kaasnev majanduslik tulemus parim.

Tabel 10

Capricorni ja [teise pakkuja] pakkumuste võrdlus

Capricorni pakkumus		[Teise pakkuja] pakkumus	
Summa miljonites eurodes			
Ostuhinna 1. osamakse 31.3.2014	[4,6–5,1]	Ostuhinna 1. osamakse 31.3.2014	[7,1–7,6]
Ostuhinna 2. osamakse 31.7.2014	[4,6–5,1]	Ostuhinna 2. osamakse 31.3.2014	[22–27]
Ostuhinna 3. osamakse 20.12.2014	[4,6–5,1]	Ostuhinna 3. osamakse 2016. aastal	[2,3–2,6]
NBG sularahavoog 2014. aastal (*)	6,0	2015. aasta tulemustel põhinev makse 2016. aastal (*)	[2,3–2,6]
Ostuhinna 4. osamakse tehingu lõppemisel	[41–49]	2016. aasta tulemustel põhinev makse 2017. aastal (*)	[4,6–5,1]
Ülejäänud ostuhind	[10,5–11,5]	2017. aasta tulemustel põhinev makse 2018. aastal (*)	[7,1–7,6]
Kogu ostuhind	77,0		[47–52]
Töötajaskonna vähendamine/ümberkorraldamine	– 2,5		– 3,0
Lindneri lepingute lõpetamine	– 1,0		– 1,0
		NBG negatiivne sularahavoog 2014. aasta esimeses kvartalis	– 1,6
		Lõppmakse	– 1,3
Majandustulemus	[70–77]		[41–45]

(*) Capricorni puhul NBG 2014. aasta rahavoog (6 miljonit eurot) ja [teise pakkuja] puhul 2015.–2017. aasta tulemuspõhised maksed (15 miljonit eurot) olenevad asjaomase ettevõtte tegevuse edukusest. [Teise pakkuja] tegevust ei saa võõrandajad vastupidiselt Capricorni juhtumile mitte kuidagi mõjutada.

- (145) [Teise pakkuja] ja tema liikmete head tulemused ning nende suurem kogemus ühinemise ja omandamise valdkonnas ei õigusta märgatavalt väiksema ostuhinnaga pakkumuse edukaks tunnistamist. Võõrandajad ei vaidlustanud konsortsiumi pädevust, kuid see ei olnud ka valikukriteerium. Samuti ei olnud valikukriteerium Nürburgringi tehtavate ostujärgsete investeeringute suurus.
- (146) Pankrotihaldurid väidavad, et ei diskrimineerinud ühtegi pakkujat, ja et kaebusest ei selgu, millised nende toimingud tingisid [teise pakkuja] pakkumuse madalama hinna kui Capricornil. Pankrotihaldurid lükkavad tagasi neljanda kaebaja väited, et asjaosalised ei olnud kättesaadavad ja et müügiprotsessi pikendati selleks, et võimaldada Capricornil oma pakkumus esitada. [Teise pakkuja] tähelepanu juhiti selgesõnaliselt asjaolule, et teiste pakkujatega peetakse läbirääkimisi kuni võlausaldajate komisjoni koosoleku toimumiseni 11. märtsil 2014.

- (147) Pankrotihaldurid rõhutavad ka asjaolu, et nende võetud meetmeid ja võlausaldajate komisjoni nõusolekut ei saa riigiga seostada ning et müügiprotsessis ei antud kellelegi eelist ja seega oli see kooskõlas turul tavapärase tegutsemisviisiga.
- (148) Seoses neljanda kaebaja väitega, et [...] ja Capricorni vahel ei olnud sõlmitud rahastamiskokkulepet, märgib Saksamaa, et [...] esitas oma rahastamispakkumuse pärast põhjalikku õiguslikku ja finantsalast hoolsuskohustuse auditit ega ole seda rahastamiskinnitust tühistanud.
- (149) Viimaks, mis puudutab neljanda kaebaja väidet, et Capricorn ei maksnud teist osamakset, esitab Saksamaa samasugused argumendid nagu põhjenduses 134.

5. MEETMETE HINDAMINE RIIGIABI EESKIRJADE ALUSEL

- (150) Siinses otsuses käsitletakse kõigepealt küsimust, kas NG ja tema tütarettvõtjad MSR ja CMHN olid 1.–19. meetme võtmisel raskustes olevad äriühingud vastavalt ühenduse suunistele raskustes olevate äriühingute päästmiseks ja ümberkorraldamiseks antava riigiabi kohta ⁽¹²⁶⁾ (edaspidi „suunised“). Seejärel hindab komisjon, kas abisaajatele antud asjaomased meetmed kujutavad endast riigiabi ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses, ja lõpuks analüüsib ta, kas niisugune abi võib olla lõppkokkuvõttes kooskõlas ELi toimimise lepinguga.

5.1. NG, MSRI JA CMHNI RASKUSED

- (151) Kui 1.–19. meetme võtmine kujutaks endast riigiabi ja kui NG, MSR ja CMHN oleksid abi andmise ajal olnud raskustes olevad äriühingud, tuleks ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkti c ja eeskätt suuniste kohaselt hinnata kõnesolevate meetmete kokkusobivust siseturuga. Üks põhiküsimusi on seega, kas NG, MSR ja CMHN olid raskustes olevad äriühingud. Komisjon on järeldanud, et nad olid abi andmise ajal majanduslikes raskustes ega oleks seetõttu saanud laenu eralaenuurult.
- (152) Allpool toodud hinnang põhineb suuniste punktidel 9–11. Komisjon viitab oma 21. märtsi 2012. aasta otsuse punktides 202–206 antud hinnangule, mille kohaselt ei olnud eelnevalt välistatud, et NGd võiks 1. juuli 2008. aasta seisuga lugeda suuniste tähenduses raskustes olevaks äriühinguks (vt ka 7. augusti 2012. aasta otsuse punktid 46–47). Peale selle tegi komisjon 7. augusti 2012. aasta otsuse punktides 6–13 kindlaks, et NG, MSR ja CMHN olid raskustes olevad äriühingud.
- (153) Komisjon on seisukohal, et iga ettevõtjat tuleb hinnata tervikuna, arvestades kõiki tegevusvaldkondi. Ei saa lubada, et Saksamaa jätab majandusnäitajate hindamisel välja kahjumlikud osad, st vormel 1 võidusõidu korraldamise ja projekti „Nürburgring 2009“. Samuti on selge, et ettevõtjatel ei olnud juurdepääsu välistele rahastamisallikatele.
- (154) NG 2001.–2011. aasta peamised majandusnäitajad olid järgmised.

Tabel 11

NG peamised majandusnäitajad 2001.–2011. aastal (miljonites eurodes)

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Käive	34,3	38,3	34,2	28,7	27,1	27,8	29,9	22,0	33,3	5,1	7,0
Maksueelne ka-sum (*)	0,6	- 0,5	0,6	- 9,9	- 9,6	- 40,1 (**)	- 2,4	- 0,8	- 9,9	4,6	- 16,2

⁽¹²⁶⁾ ELT C 244, 1.10.2004, lk 2.

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Märgitud kapital	5,1	5,1	5,1	10,0	10,0	10,0	13,3	16,7	20,0	20,0	20,0
Omakapital	15,2	18,6	19,1	37,3	27,6	- 12,6	- 10,2	- 9,9	- 15,8	- 10,9	- 27,4
Kohustused kokku	—	45,6	43,4	19,7	19,5	27,8	46,8	99,1	234,2	263,2	290,4
Kohustused/ omakapital (%)	—	250	230	50	70	- 270	- 460	- 1 000	- 1 480	- 2 410	- 1 060
Kohustused/ käive (%)	—	119	127	69	72	100	156	450	703	5 160	4 150

(*) Ingl *earnings before taxes*, EBT.

(**) Kahjumi suuremine eeskätt võistluste korraldamise kulude järsu tõusu tõttu 2005. aasta 21,2 miljonilt eurolt 2006. aastal 44 miljonile eurole.

- (155) Suuniste punkti 10 alapunkti a kohaselt loetakse äriühingut raskustes olevaks, „kui on tegemist piiratud vastutusega äriühinguga, kes on kaotanud üle poole oma osa- või aktsiakapitalist ja üle veerandi sellest kapitalist viimase 12 kuu jooksul”. See säte kajastab eeldust, et ettevõtja, kes on kaotanud märkimisväärse osa oma osakapitalist, ei suuda seda kahjumit peatada, mis põhjustaks lühema või keskmise ajavahemiku jooksul peaaegu kindlasti äriühingu tegevuse lõpetamise (nagu on kirjas suuniste punktis 9).
- (156) Komisjon märgib, et suuniste punkti 11 kohaselt võib äriühingu lugeda raskustes olevaks, „kui eksisteerivad tavapärasel raskustes oleva äriühingu tunnused, näiteks suurenev kahjum, vähenev käive, kasvav laoseis, ülevõimsus, kahanev rahakäive, kasvav võlg, suurenevad intressinõuded ning vähenev või puuduv varade puhasväärtus”. Sellisel juhul võib Üldkohtu otsuse kohaselt negatiivset omakapitali „pidada oluliseks näitajaks äriühingu rahaliste raskuste kohta” ⁽¹²⁷⁾.
- (157) NG 2001.–2011. aasta majandusnäitajate järgi ei olnud ta rohkem kui poolt osakapitalist kaotanud. Ettevõtja omakapital oli aga 2006.–2011. aastal negatiivne. Varasemate juhtumite puhul on komisjon olnud seisukohal, et kui ettevõtja omakapital on negatiivne, viitab see tegelikult asjaolule, et ettevõtja on kaotanud kogu aktsiakapitali, ja *a priori* võib eeldada, et suuniste punkti 10 alapunkti a tingimused on täidetud ⁽¹²⁸⁾.
- (158) NG kohta märgib komisjon, et ainus põhjus, miks näib, et ettevõtja ei olnud kaotanud rohkem kui poolt oma osakapitalist, seisnes selles, et ettevõtja ei olnud võtnud asjakohaseid meetmeid. Nimetatud meetmetega oleks tulnud püüda muuta äriühingu negatiivne omakapital positiivseks ja suurendada seda samal ajal piisava tasemeni. Niisugusteks meetmeteks võivad olla kahjumi kapitaliseerimine, kapitali suurendamine või mõlemad.
- (159) Komisjoni arvates oleks kahjumi kapitaliseerimine põhjustanud kogu äriühingu kapitali kaotamise, sest kogukahjum oli suurem kui osakapital. Seetõttu on komisjon seisukohal, et suuniste punkti 10 alapunktis a esitatud kriteeriumid olid kõnealusel juhul alates 2006. aastast täidetud.

⁽¹²⁷⁾ Üldkohtu 3 märtsi 2010 aasta otsus liidetud kohtuasjades T-102/07 ja T-120/07: Freistaat Sachsen (Saksamaa), MB Immobilien Verwaltungs GmbH ja MB System GmbH & Co. KG (T-120/07) vs. komisjon (EKL 2010, lk II-585, punkt 106).

⁽¹²⁸⁾ Komisjoni otsus riigiabi C 38/2007 kohta: Arbel Fauvet Rail (ELT L 238, 5.9.2008, lk 27), mida Üldkohus on kinnitanud 12. mai 2011. aasta otsusega kohtuasjades T-267/08 ja T-279/08 (EKL 2011, lk II-1999, punkt 141); komisjoni otsus riigiabi C 27/2010 kohta: United Textiles (ELT L 279, 12.10.2012, lk 30).

- (160) Arvestades suuniste punkti 11, on komisjon veendunud ka selles, et NG oli juba alates 2002. aastast raskustes, sest a) NG aastakäive vähenes sellel ajal 80 % kokku 89,4 miljoni euro võrra ja äriühing teenis siis peaaegu igal aastal kahjumit; b) kogu vaatlusalusel ajavahemikul oli NGL ülemäärane ja kasvav võlakoormus, mis moodustas 2002. aastal käibest 119 %, kuid 2011. aastal juba 4 150 %; c) 2004. ja 2005. aastal, mil äriühingu võlg jäi väiksemaks kui 100 % käibest, oli selle osakaal, s.o 70 % käibest, siiski liiga suur ning ka nendel aastatel äriühingu käive vähenes ja mõlemal aastal oli äriühing kahjumis; d) sellel ajavahemikul (2006.–2011. aastal) oli NG omakapital enamjaolt negatiivne.
- (161) MSRI 2007.–2011. aasta peamised majandusnäitajad olid järgmised.

Tabel 12

MSRI peamised majandusnäitajad 2007.–2011. aastal (miljonites eurodes)

	2007	2008	2009	2010	2011
Käive	0,0	4,4	3,4	2,2	0,9
Maksueelne kasum	- 0,1	- 0,5	- 4,0	- 4,8	-8,6
Märgitud kapital	0,05	0,05	0,05	0,05	0,05
Omakapital	0,08	0,6	4,6	3,3	11,9
Kohustused kokku	2,5	28,3	95,6	96,5	103,8
Kohustused/omakapital (%)	3 130	4 720	2 080	2 920	870
Kohustused/käive (%)	—	643	2 810	4 380	11 500

- (162) CMHNI 2008.–2011. aasta peamised majandusnäitajad olid järgmised.

Tabel 13

CMHNI peamised majandusnäitajad 2008.–2011. aastal (miljonites eurodes)

	2008	2009	2010	2011
Käive	0,0	2,6	1,2	0,2
Maksueelne kasum	- 0,8	- 2,5	- 3,6	0,0
Märgitud kapital	0,03	0,03	0,03	0,03
Omakapital	0,8	3,3	6,9	6,9
Kohustused kokku	6,5	13,3	36,9	35,3
Kohustused/omakapital (%)	810	400	530	510
Kohustused/käive (%)	—	510	3 070	17 650

- (163) Komisjon märgib, et ei ole saanud MSRilt ega CMHNilt ühtegi dokumenti, mis näitaks nende äriühingute elujõulisust.
- (164) Arvestades suuniste punkti 11, märgib komisjon, et MSR ja CMHN olid raskustes juba 2007. ja 2008. aastal, sest nende käive oli väike, kahjum oli igal aastal märkimisväärne ning nende võlakoormus kasvas ja oli palju suurem kui aastakäive.
- (165) Komisjon ei nõustu Saksamaa väidetega, et NG, MSR ja CMHN ei olnud raskustes äriühingud, sest taristu ehitamine ning vormel 1 ja Superbike'i võistlused korraldati avalikest vahenditest ning seega ei saa neid majandusolukorra hindamisel arvesse võtta.
- (166) Esiteks märgib komisjon, et motosporti, vabaajategevuse ning majutus- ja toitlustusvaldkonna taristu ehitamine ja motosportivõistluste korraldamine ei kujuta endast erimõju, mis oleks olnud väljaspool NG, MSRi ja CMHNI tavapärasest tegevust. Pigem kuulusid need nimetatud äriühingute põhitegevusalade hulka. Isegi kui osanikud ning NG, MSRi ja CMHNI juhtkonnad käsitlesid seda vahendina, mis võimaldas hoida Nürburgringi sporditaristut avaliku sektori omanduses ja korraldada kahjumlikke spordiüritusi, mida ei oleks saanud teha ilma kahjude katmiseta avaliku sektori vahenditest, ei oleks osanikud ja juhtkonnad tohtinud lubada kohustustel kasvada nii ebatõhusal ja kahjumlikul viisil, nagu nähtub äriühingute asjaomastest majandustulemustest, ilma et selleks oleks koostatud usaldusväärne ja realistlik äriplaan. Seetõttu tuleb kõnealuseid tegevusalasid majandusolukorra hindamisel arvesse võtta.
- (167) Teiseks leiab komisjon, et asjaolu, et eespool nimetatud taristu ehitamine ja motosportiürituste korraldamine võisid põhjustada NG, MSRi ja CMHNI raskustesse sattumise, ei muuda iseenesest tõsiasja, et NG puhul esinesid juba enne projekti „Nürburgring 2009” algust tüüpilised raskustes oleva äriühingu märgid. Heas majanduslikus olukorras olev äriühing oleks tegevuse jätkumise tagamiseks kohandanud oma kulusid vastavalt niisugustele ettevõtmistele. 2008. ja 2009. aastal teenisid NG, MSR ja CMHN kahjumit ja nende võlg kasvas (2002.–2011. aastal 537 % võrra, 2007.–2011. aastal 4 052 % võrra ja 2008.–2011. aastal 443 % võrra). Ehkki projekt „Nürburgring 2009” lõpetati 2010. aastal, viitasid NG, MSRi ja CMHNI edasised majandustulemused nende raskuste püsijäämisele.
- (168) Seetõttu järeldas komisjon, et NG, MSR ja CMHN olid 1.–19. meetme rakendamise ajal suuniste tähenduses raskustes, mis olid nii tõsised, et nad ei oleks turult laenu saanud.

5.2. RIIGIABI OLEMASOLU

- (169) ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 kohaselt on igasugune liikmesriigi poolt või riigi ressurssidest ükskõik millisel kujul antav abi, mis kahjustab või ähvardab kahjustada konkurentsi, soodustades teatud ettevõtjaid või teatud kaupade tootmist, siseturuga kokkusobimatu niivõrd, kuivõrd see kahjustab liikmesriikidevahelist kaubandust.

a) Riigi vahendid ja riigiga seostatavus

- (170) 1. meetme üks osa (omakapitali suurendamine), mille eest kandsid hoolt liidumaa ja Ahrweileri maakond, ning 1. meetme teine osa (sissemaksed kapitalireservi), samuti 3., 9., 16., ja 19. meede, mida liidumaa võttis üksi, on seotud üheselt riigi vahenditega ja seega riigiga seostatavad.
- (171) NG võetud meetmete puhul (2., 4., 5., 6., 7., 10., 12., 13., 14. ja 15. meede, mis on seotud MSRi osade üleminekul NGle, ja 17. meede) leiab Saksamaa selgesõnaliselt, et vahendid on riigiga seostatavad. Siinjuures tuleb märkida, et NG nõukogu esindas NG osanikuna liidumaad ja Ahrweileri maakonda. 28. augusti 2005. aasta

koosolekul märkis nõukogu aseesimees, et projekti kohta lepingu sõlmimine erainvestoritega võib toimuda vaid siis, kui liidumaale avaldub risk on väike ⁽¹²⁹⁾. Ka nõukogu 20. detsembri 2005. aasta seminaril tõdes ta, et NGsse tehtava uue investeeringu otsuse peab tegema uus valitsus pärast liidumaa parlamendivalimisi ⁽¹³⁰⁾. Peale selle teavitas liidumaa valitsus 30. mai 2006. aasta teates investeerimisest Nürburgringi *Erlebnisregion*'i ja ministrite nõukogu võttis 19. septembril 2006. aastal teadmiseks NG nõukogu kava viia projekt ellu erasektorist pärit kolmanda isiku ulatuslikul osalusel ⁽¹³¹⁾. Liidumaa majandus-, transpordi-, põllumajandus- ja veinitööstusministeerium ning rahandusministeerium esitasid pidevalt arvamusi, seisukohti ja nõuandeid projekti „Nürburgring 2009” ⁽¹³²⁾ kohta, mida tutvustati üldsusele 2. detsembril 2009. Komisjoni seisukoha järgi on ka laen, mille NG andis PNG kaudu MSRile (6. meede), NG meede ja seega seostatav riigiga.

- (172) ISB laenu (8. meede) ja intressimaksete ajatamise (18. meede) puhul tunnistab Saksamaa, et ISB andis laenu liidumaa juhistele kohaselt. Seoses RIMi laenuga MSRile Mediinvesti ja PNG kaudu (11. meede) ja MSRi osade üleminekuga RIMile (osa 15. meetmest) märgib komisjon, et RIM on avaliku sektori asutus, kelle ülesanne on toetada liidumaa majandus- ja struktuuripoliitikat ⁽¹³³⁾. Seetõttu sai liidumaa ISB ja RIMi kaudu nimetatud meetmete eesmärgil oma poliitikat ellu viia, mis tõestab, et ISB ja RIMi tegevus on meetme seisukohast riigiga seostatav. Seetõttu on kõigi nende meetmete korral tegemist vahenditega, mis on riigiga seostatavad.

b) Majandustegevus

- (173) Nagu on märgitud otsuses kohtuasja Flughafen Leipzig/Halle ⁽¹³⁴⁾ kohta, saab taristu ehitamist käsitleda majandustegevusena, kui sellega on seotud otsene kasutamine ärieesmärkidel, nagu kõnealuselgi juhul.
- (174) Spordirajatiste (sealhulgas ringradade ja maastikusõiduparkide), vabaajaparkide ⁽¹³⁵⁾, majutus- ja toitlustusasutuste, sõiduohutuskeskuste, sõidukoolide, mitmeotstarbelistele hallide ja sularahata maksesüsteemide käitamine ning rentimine kutselistel ja harrastuslikel eesmärkidel ⁽¹³⁶⁾ on nii omanike kui ka käitajate jaoks majandustegevus. Seega on selle majandustegevusega seotud taristu ehitamine või renoveerimine samuti majandustegevus. Mittemajandusliku tegevuse hulka kuulub muu hulgas spordirajatise kasutamine harrastajate poolt ⁽¹³⁷⁾ ja kutseliste spordiklubide korraldatavad noorte treeningud, kui selle tegevuse raamatupidamine on majandustegevuse raamatupidamisest eraldi ⁽¹³⁸⁾. Kuna taristu ja majandustegevuse vahel, mille jaoks seda kasutatakse, on lahutamatu seos, on Nürburgringi spordi- ja turismitaristu ehitamine, arendamine ja käitamine nii investorite kui ka käitajate jaoks majandustegevus isegi juhul, kui taristu kasutamisest saadav tulu ei kata selle ehitamise kulusid ja üle 90 % Nürburgringi spordiga seotud tegevusest liigitub harrastusspordiks. Viimane asjaolu on tähtis ainult kasutaja seisukohast: harrastajad ei ole ettevõtjad. Nürburgringi spordi- ja turismitaristu ei ole üldtaristu, nagu avalik tee, mis on rajatud üldiseks kasutamiseks. Kõnealuse taristu ehitamise rahastamise kohta (kontsernikonto laenu, osanikulaenu ja hiljem ISB laenu abil) kehtivad seetõttu riigiabi eeskirjad.
- (175) Vormel 1 või muude motospordiürituste korraldamisel on tegemist teenuste osutamisega profisporditurule, mis saab suurt kasu ülekandeõigustest. Asjaolu, et vormel 1 ja muude motospordiürituste korraldamine on

⁽¹²⁹⁾ Rheinland-Pfalzi liidumaa kontrollikoja 15. juuni 2010. aasta arvamus, I osa, lk 14.

⁽¹³⁰⁾ Vt joonealune märkus eelpool.

⁽¹³¹⁾ Rheinland-Pfalzi liidumaa kontrollikoja 15. juuni 2010. aasta arvamus, I osa, lk 15.

⁽¹³²⁾ Rheinland-Pfalzi liidumaa kontrollikoja 15. juuni 2010. aasta arvamus, I ja II osa.

⁽¹³³⁾ Vt RIMi kirjeldust

<http://test.isb.rlp.de/de/die-isb/beteiligungen/rheinland-pfaelzische-gesellschaft-fuer-immobilien-und-projektmanagement/>.

⁽¹³⁴⁾ Üldkohtu 24. märtsi 2011. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-443/08 ja T-455/08: Freistaat Sachsen, Flughafen Leipzig/Halle jt vs. Euroopa Komisjon (EKL 2011, lk II-1311), mida apellatsiooniasemes kinnitati Euroopa Kohtu 19. detsembri 2012. aasta otsusega kohtuasjas C-288/11: Mitteldeutsche Flughafen AG ja Flughafen Leipzig-Halle GmbH vs. Euroopa Komisjon (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata).

⁽¹³⁵⁾ C 53/2002: Space Park Development.

⁽¹³⁶⁾ SA.35440: Arena Jena. Seoses elukutselistele sportlastele ettenähtud taristuga vt riigiabijuhtum SA.31722 Ungari maksusoodustuskava kohta. Seoses niisuguste üldsusele ette nähtud spordikeskuste käitamisega, mis nõuavad sissepääsutasu, vt riigiabijuhtum SA.33952: Kletteranlagen des Deutschen Alpenvereins.

⁽¹³⁷⁾ SA.33618: Uppsala spordikompleks; SA.35135: Multifunktionsarena der Stadt Erfurt; SA.35440: Multifunktionsarena der Stadt Jena.

⁽¹³⁸⁾ N 118/2000: toetuse andmine profispordiklubidele.

struktuursest kahjumlik või teenib regionaalpoliitilisi eesmärke, ei ole piisav põhjus nende rahastamise väljajätmiseks riigiabi eeskirjade kohaldamisalast. Komisjon on seetõttu seisukohal, et vormel 1 ja muude motosportidurite korraldamine on majandustegevus.

- (176) Turismi edendamine, projekti arendamine, kinnisvara ehitamine, ärijuhtimine ning autode ja mootorratastega kauplemine on samuti majandustegevus.

c) Valikulisus

- (177) Komisjon on seisukohal, et äriühingute tasandil võetud meetmed (NG puhul 1., 3., 8., 9., 13., 14., 16., 18. ja 19. meede; äriühingute EWN, FSZ, MAN, TTI, BWN, BWNB ja Camp4Fun puhul 2. meede; MSRi puhul 4., 5., 8., 9., 11., 12., 18. ja 19. meede; CST puhul 5. meede; MIB puhul 7. meede; CMHNi puhul 8., 9., 18. ja 19. meede; NAG puhul 10. ja 17. meede; Mediinvesti, Geisler & Trimmeli ning Weberi puhul 15. meede), on valikulist laadi, sest nendega tagati eelnimetatud käitajatele soodne kohtlemine. Peale selle ei olnud taristu ehitamise ja käitamise õiguse andmine läbipaistev, mittediskrimineeriv ega kooskõlas riigihanke-eeskirjadega. Kasutaja tasandi meetmed ei ole valikulised, sest harrastuspordiklubidele ja üldsusele oli tagatud juurdepääs läbipaistvatel ja mittediskrimineerivatel tingimustel.

d) Konkurentsi ja kaubanduse kahjustamine

- (178) 1.–19. meetmega kahjustati konkurentsi turgudel, kus tegeletakse ringradade, maastikusõiduparkide, vabaajaparkide, majutus- ja toitlustusasutuste, sõiduohutuskeskuste, sõidukoolide, mitmeotstarbelistele hallide ja sularahata maksesüsteemide käitamisega, aga ka turismiedenduse, projektide arendamise, kinnisvara ehitamise, ärijuhtimisega ning autode ja mootorratastega kauplemisega, sest Nürburgringi taristu jaoks antud abiga toetati vormel 1 võidusõidu korraldamist ja kõnealuse taristu kasutamist. Vormel 1 ja muude motosportidurite korraldamisega soodustati nende ürituste külastajate arvu kasvu.
- (179) Kõnealuste meetmetega anti NGle, MSRile ja CMH Nile võimalus oma majandustegevust jätkata, sest vastupidiselt konkurentidele, kellel olid rahalised raskused, ei pidanud nemad seisma silmitsi tagajärgedega, mis tavaliselt oleks nende nõrku majandusnäitajaid arvestades tekkinud. Tegemist on konkurentsi kahjustamisega, sest teised samal turul tegutsevad ettevõtjad pidid tulema toime ilma riigiabita.
- (180) Kui vaadelda mõju liikmesriikidevahelisele kaubandusele, siis konkureerib Nürburgring vormel 1 võidusõitude ja Saksamaa turismiautode meistrivõistluste korraldamisel teiste liidu ringradadega, kus peetakse kõrgel tasemel motosportidurite võistlusi; samuti ei saa välistada, et Nürburgringi vabaajapark tõmbab ligi ka külastajaid Belgiast (mille piir Saksamaaga on Nürburgringist umbes 50 km kaugusel). Sellega seoses tuleb meelde tuletada asjaolu, et ühe kaebuse esitas konkureeriv Eifelparki vabaajaparki käitaja (vt põhjendus 2). Samuti ei saa jätta kõrvale asjaolu, et maastikusõiduparkide, majutus- ja toitlustusasutuste, sõiduohutuskeskuste, sõidukoolide, mitmeotstarbelistele hallide ja sularahata maksesüsteemide käitamisega ning turismiedenduse, projektide arendamise, kinnisvara ehitamise, ärijuhtimisega ning autode ja mootorratastega kauplemisega avaldati mõju liikmesriikidevahelisele kaubandusele.

e) Eelis

- (181) Et kontrollida, kas riigiasutuse ja ettevõtja vaheline tehing on riigiabi, tuleb komisjoni väljakujunenud praktika alusel, mida on kinnitanud kohtupraktika, aluseks võtta turumajanduslikult tegutseva investori põhimõte⁽¹³⁹⁾. Selle järgi peab turul äriühinguna toimiv riik käituma nagu eraettevõtja. Vastasel korral võib olla tegemist riigiabiga. Turumajanduslikult tegutseva investori põhimõtte kohaldamise korral tehakse riigiabi kindlaks selle

⁽¹³⁹⁾ Vt Euroopa Kohtu 21. märtsi 1991. aasta otsus kohtuasjas C-305/89: Itaalia vs. komisjon („ALFA Romeo”) (EKL 1991, lk I-1603, punktid 18 ja 19); Üldkohtu 30. aprilli 1998. aasta otsus kohtuasjas T-16/96: Cityflyer Express vs. komisjon (EKL 1998, lk II-757, punkt 51); Üldkohtu 21. jaanuari 1999. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-129/95, T-2/96 ja T-97/96: Neue Maxhütte Stahlwerke ja Lech-Stahlwerke vs. komisjon (EKL 1999, lk II-17, punkt 104); Üldkohtu 28. veebruari 2012. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-268/08 ja T-281/08: Land Burgenland ja Austria vs. komisjon (EKL 2012, lk II-0000, punkt 48).

põhjal, kas eraettevõtja oleks sarnases olukorras samamoodi käitunud. Selle põhimõtte kasutamisel ei saa mittemajanduslikke kaalutlusi abi andmise põhjustena arvestada. Nagu on kindlaks määratud asjaomases kohtupraktikas, ei saa riigi meetmeid vaadelda muudest abimeetmetest lahus, vaid hinnata nendega koos ⁽¹⁴⁰⁾.

- (182) Hindamaks, kas omanikele või käitajatele (kuni 30. aprillini 2010 NGle, MSRile ja CMHNile ja 1. maist 2010 kuni 31. oktoobrini 2012 ka NAGle) anti eelis, kasutatakse turumajanduslikult tegutseva investori põhimõtet. Esiteks ei ole 1.–19. meede *pari passu* tehingud ⁽¹⁴¹⁾, sest Saksamaa ei leidnud erainvestorit, kes oleks olnud valmis samaväärsetel tingimustel (nt projekti „Nürburgring 2009” I osasse) investeerima. Kaks laenu andsid küll eraettevõtjad, aga nende eraldatud summad olid võrreldes avaliku sektori investeeringutega väikesed, need hõlmasid üksnes projekti „Nürburgring 2009” II osa (st peamiselt hotelle) ⁽¹⁴²⁾ ning neid ei antud NGle ega teistele abisaajatele, vaid ainult CMHNile ja MSRile.

Tabel 14

Erasektori finantseerimisasutuste antud laenud CMHNile/MSRile

Finantseerimisasutus	Aasta	Saaja	Summa (miljonites eurodes)	Intressimäär	Tagatis (miljonites eurodes)
Bank für Tirol und Vorarlberg	2008	CMHN	[...]	[...] % + [...] % maks	[...] (hüpoteek) MSRi osade pantimine
Kreissparkasse Ahrweiler	2010	MSR	[...]	[...] %	

- (183) Saksamaa tunnistab igatahes, et projekti II osa jaoks ei leitud pikaajalist investorit.

- (184) Peale selle sai komisjon projekti „Nürburgring 2009” ja NG kohta ajavahemikuks 2006–2010 järgmised äriplaanid.

Tabel 15

Projekti „Nürburgring 2009” äriplaanid (miljonites eurodes)

Asjaomane äriühing/tegevus	Aeg	Kulud	Käive (2009–2020)	Maksueelne kasum (2009–2020)
Projekt „Nürburgring 2009”	Dets 2005	113 (*)	281	22
Projekt „Nürburgring 2009”	Märts 2006	113 (*)	181	– 59
Projekt „Nürburgring 2009”	Märts 2006	113 (*)	281	22
Projekt „Nürburgring 2009”	August 2006	113 (*)	281	22

⁽¹⁴⁰⁾ Euroopa Kohtu 19. märtsi 2013. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-399/10 P ja C-401/10 P: Bouygues SA ja Bouygues Télécom SA vs. komisjon (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata); Üldkohtu 15. septembri 1998. aasta otsus kohtuasjas T-11/95: BP Chemicals vs. komisjon (EKL 1998, lk II-3235, punkt 171).

⁽¹⁴¹⁾ *Pari passu* tehing on tehing, mille teevad võrdväärises olukorras olev avaliku sektori asutus ja eraettevõtja ühesugustel tingimustel (ja seetõttu on ka risk ja tulu võrdväärised).

⁽¹⁴²⁾ MSRi kahe vähemusosaniku antud laenud (Geisler & Trimmel: [...] miljonit eurot; Weber: [...] miljonit eurot; mõlema intressimäär on [...] % mõlemad on tagatisteta) on ebaolulised, sest need ettevõtjad juhtisid taristu ehitust ja neid ei saa arvestada, kuna neil olid projektis oma huvid.

Asjaomane äriühing/tegevus	Aeg	Kulud	Käive (2009–2020)	Maksueelne kasum (2009–2020)
Projekt „Nürburgring 2009”	Nov 2007	135	279	45
Projekt „Nürburgring 2009”	Dets 2008	140	283	40
Projekt „Nürburgring 2009”	Märts 2009	159	287	28
Projekt „Nürburgring 2009”	August 2009	195	331 (**)	67 (**)
Projekt „Nürburgring 2009”	Okt 2009	200	260 (**)	– 17 (**)
Projekt „Nürburgring 2009”	Dets 2009	200	254 (**)	– 35 (**)
NG, MSR, CMHN konsolideeritult (***)	Juuli 2010	—	283	– 769 (****)
NG, MSR, CMHN konsolideeritult (***)	Sept 2010	—	283	– 269 (****)
NG, MSR, CMHN konsolideeritult (***)	Sept 2010	—	—	59 (****)

(*) Projekti pealkiri oli „Erlebnisregion Nürburgring” ja see hõlmas ka ühte hotelli.

(**) Baasstsenaarium (ei parim ega halvim stsenaarium).

(***) Ajavahemiku 2010–2030 tulemused.

(****) Halvim stsenaarium.

- (185) Tabelist 15 nähtub selgelt, et hinnangulised kulud suurenesid projekti „Nürburgring 2009” ettevalmistusetapis pidevalt, samal ajal kui tulu (maksueelne kasum) vähenes märkimisväärselt – 2005. aasta detsembrikuiselt 22 miljoni euro suuruselt oodatavalt kasumilt 2009. aasta detsembriks 35 miljoni euro suuruse oodatava kahjumini. Erainvestori jaoks ei oleks niisugune kulude järsk kasv ja tulu hüppeline vähenemine projekti ettevalmistusetapis 2005. aasta detsembrist kuni 2009. aasta detsembrini (kätesaadava teabe põhjal oli ehituse peamised rahalised vahendid 2008. aasta maist 2010. aasta juunini tagatud) vastuvõetav olnud.
- (186) Igal juhul tegi komisjon kõnealuste äriplaanide kontrollimisel, mille juures ta kohaldas turumajanduslikult tegutseva investori põhimõtet, kindlaks järgmist:
- osa 1., 2. ja 3. meetmest võeti juba enne esimese äriplaani koostamist 2005. aasta detsembris. Seetõttu ei saa lähtuda sellest, et meetmete võtmine otsustati asjaomaste äriplaanide alusel;
  - osa 2. ja 3. meetmest võeti ühel ajal esimese äriplaani koostamisega (2005. aasta detsembris). Komisjon märgib, et neid meetmeid võeti avaliku sektori püsiva toetusega, mida oli hakatud andma juba varem (2002. aastal või enne seda), ilma erasektori vahenditeta ja sellise ettevõtja toetuseks, mille finantsolukord halvenes. Seetõttu ei saa 2. ja 3. meetme asjaomaseid osi vaadelda varasematest meetmetest (1., 2. ja 3. meetme osadest) eraldi, vaid need on pigem viimaste jätkuks ja seetõttu tuleb neid käsitleda lisaelse andmisena;
  - osa 2. ja 3. meetmest võeti siis, kui juba kolm esimest äriplaani olid 2005. aasta detsembris, 2006. aasta märtsis ja 2006. aasta augustis esitatud. Siiski nendib komisjon, et nendes plaanides prognoositav NG käive ja kasum jäid samaks, vaatamata NG tegelike majandustulemuste silmatorkavale halvenemisele sel ajavahemikul

(negatiivne omakapital, kohustuste märkimisväärne suurenemine, käibe vähenemine, iga-aastane kahjum). Seepärast ei saanud neid äriplaane käsitleda realistlike ja vastuvõetavana, sest nendes ei arvestatud ettevõtja halbu majandustulemusi, vaid jäeti prognoosid samaks;

- d) esimeses kuues äriplaanis (2005. aasta detsembris, 2006. aasta märtsis, 2006. aasta augustis, 2007. aasta novembris ja 2008. aasta detsembris) ei käsitletud NG tulevast tegevust tervikuna, vaid osaliselt, sest neis ei arvestatud vormel 1 tegevusala. Seega ei saanud asjaomaseid äriplaane käsitleda usaldusväärse alusena NG rahalise toetuse üle otsustamiseks.
- e) 2009. aasta märtsist detsembrini sisaldasid äriplaaniid ka vormel 1 tegevusala. Kuid prognooside kohaselt oli see tegevusala kogu ajavahemikus 2009–2020 kahjumlik ning selle käive oli stabiilne ja samal tasemel kui 2009. aastal; seega näib, et vormel 1 tegevusala ümberkorraldamist ei olnud ette nähtud. Samuti märgib komisjon, et nendes plaanides prognoositud tulu oli palju väiksem kui varasemates plaanides (7–9 miljonit eurot võrrelduna 22–40 miljoni euroga). Need asjaolud vähendavad nende ärimudelite usaldusväärset, mis esitati äriplaanides 2009. aasta märtsist detsembrini.
- f) Nii 2010. aasta juulikuises kui ka septembrikuises äriplaanis nähti halvima stsenaariumi korral ette kahjumi saamine kuni 2030. aastani, st äritegevust ei peetud elujõuliseks.
- g) 2010. aasta septembris koostatud äriplaanis prognoositi lõpuks kasumi teenimist ajavahemikus 2016–2030, kuid see plaan ei hõlmanud tundlikkusanalüüsi (st halvima stsenaariumi näitajaid). Samuti ei arvestatud selles plaanis NG tegelike majandustulemuste järsu halvenemisega samal ajavahemikul (negatiivne omakapital, kohustuste märkimisväärne suurenemine, käibe vähenemine, iga-aastane kahjum). Seega ei saa seda äriplaani pidada realistlikuks ja vastuvõetavaks, sest selles ei arvestatud äriühingu seniseid halbu majandustulemusi.
- (187) Eelnimetatud põhjustel on komisjon seisukohal, et NGle kui raskustes olevale äriühingule toetuse andmist avaliku sektori vahenditest (vt punkt 5.1) – et rahastada äriühingu toonast äritegevust (ringraja käitamine) või tulevast äritegevust (nii ringraja kui ka uute hotellide käitamine) – ei saa asjaomaseid äriplaane arvestades lugeda turunduetega kooskõlas olevaks.
- (188) Arvestades turumajanduslikult tegutseva investori põhimõtet, võib meetmeid ükshaaval vaadeldes öelda järgmist.

21. märtsi 2012. aasta otsusega vastuolus olevad meetmed

- (189) **1. meetme** (kapitali andmine NGle liidumaa ja Ahrweileri maakonna poolt sissemaksete tegemise kaudu kapitalireservi ja kapitali suurendamise kaudu) kohta märgib komisjon, et esitatud äriplaaniid analüüs on asjakohane. Ükski erainvestor ei oleks NGle 2004. ega järgnevatel aastatel kapitali andnud. Kapital, mille liidumaa andis NGle 1. mail 2002 (2 179 000 eurot) ja 21. detsembril 2004 (22 839 241 eurot) ning liidumaa ja Ahrweileri maakond 4. septembril 2007 (10 000 000 eurot), kujutab endast seega endast riigiabi kogu antud kapitali ulatuses.
- (190) **2. meetme** (NG osanikulaen enne projekti „Nürburgring 2009“ algust) puhul leiab komisjon Saksamaa esitatud majandusnäitajate põhjal, et EWN, Camp4Fun ja TTI olid igal aastal kahjumis ning nende omakapital oli negatiivne, kui nad said 2. meetme asjaomased osad (vt tabelid 1–4). Samal ajal olid BWN1, BWNB ja BWN2, kes said laenu 2004.–2007. aastal, kogu kõnealusel ajal kahjumis ning nende omakapital oli 2005., 2006. ja 2007. aastal negatiivne. Lõpuks oli ka MAN nii kumulatiivselt kui ka iga-aastaselt kahjumis, kui ta sai 2. meetmest oma osa. Arvestades suuniste punkti 11, on komisjon seisukohal, et kõnealused ettevõtjad olid 2. meetme võtmise ajal raskustes. Teisest küljest märgib komisjon Saksamaa esitatud majandusnäitajate põhjal, et FSZ ei olnud raskustes, kui ta sai oma osa 2. meetmest, sest tema majandusnäitajate põhjal ei esinenud ühtegi suuniste punktis 11 esitatud tunnust. Laenu andmine ettevõtjatele, kes olid niisugustes raskustes, et ükski erainvestor ei oleks neile ükskõik millise intressiga laenu andnud, eriti kuna nad kuulusid ettevõtjale, mis oli ise suurtes raskustes (NG), kujutab endast eelise andmist nendele ettevõtjatele kogu laenu ulatuses. NG laenu oma tütar-ettevõtjatele EWNile (6 195 170,02 eurot), BWNle/BWNble (3 760 000 eurot), Camp4Funile (450 000 eurot), MANile (100 000 eurot) ja TTIlle (25 000 eurot) ei ole seega kooskõlas turumajanduslikult tegutseva investori põhimõttega. Sellega seoses tuleb öelda, et äriühingutele MAN ja TTI antud laenu on väiksemad kui vähese

tähtsusega abi ülempiir, kuid Saksamaa ei ole ei väitnud ega tõestanud, et kõik komisjoni määruse (EÜ) nr 1998/2006⁽¹⁴³⁾ tingimused olid täidetud. Määrust saab siiski kasutada abi sissenõudmise etapis, kui Saksamaa tõestab, et kõik asjaomased tingimused olid täidetud. Edasi märgib komisjon, et FSZle antud laenuga (646 738,12 eurot) ei antud eelist, sest selle 6 % intressimäär oli turul tavapärane, kuna see oli vastavuses laenu andmise ajal Saksamaal kehtinud baasintressimääraga (2002. aasta aprillis 5,06, 2003. aasta märtsis 4,8 ja 2008. aasta märtsis 5,19)⁽¹⁴⁴⁾ ning FSZ finantsolukorrale lisatavate baaspunktidega (100 baaspunkti), arvestades, et laenu saamise ajal ei esinenud FSZ suhtes suuniste punktis 11 sätestatud märke⁽¹⁴⁵⁾. Seetõttu ei olnud FSZle antud laen riigiabi.

- (191) Seoses **3. meetmega** (liidumaa laenu NGle kontsernikonto kaudu) ei esitanud Saksamaa ühtegi tõendit selle kohta, et NG ei saanud kasu intressimäärast, mis oli konkurentidele kehtivate tingimustega võrreldes soodsam. Liiatigi on raske ette kujutada, et ettevõtja, kes on NGga võrreldavates rahalistes raskustes, turul üldse laenu saaks, rääkimata intressimääradest. Vahendite ja sellekohaste intresside lõplik tagasimaksmine toimub alles hiljem ega ole meetmete võtmise ajal teada ning seetõttu ei saa seda asjaolu turumajanduslikult tegutseva investori põhimõtte kohaldamisel arvesse võtta. Seega ei olnud kontsernikonto kaudu rahastatud meetmete võtmine kooskõlas turutingimustega. Laenu andmine ettevõtjale, kes on sellistes raskustes, et ükski erainvestor ei annaks talle mitte mingisuguse intressiga laenu, kujutab endast eelise andmist kogu laenu ulatuses. Laenu, mille NG sai liidumaalt alates 30. juunist 2003 kuni 11. maini 2010 (vt laenude loetelu tabelis 5), hõlmavad abi 399 805 370 euro suuruses kogusummas.
- (192) Pärast **4. meetme** (NG laen MSRile) kontrollimist eelnimetatud põhimõtte alusel jõudis komisjon samasugusele järeldusele. Raske on ette kujutada, et meetme võtmise ajal (2007. aasta detsembris) oleks ettevõtjale, kes oli niisugustes rahalistes raskustes nagu MSR (vt tabel 12 ja põhjendus 155), turul üldse laenu antud, kõnelemata intressimäärast. Laenu andmine ettevõtjale, kes on sellistes raskustes, et ükski erainvestor ei annaks talle mitte mingisuguse intressiga laenu, kujutab endast eelise andmist kogu laenu ulatuses. Eelis, mille NG andis MSRile 27. detsembril 2007 eraldatud 300 000 euro suurusega laenuga, on seetõttu võrdne 300 000 euroga.
- (193) NG antud toetus CSTle (**5. meede**) ei ole kooskõlas turumajanduslikult tegutseva investori põhimõttega. Komisjon märgib Saksamaa esitatud majandusnäitajate põhjal, et CST oli ajavahemikus 2008–2011 igal aastal kahjumis, tema omakapital oli negatiivne ja peale selle alustati 2009. aastal tema likvideerimist. Arvestades suuniste punkti 11, on komisjon seega seisukohal, et CST oli raskustes, kui ta sai (aastatel 2008–2011, vt tabel 6) 5. meetme hulka kuuluva laenu. Laenu andmine ettevõtjale, kes on sellistes raskustes, et ükski erainvestor ei annaks talle mitte mingisuguse intressiga laenu – eriti kuna CST kuulus ettevõtjale, kes oli ise tõsistes rahalistes raskustes (NG) –, kujutab endast eelise andmist kogu laenu ulatuses. Seetõttu on eelis, mille NG andis CSTle 27. augustil 2008 ja 18. aprillil 2011 kokku 11 032 060 euro suuruste laenudega, võrdne kogu laenu summaga.
- (194) Toetuskirjaga, mille NG andis 23. detsembril 2009 CST kasuks, nõustus NG rahastama CST rahalisi kohustusi, mida CST täita ei suuda. Selliste rahaliste kohustuste täitmine pidi toimuma laenu abil, mille NG annab CSTle intressimääraga 6 %. Kohustus hõlmas ka NG selliste nõuete allutamist, mis tulenesid laenudest, mida NG rahastas 23. detsembril 2009. aasta toetuskirjaga, kus nähti ette, et NG asjaomased nõuded CST vastu paigutuvad viimasele järjekohale, pärast kõigi teiste võlausaldajate nõudeid CST vastu. Seda arvestades on komisjon seisukohal, et turumajanduslikult tegutsev võlausaldaja ei oleks nõus rahastama tõsistes raskustes oleva äriühingu tagasimaksmata laene ega allutama tõsistes raskustes oleva äriühingu olemasolevaid nõudeid, sest selline meede tähendaks faktiliselt nõuete kaotamist. Seetõttu on komisjon seisukohal, et toetuskirja, mis hõlmas kohustust rahastada tagasimaksmata laene ja nendest tulenevate nõuete allutamist, kujutab endast eelise andmist. Seega on toetuskirja komisjoni arvates meede, mis võeti lisaks 2008.–2011. aastal antud laenudele (vt põhjendus 182), sest a) toetuskirja ei antud kõnealuste laenudega samal ajal, b) seda ei nähtud ette ega rakendatud laene käsitlevate

⁽¹⁴³⁾ Komisjoni 15. detsembri 2006. aasta määrus (EÜ) nr 1998/2006, milles käsitletakse asutamislepingu artiklite 87 ja 88 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes (ELT L 379, 28.12.2006, lk 5).

⁽¹⁴⁴⁾ Vt http://ec.europa.eu/competition/state_aid/legislation/reference_rates.html.

⁽¹⁴⁵⁾ Vt komisjoni teatis viite- ja diskontomäärade kindlaksmääramise meetodi läbivaatamise kohta (ELT C 14, 19.1.2008, lk 6).

lepingutega ja c) selle üle otsustas NG omal äranägemisel, et vältida CST maksejõuetuks muutumist. Meetme summa on võrdne NG poolt 23. detsembril 2009. aasta toetuskirja alusel rahastatud laenude summaga, kuid komisjonil ei ole andmeid selle suuruse kohta.

- (195) Viimaks leiab komisjon seoses nõuete allutamisega, et NG ja CST leppisid selle kokku 13. detsembril 2010 ning lepingu kohaselt anti kuni 30. novembrini 2010 laene kokku 10,4 miljonit eurot (st tabelis 6 esimesed 13 laenu 15st). Peale selle paigutasid NG nõuded CST vastu nõuete allutamise tõttu viimasele järjekohale, pärast kõigi teiste võlausaldajate nõudeid CST vastu. Seda arvestades on komisjon seisukohal, et turumajanduslikult tegutsev võlausaldaja ei oleks olnud nõus rahastama allutama tõsistes raskustes oleva äriühingu olemasolevaid nõudeid, sest selline meede tähendaks faktiliselt nõuete kaotamist. Seetõttu on nõuete allutamine komisjoni seisukoha järgi eelise andmine. Samuti on komisjon arvamusel, et nõuete allutamine 2010. aastal on meede, mis võeti lisaks nende aluseks olevatele laenudele, sest a) nõuete allutamise üle ei otsustatud kõnealuste laenudega samal ajal, b) seda ei nähtud ette ega rakendatud nõuete aluseks olevaid laene käsitlevate lepingutega ja c) selle üle otsustas NG omal äranägemisel, et vältida CST maksejõuetuks muutumist. Meetme summa on võrdne allutatavate nõuete kogusummaga, st 10,4 miljoni euroga.
- (196) Seoses NG maksetega IPCLe (**6. meede**) võtab komisjon teadmiseks Rheinland-Pfalzi liidumaa kontrollikoja seisukoha, et hoolas ettevõtja ei oleks asjaomaseid ettevõtjaid teenuste osutamiseks valinud ning et NG ei kontrollinud piisavalt põhjalikult nende ettevõtjate varasemat tegevust, et hinnata nende sobivust ja uurida, kas nende pakutud tingimused projekti „Nürburgring 2009” rahastamiseks on realistlikud⁽¹⁴⁶⁾. Seepärast leiab komisjon, et IPC valimisega asjaomaste teenuste osutamiseks anti nendele ettevõtjatele eelis. Meede on seega riigiabi, mis on võrdne nendele ettevõtjatele makstud summadega, mis on kokku 640 000 eurot.
- (197) Peale selle on komisjon seisukohal, et NG 3 miljoni euro suurune laen PNGle ja PNG 2 941 000 euro suurune laen MSRile moodustavad tervikuna meetme, mille puhul PNG oli ainult vahendaja, kes sai selle eest tasu [...] eurot. Abisaaja oli MSR, kes sai lõpuks laenu ajal, mil ta oli juba nii suurtes rahalistes raskustes, et ta turult ei oleks laenu saanud. Laenu andmine ettevõtjale, kes on sellistes raskustes, et ükski erainvestor ei annaks talle mitte mingisuguse intressiga laenu, kujutab endast eelise andmist kogu laenu ulatuses. Eelis, mille NG andis MSRile 15. oktoobril 2008. aastal antud laenuga, on võrdne 2 941 000 euroga.
- (198) **7. meetme** raames loovutas MIB NGle oma nõuded CST vastu, kes oli asjaomase laenu saaja, ning NG maksis MIBle selle eest põhisumma ja ka intressid. Komisjon märgib, et kuna CST oli raskustes (vt põhjendus 184), ei olnud tõenäoline, et MIB oleks CSTle antud laenu tagasi saanud. Seetõttu oli see meede MIBle kasulik, sest ta sai oma nõuded realiseerida ja teda asendas NG, kellest sai raskustes oleva äriühingu võlausaldaja. Kuna CSTl puudus elujõulisuse taastamise kava, milles oleks kirjeldatud ettevõtja elujõulisuse taastamist ja mis oleks sel viisil muutnud usutavaks tema väljaavaated võlad tasuda, ei ole see meede kooskõlas turumajanduslikult tegutseva investori põhimõttega. MIB nõuete loovutamine NGle 1 476 830,88 euro suuruses summas kujutab endast seega riigiabi summas 1 476 830,88 eurot.
- (199) Seoses **8. meetmega** (ISB 325 265 000 euro suurune laen NGle, MSRile ja CMHNile) tuleb märkida, et laenu andmine ilma asjaomase garantiita (9. meede) ettevõtjatele, kes on sellistes raskustes, et ükski erainvestor ei annaks neile mitte mingisuguse intressiga laenu, kujutab endast eelise andmist nendele ettevõtjatele kogu laenu ulatuses. Kõnealusel juhul ei seisne abi mitte laenus (8. meede), vaid ainult garantiis (9. meede), sest komisjon ei saa välistada, et erasektori võlausaldaja ei oleks võinud NGle, MSRile ja CMHNile liidumaa garantii olemasolul (9. meede) võrreldavatel tingimustel laenu anda.
- (200) **9. meede** – garantii ISB 325 265 000 euro suurusele laenule (8. meede) – ei ole kooskõlas turumajanduslikult tegutseva investori põhimõttega. Tegemist on avaliku sektori meetmega piirkondliku arengu eesmärgil; turumajanduslikult tegutsev investor ei oleks võtnud raskustes olevate äriühingute kasuks niisuguseid meetmeid ega

⁽¹⁴⁶⁾ Vt Rheinland-Pfalzi liidumaa kontrollikoja 2009. aasta aruanne, lk 3 ja 4, aadressil <http://www.landtag.rlp.de/landtag/drucksachen/4741-15.pdf>.

kahjustanud sellega märkimisväärselt enda rahalisi huve. Lisaks nendib komisjon, et piirkondliku arengupoliitika eesmärk ei ole muuta raskustes olevaid äriühinguid elujõuliseks. Samuti on komisjon seisukohal, et täitmata on tingimused, mis on esitatud komisjoni teatises EÜ asutamislepingu artiklite 87 ja 88 kohaldamise kohta garantiidena antava riigiabi suhtes ⁽¹⁴⁷⁾ (edaspidi „garantiiteatis”) ja mis võimaldavad välistada riigiabi olemasolu. Nimelt olid abisaajad raskustes olevad äriühingud, garantii kattis laenu 100 % ning liidumaa ei olnud maksnud garantiipreemiat tagatud laenude krediidiriskide ülevõtmise eest. Arvestades abisaajate (NG, MSR, CMHN) tõsiseid rahalisi raskusi asjaomase garantii andmise ajal (vt tabelid 11–13), leiab komisjon, et turumajanduslikult tegutsev võlausaldaja ei oleks abisaajatele kõnealustel tingimustel garantiid andnud. Komisjonil puudub teave selle kohta, kas garantiid kasutati. Seetõttu on komisjon seisukohal, et 9. meede kujutab endast riigiabi. NGle, MSRile ja CMHNile liidumaa garantii kaudu antud abi on võrdne asjaomase laenu summaga (8. meede), st NG puhul 96 574 200 eurot ja 113 590 800 eurot, MSRi puhul 92 000 000 eurot ja CMHNi puhul 23 100 000 miljonit eurot.

- (201) Komisjon märgib seoses **10. meetmega** (Nürburgringi kompleksi rentimine NAGle), et eelise andmist rentnikule saab üldiselt välistada pakkumismenetlusega. Kõnealusel juhul aga ei korraldatud ajakohastatud Nürburgringi kompleksi käitaja valimiseks pakkumismenetlust. Sellele vaatamata oli rendilepingus kehtestatud minimaalne rendisumma – välja arvatud esimesel kolmel aastal (st 1. maist 2010 kuni 30. aprillini 2013) – turul tavapärase minimaalse ja maksimaalse aastase rendisumma vahemikus, mis oli kindlaks määratud 29. septembri 2011. aasta eksperdiarvamuses. EBITDA-põhine renditasu oli isegi suurem kui eksperdiarvamuses nimetatud turunõuetele vastav aastane renditasu, välja arvatud teisel rendiaastal. Komisjon märgib seetõttu, et 29. septembri 2011. aasta eksperdiarvamuses esitatud 15 miljoni euro suurune minimaalne renditasu, mis kehtis alates 1. maist 2013, võis olla kooskõlas turunõuetega, sest see jäi turul tavapärase renditasude vahemikku ega oleks andnud seetõttu NGle eelist. Rendileping kehtis aga tegelikult vaid 1. maist 2010 31. oktoobrini 2012. Eksperdiarvamuses ja rendilepingus kolmeks esimeseks rendiaastaks kindlaks määratud minimaalne renditasu on esitatud tabelis 16.

Tabel 16

Nürburgringi kompleksi minimaalne renditasu

	1.5.2010–30.4.2011	1.5.2011–30.4.2012	1.5.2012–30.4.2013
Eksperdiarvamus	1,6 miljonit eurot	12 miljonit eurot	12,3 miljonit eurot
Rendileping	0 eurot	5 miljonit eurot	11,5 miljonit eurot

Sel põhjusel on komisjon seisukohal, et renditasu, mis kehtis 1. maist 2010 kuni 31. oktoobrini 2012, kujutas endast valikulise eelise andmist NAGle ning võrdub a) eksperdiarvamuse kohaselt ette nähtud renditasu ja b) rendilepingus kehtestatud renditasu vahega. Komisjon jõuab järeldusele, et abi summa on 9 miljonit eurot, s.o renditasude a ja b vahe (kolmanda aasta eest arvestatakse ainult pool sellest vahest, sest rendileping lõppes 31. oktoobril 2012, st kolmanda aasta poole peal) ⁽¹⁴⁸⁾.

- (202) **11. meetme** (RIMi laen MSRile Mediinvesti kui vahendaja kaudu ja – ühe laenu puhul – ka PNG kaudu) puhul tunnistab Saksamaa ka ise, et projekti „Nürburgring 2009” II osa rahastamiseks erainvestorit ei leitud. Samuti nähtub Rheinland-Pfalzi liidumaa kontrollikoja arvamusel, et võimalikud investorid ei pidanud projekti turutingimuste kohaselt kasumlikuks. Mitu vabaajaparkidega tegelevat eraettevõtjat loobus projektis osalemisest. Ilma asjaomase garantiita (12. meede) võis laenu andmine ettevõtjale, kes on sellistes raskustes, et ükski

⁽¹⁴⁷⁾ ELT C 155, 20.6.2008, lk 10.

⁽¹⁴⁸⁾ Abi summa on järgmine (miljonites eurodes): $1,6 + 12 + (12,3/2) - [0 + 5 + (11,5/2)] = 9$.

erainvestor ei annaks talle mitte mingisuguse intressiga laenu, kujutada endast eelise andmist kogu laenu ulatuses. Kõnealusel juhul ei seisne abi mitte laenus (11. meede), vaid garantiis (12. meede), sest komisjon ei saa välistada, et erasektori võlausaldaja ei oleks võinud MSRile tänu liidumaa garantiile (12. meede) samaväärsetel tingimustel laenu anda. Komisjon märgib, et Mediinvest ja PNG ei olnud tegelikud abisaajad, vaid üksnes vahendajad selleks, et RIMi laen MSRini jõuaks. Ainult Mediinvest sai teenuse osutamisest kasu, mis seisnes intressimäärade vähemalt 4,3 % suuruses vahes (RIMilt saadud laenu ja MSRile antud laenu vahel), PNG aga erinevatest intressimääradest tulu ei teeninud (Mediinvestilt saadud laenu intressimäär oli sama mis MSRile antud laenu puhul). Peale selle ei ole komisjonil võimalik põhjendustes 32–34 ja tabelis 14 esitatud andmete põhjal järeldada, et Mediinvest ja PNG küsisid oma teenuste eest intresse, mille määr ei olnud turul tavapärane, või et intressimäärade vahe (Mediinvesti puhul vähemalt 4,3 % ja PNG puhul 0 %) oleks olnud turul kehtivast tasemest suurem. Seetõttu on komisjon seisukohal, et Mediinvesti ja PNGd ei saa pidada 11. meetme raames abisaajateks.

- (203) **12. meetme** (ISBLE antud liidumaa garantii RIMi passiivse osaluse suhtes Mediinvestis (11. meede)) suhtes väljendab komisjon seisukohta, et selle lahendusega võimaldati MSRil saada 11. meetme all kirjeldatud laenu. MSRi rahaline olukord oli laenu saamise ajal väga nigel. Ükski erainvestor ei oleks nii halvas rahalises olukorras olevale ettevõtjale garantiid andnud. Komisjonil puudub teave selle kohta, kas garantiid kasutati. Seetõttu on komisjon seisukohal, et 12. meede kujutab endast riigiabi. MSRile liidumaa garantii kaudu antud abi suurus on võrdne asjaomase laenu (11. meede) summaga, mis on 85 484 000 eurot.
- (204) Seoses **13. meetmega** (hasartmängumaksu tulust tehtud liidumaa eraldised NGle turismi edendamiseks) on komisjon seisukohal, et tegemist on avaliku sektori asutuse meetmega turismivaldkonna edendamiseks; turumajanduslikult tegutsev investor ei oleks võtnud niisuguseid meetmeid raskustes oleva äriühingu kasuks ega kahjustanud sel viisil märkimisväärselt enda rahalisi huve. Lisaks leiab komisjon, et turismipoliitika eesmärk ei ole muuta raskustes olevaid äriühinguid elujõuliseks. Arvestades NG halba rahalist olukorda, on komisjon seisukohal, et NGle anti eelis kõnealusel meetmega seotud summa ulatuses. Liidumaa eraldas NGle hasartmängumaksu tulust 2009. aastal 1,6 miljonit eurot ning nii 2010. kui ka 2011. aastal 3,2 miljonit eurot, mis kokku moodustavad NGle eraldatud abi summa.
- (205) Märkused, mis esitati 13. meetme raames turismipoliitika kohta, kehtivad ka **14. meetme** suhtes (liidumaa laenud ja nõuete allutamine). Peale selle kujutab laenu väljastamine ettevõtjale, mis on sellistes raskustes, et ükski erainvestor ei annaks talle mitte mingisuguse intressiga laenu, endast eelise andmist kogu laenu ulatuses. Seega on laenud, mille liidumaa andis NGle – 21. augustil 2007. aastal 20 miljonit eurot, 22. detsembril 2009. aastal 10 miljonit eurot, 28. detsembril 2010. aastal 4,65 miljonit eurot ja 26. aprillil 2011. aastal 3,2 miljonit eurot ning lisaks 9. detsembril 2011. aastal 4,95 miljonit eurot –, riigiabi nende laenude kogusumma ulatuses.
- (206) Nõuete allutamise tõttu, millest liidumaa teavitas 29. augustil 2007 seoses nimetatud 20 miljoni euro suuruse laenuga ja mille eesmärk oli vältida NG maksejõuetuks muutumist, paigutusid liidumaa nõuded NG vastu viimasele järjekohale, pärast kõigi teiste võlausaldajate nõudeid NG vastu. Seda arvestades on nõuete allutamine (osa 14. meetmest) komisjoni arvates 14. meetme raames antud 20 miljoni euro suhtes eraldi eelis, sest sellega kahandati märkimisväärselt liidumaa võimalust oma nõudeid NG vastu sisse nõuda. Meetme summa on võrdne allutatud nõuete summaga, sest sellega võimaldati NGl hoiduda 20 miljoni euro suuruse allutatud laenu tagasimaksmisest.
- (207) **15. meetme** (MSRi osade üleminek NGle ja RIMile) kohta tuleb märkida, et meetme võtmise ajal oli MSR raskustes, st sai kahjumit. See tähendab omakorda, et väärtus, mis tulenes tema tegevusest ja mis osanikele esitati, oli negatiivne. Seega oli MSRi negatiivsete majandustulemuste tõttu ka osade väärtus negatiivne. Teisisõnu oleks võimalik investor MSRi investeerimise korral nõudnud, et talle makstaks summa, mis on võrdne MSRi tegevusest tuleneva kahjumiga, mis kajastub tema osades. MSRi ostmisega soovisid NG ja RIM ettevõtjat selgesõnaliselt toetada. Omanikuvahetus iseenesest ei tähendanud siiski abi andmist MSRile. Pigem võidi MSRile abi anda edasiste meetmetega (nt NG laenu andmine MSRile). MSRi äriõigusliku vormi tõttu ei vastuta osanikud ettevõtja kohustuste eest ning MSRi võõrandamisel NGle ja RIMile maksti tema varasematele omanikele vaid sümboolne müügihind 3 eurot. Komisjon on seetõttu seisukohal, et ühe osa eest makstav üheeurone hind ei loonud MSRi osade võõrandajatele Mediinvestile, Geisler & Trimmelile ja Weberile majanduslikku eelist.

- (208) **16. meede** hõlmab liidumaa osanikulaenu ja toetust NGle vormel 1 võidusõitude korraldamiseks. Liidumaa andis NGle 2003.–2007. aastal oma kontsernikonto kaudu 24 978 808 eurot ning 2009. aastal 15 426 562 eurot (3. meede). Nende summade refinantseerimiseks eraldas liidumaa NGle 2011. aastal intressita laenu 40 405 000 eurot. Lisaks sai NG 2011. aasta juulis liidumaa eelarvest toetust 13,5 miljonit eurot. On ilmselge, et nende avaliku sektori toetustega anti NGle eelis, sest ta vabastati kohustustest, mida ta oleks üldjuhul pidanud ise täitma. Laen ei ole kooskõlas turumajanduslikult tegutseva investori põhimõttega. Laenu andmine ettevõtjale, kes on sellistes raskustes, et ükski erainvestor ei annaks talle mitte mingisuguse intressiga laenu, kujutab endast eelise andmist kogu laenu ulatuses. Eelis, mille liidumaa andis NGle 11. jaanuaril 2011. aastal eraldatud 40 405 000 euro suuruse laenuga, võrdub seega 40 405 000 euroga. Eelis, mille liidumaa andis NGle 2011. aasta juulis eraldatud 13,5 miljoni euro suuruse toetusega, on võrdne 13,5 miljoni euroga.
- (209) Vormel 1 kontsessioonilepingu (**17. meede**) kohta märkis Saksamaa, et vormel 1 võidusõitude korraldamine on siseturuga kokkusobiv abimeede, mis on kooskõlas üldist majandushuvi pakkuvate teenuste eeskirjadega. Saksamaa ei väida aga, et meede oli hüvitis, mis ei hõlma riigiabi ja on kooskõlas kõigi Altmarki kohtuotsuse kriteeriumidega. Ta ei tõesta ka, et kontsessioonitasu oli eksperdiarvamuse või turu-uuringu kohaselt turul tavapärane või et kontsessiooni suhtes korraldati pakkumismenetlus. Kuna puuduvad tõendid, mis näitaksid, et meede oli kooskõlas turunõuetega, on komisjon seisukohal, et kontsessioonilepinguga anti NAGle eelis. Kõnealuse meetme puhul peaks abisumma suurus olema võrdne kontsessioonitasu ja kontsessiooni turuväärtuse vahega. Kuna aga Saksamaa esitatud andmete kohaselt lepingu alusel ühtegi makset ei tehtud, siis seeläbi saadud riigiabi tegelikkuses ei rakendatud ja selle summat ei ole võimalik kindlaks määrata.

7. augusti 2012. aasta otsusega vastuolus olevad meetmed

- (210) Vastupidiselt Saksamaale leiab komisjon, et intressimaksete ajatamine (**18. meede**) ei ole kooskõlas turumajanduslikult tegutseva investori põhimõttega ja kujutab endast majandusliku eelise andmist, arvestades eeskätt NG, MSRI ja CMHNI majanduslikku olukorda. Nagu eespool kirjeldatud, oli NG, MSRI ja CMHNI majanduslik olukord meetme võtmise ajal väga kehv. Intresside ajatamine laenu suhtes, mis anti niisugustes raskustes olevale ettevõtjale, kellele ükski erainvestor ei annaks mitte mingisuguse intressiga laenu, kujutab endast eelise andmist kogu muudetud tingimustega laenu tasumata summa ulatuses. Seetõttu on 15. mail 2012. aastal ISBga kokkulepitud maksegraafiku muutmine NG puhul 1 473 000 euro suuruses summas, MSRI puhul 1 205 000 euro suuruses summas ja CMHNI puhul 303 000 euro suuruses summas riigiabi, mis võrdub muudetud maksetingimustega laenude tasumata summaga.
- (211) Liidumaa vabastuskirja ja nõuete allutamise (**19. meede**) kohta märgib komisjon järgmist: a) 2012. aastal anti liidumaa kirjaga riigigarantii kuni 254 miljoni euro suurusele nõudele (325 265 000 euro suuruse laenu suhtes), et hoida ära selleks ajaks suurtes raskustes olevate NG, MSRI ja CMHNI maksejõuetuks muutumine. Seda arvestades on komisjon seisukohal, et meede ei olnud kooskõlas garantiiteatise tingimustega, abisaajatele anti sellega eelis ning seega on tegemist riigiabiga; b) liidumaa eelnimetatud vabastuskirjast tulenevate nõuete allutamise tõttu 2012. aastal paigutusid liidumaa nõuded viimasele kohale, pärast kõigi teiste võlausaldajate nõudeid NG, MSRI ja CMHNI vastu. Seda arvestades on komisjon seisukohal, et turumajanduslikult tegutsev võlausaldaja ei oleks olnud nõus allutama tõsistes raskustes oleva äriühingu olemasolevaid nõudeid, sest selline meede tähendaks faktiliselt nõuete kaotamist. Seetõttu on nõuete allutamine komisjoni seisukoha järgi eelise andmine. Peale selle on 2012. aastal antud vabastuskirja ja samal aastal toimunud nõuete allutamine tema arvates meetmed, mis võeti lisaks 2010. aastal antud garantiile. Nimelt ei nähtud 2012. aasta vabastuskirja ja nõuete allutamist 2010. aasta garantiis ette, vaid ametiasutused otsustasid nende üle oma äranägemisel, et hoida ära NG, MSRI ja CMHNI maksejõuetuks muutumine 2012. aastal. Meetme summa on võrdne 2012. aasta vabastuskirja ja nõuete allutamise aluseks olevate võlgadega, st 254 miljoni euroga.
- (212) Nimetatud meetmed hõlmavad komisjoni arvates üldtaristu hulka mittekuuluvat kompleksi käitamist ja nende võtmisel ei eeldatud, et liidumaa panus võimaldaks teenida turul tavapäraselt kasumit. Seetõttu hõlmab nimetatud kompleksi ehitamine ja käitamine riigiabi, millest sai kasu käitaja, st eeskätt NG.

- (213) Samuti on komisjon seisukohal, et ka laenu või garantii asjakohase turuhinna ja meetme eest tegelikult makstud hinna vahe hõlmab riigiabi; kuna abisaajad olid nii suurtes raskustes, et nad ei oleks turult laenu saanud, on see eelis võrdne kõnealuste meetmete kogusummaga.

f) Järeldus riigiabi olemasolu kohta

- (214) Eeltoodut arvestades teeb komisjon järelduse, et osa 2. meetmest (NG laen FSZle) ning 8., 11. ja 15. meede ei kujutanud endast riigiabi, ent 1. meede, osa 2. meetmest (NG laen ettevõtjatele EWN, MAN, TTI, Camp4Fun, BWN1, BWNB ja BWN2) ning 3.–7., 9., 10., 12.–14. ja 16.–19. meede kujutasid endast riigiabi ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses.

5.3. EBASEADUSLIK ABI

- (215) 1. meetme, 2. meetme osa (NG laen ettevõtjatele EWN, MAN, TTI, Camp4Fun, BWN1, BWNB ja BWN2) ning 3.–7., 9., 10., 12.–14. ja 16.–19. meetme võtmisel rikuti teatamiskohustust ja kavandatud meetmete rakendamise keeldu, mis on sätestatud ELi toimimise lepingu artikli 108 lõikes 3. Seetõttu käsitab komisjon neid meetmeid ebaseadusliku riigiabina.

5.4. ABI KOKKUSOBIVUS SISETURUGA

- (216) Kuna teatavad meetmed kujutavad endast ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses riigiabi, tuleb kontrollida nende kokkusobivust siseturuga, arvestades erandeid, mis on sätestatud nimetatud artikli lõigetes 2 ja 3.
- (217) Euroopa Kohtu praktika kohaselt on liikmesriigi ülesanne esitada siseturuga kokkusobivuse võimalikud põhjused ja tõendada, et sellise kokkusobivuse tingimused on täidetud ⁽¹⁴⁹⁾.
- (218) Kuna meetmed kujutavad endast riigiabi ja NG, MSR ja CMHN olid alates 2002., 2007. ja 2008. aastast raskustes olevad äriühingud, märgib komisjon, et kõnealuste meetmete kokkusobivust siseturuga tuleb kontrollida üksnes ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkti c ja eeskätt suuniste seisukohast. Suuniste punkti 20 kohaselt ei saa raskustes olevat äriühingut „kasutada muude poliitiliste eesmärkide saavutamise vahendina, enne kui tema elujõulisus on tagatud. Järelikult võib komisjoni arvates abi raskustes olevatele äriühingutele edendada majandustegevuse arengut, kahjustamata kaubandust määral, mis on vastuolus ühenduse huvidega, kui täidetakse käesolevates suunistes kehtestatud tingimusi”. Vastupidiselt Saksamaa väidetele ei saa kõnealusel juhul kohaldada ELi toimimise lepingu artikli 107 lõikes 2 sätestatud erandit, sest toetatavaid teenuseid ei saa lugeda üldist majandushuvi pakkuvateks teenusteks, vaid need kujutavad endast majandustegevust konkurentsipõhises majandussektoris. Kõnealusel juhul ei saa kasutada ka ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punktis b sätestatud erandit, sest uuritavate meetmete raames toetatud projekti ja äriühinguid ei loeta sellisteks, mis edendavad üleeuroopalist huvi pakkuva tähtsa projekti elluviimist või kõrvaldavad Saksamaa majanduse tõsise häire. Samuti ei saa rakendada erandit, mis on sätestatud ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punktis d, sest toetatavate tegevustega ei edendatud ilmselgelt kultuuri ega säilitatud kultuuripärandit.
- (219) Kõnealusel juhul ei ole suuniste punktides 3.1 ja 3.2 kindlaksmääratud tingimused täidetud. Põhjus seisneb selles, et meetmed ei lõppenud kuue kuu möödudes ja Saksamaa ei esitanud suunistega kooskõlas ümberkorralduskava. Samuti ei ole tõestatud, et abi piirdus hädavajalikkuga, eriti abisaajate märkimisväärse omaosaluse kaudu. Ametiasutused ei esitanud ka likvideerimiskava.
- (220) Komisjon ei ole tuvastanud muid võimalikke aluseid meetmete kokkusobivuseks siseturuga ⁽¹⁵⁰⁾. Kõnealusel juhul olid abisaajad meetmete rakendamise ajal raskustes ja seega ei saa siseturuga kokkusobivuse kontrollimiseks nende suhtes kohaldada ühtegi muud alust peale suuniste.

⁽¹⁴⁹⁾ Euroopa Kohtu 28. aprilli 1993. aasta otsus kohtuasjas C-364/90: Itaalia vs. komisjon (EKL 1993, lk I-2097, punkt 20).

⁽¹⁵⁰⁾ Sellega seoses tuleb märkida, et Ahrweileri maakond ei olnud 2007–2013. aasta regionaalabi kaardil abi saav piirkond.

- (221) Nendel põhjustel on komisjon seisukohal, et 1. meede, osa 2. meetmest (NG laen ettevõtjatele EWN, MAN, TTI, Camp4Fun, BWN1, BWNB ja BWN2) ning 3.–7., 9., 10., 12.–14. ja 16.–19. meede ei ole ELi toimimise lepinguga kooskõlas.

5.5. SISSENÕUDMINE

- (222) ELi toimimise lepingu ja Euroopa Kohtu väljakujunenud kohtupraktika kohaselt võib komisjon juhul, kui ta leiab, et abi ei ole siseturuga kokkusobiv, otsustada, et asjaomane liikmesriik peab sellise abi andmise lõpetama või seda muutma⁽¹⁵¹⁾. Samuti on Euroopa Kohus korduvalt sedastanud, et liikmesriigi kohustus lõpetada sellise abi andmine, mida komisjon peab siseturuga kokkusobimatuks, on kehtestatud selleks, et taastada varasem olukord⁽¹⁵²⁾. Sellega seoses on Euroopa Kohus märkinud, et kõnealune eesmärk on saavutatud, kui abisaaja on ebaseadusliku abina saanud summad tagasi maksnud ja seega loobunud eelisest, mis tal turul konkurentide ees oli, ja kui on taastatud abi väljamaksmisele eelnenud olukord⁽¹⁵³⁾.
- (223) Kooskõlas kohtupraktikaga on nõukogu määruse (EÜ) nr 659/1999⁽¹⁵⁴⁾ artikli 14 lõikes 1 sätestatud: „Kui ebaseadusliku abi korral tehakse negatiivne otsus, nõuab komisjon, et kõnealune liikmesriik peab võtma kõik vajalikud meetmed, et abisaajalt abi tagasi saada [...]”.
- (224) Kuna ELi toimimise lepingu artiklit 108 rikkudes ei teatatud käesolevast meetmest komisjonile ja seega kujutab see endast ebaseaduslikku ja siseturuga kokkusobimatut abi, tuleb see abi sisse nõuda, et taastada enne abi väljamaksmist turul valitsenud olukord. Abi tuleks sisse nõuda alates kuupäevast, mil abisaaja sai eelise, st mil abi anti tema käsutusse, kuni tegeliku tagasimaksmiseni; abisaajal tuleb tasuda abi pealt intressi kuni selle tegeliku tagasimaksmiseni.
- (225) Komisjon märgib, et teatavate abisaajate (NG, MSR, CMHN, CST⁽¹⁵⁵⁾, IPC) suhtes oli algatatud maksejõuetusmenetlus⁽¹⁵⁶⁾. Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt ei mõjuta asjaolu, et abisaaja on maksejõuetu või et tema suhtes on algatatud maksejõuetusmenetlus, tema kohustust ebaseaduslik ja siseturuga kokkusobimatu abi tagasi maksta⁽¹⁵⁷⁾. Samal ajal ei ole enamikul juhtudel, mis puudutavad maksejõuetut abisaajaid, võimalik ebaseaduslikku ja siseturuga kokkusobimatut abi täies ulatuses (kaasa arvatud intresse) sisse nõuda, sest abisaaja varast ei piisa kõigi võlausaldajate nõuete täitmiseks. Seetõttu ei ole võimalik varasemat olukorda tavapärasel moel täielikult taastada. Kuna sissenõudmise lõppeesmärk on lõpetada konkurentsi kahjustamine, on Euroopa Kohus märkinud, et abisaaja likvideerimist võib sellistel juhtudel käsitleda vastuvõetava sissenõudmise võimalusena⁽¹⁵⁸⁾. Seetõttu on komisjon seisukohal, et otsus, mille kohaselt peab liikmesriik ebaseadusliku ja siseturuga kokkusobimatu abi maksejõuetult abisaajalt sisse nõudma, loetakse nõuetekohaselt täidetuks, kui abi on täies ulatuses tagasi makstud, või osade kaupa tagasimaksmise korral siis, kui abi tagasimaksmise kohustus on kantud võlanimekirja, äriühing likvideeritakse ja tema varad võõrandatakse turutingimustel – see näitab tema tegevuse lõplikku lõpetamist. Üldiselt tuleks tagada, et pärast abisaaja lahkumist turult ei saaks ebaseaduslikust ja siseturuga kokkusobimatust abist kasu enam ükski ettevõtja.
- (226) Sissenõudmine puudutab ka abisaajaid, kelle suhtes ei ole algatatud maksejõuetusmenetlust, st NAGd ning BikeWorld GmbHd äriühingute BWN1, BWNB ja BWN2 tõttu (pärast seda, kui BWNB omandas BWN1, sai uue äriühingu nimeks BWNB2, mis nimetati lõpuks ümber BikeWorld GmbHks).
- (227) Komisjon märgib, et teatavaid abisaajaid – EWNi, MANi, TTId, Camp4Funi ja MIBd – käesoleva otsuse tegemise ajal enam ei eksisteeri.

⁽¹⁵¹⁾ Vt Euroopa Kohtu 12. juuli 1973. a. aasta otsus kohtuasjas C-70/72: komisjon vs. Saksamaa (EKL 1973, lk 813, punkt 13).

⁽¹⁵²⁾ Vt Euroopa Kohtu 14. septembri 1994. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-278/92, C-279/92 ja C-280/92: Hispaania vs. komisjon (EKL 1994, lk I-4103, punkt 75).

⁽¹⁵³⁾ Vt Euroopa Kohtu 17. juuni 1999. aasta otsus kohtuasjas C-75/97: Belgia vs. komisjon (EKL 1999, lk I-30671, punktid 64–65).

⁽¹⁵⁴⁾ Nõukogu määrus (EÜ) nr 659/1999, 22. märts 1999, millega kehtestatakse üksikasjalikud eeskirjad EÜ asutamislepingu artikli 93 kohaldamiseks (EÜT L 83, 27.3.1999, lk 1).

⁽¹⁵⁵⁾ Saksamaa andmete kohaselt kustutati äriühing äriregistrist 22. mail 2014.

⁽¹⁵⁶⁾ NG, MSRi ja CMHNI suhtes korraldati alates 1. novembrist 2012 likvideerimis- või maksejõuetusmenetlust. Saksamaa õiguse kohaselt muutub likvideerimis- või maksejõuetusmenetluse alustamisega äriühingu tegevuse eesmärk: äriühing ei tegutses enam täies ulatuses, vaid on puhtalt likvideerimisettevõtja, kes kustutatakse Saksamaa õiguse kohaselt registrist; kuni maksejõuetus- või likvideerimismenetluse lõpuni peab likvideerimisettevõtja kasutama oma vara siiski kooskõlas usaldusväärse finantsjuhtimise põhimõtetega.

⁽¹⁵⁷⁾ Euroopa Kohtu 14. septembri 1994. aasta otsus kohtuasjas C-42/93: Hispaania vs. komisjon („Merco”) (EKL 1994, lk I-4175).

⁽¹⁵⁸⁾ Euroopa Kohtu 15. jaanuari 1986. aasta otsus kohtuasjas C-52/84: komisjon vs. Belgia (EKL 1986, punkt 89).

- (228) Äriühingute EWN, MAN ja Camp4Fun tegevus lõpetati 6. septembril 2011, 29. augustil 2013 ja 1. märtsil 2010. Ametlikku likvideerimismenetlust ei toimunud. Nimetatud kolme abisaaja ja nende osaniku NG tegevuse vahel on majanduslik järjepidevus. Abisaajatest allesjäänud osanikuna vastutab NG ka nende võlgade eest, sealhulgas riigiabist tulenevate võlgade eest. Kuna NG likvideerimismenetlus on pooleli, tuleb tagada, et riigiabi tagasimaksmise nõue kantakse korrektselt võlanimekirja ja et NG tegevus lõpetatakse lõplikult. Samuti tuleb tagada, et pärast NG lõpetamist ei saaks ükski ettevõtja ebaseaduslikust ja siseturuga kokkusobimatust abist kasu. Seetõttu nõuab komisjon lõpetuseks, et abisaajatele antud abi NGlt kui nende majandustegevuse jätkajalt sisse nõutaks. Kuna NG on abi andja ja ühtlasi abisaajate majandustegevuse jätkaja, peab abi sisse nõudma riik.
- (229) MIBd ei likvideeritud, vaid ühendati 6. septembril 2013 NAGga, seega ei eksisteeri teda enam juriidilise isikuna. Seepärast on NAG Saksamaa äriregistri kohaselt kooskõlas äriühingute ümberkujundamist käsitleva seaduse paragrahvi 2 lõikega 1 MIB majandustegevuse jätkaja. MIB majandustegevuse jätkajana peab NAG abi tagasi maksuma.
- (230) TTI likvideeriti kooskõlas Saksamaa piiratud vastutusega äriühingute seadusega 4. detsembril 2007. TTI oli piiratud vastutusega äriühing, kelle tegevus lõpetati osanike likvideerimisotsuse alusel. Seejärel oli TTI tegevuse eesmärk ainult likvideerimise lõpuleviimine. Piiratud vastutusega äriühingute seaduse § 70 kohaselt oli likvideerija ülesanne lõpetada pooleliolev tegevus, täita lõpetatud äriühingu kohustused, nõuda sisse võlgnevused ja müüa äriühingu varad. Allesjäänud sularaha jaotati osanike vahel. Selleks ajaks oli äriühing lõpetatud. Saksamaa andmetel tegevuse majandusliku järjepidevuse seisukohast õigusjärglust ei esinenud, sest suur osa rahast läks osanikele, äriühingul puudus majandustegevus ning osanikud äriühingut ega kohustusi üle ei võtnud. Veel selgitas Saksamaa, et TTI varasid ei võõrandatud pakkumismenetluse kaudu, sest 12. märtsil 2004, kui TTI likvideerimise menetlust alustati, oli äriühingu saldo 19 777,39 eurot, maksude tagastusnõuded 1 222,01 eurot ja pangakonto intressid 30,69 eurot. Nagu eespool märgitud, TTI likvideeriti ja seega ei olnud tal majandustegevuse jätkajat, eriti kuna pärast likvideerimist majandustegevus ei jätkunud, osanikud ei saanud TTILT vara ega tegevusüksusi, vaid ainult tagasihoidliku summa raha. Arvestades seda ja asjaolu, et TTI üleminekut ei toimunud, on komisjon seisukohal, et asjaomastest meetmetest tekkinud riigiabi ei kantud kellelegi üle. Äriühing likvideeriti täielikult ja sissenõudmise objekt puudus, sest abisaaja oli likvideeritud ja tema majandustegevusel puudus jätkaja.

6. HINNANG MAKSEJÕUETUTE ETTEVÕTJATE JA VARADE OSTJA VAHELISELE MAJANDUSLIKULE JÄRJEPIDEVUSELE

6.1. VARADE OSTJALE KASULIKU RIIGIABI OLEMASOLU

- (231) Kui komisjon teeb ELi toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 alusel negatiivse otsuse, mille kohaselt nõutakse sisse siseturuga kokkusobimatu abi, peab asjaomane liikmesriik sobimatu abi sisse nõudma. Sissenõudmise kohustus võib laieneda uuele ettevõtjale, kellele asjaomane ettevõtja on üle kandnud või müünud osa oma varast, juhul kui ülekandmise või võõrandamise skeem võimaldab järeldada, et nende kahe ettevõtja vahel esineb majanduslik järjepidevus. Ostjale antud riigiabi võib tuleneda ka varade võõrandamisest nende turuväärtusest madalama hinnaga (isegi kui majanduslik järjepidevus puudub).
- (232) Et otsustada, kas varade ostja sai riigiabist kasu, peab komisjon kontrollima, kas varad võõrandati nende turuhinnaga, ja uurima muid allpool käsitletud kriteeriume.
- (233) Vastavalt Euroopa Kohtu otsusele kohtuasjas Itaalia ja SIM 2 vs. komisjon⁽¹⁵⁹⁾, kus komisjon kaitses oma Olympic Airlines'i, Alitalia ja SERNAMi juhtumites⁽¹⁶⁰⁾ tehtud otsuseid, hinnatakse endise ettevõtja ja uute üksuste vahelist

⁽¹⁵⁹⁾ Euroopa Kohtu 8. mai 2003. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-328/99 ja C-399/00: Itaalia Vabariik ja SIM 2 Multimedia SpA vs. Euroopa Ühenduste Komisjon (EKL 2003, lk I-4035).

⁽¹⁶⁰⁾ Komisjoni 17. septembri 2008. aasta otsus riigiabi N 321/2008, N 322/2008 ja N 323/2008 kohta – Kreeka – Vente de certains actifs d'Olympic Airlines/Olympic Airways Services; komisjoni 12. novembri 2008. aasta otsus riigiabi 510/2008 kohta – Itaalia – Sale of assets of Alitalia; komisjoni 4. aprilli 2012. aasta otsus riigiabi SA.34547 kohta – Prantsusmaa – Reprise des actifs du groupe SERNAM dans le cadre de son redressement judiciaire.

majanduslikku järjepidevust mitme näitaja põhjal. Sealjuures võib arvesse võtta järgmisi tegureid: võõrandatud varade maht (varad ja kohustused, tööjõu säilimine, varade kogumid), ostuhind, ostja(te) andmed, võõrandamisaeg (pärast esialgse kontrollimise algatamist, ametliku uurimismenetluse algatamist või lõpliku otsuse tegemist) ja tehingu majanduslik loogika. Need näitajad võttis kohus üle oma 28. märtsi 2012. aasta otsusesse kohtuasjas *Ryanair vs. komisjon* ⁽¹⁶¹⁾, millega kinnitatakse seega Alitalia kohta tehtud otsust.

6.1.1. Võõrandatud vara maht

- (234) Komisjon märgib, et Capricorni ülevõetud varad hõlmavad kõiki maksejõuetute NG, MSRI ja CMHNI varasid ning need on seotud nende ettevõtjate peamiste tegevusaladega. Pakkumismenetluse käigus jaotati NG, MSRI ja CMHNI varad siiski 11 võõrandamisüksuseks ning kõik pakkujad võisid pakkumusi teha üksikvarade, aga ka ühe, mitme või kõikide võõrandamisüksuste kohta (vt punkt 2.5). Võõrandamisüksusteks jaotamisel peeti silmas vara eeldatavat majanduslikku kasutatavust, investorite huvisid ja varade jaotamise kulusid. Pankrotihaldurid ei seadnud varade tulevasele kasutamisele mingeid tingimusi. Komisjon märgib, et otsuse võõrandada kogu vara ühele ettevõtjale ei teinud pankrotihaldurid, vaid turujõud (st majandustegevuses osalejad, kes loobusid varadele pakkumuse tegemisest). Kõigil pakkujatel oli võimalik teha pakkumus ühele 11 võõrandamisüksusest, kogu varale või konkreetsetele varadele. Turust olenevatel põhjustel olid üksikvarade või võõrandamisüksuste pakkumused kogu vara hõlmavast kõrgeima hinnaga pakkumusest väiksemad. See võis tuleneda võõrandamisüksuste vastastikusest majanduslikust sõltuvusest: ilma ringrajata ei oleks hotellid kasumlikud ja ilma hotellideta oleks ringraja kasumlik käitamine koos elukutseliste mootorratturite võidusõitude, rokokontsertide ja suurel ümbritseval alal toimuva muu tegevusega keerulisem.
- (235) Mis puudutab töötajaid, siis pakkumismenetluse dokumendid ega müügileping ei sisalda asjaomaseid Saksa õigusnorme ületavaid kohustusi (nt töökoha tagamise garantii), mis kanduksid töölepingute üleandmisel uuele omanikule. Saksa õiguse kohaselt lähevad töösuhted automaatselt üle varade ostjale. Föderaalse töökohtu praktika ⁽¹⁶²⁾ kohaselt saab ostja taotleda pankrotihaldurilt töölepingute lõpetamist. Järelikult võis ostja põhimõtteliselt ise otsustada, millistele töötajatele ta soovib uusi lepinguid pakkuda. Käesoleval juhul hindas Capricorn ostetud varade kasumlikku käitamist arvesse võttes oma vajadusi ja otsustas, et ta ei võta 1. jaanuaril 2015 (ostetud varade käitamise ülevõtmise kuupäev) üle mitte kõik võõrandaja töötajad, vaid neist 85 % (st kõigist 297 töötajast 253). Kuna Capricorn võis töötajate ülevõtmise üle sõltumatult otsustada, ei tähenda olemasolevate töötajate tõendatud töölevõtmine äritegevuse jätkamist. Lisaks kavatakse juhatuse ja töötajaskonna 2014. aastal täielikult ümber korraldada.
- (236) Lisaks märgib komisjon, et suurem osa praegust äri kujundavatest ürituste korraldamise lepingutest lõpetatakse pärast 2014. aasta hooaega. Alates 1. jaanuarist 2015 peab klientide ja tarnijatega läbirääkimisi ja sõlmib uued lepingud ostja loodud äriühing. Sealjuures pööratakse ka uute lepingupartnerite poole. Selle asemel et rentida ringrada väliste korraldajatele, kavatakse Capricorn ise mitu üritust korraldada.
- (237) Komisjon leiab, et Capricorni tulevane tegevus erineb märkimisväärselt Nürburgringi kontserni tegevusest (vt allpool, eriti punkt 6.1.5).

6.1.2. Ostuhind

- (238) Majandusliku järjepidevuse vältimiseks peavad varad pakkumismenetluse raames olema müüdnud oma turuväärtusega.
- (239) Turuväärtus on hind, mille oleks võinud määrata turutingimustes tegutsev erainvestor ⁽¹⁶³⁾.

⁽¹⁶¹⁾ Üldkohtu 28. märtsi 2012. aasta otsus kohtuasjas T-123/09: *Ryanair Ltd. vs. komisjon*, (ECLI:EU:T:2012:164).

⁽¹⁶²⁾ Föderaalse töökohtu 19. detsembri 2013. aasta otsus (6 AZR 790/12); föderaalse töökohtu 20. märtsi 2003. aasta otsus (8 AZR 97/02).

⁽¹⁶³⁾ Euroopa Kohtu 16. detsembri 2010. aasta otsus kohtuasjas C-239/09: *Seydaland* (EKL 2010, lk I-13083, punkt 34).

- (240) Saksamaa müüs varad avaliku, läbipaistva, mittediskrimineeriva ja tingimusteta pakkumismenetluse abil pakkujale, kes esitas tagatud rahaliste vahenditega kõrgeima hinnaga pakkumuse.
- (241) Esiteks ei esitatud Nürburgringi varasid käsitlevas osalemiskutses pakkuja suhtes mingeid piiranguid, nii et igati võis pakkumismenetluses pakkumuse esitada.
- (242) Teiseks tuleb läbipaistvuspõhimõtte kohta märkida, et võõrandajad andsid kõikidele pakkujatele piisavalt aega varade asjaomaseks hindamiseks ning tegid kättesaadavaks kõik nõutavad ja üksikasjalikud andmed. Protsessiga seotud 17. oktoobril 2013. aasta kirja „Project RING – procedures for the submission of a final offer” kohaselt, mille KPMG saatis huvitatud isikutele, said pakkujad, kes suutsid tõestada oma esialgse pakkumuse hinda tagavate rahaliste vahendite olemasolu, täieliku juurdepääsu elektroonilisele andmeruumile ja võisid võtta osa kohtumisest NBG juhatareaga ning struktureeritud küsimuste ja vastuste protsessist. Seevastu pakkujad, kes ei esitanud nimetatud tagatist ega nõutavate rahaliste vahendite kättesaadavuse tõendit, said vaid piiratud juurdepääsu elektroonilisele andmeruumile ja võõrandajate finantsandmete kogumikule; nad võisid kohtuda finantsandmete kogumiku koostanud rühma liikmetega, käia asukohta vaatamas ja osaleda koosolekul müügilepingu projekti esialgses arutelus.
- (243) Lisaks suhtlesid võõrandajad (KPMG) ja kõik pakkumismenetluse vastava etapi jaoks kvalifitseerunud pakkujad 2013. aasta juulist kuni 2014. aasta aprillini pidevalt kirja ja e-posti teel, et pakkujad saaksid kogu asjaomase teabe ja selgitused. Selle käigus vastati pakkujate küsimustele või reageeriti nende väidetele ja neile edastati kogu teave pakkumismenetluse järgmiste etappide kohta. Näiteks saatis KPMG pakkujatele järgmised kirjad ja e-kirjad: a) 19. juuli 2013. aasta kiri, milles teavitatakse pakkujaid esialgse pakkumuse tegemise menetlusest; b) 12. septembri 2013. aasta kiri, milles teavitatakse pakkujaid esialgse pakkumuse tegemise tähtaja pikendamisest; c) 19. septembri 2013. aasta e-kiri, milles antakse ühele pakkujale ([viies pakkujal]) uut teavet Nürburgringi finantsuutlikkuse kohta; d) 17. oktoobri 2013. aasta kiri, milles teavitatakse ühte pakkujat ([kolmas pakkujal]) lõpliku pakkumuse tegemise menetlusest; e) 28. oktoobri 2013. aasta e-kiri, milles teavitatakse ühte pakkujat ([teine pakkujal]) sidusrühmadega kohtumiste esialgsetest tähtaegadest; f) 3. detsembri 2013. aasta kiri, milles antakse ühele pakkujale ([kuues pakkujal]) teavet selle kohta, et tema esialgset pakkumust enam ei arvestata, sest tema finantspartnerid on loobunud ja ühtegi uut ei ole nimetatud, mistõttu ei peeta pakkumuse rahastust tagatuks ja lepingu sõlmimise tõenäosust hinnatakse ebapiisavaks; g) 11. detsembri 2013. aasta kiri, milles antakse põhjalikke ja arusaadavaid selgitusi probleemidele ja väidetele, mille oli 9. detsembri 2013. aasta kirjas (kaks päeva varem) esitanud üks pakkujat ([kolmas pakkujal]); h) 18. detsembri 2013. aasta kiri, milles antakse põhjalikke ja arusaadavaid selgitusi probleemidele ja väidetele, mille oli 11. detsembri 2013. aasta kirjas (seitse päeva varem) esitanud üks pakkujat ([kolmas pakkujal]); i) 18. veebruari 2014. aasta e-kiri, milles palutakse ühelt pakkujalt ([kolmas pakkujal]) teatavaid täpsustusi ja kinnitusi oma 17. veebruari 2014. aasta e-kirjas (üks päev varem) tehtud lõpliku pakkumuse kohta ning nõutakse, et ta tõendaks muu hulgas oma siduvat kinnitust rahaliste kohustuste võtmise kohta näiteks siduva kinnituskirja vormis ning täpsustaks, millal ta võtab arvesse tasumata rahalised kohustused ja millal ta määrab lõplikult kindlaks pakkumuse kaubandustingimused; j) 9. aprilli 2014. aasta e-kiri, milles teavitatakse ühte pakkujat ([kolmas pakkujal]) vastusena tema 2. aprillil 2014. aastal (seitse päeva varem) saadetud e-kirjale, et KPMG ei ole veel saanud täpsemaid andmeid selle pakkuja kavandatava rahastamiskeemi kohta ega kolmanda isiku kirjalikku kinnitust tema pakkumuse tagamise kohta.
- (244) Kolmandaks nähtub Saksamaa edastatud tõenditest, et üheski pakkumismenetluse etapis pakkujaid ei diskrimineeritud. Nagu on selgitatud põhjenduses 235, said kõik pakkujad teavet ja täpsustusi pakkumismenetluses aluseks võetavate valikukriteeriumide, reeglite ja menetluste, esialgsete ja lõplike pakkumuste esitamistähtaegade, nende tähtaegade pikendamise, Nürburgringi rahalise olukorra, pakkujate esialgsetest või lõplikest pakkumustest puudevate andmete ning pakkujate võimalike küsimuste kohta. Samal ajal ei eemaldatud menetlustest pakkujaid, kes vastasid pakkumismenetluse valikukriteeriumidele (eeskätt finantspartnerite kinnituse esitamine pakkumuse rahastamise kohta). Komisjon märgib lisaks, et ühegi pakkujaga ei viidud läbi ainumenetlust ning et ka pakkujad, kelle lõplikud pakkumused ei sisaldanud nimetatud rahastamiskinnitust, osalesid sobiva aja jooksul menetluses, sest nad võisid kõnealuse kinnituse veel esitada.
- (245) Nagu on kirjeldatud põhjenduses 54, sisaldab müügileping klauslit, mille kohaselt on lepingupooled kohustatud lepingut täitma ainult juhul, kui 1) komisjon võtab vastu lõpliku otsuse, et ostja ega tema äriühing ei ole

hinnatava abi saajad ja et sellest tulenevat võimalikku abi tagasimaksmise kohustust ostjale ega äriühingule ei määrata, ning 2a) komisjoni otsuse kohtuliku läbivaatamise tähtaeg on ilma edasikaebust esitamata möödunud või 2b) edasikaebuse esitamise korral on kohus teinud lõpliku otsuse, mis kinnitab komisjoni otsust. Saksamaa selgitas, et selle klausli põhjuseks oli pakkujate soovimatus riskida vastutuse võtmisega riigiabi sissenõudmise korral, et võõrandajad nõustusid selle klausliga, et saada varasid müüa, ning et võõrandajad, nagu on selgitatud ka müügilepingu esimeses projektis, juhtisid pakkumismenetluse algusest peale pakkujate tähelepanu sellele, et nad on valmis kõnelema pakkujatega riigiabimenetluse tagajärgedest ⁽¹⁶⁴⁾. Saksamaa selgitas lisaks, et komisjoni otsus Nürburgringi riigiabi juhtumi kohta tingis Capricorni, [teise pakkuja] ja [kolmanda pakkuja] müügilepingus sisalduva juurdehindluse.

- (246) Neljandaks ei seatud pakkujatele peale õigusraamistikust tulenevate kitsenduste mingeid piiranguid, nagu on võimalik selgelt lugeda osalemiskutsest ja KPMG kirjadest pakkujatele.
- (247) Sellest järeldub, et valiku tegemisel tagati piisavalt, et ostjale võõrandatud varad oleksid turuväärtusega. Seega jõuab komisjon järeldusele, et varad võõrandati turuhinnaga, kuna need võõrandati avalikus, läbipaistvas, mittediskrimineerivas ja tingimusteta pakkumismenetluses pakkujale, kes esitas tagatud rahaliste vahenditega kõrgeima hinnaga pakkumuse.

6.1.3. Ostjate andmed

- (248) Komisjon peab kindlaks määrama, et varade uue omaniku ning NG, MSRI ja CMHNI vahel ei ole mingeid sidemeid, et välistada uue omaniku kohustus maksta siseturuga kokkusobimatu riigiabi tagasi.
- (249) Capricorni ja NG, MSRI, CMHNI või nende osanike või Nürburgringi seniste rentnike vahel ei olnud äriühinguõiguslikke ega isiklikke otseseid ega kaudseid suhteid. Järelikult puudusid sidemed ühelt poolt Nürburgringi kontserni ja tema osanike ning teiselt poolt uue omaniku ja tema osanike vahel.
- (250) Seetõttu jõuab komisjon järeldusele, et ostja on NGst, MSRIst ja CMHNIst sõltumatu ettevõtja.

6.1.4. Võõrandamisaeg

- (251) Komisjon peab kontrollima, kas pakkumismenetluse aeg võib põhjustada kõrvalehoidumise siseturuga kokkusobimatu abi sissenõudmist käsitlevast komisjoni otsusest.
- (252) Käesoleval juhul väidab komisjon, et seoses peamise uurimismenetluse laienemisega meetmete, millest teatati komisjonile kui päästmisabist, algatas Saksamaa kohus 2012. aastal pankrotimenetluse ja nimetas pankrotihaldurid. Pankrotihaldurid alustasid varade võõrandamist 2013. aasta mais, enne kui komisjon oli ametliku uurimismenetluse lõpetamise otsuse välja kuulutanud. Kuna ostja nõuab, et ülekandmine toimub ainult siis, kui komisjoni lõplikku otsust ei saa enam kohtus vaidlustada, jõustub müügileping alles pärast käesoleva abi sissenõudmist käsitleva otsuse vastu võtmist ja ka pankrotimenetlus lõpetatakse alles seejärel. Ostuhinna esimene osamakse tasuti enne käesoleva otsuse vastuvõtmist. Müügilepingu kohaselt kantakse varad üle käesoleva otsuse lõpliku jõustumise päeval.
- (253) Asjaolu, et võõrandamist alustasid pädeva kohtu määratud pankrotihaldurid ja et otsus varade ülekandmise kohta tehti enne komisjoni käesoleva otsuse vastuvõtmist, ei näita siinse juhtumi puhul komisjoni arvates

⁽¹⁶⁴⁾ Müügilepingu esimese projekti sellekohane lõik on järgmine: „Pakkujale on teada, et Euroopa Komisjonis toimub praegu uurimismenetlus, milles käsitletakse Nürburgringile antud abi lubatust ja selle võimalikku sissenõudmist. Müüjad suhtlevad korrapäraselt Euroopa Komisjoni pädevate talitustega ja taotleavad sealjuures ametlikku otsust, mille kohaselt ei nõua Euroopa Komisjon ostjalt abi tagastamist. Nad on valmis sisukaks aruteluks pakkujaga selle üle, kuidas arvestada seda asjaolu Nürburgringi üksikvarade või kogu vara müümisel ja vajaduse korral üleminekuaga kuni komisjoni otsuse tegemiseni”.

majanduslikku järjepidevust nii ühemõtteliselt, kui see oleks olnud juhul, kui võõrandamisotsuse oleks teinud abisaaja ise või kui võõrandamisprotsessi oleks alustatud alles käesoleva otsuse vastuvõtmise järel.

6.1.5. Tehingu majanduslik loogika

- (254) Majandusliku loogika kriteeriumi eesmärk on hinnata, kas varade ostja kasutab varasid samal viisil kui varasem omanik või muuks tegevuseks või strateegiaks.
- (255) Komisjoni arvates on uuel omanikul võimalus viia oma tegevust ellu muudel tingimustel kui NG, MSR ja CMHN ning rakendada omaenda ärimudelit.
- (256) Ostja ei võta võõrandajate ärimudelit üle. Mõlemat olemasolevat ringrada (*Grand-Prix'* rada ja Nordschleife) kasutatakse tulevikus [...], mis võimaldavad [...]. Sel eesmärgil kavandab Capricorn lisarajatiste ehitamist ja [...] sisustamist. Osa projekti „Nürburgring 2009” II osa raames ehitatud rajatise suletakse (nt [...]). *Ringracer* võõrandatakse ja *ringcard* kui maksesüsteem tühistatakse. *Ringboulevard*'is [...].
- (257) Lisaks muudetakse Nürburgring ostja plaanide kohaselt turismiatraktsioonist tehnoloogia- ja tööstuspiirkonnaks. Ringradade kasutamine [...] ja [...] otstarbel peaks moodustama Nürburgringis toimuva tegevuse keskme. Lisaks tuleks edendada [...]. Peale selle kavatseb ostja Nürburgringis [...], mille jaoks ta [...].
- (258) Ostja ei kasuta seega varasid samal viisil kui maksujõuetud ettevõtjad. Vastupidi – Capricorn lõimib ostetud varad oma ärikontseptsiooniga ja loob sünergia, mis õigustab tema huvi varade ostmise vastu. Praeguse ärimudeliga võrreldes on Capricorn varade kasutamiseks välja töötanud uue kontseptsiooni. Lisaks tekitas osa varade käitamine struktuurset puudujääki, mis võib nõuda uusi ümberkorraldus- ja optimeerimismeetmeid.
- (259) Eespool nimetatud asjaolude põhjal ei seisne Capricorni pakkumuse majanduslik loogika Nürburgringi kontserni majandusliku tegevuse jätkamises, vaid Nürburgringi kontserni teatud varade ja tööjõu ühe osa lõimimises kontserni, kes järgib omaenda majanduslikku loogikat.
- (260) Seega jõuab komisjon järeldusele, et käitamise majanduslik loogika seisneb selles, et uus omanik saaks kasutada NG, MSRI ja CMHNI varasid teistsugustel tingimustel, mitte jätkata nende ettevõtjate strateegiat.

6.1.6. Lõppjäreldused varade võõrandamisest tekkiva NG, MSRI ja CMHNI majandusliku järjepidevuse kohta

- (261) Varad müüdi kindlaksmääratud turuväärtusega avaliku, läbipaistva, mittediskrimineeriva ja tingimusteta pakkumismenetluse kaudu pakkujale, kes esitas tagatud rahaliste vahenditega kõrgeima hinnaga pakkumuse. Saksamaa on komisjonile teatanud, et ostjal ei ole NG, MSRI ega CMHNIga majanduslikke ega ärilisi suhteid. Võõrandamisotsus tehti enne komisjoni võimalikku negatiivset otsust ametliku uurimismenetluse kohta. Uus omanik kasutab varasid teistsugustel tingimustel ning NG, MSRI ja CMHNI ärimudelid erinevalt. Tulevane tegevus erineb suurel määral Nürburgringi kontserni tegevusest.
- (262) Eelnevat arvesse võttes teeb komisjon järelduse, et NG, MSRI ja CMHNI ning varade ostja – Capricorni – või tema äriühingu vahel ei olnud majanduslikku järjepidevust, nii et viimasel ei ole kohustusi seoses riigiabiga, mis tuleb abisaajatelt sisse nõuda.

6.1.7. Lepingu täitmise sõltumine komisjoni otsusest

- (263) Võõrandajate ja Capricorni vahel sõlmitud müügilepingus oli klausel, mille kohaselt jõustub Nürburgringi varade võõrandamine kohe, kui komisjoni lõpliku otsusega määratakse kindlaks, et varade ostjalt abi sisse ei nõuta.

Põhjenduses 56 on juba selgitatud, et kui 2015. aasta alguseks komisjoni lõplikku otsust ei ole, võõrandatakse võõrandatud varad enne 1. jaanuari 2015 NewCo-le, kelle osadest hakkab ostjale kuuluma 95,1 % ja sõltumatule usaldusisikule 4,9 %. Usaldusisik ei hakka tegutsema mitte maksejõuetute abisaajate, vaid võlausaldajate huvides, kuid ta ei ole siiski kohustatud täitma nende korraldusi. Lisaks sõlmitakse NewCo ja OpCo vahel ettevõtte rendileping, mis lõpeb müügilepingu jõustumise päeval. OpCo äritegevus toimub tema nime all, tema äriplaani alusel ja tema valitud töötajatega. NewCo saab OpCo-lt igal aastal kokku [4,6–5,1] miljonit eurot renditasu, mis kantakse Nürburgringi ettevõtjate pankrotivarasse (kõik pankrotivarasse tehtavad maksed kantakse eranditult võlausaldajatele väljamaksmise eesmärgil pankrotihaldurite usalduskontodele). Niipea kui komisjoni otsus muutub lõplikuks, annab usaldusisik kogu oma osaluse NewCo-s üle ostjale. Kui ostja ei peaks siiski oma lepingulisi maksekohustusi täitma, võib usaldusisik varad võõrandada. Kui komisjoni otsus tunnistatakse tühiseks, lähevad varad taas üle pankrotihalduritele, kes peavad need seejärel viivitamata ära müüma, sest Saksa pankrotiõiguse järgi kehtib likvideerimiskohustus isegi sellisel juhul edasi. Puudub võimalus, et NewCo jätkab Nürburgringi ettevõtete äritegevust.

(264) Komisjon märgib, et selle toimumisviisi puhul

- a) toimub abisaajate varade tegelik müük nelja kuu jooksul pärast käesoleva otsuse vastuvõtmist;
- b) isegi kui tehing sõlmitakse hiljem, kontrollib ostja vahepeal juba äriühingut, mille varadest enamik kuulub talle ja ülejäänud osa kuulub usaldusisikule, kes on laenuvõtjatest sõltumatu ega allu nende võlausaldajate korraldustele;
- c) sissenõudmist ei lükata edasi ning
- d) abisaajad lahkuvad lõplikult turult ega tegele mingi äritegevusega ega juhi mingeid rahavooge. Nad likvideeritakse niipea, kui nende võlanõuded ja kohustused on arveldatud ja vajalikud formaalsused lõpetatud (vt põhjendus 55).

(265) Lisaks märgib komisjon, et teiste pakkumismenetluse lõppetapi jõudnud või peaaegu jõudnud pakkujate pakkumused sisaldasid sarnaseid tingimusi⁽¹⁶⁵⁾. Seega jõuab komisjon järeldusele, et käesoleval juhul ei ole tegemist abi sissenõudmise vältimise või selle ohuga ning et kõnealuse toimumisviisi eesmärk on vaid nõuetekohane likvideerimine.

6.2. KAEBUSED VARADE VÕÕRANDAMISE KOHTA

6.2.1. Esimese ja teise kaebaja kaebused

- (266) Võttes aluseks pankrotihalduri ning esimese, teise, kolmanda ja neljanda kaebaja andmed, ei pea komisjon esimese ja teise kaebaja esitatud kaebuseid põhjendatuks. Nürburgringi varad jaotati 11 võõrandamisüksuseks. Lähtudes pankrotihalduri ning esimese, teise, kolmanda ja neljanda kaebaja esitatud tõenditest, leiab komisjon, et pakkujate võis avalikul, läbipaistval, mittediskrimineerivas ja tingimusteta valikumenetluses teha pakkumusi ühe, mitme või kõigi varade kohta. Ka tõsiasi, et lõpuks müüdi kogu vara Capricornile kui tagatud rahastamisvahenditega kõige kõrgema hinnaga pakkumuse tegijale, ei tõesta iseenesest majanduslikku järjepidevust (vt ka punkt 6.2.7). Komisjon leiab sellega seoses, et esimese ja teise kaebaja eesmärk oli pigem takistada ringradade võõrandamist ühele erainvestorile.
- (267) Selliseid pakkujaid nagu teine kaebaja, kes esitasid pakkumuse ainult üksikute võõrandamisüksuste kohta, ei teavitatud siduvate pakkumuste esitamise tähtaja pikendamisest enne 17. veebruari 2014, sest nende esialgseid pakkumusi ei võetud nende madal hinna tõttu valikumenetluse teises etapis arvesse. Komisjoni arvates ei ole see

⁽¹⁶⁵⁾ [Teise pakkujate] pakkumus nägi ette eeskätt seda, et pakutud hind makstakse ainult komisjoni sellise lõpliku otsuse olemasolu korral, mille kohaselt välistatakse riigiabi sissenõudmine varade ostjalt. [Kolmanda pakkujate] pakkumuses oli klausel, et ostja võib ka komisjoni otsuse olemasolu korral ostmisest loobuda, kui ta peab seda vajalikuks.

siiski läbipaistvuspõhimõtte rikkumine, kuna neid pakkujaid teavitati, et nad võivad oma esialgset pakkumust suurendada igal ajal enne lepingu sõlmimist, ning võib eeldada, et pankrotihaldurid oleksid võrdse kohtlemise põhimõtte kohaselt neid pakkujaid sel juhul tähtpäeva pikendamisest teavitanud.

- (268) Komisjon peab mõistlikuks ja tõhusaks, et ainult piisavalt kõrge hinnaga pakkumuse esitanud pakkujatel oli juurdepääs varasid käsitlevale üksikasjalikule teabele (mille alusel võisid nad hinnata muu hulgas tulevast investeerimisvajadust). Erinevates menetlusetappides antud teavet arvestades on komisjon lisaks arvamusele, et pakkujatele anti oma pakkumuse esitamiseks piisavalt teavet. Peale selle ei nimetanud esimene ega teine kaebaja konkreetset teavet, mis oleks neid takistanud pakkumust esitamast.
- (269) Pakkumismenetluse dokumentidest väidetavalt tulenevate pikaajaliste lepinguliste sidemete kohta märgib komisjon, et käesoleval varade võõrandamisel kantakse töö- ja tüürilepingud üle ainult seadusega ettenähtud juhtudel, et ürituste korraldamise lepingud kanduvad üle põhimõtteliselt ainult mõlema lepingupoolle nõusolekul ning et ürituste korraldamise lepingutel ei ole varade võõrandamises paratamatult suurt majanduslikku tähtsust. Küsimuse kohta, kas NGB tegevuse kaudu anti uut abi, märgib komisjon, et pankrotihaldurid asutasid NGB üksnes vahendajana kuni 2014. aasta lõpuni varade ajutiseks käitamiseks pankroti- ja pakkumismenetluse ajal. Pankrotimenetluse aegne tegevuse juhtimine maksujõuetu ettevõtja ajutiselt loodud tütarettevõtja kaudu on Saksa õiguse kohaselt lubatud ja seda ei saa pankrotihalduritele keelata. Käesoleval juhul andsid pankrotihaldurid NG, MSRI ja CMHNI jaoks NBG asutamisele ka majandusliku põhjenduse, sest nende arvates suurendas NBG loomine NG, MSRI ja CMHNI varade ning seega ka likvideeritava objekti väärtust. Komisjon võtab siiski arvesse NBG asutamise asjaolusid, nimelt et NBG on abisaajate NG, MSRI ja CMHNI tütarettevõtja ning kuna ta on saanud kõik nende varad ja kohustused, on ta nende õigusjärglane, et NBG sai need varad ja kohustused tasuta, mitte pakkumismenetluse ega hindamisakti alusel, et ta annab tööd täpselt samadele töötajatele ja jätkab nende ettevõtte juhtimist. Komisjon järeldeb sellest, et NBG ning abisaajate NG, MSRI ja CMHNI vahel on majanduslik järjepidevus, mistõttu NGL, MSRIle ja CMHNIle antud siseturuga kokkusobimatu riigiabi tuleb sisse nõuda ka NBGLt.
- (270) Lisaks leiab komisjon, et NBG ja ametiühingu Ver.di vahel sõlmitud lepingu eesmärk oli NBG tegevuse jätkamine kuni varade müügini, mitte aga Nürburgringi majandusliku järjepidevuse säilitamine pärast müüki. Töölepingud ei kandu NBGLt Capricornile üle mitte kollektiivlepingu, vaid Saksa tööõiguse alusel. Kuna müüjate ja Capricorni vahel ei ole majanduslikku järjepidevust, leiab komisjon, et oluline on ainult see, et Capricorn saab omal äranägemisel otsustada, milliseid töölepinguid NBGLt üle võtta, ning et Capricorn ei kavatse nendest lepingutest umbes 20 % üle võtta.
- (271) Komisjon lükkab seega esimese ja teise kaebaja kaebused põhjendamatuks tagasi, sest kõnealused varad võõrandati pakkujale, kes esitas avaliku, läbipaistva, mittediskrimineeriva ja tingimusteta pakkumismenetluse raames kõrgeima hinnaga pakkumuse ning tõendi rahaliste vahendite olemasolu kohta.

6.2.2. Kolmanda kaebaja kaebus

- (272) Komisjoni sõnul ei sisaldanud kolmanda kaebaja esialgne ega lõplik pakkumus tõendit tema rahastamissuutlikkuse kohta. Sellest teavitasiid võõrandajad kolmandat kaebajat 17. oktoobri, 11., 17. ja 18. detsembri 2013. aasta kirjaga ning 18. veebruari ja 9. aprilli 2014. aasta e-kirjaga. Kolmas kaebaja ei esitanud kuni võlausaldajate komisjoni lõpliku valiku tegemiseni 11. märtsil 2014 ega ka pärast seda ühtegi tõendit oma pakkumuse rahastamise kohta, mis oleksid andnud õigustuse sellele, et võõrandaja ei oleks valinud kumbagi tõendatud rahastusega pakkumust, vaid oleks oodanud kolmanda kaebaja tõendit pakkumuse jaoks vajalike rahaliste vahendite olemasolu kohta. Sellega seoses tuleb märkida, et a) oma 21. veebruari 2014. aasta e-kirjaga selgitas kolmas kaebaja, et ta on veendunud, et saab kõik siduvad kinnitused rahaliste kohustuste võtmise kohta järgneva kahe kuni viie nädala jooksul; b) oma 11. märtsi 2014. aasta kirjaga teatas kolmas kaebaja, et ta saaks kõik siduvad kinnitused rahaliste kohustuste võtmise kohta esitada 31. märtsiks 2014; c) investeerimispanga ja nõustamisettevõtte [...] 31. märtsi 2014. aasta allkirjastamata kirjaga, mille kolmas kaebaja esitas 2. aprillil 2014 KPMGIle, kinnitatakse, et potentsiaalne investor annab Nürburgringi ostmiseks kolmanda kaebaja käsutusse [...] miljonit eurot. See väidetav rahastamine oli muu hulgas seotud tingimustega, mis kätkesid hoolsuskohustuse

auditi kõiki osalisi rahuldavat tulemust ning lõplike dokumentide koostamist ja üleandmist; potentsiaalset ostjat ei nimetatud. Sellepärast on komisjon seisukohal, et isegi pärast Nürburgringi varade Capricornile määramist ei esitanud kolmas kaebaja võõrandajatele ühegi kindla rahastamispartneri otsust rahaliste kohustuste võtmise kinnitust Nürburgringi ostmiseks. Selle asemel edastas kolmas kaebaja võõrandajatele ainult: a) lõpliku pakkumuse, milles viidati kinnitusele 30 miljoni euro suuruse rahalise kohustuse võtmise kohta, mis aga ei sisaldanud ühtegi tõendit selle kinnituse kohta (nt asjaomase rahastamispartneri siduva kinnituskirja kujul) ega täpsemaid andmeid selle kohta, millal kolmas kaebaja tasumata rahalised kohustused arvesse võtab ja millal ta määrab lõplikult kindlaks pakkumuse kaubandustingimused; b) allkirjastamata kirja, milles viidati ühe nimetatamata investori rahalistele vahenditele, ent mis sõltus hoolsuskohustuse auditi rahuldavast tulemusest ja lõplike dokumentide üleandmisest ([...] 31. märtsi 2014. aasta kiri). Komisjoni arvates ei ole kindlaks tehtud, et Jupiter Financial Groupi 26. märtsi 2014. aasta väidetav kinnitus rahaliste kohustuste võtmise kohta võõrandajatele millalgi edastati. Lisaks märgib komisjon, et võõrandaja ei pikendanud kolmanda kaebaja rahaliste vahendite tõendi esitamise tähtpäeva, kuna leidis palju märke sellest, et [teine pakkuja] oleks tähtpäeva pikendamisel oma pakkumusest loobunud. [Teine pakkuja] selgitas näiteks 13. jaanuaril 2014 [teise pakkuja] esindajate poolt KPMGle saadetud e-kirjas, et kõik võõrandamistingimused peavad olema esitatud enne 3. aprilli 2014, sest muidu loobub ta oma pakkumusest. Lisaks võtsid võõrandajad arvesse, et varade väärtus võib hiljem ka väheneda, kuna ostja mõju ärile 2014. aasta hooajal vähenes ja vaja oli alustada lepingute sõlmimist 2015. aastaks. Komisjon juhib tähelepanu asjaolule, et kolmandat kaebajat ei takistatud esitamast kinnitava pakkumuse kohta rahaliste vahendite tõendit võõrandamisprotsessi lõppetapis, kuni lõplik müügileping ei olnud veel allkirjastatud. Seega on võõrandajate toimimisviis komisjoni arvates kooskõlas turumajanduslikult tegutseva võõrandaja käitumisega. Kolmanda kaebaja pakkumuse hindamine vastab seega turundutele.

(273) Samal ajal märgib komisjon, et võõrandajad pidasid läbirääkimisi [teise pakkujaga] ning müügilepingu sõlmimise lõppetapis [teise pakkujaga] ja Capricorniga, arvestades [teise pakkuja] 35 miljoni euro suurust pakkumust (vt tabel 10) ning asjaolu, et Capricorni ja [...] kinnitatud läbirääkimiste tulemusel esitas pank 10. märtsil 2014. aastal kinnituse rahaliste kohustuste võtmise kohta. Capricorni pakkumuse hindamisega seoses märgib komisjon, et Capricorn esitas oma rahastamispartneri [...] rahaliste kohustuste võtmise kinnituse 45 miljoni euro suuruse laenu kohta. See 10. märtsi 2014. aasta kinnitus esitati võõrandajatele 11. märtsil 2014, s.o päeval, mil toimus võlausaldajate komisjoni koosolek, kus sooviti otsustada Nürburgringi varade ostja. Capricorn esitas kinnituse suuremahulisema rahastamise kohta kui [teine pakkuja], kelle kinnitus kehtis [32–39] miljoni euro suuruse rahalise kohustuse võtmise kohta. Lisaks võtab komisjon arvesse, et Capricorni 77 miljoni euro suurune kogu vara hõlmav pakkumus oli kõrgema hinnaga kui [teise pakkuja] [47–52] miljoni euro suurune pakkumus. [Teise pakkuja] kogu vara hõlmavast pakkumusest makstakse [30–33] miljonit eurot 2014. aastal, millest [22–27] miljonit eurot jääb aga 2015. aasta märtsini blokeeritud kontole seisma. Ülejäänud [16,5–18] miljonit eurot makstakse välja aastatel 2016, 2017 ja 2018.

(274) Mis puudutab võõrandajate ja Capricorni vahel sõlmitud müügilepingu jõustumistingimusi, mille kohaselt hakkab Nürburgringi varade võõrandamine kehtima alles komisjoni lõpliku otsuse korral, kus määratakse kindlaks, et riigiabi ei nõuta varade ostjalt sisse, siis märgib komisjon, et pankrotihaldurite ja Saksamaa esitatud kolmanda kaebaja juurdehindlusega seotud asjaomaste osade tingimuste kohaselt võisid ostja ja võõrandajad lepingust taganeda, kui 15. juuliks 2014 (14. jaanuari 2014. aasta lepingu projekti kohaselt) või 31. detsembriks 2014 (14. veebruari 2014. aasta lepingu projekti kohaselt) ei ole komisjon positiivset otsust vastu võtnud. Lepingust taganemise õigusele ei olnud tähtaega ette nähtud.

(275) Muude kolmanda kaebaja väidete kohta märgib komisjon järgmist.

a) Komisjon ei leia, et kolmas kaebaja oleks pidanud NBG olemasolevad lepingud või kohustused üle võtma (välja arvatud sellised lepingud nagu töö- ja üürilepingud, mis kanduvad üle õigusnormide alusel). Sellest teavitasid võõrandajad kolmandat kaebajat ka selgelt KPMG 11. detsembri 2013. aasta kirjaga. Lisaks nendib komisjon, et kolmas kaebaja võis omal äranägemisel otsustada, millises mahus ta lepinguid üle võtta soovis, ja see sõltus tema Nürburgringi käitamise- ja kasutamispõhimõtetest. Peale selle ei leidnud komisjon tõendeid

asjaolu kohta, et võõrandamispõhimõtteid oleks pakkumismenetluse käigus muudetud või et teised pakkujad peale kolmanda pakkuja oleks kurnanud tehingustruktuuri väidetava muutumise üle. KPMG 11. detsembri 2013. aasta kirjaga teavitati kolmandat kaebajat, et ükski teine pakkuja ei ole kaebust esitanud.

- b) Pakkumismenetlus ei olnud ülemäära pikk.
- c) Võõrandajad teavitasid kolmandat kaebajat oma 17. detsembri 2013. aasta kirjaga, et kinnitava pakkumuse tegemise tähtpäev on 17. veebruar 2014. Lisaks teatati talle, et võõrandajad võivad kvalifitseerunud pakkujad valida võimaluse korral kiiresti pärast pikendatud tähtaja möödumist. Kvalifitseerunud pakkujad võisid pärast selle tähtaja möödumist muuta oma kinnitavat pakkumust või esitada tõendi rahaliste vahendite olemasolu kohta, kuni lõplik müügileping ei olnud veel allkirjastatud⁽¹⁶⁶⁾. Tegelikult pikendati 17. veebruari 2014. aasta tähtpäeva, et kõigil pakkujatel oleks võimalik oma pakkumusi muuta, rahaliste vahendite tõendeid esitada või uusi pakkumusi teha. Kuna tähtpäeva pikendamisest oli kõigile kvalifitseerunud pakkujatele teatatud, ei eksitud läbipaistvuse ega võrdse kohtlemise põhimõtete vastu.
- d) Võõrandajad andsid kõigile pakkujatele kättesaadavat teavet ühel ajal ja vähemalt kolm nädalat enne võlausaldajate komisjoni lõplikku otsust valida varade ostjaks Capricorn, seega oli pakkumuse ettevalmistamiseks ja lõplikuks koostamiseks piisavalt aega. Järelikult on läbipaistvuse põhimõttest kinni peetud. Komisjon lisab, et võõrandajad teavitasid kolmandat kaebajat pakkumismenetluse korras oma 19. juuli, 17. oktoobri ja 17. detsembri 2013. aasta kirjas piisavalt vara. Ka asjaomasele teabele juurdepääsu andmisel peeti kinni võrdse kohtlemise põhimõttest, kuna kõnealusel menetlusetapis osalemiseks kvalifitseerunud pakkujatele anti sama palju teavet.
- e) Puuduvad tõendid selle kohta, nagu oleks Capricorn pidanud enne müügilepingu sõlmimist läbirääkimisi õppetarnija või „Rock am Ringi” korraldajaga. Pankrotihaldurite sõnul pidas kõik asjaomased läbirääkimised NBG.
- f) Mõlema parima pakkuja (Capricorn ja [teise pakkuja]) müügilepingute notariaalne kinnitamine, mis toimus enne võlausaldajate komisjoni 11. märtsi 2014. aasta koosolekut, ei tõesta läbipaistvuse ja võrdse kohtlemise põhimõtete rikkumist. Puuduvad tõendid selle kohta, et Capricorni teavitati pakkumismenetluse tulemusest enne võlausaldajate komisjoni 11. märtsi 2014. aasta koosolekut.
- g) Ükski pakkujatest ei esitanud rahastamisgarantiid kogu ostuhinna kohta. Seega ei rikkunud võõrandajad võrdse kohtlemise põhimõtet, kui nad rakendasid rahastamise tagamise nõuet pakkumismenetluse käigus leebemalt.
- h) Müügilepingu juurdehindluse esitamine oli osa äriläbirääkimisest ja see ei ole riigiabi seisukohalt tähtis.
- i) Kolmanda kaebaja pakkumuse keskkonnaõigust käsitlevaid kaalutlusi võtsid võõrandajad arvesse ainult seetõttu, et tema pakkumuse rahastus ei olnud tagatud. Need kaalutlused ei kuulunud eduka pakkuja valikukriteeriumide hulka ja neil ei olnud seega mingit mõju pakkumismenetluse tulemusele.
- j) Kui heita pilk kolmanda kaebaja väitele, et Capricorni ja võõrandajaid nõustas kõnealusel pakkumismenetluses riigiabi õigusnormide küsimustes sama advokaadibüroo ([...]) ja eriti selle büroo üks teatud advokaat, siis selgitab komisjon, et Saksamaa andmetel see büroo ja selle advokaadid a) ei ole kõnealusel pakkumismenetluse asjus võõrandajaid (sh pankrotihaldureid ega võlausaldajate komisjoni) nõustanud, b) ei saanud juurdepääsu teiste huvitatud investorite pakkumisi käsitlevale teabele, c) said pakkumismenetluse kohta juurdepääsu ainult andmeruumis ja ajakirjanduses kättesaadavale teabele ning d) ei ole andnud võõrandajatele ega võlausaldajate komisjonile mingeid soovitusi. Büroo advokaadi kohta, kellele kolmas kaebaja oma kaebuses viitas, kinnitas Saksamaa, et see advokaat a) töötas Rheinland-Pfalzi liidumaa heaks 2012. aasta maist kuni 2013. aasta aprillini, st enne pakkumismenetluse algust 2013. aasta juunis; b) ei olnud pakkumismenetluse ajal ühenduses ei Rheinland-Pfalzi liidumaa ega Saksamaa Liitvabariigiga; c) ei ole kunagi Rheinland-Pfalzi liidumaad ega võõrandajaid pakkumismenetluse asjus nõustanud; d) osales 20. juunil 2013. aastal vaid sõltumatu asjatundjana Rheinland-Pfalzi liidumaa maapäeva istungil, kus arutati õigusakti Nürburgringi ringrajale avaliku juurdepääsu kohta. Lisaks juhib Saksamaa tähelepanu sellele, et riigiabiga seotud pakkumismenetluse aspektidest, st

⁽¹⁶⁶⁾ 17. detsembri 2013. aasta kirja asjaomase osa sõnastus on järgmine: „For the sake of clarity, offers handed in after that timeline will, in principle, also be considered provided that the terms of the offer qualify for the further process. Any disadvantage caused by the delay will not be compensated for and will have to be fully borne by the investor. Please note that the Vendors may choose the parties which will qualify for the further process shortly after the updated timeline ends”.

asjaolust, et pakkumismenetlus peab olema avalik, läbipaistev, tingimusteta ja mittediskrimineeriv, et ostjale ei tekiks kohustusi seoses Nürburgringi müüjatele antud siseturuga kokkusobimatu riigiabi võimaliku sissenõudmisega – teatati kõigile pakkujatele: a) komisjoni 21. märtsi 2012. aasta (ametliku uurimismenetluse algatamine) ja 7. augusti 2012. aasta (menetluse laiendamine) otsustega, b) kõigis võõrandajate poolt asjaomastes pakkumismenetluse jaoks loodud andmeruumis koostatud dokumentides, sh ka selles küsimuses komisjoni ja Saksamaa vahel peetud kirjavahetuses, ning c) komisjoni varasemate asjaomaste otsustega.

- (276) Komisjon lükkab seega kolmanda kaebaja kaebuse põhjendamatuna tagasi, sest kõnealused varad võõrandati pakkujale, kes esitas avaliku, läbipaistva, mittediskrimineeriva ja tingimusteta pakkumismenetluses kõrgeima hinnaga pakkumuse ning tõendi rahaliste vahendite olemasolu kohta.

6.2.3. Neljanda kaebaja kaebus

- (277) Tabeli 10 võrdluse kohaselt saadakse Capricorni pakkumusest võõrandamise korral rohkem tulu kui [teise pakkuja] pakkumusest.

- (278) Neljanda kaebaja väidete kohta märgib komisjon järgmist.

- a) Komisjon võtab teadmiseks pankrotihalduri selgituse, et nii [teine pakkuja] kui ka Capricorni pakkumuste rahastamise tagatised olid võõrandajate jaoks piisavad, ehkki kummagi pakkumuse tagatis ei olnud täielik. 24. veebruari 2014. aasta kirjas teavitas [teine pakkuja] võõrandajaid [teise pakkuja] kontserni rahastamissuutlikkusest ja selgitas, et investeerimiseks on olemas umbes [930–1030] miljonit eurot. Komisjon märgib samuti, et [...] lõi oma 10. märtsi 2014. aasta rahastamiskinnitusega laenuvõimaluse, millega Capricorn pidi tagama ettevõttevälised rahalised vahendid kuni [41–49] miljoni euro eest.
- b) Mis puutub ettemaksetesse, siis saaksid võõrandajad komisjoni lõpliku otsuse olemasolu korral 2014. aastal [teise pakkuja] pakkumuse kohaselt juurdepääsu [30–33] miljonile eurole või Capricorni pakkumuse kohaselt [58–63] miljonile eurole (lisaks umbes 6 miljonile eurole NBG rahavoogudest).
- c) Neljanda kaebaja ja pankrotihaldurite selgituste põhjal tuleb kokkuvõttes tõdeda, et Capricorni pakkumuse puhul ei oleks tehingu toimumise risk suurem kui [teise pakkuja] pakkumuse puhul.
- d) Põhjenduses 48 nimetatud valikukriteeriumide kohaselt ei olnud pakkujate suutlikkus valikukriteeriumiks.
- e) Põhjenduses 48 nimetatud valikukriteeriumide kohaselt ei olnud valikukriteeriumiks investeeringute suurus pärast võõrandamist.
- f) Võõrandajate suhtlemine [teise pakkujaga] pakkumismenetluse ajal oli vastuvõetav. [Teist pakkujat] ei takistatud oma pakkumust kuni võlausaldajate komisjoni 11. märtsi 2014. aasta koosolekuni suurendada või muuta.

- (279) Komisjon ei ole seega leidnud mingeid tõendeid selle kohta, et [teist pakkujat] oleks pakkumismenetluse käigus diskrimineeritud. Etteheide, et [teist pakkujat] koheldi halvemini kui teisi pakkujaid, sh Capricorni, ei ole seega põhjendatud. Sellega seoses tuleb märkida, et [teine pakkuja] tegi kinnitava pakkumuse, pidas lepingu üle läbirääkimisi ja võis teise parima tagatud rahastusega pakkujana allkirjastada lepingu projekti lõpliku variandi. Komisjoni lõpliku otsusega seotud kriteeriumi kohta tuleb märkida, et kui välja arvata [7,1–7,6] miljoni euro suurune summa, jäävad [teise pakkuja] eraldatud vahendid blokeeritud kontole seisma ja kantakse võõrandajatele 31. märtsiks 2015 üle kas komisjoni lõpliku otsuse olemasolu korral või juhul, kui ostja ei soovi ka komisjoni negatiivse lõpliku otsuse korral lepingust loobuda (sealjuures ei ole loobumise tähtpäeva pikendamise välistatud).

- (280) Komisjon lükkab seega neljanda kaebaja kaebuse põhjendamatu tagasi, sest kõnealused varad võõrandati pakkujale, kes esitas avaliku, läbipaistva, mittediskrimineeriva ja tingimusteta pakkumismenetluses kõrgeima hinnaga pakkumuse ning tõendi rahaliste vahendite olemasolu kohta.

6.2.4. Järeldus

- (281) Eespool kirjeldatud põhjustel ja kättesaadava teabe põhjal ei ole komisjon leidnud ühtegi tõendit, et avaliku, läbipaistva, mittediskrimineeriva ja tingimusteta pakkumismenetluse põhimõtteid oleks NG, MSRI ja CMHNI varade müümisel või Capricorni pakkumusest suurema tagatud rahastusega pakkumuse suhtes rikutud.

7. JÄRELDUS

- (282) Komisjon märgib, et osa 2. meetmest (FSZle antud laen) ning 8., 11. ja 15. meede ei kujuta endast riigiabi artikli 107 lõike 1 tähenduses.
- (283) Komisjon leiab, et Saksamaa on võtnud 1. meetme, osa 2. meetmest (NG laen äriühingutele EWN, MAN, TTI, Camp4Fun, BWN1, BWNB ja BWN2) ning 3.–7., 9., 10., 12.–14. ja 16.–19. meetme õigusvastaselt ja on rikkunud sellega ELi toimimise lepingu artikli 108 lõiget 3.
- (284) Komisjon on jõudnud järeldusele, et 1. meede, osa 2. meetmest (NG laen äriühingutele EWN, MAN, TTI, Camp4Fun, BWN1, BWNB ja BWN2) ning 3.–7., 9., 10., 12.–14. ja 16.–19. meede, millega on antud abi äriühingutele Nürburgring GmbH, Motorsport Resort Nürburgring GmbH, Congress- und Motorsport Hotel Nürburgring GmbH, Cash Settlement and Ticketing GmbH, Nürburgring Automotive GmbH, Erlebnispark Nürburgring GmbH & Co. KG, Motorsport Akademie Nürburgring GmbH & Co. KG, Test & Training International GmbH, Bike World Nürburgring GmbH, BikeWorld Nürburgring Besitz GmbH, BikeWorld Nürburgring GmbH, Camp 4 Fun GmbH & Co. KG, IPC Gesellschaft für internationale Projektcoordination mbH ja MI-Beteiligungs- und Verwaltungs GmbH, kujutavad endast riigiabi artikli 107 lõike 1 tähenduses ja on siseturuga kokkusobimatud, kuna päästmis- ja ümberkorraldusabi suuniste tingimusi ei ole täidetud ning muud põhjendust nende kokkusobimiseks siseturuga ei ole leitud.
- (285) Lisaks teeb komisjon järgmised järeldused:

- Nürburgring GmbH, Motorsport Resort Nürburgring GmbH ja Congress- und Motorsport Hotel Nürburgring GmbH varade võõrandamine ei kujuta endast riigiabi.
- Nürburgring GmbH, Motorsport Resort Nürburgring GmbH ja Congress- und Motorsport Hotel Nürburgring GmbH varade võõrandamise tulemusena ei teki majanduslik järjepidevus Nürburgring GmbH, Motorsport Resort Nürburgring GmbH ja Congress- und Motorsport Hotel Nürburgring GmbH ning varade uue omaniku Capricorn NÜRBURGRING Besitzgesellschaft GmbH ega tema tütaretevõtjate vahel. Seega ei puuduta siseturuga kokkusobimatu riigiabi võimalik sissenõudmine Capricorn NÜRBURGRING Besitzgesellschaft GmbH, kes ostis pakkumismenetluse teel võõrandatavad varad, ega tema tütaretevõtjaid,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA OTSUSE:

Artikkel 1

Järgmised Saksamaa võetud meetmed ei ole ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses riigiabi.

Osa 2. meetmest:

- laenu kogusummas 646 738,12 eurot, mille Nürburgring GmbH andis Fahrsicherheitszentrum am Nürburgring GmbH & Co. KGle ajavahemikul 12. aprillist 2002 kuni 2008. aasta märtsini;

8. meede:

- Investitions- und Strukturbank Rheinland-Pfalz GmbH antud laenuid Nürburgring GmbHle 28. juulil 2010 summas 96 574 200 eurot ja 113 590 800 eurot, Motorsport Resort Nürburgring GmbHle summas 92 000 000 eurot ning Congress- und Motorsport Hotel Nürburgring GmbHle summas 23 100 000 eurot;

11. meede:

- laenuid kogusummas 85 484 000 eurot, mille Rheinland-Pfälzische Gesellschaft für Immobilien und Projektmanagement GmbH andis Motorsport Resort Nürburgring GmbHle ajavahemikul 27. maist 2008 kuni 7. juulini 2009;

15. meede:

- Motorsport Resort Nürburgring GmbH 49,5 % osaluse võõrandamine Mediinvest GmbH poolt Nürburgring GmbHle 25. märtsil 2010. aastal hinnaga 1 euro;
- Motorsport Resort Nürburgring GmbH 33,8 % osaluse võõrandamine Geisler & Trimmel General Contractor GmbH poolt Nürburgring GmbHle 25. märtsil 2010. aastal hinnaga 1 euro;
- Motorsport Resort Nürburgring GmbH 6,7 % osaluse võõrandamine Weber Projektierungs- und Realisierungs GmbH poolt Rheinland-Pfälzische Gesellschaft für Immobilien und Projektmanagement GmbHle 25. märtsil 2010. aastal hinnaga 1 euro;
- Nürburgring GmbH, Motorsport Resort Nürburgring GmbH ja Congress- und Motorsport Hotel Nürburgring GmbH varade võõrandamine.

Artikkel 2

Järgmine riigiabi, mida Saksamaa on allpool nimetatud meetmete abil ebaseaduslikult andnud, rikkudes Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 108 lõiget 3, on siseturuga kokkusobimatu.

1. meede:

- kapitali andmine Nürburgring GmbHle Rheinland-Pfalzi liidumaa poolt sissemaksete tegemise kaudu kapitalireservi 1. mail 2002. aastal 2 179 000 euro ja 21. detsembril 2004. aastal 22 839 241 euro ulatuses;
- kapitali andmine Nürburgring GmbHle omakapitali suurendamise kaudu Rheinland-Pfalzi liidumaa poolt 31. augustil 2004 summas 4 398 300 eurot ja 4. septembril 2007 summas 9 000 000 eurot ning Ahrweileri maakonna poolt 31. augustil 2004 summas 488 700 eurot ja 4. septembril 2007 summas 1 000 000 eurot;

osa 2. meetmest:

- laenuid kogusummas 6 195 170,02 eurot, mille Nürburgring GmbH andis Erlebnispark Nürburgring GmbH & Co. KGle ajavahemikul 1. jaanuarist 2006 kuni 29. aprillini 2009;
- laen 100 000 eurot, mille Nürburgring GmbH andis Motorsport Akademie Nürburgring GmbH & Co. KGle 10. detsembril 2002;
- laen 25 000 eurot, mille Nürburgring GmbH andis Test & Training International GmbHle 15. augustil 2002;
- laenuid kogusummas 450 000 eurot, mille Nürburgring GmbH andis Camp 4 Fun GmbH & Co. KGle ajavahemikul 26. maist 2009 kuni 18. detsembrini 2009;
- laenuid kogusummas 500 000 eurot, mille Nürburgring GmbH andis BikeWorld Nürburgring Besitz GmbHle ajavahemikul 17. oktoobrist 2003 kuni 27. oktoobrini 2004;

— laenu kogusummas 1 660 000 eurot, mille Nürburgring GmbH andis BikeWorld Nürburgring Besitz GmbHle ajavahemikul 4. veebruarist 2004 kuni 22. juulini 2005;

— laenu kogusummas 1 600 000 eurot, mille Nürburgring GmbH andis BikeWorld Nürburgring Besitz GmbHle ajavahemikul 20. septembrist 2005 kuni 4. aprillini 2007;

3. meede:

— laenu kogusummas 399 805 370 eurot, mille Rheinland-Pfalzi liidumaa andis Nürburgring GmbHle ajavahemikus 30. juunist 2003 kuni 11. maini 2010;

4. meede:

— laenu 300 000 eurot, mille Nürburgring GmbH andis Motorsport Resort Nürburgring GmbHle 27. detsembril 2007;

osa 5. meetmest:

— laenu kogusummas 11 032 060 eurot, mille Nürburgring GmbH andis Cash Settlement and Ticketing GmbHle ajavahemikul 27. augustist 2008 kuni 18. aprillini 2011;

— NG 23. detsembri 2009. aasta toetuskiri CSTle, milles NG võttis 31. detsembrini 2011 kohustuse võtta meetmeid, mis on vajalikud CST maksejõuetuse ärahoidmiseks;

— CST vastu olevate nõuete allutamine summas 10,4 miljonit eurot, millest NG teatas 13. detsembril 2010;

6. meede:

— hüvitus kogusummas 640 000 eurot, mille Nürburgring GmbH maksis IPC Gesellschaft für internationale Projektcoordination mbHle erainvestorite otsimise teenuse eest;

— laenu 2 941 000 eurot, mille Nürburgring GmbH andis Motorsport Resort Nürburgring GmbHle 15. oktoobril 2008;

7. meede:

— tasu 1 476 830,88 eurot, mille Nürburgring GmbH maksis MI-Beteiligungs- und Verwaltungs GmbHle 17. aprillil 2009. aastal toimunud MI-Beteiligungs- und Verwaltungs GmbH nõuete loovutamise eest Cash Settlement and Ticketing GmbH poolt võetud laenu eest;

9. meede:

— garantii, mille andis 28. juulil 2010 Rheinland-Pfalzi liidumaa Nürburgring GmbHle (96 574 200 eurot ja 113 590 800 eurot), Motorsport Resort Nürburgring GmbHle (92 000 000 eurot) ja Congress- und Motorsport Hotel Nürburgring GmbHle (23 100 000 eurot) 8. meetme kaudu antud laenudest tekkinud kohustuste katteks;

10. meede:

— turul tavapärasest intressimäärast madalama renditasu kehtestamine Nürburgring GmbH poolt, mille tulemusena sai Nürburgring Automotive GmbH ajavahemikus 1. maist 2010 kuni 31. oktoobrini 2012 kasu 9 miljonit eurot;

12. meede:

— garantii, mille Rheinland-Pfalzi liidumaa andis Investitions- und Strukturbank Rheinland-Pfalz GmbHle ja mille abil võis Motorsport Resort Nürburgring GmbH võtta laenu 85 484 000 eurot;

13. meede:

— toetused, mille Rheinland-Pfalzi liidumaa maksis Nürburgring GmbHle hasartmängumaksu tulust 29. detsembril 2009 (1,6 miljonit eurot), 29. oktoobril 2010 (3,2 miljonit eurot) ja 29. märtsil 2011 (3,2 miljonit eurot);

14. meede:

- laenud, mille Rheinland-Pfalzi liidumaa andis Nürburgring GmbHle 21. augustil 2007 (20 miljonit eurot), 22. detsembril 2009 (10 miljonit eurot), 28. detsembril 2010 (4,65 miljonit eurot), 26. aprillil 2011 (3,2 miljonit eurot) ja 9. detsembril 2011 (4,95 miljonit eurot);
- Nürburgring GmbH vastu olevate nõuete allutamine summas 20 miljonit eurot, millest Rheinland-Pfalzi liidumaa teatas 29. augustil 2007;

16. meede:

- laen 40 405 000 eurot, mille Rheinland-Pfalzi liidumaa andis Nürburgring GmbHle 11. jaanuaril 2011;
- toetus 13,5 miljonit eurot, mille Rheinland-Pfalzi liidumaa andis Nürburgring GmbHle 2011. aasta juulis;

17. meede:

- hüvitis, mille Nürburgring GmbH maksis Nürburgring Automotive GmbHle vormel 1 kontsessioonilepingu alusel 13. detsembrist 2010 kuni 27. novembrini 2012;

18. meede:

- intressimaksete ajatamine summas 1,473 miljonit eurot, mille Investitions- und Strukturbank Rheinland-Pfalz GmbH andis Nürburgring GmbHle 15. mail 2012;
- intressimaksete ajatamine summas 1,205 miljonit eurot, mille Investitions- und Strukturbank Rheinland-Pfalz GmbH andis Motorsport Resort Nürburgring GmbHle 15. mail 2012;
- intressimaksete ajatamine summas 303 000 eurot, mille Investitions- und Strukturbank Rheinland-Pfalz GmbH andis Congress- und Motorsport Hotel Nürburgring GmbHle 15. mail 2012;

19. meede:

- vabastuskiri, mille Rheinland-Pfalzi liidumaa andis 15. mail 2012 seoses 8. meetme raames antud laenudest tekkinud Nürburgring GmbH, Motorsport Resort Nürburgring GmbH ja Congress- und Motorsport Hotel Nürburgring GmbH kohustustega 254 miljoni euro ulatuses;
- Nürburgring GmbH, Motorsport Resort Nürburgring GmbH ja Congress- und Motorsport Hotel Nürburgring GmbH suhtes 8. meetme alusel tekkinud nõuete allutamine allutamisosuse hetkel tasumata summast 254 miljonit euro ulatuses, millest Rheinland-Pfalzi liidumaa teatas 15. mail 2012.

Artikkel 3

1. Saksamaa nõuab artiklis 2 nimetatud meetmete kaudu antud ja siseturuga kokkusobimatu abi abisaajatelt sisse, sealhulgas Nürburgring Betriebsgesellschaft mbH-lt, kes on Nürburgring GmbH, Motorsport Resort Nürburgring GmbH ja Congress- und Motorsport Hotel Nürburgring GmbH majandustegevuse jätkaja.

2. Pakkumismenetluse järel võõrandatud varade ostjat, Capricorn NÜRBURGRING Besitzgesellschaft GmbH, ja tema tütarettevõtjaid kokkusobimatu riigiabi võimalik sissenõudmine ei puuduta.

3. Sissenõutavatelt summadel arvestatakse intressi alates kuupäevast, mil need anti abisaaja käsutusse, kuni nende tegeliku tagasimaksmiseni. Saksamaa teatab käesolevas otsuses nimetatud jäänud täpsed kuupäevad, mil liidumaa abi maksis.

4. Intressid arvutatakse liitintressina vastavalt komisjoni määruse (EÜ) nr 794/2004 ⁽¹⁶⁷⁾ V peatükile ja komisjoni määrusele (EÜ) nr 271/2008, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 794/2004 ⁽¹⁶⁸⁾.
5. Saksamaa tühistab kõik artiklis 2 nimetatud abi tasumata maksed alates käesoleva otsuse vastuvõtmise kuupäevast.

Artikkel 4

1. Artiklis 2 nimetatud abi tuleb sisse nõuda viivitamata ja tõhusalt.
2. Saksamaa tagab käesoleva otsuse rakendamise nelja kuu jooksul alates selle teatavakstegemise kuupäevast.

Artikkel 5

1. Kahe kuu jooksul alates käesoleva otsuse teatavakstegemisest esitab Saksamaa järgmise teabe:
  - a) igalt abisaajalt sisse nõutav kogusumma (põhisumma ja intress);
  - b) käesoleva otsuse täitmiseks juba võetud ja kavandatavate meetmete põhjalik kirjeldus;
  - c) dokumendid, milles kinnitatakse, et abisaajatele on antud korraldus abi tagasi maksta.
2. Saksamaa teavitab komisjoni käesoleva otsuse täitmiseks võetud riiklike meetmetega seotud edusammudest, kuni kogu artiklis 2 nimetatud abi on sisse nõutud. Komisjoni taotlusel esitab Saksamaa viivitamata teabe käesoleva otsuse täitmiseks juba võetud ja kavandatavate meetmete kohta. Samuti annab Saksamaa üksikasjalikku teavet abisaajalt juba sisse nõutud abisummade ja intressi kohta.

Artikkel 6

Käesolev otsus on adresseeritud Saksamaa Liitvabariigile.

Brüssel, 1. oktoober 2014

Komisjoni nimel
asepresident
Joaquín ALMUNIA

⁽¹⁶⁷⁾ Komisjoni määrus (EÜ) nr 794/2004, 21. aprill 2004, millega rakendatakse nõukogu määrust (EÜ) nr 659/1999, millega kehtestatakse üksikasjalikud eeskirjad EÜ asutamislepingu artikli 93 kohaldamiseks (ELT L 140, 30.4.2004, lk 1).

⁽¹⁶⁸⁾ Komisjoni määrus (EÜ) nr 271/2008, 30. jaanuar 2008, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 794/2004, millega rakendatakse nõukogu määrust (EÜ) nr 659/1999, millega kehtestatakse üksikasjalikud eeskirjad EÜ asutamislepingu artikli 93 kohaldamiseks (ELT L 82, 25.3.2008, lk 1).

KOMISJONI OTSUS (EL) 2016/152,**1. oktoober 2014,****riigiabi SA.27339 (12/C) (ex 11/NN) kohta, mida Saksamaa andis Zweibrückeni lennujaamale ja lennujaama kasutavatele lennuettevõtjatele***(teatavaks tehtud numbri C(2014) 5063 all)***(Ainult ingliskeelne tekst on autentne)****(EMPs kohaldatav tekst)**

EUROOPA KOMISJON,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 108 lõike 2 esimest lõiku ⁽¹⁾,

võttes arvesse Euroopa Majanduspiirkonna lepingut, eriti selle artikli 62 lõike 1 punkti a,

olles kutsunud huvitatud isikuid üles esitama märkusi vastavalt eespool nimetatud sättele ⁽²⁾ ja võttes nende märkusi arvesse

ning arvestades järgmist:

1. MENETLUS

- (1) Parlamendiliige Hiltrud Breyer tõstis oma 2008. aasta detsembri küsimuses esile Zweibrückeni lennujaama riikliku rahastamise probleemi ⁽³⁾. Ta väitis, et aastatel 2005–2006 andis Rheinland-Pfalzi liidumaa äriühingule Flugplatz GmbH Aeroville Zweibrücken (edaspidi „FGAZ”) 2,4 miljonit eurot, mida FGAZ omakorda kasutas oma 100 % tütarettevõtja Flughafen Zweibrücken GmbH (edaspidi „FZG”) rahastamiseks. Lisaks väitis ta, et samal ajavahemikul maksis liidumaa täies ulatuses kinni lennujaama ehitustööd, millele kulus 6,96 miljonit eurot.
- (2) Euroopa Komisjoni volinik Antonio Tajani vastas parlamendiliikme küsimusele 6. jaanuaril 2009. Küsimus registreeriti ka kaebusena numbri CP 5/2009 all. 22. jaanuaril 2009, 24. septembril 2010 ja 15. märtsil 2011 palus komisjon Saksamaalt lisateavet, mille Saksamaa esitas 23. märtsi 2009. aasta, 27. jaanuari 2011. aasta ja 19. mai 2011. aasta kirjaga.
- (3) 8. aprillil 2008 küsis komisjon ka lennuettevõtjalt Ryanair lisateavet, mis esitati 15. juulil 2011. Ryanairi märkuse saksakeelne tõlge edastati Saksamaale 18. augustil 2011 ja Saksamaa teatas 26. septembril 2011, et sel momendil ei kavatse ta Ryanairi märkust kommenteerida.
- (4) 22. veebruari 2012. aasta kirjaga teavitas komisjon Saksamaad, et ta on otsustanud algatada Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 108 lõikega 2 ette nähtud menetluse (edaspidi „menetluse algatamise otsus”) seoses Zweibrückeni lennujaama käitajale antud riiklike vahendite ja lennujaama kasutavatele lennuettevõtjatele mõeldud meetmetega.
- (5) 24. veebruari 2012. aasta kirjaga palus komisjon pärast menetluse algatamise otsust lisateavet. Saksamaa esitas oma märkused menetluse algatamise otsuse kohta 4. mail 2012 ja vastas komisjoni lisateabe palvele 16. aprillil 2012.
- (6) Komisjoni otsus menetluse algatamise kohta avaldati *Euroopa Liidu Teatajas* ⁽⁴⁾. Komisjon kutsus huvitatud isikuid üles esitama väidetava abi kohta märkusi.

⁽¹⁾ Alates 1. detsembrist 2009 on EÜ asutamislepingu artiklitest 87 ja 88 saanud vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklid 107 ja 108. Need sättepaarid on sisult identsed. Käesolevas otsuses tuleb viiteid Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklitele 107 ja 108 käsitada vajaduse korral vastavalt viidetena EÜ asutamislepingu artiklitele 87 ja 88. Euroopa ELI toimimise lepinguga tehti teatavaid muudatusi ka terminoloogiasse, näiteks „ühendus” asendati „liiduga” ja „ühistung” „siseturuga”. Käesolevas otsuses kasutatakse läbivalt Euroopa Liidu toimimise lepingu terminoloogiat.

⁽²⁾ ELT C 216, 21.7.2012, lk 56.

⁽³⁾ Kirjalik küsimus E-6470/08, mille Hiltrud Breyer (Rohelised/EVF) esitas 2. detsembril 2008 komisjonile Rheinland-Pfalzi liidumaa toetuste kohta Zweibrückeni lennujaamale.

⁽⁴⁾ ELT C 216, 21.7.2012, lk 56.

- (7) Komisjonile esitasid märkused neli huvitatud isikut, täpsemalt Ryanair, Airport Marketing Services (edaspidi „AMS”), Germanwings ja TUIFly. Komisjon edastas need Saksamaale, kellele anti võimalus vastata ühe kuu jooksul; Saksamaa esitas oma märkused 26. oktoobri 2012. aasta kirjaga.
- (8) Veel sai komisjon Ryanairilt lisamärkused 20. detsembril 2013 ning 17. jaanuaril 2014 ja 31. jaanuaril 2014. Märkused edastati Saksamaale, kes ei soovinud neid kommenteerida.
- (9) Komisjon palus 6. novembri 2013. aasta, 14. märtsi 2014. aasta ja 2. aprilli 2014. aasta kirjaga lisateavet. Saksamaa vastas komisjoni lisateabe palvele 16. detsembril 2013 ning 15. jaanuaril 2014, 5. aprillil 2014, 15. aprillil 2014, 24. aprillil 2014, 11. juunil 2014 ja 27. juunil 2014.
- (10) 25. veebruari 2014. aasta kirjaga teavitas komisjon Saksamaad, et 20. veebruaril 2014 võeti vastu 2014. aasta lennundussuunised ⁽⁵⁾, et neid suuniseid kohaldatakse kõnealuse juhtumi puhul alates nende avaldamisest *Euroopa Liidu Teatajas*, ning andis Saksamaale võimaluse suuniseid ja nende kohaldamist kommenteerida 20 tööpäeva jooksul pärast nende avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.
- (11) 24. veebruari 2014. aasta kirjaga teavitas komisjon ka kolmandaid isikuid, et 20. veebruaril 2014 võeti vastu 2014. aasta lennundussuunised, et neid suuniseid kohaldatakse kõnealuse juhtumi puhul alates nende avaldamisest *Euroopa Liidu Teatajas*, ning andis kolmandatele isikutele võimaluse suuniseid ja nende kohaldamist kommenteerida 20 tööpäeva jooksul pärast nende avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.
- (12) 2014. aasta lennundussuunised avaldati *Euroopa Liidu Teatajas* 4. aprillil 2014. Nendega asendati 1994. aasta lennundussuunised ⁽⁶⁾ ja 2005. aasta lennundussuunised ⁽⁷⁾.
- (13) 15. aprillil 2014 avaldati *Euroopa Liidu Teatajas* teatis, milles kutsuti liikmesriike ja huvitatud isikuid esitama märkusi 2014. aasta lennundussuuniste kohaldamise kohta kõnealuse juhtumi puhul ühe kuu jooksul alates avaldamise kuupäevast ⁽⁸⁾.
- (14) Saksamaa sai märkused 2014. aasta lennundussuuniste kohaldamise kohta 8. mail 2014. Saksamaa nõustus 2014. aasta lennundussuuniste kohaldamisega kõnealuse juhtumi puhul. Kolmandad isikud märkusi ei esitanud.
- (15) 17. juuli 2014. aasta kirjaga nõustus Saksamaa erandkorras loobuma Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 342 kohasest õigusest koostoides määruse nr 1/1958 ⁽⁹⁾ artikliga 3 ning lubama käesoleva otsuse vastu võtta ja sellest teatada vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 297 inglise keeles.

2. UURIMISE TAUST JA MEETMETE KONTEKST

2.1. ZWEIBRÜCKENI LENNUJAAMA AJALUGU JA ARENG

- (16) Zweibrückeni lennujaam oli sõjaväelennuväli kuni 1991. aastani, mil Ameerika Ühendriikide sõjaväelased selle maha jätsid. 1992. aastast kuni 1999. aastani viidi lennuväljal liidu kaasrahastamisel ellu ümberehitusprojekt ⁽¹⁰⁾. Liidu rahastust kasutati selleks, et muuda lennuväli tsiviillendude jaoks sobivaks, ning vajalikud meetmed hõlmasid takistuste kõrvaldamist, lennujuhtimisüksuse ja lennuraja drenaaži ajakohastamist ja paigaldamist. Samuti nägid projekti erainvestorid ette sellele järgneva äripargi, multimeediapargi ja vabaajaratistite ehitamise.

⁽⁵⁾ Komisjoni teatis „Suunised lennujaamadele ja -ettevõtjatele antava riigiabi kohta”, ELT C 99, 4.4.2014, lk 3.

⁽⁶⁾ EÜ asutamislepingu artiklite 92 ja 93 ning EMP lepingu artikli 61 kohaldamine lennundussektorile antava riigiabi korral (EÜT C 350, 10.12.1994, lk 5).

⁽⁷⁾ Ühenduse suunised lennujaamade rahastamise ja piirkondlikest lennujaamadest opereerivate lennuettevõtjate riikliku stardiabi kohta (ELT C 312, 9.12.2005, lk 1).

⁽⁸⁾ ELT C 113, 15.4.2014, lk 30.

⁽⁹⁾ Määrus nr 1, 15. aprill 1958, millega määratakse kindlaks Euroopa Majandusühenduses kasutatavad keeled (EÜT 17, 6.10.1958, lk 385/58).

⁽¹⁰⁾ Komisjoni 22. detsembri 1993. aasta otsus – K (93) 3964/6 – Konver I – ja komisjoni 21. detsembri 1995. aasta otsus – K (95) 3208 – Konver II. Rheinland-Pfalzi liidumaa ümberehitusprojektid hõlmasid Zweibrückeni sõjaväelennuvälja projekti. Liit rahastus küündis 9 miljoni euroni.

- (17) Aastatel 2000–2006 lennuvälja kommertslendudeks üldiselt ei kasutatud. See oli mõeldud kaitse-, era-, puhkusalendudeks ja vaid üksikutel kordadel kommertslendudeks. Enamik Zweibrückeni lennujaamast lahkuvaid ja sinna saabuvaid reisijaid lendas sõjaväelennukitega, ülejäänud kasutasid ettevõtetele kuuluvaid lennukeid või tegid taksolende. Katsed meelitada ligi kommertsettevõtjaid kukkusid läbi. Osaliselt oli põhjuseks NATO õhujõudude väljaõppeala (POLYgone), mille tööajal piirati märgatavalt tsiviillennuettevõtjate võimalusi pääseda Zweibrückenisse ja sealt lahkuda.
- (18) Kommertslennuettevõtjaid õnnestus kohale meelitada alles pärast lähiala (Zweibrückeni lähiala) rajamist, millega hakati reguleerima õhuruumi kasutamist tsiviil- ja kaitse lennukite poolt. Regulaar- ja tellimuslendude kommertsliiklus sai alguse Germanwingsi avalennuga Berliini 15. septembril 2006. Tellimuslendude pakkuja TUIFly alustas tegevust 30. märtsil 2007. Ryanair käitis oma ainsat Zweibrückenist väljuvat liini (Londonisse Stanstedi) ajavahemikul 28. oktoobrist 2008 kuni 22. septembrini 2009, lõpetades seejärel teenuste pakkumise Zweibrückeni lennujaamas.
- (19) Zweibrückeni lennujaama aastane läbilaskevõime on praegu umbes 700 000 reisijat, kuid lennuradade ja teenindusala võimsust arvestades suudaks lennujaam teenindada kuni miljon reisijat.
- (20) Tabelis 1 kajastatakse Zweibrückeni lennujaama reisijate ja lendude arvu muutumist ajavahemikul 2006–2012.

Tabel 1

Reisijate arv vahemikus 2006–2012 ⁽¹⁾

Aasta	Reisijate arv	Lendude arv
2006	78 000	23 160
2007	288 000	26 474
2008	327 000	27 000
2009	338 000	21 000
2010	265 000	16 000
2011	224 000	14 500
2012	242 880	13 230

2.2. ZWEIBRÜCKENI LENNUJAAMA GEOGRAAFILINE ASUKOHT

- (21) Zweibrückeni lennujaam asub Saksamaal Rheinland-Pfalzi liidumaal Zweibrückeni linnast neli kilomeetrit kagu suunas. Teised lähimad ⁽²⁾ lennujaamad on:
- Saarbrückeni lennujaam (umbes 39 km ehk umbes 29 minutilise autosõidu kaugusel),
  - Frankfurt-Hahni lennujaam (umbes 128 km ehk umbes 84 minutilise autosõidu kaugusel),
  - Frankfurdi (Main) lennujaam (umbes 163 km ehk umbes 91 minutilise autosõidu kaugusel),
  - Luksemburgi lennujaam (umbes 145 km ehk umbes 86 minutilise autosõidu kaugusel),

⁽¹⁾ <http://www.flughafen-zweibruecken.de/de/wir-ueber-uns-de/daten-und-fakten-de>.

⁽²⁾ Kõik vahemaad on arvestatud kilomeetrites mööda maanteed kõige kiirema marsruudi põhjal. Allikas: maps.google.com, vaadatud 25. juunil 2014.

- e) *Karlsruhe/Baden-Badeni lennujaam* (umbes 105 km ehk umbes 88 minutilise autosõidu kaugusel),
  - f) *Metz-Nancy lennujaam* (umbes 129 km ehk umbes 78 minutilise autosõidu kaugusel),
  - g) *Strasbourg'i lennujaam* (umbes 113 km ehk umbes 87 minutilise autosõidu kaugusel).
- (22) Desel Consultingu ja Airport Research GmbH 2009. aasta uuringu ⁽¹³⁾ kohaselt on keskmiselt 15 % reisijatest aastas pärit teistest liikmesriikidest (Luksemburgist ja Prantsusmaalt). Ülejäänud reisijad on pärit Saksamaalt, peamiselt Saarpfalzi maakonna edelaosast, Saarbrückeni linnast, Saarlouisi linnast ja Saarpfalzi maakonnast.

2.3. ZWEIBRÜCKENI LENNUJAAMA ÕIGUSLIK JA MAJANDUSLIK ÜLESEHITUS

- (23) Zweibrückeni lennujaama omanik ja käitaja on FZG. See on 100 % FGAZile kuuluv tütarettevõtja, kellega ta on sõlminud kasumi ja kahjumi ülekandmise lepingu. Lepinguga tagatakse, et FGAZ tasub kogu FZG kahjumi ja kogu FZG kasum kantakse üle FGAZile.
- (24) FGAZil on omakorda mitu omanikku. 50 % aktsiatest kuulub Rheinland-Pfalzi liidumaale, ülejäänud 50 % Rheinland-Pfalzi liidumaa territoriaalsete üksuste ühendusele *Zweckverband Entwicklungsgebiet Flugplatz Zweibrücken* (edaspidi „ZEF“). FGAZi avalikku sektorisse kuuluvad omanikud katavad FGAZi rahastamisvajaduse iga-aastaste kapitalisüstide abil. Saksamaa sõnul FGAZ ise lennundusega ei tegele. Lennundusega seotud asjades kannab FGAZ riiklikud vahendid lihtsalt FZG-le üle. Siiski on FGAZ osaliselt seotud lennujaama läheduses olevate kruntide müügiga.

3. MEETME KIRJELDUS JA MENETLUSE ALGATAMISE PÕHJUSED

- (25) Komisjon uuris mitut Zweibrückeni lennujaamaga seotud meetet. Komisjon hindas, kas need meetmed kujutavad endast riigiabi ja kas sellist riigiabi saab pidada kokkusobivaks siseturuga.
- (26) Võimaliku riigiabina FGAZile ja FZG-le uuriti järgmisi meetmeid:
- a) Zweibrückeni lennujaama kulude otsene riiklik rahastamine Rheinland-Pfalzi liidumaa ja ZEFi poolt järgmiselt:
    - taristuinvesteeringud (2000–2009),
    - tegevuskulud (2000–2009);
  - b) pangalaen ja osalus Rheinland-Pfalzi sisemistes rahalistes vahendites.
- (27) Uuriti järgmisi meetmeid, mis võivad kujutada endast riigiabi Zweibrückeni lennujaamas tegutsevatele lennuettevõtjatele:
- a) teatavate lennuettevõtjate suhtes (Germanwings, TUIFly ja Ryanair) lennujaamatasude puhul kohaldatud soodustused;
  - b) Ryanairiga sõlmitud turunduslepingud.

3.1. ZWEIBRÜCKENI LENNUJAAMA KULUDE OTSENE RIIKLIK RAHASTAMINE RHEINLAND-PFALZI LIIDUMAA JA ZEFI POOLT

3.1.1. MEETME ÜSIKASJALIK KIRJELDUS

- (28) Zweibrückeni lennujaama rahastati riiklikest vahenditest kahel viisil. Esiteks toetasid Rheinland-Pfalzi liidumaa ja ZEF otsetoetuste teel FZG teatavaid taristuinvesteeringuid. Teiseks tegid FGAZi omanikud igal aastal FGAZi kapitalisüste. FGAZi kahjumi katvate kapitalisüstide eesmärk oli võimaldada FGAZil täita oma kasumi ja kahjumi ülekandmise lepingust tulenevaid kohustusi, mille kohaselt FGAZ peab tasuma FZG kahjumi.

⁽¹³⁾ Desel Consulting und Airport Research Center GmbH, „Fluggast- und Flugbewegungsprognose für den Flughafen Zweibrücken bis zum Jahr 2025“, Gutachten im Auftrag der Flughafen Zweibrücken GmbH, september 2009, lk 56.

- (29) Tabelites 2 ja 3 on loetletud teatavate taristuinvesteeringute toetamiseks mõeldud otsetoetused, mida maksti aastatel 2000–2005 ja 2006–2009.

Tabel 2

Taristuinvesteeringud aastatel 2000–2005

Zuwendungsbescheid vom	Maßnahmen	Gesamtkosten der Investitionsmaßnahmen	Landesmittel	Mittel des Trägers	Ausgezahlte Mittel insgesamt	Davon Landesmittel für Baumaßnahmen
2000						
5.6.2000	Wendehämmer, Boden- geräte, usw.	[...] (*)	[...]	[...]	[...]	[...]
30.11.2000	Flugzeughalle 25 × 25	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
30.11.2000	Flugzeughalle 56 × 18	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
24.11.2000	Renovierung Halle 360	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
1.12.2000	Renovierung Halle 370	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Gesamt 2000		[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
2001						
23.7.2001	TODA 1. Phase	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
22.11.2001	Umorg. Sicherheitsbereich	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Gesamt 2001		[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
2002						
16.7.2002	außerord. Rep. Start- u. Landebahn	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Gesamt 2002		[...]	[...]	[...]	[...]	[...]

Zuwendungsbescheid vom	Maßnahmen	Gesamtkosten der Investitionsmaßnahmen	Landesmittel	Mittel des Trägers	Ausgezahlte Mittel insgesamt	Davon Landesmittel für Baumaßnahmen
2003						
14.4.2003	Überarb. Markierungen Flugbetr. fläche	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
15.9.2003	2. Phase TODA	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Gesamt 2003		[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
2004						
26.1.2004	Gebäude 320	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
1.11.2004	Luftsicherheitsmaßn.	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Gesamt 2004		[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
2005						
4.8.2005	Feuerlöschfahrzeug	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
13.12.2005	Feuerlöschfahrzeug	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Gesamt 2005		[...]	[...]	[...]	[...]	[...]

(*) Selle teabe suhtes kehtib ametisaladuse hoidmise kohustus.

Tabel 3

Taristuinvesteeringud 2006–2009

Zuwendungsbescheid vom	Maßnahme	Gesamtkosten der Investitionsmaßnahme	Landesmittel	Mittel des ZEF	Mittel des Trägers	ausgezahlte Mittel des Landes	ausgezahlte Mittel des ZEF	Davon Landesmittel für Baumaßnahme
2006								
22.11.2006	Trinkwasseranlage	[...]	[...]		[...]	[...]		

Zuwendungsbescheid vom	Maßnahme	Gesamtkosten der Investitionsmaßnahme	Landesmittel	Mittel des ZEF	Mittel des Trägers	ausgezählte Mittel des Landes	ausgezählte Mittel des ZEF	Davon Landesmittel für Baumaßnahme
21.10.2008	Vorfelbbleuchtung	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
27.10.2008	Heizgerät	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
9.11.2008	Sanierung Landebahn	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
31.10.2008	Umbau Terminal	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
24.11.2008	Wetterbeobachtungssystem	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
24.11.2008	Geräte, Fahrzeuge	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Gesamt 2008		[...]	[...]		[...]	[...]		[...]
2009								
12.08.2009	Landebahn-sanierung	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
2.9.2009	Erstellung DES	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
16.10.2009	Guard Lights	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
19.10.2009	Flugzeugschlepper, Förderband	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Gesamt 2009		[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]

- (30) Ajavahemikul 2000–2009 moodustasid koguinvesteeringud 27 987 281 eurot, samal ajal kui liidumaa otsetoetuste kogusumma oli 21 588 534 eurot. Suurimad üksikinvesteeringud kulusid lennuraja pikendamisele 2001/2003. aastal ([...] eurot), terminali ajakohastamisele 2006. aastal ([...] eurot) ja lennuraja ajakohastamisele 2008/2009. aastal ([...] eurot).
- (31) Tabelis 4 on esitatud asjaomane teave Rheinland-Pfalzi liidumaa / ZEFi tehtud kapitalisüstide kohta FGAZi ning FGAZi-poolse FZG kahjumi katmise kohta.
- (32) Lisaks tuleb märkida, et kui liidumaale ja ZEFi kuulus aastatel 2000–2009 kummalegi 50 % FGAZi aktsiastest ja üldiselt panustasid nad kapitalisüstidesse võrdsel määral, subsideeris liidumaa tegelikult ZEFi osa. Kuni 2005. aasta lõpuni tasus liidumaa lisaks oma 50 % osalusele nõutud kapitalisüstidest 90 % ulatuses ka ZEFi osa. Hiljem vähendas liidumaa seda viimast osakaalu, kõigepealt 2006. aastal 80 %ni ja seejärel alates 2007. aastast 60 %ni. Selle tagajärjel tasus liidumaa FGAZi iga-aastasest kahjumist 95 % (kuni 2005. aastani) ja 80 % (alates 2007. aastast).

Tabel 4

Kapitalisüstid ja äritegevuse tulemused

Aasta	Rheinland-Pfalzi liidumaa/ZEFi kapitalisüstid FGAZi	FGAZi iga-aastased majandustulemused	FZG iga-aastased majandustulemused	FZG intressi-, maksu- ja amortisatsioonieelne kasum
2000	[...]	[...]	[...]	[...]
2001	[...]	[...]	[...]	[...]
2002	[...]	[...]	[...]	[...]
2003	[...]	[...]	[...]	[...]
2004	[...]	[...]	[...]	[...]
2005	[...]	[...]	[...]	[...]
2006	[...]	[...]	[...]	[...]
2007	[...]	[...]	[...]	[...]
2008	[...]	[...]	[...]	[...]
2009	[...]	[...]	[...]	[...]
Kokku	[...]	[...]	[...]	[...]

3.1.2. AMETLIKU UURIMISMENETLUSE ALGATAMISE PÕHJUSED

- (33) Menetluse algatamise otsuses tehakse vahet Zweibrückeni lennujaama taristusse tehtud investeeringute riikliku rahastamise ja lennujaama tegevuskulude riikliku rahastamise vahel.

3.1.2.1. *Taristuinvesteeringud***Abi olemasolu**

- (34) Menetluse algatamise otsuses märgiti kõigepealt, et lennujaama taristusse tehtud investeeringutega seoses on FZG Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses ettevõtja. Otsuses tuletati meelde Leipzigi/Halle kohtuasja⁽¹⁴⁾, milles Üldkohus kinnitas, et üksus, kes ehitab ja käitab lennujaama taristut, kogudes samal ajal kasutajatelt maksu, tegeleb majandustegevusega. Ainsaks erandiks on teatav tegevus, mida on võimalik liigitada avaliku võimu teostamiseks; sellist tegevust loetakse laadilt mittemajanduslikuks ja seega ei kohaldata nende suhtes riigiabi eeskirju. Menetluse algatamise otsuses paluti ühtlasi Saksamaal esitada lisateavet selle kohta, millist tegevust võib liigitada laadilt mittemajanduslikuks.
- (35) Samuti märgiti menetluse algatamise otsuses, et FGAZ ei teinud lennujaamaga seotud toiminguid ise, vaid kandis saadud riiklikud vahendid lihtsalt FZG-le üle. Otsuses nimetati siiski, et FGAZ teostas majandustegevust seoses lennujaama läheduses olevate maatükkidega. Selle tegevuse tõttu leiti menetluse algatamise otsuses, et FGAZ kujutab endast Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses samuti ettevõtjat.
- (36) Arvestades, et investeerimisprojektidele mõeldud otsetoetusi rahastati liidumaa eelarvest ning et FGAZi (ja lõppkokkuvõttes FZGsse) tehtud kapitalisüstid pärinesid liidumaa ja ZEFi riiklikust eelarvest, jõuti menetluse algatamise otsuses järeldusele, et meetmeid rahastati riiklikest vahenditest.

⁽¹⁴⁾ Otsus liidetud kohtuasjades T-443/08 ja T-455/08: Mitteldeutsche Flughafen AG and Flughafen Leipzig Halle GmbH vs. komisjon (edaspidi: „Leipzig/Halle kohtuasi“), (EKL 2011, lk II-1311), eelkõige punktid 93–94, mida kinnitab ka otsus kohtuasjas C-288/11 P: Mitteldeutsche Flughafen AG ja Flughafen Leipzig-Halle GmbH vs. komisjon (2012), ECLI:EU:C:2012:821.

- (37) Vaadeldes küsimust, kas FGAZile ja FZG-le anti eelis, leiti menetluse algatamise otsuses, et riiklikest vahenditest rahastamine ei kujuta endast eelist, kui vahendid andnud avaliku sektori asutus toimib turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtjana. Otsuses märgiti, et Saksamaa ei olnud esitanud tõendeid selle kohta, et riiklike vahendite andmisel toimis ta turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtjana. Pigem oli ilmne, et erinevalt erainvestorist lähtusid avaliku sektori asutused vahendeid andes piirkondlikest ja sotsiaalpoliitilistest kaalutlustest. Kuna seetõttu ei saanud järeldada, et avaliku sektori asutused toimisid turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtjana, jõuti menetluse algatamise otsuses esialgsele järeldusele, et riiklikest vahenditest rahastamisega sai FGAZ/FZG eelise.
- (38) Järgmisena märgiti menetluse algatamise otsuses, et riiklike vahendeid anti ainult FGAZile/FZG-le, mis tähendab, et selline toimimisviis oli olemuselt valikuline.
- (39) Viimaks selgitati menetluse algatamise otsuses, et kuna piirkondlike lennujaamade vaheline konkurents tiheneb, kahjustab igasugune Zweibrückeni lennujaamale antud eelis konkurentsi. Eelkõige viidati otsuses Saarbrückeni lennujaamale, mis asub Zweibrückeni lennujaamast maanteed mööda vaid 39 kilomeetri kaugusel. Pidades lisaks silmas Zweibrückeni lennujaama liiklusprognoose, märgiti menetluse algatamise otsuses ühtlasi, et eelis avaldab tõenäoliselt mõju liikmesriikidevahelisele kaubandusele.
- (40) Kokkuvõttes leiti otsuses, et kuna kõik nõutavad tingimused on täidetud, kujutab taristuinvesteeringute riiklik rahastamine Zweibrückeni lennujaamas endast riigiabi.

Kokkusobivus siseturuga

- (41) Menetluse algatamise otsuses märgiti, et 2005. aasta lennundussuunistes sätestatakse raamistik taristuinvesteeringute riikliku rahastamise kokkusobivuse hindamiseks siseturuga. Selles sätestatakse hulk kriteeriume, mida komisjon peab arvesse võtma, hinnates siseturuga kokkusobivust vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punktile c. 2005. aasta lennundussuuniste punkti 61 kohaselt loetakse selline riiklik rahastamine kokkusobivaks, kui:
- a) taristu ehitamine ja käitamine vastavad selgelt määratletud üldisest huvist lähtuvale eesmärgile (piirkondlik areng, juurdepääs jne);
  - b) taristu on vajalik ja proportsionaalne kindlaksmääratud eesmärgiga;
  - c) taristu pakub piisavaid kasutamise väljavaateid keskmiseks tähtjaks, eelkõige võrreldes olemasoleva taristuga;
  - d) juurdepääs taristule on avatud kõigile võimalikele kasutajatele võrdselt ja mittediskrimineerivalt ning
  - e) kaubavahetuse arengut ei mõjutata määral, mis oleks vastuolus liidu huvidega.
- (42) Peale selle peab lennujaamadele antav riigiabi – nagu igasugune muu riigiabi meede – olema siseturuga kokkusobivuse tagamiseks ergutava mõjuga ning vajalik ja proportsionaalne taotletava õiguspärase eesmärgiga.
- (43) Küsimuses, kas taristu ehitus ja käitamine vastab selgelt määratletud üldisest huvist lähtuvale eesmärgile, märgiti menetluse algatamise otsuses, et Zweibrückeni lennujaama ülesanne on parandada juurdepääsetavust sellele Rheinland-Pfalzi liidumaa osale, kus lennujaam asub. Lisaks tuletati selles meelde Saksamaa märkust, et lennujaam edendab piirkonna majandusarengut. Teisalt tuletati otsuses ka meelde, et lennujaamast alustati kommertslenne alles 2006. aastal ning teised lennujaamad, eelkõige Saarbrückeni lennujaam, asuvad selle vahetus läheduses ja pakuvad ühendusvõimalust piirkonnaga. Viimase märkuse põhjal väljendati menetluse algatamise otsuses kahtlust, kas Zweibrückeni taristu rahastamine riiklikest vahenditest teenib üldisest huvist lähtuvat eesmärki või üksnes dubleerib piirkonnas juba olemasolevat taristut.
- (44) Taristu vajalikkuse ja proportsionaalsuse kohta oli Saksamaa märkinud, et tehtud on vaid investeeringuid, mis olid vajalikud tagamaks, et lennujaam vastab asjaomastele ohutusstandarditele. Siiski märgiti menetluse algatamise otsuses, et Zweibrückeni lennujaam asub Saarbrückeni lennujaamale nii lähedal, et see eeldatavasti konkureerib viimasega. Ka teised lennujaamad võivad Zweibrückeni lennujaamaga otseselt konkureerida, eelkõige kaubaveo või puhkusereiside valdkonnas. Neid asjaolusid arvesse võttes peeti otsuses küsitavaks, kas Zweibrückenis asuv taristu on eespool nimetatud eesmärgi seisukohast vajalik ja proportsionaalne.

- (45) Taristu väljavaadete seoses tuletati otsuses meelde Saksamaa märkust, et reisijate arv kasvab 2015. aastal eeldatavasti ligikaudu 335 000ni ja võib 2025. aastaks ületada 1 000 000. Samuti oli Saksamaa prognoosinud, et Zweibrücken jõuab 2015. aastaks kasumisse. Ent menetluse algatamise otsuses täheldati, et Zweibrückeni lennujaam on alates kommertslendude alustamisest 2006. aastal teeninud üha rohkem kahjumit, mis seab kahtluse alla lennujaama suutlikkuse tulevikus kasumit teenida. Seda kahtlust kinnitab Saarbrückeni lennujaama lähedus, mille tõttu võib tekkida Zweibrückeniga konkurents samade reisijate pärast. Seda silmas pidades väljendati otsuses ebakindlust lennujaama taristu kasutamise väljavaadete suhtes keskmise tähtsaja jooksul.
- (46) Lõpuks seati otsuses küsimuse alla asjaolu, kas kõikidel võimalikel kasutajatel on taristule võrdne ja mittediskrimineeriv juurdepääs. Samuti tõstatati selles küsimus, kas kaubanduse arengut mõjutatakse liidu huvidega vastuolus oleval määral, pidades eelkõige silmas Zweibrückeni lähedust Saarbrückeni lennujaamale.

3.1.2.2. Tegevusabi

Abi olemasolu

- (47) Menetluse algatamise otsuses tuletati kõigepealt meelde, et Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses on nii FGAZ kui ka FZG ettevõtjad. Samuti meenutati selles, et kuna kapitalisüste tegid otse avaliku sektori asutused, kujutavad need endast riigi ressursside ülekandmist ja on seostatavad riigiga. Võttes lisaks arvesse, et tegevusabi vabastab abisaaja mõnest tema äritegevusega seotud kulutusest, andsid kapitalisüstid FGAZile ja FZG-le majandusliku eelise, mida nad tavapärastes turutingimustes ei oleks saanud. Lõpuks tuletati menetluse algatamise otsuses meelde, et tegevusabi võib kahjustada konkurentsi ja liikmesriikidevahelist kaubandust samamoodi nagu taristuinvesteeringute riiklik rahastamine. Otsuses jõuti järeldusele, et FGAZile ja FZG-le kapitalisüstidena antud tegevusabi kujutab endast riigiabi.

Kokkusobivus siseturuga üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid käsitleva otsuse kontekstis

- (48) Saksamaa väitis, et Zweibrückeni lennujaamale tehti ülesandeks osutada üldist majandushuvi pakkuvat teenust ning et tegevusabi on vastavalt üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid käsitlevale 2005. aasta otsusele⁽¹⁵⁾ teavitamiskohustusest vabastatud ja siseturuga kokkusobiv. Olles täheldanud, et Zweibrückeni lennujaam teenindab alla 1 000 000 reisija aastas ja vastab seepärast üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid käsitleva 2005. aasta otsuse artikli 2 lõike 1 punkti d tingimusele, väljendati menetluse algatamise otsuses kahtlust, kas lennujaama käitamine on üldist majandushuvi pakkuv teenus.
- (49) Täpsemalt vaidlustati otsuses Saksamaa väide, et piirkonna regionaal- ja majandusarengu toetamisest piisab kogu lennujaama käitamise liigitamiseks üldist majandushuvi pakkuvaks teenuseks. Menetluse algatamise otsuses rõhutati, et teised lennujaamad teenindavad piirkonda juba hästi ja seega ei ole selge, miks on vaja teha Zweibrückeni lennujaamale ülesandeks osutada lennujaamateenuste kaudu üldist majandushuvi pakkuvat teenust.
- (50) Samuti selgitati otsuses, et kättesaadava teabe alusel ei ole selge, kas üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid käsitleva 2005. aasta otsuse artiklis 4 sätestatud tingimused on täidetud. Lennuliikluse litsentsimise määruse (Luftverkehrs-Zulassungs-Ordnung) paragrahvis 45 sätestatud üldkohustus lennujaama käitada ei vastanud üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid käsitleva 2005. aasta otsuse artiklis 4 loetletud tingimustele ning see kohustus lõppeks igal juhul, kui lennujaam otsustatakse sulgeda. Lisaks leiti, et andmete puudumise tõttu ei saa komisjon hinnata üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid käsitleva 2005. aasta otsuse artikli 5 täitmist.
- (51) Viimaks leiti menetluse algatamise otsuses, et kuna üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid käsitleva 2012. aasta otsusega⁽¹⁶⁾ vabastati teavitamiskohustusest vaid alla 200 000 reisijaga lennujaamadele antav riigiabi, oleks tulnud igasugusest Zweibrückeni lennujaamale alates 31. jaanuarist 2014 antud abist komisjonile teatada, isegi kui see oleks kooskõlas üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid käsitleva 2005. aasta otsusega.

⁽¹⁵⁾ Komisjoni otsus 2005/842/EÜ, 28. november 2005, EÜ asutamislepingu artikli 86 lõike 2 kohaldamise kohta üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid osutavatele ettevõtjatele avalike teenuste eest makstava hüvitisena antava riigiabi suhtes (ELT L 312, 29.11.2005, lk 67).

⁽¹⁶⁾ Komisjoni otsus 2012/21/EL, 20. detsember 2011, Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 106 lõike 2 kohaldamise kohta üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid osutavatele ettevõtjatele avalike teenuste eest makstava hüvitisena antava riigiabi suhtes (ELT L 7, 11.1.2012, lk 3).

Kokkuseobivus siseturuga 2005. aasta lennundussuuniste kontekstis

- (52) Menetluse algatamise otsuses tuletati meelde, et tegevusabi ei ole üldiselt siseturuga kokkuseobiv ja et seda võib erandkorras kokkuseobivaks lugeda vaid rangetel tingimustel. Vastavalt 2005. aasta lennundussuuniste punktile 27 võib siseturuga kokkuseobivaks lugeda vaid tegevusabi lennujaamadele, mis asuvad liidu kõige ebasoodsamates, see tähendab Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkti a kohaldamisalasse kuuluvates piirkondades, ning äärepoolseimates ja väikese rahvastikutihedusega piirkondades. Selles täheldati, et Zweibrückeni lennujaam ei asu üheski sellises piirkonnas, seega ei saa abi lugeda suuniste punkti 27 kohaselt siseturuga kokkuseobivaks.
- (53) Seoses võimalusega pidada tegevusabi kokkuseobivaks vastavalt 2005. aasta lennundussuuniste punktile 4.2, juhiti menetluse algatamise otsuses tähelepanu sellele, et punktis esitatud kokkuseobivuskriteeriumid sarnanevad üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid käsitlevas 2005. aasta otsuses loetletud kriteeriumidega. Et komisjon oli teinud esialgse järelduse, et üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid käsitleva 2005. aasta otsuse tingimused ei ole täidetud, jõudis ta 2005. aasta lennundussuuniste tingimuste puhul samale järeldusele.
- (54) Lõpuks märgiti menetluse algatamise otsuses, et alates 31. jaanuarist 2012 täiendavad 2005. aasta lennundussuuniste punktis 4.2 sisalduvaid eeskirju üldist majandushuvi pakkuvate teenuste 2012. aasta raamistiku⁽¹⁷⁾ sätteid. See tähendab, et riiklikest vahenditest rahastamine, mida reguleeritakse küll üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid käsitleva 2005. aasta otsusega, kuid mitte üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid käsitleva 2012. aasta otsusega, peab alates 31. jaanuarist 2014 vastama nii 2005. aasta lennundussuuniste punkti 4.2 nõuetele kui ka üldist majandushuvi pakkuvate teenuste 2012. aasta raamistiku sätetele.

Kokkuseobivus siseturuga päästmis- ja ümberkorraldamissuuniste kontekstis

- (55) Viimaks tehti menetluse algatamise otsuses märkusi kapitalisüstide võimaliku siseturuga kokkuseobivuse kohta kooskõlas päästmis- ja ümberkorraldamissuunistega⁽¹⁸⁾. Otsuses leiti, et kuna lennujaamast alustati kommertslenne 2006. aastal, võib selle lugeda päästmis- ja ümberkorraldamissuuniste tähenduses uueks ettevõtjaks, välistades seetõttu suuniste kohaldamise. Samuti märgiti otsuses, et esitamata on ümberkorralduskava, mille alusel oleks võinud abi anda.
- (56) Seepärast jõuti kättesaadava teabe alusel järeldusele, et FZG-le/FGAZile antud tegevusabi ei saa lugeda siseturuga kokkuseobivaks.

3.2. VÕIMALIK ABI SEoses PANGALAENUGA JA OSALUSEGA RHEINLAND-PFALZI LIIDUMAA SISEMISES RAHASTAMISVAHENDIS**3.2.1. MEETME ÜSIKASJALIK KIRJELDUS**

- (57) 20. oktoobril 2009 sai FZG Sparkasse Südwespfalzilt [...] miljonit eurot laenu. Intressimääraks oli kokku lepitud 2,05 % aastas kuni 15. oktoobrini 2012, pärast mida võisid pooled tingimuste üle uuesti läbi rääkida. Rheinland-Pfalzi liidumaa andis FZG laenule 100 % garantii ilma hüvitist või tagatist nõudmata.
- (58) Alates 26. veebruarist 2003 on FGAZil ühtlasi õigus osaleda Rheinland-Pfalzi liidumaa rahandusministeeriumi loodud rahalistes vahendites (st rahastamisvahendis). Rahastamisvahend on ettevõtjatele avatud refinantseerimisvahend, mille aktsiatest vähemalt 50 % kuulub liidumaale.
- (59) Maksimaalseks laenusummaks, mida FGAZ võib rahastamisvahendist võtta, määrati alates 2009. aasta 16. jaanuarist 3,5 miljonit eurot, ja 1. oktoobril 2009 suurendati seda 6 miljoni euroni. FGAZil ei pea olema tagatist, intressimääraks kehtestatakse nõudelaenu intressimäär ning laen makstakse tagasi siis, kui FGAZil on likviidseid vahendeid.

⁽¹⁷⁾ Komisjoni teatis „Euroopa Liidu raamistik riigiabi jaoks, mida antakse avalike teenuste eest makstava hüvitisena (2011)” (ELT C 8, 11.1.2012, lk 15).

⁽¹⁸⁾ Komisjoni teatis „Ühenduse suunistes raskustes olevate äriühingute päästmiseks ja ümberkorraldamiseks antava riigiabi kohta” (2004) (ELT C 244, 1.10.2004, lk 2).

- (60) Saksamaa selgituste kohaselt toimib rahastamisvahend järgmiselt: FGAZ taotleb rahastamisvahendist oma likviidsuse tagamiseks raha ja liidumaa annab selle rahastamisvahendist. Intressimäärana kehtivad turupõhised nõudelaenu intressimäärad. Kui rahastamisvahendi enda saldo on negatiivne, täiendab liidumaa seda, võttes turult enda nimel laenu. Lisaks selgitas Saksamaa, et liidumaa kannab kapitaliturul kehtivad tingimused sisuliselt üle rahastamisvahendis osalejatele, pakkudes neile – ettevõtetele, milles liidumaal on enamusosalus – refinantseerimist liidumaa endaga samadel tingimustel.
- (61) Saksamaa märkis, et kuni maini 2006 oli FGAZi saldo rahastamisvahendis kogu aeg positiivne, alles siis muutus see negatiivseks. Saksamaa esitas tabelis 5 toodud andmed FGAZi saldo kohta rahastamisvahendis ajavahemikul 2006–2009.

Tabel 5

FGAZi saldo rahastamisvahendis ajavahemikul 2006–2009

Aasta	Hoiused	Väljavõetud summad	Saldo 31.12 seisuga
2006	[...]	[...]	[...]
2007	[...]	[...]	[...]
2008	[...]	[...]	[...]
2009	[...]	[...]	[...]

3.2.2. AMETLIKU UURIMISMENETLUSE ALGATAMISE PÕHJUSED

3.2.2.1. *Abi olemasolu*

- (62) Menetluse algatamise otsuses märgiti kõigepealt, et Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses on nii FZG kui ka FGAZ ettevõtjad. Järgmisena peeti otsuses ilmselgeks, et tagatis ja rahastamisvahend on seostatavad riigiga ja antud riiklikest vahenditest. Laenu enda kohta küsiti menetluse algatamise otsuses Saksamaalt lisateavet selle kohta, kas asjaolu, et laenu andis riiklik pank *Sparkasse Südwestpfalz*, on seostatav riigiga.
- (63) Et selgitada välja, kas tagatise või rahastamisvahendiga anti FZG-le/FGAZile eelis, kontrolliti menetluse algatamise otsuses turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja kriteeriumi täitmist. Otsuses märgiti, et laenude ja rahastamisvahendiga seoses tuleb hinnata, kas need mõlemad vastavad viitemäärade 2008. aasta teatises⁽¹⁹⁾ sätestatud tingimustele. Et asjaomase viitemäära kohta ei olnud teavet esitatud, palus komisjon esitada Saksamaal kogu vajaliku teabe, et hinnata, kas laen ja rahastamisvahend vastavad viitemäärade 2008. aasta teatises sätestatud tingimustele.
- (64) Rheinland-Pfalzi liidumaa antud garantii puhul nenditi menetluse algatamise otsuses, et seda, kas garantii kujutab endast riigiabi, tuleb hinnata vastavalt teatisele garantiidena antava riigiabi kohta⁽²⁰⁾. Märkides, et teavet ei ole piisavalt, küsiti menetluse algatamise otsuses Saksamaalt kogu teavet, mis on vajalik tagatise hindamiseks garantiidena antavat riigiabi käsitleva teatise kohaselt.
- (65) Võttes seejärel arvesse, et laen, garantii ja rahastamisvahend olid kättesaadavad vaid FGAZile/FZG-le, leiti menetluse algatamise otsuses, et need on valikulised. Samuti väljendati otsuses arvamust, et nii nagu taristu ja tegevusabi riikliku rahastamise puhul, ei ole võimalik välistada, et laen, garantii ja rahastamisvahend kahjustasid konkurentsi.

⁽¹⁹⁾ Komisjoni 12. detsembri 2007. aasta teatis viite- ja diskontomäärade kindlaksmääramise meetodi läbivaatamise kohta (ELT C 14, 19.1.2008, lk 6).

⁽²⁰⁾ Komisjoni teatis EÜ asutamislepingu artiklite 87 ja 88 kohaldamise kohta garantiidena antava riigiabi suhtes (ELT C 155, 20.6.2008, lk 10).

- (66) Kättesaadava teabe alusel jõuti seega menetluse algatamise otsuses järeldusele, et laen, riiklik garantii ja rahastamisvahend kujutavad endast riigiabi Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses. Kõnealuste meetmete võimalikku kokkusobivust siseturuga ei hinnatud.

3.3. RYANAIRI, GERMANWINGSI JA TUIFLY SUHTES LENNUJAAMATASUDE PUHUL KOHALDATUD SOODUSTUSED

3.3.1. MEETME ÜSIKASJALIK KIRJELDUS

- (67) Saksamaa esitatud tasumäärad hakkasid kehtima 1. oktoobril 2005. Tasumäärade kohaselt määratakse maandumistasud õhusõiduki suurima lubatud stardikaalu ja pardal olevate reisijate arvu põhjal. Üle 50 reisijaga regulaarlendude puhul nähakse aga ette summa 6 eurot reisija kohta. Summa hõlmab kõiki lennujaamatasusid, sealhulgas julgestustasu 3,58 eurot.
- (68) Kui teatud tingimused on täidetud, on võimalik pakkuda hulka soodustusi:
- a) uued regulaarlennuühendused: lennujaam annab kõikidele lennuettevõtjatele, kes käitavad Zweibrückenist väljuvat uut lennuliini, 12 kuuks 100 % allahindlust maandumis-, käitlus- ja reisijatasudest, juhul kui uude sihtkohta lennatakse suveperioodil iga päev ja talveperioodil vähemalt kolm korda nädalas. Kui lennuettevõtja hoiab õhusõidukit lennujaamas, võidakse 100 % allahindlust pikendada veel kuueks kuuks;
- b) uued tellimuslennuühendused: lennujaam annab kõikidele lennuettevõtjatele, kes käitavad Zweibrückenist väljuvat uut liini, 100 % allahindlust maandumis-, käitlus- ja reisijatasudelt, kuni reisijate arv jõuab 100 000ni; seega ei ole nende esimese 100 000 reisija eest vaja maksta maandumis-, käitlus- ega reisijatasu. Lennuettevõtja peab lendama uude sihtpunkti suvehooajal iga päev ja talvehooajal vähemalt kolm korda nädalas. Lennuettevõtjatele, kes täidavad teatavaid lisatingimusi – näiteks suurendavad teenuste sagedust 50–100 % võrra kahel järjestikusel suvehooajal ja saavutavad reisijate teatava arvu – pakutakse 100 % lisaallahindlust järgmise 50 000–100 000 reisija pealt.

3.3.1.1. *Germanwingsi makstavad tasud*

- (69) Augustis/septembris 2006 sõlmisid Germanwings ja FZG lepingu Zweibrückeni – Berlin-Schönefeldi liini avamise kohta alates septembrist 2006. Lepinguga nähti ette tasu [...] eurot reisija kohta, mis hõlmas maandumis-, parkimis-, reisija- ja julgestustasu. Tasusid vähendati esimesel tegevusaastal [...] võrra. Alates 16. septembrist 2007 maksis Germanwings [...] eurot reisija kohta, 1. jaanuarist 2008 vähendati tasu [...] euroni reisija kohta. 9. jaanuaril 2011 lõpetas Germanwings Zweibrückenist väljuvate ja sinna saabuvate lendude pakkumise.

3.3.1.2. *TUIFly makstud tasud*

- (70) Saksamaa esitas FZG ja TUIFly vahelise lepingu, mille kohaselt pidi TUIFly maksma kõikide asjaomaste tasude katteks kindlasummalise makse [...] eurot reisija kohta. Siiski märkis Saksamaa hiljem, et TUIFly oli esimese [...] reisija puhul kõikidest tasudest vabastatud. Pärast selle reisijate arvu saavutamist 1. augustil 2010 tasus TUIFly kindlasummalise makse [...] reisija kohta.

3.3.1.3. *Ryanairi makstud tasud*

- (71) Ryanair käitis 28. oktoobrist 2008 kuni 22. septembrini 2009 lennuliini Zweibrücken – London-Stansted. Esimesel tegutsemisaastal leppisid FZG ja Ryanair kokku summas [...]. Vastutasuks kohustus Ryanair teenindama vähemalt [...] reisijat aastas. Saksamaa sõnul tasus Ryanair [...].

3.3.1.4. *Germanwingsile, TUIFlyle ja Ryanairile osutatud teenused*

- (72) Kõik FZG ja eri lennuettevõtjate vahelised lepingud sisaldavad lisateenuseid ja -tasusid käsitlevat jagu. Tabelis 6 on esitatud kõige olulisemate lisateenuste ja nende lennuettevõtjatele kehtestatud hindade võrdlus.

Tabel 6

Lisateenused ja tasud

Teenus	Hind TUIFlyle	Hind Germanwingsile	Hind Ryanairile
Õhus käivitamise seade	[...]	[...]	[...]
Õhusõiduki maapealse toite seade	[...]	[...]	[...]
Õhusõiduki koristamine (tavapärase)	[...]	[...]	[...]
Õhusõiduki koristamine (õise peatuse ajal)	[...]	[...]	[...]
Õhusõiduki jäätõrje	[...]	[...]	[...]
Jäätumisvastane vedelik ja vesi	[...]	[...]	[...]
Tühi seinapind reklaami jaoks	[...]	[...]	[...]
Auto rentimise koht	[...]	[...]	[...]
Pääs angaari ajutiseks tehnohoolduseks	[...]	[...]	[...]
Vähemalt neli pressikonverentsi aastas	[...]	[...]	[...]
Lennujaama poolt ajakirjanikele korraldatud kaks reisi aastas	[...]	[...]	[...]
Arvutid, printerid, telefonid, faksid ja SITA-seadmed	[...]	[...]	[...]

3.3.2. AMETLIKU UURIMISMENETLUSE ALGATAMISE PÕHJUSED

3.3.2.1. *Abi olemasolu*

- (73) Menetluse algatamise otsuses sedastati kõigepealt, et kuna FZG, kes andis eri lennuettevõtjatele allahindlust, on täielikult riigi omandis ja selle kontrolli all, tuleb arvestada, et allahindlust anti eespool nimetatud riigi ressursside arvel. Lisaks võeti arvesse, et riik oli väga tõenäoliselt seotud lepingute tegeliku sõlmimisega eri lennuettevõtjatega ning lennujaama tasumäärad pidi kinnitama asjaomane riiklik järelevalveasutus, mistõttu allahindluse pakkumine eri lennuettevõtjatele oli seostatav riigiga.
- (74) Et vastata küsimusele, kas allahindlus andis asjaomastele lennuettevõtjatele eelise, tuletati menetluse algatamise otsuses meelde, et tuleb hinnata, kas FZG tegutses allahindlust tehes turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtjana. Turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja kriteeriumi täitmiseks tuli tõendada, et allahindluse pakkumise otsus põhineb usaldusväärset majandusloogikale ja suurendab lennujaama kasumlikkust. Peale selle ei võinud tulu, mida lennujaam teenib konkreetse lennuettevõtjaga sõlmitud lepingu pealt, olla väiksem kui lennujaamateenuse osutamise kulu sellele lennuettevõtjale.

- (75) Menetluse algatamise otsuse kohaselt puuduvad märgid sellest, et Saksamaa oleks eeldatavaid kulusid ja kulusid asjaomaste lennuettevõtjatega sõlmitud lepingute kehtivuse jooksul võrrelnud. Saksamaa oli vaid esitanud keskmise ajavahemiku äriplaani aastateks 2011–2015. Sellega seoses kaheldi menetluse algatamise otsuses, kas lennuettevõtjatega sõlmitud lepingutest saadavast tulust piisab, et katta kulud, mis on seotud neile lennujaamasteenuste osutamisega. Otsuses märgiti, et äritegevuse algusest saadik teenis FZG aina suurenevat kahjumit ja lepingud ei sisaldanud teiste lepingute puhul tavalist klauslit, mis võimaldaks FZG-l allahindluse tagasi maksta, kui lennuettevõtjad otsustavad Zweibrückenis tegevuse lõpetada.
- (76) Ühtlasi leiti menetluse algatamise otsuses, et kui Zweibrückeni lennujaam oleks toiminud turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtjana, oleks ta pidanud kaaluma, kas lennujaama sulgemine on vähem kulukas kui selle tegevuse jätkamine. Otsuses paluti Saksamaal esitada teave lennujaama sulgemise kulude kohta võrreldes selle tegevuse jätkamise kuludega. Lõpuks märgiti menetluse algatamise otsuses, et allahindlus näib sisaldavat julgestustasu, mida FZG pidi maksuma julgestusteenuse eest. Otsuses täheldati, et lennuettevõtjatele kehtestatud mis tahes hind, mis ei võimaldanud FZG-l neid kulusid tagasi saada, kujutab endast lennuettevõtjatele antud eelist. Kokkuvõttes väljendati menetluse algatamise otsuses tõsist kahtlust, kas eri lennuettevõtjatele tehtud allahindlus vastab turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhimõttele.
- (77) Arvestades lõpuks sellega, et lennuettevõtjad tegutsevad konkurentsivõimelisel turul ning et iga neile antud eelis võimaldaks neil oma positsiooni sellel turul tugevdada, leiti menetluse algatamise otsuses, et allahindlus kahjustab tõenäoliselt liikmesriikidevahelist kaubandust, samuti kahjustab see või ähvardab kahjustada konkurentsi.
- (78) Menetluse algatamise otsuses jõuti esialgsele järeldusele, et soodustasud kujutavad endast asjaomastele lennuettevõtjatele (Germanwings, TUIFly ja Ryanair) antud riigiabi.

3.3.2.2. *Kokkusobivus siseturuga*

- (79) Menetluse algatamise otsuses hinnati, kas soodustasud võiksid kujutada endast 2005. aasta lennundussuuniste 5. jao kohast siseturuga kokkusobivat stardiabi. Komisjon väljendas oma hinnangus kahtlusi, kas siseturuga kokkusobiva stardiabi eri tingimused on täidetud.
- (80) Eelkõige sedastati otsuses, et:
- a) on kahtlane, kas soodustasud vastavad 2005. aasta lennundussuuniste punkti 79 alapunkti c tingimustele, sest ei ole selge, kas ja kuidas on allahindlus seotud reisijate arvu kasvuga;
  - b) on kahtlane, kas soodustasud vastavad 2005. aasta lennundussuuniste punkti 79 alapunkti d tingimustele, sest ei ole selge, kas allahindlus kahaneb järk-järgult ja on ajaliselt piiratud;
  - c) on kahtlane, kas soodustasud vastavad 2005. aasta lennundussuuniste punkti 79 alapunkti e tingimustele, sest ei ole selge, milliseid kulusid allahindlusega kaetakse;
  - d) on kahtlane, kas soodustasud vastavad 2005. aasta lennundussuuniste punkti 79 alapunkti f tingimustele, sest tundub, et meede ei ole seotud rahastamiskõlblike kuludega;
  - e) on kahtlane, kas soodustasud vastavad 2005. aasta lennundussuuniste punkti 79 alapunkti h tingimustele, sest ei olnud märkigi sellest, et FZG oleks avalikustanud oma kavatsuse teha allahindlust ning pakkunud allahindlust ka teistele lennuettevõtjatele;
  - f) on kahtlane, kas soodustasud vastavad 2005. aasta lennundussuuniste punkti 79 alapunkti i tingimustele, sest abi saanud lennuliinide kasumlikkust käsitlevaid äriplaanid ei olnud kättesaadavaks tehtud ning ei olnud selge, kas konkureerivatele liinidele avaldatakse mingit mõju;

- g) on kahtlane, kas soodustasud vastavad 2005. aasta lennundussuuniste punkti 79 alapunkti j tingimustele, sest nõutava loetelu koostamise kohta puudub teave;
- h) on kahtlane, kas soodustasud vastavad 2005. aasta lennundussuuniste punkti 79 alapunktide k ja l tingimustele ning
- i) on kahtlane, kas soodustasud vastavad 2005. aasta lennundussuuniste punktile 80, sest ei ole selge, kas soodustasud kumuleeruvad teist tüüpi abiga.
- (81) Kokkuvõttes jõudis komisjon esialgsele järeldusele, et soodustasusid ei saa lugeda siseturuga kokkusobivaks stardiabiiks, sest need ei vasta kõikidele 2005. aasta lennundussuuniste 5. jao tingimustele.

3.4. RYANAIRI JA AMSIGA SÕLMITUD TURUNDUSLEPINGUD

3.4.1. MEETME ÜKSIKASJALIK KIRJELDUS

- (82) Ryanairi ja selle tüdarettevõtja AMSiga sõlmiti kaks turunduslepingut. Esimese lepingu alusel, mille sõlmisid Ryanair ja FZG, maksis viimane Ryanairile mitme Ryanairi turundustoimingu eest [...] eurot.
- (83) Teise lepingu sõlmisid 6. oktoobril 2008 Rheinland-Pfalzi liidumaa, mida esindas majandus-, liiklus-, põllumajandus- ja viinamarjakasvatuseministeerium, ning AMS. Selle lepingu poolte hulka ei kuulu ei FGAZ ega FZG. Lepingu alusel tegi AMS mitmesuguseid turundustoiminguid, näiteks paigutas Ryanairi veebisaidile liidumaa määratud veebisaitide linke ja lisas sinna lühikesi tekste Rheinland-Pfalzi liidumaa kohta. Esimesel aastal maksis liidumaa AMSile kokku [...] eurot, teisel aastal oli plaanis teenuseid vähendada ja liidumaa oleks pidanud tasuma [...] eurot.
- (84) Kuna Ryanair lõpetas Zweibrückenist väljuvate ja sinna saabuvate lendude pakkumise vähem kui aasta pärast, öeldi turundusteenuste leping lõpuks üles ning esimese aasta hinda alandati [...]ni kokkulepitud hinnast. Tegelikult tasus Rheinland-Pfalzi liidumaa seejärel AMSile turundusteenuste eest 320 833 eurot. Selgub, et AMS viis ellu kõik kokkulepitud turundustoimingud.

3.4.2. AMETLIKU UURIMISMENETLUSE ALGATAMISE PÕHJUSED

3.4.2.1. *Abi olemasolu*

- (85) Menetluse algatamise otsuses sedastati kõigepealt, et Rheinland-Pfalzi liidumaa maksed AMSile/Ryanairile hõlmavad riigi ressursse ja on seostatavad riigiga. AMSi/Ryanairi osutatud teenuste majanduslikku väärtust ületavas osas kaasneb Rheinland-Pfalzi liidumaa makstud hinnaga riigi ressursside kaotamine.
- (86) Et hinnata, kas turundusteenuste lepingutega anti AMSile/Ryanairile eelis, pidi komisjon taas kord kohaldama turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhimõtet. Ta leidis, et Zweibrückeni lennujaamas oli vaid Ryanair saanud turundustoetust sellises ulatuses, et ilmselgelt ei olenenud maksed mõõdetava mõjuga turundusmeetmetest (näiteks reisijate arvu kasv), ning ei olnud teada, kas AMSi/Ryanairi poolne turundusteenuste osutamine on üldse Rheinland-Pfalzi liidumaa kontrolli all. Lisaks märgiti menetluse algatamise otsuses, et turundusteenuste leping on tihedalt seotud Zweibrückeni – London-Stanstedi liiniga, mistõttu võib seda lugeda selle uue, Ryanairi poolt 2008. aasta oktoobris avatud liini tagantõukajaks. Võttes arvesse, et Ryanair sai turundustegevusest otseselt kasu, jõuti järeldusele, et Ryanair oleks pidanud katma vähemalt osa sellega seotud kuludest. Kokkuvõttes kahtles komisjon, kas Rheinland-Pfalzi liidumaa käitus turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtjana, kui ta andis eelise AMSile/Ryanairile.
- (87) Kuna turundustoetust anti vaid AMSile/Ryanairile, oli selge, et meede on valikuline. Samadel põhjustel, mida rõhutati allahindlusega lennujaamatasude puhul, leiti menetluse algatamise otsuses veel, et meede kahjustab liikmesriikidevahelist kaubandust, samuti kahjustab see või ähvardab kahjustada konkurentsi. Samamoodi leiti selles, et turundustoetus kujutab endast riigiabi Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses.

3.4.2.2. *Kokkusobivus siseturuga*

- (88) Menetluse algatamise otsuses hinnati, kas AMSile/Ryanairile antud turundustoetus võiks kujutada endast 2005. aasta lennundussuuniste 5. jao kohast siseturuga kokkusobivat stardiabi. Komisjon väljendas oma hinnangus kahtlusi, kas siseturuga kokkusobiva stardiabi eri tingimused on täidetud. Põhjused olid sisuliselt samad, mis on loetletud käesoleva otsuse põhjenduses 80, kus käsitleti soodustasude kokkusobivust siseturuga. Samamoodi jõudis ta järeldusele, et turundustoetus ei kujuta endast siseturuga kokkusobivat stardiabi.

4. SAKSAMAA MÄRKUSED

4.1. ZWEIBRÜCKENI LENNUJAAMA KULUDE RIIKLIK RAHASTAMINE RHEINLAND-PFALZI LIIDUMAA JA ZEFI POOLT

4.1.1. TARISTU

4.1.1.1. *Abi olemasolu*

Majandustegevus ja eelis

- (89) Saksamaa ametiasutused meenutasid kõigepealt, et nad ei nõustu komisjoni seisukohaga, mille kohaselt kujutab lennujaamataristu ehitamine majandustegevust. Juhtides tähelepanu sellele, et komisjon viitas peamiselt Üldkohtu otsusele Leipzigi/Halle kohtuasjas, märkis Saksamaa, et selle otsuse suhtes esitatud apellatsioonkaebus on Euroopa Kohtus alles menetluses, jättes oma seisukoha kuni kohtuotsuse tegemiseni enda teada.
- (90) Teiseks väitsid Saksamaa ametiasutused, et riigiabi eeskirjad ei kehti ühegi taristuinvesteeringu kohta, mis oli tehtud enne 2006. aastat, kui Zweibrückeni lennujaam alustas äritegevust. Kuni 2006. aastani kasutati lennujaama vaid üld- ja kaitselennunduse eesmärgil ning Saksamaa ametiasutused väitsid, et lennujaamateenuste osutamine sel otstarbel ei ole majandustegevus. Igal juhul väideti, et Zweibrückeni lennujaama väikesemahulise tegevuse tõttu kuni 2006. aastani (selle ajani ei ületanud reisijate arv aastas kunagi 30 000) ei kahjustanud riiklikest vahenditest rahastamine konkurentsi ega ähvardanud seda kahjustada ega kahjustanud ka liikmesriikidevahelist kaubandust.
- (91) Kolmandaks märkisid Saksamaa ametiasutused, et suurem osa riiklikest toetustest tehtud investeeringuid kuulus avaliku sektori ülesannete hulka. Saksamaa rõhutas, et enamik investeeringuid oli vajalik lennujaama tegevuse ohutuse tagamiseks (eriti kui pidada silmas asjaomase ohutusjärelvalveasutuse korraldust ja pilootide ühenduse Kokpit kaebusi). Seepärast leiti, et kõiki meetmeid, mis on seotud lennujaama tegevuse ohutuse tagamisega, tuleb käsitleda avaliku sektori ülesannetena.
- (92) Saksamaa oli jõuliselt vastu seisukohale, et kõik avalike ülesannete hulka kuuluvad meetmed võivad kas või osaliselt anda kõnealusele lennujaamale eelise juhul, kui rahalisi vahendeid ei anta mittediskrimineerival alusel ka kõikidele teistele liikmesriigi lennujaamadele. Saksamaa väitis, et avaliku sektori ülesannete hulka kuuluvate meetmete rahastamine ei kujuta endast riigiabi, olenemata küsimusest, kas selliste meetmetega seotud kulud peab kandma üks lennujaamadest või kõik lennujaamad. Sellega seoses oleks vaja avaliku sektori ülesannete ühtset tõlgendust, pidades eelkõige silmas, et liikmesriigid määratlevad seda mõistet erinevalt.
- (93) Saksamaa esitas avaliku sektori ülesannetega seoses ajavahemikul 2006–2009 tehtud investeeringute loetelu (võrdluseks: selle ajavahemiku koguinvesteeringud ulatusid 22 476 812 euroni).

Tabel 7

Ülevaade Saksamaa esitatud kuludest, mis on seotud avaliku sektori ülesannetega ⁽²¹⁾

	Meetmed	Kulud	Kogukulud
2006	[...]	[...]	[...]

⁽²¹⁾ Esitatud 27. jaanuaril 2011 Saksamaa märkuste lisana 8.

	Meetmed	Kulud	Kogukulud
2007	[...]	[...]	[...]
	[...]	[...]	
	[...]	[...]	
	[...]	[...]	
2008	[...]	[...]	[...]
	[...]	[...]	
	[...]	[...]	
	[...]	[...]	
	[...]	[...]	
2009	[...]	[...]	[...]
	[...]	[...]	
Kõik kokku	19 707 315 eurot		

- (94) Saksamaa märkis, et tema arvates on Saksamaa lennuohutuse seaduse (*Luftsicherheitsgesetz*) paragrahvi 8 kohased lennujaama ohutusmeetmed, lennujaama ohutut käitamist tagavad meetmed, lennuliiklusseaduse (*Luftverkehrsgesetz*) paragrahvi 27 lõike c punkti 2 kohased lennujuhtimise ja lennuohutuse meetmed, meteoroloogiateenused ja tuletõrjebriigaadi teenused avaliku sektori ülesanded, ükskõik kas neid täidetakse investeeringute või tegevuskulude kaudu.
- (95) Saksamaa väitis, et lennujuhtimise ja lennuohutuse meetmete puhul tuleb nende tegevuse rahastamist vaadelda lennuliiklusseaduse paragrahvi 27 lõike c punkti 2 valguses. Selle sätte kohaselt eristatakse lennujaamu, mille puhul peetakse nimetatud lennuohutuse meetmete rahastamist föderaalset tasemel ohutuse ja transpordipoliitika seisukohast hädavajalikuks, ning teisi, piirkondlikke lennujaamu, mille puhul sellised meetmed ei ole föderaalset seisukohast rangelt vajalikud. Seepärast on põhjendatud, et liidumaa rahastab riiklikult lennujuhtimis- ja ohutusmeetmeid sellistes piirkondlikes lennujaamades nagu Zweibrücken, muidu peaks lennujaam ise neid kulusid kandma. Niisiis moodustab lennujuhtimis- ja -ohutusmeetmete rahastamine Saksamaa arvates kõigil juhtudel osa avaliku sektori ülesannetest, ükskõik kas seda teeb vahetult riik föderaalset tasandil või liidumaa.
- (96) Lisaks ei ole tuletõrjebriigaadide kulud Saksamaa sõnul föderaalset tasandil reguleeritud, vaid need kuuluvad liidumaa pädevusvaldkonda, mistõttu ei rahasta riik tuletõrjebriigaade kõikides lennujaamades. Saksamaa väitis, et erineva kohtlemise põhjused on nii ajaloolised kui ka objektiivsed. Peamiselt on need seotud lennuettevõtjate olemusega, sest väiksemad piirkondlikud lennujaamad ei suuda tuletõrjebriigaadide kindlaksmääratud suuri kulusid tasuda ja nii jäävad need vastava liidumaa kanda.
- (97) Lennuraja renoveerimise kohta märkis Saksamaa, et asjaomased meetmed kuuluvad avaliku sektori ülesannete hulka, sest vajadus nende järele oli pakiline, et tagada Zweibrückeni lennujaama ohutu kasutamine. Saksamaa väitis sellega seoses, et ilma nende meetmeteta ei oleks saanud lennuvälja kasutada isegi sõjaväelisel otstarbel. Seepärast oli renoveerimine vajalik tagamaks, et lennuvälja saab üleüldse kaitse- ja üldlennunduseks kasutada. Seega väidab Saksamaa, et renoveerimiskulud ei ole seotud ainuüksi kommertslenundusega.
- (98) Samas küsimuses väitis Saksamaa, et renoveerimise liigi ja renoveerimiskulude vajalikkuse tingis lennujaama sõjaväeline minevik. Saksamaa sõnul kaasnesid töödega teatavad ohud, sest välistada ei saanud sõjaajast pärit lõhkemata pommide leidmist. Tegelikult kõrvaldati renoveerimise käigus kuuldavasti kaks lõhkemata pommi.

- (99) Muus osas hõlmasid renoveerimistööd muu hulgas lennuraja kohandamist nüüdisaegsete laiusstandarditega, drenaaži, navigeerimis- ja hoiatustulede, tähiste, võrguga paralleelse avariitoiteallika uuendamist ning tara ja ruleerimistee uuendamist. Tulede, tähiste ja ruleerimistee tõstmisega seotud renoveerimistöid nõuti pilootide ühenduse Kokpit kaebustes. Teise suure osa renoveerimistööst moodustas lennujaama julgestussüsteemi ümberkorraldamine, sealhulgas uued tarad, ukSED, videoseire ja sidesüsteem, liuguste, kaablikanalite paigaldamine jne.
- (100) Lõpuks väitis Saksamaa, et Zweibrückeni lennujaama sulgemist ei ole kunagi peetud jätkusuutlikuks võimaluseks, sest lennujaama pidev käitamine oli vajalik sealsete kaitse- ja ülldendude eesmärgil. Lisaks väitis Saksamaa, et lennujaama sulgemist ja lammutamist seostatakse põhjendamatute kuludega, mis ületaksid märkimisväärselt tehtud kulutusi. Siiski ei esitanud Saksamaa sulgemisega seotud kulude prognoosi ega nende kulude võrdlust tegevuse jätkamise kuludega.
- (101) Selles kontekstis väitis Saksamaa, et lennujaamateenuste osutamine kommertslennuettevõtjatele on majanduslikult mõistlik. Saksamaa väitis, et valdavat osa kuludest (taristu jm) tuleb niikuinii kanda, et pakkuda lennujaamateenuseid sõjaväe- ja ülldendude kasutajatele, nii et kommertslendude pakkumine toob kaasa vaid piiratud lisakulutusi, andes samas lisatulu.

Konkurentsi ja kaubanduse kahjustamine

- (102) Saksamaa kinnitas, et Zweibrückeni lennujaama taristu riiklik rahastamine ei kahjusta konkurentsi ega liikmesriikidevahelist kaubandust. Lisaks märkis Saksamaa, et ainuüksi asjaolust, et teised lennujaamad asuvad Zweibrückeni lennujaama lähedal, ei piisa järeldamiseks konkurentsi või kaubanduse kahjustamist. Saksamaa väitis, et Zweibrückeni lennujaam ei konkureeri menetluse algatamise otsuses loetletud lennujaamade, eelkõige Saarbrückeni lennujaamaga.
- (103) Zweibrückeni ja Saarbrückeni lennujaama omavahelise seose kohta leidis Saksamaa, et need kaks lennujaama täiendavad teineteist, mitte ei konkureeri. Saksamaa selgitas, et oma erineva taristu tõttu on lennujaamade omadused erinevad: Saarbrückeni lennujaamas on reisijate jaoks mõeldud taristu (näiteks moodne terminalihoone) kvaliteetsem ning lennujaam keskendub regulaarlendudele ja ärireisijatele; seevastu Zweibrückeni lennujaamal on pikem lennurada suurema koormustaluvusega, mistõttu see sobib paremini raskematele õhusõidukitele, mis lendavad pikematel vahemaadel või veavad kaupa. Saksamaa sõnul keskendub Zweibrückeni lennujaam seetõttu tellimus- ja kaubalendudele.
- (104) Lähtudes Zweibrückeni ja Saarbrückeni vahel täheldatud täiendavusest, teatas Saksamaa, et kavas on kahe lennujaama tihedam koostöö. Edasi selgitas Saksamaa, et mõlemad piirkondlikud valitsused on juba otsustanud tulevikus rohkem koostööd teha ja plaanivad luua kahe asukohaga (Saarbrückenis ja Zweibrückenis) ühise lennujaama („Saar-Pfalzi lennujaam“). Saksamaa sõnul peaks see koostöö tekitama koostoime ja säästma raha. Lõpetuseks rõhutas Saksamaa lennundusteenuste nõudlust piirkonnas (kaks lennujaama koos teenindavad juba 750 000 reisijat aastas), jäädes seisukohale, et vaid Saarbrückeni ja Zweibrückeni lennujaam koos suudavad seda nõudlust korralikult täita, eelkõige seetõttu, et teisi naaberlennujaamu ei saa asenduseks kasutada. Saksamaa sõnul ei konkureeri uus Saar-Pfalzi lennujaam seetõttu naaberlennujaamadega, näiteks Luxembourg, Metz-Nancy-Lorraine'i ja Frankfurt-Hahniga.

4.1.1.2. Kokkusobivus siseturuga

- (105) Saksamaa selgitas, et isegi kui taristumeetmete riiklikku rahastamist loetakse riigiabi, on see kokkusobiv siseturuga, sest see vastab 2005. aasta lennundussuuniste punktis 61 sätestatud tingimustele. Enne iga nõutava elemendi analüüsimist rõhutas Saksamaa, et Zweibrückenisse tehtud taristuinvesteeringud on suhteliselt väikesed võrreldes nendega, mida on loetud siseturuga kokkusobivaks teistes riiklikult rahastatud piirkondlikes lennujaamades, ning need olid ette nähtud vaid olemasoleva sõjaväetaristu ümberkohandamiseks tsiviilkasutuse jaoks.

Taristu ehitamine ja käitamine vastavad selgelt määratletud üldisest huvist lähtuvale eesmärgile

- (106) Esiteks märkis Saksamaa, et taristuinvesteeringute riiklik toetamine vastab selgelt määratletud üldisest huvist lähtuvale eesmärgile: taristuinvesteeringud tehti abi saavasse piirkonda C eesmärgiga parandada piirkonna majandusstruktuuri. Saksamaa juhtis tähelepanu sellele, et liidu vahendeid (mida eraldati alates 1991. aastast programmide Konver I, Konver II ja PERIFRA kaudu) kasutati sõjaväetaristu ümberehitamiseks tsiviilkasutuse jaoks: näiteks rahastati lennujuhtimisüksuse ja lennuraja dreenaži ajakohastamist ja paigaldamist. Saksamaa sõnul ei mõista ta, miks on komisjonil üldisest huvist lähtuva eesmärgi suhtes kahtlusi, kui ta on ise osalenud endise sõjaväelennuvälja ümberehitamise rahastamises.
- (107) Ajaloolist tausta tutvustades selgitas Saksamaa, et Ameerika Ühendriikide relvajõudude taandumine Zweibrückeni lennujaamast 1991. aastal põhjustas Zweibrückeni piirkonnas suuri struktuurseid probleeme, näiteks 20 % töötuse määra Zweibrückeni linnas. Saksamaa väitis, et lennujaama ümberehitamine tsiviillennujaamaks aitab seepärast kaasa eesmärgile luua töökohti ja parandada piirkonna majandustaristut. Lisaks märkis Saksamaa, et lennujaama osutatavad teenused on piirkonnale hädavajalikud ja et piirkonna majandus sõltub suurel määral hõlpsasti juurdepääsetavast lennundustaristust.
- (108) Saksamaa leidis, et ainus põhjus, miks komisjon kahtleb selle kriteeriumi täitmisel, tundub jällegi olevat Saarbrückeni lennujaama lähedus ja tajutud konkurents temaga. Vastuseks viitas Saksamaa taas nende kahe lennujaama vastastikusele täiendavusele, välistades nendevahelise konkurentsi. Lisaks väitis ta, et lähedus teistele piirkondlikele lennujaamadele ei ole oluline seoses küsimusega, kas toetust saanud taristu kattub üldisest huvist lähtuva eesmärgiga. Edasi väitis Saksamaa, et ainus asjassepuutuv tegur on Rheinland-Pfalzi liidumaa huvi, kuivõrd see on seotud üldise huvi teenimisega tema enda territooriumil ja sooviga vältida vajadust tugineda teistes piirkondades asuvale taristule.

Taristu on vajalik ja eesmärgi suhtes proportsionaalne

- (109) Saksamaa selgitas, et taristu on vajalik ja kindlaksmääratud eesmärgiga proportsionaalne. Saksamaa sõnul piirdusid taristuinvesteeringud alati olemasoleva taristu täiendamise ja laiendamisega, ilma et oleks loodud tarbetult mahukaid või kalleid lisarajatisi. Saksamaa rõhutas, et Zweibrückenisse ei ehitata uut lennujaama, vaid endine sõjaväelennujaam ehitatakse lihtsalt ümber tsiviilkasutuseks. Samuti toonitas Saksamaa, et taristu on vajalik töökohtade loomiseks. Tema sõnul loodi kogu Rheinland-Pfalzi liidumaal Zweibrückeni lennujaama olemasoluga otseses või kaudses seoses umbes 5 000 töökohta. Nendest 2 708 loodi otseselt või kaudselt lennujaamas või seda ümbritseval ümberehitataval alal kuni 2011. aastani. Kõnealused töökohad aitasid säästa ka sotsiaalkulusid (25 miljonit eurot aastas) ja teenisid maksutulu. Lisaks väitis Saksamaa, et töökohad on eriti olulised just selles piirkonnas, mille töötuse määr ületab praegu liidumaa keskmist 2 % võrra. Saksamaa märkis, et lennujaama tähtsust piirkonna majandusele tõstetakse esile kahes eksperdiarvamuses ⁽²²⁾.
- (110) Saksamaa rõhutas veel kord, et Saarbrückeni lennujaama lähedus ei vähenda Zweibrückeni taristu vajalikkust ega proportsionaalsust. Saksamaa sõnul on Zweibrückeni taristut tarvis suurtele ja rasketele õhusõidukitele, sest need suudavad maanduda vaid Zweibrückenis, kuna Saarbrückeni lennurada ei ole piisavalt pikk. Lisaks märgib Saksamaa, et ühtlasi pakub Zweibrücken võimalust teha õiseid lende, mis on oluline kaubalendude puhul.

Taristu pakub piisavaid kasutamise väljavaateid keskpikas perspektiivis

- (111) Saksamaa leidis, et keskpikas perspektiivis on taristul piisavad kasutamise väljavaated. Saksamaa rõhutas, et Zweibrückeni lennujaama reisijate arv kasvas 2005. aasta pelgalt 17 732-lt 2011. aastaks 223 165ni. Ta selgitas, et selle kriteeriumi puhul on asjakohane vaid reisijate eeldatav arv ja et asjaomased prognoosid näitavad nõudluse kasvu piirkonnas. Desel Consultingu ja Airport Research GmbH 2009. aasta prognoosile viidates väitis Saksamaa, et 2025. aastaks võib Zweibrückeni lennujaamas oodata reisijate arvu kasvu vähemalt 1 350 000ni.

⁽²²⁾ Prof dr Heuer ja prof dr Klophaus koostöös dr Bersteri ja Wilkeniga, Saksamaa õhuruumi keskus, jaanuar 2006, „Regionalökonomische Bedeutung und Perspektiven des Flugplatzes Zweibrücken“, lk 146; Desel Consulting ja Airport Research Center GmbH, „Fluggast- und Flugbewegungsprognose für den Flughafen Zweibrücken bis zum Jahr 2025“, Gutachten im Auftrag der Flughafen Zweibrücken GmbH, september 2009, lk 85.

- (112) Saksamaa kinnitas veel kord, et Saarbrückeni lennujaama lähedus ei vähendanud Zweibrückeni kasutamise keskmise aja väljavaateid. Ta esitas prognoosi, mille kohaselt võib ka Saarbrückeni lennujaam reisijate arvu suurenemist eeldada ning et kahe lennujaama kavandatav koostöö tagab, et nad ei konkureeri tulevikus samade reisijate pärast.

Võrdne ja mittediskrimineeriv juurdepääs taristule

- (113) Saksamaa väitis, et kõik võimalikud kasutajad pääsevad taristule ligi võrdsel ja mittediskrimineerival viisil. Alates 2005. aastast kohaldatakse tasumäärasid ühtmoodi ja samadel tingimustel kõikide lennujaama kasutajate suhtes. Ehkki Saksamaa märkis, et praktikas lepiti regulaar- ja tellimuslendude puhul kokku mõned kõrvalekalded ametlikest tasumääradest, jäi ta seisukohale, et esimese aasta vähendatud määrasid ja soodustusi pakuti kõikidele lennuettevõtjatele mittediskrimineerival alusel võrreldavate kvootidega.

Kaubavahetuse arengut ei mõjutata määral, mis oleks vastuolus liidu huvidega; vajalikkuse ja proportsionaalsuse üldpõhimõtted

- (114) Saksamaa selgitas, et kaubanduse arengut ei mõjutata määral, mis oleks vastuolus juba esitatud väidetele tugineva üldise huviga. Saksamaa sõnul olid meetmed vajalikud, kuna Zweibrückeni lennujaama ei ole võimalik asendada Saarbrückeni lennujaamaga. Lisaks nentis Saksamaa, et taristuinvesteeringud piirdusid lennujaama ohutu käitamise tagamiseks vajalike meetmetega. Ta rõhutas sellega seoses, et lennuraja ajakohastamine oleks olnud vajalik isegi siis, kui lennujaamas ei oleks kommertslennde alustatud.

4.1.2. TEGEVUSABI

4.1.2.1. *Abi olemasolu*

- (115) Küsimuses, kas lennujaama käitamine on majandustegevus, kordas Saksamaa, et senikaua, kuni lennujaam hakkas 2006. aastal pakkuma kommertslennde, teenis ta vaid üld- ja kaitselennunduse eesmärki. Seepärast märkis Saksamaa, et selle tegevusega seotud lennujaama käitamise rahastamine ei olnud majandustegevus.
- (116) Lisaks väitis Saksamaa, et enamik FZG kahjumist, mille katab kasumi ja kahjumi ülekandmise lepingu alusel FGAZ, tuleneb sellest, et FZG täitis avaliku sektori ülesandeid. Saksamaa sõnul ei saa avalike volituste täitmisega seotud kulude hüvitamine olla riigiabi.
- (117) Kui vaadelda Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõikes 1 esitatud riigiabi määratluse ülejäänud elemente, siis viitas Saksamaa põhjendustele, mida ta oli esitanud selle kohta seoses taristuinvesteeringute meetmetega, väites, et need kehtivad võrdsel määral ka siinkohal.

4.1.2.2. *Kokkusobivus siseturuga*

Üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid käsitlev 2005. aasta otsus

- (118) Saksamaa väitis, et igal aastal FZG kahjumi katmiseks tehtavad maksed vastavad üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid käsitleva 2005. aasta otsuse põhimõtetele. Saksamaa väitis, et lennujaama tegevusluba, mis kohustab teda tegutsema, kujutab endast ülesande andmise akti. Lisaks väitis Saksamaa, et lennujaamale on vähemalt *de facto* tehtud ülesandeks osutada üldist majandushuvi pakkuvat teenust. Isegi kui komisjon leiaks, et ülesande andmise akt puudub, vastaks tegevusabi Saksamaa arvates ikkagi üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid käsitlevate eeskirjade põhimõtetele, mistõttu tuleks seda lugeda siseturuga kokkusobivaks.
- (119) Lisaks lükkas Saksamaa ümber komisjoni väite, et kohustus tegutseda vastavalt lennujaama tegevusloale lõpeb automaatselt lennujaama tegevuse lõpetamisel. Saksamaa väitis, et lennujaamale antud rahaline toetus võimaldab lennujaamal tegevust jätkata ja tänu sellele täita oma tegutsemiskohustust, see tähendab osutada üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid, mis on tehtud talle ülesandeks. Saksamaa väitis lisaks, et rajatise sulgemise vältimine on tegutsemiskohustuse sisu.

- (120) Viidates liikmesriikide ulatuslikule vabadusele määratleda üldist majandushuvi pakkuvaid teenused, juhtis Saksamaa tähelepanu sellele, et tal on õigus omal äranägemisel määratleda lennujaamale üldist majandushuvi pakkuvate teenuste ülesandeks tegemise vajadus ja ulatus. Kuna komisjon oli viidanud Saarbrückeni lennujaama lähedusele, rõhutas Saksamaa taas, et ilma nende kahe lennujaamata kannataks piirkond lennujaamateenuste tõsise alapakkumise all, mis tekitaks vajaduse teha mõlemale lennujaamale ülesandeks osutada üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid.

2005. aasta lennundussuuniste punktid 4.2 ja 4.3

- (121) Saksamaa väitis, et isegi kui tegevusabi ei loetaks üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid käsitleva 2005. aasta otsuse kohaselt teatamiskohustusest vabastatuks, oleks see 2005. aasta lennundussuuniste kohaselt siseturuga kokkusobiv.
- (122) Alguses rõhutas Saksamaa, et suur osa hüvitatud kahjumist tuleneb lennujaama tegevusest, mis kuulub avaliku sektori ülesannete hulka. Lisaks osutas Saksamaa, et kasumi ja kahjumi ülekandmise lepingu alusel ei hüvitata kulusid, mida lennujaama käitaja peab tavaliselt kandma. Ta väitis, et sellega seoses tuleneb suur osa kuludest, mis ei ole seotud avaliku sektori ülesannete hulka kuuluva tegevusega, Zweibrückeni lennujaama ainulaadsest minevikust ja et need ei ole selles tähenduses tavakulud. Saksamaa märkis, et lennujaamal on kohustus pakkuda üldlennundusteenuseid ning ta pidi tegema olemasoleva sõjaväetaristu ümberehitamiseks kulutusi.
- (123) Igal juhul väitis Saksamaa, et 2005. aasta lennundussuuniste punktide 4.2 ja 4.3 tingimused on *de facto* täidetud. Eelkõige väitis Saksamaa, et kuna hüvitatakse vaid tegelikud kulud, võib ülemääraste hüvitiste maksmise välistada.

4.2. VÕIMALIK ABI SEOS PANGALAENUGA JA OSALUSEGA RHEINLAND-PFALZI LIIDUMAA SISEMISE RAHASTAMISVAHENDIS

- (124) Pangalaenuga seoses märkis Saksamaa, et laenu andnud Sparkasse Südwestpfalz tegutseb tavalise kommerts pangana ja tegutses sellena ka laenu andes, nii et laenu andmise otsus ei ole seostatav riigiga. Lisaks väitis Saksamaa, et laenu võttes võrdles FZG eri pankade pakkumisi ning Sparkasse laenu vastas turutingimustele.
- (125) Liidumaa antud laenu 100 % garantii kohta märkis Saksamaa, et äris on tavaline, kui aktsionär tagab oma tütarettevõtjate võetud laene. Igal juhul väitis Saksamaa, et laenu kasutati üksnes lennuraja ajakohastamiseks, mida nõudsid turvakaalutlused ja mis seega kuulus avaliku sektori ülesannete hulka. Kuna laenust rahastatava meetme suhtes ei kehtinud seega riigiabi eeskirjad, väitis Saksamaa, et liidumaa antud garantii ei ole samuti abi. Lõpuks väitis Saksamaa, et isegi kui leitaks, et garantii suhtes kehtivad riigiabi eeskirjad, ei antud FZG-le eelist, sest tagatud laenu intressimäär oli ikkagi kõrgem kui FGAZile antud võrreldavatel laenudel, mis ei olnud tagatud.
- (126) Sisemise rahastamisvahendi kohta väitis Saksamaa, et liidumaa sisemine rahastamisvahend on ema- ja tütarettevõtjate vahel tavapäraselt kasutatav rahastamismehhanism. Saksamaa väitis, et need rahalised vahendid kujutavad endast liidumaa 2002. aastal loodud rahastamisvahendit. Rahastamisvahendis võivad osaleda liidumaa asutused ja fondid ning kõik eraõigusega reguleeritud ettevõtjad, milles liidumaa kuulub üle 50 %. Saksamaa selgitas, et rahastamisvahendi konto igapäevast saldot haldab liidumaa Landeshauptkasse.
- (127) Saksamaa sõnul ei rahastata rahastamisvahendit otse liidumaa eelarvest, vaid osalejate ülejäävatest summadest. Lisaks selgitab Saksamaa, et rahastamisvahendis ülejäävad summad investeeritakse kapitaliturgudel; samamoodi tasakaalustatakse puudujääki kapitaliturgudel võetud laenudega. Seega oli Saksamaa arvamusel, et rahastamisvahendist ei antud toetust riigi ressursside kaudu ja samuti ei ole see seostatav riigiga.
- (128) Saksamaa juhtis tähelepanu sellele, et isegi kui rahastamisvahendist kasu saavatel ettevõtjatel ei nõuta tagatist, peab liidumaa nende üle järelevalvet ning FGAZi enamusaktsionärina võib liidumaa nõuda alati tagatist.

- (129) Saksamaa arvates on majanduslikult mõistlik, et emattevõtja võimaldab tütarettevõtjatel end rahastada määrade alusel, mis on võrreldavad emattevõtjale endale – praegusel juhul Rheinland-Pfalzi liidumaale – pakutavate määradega. Saksamaa sõnul ei saa rahastamisvahendist pärit vahendeid seetõttu võrrelda klassikalise laenuga. Lõpuks väidab Saksamaa, et liidumaa ei ole kandnud oma tavalisest eelarvest vahendeid rahastamisvahendisse, vaid on hankinud kapitali vajaduse korral turult.
- (130) Väites, et laen, garantii ega rahastamisvahend ei kujuta endast riigiabi, ei esitanud Saksamaa argumente nende kokkusobivuse kohta siseturuga.

4.3. RYANAIRI, GERMANWINGSI JA TUIFLY SUHTES LENNUJAAMATASUDE PUHUL KOHALDATUD SOODUSTUSED

- (131) Saksamaa märkis, et Zweibrückeni lennujaama ja eri lennuettevõtjate vahelised lepingud ei hõlmanud riigiabi, sest need ei olnud üleüldse riigiga seostatavad. Saksamaa väitis, et läbirääkimine lepingute üle ja nende sõlmimine oli FZG vastutusel, kuuludes puhtalt tema äriliste ülesannete hulka. Kui lepinguid FZG nõukoguga arutati, osales Rheinland-Pfalzi liidumaa Saksamaa sõnul selles vaid kaudselt oma FGAZI nõukogusse kuuluvate esindajate kaudu. Veel väitis Saksamaa, et liidumaa ei osalenud otseselt üheski lennuettevõtjatega peetud läbirääkimises allahindluste teemal. Viimaks märkis Saksamaa, et seostatavus riigiga ei saanud tuleneda asjaolust, et tasumäärad pidi lennuliikluse litsentsimise määruse paragrahvi 43a kohaselt kinnitama järelevalveasutus – see on üldine regulatiivne nõue, mida kohaldatakse ühtmoodi nii riiklike kui ka eralennujaamade suhtes.
- (132) Lisaks oli Saksamaa arvamusel, et eri lennuettevõtjatele võimaldatud allahindlused ei andnud neile valikulist eelist, sest allahindlus olid võrdselt kättesaadav kõikidele huvitatud lennuettevõtjatele. Saksamaa märkis, et allahindlus oleks andnud valikulise eelise vaid juhul, kui see ei oleks olnud mittediskrimineerival viisil kättesaadavad ja kui üks lennuettevõtja oleks maksnud ilma objektiivse põhjendusest teistest kõrgemat või madalamat tasu.
- (133) Saksamaa sõnul oli allahindluse andmine FZG jaoks majanduslikult põhjendatud, sest see võimaldas lennuettevõtjatel end sisse seada lennujaamas, mis alles hakkas kommertslendudega tegelema. Saksamaa väitis, et allahindlust andes jagas lennujaam uue liini siseseadmisega seotud riski enda ja lennuettevõtjate vahel, võimaldades mõlemal poolel samal ajal reisijate arvu kasvust kasu saada. Saksamaa kinnitas, et ilma allahindluseta ei oleks lennuettevõtjad tahtnud Zweibrückenis tegutsema hakata.
- (134) Saksamaa väitis, et lennuettevõtjatele pakutud allahindlust tuleb vaadelda võimalusena teenida FZG-le lisatulu, sest lennujaama käitamise püsikulud (üld- ja kaitselennuteenuste osutamiseks) tuli niikuinii kanda, samal ajal kui uute lennuettevõtjate teenindamine toob kaasa vaid väga väikesed uued muutuvkulud. Kuna uute lennuettevõtjate teenindamisega ei kaasnenud Saksamaa sõnul märkimisväärsed lisanduvaid kulud, ei olnud vaja koostada eelnevaid äriplaane määramaks, kas lennuettevõtjaga sõlmitud leping suurendab kasumlikkust.
- (135) Saksamaa sõnul ei ole vähendatud lennujaamatasud valikulised, sest neid anti mittediskrimineerival alusel. Seepärast oli Saksamaa arvamusel, et konkurentsi ei kahjustata. Saksamaa väitis, et lennuettevõtjatel ei olnud võimalik nende tasude alusel turul tugevamini kanda kinnitada.
- (136) Väites, et eri lennuettevõtjatele antud allahindlus ei kujuta endast riigiabi, ei esitanud Saksamaa põhjendusi nende kokkusobivuse kohta siseturuga.

4.4. RYANAIRI JA AMSIGA SÕLMITUD TURUNDUSLEPINGUD

- (137) Saksamaa rõhutas, et liidumaa ja AMSi vahel sõlmitud turunduslepingud ei sõltu FZGst. Saksamaa väitis, et turunduslepingute mõte oli osta turuhinnaga turundusteenuseid, mille abil reklaamitaks eelkõige Rheinland-Pfalzi liidumaad turismi- ja majandustegevuse sihtkohana. Kuna turundusteenuste leping ei olnud mõeldud konkreetselt lennujaama reklaamimiseks, ei olnud Saksamaa sõnul turundusmeetmete ja reisijate arvu vahel seost. Saksamaa väitis, et turundusmeetmetega reklaamiti juhuslikult ka Zweibrückeni lennujaama.

- (138) Toonitades, et turundusteenuste lepingut sõlmides ostis liidumaa lihtsalt turuhinnaga turundusteenuseid, märkis Saksamaa, et turundusleping ei hõlmanud riigiabi ning seda ei tule 2005. aasta lennundussuuniste kohaselt hinnata lennuettevõtjale kasu toova abimeetmena.

5. HUVITATUD ISIKUTE MÄRKUSED

5.1. RYANAIR

5.1.1. LENNUJAAMATASUDE ALLAHINDLUS

- (139) Ryanair väitis, et FZG võimaldatud allahindlus mitmele lennuettevõtjale ei hõlmanud riigiabi, sest see vastas turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhimõttele. Esiteks väitis Ryanair, et turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhimõtte kohaldamisel lennujaama ja lennuettevõtjate suhetele tuleks vaid küsida, kas leping suurendab lennujaama kasumlikkust. Ryanair leidis, et kogu taristut ja püsivaid tegevuskulusid tuleks käsitleda pöördumatute kuludena. Hinnates, kas leping oli vastavuses turumajanduse tingimuses tegutseva ettevõtja põhimõttega, peaks komisjon Ryanairi sõnul seega arvesse võtma üksnes lennujaama lisanduvaid kulusid, mis on otseselt seotud lennujaamasteenuste pakkumisega kõnealusele lennuettevõtjale, ja uurima, kas lepingust tulenev kogutulu kaalub need lisanduvad kulud üles. Sellega seoses rõhutas Ryanair, et seoses Ryanairi ja FZG vahelise lepinguga ei kantud ühtki taristukulu ning seetõttu ei saanud neid lugeda kõnealuse lepinguga lisanduvateks kuludeks.
- (140) Teisalt väitis Ryanair tulusid hinnates, et komisjon peab arvesse võtma ka võrgu välismõju, mille avaldumist oleks võinud eeldada, kui FZG ja Ryanair sõlmisid 2008. aastal teenuselepingu. Ryanair kinnitas, et võrgu välismõju lõpuks ei avaldunud, seda ei olnud võimalik ette näha ning seetõttu ei ole see oluline.
- (141) Lisaks selgitas Ryanair, et allahindlusega ei eelistatud valikuliselt Ryanairi. Ryanair väitis, et esimeseks tegevusaastaks võimaliku allahindluse pakkumisel tunnistati suurt äririski, mille Ryanair võttis, hakates korraldama aastaringseid regulaarlande tollal tundmatusse lennujaama. Ryanairi sõnul ei oleks tal Zweibrückeni puhul olnud mõistlik sellist äririski ilma soodustussüsteemita võtta.
- (142) Lisaks väitis Ryanair, et sama võimalus anti ka kõikidele teistele lennuettevõtjatele, mis tähendab, et lennujaama teenindustasude allahindlust pakuti esimeseks tegevusaastaks kõikidele lennuettevõtjatele, kes tegid algust uute Zweibrückenist väljuvate lennuliinidega. Eelkõige rõhutas Ryanair, et tema leping FZGga sisaldas klauslit, milles sätestati, et „(k)äesoleva lepingu sõlmimine ei välista teiste lepingute sõlmimist. Pooled nõustuvad, et Ryanairile lepingu kohaselt antud tingimused on läbipaistvalt ja mittediskrimineerivalt kättesaadavad ka kõikidele teistele lennuettevõtjatele, kes soovivad lennujaamas samas mahus tegutseda”⁽²³⁾.
- (143) Igal juhul väitis Ryanair, et tema ja FZG vahelised lepingud ei saa hõlmata riigiabi, sest need ei ole seostatavad riigiga. Ryanair väitis, et tõendid, mida komisjon kasutas riigiga seostatavuse tõendamiseks, ei ole piisavad, sest need võivad kajastada avaliku sektori asutuste huvi lennujaama ärisuhete ja tuleviku vastu, kuid ei tõenda avaliku sektori asutuste tegelikku osalemist FZG läbirääkimistel ja lepingutes Ryanairiga.
- (144) Lisaks esitas Ryanair mitu Oxera koostatud märkust ja professor Damien P. McLoughlini tehtud analüüsi.

Oxera märkus 1. Turupõhiste võrdlusaluste kindlaksmääramine turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja kriteeriumide täitmise võrdleva analüüsi teel. Ryanairi riigiabi juhtumid, Ryanairi jaoks koostanud Oxera, 9. aprill 2013.

- (145) Oxera ei pidanud korrektseks komisjoni arusaama, mille järgi tunnistatakse vastuvõetavaks ainult uurimiseluse lennujaamaga samas teeninduspiirkonnas asuvad võrreldavad lennujaamad.

⁽²³⁾ Ryanairi ja FZG vahel 22. septembril 2008 sõlmitud lennujaamasteenuste lepingu punkt 3.

- (146) Oxera väitis, et võrreldavatest lennujaamadest saadud turupõhised võrdlushinnad ei ole mõjutatud ümbritsevatele lennujaamadele antud riigiabist. Seetõttu on võimalik laias laastus määrata kindlaks turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja kriteeriumide täitmise turupõhine võrdlusalus.
- (147) Selle põhjuseks on järgmised asjaolud:
- väljaspool riigiabi valdkonda kasutatakse turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja kriteeriumide täitmise võrdlevaid analüüse laialdaselt;
  - ettevõtjad mõjutavad üksteise hinnakujundusotsuseid üksnes ulatuses, milles nende tooted on vastastikku asendavad või täiendavad;
  - sama teeninduspiirkonna lennujaamad ei pruugi üksteisega konkureerida ja esitatud aruannetes kasutatud võrdluslennujaamad konkureerisid oma teeninduspiirkonnas riiklike lennujaamadega ainult piiratud ulatuses (alla 1/3 võrdluslennujaamade teeninduspiirkonna kommertslennujaamadest on täielikult riigi omandis ja neist ühegi suhtes ei toimu praegu riigiabiga seotud uurimist (2013. aasta aprilli seisuga));
  - isegi kui võrdluslennujaamad puutusid kokku samas teeninduspiirkonnas asuvate riigi omanduses olevate lennujaamade pakutava konkurentsiga, võib olla põhjust arvata, et nad käituvad kooskõlas turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhimõttega (näiteks kui on tegemist suure eraosalusega või kui lennujaama haldab eraettevõtja);
  - turumajanduse tingimustes tegutsevad lennujaamad ei kehtesta lisanduvast kulust madalamaid hindu.

Oxera märkus 2. Turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja kriteeriumide täitmise kasumlikkuse analüüsi aluspõhimõtted. Ryanairi riigiabi juhtumid, Ryanairi jaoks koostanud Oxera, 9. aprill 2013.

- (148) Oxera väitis, et kasumlikkuse analüüsis, mille Oxera tegi komisjonile esitatud aruannetes, järgitakse põhimõtteid, mida rakendaks mõistlik erasektori investor, ja kajastatakse komisjoni pretsedentides ilmnenuid arusaama.
- (149) Kasumlikkuse analüüsi aluspõhimõtted on järgmised:
- hindamine tehakse kasvumeetodil;
  - eelnev äriplaan ei ole tingimata vajalik;
  - ülekoormuseta lennujaama puhul on sobiv hinnakujundusmeetod ühe kassa põhimõte;
  - arvesse tuleks võtta ainult neid tuluseid, mis on seotud tegutseva lennujaama majandustegevusega;
  - arvesse tuleks võtta lepingu kogukestust, kaasa arvatud selle pikendamised;
  - lepingute kasumlikkuse hindamiseks tuleks tulevased rahavood diskonteerida;
  - Ryanairi poolt lennujaamadega sõlmitud lepingute kasumlikkuse suurenemist tuleb hinnata sisemise tulumäära hinnangu põhjal või nüüdispuhasväärtusel põhinevate näitajate alusel.

Professor Damien P. McLoughlini analüüs. Kaubamärgi kujundamine: miks ja kuidas peaksid väikesed kaubamärgid investeerima turundusse. Koostatud Ryanairile, 10. aprill 2013.

- (150) Dokumendi eesmärk oli teha kindlaks ärioloogika, millel põhinevad piirkondlike lennujaamade otsused osta AMSilt reklaami veebisaidil Ryanair.com.
- (151) Dokumendis väideti, et väga tugevaid, tuntud ja harjumuspäraselt kasutatavaid lennujaamu on palju. Nõrgemad konkurendid peavad oma äri laiendamiseks üle saama tarbijate staatilisest ostukäitumisest. Väiksemad piirkondlikud lennujaamad peavad leidma viisi oma kaubamärgisõnumi pidevaks edastamiseks võimalikult laiale publikule. Traditsioonilised turunduskommunikatsiooni vormid nõuavad nende ressurssidest suuremaid kulutusi.

Oxera märkused 3 ja 4. Kuidas tuleks kasumlikkuse analüüsis käsitleda AMSi kokkuleppeid osana turuosalise kriteeriumist? 17. ja 31. jaanuar 2014

- (152) Ryanair esitas oma konsultandi Oxera lisaaruanded. Nendes arutles Oxera põhimõtete üle, mida tuleks lennuettevõtja väitel osana turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja kriteeriumi täitmisest arvesse võtta ühelt poolt Ryanairi ja lennujaamade lennujaamateenuste lepingute ning teiselt poolt AMSi ja samade lennujaamade turundusteenuste lepingute kasumlikkuse analüüsis ⁽²⁴⁾. Ryanair rõhutas, et need aruanded ei muuda kuidagi tema varem esitatud seisukohta, et lennujaamateenuste lepinguid ja turundusteenuste lepinguid tuleks turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja kriteeriumi täitmise hindamisel analüüsida eraldi.
- (153) Aruannete kohaselt tuleks AMSi kokkulepetest tulenev kasum lisada tuluna kasumlikkuse ühisanalüüsi, samal ajal kui AMSi kulutused tuleks arvata kulude hulka. Selleks soovitati aruannetes kohaldada kasumlikkuse ühisanalüüsis rahavoopõhist metoodikat, mis tähendab, et lennujaamade kulutusi AMSile võiks käsitleda lisanduvate tegevuskuludena.
- (154) Aruannetes rõhutati, et turundustegevus aitab luua ja toetada kaubamärgi väärtust, mis ei tekita mõju ja kasu mitte ainult kokkuleppe ajaks, vaid ka pärast selle lõppemist. See oleks nii eriti juhu, kui seetõttu, et Ryanair on sõlminud lepingu lennujaamaga, seavad teised lennuettevõtjad end lennujaamas sisse, mis omakorda meelitab sinna asuma rohkem kauplusi ja toob seega lennujaamale rohkem lennundusvälist tulu. Ryanair leiab, et kui komisjon hakkab tegema kasumlikkuse ühisanalüüsi, tuleb seda kasu arvesse võtta, käsitledes AMSi kulutusi lisanduvate tegevuskuludena, ilma AMSi makseteta.
- (155) Veel väljendab Ryanair arvamust, et lennujaamateenuste lõppedes eeldatud suurenevale kasumile tuleks lisada jääkväärtus, et võtta arvesse pärast lepingu lõppemist loodud väärtust. Jääkväärtust võib kohandada vastavalt uuenumise tõenäosusele, mõõtes eeldust, et kasum püsib pärast Ryanairiga sõlmitud lepingu lõppemist, või kui teiste lennuettevõtjatega lepitakse kokku sarnased tingimused. Ryanair leidis, et siis oleks võimalik arvutada välja nii AMSiga sõlmitud kokkuleppe kui ka lennujaamateenuste lepinguga ühiselt loodud tulude alumine piir, kajastades kasumi suurenemise ebakindlust pärast lennujaamateenuste lepingu lõppemist.
- (156) Selle arusaama täiendamiseks esitati aruannetes tulemuste kokkuvõtte uuringutest, mis käsitlesid turunduse mõju kaubamärgi väärtusele. Uuringutes tõdetakse, et turundus võib toetada kaubamärgi väärtust ja aidata luua kliendibaasi. Aruannete kohaselt suurendab lennujaama puhul turundustegevus veebisaidil Ryanair.com eeskätt kaubamärgi nähtavust. Veel leiti aruannetes, et väiksemad piirkondlikud lennujaamad, kes soovivad suurendada oma õhuliiklust, võivad seetõttu AMSiga turundusteenuste lepingu sõlmimise kaudu oma kaubamärgi väärtust iseäranis palju suurendada.
- (157) Lõpuks osutati aruannetes, et kapitalisatsioonimeetodile tuleb eelistada rahavoopõhist meetodit, mille puhul AMSi pakutud turundusteenuste kulutusi käsitleti immateriaalse vara (see tähendab kaubamärgi väärtuse) kapitalikuludena ⁽²⁵⁾. Kapitalisatsioonimeetodi puhul võetakse arvesse ainult turunduskulude seda osa, mis on seostatav lennujaama immateriaalse varaga. Turunduskuludid käsitletakse immateriaalse vara kapitalikuludena ja need arvatakse seejärel kokkuleppe kestuse ajaks maha, võttes arvesse jääkväärtust lennujaamateenuste lepingu ettenähtud lõppemise ajal. Sellise meetodi puhul ei võetaks arvesse Ryanairiga sõlmitud lennujaamateenuste lepingu toel lisanduvat kasumit, samuti on raske välja arvutada immateriaalse vara väärtust seoses kaubamärgi kulude ja vara kasutamise ajaga. Rahavoogude meetod on sobivam kui kapitalisatsioonimeetod, sest viimane ei hõlma lennujaamale avalduvat positiivset mõju, mis eeldatavasti tekib Ryanairiga lennujaamateenuste lepingu allkirjastamise tulemusena.

⁽²⁴⁾ Oxera „How should AMS agreements be treated within the profitability analysis as part of the market economy operator test?” (Kuidas tuleks kasumlikkuse analüüsis käsitleda AMSi kokkuleppeid osana turuosalise kriteeriumist?), koostatud Ryanairi jaoks, 17. jaanuar 2014.

⁽²⁵⁾ Oxera „How should AMS agreements be treated within the profitability analysis as part of the market economy operator test? – Practical application” („Kuidas tuleks kasumlikkuse analüüsis käsitleda AMSi kokkuleppeid osana turuosalise kriteeriumist? Praktiline rakendamine”), koostatud Ryanairi jaoks, 31. jaanuar 2014.

5.1.2. TURUNDUSTEENUSTE LEPINGUD

- (158) Ryanair rõhutas, et AMSi turundusteenuste lepingud erinevad Ryanairi lepingutest lennujaamadega ning neid tuleks hinnata eraldi, sest neid ei saa lugeda üheks ja samaks abisaajaks. Lepingute üle peeti läbirääkimisi sõltumatult, need olid seotud eri teenustega ja neil ei olnud mingit omavahelist seost, mis õigustaks nende käsitamist väidetava riigiabi ühise meetmena. Turundusteenuse lepingu sõlmimine AMSiga ei ole tingimus, mis peab olema täidetud, et Ryanair saaks käitada lennujaamast väljuvaid ja lennujaama saabuvaid liine. Ryanair rõhutas, et AMSi turundusteenuste leping sõlmiti lennujaama kaasomanikuga – ministeeriumiga – ning lennujaam sai sellest kasu, kuid leping ei olnud mõeldud täituvusteguri või tootluse parandamiseks Ryanairi liinidel.
- (159) Turundustegevuse väärtuse kohta väitis Ryanair, et reklaamipind Ryanairi veebisaidil on napp ja selle järele on suur nõudlus ka muude äriühingute hulgas peale lennujaamade. Ryanairi sõnul mõistavad nüüd isegi tavalennuettevõtjad oma veebisaitide turunduslikku ja reklaamialast väärtust. Ryanair märkis, et lennujaamad otsustavad kaubamärgi kujundada enda reklaamimise teel veebisaidil Ryanair.com või teiste lennuettevõtjate saitidel. Lisaks nentis Ryanair, et kaubamärgi tuntuse kasv võib lennujaamadele kasu tuua mitmel vastastikku tugevdaval ja täiendaval viisil. Zweibrückeni lennujaam on rahvusvahelisel tasandil märksa vähem tuntud kui Pariisi või Heathrow' lennujaam ning seetõttu peab ta oma kaubamärgi tuntuse parandamiseks ja saabuvate reisijate arvu maksimeerimiseks investeerima reklaami. Ryanair jõudis järeldusele, et liidumaal oli AMSiga turundusteenuste lepingu sõlmimiseks kaks ajendit: esiteks Zweibrückeni lennujaama 50 % kaasomanikuna puhtalt äriine põhjus; teiseks osa tema kohustusest edendada turismi ja ärivõimalusi liidumaal. Seepärast on Ryanair arvamusel, et liidumaa ostis väärtuslikke turundusteenuseid turuhinnaga.

5.2. LENNUJAAMA TURUNDUSTEENUSED (AMS)

- (160) AMS leidis, et vastupidiselt menetluse algatamise otsuses väidetule ei peaks komisjon pidama FZG lepingut Ryanairiga ja liidumaa turundusteenuste lepinguid AMSiga omavahel seotuks, vaid pigem kaheks eraldi äritehinguks. AMS kinnitas, et ta on Ryanairi tütarettevõtja, kellel on oma tegelik äriine eesmärk ja kes on asutatud sellise tegevuse arendamiseks, mis ei kuulu Ryanairi põhitegevuse hulka. AMS selgitas, et Ryanair kasutab teda vahendajana oma veebisaidil reklaamipinna müümiseks. Edasi väitis AMS, et AMSi turundusteenuste lepingud lennujaamadega räägitakse läbi ning sõlmitakse Ryanairi ja samade lennujaamade vahel sõlmitavatest lepingutest põhimõtteliselt eraldi. AMS väitis, et AMSi ja liidumaa vahelise lepinguga ei anta Ryanairile eelist; Ryanair ei survesta oma partnereid AMSiga turundusteenuste lepinguid sõlmima ning Ryanair tegutseb nendel liinidel, mis viivad AMSiga turundusteenuste lepingu sõlminud lennujaama, üldiselt samamoodi kui nendel, mis viivad ilma sellise lepinguta lennujaamadesse.
- (161) Lisaks teatas AMS, et turundusteenuseid ostes toimis FZG kooskõlas turumajanduse tingimustes tegutseva investori põhimõttega, sest reklaam veebisaidil Ryanair.com kujutab endast liidumaa jaoks väidetavalt suurt reaalselt väärtust ning et AMSi küsitud hind oli kõnealuste teenuste turuhind. AMS väitis, et hinnad, millega AMS reklaamipinda pakub, ja ostetava reklaamipinna maht ei tekita avaliku ja erasektori reklaamiosõtjate vahel diskrimineerimist. Veel nentis AMS, et väidetavalt konkureerivad avaliku ja erasektori asutused omavahel juurdepääsu nimel veebisaidi Ryanair.com piiratud reklaamipinnale. See tähendab AMSi sõnul, et AMSi kokkulepped riigile kuuluvate lennujaamadega ei saa hõlmata riigiabi, sest AMS võiks veebisaidi pinda sama lihtsalt müüa võrreldava hinna eest ka eraettevõtjale.
- (162) Samuti rõhutas AMS, et väikesel piirkondlikul lennujaamal on igati mõistlik osta turundusteenuseid AMSilt. AMS nentis, et sellistel lennujaamadel on tavaliselt vajadus suurendada oma kaubamärgi tuntust ja et reklaam lennuettevõtja veebisaidil võib suurendada kasumlikumate välisreisijate arvu (välisreisijad toovad rohkem lennundusega mitteseotud tulu kui väljalendavad reisijad, kes on pärit piirkonnast, kus lennujaam asub). AMS rõhutas, et liidumaa ei tegutsenud üksnes lennujaama käitaja kaasomanikuna, kellel on otsene huvi oma kaubamärgi kuvandit tugevdada ja tulu suurendada, vaid ka asutusena, kellele on antud ülesanne edendada turismi ja ärivõimalusi Rheinland-Pfalzi liidumaal eri vahendite, eelkõige reklaami abil.

5.3. GERMANWINGS

- (163) Taustaks selgitas Germanwings lühidalt, miks ta üldse otsustas Zweibrückenist lende alustada. Ta ütles, et valis Saarbrückeni asemel Zweibrückeni selle parema lennuraja pärast, juhtides tähelepanu sellele, et Saarbrückeni lennuraja topograafia on keerukas. Samuti selgitab ta, et 2006. aastal, kui Germanwings otsustas Zweibrückenist väljuvaid lende alustada, oli seal parem instrumentaalmaandumissüsteem (CAT-süsteem) ja lennuaeg Berliini oli veidi lühem. Germanwings väitis, et kuna Berliini liin ei andnud kasumit, otsustas ta oma teenuste pakkumise Zweibrückenist 2011. aastal lõpetada.
- (164) Germanwings kinnitas esiteks, et tema lepingud FZGga ei sisalda riigiabi, sest see ei ole seostatav riigiga. Ta väitis, et poliitikute pressiteated ei saa näidata riigi osalust nende lepingute üle peetavatel läbirääkimistel või nende sõlmimisel ning et kohustust lasta tasumäärad lennuliikluse litsentsimise määruse paragrahvi 43a kohaselt järelevalveasutusel kinnitada ei kohaldata üksiklepingute suhtes.
- (165) Teiseks väitis Germanwings, et eri lepinguid sõlmides tegutses FZG nagu turumajanduse tingimustes tegutsev ettevõtja. Ta rõhutas, et turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhimõte ei keela investoril lühikest aega kahjumit teenida, vaid et see võib olla tavapärase äristrateegia kasumi teenimiseks keskmise või pika aja vältel. Germanwingsi arvates kajastub menetluse algatamise otsuses arusaam, et lennujaam ei tohi kehtestada tasusid, mis ei kata tema kulusid. See arusaam tuleneb väidetavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklist 102 ja seda kohaldatakse ainult konkurentsioiguse kontekstis, nii et seda ei tohiks kohaldada riigiabi juhtumite suhtes.

5.4. TUIFly

- (166) Taustaks selgitas TUIFly kõigepealt, miks ta viis tegevuse Saarbrückeni lennujaamast üle Zweibrückeni lennujaama. TUIFly sõnul asus ta Zweibrückeni lennujaama Saarbrückeni lennujaama ohutusprobleemide pärast. TUIFly väitis, et halva ilma korral ei saanud täislastis TUIFly B737-800 tüüpi õhusõidukid Saarbrückeni lennujaama taristu ja topograafiliste tingimuste tõttu lennujaamas korralikult maanduda, mistõttu need õhusõidukid olid sunnitud suunduma Zweibrückeni lennujaama juba enne sealse äritegevuse alustamist. TUIFly sõnul põhjustasid need ümbersuunamised peale viivituse ja reisijatele tekitatud ebamugavuse lennuettevõtjale lisakulusid ja korralduslikke probleeme. TUIFly väitis, et tõsised ohutusprobleemid Saarbrückeni lennujaamas ei võimaldanud tal seal jätkusuutlikult tegutseda ja üleminek Zweibrückeni lennujaama oli vältimatu. Lisaks märkis TUIFly, et Saarbrückeni lühikese lennuraja tõttu ei suutnud mõned täislastis lennukid startida, seepärast pidi keskmise pikkusega lende (näiteks Kanaari saartele) alustama pooltühjade kütusepaakidega ja tankimiseks tuli peatuda Hispaanias või Portugalis.
- (167) TUIFly väitis, et tema leping FZGga ei hõlma riigiabi ja et TUIFly makstavad tasud vastavad turumääradele. TUIFly märkis, et Zweibrückeni lennujaamas ja seda ümbritseval alal valitsevad sellised tingimused, et Zweibrückenist väljuvate lendude kasumlikuks käitamiseks on lennuettevõtjal vaja madalaid lennujaamatasusid. Eelkõige nimetas TUIFly Zweibrückeni lennujaama reisijataristu olukorda, lennujaama suunduvate ja sealt väljuvate sobivate ühistranspordivahendite (raudtee) puudumist, lennujaama paiknemist väikese ostujõuga piirkonnas, lennuraja algselt kehva olukorda, meeskonna majutamise võimaluste puudumist jne. Samuti väitis TUIFly, et erinevalt Saarbrückeni lennujaamast (või mõnest muust lennujaamast, kus TUIFly tegutseb) ei ole Zweibrückeni lennujaamal tollikontrolli, mille tõttu peab TUIFly tasuma tollimaksu [...] kuni [...] eurot lennu kohta. TUIFly sõnul on tegemist lisakuluga ligikaudu [...] eurot reisija kohta ja see suurendab TUIFly tegevuskulude kogusummat üle [...] euro aastas.

6. SAKSAMAA MÄRKUSED KOLMANDATE ISIKUTE MÄRKUSTE KOHTA

6.1. MÄRKUSED RYANAIRI MÄRKUSTE KOHTA

- (168) Saksamaa väljendas heameelt selle üle, et Ryanairi märkused kinnitavad Saksamaa seisukohta, mille kohaselt ei ole Zweibrückeni lennujaam ega Zweibrückeni lennujaamas tegutsevad lennuettevõtjad saanud riigiabi. Samuti nõustus Saksamaa, et Rheinland-Pfalzi liidumaa ja AMSi vahelist lepingut tuleb hinnata FZG ja Ryanairi vahelisest lepingust eraldi, et esimesel on liidumaa jaoks tegelik väärtus ning et leping sõlmiti turuhinnaga. Eelkõige rõhutas Saksamaa turismi tähtsust piirkonna jaoks, väites, et AMSiga sõlmitud lepingu eesmärk on edendada turismi.

6.2. MÄRKUSED AMSI MÄRKUSTE KOHTA

- (169) Kuivõrd AMS kinnitas Saksamaa seisukohta, et AMSi ja Rheinland-Pfalzi liidumaa vaheline leping ei hõlma riigiabi, loobus Saksamaa üksikuid märkusi põhjalikult kommenteerimast.

6.3. MÄRKUSED GERMANWINGSI MÄRKUSTE KOHTA

- (170) Oma vastuses Germanwingsi märkustele piirdus Saksamaa Germanwingsi esitatud mitme faktilise soovitusel kommenteerimisega. Eelkõige rõhutas ta, et erinevalt sellest, mida Germanwings tõenäoliselt oletas, ei olnud Zweibrückeni ega Saarbrückeni vahel konkurentsi; selle asemel pidasid need kaks lennujaama teineteist vastastikku täiendavaks. Saksamaa väitis, et lennuettevõtja otsus valida üks või teine lennujaam on selle ettevõtja strateegilise otsuse tulemus, mida Saksamaa ei saa kommenteerida.

7. HINDAMINE

- (171) Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 kohaselt „on igasugune liikmesriigi poolt või riigi ressurssidest ükskõik missugusel kujul antav abi, mis kahjustab või ähvardab kahjustada konkurentsi, soodustades teatud ettevõtjaid või teatud kaupade tootmist, siseturuga kokkusobimatu niivõrd, kuivõrd see kahjustab liikmesriikidevahelist kaubandust“.
- (172) Asutamislepingu artikli 107 lõikes 1 sätestatud kriteeriumid on kumulatiivsed. Et teha kindlaks, kas kõnealune meede kujutab endast riigiabi ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses, peavad olema täidetud kõik eespool osutatud tingimused. Rahaline toetus peab eelkõige
- olema saadud riigilt või riigi ressurssidest;
  - soodustama teatud ettevõtjaid või teatud kaupade tootmist;
  - kahjustama või ähvardama kahjustada konkurentsi ja
  - kahjustama liikmesriikidevahelist kaubandust.

7.1. ZWEIBRÜCKENI LENNUJAAMA KULUDE RIIKLIK RAHASTAMINE RHEINLAND-PFALZI LIIDUMAA JA ZEFI POOLT

7.1.1. ABI OLEMASOLU

7.1.1.1. *Majandustegevus ja ettevõtja mõiste*

- (173) Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt peab komisjon kõigepealt kindlaks tegema, kas FGAZ ja FZG on ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses ettevõtjad. Ettevõtja mõiste tähistab igasugust majandustegevusega seotud üksust, sõltumata selle üksuse õiguslikust vormist ja rahastamisviisist⁽²⁶⁾. Majandustegevus on tegevus, mis seisneb mingil turul kaupade või teenuste pakkumises⁽²⁷⁾.
- (174) Leipzigi/Halle kohtuasjas kinnitas Euroopa Kohus, et lennujaama käitamine äritegevuse eesmärgil ja lennujaama taristu ehitus kujutavad endast majandustegevust⁽²⁸⁾. Kui lennujaama käitaja on seotud majandustegevusega, pakkudes tasu eest lennujaamateenuseid, olenemata oma õiguslikust vormist või rahastamisviisist, on tegemist majandustegevusega Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses ning seetõttu saab Euroopa Liidu toimimise lepingu riigiabi käsitlevaid eeskirju kohaldada riigilt või riigi ressurssidest lennujaama käitajale antud eeliste suhtes⁽²⁹⁾.

⁽²⁶⁾ Otsus kohtuasjas C-35/96: komisjon vs. Itaalia (EKL 1998, lk I-3851); otsus kohtuasjas C-41/90: Höfner ja Elser (EKL 1991, lk I-1979); otsus kohtuasjas C-244/94: Fédération Française des Sociétés d'Assurances vs. Ministère de l'Agriculture et de la Pêche (EKL 1995, lk I-4013); otsus kohtuasjas C-55/96: Job Centre (EKL 1997, lk I-7119).

⁽²⁷⁾ Otsus kohtuasjas 118/85: komisjon vs. Itaalia Vabariik (EKL 1987, lk 2599); otsus kohtuasjas 35/96: komisjon vs. Itaalia (EKL 1998, lk I-3851).

⁽²⁸⁾ Leipzigi/Halle kohtuotsus, eelkõige punktid 93–94; kinnitatud otsusega kohtuasjas C-288/11 P: Mitteldeutsche Flughafen ja Flughafen Leipzig-Halle vs. komisjon (2012), ECLI:EU:C:2012:821; vt ka otsus kohtuasjas T-128/89: Aéroports de Paris vs. komisjon (EKL 2000, lk II-3929), kinnitatud otsusega kohtuasjas C-82/01P: Aéroports de Paris vs. komisjon (EKL 2002, lk I-9297) ja otsusega kohtuasjas T-196/04: Ryanair vs. komisjon („Charleroi kohtuotsus“) EKL 2008, lk II-3643).

⁽²⁹⁾ Otsus liidetud kohtuasjades C-159/91 ja C-160/91 Poucet vs. AGF ja Pistre vs. Cancave (EKL 1993, lk I-637).

- (175) Kui võtta vaatluse alla hetk, millest alates lennujaama ehitamine ja käitamine muutus majandustegevuseks, siis tuleb komisjon meelde, et lennundussektori turujõudude järkjärguline areng ei lase kindlaks määrata täpset kuupäeva. Euroopa Kohus on aga tunnistanud lennujaamategevuse olemuse arenemist ning Leipzigi/Halle kohtuasjas otsustas Üldkohus, et alates 2000. aastast ei saa enam välistada riigiabi eeskirjade kohaldamist lennujaamataristu rahastamise suhtes. Seega tuleb alates Aéroports de Paris' kohtuotsuse kuupäevast (12. detsember 2000) ⁽³⁰⁾ käsitada lennujaamataristu käitamist ja ehitamist riigiabi kontrolli alla kuuluva majandustegevusena.

Sama majandusüksus

- (176) Enne FGAZi ja FZG tegevuse laadi analüüsimist tuleb komisjon aga meelde, et kahte eraldi juriidilist üksust võidakse käsitada riigiabi eeskirjade kohaldamisel ühe majandusüksusena. Sel juhul peetakse seda majandusüksust asjaomaseks ettevõtjaks.
- (177) Euroopa Kohus on sedastanud: „Mõistet” ettevõtja „tuleb mõista konkurentsioiguses majandusüksusena isegi siis, kui see koosneb õiguslikult mitmest füüsilisest või juriidilisest isikust” ⁽³¹⁾. Selle kohta on kohus otsustanud, et majandustegevust saab ühiselt ellu viia mitu üksust, mis teatavatel tingimustel moodustavad majandusüksuse ⁽³²⁾.
- (178) Et määrata kindlaks, kas mitu üksust moodustavad majandusüksuse, uurib Euroopa Kohus kontrollosaluse või funktsionaalsete, majanduslike või orgaaniliste sidemete olemasolu ⁽³³⁾.
- (179) Siinsel juhul on komisjon arvamusel, et FGAZ ja FZG on nii tihedalt seotud, et neid tuleb riigiabi eeskirjade seisukohast käsitada ühe majandusüksusena. Esiteks tuleb meelde tuletada, et FZG on 100 % FGAZi omanduses olev tütarettevõtja, mis annab FGAZile aktsionäride koosoleku kaudu kontrolli FZG üle. Peale selle on FGAZ ja FZG seotud kasumi ja kahjumi ülekandmise lepingu kaudu, mis tähendab Saksamaa sõnul, et neid kahte üksust koheldakse Saksa maksuõiguse seisukohast ühe majandusüksusena. FZG nõukogu liikmed on tema põhikirja kohaselt alati samad mis FGAZi nõukogu liikmed. Mõlema ettevõtja, FGAZi ja FZG juhatuse määrab ametisse ettevõtte nõukogu (mis, nagu öeldud, on mõlema üksuse puhul ühesugune). Tegelikult oli [...] kogu asjaomase aja jooksul nii FGAZi kui ka FZG tegevjuht (lisaks määrati teine tegevjuht ametisse vaid FZGs, aga mitte FGAZis). Seepärast esindas FZGs, mille ainuaktsionär oli FGAZ, aktsionäride koosolekul FGAZi selle ainsa tegevjuhina [...].
- (180) Tegelikult on kättesaadava teabe põhjal näha, et Zweibrückeni lennujaama käsitlevaid olulisi otsuseid tehakse pidevalt FGAZi tasandil, misjärel antakse juhiseid FZG-le. Saksamaa edastatud teave otsustusprotsessi kohta, mis puudutas lennuraja ajakohastamist 2008/2009. aastal, oli juhendavat laadi. Lennuraja ajakohastamise otsus võeti kõigepealt vastu FGAZi nõukogus. Seejärel tegi FGAZi aktsionäride koosolek FGAZi juhatusele ülesandeks kutsuda kokku FZG aktsionäride koosolek. FGAZi juhatuse esindas seejärel FZG aktsionäride koosolekul FGAZi ainuaktsionärina ja tegi FZG juhatusele ülesandeks FGAZi otsus lennuraja ajakohastamise kohta ellu viia.
- (181) Kokkuvõttes leiab komisjon, et FGAZi ja FZG sidemed on piisavalt tihedad, et kohelda neid kaht üksust sama majandusüksusena. Eelkõige on FZG majanduslikult ja juriidiliselt FGAZist täielikult sõltuv ning tal puudub oma äritahe. Liidu riigiabi käsitlevate õigusaktide kohaldamise eesmärgil on FGAZi/FZG seetõttu üks ettevõtja.

⁽³⁰⁾ Leipzigi/Halle kohtuasi, punktid 42 ja 43.

⁽³¹⁾ Otsus kohtuasjas C-170/83: Hydrotherm (EKL 1984, lk I-2999, punkt 11). Vt ka otsust kohtuasjas T-137/02: Pollmeier Malchow vs. komisjon (EKL 2004, lk II-3541, punkt 50).

⁽³²⁾ Ühist majandustegevust hinnatakse tavaliselt üksustevaheliste funktsionaalsete, majanduslike ja orgaaniliste sidemete olemasolu analüüsidest. Vt näiteks otsus kohtuasjas C-480/09 P: AceaElectrabel Produzione SpA vs. komisjon, (EKL 2010, lk I-13355, punktid 47–55); otsus kohtuasjas C-222/04: Ministero dell'Economia e delle Finanze vs. Cassa di Risparmio di Firenze SpA ja teised (EKL 2006, lk I-289, punkt 112).

⁽³³⁾ Otsus kohtuasjas C-480/09 P: Acea Electrabel Produzione SpA vs. komisjon (EKL 2010, lk I-13355, punktid 47–55); otsus kohtuasjas C-222/04: Cassa di Risparmio di Firenze SpA ja (EKL 2006, lk I-289, punkt 112).

Majandustegevus

- (182) FGAZ/FZG ehitab, haldab ja käitab Zweibrückeni lennujaama. FGAZ/FZG pakub lennujaamateenuseid ja võtab kasutajatelt – kommerts- ning üldlennundusettevõtjalt – lennujaamataristu kasutamise eest tasu, rakendades seeläbi taristut ärielistel eesmärkidel. Põhjendustes 174–175 viidatud pretsedendiõiguse kohaselt tuleb seega järeldada, et FGAZ/FZG oli alates Aéroports de Paris' kohtuotsuse kuupäevast (see tähendab 12. detsembrist 2000) seotud majandustegevusega.
- (183) Sellega seoses rõhutab komisjon, et FGAZi/FZG majandustegevus ei saanud alguse alles kommertslendude alustamisega Zweibrückenis 2006. aastal.
- (184) Esiteks on Saksamaa märkusest selge, et Zweibrücken oli juba varem (edutult) proovinud lennujaama kommerts-lennuettevõtjaid meelitada, mis näitas kavatsust sellele turule minna.
- (185) Teiseks viiks arvamus, et lennujaama ehitamine ja käitamine on majandustegevus vaid juhul, kui kommerts-lennuettevõtjad on edukalt kohale meelitatud, ebarahuldava järelduseni: taristu ehituseks või laiendamiseks tehtavaid ettevalmistustöid ei ole põhjust lahutada taristu edasisest ärielist kasutusest; tegelikult tuleb arendustegevuse laad määrata vastavalt sellele, kas ehitatud taristu edasine kasutus kujutab endast majandustegevust⁽³⁴⁾. Üldkohus kinnitas Leipzigi/Halle kohtuasjas tehtud otsuses, et lennujaama käitamine on majandustegevus ja lennujaamataristu ehitamine on selle lahutamatu osa.
- (186) Lõpuks tuleb märkida, et lennujaamateenuste osutamine üldlennunduse otstarbel on samuti majandustegevus. Sama kehtib tasuliste lennujaamateenuste osutamise kohta sõjaväeliste kasutajatele⁽³⁵⁾. Seepärast oli FGAZ/FZG majandustegevusega seotud juba enne 2006. aastat.
- (187) Seetõttu järeldatakse, et alates 12. detsembrist 2000 oli FGAZ/FZG seotud majandustegevusega ning ta kujutas endast ühe majandusüksusena ettevõtjat Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses.

Avaliku sektori ülesanded

- (188) Kuna FGAZ/FZG tuleb seega ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses lugeda ettevõtjaks, siis peab meenutama, et mitte kogu lennujaama omaniku ja käitaja tegevus ei pruugi olla majanduslikku laadi⁽³⁶⁾.
- (189) Euroopa Kohus⁽³⁷⁾ on leidnud, et tegevus, mis kuulub harilikult riigi kui avaliku võimu teostaja pädevusse, ei ole laadilt majanduslik ja selle suhtes ei kohaldata riigiabi eeskirju. Sellisteks tegevusvaldkondadeks võivad olla näiteks lennundusjulgestus, lennujuhtimine, politsei ja tolli tegevus, tuletõrje, meetmed, mis on vajalikud tsiviillennunduse kaitsmiseks õigusvastase sekkumise eest, ning investeringuid, mis on seotud eespool nimetatud tegevuse elluviimiseks vajaliku taristu ja seadmetega⁽³⁸⁾.
- (190) Seetõttu ei kujuta avaliku sektori ülesannete hulka kuuluva tegevuse või taristuga vahetult seotud tegevuse rahastamine endast üldiselt riigiabi⁽³⁹⁾. Lennujaama puhul peetakse üldjuhul mittemajanduslikuks selliseid tegevusvaldkondi nagu lennujuhtimine, politsei ja tolli tegevus, tuletõrje, meetmed, mis on vajalikud tsiviillennunduse kaitsmiseks õigusvastase sekkumise eest, ning investeringuid, mis on seotud eespool nimetatud tegevuse elluviimiseks vajaliku taristu ja seadmetega⁽⁴⁰⁾.

⁽³⁴⁾ Leipzigi/Halle kohtuasja punkt 95. Vt ka sarnane otsus kohtuasjas C-205/03 P: FENIN vs. komisjon (EKL 2006, lk I-6295, punkt 26).

⁽³⁵⁾ Vt FGAZi nõukogu 2. oktoobri 2006. aasta koosoleku protokoll, milles öeldakse, et lennujaam saab sõjaväeliste kasutajatele teenuste osutamise eest tasu.

⁽³⁶⁾ Otsus kohtuasjas C-364/92: SAT Fluggesellschaft vs. Eurocontrol (EKL 1994, lk I-43).

⁽³⁷⁾ Otsus kohtuasjas C-118/85: komisjon vs. Itaalia (EKL 1987, lk 2599, punktid 7 ja 8) ja otsus kohtuasjas C-30/87: Bodson/Pompes funèbres des régions libérées (EKL 1988, lk 2479, punkt 18).

⁽³⁸⁾ Otsus kohtuasjas C-343/95: Cali & Figli vs. Servizi ecologici porto di Genova (EKL 1997, lk I-1547); komisjoni 19. märtsi 2003. aasta otsus N309/02; komisjoni otsus N438/02, 16. oktoober 2002, abi Belgia sadamavaldajatele ametiülesannete täitmiseks (EÜT C 284, 21.11.2002).

⁽³⁹⁾ Komisjoni 19. märtsi 2003. aasta otsus N309/02.

⁽⁴⁰⁾ Vt eelkõige otsus kohtuasjas C-364/92: SAT Fluggesellschaft vs. Eurocontrol (EKL 1994, lk I-43, punkt 30), ja otsus kohtuasjas C-113/07 P: Selex Sistemi Integrati vs. komisjon (EKL 2009, lk I-2207, punkt 71).

- (191) Kuid majandustegevusega tingimata seotud mittemajandusliku tegevuse riiklik rahastamine ei tohi kaasa tuua lennuettevõtjate ja lennujaamade käitajate vahelist põhjendamatut diskrimineerimist. Kohtupraktikast ilmneb, et kui riigiasutused vabastavad ettevõtjad nende majandustegevusega lahutamatu seotud kuludest, on tegu eelise andmisega ⁽⁴¹⁾. Seega, kui kõnealuses õigussüsteemis on tavaline, et lennuettevõtjad või lennujaama haldajad kannavad teatavate teenustega seotud kulusid, kuid samal ajal ei pea mõni samu teenuseid osutav lennuettevõtja või lennujaama haldaja neid kulusid kandma, võivad viimased saada eelise, isegi kui neid teenuseid peetakse iseenesest mittemajanduslikuks. Seepärast on vaja lennujaama käitaja suhtes kohaldatavat õigusraamistikku analüüsida, et hinnata, kas selle õigusraamistiku kohaselt peavad lennujaamade käitajad või lennuettevõtjad kandma kulusid, mis on seotud mõne olemuselt mittemajandusliku, kuid nende majandustegevusega kaasneva tegevusega.
- (192) Saksamaa märkis, et avaliku sektori ülesannete hulka kuuluvaks tuleb pidada kulusid, mis tulenevad järgmisest tegevusest (kas investeerimiskulud või tegevuskulud): lennujaama ohutusmeetmed vastavalt lennuohutuse seaduse paragrahvile 8, lennujaama ohutut käitamist tagavad meetmed, lennujuhtimise ja lennuohutuse meetmed vastavalt lennuliiklusseaduse paragrahvi 27 lõike c punktile 2, meteoroloogiateenused ja tuletõrjebriigaadi tegevus.
- (193) Komisjon on seisukohal, et lennuohutuse seaduse paragrahvi 8 kohaseid meetmeid, lennuliiklusseaduse paragrahvi 27 lõike c punkti 2 kohaseid meetmeid (sealhulgas meteoroloogiateenuseid) ning tuletõrjebriigaadi teenust saab põhimõtteliselt ning vastavalt allpool põhjenduses 195 jj esitatud analüüsile lugeda tegevuseks, mis kuulub avaliku sektori ülesannete hulka.
- (194) Pelgalt ohutu käitamisega seotud meetmete puhul on komisjon aga seisukohal, et lennujaama ohutu käitamine on lennujaama käitamisega seotud majandustegevuse tavaline osa ⁽⁴²⁾. Pärast üksikmeetmete ja -kulude lähemat ülevaatamist leiab komisjon, et lennujaama ohutu käitamise tagamiseks mõeldud meetmed ei kujuta endast tegevust, mis kuulub avaliku sektori ülesannete hulka. Iga ettevõtja, kes soovib lennujaama käitada, peab tagama ohutuse sellistel rajatistel nagu lennurada ja perroonid.
- (195) Õigusraamistikuga seoses on Saksamaa teatanud, et ei ole ühtegi õigusnormi, millega pandaks tuletõrjebriigaadidega seotud kulud rangelt lennujaama käitaja õlule. Veelgi enam – komisjon märgib, et tuletõrjebriigaadi kulude hüvitamine kuulub liidumaa õiguspädevusse ja need kulud hüvitavad tavaliselt asjaomased piirkondlikud ametiasutused. Kulud hüvitatakse vaid nende katmiseks vajalikus ulatuses.
- (196) Lennujuhtimise ja meteoroloogiateenuste kohta märgib komisjon, et lennuliiklusseaduse paragrahvi 27 lõigete d ja f kohaselt kannab sama seaduse paragrahvi 27 lõikes c kirjeldatud kulud mitme konkreetse lennujaama puhul riik. Ehkki komisjonil ei ole käesoleval juhul vaja otsustada, kas säte annab eelise nendele lennujaamadele, mis saavad riigi vahenditest kasu vastavalt lennuliiklusseaduse paragrahvi 27 lõigetele d ja f, on selge, et seadusega kohustatakse kõiki teisi lennujaamu asjaomaseid kulusid ise kandma. Seepärast tuleb lugeda lennujuhtimise ja meteoroloogiateenustega seotud kulud tavalisteks tegevuskuludeks vähemalt nendes lennujaamades, mida lennuliiklusseaduse paragrahvi 27 lõigetes d ja f ei käsitleta.
- (197) Lennuohutuse seaduse paragrahvi 8 kohaste meetmete puhul ilmneb, et Saksamaa arvates võivad kõiki nende meetmetega seotud kulusid rahastada riigiasutused. Komisjon märgib aga, et lennuohutuse seaduse paragrahvi 8 lõike 3 kohaselt võib hüvitada vaid lennuohutuse seaduse paragrahvi 8 lõigetes 1 ja 2 loetletud tegevuse elluviimiseks vajalike ruumide ja rajatiste soetamise ja hooldamise kulusid. Kõik muud kulud peab katma lennujaama käitaja. Ulatuses, milles FGAZI/FZG riiklik rahastamine vabastas ta kuludest, mida ta oleks pidanud lennuohutuse seaduse paragrahvi 8 lõike 3 kohaselt muidu ise rahastama, ei ole see riiklik rahastamine seega vabastatud liidu riigiabi eeskirjadele vastavuse kontrollist.

⁽⁴¹⁾ Vt muu hulgas otsus kohtuasjas C-172/03: Wolfgang Heiser vs. Finanzamt Innsbruck (EKL 2005, lk I-1627, punkt 36) ja viidatud kohtupraktika.

⁽⁴²⁾ Komisjoni 20. veebruari 2014. aasta otsus riigiabi SA.35847 kohta (2012/N) – Tšehhi Vabariik – Ostrava lennujaam, *Euroopa Liidu Teatajas* veel avaldamata, põhjendus 16.

Järeldus avaliku sektori ülesannete kohta

- (198) Eespool esitatud kaalutluste valguses leiab komisjon, et väidetavalt avaliku sektori ülesannetega seotud investeerimis- ja tegevuskulude kohta oleks kohane teha täpsemad järeldused.
- (199) Aastatel 2000–2009 kantud tegevuskulude suhtes nõustub komisjon sellega, et tuletõrjebriigaadide kulud liigituvad avaliku sektori ülesannete täitmise kuludeks, kui nende hüvitamine piirdub rangelt nende tegevuse jaoks vajaliku rahastamisega. Seoses lennuohutuse seaduse paragrahvi 8 kohaste meetmete kuludega on komisjon seisukohal, et avaliku sektori ülesannete täitmise kuludeks liigituvad ainult need, mille hüvitamiseks on lennujaama käitajal õigus lennuohutuse seaduse paragrahvi 8 lõike 3 alusel. Seoses lennujuhtimis- ja -ohutusmeetmetega ning meteoroloogiateenustega vastavalt lennuliiklusseaduse paragrahvi 27 lõike c punktile 2 ning märkides, et Zweibrücken ei ole üks nendest lennujaamadest, mille asjakohast vajadust oleks föderaalvalitsus lennuliiklusseaduse paragrahvi 27 lõike d punkti 1 ja lõike f punkti 1 kohaselt tunnistanud, leiab komisjon, et lennujuhtimis- ja -ohutusmeetmetega ning meteoroloogiateenustega seotud tegevuskulud ei saa liigitada avaliku sektori ülesannete täitmise kuludeks. Avaliku sektori ülesannete täitmise kuludeks ei liigitu ka lennujaama käitamise ohutusega seotud tegevuskulud.
- (200) Analüüsisides ajavahemikus 2000–2009 tehtud investeeringuid, nõustub komisjon, et tuletõrjebriigaadidega otseselt seotud investeeringud liigituvad avaliku sektori ülesannete täitmise kuludeks. Veelgi enam, avaliku sektori asutused hüvitavad kõnealused kulud vaid nende katmiseks vajalikus ulatuses. Lennohutuse seaduse paragrahvi 8 kohaste meetmetega seotud investeeringute puhul on komisjon seisukohal, et avaliku sektori ülesannete täitmise kuludeks liigituvad ainult need kulud, mille hüvitamiseks on lennujaama käitajal õigus lennuohutuse seaduse paragrahvi 8 lõike 3 alusel. Seoses lennujuhtimis- ja -ohutusmeetmeid puudutavate investeeringutega ning meteoroloogiateenustega vastavalt lennuliiklusseaduse paragrahvi 27c lõikele 2 ning märkides, et Zweibrücken ei ole üks lennujaamadest, mille asjakohast vajadust oleks föderaalvalitsus lennuliiklusseaduse paragrahvide 27d ja 27f kohaselt tunnistanud, leiab komisjon, et lennujuhtimis- ja -ohutusemeetmete investeeringutega ning meteoroloogiateenustega seotud tegevuskulud ei saa liigitada avaliku sektori ülesannete täitmise kuludeks. Avaliku sektori ülesannete täitmise kuludeks ei liigitu ka lennujaama käitamise ohutusega seotud investeeringud. Eelkõige tähendab see, et lennuraja ajakohastamise ja laiendamise investeeringuid, valvetelede paigaldamist jms ei saa lugeda avaliku sektori ülesannete hulka kuuluvaks.
- (201) Igal juhul on leidnud tõestust, et ükskõik kas nimetatud kulud liigitatakse õiguslikult avalike ülesannetega seotuks või mitte, peab neid kehtiva õigusraamistiku kohaselt rahastama lennujaama käitaja. Kui riik tasub need kulud, vabastatakse lennujaama käitaja seega kuludest, mis ta peaks harilikult ise tasuma.

Majandustegevus ja sõjaväelistel eesmärkidel kasutamine

- (202) Komisjon märgib, et Zweibrückeni lennujaama kasutavad ka Saksa ja teised väed, muu hulgas väljaõppeks. Seda tehakse hoolimata asjaolust, et Zweibrücken ei ole sõjaväe-, vaid tsiviillennuväli ⁽⁴³⁾.
- (203) Komisjon leiab, et põhimõtteliselt võib lennujaamateenuste pakkumine sõjaväele, sealhulgas tsiviillennuväljadel, kujutada endast tegevust, mis kuulub avaliku sektori ülesannete hulka. Ei ole aga selge, millises ulatuses katab lennujaama riiklik rahastamine Saksamaa arvates vaid kulutused, mis kaasnevad sõjaväe lennujaamateenuste vajaduse täitmisega. Komisjon märgib, et eelkõige tegevuskulude puhul ei loe Saksamaa sõjaväe kohaolekuga kaasnevaid kulutusi avaliku sektori ülesannete hulka kuuluvaks. Sama kehtib põhimõtteliselt ka investeeringute kohta, mille puhul Saksamaa ei viita, et investeeringud oleksid rangelt seotud lennujaama sõjaväeliste kasutajatega.
- (204) Kuid Saksamaa väidab endiselt, et lennuvälja jätkuv sõjaväelistel eesmärkidel kasutamine on üks põhjus, miks lennujaama ohutusse (lennurada jne) investeerimine oli väga vajalik ning miks lennujaama sulgemine ei olnud võimalik.

⁽⁴³⁾ Zweibrückenit ei ole kantud Saksamaa sõjalise lennundusteabe väljaandesse, mis sisaldab kõikide Saksamaal asuvate sõjaväelennuväljade loetelu.

- (205) Sellega seoses märgib komisjon, et Zweibrückeni lennujaam näib pakkuvat sõjaväele tasulisi lennujaamateenuseid. FGAZi nõukogu 2. oktoobri 2006. aasta protokollis kirjeldatakse arutelu sõjaliste õppuste üle Zweibrückenis. Juhtkond rõhutab, et üks põhjus, miks lubati selliseid õppusi korraldada, on sel viisil teenitav tulu, mis näitab, et FGAZi/FZG seisukohast on lennujaamateenuste pakkumine sõjaväele majandustegevus. Edasi arutatakse, kas FZG peaks lubama sõjalisi õppusi Zweibrückenis tulevikus, ja see viitab sellele, et FGAZ/FZG saab sõjaväe teenindamise otsustada omal äranägemisel.
- (206) Lisaks on komisjon arvamusel, et asjaolu, et Saksamaa ei suuda määratleda konkreetseid tekkinud kulusid ei investeeringute ega tegevuskuludena – eelkõige lennujaama sõjaväeliste kasutajate puhul – võib lugeda viiteks, et sõjavägi on tõepoolest vaid üks Zweibrückeni lennujaama klientidest.
- (207) Kokkuvõttes leiab komisjon, et lennujaamateenuste osutamine sõjaväele on Zweibrückeni lennujaama majandustegevus, märkides eelkõige ära suutmatuse teha eraldi kindlaks kulud, mis on seotud sõjaväe kohalolekuga Zweibrückeni lennujaamas, ja FGAZ/FZG (osaliselt) majandusliku põhjenduse sõjaväe teenindamise kohta.
- (208) Isegi alternatiivse stsenaariumi korral – nimelt kui komisjon oleks jõudnud järeldusele, et sõjaväe kohalolekust tulenevad kulud võiks katta riik, sest need kuuluvad avaliku sektori ülesannete täitmise hulka – tuleks ikkagi tähele panna, et lennujaama mittemajandusliku tegevuse (lennujaamateenuste osutamine sõjaväele) rahastamine riiklikest vahenditest ei tohiks viia lennujaama majandustegevuse ristsubsideerimiseni. Eelkõige ei oleks võimalik lugeda avaliku sektori ülesannete hulka koguinvesteeringut varadesse (lennurada jne), mida kasutab ka sõjavägi, või püsivaid tegevuskulusid.

7.1.1.2. Riigi ressursid ja seostatavus riigiga

- (209) Et kõnealused meetmed kujutaksid endast riigiabi, tuleb neid rahastada riigi ressurssidest ja meetmete toetamise otsus peab olema seostatav riigiga.
- (210) Riigiabi mõiste laieneb igale otsesele või kaudsele soodustusele, mida rahastatakse riigi ressurssidest ja mille annab kas riik ise või mis tahes vahendav asutus talle riigi antud volituste kohaselt ⁽⁴⁴⁾. ELi toimimise lepingu artikli 107 kohaselt on kohalike omavalitsuste vahendid riigi ressursid ⁽⁴⁵⁾.
- (211) Selle juhtumi puhul tulid asjaomased meetmed – täpsemalt otseinvesteeringute toetused FZG-le ja iga-aastased kapitalisüstid FGAZ/FZG kasuks – otse kohalike omavalitsuste eelarvest. Investeeringutoetusi andis otse Rheinland-Pfalzi liidumaa, kapitalisüste aga rahastasid ühiselt liidumaa ja ZEF, kohalike riiklike territoriaalsete üksuste ühendus.
- (212) Seepärast on komisjon seisukohal, et riigi ressurssidest rahastatavad investeeringud on seostatavad riigiga.

7.1.1.3. Majanduslik eelis

- (213) ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses on eelis iga majanduslik kasu, mida ettevõtja ei oleks saanud tavalistes turutingimustes, st riigi sekkumiseta ⁽⁴⁶⁾. Oluline on vaid meetme mõju ettevõtjale, mitte riigi sekkumise põhjus ega eesmärk ⁽⁴⁷⁾. Eelis antakse iga kord, kui ettevõtja finantsseisund on riigi sekkumise tagajärjel paranenud.
- (214) Komisjon meenutab seejärel, et kapitali, mille riik on andnud kas otse või kaudselt ettevõtja kättesse tavapärastele turutingimustele vastavatel tingimustel, ei saa pidada riigiabiks ⁽⁴⁸⁾. Et teha kindlaks, kas Zweibrückeni lennujaama riiklik rahastamine andis FGAZile/FZG-le eelise, mida ta ei oleks tavapärastes turutingimustes saanud, peab komisjon sel juhul võrdlema otseinvesteeringute toetusi ja kapitalisüste pakkuvate riigiasutuste käitumist pikaajalistest kasumiväljavaadetest lähtuva turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja omaga ⁽⁴⁹⁾.

⁽⁴⁴⁾ Otsus kohtuasjas C-482/99: Prantsusmaa vs. komisjon (Stardust Marine) (EKL 2002, lk I-4397).

⁽⁴⁵⁾ Otsus liidetud kohtuasjades T-267/08 ja T-279/08: Nord-Pas-de-Calais (2011), ECLI:EU:T:2011:209, punkt 108.

⁽⁴⁶⁾ Otsus kohtuasjas C-39/94: Syndicat français de l'Express international (SFEI) jt vs. La Poste jt (EKL 1996, lk I-3547, punkt 60) ja otsus kohtuasjas C-342/96: Hispaania Kuningriik vs. Euroopa Ühenduste Komisjon (EKL 1999, lk I-2459, punkt 41).

⁽⁴⁷⁾ Otsus kohtuasjas 173/73: Itaalia Vabariik vs. Euroopa Ühenduste Komisjon (EKL 1974, lk 709, punkt 13).

⁽⁴⁸⁾ Otsus kohtuasjas C-482/99: Prantsusmaa vs. komisjon (Stardust Marine) (EKL 2002, lk I-4397, punkt 69).

⁽⁴⁹⁾ Otsus kohtuasjas C-305/89: Itaalia vs. komisjon (ALFA Romeo) (EKL 1991, lk I-1603, punkt 23); otsus kohtuasjas T-296/97: Alitalia vs. komisjon (EKL 2000, lk II-3871, punkt 84).

- (215) Hindamisel tuleks kõrvale jätta kogu positiivne mõju selle piirkonna majandusele, kus lennujaam asub, sest kohus on selgitanud, et turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhimõtte kohaldamisel „on oluline küsimus, kas eraaktsionär, pidades silmas tulu saamise võimalust ning jättes kõrvale kõik sotsiaal-, regionaal- või sektoripoliitilised kaalutlused, oleks samasugustel asjaoludel sellise investeeringu teinud”⁽⁵⁰⁾.
- (216) Stardust Marine'i kohtuasjas sätestas kohus: „Uurimaks seda, kas riik tegutses turumajanduse tingimustes tegutseva investori kombel, tuleb arvestada finantsabi meetmete võtmise ajalist konteksti, et hinnata riigi käitumise majanduslikku ratsionaalsust ja seega hoiduda hinnangust, mis põhineb hilisemal olukorral”⁽⁵¹⁾.
- (217) Lisaks sedastas Euroopa Kohus EDFi kohtuasjas, et „[...] kui majandushinnangud koostatakse pärast selle eelise andmist, ei piisa asjaomase liikmesriigi tehtud investeeringu tegeliku kasumlikkuse tagantjärele tuvastamisest või tegelikult kasutatud menetluse valiku hilisemast põhjendamisest, selleks et tõendada, et liikmesriik tegi enne eelise andmist või eelise andmise ajal niisuguse otsuse aktsionärina”⁽⁵²⁾.
- (218) Et turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhimõtet saaks kohaldada, tuleb komisjonil arvesse võtta aega, mil tehti iga otsus anda FGAZile/FZG-le riiklikke vahendeid. Samuti peab komisjon tuginema oma hindamise käigus teabele ja eeldustele, mis olid asjaomaste kohalike ametiasutuste käsutuses ajal, mil tehti otsus vaatlusaluste taristumeetmetega seotud rahaliste korralduste kohta.

Otseinvesteeringute toetused

- (219) Komisjon märgib, et otseinvesteeringute toetused hõlmasid osa FGAZi/FZG majandustegevusega seoses kantud investeerimiskuludest. Lennujaama käitaja peab tavaliselt kandma kõik lennujaama ehitamise ja käitamise kulud (välja arvatud avaliku sektori ülesannete täitmise kulud, mida lennujaama käitaja ei pea kehtiva õigusraamistiku kohaselt tavaliselt kandma), sealhulgas investeerimiskulud, nii et nende kulude osaline katmine vabastab FGAZi/FZG koormusest, mida ta tavaliselt peaks kandma.
- (220) Saksamaa ei väitnud selgesõnaliselt, et otseinvesteeringute toetused vastasid turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhimõttele. Pigem märkis ta, et lennujaama sulgemine ei olnud kohaliku omavalitsuse jaoks kunagi reaalne võimalus ja et lennujaama käitamise vajadust arvestades oli majanduslikult mõistlik avada see ka kommertslendudele. Teistes punktides väitis Saksamaa, et lennujaama tehtud investeeringud olid ajendatud soovist piirkonda majanduslikult elavdada ja et riiklikud toetused olid vajalikud seetõttu, et lennujaama äriolisest kasutamisest saadavast tulust ei oleks asjaomaste kulude katmiseks piisanud.
- (221) Samuti rõhutas Saksamaa, et taristu on vajalik töökohtade loomiseks (Rheinland-Pfalzi liidumaal kokku umbes 5 000 töökohta, millest 2 708 olenevad otseselt ja kaudselt lennujaamast), sotsiaalkulude säästmiseks (25 miljonit eurot aastas) ja maksutulu saamiseks. Veel väitis Saksamaa, et töökohad on eriti olulised just selles piirkonnas, mille töötuse määr ületab praegu liidumaa keskmist 2 % võrra. Saksamaa märkis ühtlasi, et lennujaama tähtsust piirkonna majandusele tõstetakse esile kahes eksperdiarvamuses⁽⁵³⁾.
- (222) Kuid turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja kriteeriumi täitmist hinnates ei saa sotsiaalseid ega piirkondlikke kaalutlusi arvesse võtta. Isegi kui komisjon seda teeks, näitavad Saksamaa esitatud uuringud hoopis, et juunis 2012 andis FZG Zweibrückeni lennujaamas tööd vaid 115 inimesele. Uuringud kinnitavad, et ümber ehitatud lennujaama ümbritsev äripiirkond annab otseselt ja kaudselt tööd kokku 2 708 inimesele. Kuid nendest vaid 7,8 %, see tähendab 210 töökohta on seotud transpordi ja ladustamisega, see tähendab tegevusega, mis on otseselt seotud lennujaama olemasoluga.
- (223) Ehkki põhimõtteliselt võib nõustuda, et isegi tagastamatuid toetusi täielikult riigi omandisse kuuluvale ettevõtjale on võimalik lugeda turutingimustega kooskõlas olevateks investeeringuteks, ei ole Saksamaa esitanud äriplaani

⁽⁵⁰⁾ Otsus kohtuasjas 40/85: Belgia vs. komisjon (EKL 1986, lk I-2321).

⁽⁵¹⁾ Stardust Marine, punkt 71.

⁽⁵²⁾ Otsus kohtuasjas C-124/10P: Euroopa Komisjon vs. Électricité de France (EDF) (2012), ECLI:EU:C:2012:318, punkt 85.

⁽⁵³⁾ Vt allmärkus 22.

ega investeerimistoetuste eeldatava kasumlikkusega seotud eelkalkulatsioon. Ainsad prognoosid, mis esitati, oli 2003. aasta uuring, kus näidati, milline kommertslenneisijate arv viiks kasumini, ning 2010. aasta prognoos aastatulemuste kohta ajavahemikul 2011–2015. Viimases eeldati, et FZG hakkab kasumit teenima alles 2015. aastal – eeldusel, et reisijate arv kasvab rohkem kui 500 000 inimeseni aastas.

- (224) Taristuinvesteeringud Zweibrückeni lennujaamas toovad kaasa suured kulud (vt Tabel 2 ja 3, kus on toodud täpsemad investeerimiskulud, millest on maha arvatud põhjendustes 198–200 määratletud avaliku sektori ülesannete hulka kuuluvad investeeringud ning enne 12. detsembrist 2000 tehtud investeeringud) ja pika negatiivsete tulemuste perioodi (eeldatavasti vähemalt kuni 2015. aastani).
- (225) Hoolimata projektile omasest suurest määramatusest, nagu selle pikk kestus, ei koostatud eelnevat äriplaani ega ühegi aluseks oleva kasumlikkuse prognoosi tundlikkusanalüüsi. See ei ole kooskõlas seda liiki analüüsiga, mille mõistlik investor oleks sellise projekti puhul teinud.
- (226) Lõpuks märgib komisjon, et alates 2000. aastast on FGAZ/FZG teeninud igal aastal kahjumit, mis 2005. aastast aina kasvab.
- (227) Esiteks olid otseinvesteeringute toetused olemuselt tagastamatud ega andnud investeerimistulu. Teiseks ei ole Saksamaa esitanud tõendeid selle kohta, et investeerimistoetus anti FZG käsutusse turutingimustel. Kolmandaks ei tugine Saksamaa turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhimõttele. Seepärast leiab komisjon, et liidumaa poolt FZG-le pärast 12. detsembrist 2000 makstud otseinvesteeringute toetus andis FZG-le majandusliku eelise (kuna investeerimistoetus ei olnud seotud ainult tegevusega, mis kuulus avaliku sektori ülesannete hulka, nagu on sedastatud põhjendustes 198–200).

Iga-aastased kapitalisüstitid

- (228) Liidumaa ja ZEFi iga-aastaste kapitalisüstitidega kaeti FGAZi aastakahjumit, mida omakorda põhjustas peaaegu kogu ulatuses FZG aastakahjum (vt tabel 4). Lõpuks kaeti iga-aastaste kapitalisüstitidega osa FGAZi/FZG tavalistest investeerimis- ja tegevuskuludest, leevendades sel viisil majanduslikku koormust, mida ettevõtja peab tavaliselt kandma.
- (229) Samal põhjusel, mida on kirjeldatud põhjendustes 222–228 seoses FZG-le makstud otseinvesteeringute toetusega, leiab komisjon samuti, et FGAZi/FZGsse tehtud iga-aastaseid kapitalisüstituid ei tehtud tavapärasel turutingimustel. Eelkõige ei ole Saksamaa väitnud, et kapitalisüstitid kujutasid endast tavalisi turuinvesteeringuid. Saksamaa ei ole esitanud tõendeid eelnevate kasumlikkuse analüüside kohta ega ole selgitanud, miks turumajanduse tingimustes tegutsev ettevõtja jätkaks kapitalisüstitide tegemist pidevalt kahjumit teenivasse ettevõtjasse. Seda silmas pidades tuleks iga-aastaseid kapitaliinvesteeringuid lugeda majandusliku eelise andmiseks FGAZile/FZG-le.

Kokkuvõte

- (230) Eespool öeldut silmas pidades leiab komisjon, et eelneva äriplaani või muude mõistlike kasumlikkuse uuringute puudumisel ei oleks turumajanduse tingimustes tegutsev ettevõtja otsustanud kõnealust investeerimisprojekti alustada ega katta igal aastal FGAZi/FZG kasvavat kahjumit. Seepärast annavad Rheinland-Pfalzi liidumaa ja ZEFi otsus neid meetmeid toetada FGAZile/FZG-le majandusliku eelise, mida ta tavalisel turutingimustel ei oleks saanud.

7.1.1.4. Valikulisus

- (231) ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses peab riigi meede soodustama teatud ettevõtjaid või teatud kaupade tootmist. Seega on riigiabi mõistega hõlmatud vaid need meetmed, millega soodustatakse ettevõtjaid, kes said majandusliku eelise.
- (232) Käesoleval juhul annavad otseinvesteeringute toetused ja iga-aastased kapitalisüstitid kasu ainult FGAZ/FZG-le. Seega on mõlema meetme puhul selgelt valikulise rahastamisega ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses.

7.1.1.5. Konkurentsi ja kaubanduse kahjustamine

- (233) Liikmesriigi antav abi mõjutab liidusisest kaubandust, kui see parandab ettevõtja seisundit võrreldes tema siseturu konkurentidega⁽⁵⁴⁾. Otseinvesteeringute toetuse ja iga-aastaste kapitalisüstidega antav majanduslik eelis tugevdab lennujaama käitaja majanduslikku seisundit, sest lennujaama käitaja saab alustada äritegevust ilma investeerimis- ja tegevuskulusid tasumata.
- (234) Nagu on hinnatud põhjenduses 173 jj, on lennujaama käitamine majandustegevus. Ühest küljest konkureerivad omavahel lennujaamad, et meelitada ligi lennuettevõtjaid ja asjaomast lennuliiklust (nii reisija- kui ka kaubavedu), teisest küljest lennujaama käitajad, et saada kõnealuse lennujaama käitajaks. Lisaks võivad eeskätt odavlennuettevõtjate ja tellimuslendude tegijate ligimeelitamise nimel konkureerida ka lennujaamad, mis ei asu samas teeninduspiirkonnas või isegi samas liikmesriigis.
- (235) Nagu on osutatud 2005. aasta lennundussuuniste punktis 40 ja kinnitatud 2014. aasta lennundussuuniste punktis 45, ei ole isegi väikeseid lennujaamu võimalik ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 reguleerimisalast välja jätta. Peale selle on 2014. aasta lennundussuuniste punktis 45 selgelt öeldud, et „riiklikke vahendeid saava ettevõtja suhteline väiksus [ei välista] a priori seda, et seejuures ei võiks tegemist olla liikmesriikidevahelise kaubanduse mõjutamisega”.
- (236) Zweibrückeni lennujaam teenindab praegu umbes 242 000 reisijat aastas, varem on ta teenindanud ligi 340 000 reisijat aastas. Saksamaa prognoosi kohaselt eeldati, et reisijate arv võib 2025. aastaks kasvada rohkem kui ühe miljonini aastas. Nagu on märgitud põhjenduses 21, asub Zweibrückeni lennujaam Saarbrückeni lennujaama vahetus läheduses (39 kilomeetrit) ja kahe tunni sisse jääva autosõidu kaugusel kuuest teisest lennujaamast. Saksamaa esitatud lennuliikluse prognoosi kohaselt on keskmiselt 15 % Zweibrückeni lennujaama kasutatavatest reisijatest pärit teistest liikmesriikidest (Prantsusmaa ja Luksemburg). Zweibrückenist väljub rahvusvahelisi lende sellistesse sihtkohtadesse nagu Mallorca või Antalya. Zweibrückeni lennurada on piisavalt pikk (3 000 m) ja võimaldab lennuettevõtjatel teha lende keskmise pikkusega vahemaade taga asuvasse rahvusvahelistesse sihtkohtadesse. Nende asjaolude valguses tuleb tõdeda, et FGAZi/FZG rahastamine riiklikest vahenditest kahjustab või ähvardab kahjustada konkurentsi ning selles peitub vähemalt võimalik mõju liikmesriikide kaubandusele.
- (237) Lisaks neile üldistele kaalutlustele on komisjon seisukohal, et Zweibrückeni lennujaam on või vähemalt oli Saarbrückeni lennujaamaga otseses konkurentsis. Esiteks ei saa jätta märkamata, et Saarbrückeni endine suurim klient TUIFly lahkus 2007. aastal Saarbrückeni lennujaamast ja läks Zweibrückenisse. Teiseks pakkusid pikka aega Berliini lende korraga nii Zweibrückeni (Germanwings) kui ka Saarbrückeni lennujaam (Air Berlin ja Luxair), tõendades seega konkurentsi olemasolu nii lennujaamade kui ka lennuettevõtjate vahel. FZG lennujaamateenuste leping Germanwingsiga nägi isegi ette suurema teenustasu maksmise FZG-le juhul, kui Air Berlin peaks lõpetama Berliini-lennud Saarbrückenist.
- (238) Lisaks neile viidetele Zweibrückeni ja Saarbrückeni lennujaama vahelise konkurentsi kohta on samuti ilmne, et hoolimata Saksamaa ametlikust teatest, et kaks lennujaama ei ole end ise kunagi otseste konkurentidena tajunud, märkasid Rheinland-Pfalzi liidumaa ametnikud selgelt konkurentsi olemasolu. Kahes 2003. aastal Rheinland-Pfalzi liidumaa valitsuses kirjutatud siseteates kaitsevad teadete autorid seisukohta, et sel ajal ei olnud Zweibrückeni ja Saarbrückeni lennujaamade koostöö võimalik/mõistlik. Ühes teates selgitati pigem, et niikaua, kui FRAPORT AG on Saarbrückeni lennujaamaga seotud, saab kahe lennujaama vahel olla vaid konkureeriv suhe⁽⁵⁵⁾. Edasi sedastati teadetes, et „Rheinland-Pfalzi liidumaa väljavaadete seisukohalt võib eeldada, et selles konkurentsis jääb pika aja jooksul peale Zweibrückeni lennujaam”⁽⁵⁶⁾. Need avaldused näitavad, et vähemalt 2003. aastal olid need kaks lennujaama konkureerivates suhetes.
- (239) Selle taustal tuleb FGAZ/FZG riiklikku rahastamist käsitada konkurentsi ja liikmesriikidevahelist kaubandust kahjustavana.

⁽⁵⁴⁾ Otsus kohtuasjas T-214/95: Het Vlaamse Gewest vs. komisjon (EKL 1998, lk II-717).

⁽⁵⁵⁾ Vorlage für den Ministerrat, Gemeinsame Kabinettsitzung der Regierung des Saarlandes und der Landesregierung von Rheinland-Pfalz am 27. Mai 2003, Ministerium für Wirtschaft, Verkehr, Landwirtschaft und Weinbau, 15. mai 2003.

⁽⁵⁶⁾ Einschätzung der rheinland-pfälzischen Innenministeriums, 15. mai 2003.

7.1.1.6. **Kokkuvõte**

- (240) Pidades silmas põhjendustes 173–239 esitatud kaalutlusi, leiab komisjon, et FGAZile/FZG-le otseinvesteeringute toetustena ja iga-aastaste kapitalisüstidena ajavahemikus 2000–2009 antud riiklikud vahendid kujutavad endast riigiabi Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses.

7.1.2. ABI SEADUSLIKKUS

- (241) Vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 108 lõikele 3 peab liikmesriik teatama kõikidest abi määramise või muutmise plaanidest ning ta ei tohi rakendada kavandatavaid meetmeid enne, kui teavitamismenetluse järel on jõutud lõpliku otsuseni.
- (242) Kuna vahendid on juba FGAZi/FZG käsutusse antud, siis on komisjon seisukohal, et Saksamaa ei ole ELi toimimise lepingu artikli 108 lõikes 3 sätestatud keelust kinni pidanud ⁽⁵⁷⁾.

7.1.3. KOKKUSOBIVUS SISETURUGA

7.1.3.1. **2014. ja 2005. aasta lennundussuuniste kohaldatavus**

- (243) Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõikega 3 nähakse ette mitu erandit lepingu artikli 107 lõikes 1 sätestatud üldeeskirjast, et riigiabi ei ole siseturuga kokkusobiv. Kõnealust abi saab hinnata ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkti c alusel, milles sätestatakse, et „abi teatud majandustegevuse või teatud majanduspiirkondade arengu soodustamiseks, kui niisugune abi ei mõjuta ebasoovitavalt kaubandustingimusi määral, mis oleks vastuolus ühiste huvidega”, võib pidada siseturuga kokkusobivaks.
- (244) Sellega seoses annavad 2014. aasta lennundussektori suunised aluse, mille põhjal hinnata, kas lennujaamadele antud abi võib vastavalt ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punktile c pidada siseturuga kokkusobivaks.
- (245) 2014. aasta lennundussuuniste põhjal leiab komisjon, et ebaseadusliku riigiabi hindamise suhtes kohaldatavate eeskirjade kindlaksmääramist käsitlevat komisjoni teatist ⁽⁵⁸⁾ kohaldatakse ka lennujaamadele antud ebaseadusliku riigiabi suhtes. Seega, kui ebaseaduslikku investeeringuteks ettenähtud abi anti enne 4. aprilli 2014, kohaldab komisjon ebaseadusliku investeeringuteks ettenähtud abi andmise kuupäeval kehtinud kokkusobivuseeskirju. Sellega kooskõlas kohaldab komisjon lennujaamadele enne 4. aprilli 2014 eraldatud ebaseadusliku investeeringuteks ettenähtud abi korral 2005. aasta lennundussuunistes sätestatud põhimõtteid ⁽⁵⁹⁾.
- (246) Vastavalt 2014. aasta lennundussuunistele on komisjon seisukohal, et ebaseadusliku riigiabi hindamise suhtes kohaldatavate eeskirjade kindlaksmääramist hõlmava komisjoni teatise sätteid ei tohiks kohaldada enne 4. aprilli 2014 lennujaamadele antud ebaseaduslikku tegevusabi käsitlevate menetluses olevate juhtumite suhtes. Selle asemel kohaldab komisjon 2014. aasta lennundussuuniste põhimõtteid kõigi lennujaamadele antud tegevusabi juhtumite (menetletavate teadete ja ebaseadusliku teatamata abi) suhtes isegi juhul, kui abi anti enne 4. aprilli 2014 ja üleminekuperioodi algust ⁽⁶⁰⁾.
- (247) Komisjon on põhjenduses 242 jõudnud juba järeldusele, et iga-aastased otsesed kapitalisüstid enne 4. aprilli 2014 kujutavad endast ebaseaduslikku riigiabi.

7.1.3.2. **Investeeringuteks ettenähtud abi ja tegevusabi eristamine**

- (248) Komisjon peab põhjendustes 245–246 viidatud 2014. aasta lennundussuuniste sätete alusel kindlaks määrama, kas kõnealune meede kujutab endast ebaseaduslikku investeeringuteks ettenähtud abi või tegevusabi.

⁽⁵⁷⁾ Otsus kohtuasjas T-109/01: Fleuren Compost vs. komisjon (EKL 2004, lk II-127).

⁽⁵⁸⁾ EÜT C 119, 22.5.2002, lk 22.

⁽⁵⁹⁾ 2014. aasta lennundussektori suuniste punkt 173.

⁽⁶⁰⁾ 2014. aasta lennundussektori suuniste punkt 172.

- (249) 2014. aasta lennundussuuniste punkti 25 alapunkti r kohaselt on investeeringuteks ettenähtud abi määratletud kui „abi põhivara rahastamiseks, eelkõige” kapitalikulude rahastamisvajaku „katmiseks”. Lisaks võidakse punkti 25 alapunkti r kohaselt anda investeeringuteks ettenähtud abi nii ettemaksetena (et katta investeerimiskulud ette) kui ka perioodiliste osamaksetena (et katta kapitalikulud iga-aastaste amortisatsioonikulude ja rahastamiskulude näol).
- (250) Tegevusabi seevastu tähendab lennujaama tegevuskulude täielikku või osalist katmist, mis on määratletud kui „lennujaama kulud, mis on seotud lennujaamateenuste osutamisega, sh sellised kulukategooriad nagu personalikulud, sisseostetud teenused, sideteenused, jäätme-, energia-, hooldus-, rendi- ja halduskulud, kuid nende hulka ei kuulu kapitalikulud, lennujaama poolt lennuettevõtjatele antav turundustoetus või muud stimuleerivad maksed ning avalike ülesannetega seonduvad kulud” ⁽⁶¹⁾.
- (251) Nende määratluste põhjal võib öelda, et otsesed kapitalisüstid, mis kõik olid seotud konkreetsete investeerimisprojektidega, kujutavad endast investeeringuteks ettenähtud abi FGAZile/FZG-le.
- (252) Seevastu selle osa puhul iga-aastastest kapitalisüstidest, mida kasutati selleks, et katta FGAZi/FZG aastane tegevuskahjum ⁽⁶²⁾, millest on maha arvatud EBITDA kulud, mis on vastavalt põhjendustele 198–200 seotud avaliku sektori ülesannete täitmisega, ning enne 12. detsembrist 2000 kantud kulude puhul on tegemist tegevusabiga FGAZile/FZG-le.
- (253) Selle osa puhul iga-aastasest kapitalisüstist, mida kasutati selleks, et katta FGAZi/FZG kahjum, mida ei olnud veel lisatud EBITDAsse (st varade iga-aastane amortisatsioon, rahastamiskulud jne), miinus avaliku sektori ülesannete täitmise kulud, mida on nimetatud põhjendustes 198–200, ning enne 12. detsembrist 2000 kantud kulud, on tegemist investeeringuteks ettenähtud abiga.

7.1.3.3. *Abi kokkusobivus siseturuga*

- (254) 2005. aasta lennundussuuniste punkti 61 kohaselt peab komisjon hindama järgmiste kumulatiivsete tingimuste täitmist:
- taristu ehitamine ja käitamine vastavad selgelt määratletud üldisest huvist lähtuval eesmärgile (piirkondlik areng, juurdepääs jne);
  - taristu on vajalik ja proportsionaalne kindlaksmääratud eesmärgiga;
  - taristu pakub piisavaid kasutamise väljavaateid keskmiseks tähtjaks, eelkõige võrreldes olemasoleva taristuga;
  - juurdepääs taristule on avatud kõigile võimalikele kasutajatele võrdselt ja mittediskrimineerivalt ning
  - kaubavahetuse arengut ei mõjutata määral, mis oleks vastuolus liidu huvidega.
- (255) Peale selle peab lennujaamadele antav riigiabi – nagu mis tahes muu riigiabi meede – olema siseturuga kokkusobivuse tagamiseks ergutava mõjuga ning vajalik ja proportsionaalne taotletava õiguspärase eesmärgiga.
- (256) Saksamaa kinnitusel vastab FGAZile/FZG-le antud investeeringuteks ettenähtud abi kõikidele 2005. aasta lennundussuunistes esitatud kokkusobivuskriteeriumidele.

a) *Panus selgelt määratletud üldisest huvist lähtuva eesmärgi saavutamisse*

- (257) Komisjon tuletab meelde, et 2005. aasta lennundussuunistes ei sätestata täpseid kriteeriume, mille alusel hinnata, kas lennujaamale antud investeeringuteks ettenähtud abiga antakse panus selgelt määratletud üldisest huvist lähtuva eesmärgi saavutamisse. Kuid ainuüksi olemasoleva lennujaamataristu dubleerimist ei saa pidada üldisest huvist lähtuva eesmärgi järgimiseks.
- (258) Seepärast peab komisjon seega esiteks hindama, kas Zweibrückeni lennujaam dubleerib piirkonnas juba olemasolevat lennujaamataristut.

⁽⁶¹⁾ 2014. aasta lennundussuuniste punkti 25 alapunkt v.

⁽⁶²⁾ Väljendatakse intressi-, maksu- ja amortisatsioonieelse kasumina (edaspidi „EBITDA”).

Dubleerimine: Zweibrückeni ja Saarbrückeni lennujaama tegevuse kattuvus

- (259) Komisjon tuletab meelde, et Zweibrückeni lennujaam asub Saarbrückeni lennujaama vahetus läheduses. Kaks lennujaama paiknevad teineteisest linnulennult umbes 20 kilomeetri ja maanteed mööda umbes 39 kilomeetri kaugusel. Autosõiduks ühest lennujaamast teise kulub umbes 30 minutit. Lisaks on Zweibrückeni lennujaamast vähem kui kahe sõidutunni kaugusel veel vähemalt kuus lennujaama.
- (260) Nende kahe lennujaama lähedus tähendab, et mõlemad teenindavad peaaegu samu piirkondi. Eri uuringutes, mis Saksamaa esitas seoses käesoleva juhtumiga ⁽⁶³⁾, ning paralleelselt toimunud Saarbrückeni lennujaama ametlikus uurimismenetluses ⁽⁶⁴⁾ on leidnud kinnitust, et enamik neid kaht lennujaama kasutavatest reisijatest on pärit Rheinland-Pfalzi liidumaa lääneosast ja Saarimaalt.
- (261) Saarbrückeni ja Zweibrückeni lennujaam on oma omadustelt samuti suhteliselt sarnased. Kommertslendude alustamisel Zweibrückenis 2006. aastal oli esimene klient Germanwings, kes avas liini Berliini. Sama liini käitas Saarbrückenist Luxair ja alates 2007. aastast Air Berlin. Zweibrückeni teine suur klient oli TUIFly, kes tegi lende eri puhkekohtadesse, peamiselt Vahemere piirkonda. Enne Zweibrückeni teenindamist oli TUIFly olnud üks Saarbrückeni lennujaama suurimaid kliente.
- (262) Ühtlasi püüdis Zweibrücken laiemalt läbi murda odavlennuturule, sõlmides lepingu Ryanairiga, mis käitas aga London-Stanstedi liini vaid vähem kui aasta. Lõpuks lahkus lennujaamast ka Germanwings, mistõttu 2011. aasta lõpust saadik keskendub Zweibrückeni lennujaam peaaegu ainult tellimuslendudele puhkekohtadesse ja kaupade õhustranspordile.
- (263) Tellimuslende puhkekohtadesse pakutakse ja pakuti aga ka Saarbrückenist. Oluline on, et Zweibrückeni peamistesse sihtkohtadesse lennatakse sageli ka Saarbrückenist. Näiteks 2014. aasta suvine lennuplaan näitab, et kaks Zweibrückeni kõige levinumat sihtkohta on Antalya ja Palma de Mallorca, mis moodustavad koguni 70 % lendudest nädalas. Samal ajal lennatakse Saarbrückenist mõlemasse sihtkohta sarnase sagedusega: 16.–23. juunini 2014 kestnud nädala jooksul väljus Zweibrückenist Antalyasse või Palma de Mallorcale 16 lendu, Saarbrückenist aga 18 lendu.

Dubleerimine: läbilaskevõime, reisijate arv ning aasta majandustulemused

- (264) Kommertslendude turule mineku järel kasvas reisijate arv Zweibrückeni lennujaamas kiiresti: 2006. aasta 78 000lt reisijalt 338 000ni 2009. aastal. Selle kiire kasvuperioodi järel hakkas arv vähenema, langedes 2012. aastal 242 000 reisijani. Võttes arvesse, et Zweibrückeni läbilaskevõime on 700 000 reisijat, ei ole lennujaam seepärast kunagi kasutanud üle 50 % oma olemasolevast läbilaskevõimest ning kasutab praegu sellest umbes 35 %.
- (265) Võrdluseks püsis reisijate aastane arv Saarbrückenis 450 000 ringis, kuni kommertslendude turule tuli Zweibrücken ning reisijate arv langes 2005. aasta 487 000lt 350 000ni 2007. aastal. Pärast lennujaamatasude kohandamist õnnestus Saarbrückeni lennujaamal meelitada 2007. aastal kohale Air Berlin, mille tulemusena olukord taastus ja reisijate arv kasvas, küündides 2008. aastal seni suurima näitajani – 518 000 reisijani. 2012. aastal läbis Saarbrückeni lennujaama 425 000 reisijat. Arvestades, et Saarbrückeni lennujaama läbilaskevõime on samuti 700 000 reisijat aastas, kasutati selle olemasolevast läbilaskevõimest vaid 50–75 %. Sellega seoses tuleb märkida, et Saarbrückeni lennujaama läbilaskevõime võiks olla suurem (täpsemalt 750 000–800 000 reisijat aasta), kui lennujaama reisijate julgeolekukontrolli toimingute hulk tunnis ei oleks piiratud. See piirang tuleneb sellest, et Saarbrückeni lennujaam saab praegu kasutada vaid kaht turvaskannerit.

⁽⁶³⁾ Desel Consulting und Airport Research Center GmbH, „Fluggast- und Flugbewegungsprognose für den Flughafen Zweibrücken bis zum Jahr 2025“, Gutachten im Auftrag der Flughafen Zweibrücken GmbH, september 2009; Intraplan Consult GmbH, „Luftverkehrsprognose Flughafen Saarbrücken – Vorgehensweise und Ergebnisse“, oktoober 2010.

⁽⁶⁴⁾ Vt komisjoni 1. oktoobri 2014. aasta otsus riigiabi SA.26190 kohta – Saksamaa – Saarbrückeni lennujaam, *Euroopa Liidu Teatajas* veel avaldamata.

- (266) Samuti märgib komisjon, et nii Saarbrückeni kui ka Zweibrückeni lennujaam said uuritava ajavahemikul (2000–2009) kahjumit. Tasub märkida, et mõlema lennujaama aastane kahjum kasvas järsult alates 2006. aastast, mil Zweibrücken läks kommertslennuturule.

Dubleerimine: tõendid kahe lennujaama omavahelise otsese konkureerimise kohta

- (267) Komisjon on juba tähendanud põhjendustes 237 ja 238, et esineb mõningaid märke Zweibrückeni lennujaama otsesest konkureerimisest Saarbrückeni lennujaamaga. Esiteks tuleb taas meelde tuletada, et Saarbrückeni endine suurim klient TUIFly lahkus 2007. aastal Saarbrückeni lennujaamast ja läks Zweibrückenisse ⁽⁶⁵⁾. Teiseks pakkusid pikka aega Berliini lende korraga nii Zweibrückeni (Germanwings) kui ka Saarbrückeni lennujaam (Air Berlin ja Luxair), näidates seega konkurentsi olemasolu nii lennujaamade kui ka lennuettevõtjate pakutavate liinide vahel. FZG lennujaamateenuste leping Germanwingsiga nägi isegi ette suurema teenustasu maksmise FZG-le juhul, kui Air Berlin peaks lõpetama Berliini-lennud Saarbrückenist.
- (268) Peale juba nimetatud lisatõendite (vt põhjendust 238) juhib komisjon tähelepanu ka FGAZi nõukogu 26. juuni 2009. aasta koosoleku protokollile. Juhatuse aruannet kokku võttes viidatakse protokollis FGAZi juhatuse, Ryanairi ja Rheinland-Pfalzi liidumaa majandusministeeriumi kohtumisele. Selle kohtumise käigus, kus arutati Ryanairi edasisi suhteid Zweibrückeniga, juhtis ministeeriumi esindaja Ryanairi „tähelepanu sellele, et Rheinland-Pfalzi liidumaa valitsus oleks väga pettunud, kui Ryanair otsustaks alustada teenuste pakkumist Saarbrückenist”. Kahe lennujaama vahelise vastastikuse täiendavuse asemel viitab märkus pigem sellele, et lennujaamad konkureerisid äri võimaluste nimel.

Dubleerimine: kaubaveod

- (269) Lisaks märgib komisjon, et Zweibrückeni lennujaam teeb ka kaubalende. Kuigi need ei moodusta suurt osa Saarbrückeni lennujaama käitamisest, on see kesksel kohal Frankfurt-Hahni lennujaama ärimudelil. Nagu on öeldud põhjenduses 21, asub Frankfurt-Hahni lennujaam vaid umbes 128 km ehk ligikaudu 84 minutise autosõidu kaugusel Zweibrückenist. Lisaks tegeletakse kaubaveoga Luksemburgi lennujaamas, mis asub Zweibrückeni lennujaamast umbes 145 km ehk ligikaudu 86 minutise autosõidu kaugusel (vt põhjendust 21).
- (270) Sellega seoses märgib komisjon, et kaubalennud on üldjuhul mobiilsemad kui reisijatevedu ⁽⁶⁶⁾. Üldjuhul loetakse kaubalende pakkuvate lennujaamade teeninduspiirkonna raadiuseks vähemalt 200 kilomeetrit ja 2 tundi sõiduaega. Teatud määral näib, et selles valdkonnas üldiselt on aktsepteeritav kuni poolepäevane (see tähendab kuni 12 tundi) sõiduaeg veoautoga ⁽⁶⁷⁾.
- (271) Võttes arvesse, et kaubalendude teeninduspiirkond on reisijate omast palju suurem, piisab piirkonnas Frankfurt-Hahni ja Luksemburgi lennujaama kaubalendude pakutavast võimsusest.

Dubleerimine: tulemuste arutelu

- (272) Põhjendustes 259–270 esitatud kaalutuste alusel leiab komisjon, et Zweibrückeni lennujaam dubleerib Saarbrückeni lennujaama taristut. Täpsemalt leiab komisjon, et isegi enne Zweibrückeni minekut kommertslennuturule oli piirkond olemasolevate lennujaamade, eelkõige Saarbrückeni lennujaama abil hästi ühendatud ning et Zweibrückeni lennujaam ei paranda omavahelist ühendust piirkonnas.

⁽⁶⁵⁾ Komisjon märgib, et TUIFly põhjendas oma otsust lahkuda Saarbrückeni lennujaamast ja minna Zweibrückenisse Saarbrückeni lennurajaga seotud turvakaalutlustega. Teisalt on Saksamaa väitnud juhtumi SA.26190 ametlikus uurimismenetluses, et lennuettevõtjate otsus Saarbrückenist lahkuda ei olnud Saarbrückeni taristu seisukohast kunagi põhjendatud. Komisjonil ei ole õigust teha oletusi, millised olid TUIFly täpsed ajendid asuda Saarbrückenist ümber Zweibrückenisse.

⁽⁶⁶⁾ Näiteks konkureeris Leipzigi/Halle lennujaam Vetry lennujaamaga (Prantsusmaa) DHLi Euroopa keskuse loomise nimel. Vt Leipzigi/Halle kohtuasi, punkt 93.

⁽⁶⁷⁾ Liege'i lennujaama vastus pärast üldsusega konsulteerimist 2014. aasta lennundussuuniste teemal.

- (273) Veelgi enam, mis tahes lennuteenuste nõudluse, mida Saarbrücken ei rahulda, saavad hõlpsasti katta ülejäänud kuus lennujaama, kuhu sõitmiseks kulub alla kahe tunni. Eelkõige puhkuselendude puhul on kuni kahetunnine sõiduaeg üldiselt aktsepteeritav. Sama kehtib kaubalendude teenuse nõudluse kohta.
- (274) Saksamaa ei ole esitanud tõendeid selle kohta, et eeldatav reisijate arv oleks nõudnud Zweibrückeni lennujaama minekut turule. Samal ajal kui Zweibrückeni lennujaam läks kommertslennuturule 2006. aastal, esitati kõige varasemas reisijate arvu prognoosivas uuringus kuupäevad alates septembrist 2009⁽⁶⁸⁾. Seega ei saa väita, et riiklikest vahenditest rahastamine oli 2000. aastast saadik mõeldud selleks, et täita lennundusteenuste nõudlus, mida muul juhul ei oleks täidetud.
- (275) Samuti märgib komisjon, et 1997. aastal prognoosis Saarbrückeni lennujaam, et tema reisijate arv kasvab 2010. aastaks 676 000 inimeseni⁽⁶⁹⁾. Kuna Zweibrückeni lennujaam ei tegutsenud tol ajal veel aktiivselt kommertslennuturul, võib seda prognoosi eeldatavasti pidada kõige usaldusväärsemaks reisijate arvu prognoosiks piirkonnas. Kuna Saarbrücken suudab teenindada 700 000–800 000 reisijat aastas, on selge, et 1997. aastal eeldatud arvu reisijaid suudab pikka aega teenindada Saarbrückeni lennujaam üksinda.
- (276) Lisaks on komisjon arvamusel, et isegi tegelik reisijate arv Zweibrückeni ja Saarbrückeni lennujaamas ei näita, et Saarbrückeni läbilaskevõime on piirkonna nõudluse täitmiseks ebapiisav. On tõsi, et reisijate arv Saarbrückenis ja Zweibrückenis ühtekokku ulatus 2008. aastal umbes 850 000 reisijani ja 2009. aastal 810 000 reisijani, mis ületab Saarbrückeni lennujaama suurimat läbilaskevõimet. Samal ajal leiab komisjon, et need näitajad annavad piirkonna tegelikust nõudlusest mõnevõrra moonutatud pildi: esiteks tundub, et reisijate suure arvu põhjustas otsene konkurents Zweibrückenist ja Saarbrückenist väljuval (ning vastavalt Germanwingsi ja Air Berlini / Luxairi poolt pakutaval) Berliini liinil, mis meelitas ajutiselt kohale lisareisijaid. Niipea aga kui Germanwings sulges kahjumis Berliini liini, vähenes ka nõudlus selle järele. Teiseks leiab komisjon (vt punkt 7.3), et Germanwings, TUIFly ja Ryanair kõik said kasu siseturuga kokkusobimatust riigiabi, mida andis neile FGZ/FZG. Kuna see võis avaldada soodsamates piletihindades, on kahtlane, et sel moel subsideeritud reisijate arv Zweibrückenis näitas piirkonna tegelikku nõudlust. Lõpuks tuleb märkida, et reisijate koguarv on 2009. aastast saadik vähenenud: Zweibrückeni ja Saarbrückeni reisijate arv kokku oli 2012. aastal umbes 670 000, seega väiksem kui Saarbrückeni lennujaama läbilaskevõime.
- (277) Pealegi ei saa komisjon nõustuda Saksamaa väitega, et need kaks lennujaama üksnes täiendavad teineteist, mitte ei konkureeri. Esiteks on kahe lennujaama ärimudelite teatavale erinevusele vaatamata selge, et Zweibrückeni lennujaama põhitegevust (puhkuselennud, eelkõige Antalya ja Palma de Mallorca) viljeleb ka Saarbrückeni lennujaam. On tõsi, et muus osas keskendub Saarbrücken regulaarlendudele suurlinnadesse nagu Luksemburg, Hamburg ja Berliin. See ei muuda aga asjaolu, et vaid väike osa Zweibrückeni lennujaama tegevusest näib selline, mida Saarbrücken ei saaks pakkuda.
- (278) Veel leiab komisjon, et kahe lennujaama vahel esinevad taristuerinevused ei muuda tema järeldust, et Zweibrückeni lennujaam dubleerib varem juba Saarbrückenis olemas olnud lennujaamataristut. Ehkki vastab taas tõele, et Zweibrückenis on pikem lennurada, mistõttu see sobib praemini pikamaalendude ja raskete õhusõidukite jaoks, ei piisa nendest erinevustest selleks, et õigustada kahe lennujaama paiknemist nii lähestikku. Esiteks, nagu on selgitatud põhjendustes 269 ja 270, täidavad kaubalendude nõudlust piisaval määral Frankfurt-Hahni ja Luksemburgi lennujaam, kus komisjoni teada ei ole lennukite massi suhtes asjaomaseid piiranguid kehtestatud. Teiseks ei ole Saksamaa tõendanud, et suur osa Zweibrückenist väljuvaid kommertslennde ei saaks alata Saarbrückenist.
- (279) Leides lõpuks, et Saarbrückeni lennujaam suutis enne Zweibrückeni lennujaama turuleminekut oletatavasti täita lennuteenuste nõudlust, mille nüüd on osaliselt üle võtnud Zweibrücken, ei õigusta taristuerinevused Saarbrückenis juba olemas olnud taristu dubleerimist.

⁽⁶⁸⁾ Desel Consulting und Airport Research Center GmbH, „Fluggast- und Flugbewegungsprognose für den Flughafen Zweibrücken bis zum Jahr 2025“, Gutachten im Auftrag der Flughafen Zweibrücken GmbH, september 2009.

⁽⁶⁹⁾ Komisjoni 1. oktoobri 2014. aasta otsus riigiabi SA.26190 kohta – Saksamaa – Zweibrückeni lennujaam, *Euroopa Liidu Teatajas* veel avaldamata.

Kokkuvõte

- (280) Põhjendustes 255–279 esitatud ja analüüsitud asjaolusid ja kaalutlusi silmas pidades leiab komisjon, et FGAZile/FZG-le antud investeeringuteks ettenähtud abi eesmärk oli luua või säilitada taristu, mis üksnes dubleerib (kahjumis) Saarbrückeni lennujaama. Seega ei saa järeldada, et investeeringuteks ettenähtud abi aitab saavutada ühist huvi pakkuvat eesmärki.
- (281) Kuivõrd (põhjenduses 254) loetletud kokkusobivustingimused on kumulatiivsed, ei ole komisjonil vaja ülejäänud kokkusobivustingimusi hinnata. Seega ei tohiks investeeringuteks ettenähtud abi, mis kujutab endast riigiabi, pidada Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkti c kohaselt siseturuga kokkusobivaks.
- (282) Kuna Saksamaa ei ole esitanud ja komisjon ei ole tuvastanud kokkusobivuse muid aluseid, tehakse seega järeldus, et FGAZile/FZG-le antud investeeringuteks ettenähtud abi, mis kujutas endast riigiabi, ei ole siseturuga kokkusobiv.

7.1.3.4. Tegevusabi kokkusobivus siseturuga vastavalt üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid käsitlevatele eeskirjadele

- (283) Saksamaa väidab, et FGAZile/FZG-le antud tegevusabiga seotud rahastamist riiklikest vahenditest tuleb lugeda siseturuga kokkusobivaks kui hüvitist üldist majandushuvi pakkuva teenuse osutamise eest vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 106 lõikele 2.
- (284) ELi toimimise lepingu artikli 106 lõikes 2 on sätestatud: „Ettevõtjad, kellele on antud üldist majandushuvi esindavate teenuste osutamine või kes on fiskaalmonopolid, alluvad aluslepingute eeskirjadele, eriti konkurentseeskirjadele niivõrd, kuivõrd nimetatud eeskirjade kohaldamine juriidiliselt ega faktiliselt ei takista nendele määratud eriülesannete täitmist. Kaubanduse arengut ei tohi mõjutada määral, mis oleks vastuolus liidu huvidega”.
- (285) See artikkel sisaldab (osalist) erandit Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 riigiabi keelust ulatuses, milles see abi on vajalik ja proportsionaalne, et tagada üldist majandushuvi pakkuva teenuse osutamine vastuvõetavatel majanduslikel tingimustel.
- (286) Enne 31. jaanuari 2012 väljendasid üldist majandushuvi pakkuvate teenuste 2005. aasta raamistik⁽⁷⁰⁾ ja üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid käsitlev 2005. aasta otsus komisjoni poliitikat Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 106 lõikes 2 sätestatud erandi kohaldamisel.
- (287) Komisjon märgib, et mõlemas dokumendis nõutakse, et kõnealusele ettevõtjale tehtaks ülesandeks osutada tegelikku üldist majandushuvi pakkuvat teenust. Lennujaama haldajale avaliku teenindamise kohustuse usaldamine peab olema ühtlasi registreeritud „ühes või mitmes ametlikus dokumendis”, mis peab muu hulgas kirjeldama „avaliku teenuse osutamise kohustuse täpset iseloomu”⁽⁷¹⁾.

Tegelikud üldist majandushuvi pakkuvad teenused

- (288) Mis puutub kõigepealt küsimusse, kas Zweibrückeni lennujaama käitamine kujutab endast tegelikku üldist majandushuvi pakkuvat teenust, tuletab komisjon meelde, et tegelikku üldist majandushuvi pakkuvatel teenustel peavad olema erijooned võrreldes muu majandustegevusega ning et ainuüksi teatava majandustegevuse või teatavate majanduspiirkondade arengu soodustamist vastavalt ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punktile c ei saa seega pidada üldist huvi pakkuva eesmärgi poole püüdluseks⁽⁷²⁾. Sellega seoses leiab komisjon, et nii võib see olla vaid juhul, kui osa lennujaama teenindatavast piirkonnast oleks lennujaamata ülejäänud ELis niivõrd isoleeritud, et see pidurdaks piirkonna sotsiaal- ja majandusarengut⁽⁷³⁾.
- (289) Lisaks leiab komisjon, et üldist majandushuvi pakkuvate teenuste tegelik määratlus kattub teatavas ulatuses küsimusega, kas lennujaama (nii investeerimis- kui ka tegevuskulude) rahastamine riiklikest vahenditest aitab saavutada täpselt määratletud ühist huvi pakkuvat eesmärki. Komisjon on põhjenduses 257 jj meelde tuletanud, et riiklik rahastamine, mis toob kaasa lennujaama taristu dubleerimise konkreetses piirkonnas, ei saa kaasa aidata ühist huvi pakkuva eesmärgi saavutamisele (vt ka põhjendus 294 jj). Samuti tuletab komisjon meelde, et

⁽⁷⁰⁾ ELT C 297, 29.11.2005.

⁽⁷¹⁾ 2005. aasta lennundussuuniste punkt 66. Vt ka üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid käsitleva 2005. aasta otsuse artikkel 4.

⁽⁷²⁾ Vt otsus N 381/04 – Prantsusmaa – Atlandi-Püreneeade kõrgjõudlusega telekommunikatsioonivõrgu projekt (DORSAL) (ELT C 162, 2.7.2005, lk 5).

⁽⁷³⁾ Vt 2014. aasta lennundussuuniste punkt 72.

lennujaama üldist haldamist saab lugeda üldist majandushuvi pakkuvaks teenuseks üksnes siis, „kui osa lennujaama poolt potentsiaalselt teenindatavast piirkonnast oleks lennujaamata ülejäänud EList niivõrd isoleeritud, et see pidurdaks piirkonna sotsiaal- ja majandusarengut”⁽⁷⁴⁾. Seega leiab komisjon samamoodi, et lennujaama käitamist, mis dubleerib teist sama piirkonna lennujaama, ei saa lugeda üldist majandushuvi pakkuvaks teenuseks⁽⁷⁵⁾.

- (290) Komisjon on leidnud, et Zweibrückeni lennujaama taristu rahastamine riiklikest vahenditest, mis kujutab endast riigiabi, ei ole kokkusobiv siseturuga, sest see dubleerib olemasolevat taristut. Samamoodi leiab komisjon, et Zweibrückeni lennujaama käitamine ei ole tegelik üldist majandushuvi pakkuv teenus. Kui Saksamaa peab Zweibrückeni lennujaama käitamist üldist majandushuvi pakkuvaks teenuseks, on ta teinud üldist majandushuvi pakkuva teenuse määramisel sel juhul ilmse vea⁽⁷⁶⁾.

Ülesannete andmise akt

- (291) Teiseks leiab komisjon, et mingil juhul ei antud FGAZile/FZG-le korrektselt Zweibrückeni lennujaama käitamise ülesannet üldist majandushuvi pakkuva teenusena. Saksamaa on viidanud, et asjaomaste ülesannete andmise aktideks on vaid lennujaama üldine tegevusluba ja tema käitamise kohustus vastavalt lennuliikluse litsentsimise määruse paragrahvile 45. Komisjon märgib, et Saksamaa sõnul tekkis käitamise kohustus Zweibrückeni lennujaama uuendamisest lennuväljast lennujaamaks vastavalt lennuliikluse litsentsimise määruse paragrahvidele 49 ja 38⁽⁷⁷⁾. Uuendamine leidis aset aga alles 2010. aasta alguses, mis tähendab, et uuritava ajavahemikul (2000–2009) ei saa selle juhtumi puhul ülesande andmist lennuliikluse litsentsimise määruse paragrahvi 45 alusel järeldada.
- (292) Lisaks märgib Saksamaa, et „FZG-le ei antud üldiselt ametlikku ülesannet osutada üldist majandushuvi pakkuvat teenust, välja arvatud tegevusluba ja kaasamine Rheinland-Pfalzi liidumaa ümberehitusprojekti”. Võttes arvesse, et Saksamaa ei ole selgitanud, kuidas tegevusluba iseenesest saab endast kujutada põhjenduses 287 nimetatud nõuetekohast ülesande andmise akti või kuidas kaasamine ümberehitusprojekti kujutab endast nõuetekohast ülesande andmist, leiab komisjon, et FGAZile/FZG-le ei ole tehtud nõuetekohaselt ülesandeks osutada tegelikku üldist majandushuvi pakkuvat teenust.
- (293) Seega jõutakse põhjenduses 288 jj esitatud põhjustel järeldusele, et FGAZile/FZG-le tegevusabina antud riiklike vahendeid ei saa lugeda siseturuga kokkusobivaks hüvitiseks üldist majandushuvi pakkuva teenuse osutamise eest.

7.1.3.5. Tegevusabi kokkusobivus siseturuga vastavalt 2014. aasta lennundussuunistele

- (294) 2014. aasta lennundussuuniste punktis 5.1 sätestatakse kriteeriumid, mida komisjon kohaldab tegevusabi siseturuga kokkusobivuse hindamisel ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkti c kohaselt. Vastavalt 2014. aasta lennundussuuniste punktile 172 kohaldab komisjon neid kriteeriume kõigi tegevusabi andmise juhtumite, sh menetletavate teadete ja ebaseadusliku teatamata abi juhtumite suhtes.
- (295) Enne 2014. aasta lennundussuuniste avaldamise kuupäeva antud õigusvastane tegevusabi võidakse kuulutada katmata tegevuskulude osas täies ulatuses siseturuga kokkusobivaks, kui täidetud on järgmised tingimused⁽⁷⁸⁾:
- a) *panus täpselt määratletud ühist huvi pakkuva eesmärgi saavutamisse*: see tingimus on muu hulgas täidetud siis, kui abi suurendab liidu kodanike liikuvust ja piirkondade ühendusvõimalusi või aitab kaasa regionaalarengule⁽⁷⁹⁾;
  - b) *vajadus riigi sekkumiseks*: abi peab olema suunatud olukordadele, kus tänu sellisele abile on võimalik saavutada märgatavalt suuremat edu kui tavapärastes turutingimustes⁽⁸⁰⁾;

⁽⁷⁴⁾ 2014. aasta lennundussuuniste punkt 72. Vt ka 2005. aasta lennundussuuniste punkt 34.

⁽⁷⁵⁾ Vt ka otsus kohtuasjas T-79/10: Colt Télécommunications France vs. komisjon (2013), ECLI:EU:T:2013:463, punktid 150–151, 154, 158 ja 166.

⁽⁷⁶⁾ *Ibid.*, punktid 92 ja 119.

⁽⁷⁷⁾ Saksamaa teade, 27. jaanuar 2011, lk 17: „Aus der Aufstufung des Flughafens [vom Verkehrslandeplatz zum Verkehrsflughafen] folgt des Weiteren eine Betriebspflicht des Flughafens”.

⁽⁷⁸⁾ 2014. aasta lennundussuuniste punkti 137 kohaselt ei kohaldata minevikus eraldatud tegevusabi suhtes kõiki suuniste punktis 5.1 sätestatud tingimusi.

⁽⁷⁹⁾ 2014. aasta lennundussuuniste punktid 137, 113 ja 114.

⁽⁸⁰⁾ 2014. aasta lennundussuuniste punktid 137 ja 116.

- c) *ergutava mõju olemasolu*: see tingimus on täidetud, kui on tõenäoline, et tegevusabi puudumise korral ja võttes arvesse võimalikku investeringuteks ette nähtud abi ja liikluse mahtu, langeks asjaomase lennujaama majandustegevuse tase märkimisväärselt ⁽⁸¹⁾;
- d) *abisumma proportsionaalsus (abi piirdumine minimaalselt vajalikuga)*: selleks et olla proportsionaalne, peab lennujaamadele antav tegevusabi piirduma abi saava tegevuse toimumiseks minimaalselt vajalikuga ⁽⁸²⁾;
- e) *konkurentsile ja kaubandusele avalduva põhjendamatu negatiivse mõju vältimine* ⁽⁸³⁾.

a) *Panus täpselt määratletud ühist huvi pakkuva eesmärgi saavutamisse*

- (296) 2014. aasta lennundussuuniste punktis 114 sätestatakse, et „kahjumlike lennujaamade tegevuse dubleerimine [ei aita] kaasa ühistes huvides oleva eesmärgi saavutamisele”. Komisjon leiab, et põhjenduses 259 jj esitatud argumendid FGAZile/FZG-le 2005. aasta lennundussuuniste alusel antud investeringuteks ettenähtud abi kokkusobivuse kohta kehtivad samamoodi 2014. aasta lennundussuuniste kohaselt antud tegevusabi kokkusobivuse kohta. Seepärast leiab komisjon, et FGAZile/FZG-le antud tegevusabi vaid dubleerib kahjumis lennujaama ega aita seepärast kaasa täpselt määratletud ühist huvi pakkuva eesmärgi saavutamisele. Seega ei tohiks FGAZile/FZG-le antud tegevusabi, mis kujutab endast riigiabi, pidada Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkti c kohaselt siseturuga kokkusobivaks.

Kokkuvõte

- (297) Komisjon järeltab, et FGAZile/FZG-le antud tegevusabi ei ole siseturuga kokkusobiv ei Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 106 lõike 2 ega artikli 107 lõike 3 punkti c tähenduses. Kuna Saksamaa ei ole esitanud ja komisjon ei ole tuvastanud kokkusobivuse muid aluseid, tehakse seega järeldus, et FGAZile/FZG-le antud tegevusabi, mis kujutab endast riigiabi, ei ole siseturuga kokkusobiv.

7.2. VÕIMALIK ABI SEoses PANGALAENUGA JA OSALUSEGA RHEINLAND-PFALZI LIIDUMAA SISEMISES RAHASTAMISVAHENDIS

7.2.1. ABI OLEMASOLU

7.2.1.1. Majandustegevus ja ettevõtja mõiste

- (298) Põhjenduses 173 jj esitatud põhjustel tuleb FGAZ/FZG lugeda ettevõtjaks Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses.

7.2.1.2. Riigi ressursid ja seostatavus riigiga

- (299) Selleks et kõnealused meetmed kujutaksid endast riigiabi, tuleb neid rahastada riigi ressurssidest ja meetmete toetamise otsus peab olema seostatav riigiga.
- (300) Riigiabi mõiste laieneb igale otsesele või kaudsele soodustusele, mida rahastatakse riigi ressurssidest ja mille annab kas riik ise või mis tahes vahendav asutus talle riigi antud volituste kohaselt ⁽⁸⁴⁾. ELi toimimise lepingu artikli 107 kohaselt on kohalike omavalitsuste vahendid riigi ressursid ⁽⁸⁵⁾.

100 % riigigarantii

- (301) Riigigarantiiga kaasneb alati riigi vahendite võimalik kaotus. Kuna 100 % riigigarantii andis otse Rheinland-Pfalzi liidumaa, anti see riigi ressurssidest ja on seostatav riigiga.

⁽⁸¹⁾ 2014. aasta lennundussuuniste punktid 137 ja 124.

⁽⁸²⁾ 2014. aasta lennundussektori suuniste punktid 137 ja 125.

⁽⁸³⁾ 2014. aasta lennundussuuniste punktid 137 ja 131.

⁽⁸⁴⁾ Otsus kohtuasjas C-482/99: Prantsusmaa vs. komisjon (Stardust Marine) (EKL 2002, lk I-4397).

⁽⁸⁵⁾ Otsus liidetud kohtuasjades T-267/08 ja T-279/08: Nord-Pas-de-Calais (2011), ECLI:EU:T:2011:209, punkt 108.

Liidumaa rahastamisvahend

- (302) Saksamaa märkis, et Rheinland-Pfalzi liidumaa rahastamisvahendit ei rahastata otse liidumaa eelarvest. Ta väidab, et kõik rahastamisvahendi summad on saadud kas osalevatelt ettevõtjatelt või laenudena kapitaliturult.
- (303) Komisjon leiab, et praeguse juhtumi puhul oli riigil asjaomase aja jooksul rahastamisvahendi üle otsene või kaudne kontroll, mistõttu oli tegemist riigi ressurssidega. Esiteks saavad rahastamisvahendis osaleda vaid ettevõtjad, kelle puhul Rheinland-Pfalzi liidumaal on enamusosalus (vähemalt 50 %). Riigi enamusosaluse tõttu on osalevad ettevõtjad selgelt riigi osalusega äriühingud komisjoni direktiivi 2006/111/EÜ artikli 2 lõike b tähenduses⁽⁸⁶⁾. Kuna kõik osalevad ettevõtjad on seega riigi osalusega äriühingud, on nende vahendite puhul tegu riigi ressurssidega. Ainuüksi see asjaolu näitab, et rahastamisvahendi summade puhul on osalevate ettevõtjate hoiuste ulatuses tegu riigi ressurssidega.
- (304) Teiseks, kui osalevate ettevõtjate hoiustest rahastamisvahendis ei piisa osaleja likviidsusvajaduste rahuldamiseks, taotleb Rheinland-Pfalzi liidumaa finantsturul omaenda nimel lühiajalist rahastamist ja edastab need summad rahastamisvahendis osalevatele ettevõtjatele. Kuna liidumaa võtab vajalikud laenud enda nimel, tuleb sel moel saadud summad lugeda samuti riigi ressurssideks.
- (305) Seega leiab komisjon, et rahastamisvahendist saadud summad on saadud riigi ressurssidest, kuna nii osalevate ettevõtjate hoiused kui ka liidumaa poolt rahastamisvahendist likviidsuspuudujäägi kõrvaldamiseks võetud laenud kujutavad endast riigi ressursse.
- (306) Pealegi on selge, et liidumaal oli rahastamisvahendi toimimise üle ulatuslik kontroll, mille tulemusena on osalevatele ettevõtjatele antud vahendid seostatavad riigiga. Komisjon märgib kõigepealt, et rahastamisvahendis osalemise leping sõlmitakse liidumaa ja asjaomaste ettevõtjate vahel. Otsuse lubada ettevõtjal rahastamisvahendis osaleda teeb seega vahetult liidumaa. Samuti otsustab liidumaa suurima summa üle, mida osalev ettevõtja võib rahastamisvahendist krediidiilina välja võtta. Lisaks haldab Rheinland-Pfalzi liidumaa otse rahastamisvahendiga seotud igapäevast tegevust Landeshauptkasse kaudu, mis on Rheinland-Pfalzi liidumaa rahandusministeeriumi asutus. Samuti esindab Landeshauptkasse liidumaad ametlikult turul vahendite hankimisel rahastamisvahendi likviidsuspuudujäägi kõrvaldamiseks.
- (307) Nende asjaolude põhjal tundub, et riik suudab rahastamisvahendiga seotud tegevust otse kontrollida, esmajoones saab ta otsustada, milline ettevõtja võib osaleda ja missugune on igale osalevale ettevõtjale antav individuaalne krediidiilin. Seega on rahastamisvahendis osalemise otsused ja ulatus seostatavad riigiga.

Sparkasse Südwestpfalzi antud laen

- (308) Laenu endaga seoses nõustub komisjon, et Sparkasse Südwestpfalz on sõltumatu pank, mis teeb laenude andmise otsused enda vastutusel. Puudub selge viide selle kohta, et laenu andmine FGAZile/FZG-le on seostatav riigiga. Seega leiab komisjon, et meede ei ole riigiga seostatav.

7.2.1.3. Majanduslik eelis**100 % riigigarantii**

- (309) Garantiiteatise punkti 3.2 kohaselt ei ole riigi antav üksikgarantii abi, kui on täidetud järgmised tingimused: „a) laenusaja ei ole finantsraskustes [...], b) garantii ulatust on võimalik selle andmisel nõuetekohaselt mõõta, c) garantii ei kata rohkem kui 80 % tasumata laenust või muust rahalisest kohustusest [...], d) garantii eest on makstud turupõhist hinda [...]”.

⁽⁸⁶⁾ Komisjoni direktiiv 2006/111/EÜ, 16. november 2006, liikmesriikide ja riigi osalusega äriühingute vaheliste finantssuhete läbipaistvuse ning teatavate ettevõtjate finantslähipaistvuse kohta (ELT L 318, 17.11.2006, lk 17).

- (310) Siinse juhtumi puhul andis Rheinland-Pfalzi liidumaa 100 % garantii FGAZile/FZG-le antud laenu tagamiseks, seega ületab garantii 80 % piirmäära tasumata laenust. Samuti ei tasuta garantii turuhinda, nagu selgitatakse allpool. Seepärast hõlmab garantii selgelt eelise andmist.
- (311) Garantiiteatise punkti 4.2 teise alapunkti kohaselt saab eelise välja arvutada selle konkreetse turuintressimäära, mida FGAZ/FZG oleks ilma garantiita maksnud, ning riigigarantii abil saadud intressimäära vahena pärast kõigi garantiimaksete arvessevõtmist.
- (312) Seoses liidumaa antud garantiiga tuleb komisjon meelde, et FGAZ/FZG sai kõnealuse 100 % garantii tasuta ja ilma tagatist esitamata. On selge, et tavalistel turutingimustel oleks FGAZ/FZG pidanud oma kolmandalt isikult võetud laenudele garantii saamiseks maksta lisatasu.
- (313) Kuna FGAZ/FZG ei pidanud lisatasu maksta, sai ta majandusliku eelise, mis ei olnud muidu turul võimalik. Selle eelise summa on samaväärne lisatasuga, mida FGAZ/FZG oleks pidanud tavalistel turutingimustel maksta.

Liidumaa rahastamisvahend

- (314) Seoses FGAZi/FZG osalemisega rahastamisvahendis on Saksamaa selgitanud, et rahastamisvahend toimib järgmiselt: FGAZ taotleb vahendist oma likviidsuse tagamiseks raha ja liidumaa annab selle rahastamisvahendist. Intressimääradena kehtivad turupõhised nõudelaenu intressimäärad liidumaale endale kättesaadaval tasemel. Kui osalevate ettevõtjate hoiustest ei piisa nõude tasumiseks, täiendab liidumaa rahastamisvahendit enda nimel laenu võttes. Lisaks selgitab Saksamaa, et liidumaa kannab kapitaliturul kehtivad tingimused sisuliselt üle rahastamisvahendis osalejatele, pakkudes neile – liidumaa tüdrettevõtjatele – refinantseerimist liidumaa endaga samadel tingimustel, ilma nende krediitvõimelisust kaalumata. Veelgi enam, komisjon märgib, et ettevõtjad saavad raha kasutada piiramatu aja jooksul.
- (315) Selle mehhanismi puhul antakse FGAZile eelis, kui liidumaa rahastamisvahendist laenu andmise tingimused on soodsamad kui need, mis on FGAZile muudel juhtudel turul kättesaadavad. Rahastamisvahendist laenude võtmise tingimused on samad mis liidumaa enda refinantseerimistingimused. Arvestades, et avaliku sektori asutusena saab liidumaa laenu võtta väga soodsalt intressimääraga (kuna makseviivituse risk peaaegu puudub), on komisjon arvamusel, et määr, millega FGAZ saab rahastamisvahendist laenu võtta, on soodsam, kui talle oleks olnud muul juhul kättesaadav. Pealegi ei pea FGAZ esitama nende laenude puhul tagatist ning tema majanduslikku olukorda/krediitvõimelisust ei arvestata. Seega andis liidumaa sellega, et ta lubas FGAZil rahastamisvahendis osaleda, FGAZile/FZG-le majandusliku eelise⁽⁸⁷⁾.

7.2.1.4. Valikulisus

- (316) Kuna 100 % garantii ja õigus rahastamisvahendis osaleda anti ainult FGAZile/FZG-le (ja rahastamisvahendi puhul teistele ettevõtjatele, milles liidumaa on enamusaktsionär), tuleb mõlemad meetmed liigitada olemuselt valikuliseks.

7.2.1.5. Konkurentsi ja kaubanduse kahjustamine

- (317) Samadel põhjustel, mida on kirjeldatud põhjenduses 233 jj, leiab komisjon, et FGAZile/FZG-le antud mis tahes valikuline majanduslik eelis võib kahjustada konkurentsi ja liikmesriikidevahelist kaubandust.

7.2.1.6. Kokkuvõte

- (318) Kokkuvõttes leiab komisjon, et liidumaa, kes andis FGAZile/FZG-le tasuta 100 % pangalaenu garantii ja lubas FGAZil osaleda liidumaa rahastamisvahendis, andis FGAZile/FZG-le riigiabi.

⁽⁸⁷⁾ Rahastamisvahendi mõju on küllalt sarnane 100 % garantiiga, mis anti FGAZile/FZG-le ilma lisatasu küsimata või tagatist nõudmata. Liidumaa võtab enda kanda riski, et FGAZ/FZG jätab lepingulised kohustused täitmata ja liidumaa ei saa vastutasuks hüvitist.

(319) Lisaks järeldab komisjon, et Sparkasse Südwestfalzi laen iseenesest ei kujuta endast riigiabi.

7.2.2. KOKKUSOBIVUS SISETURUGA

(320) Komisjon leiab, et põhjendustes 248 jj ning 283 jj otseinvesteeringute toetuste ja iga-aastaste kapitalisüstidena antava riigiabi kohta esitatud kokkusobivuskaalutlusi saab riigiabi suhtes samamoodi kohaldada garantii liigi ja rahastamisvahendis osalemise puhul. Seega leiab komisjon, et riigiabi, mis anti FGAZile/FZG-le 100 % tasuta garantiina ja loana osaleda liidumaa rahastamisvahendis, ei ole siseturuga kokkusobiv.

7.3. SOODUSTUSED SEOSSES LENNUJAAMATASUDEGA JA TURUNDUSTEENUSTE LEPING RYANAIRIGA

7.3.1. ABI OLEMASOLU

7.3.1.1. *Majandustegevus ja ettevõtja mõiste*

(321) Lennutransporditeenuseid pakkudes on lennuettevõtjad seotud majandustegevusega ja seega on nad ettevõtjad ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses. Seega tuleb analüüsida, kas lennuettevõtjate ja kõnealuse lennujaama vahel sõlmitud lepingutega – kui need on seostatavad riigiga ja hõlmavad riigi ressursside ülekandmist – anti lennuettevõtjatele majanduslik eelis.

7.3.1.2. *Riigi ressursid ja seostatavus riigiga*

(322) Meede peab olema seostatav riigiga ja rahastatud riigi vahenditest. Euroopa Kohus leiab eespool nimetatud Stardust Marine'i ⁽⁸⁸⁾ kohtuotsuses, et sellise eraõigusliku ettevõtja ressursid, kelle aktsiate enamuosalus kuulub riigile, kujutavad endast riigi ressursse. Sellega seoses on komisjoni püsiv tava lugeda riigi vahenditeks kõik riigi osalusega äriühingu vahendid – hoolimata sellest, kas äriühing teenib kahjumit või kasumit ⁽⁸⁹⁾.

(323) Mis puudutab riigiga seostatavust, siis leiab Euroopa Kohus Stardust Marine'i kohtuotsuses veel, et asjaolust, et riik või riiklik üksus on ettevõtja ainu- või enamusaktsionär, ei piisa järeldamiseks, et kõnealuse ettevõtja poolne ressursside ülekandmine on seostatav ettevõtja avalik-õiguslike aktsionäridega ⁽⁹⁰⁾. Euroopa Kohus on seda meelt, et isegi kui riik oli suuteline kontrollima riigi osalusega äriühingut ja kui tal oli valitsev mõju selle tegevuse üle, ei saa konkreetsel juhul automaatselt eeldada, et sellist kontrolli ka tegelikult teostati, sest see äriühing võib vähemal või suuremal määral olla iseseisev, olenevalt sõltumatuse määrast, mille riik on talle andnud.

(324) Euroopa Kohtu sõnul võib seostatavust riigiga järeldada järgmiste näitajate põhjal ⁽⁹¹⁾:

- a) asjaolu, et kõnealune äriühing ei saanud vaidlustatud otsust vastu võtta, ilma et ta oleks arvestanud riigi ametiasutuste nõudmistega;
- b) asjaolu, et äriühing pidi võtma arvesse avaliku sektori asutuste antud juhiseid;
- c) riigi osalusega äriühingu seotus riigiasutuste süsteemiga;
- d) riigi osalusega äriühingu tegevuse laad ja asjaolu, kas äriühing tegutseb turul tavapärastes konkurentsitingimustes kõrvuti eraõiguslike ettevõtjatega;
- e) ettevõtja õiguslik seisund;
- f) avaliku sektori asutuste poolt ettevõtja juhtimise üle teostatava järelevalve intensiivsus;
- g) kõik muud näitajad, mis osutavad konkreetse juhtumi puhul avaliku sektori asutuste osalusele meetme vastuvõtmisel või sellele, et nende osalus ei ole ebatõenäoline, arvestades ka meetme rakendusala, sisu ja selles toodud tingimusi.

⁽⁸⁸⁾ Stardust Marine, punkt 51 jj.

⁽⁸⁹⁾ Vt näiteks komisjoni otsus C 41/2005, Ungari luhtunud kulud, ELT C 324, 21.12.2005, lk 12, seal viidatud allikad.

⁽⁹⁰⁾ Stardust Marine, punkt 51 jj.

⁽⁹¹⁾ *Ibid.*

Riigi ressursid

- (325) Komisjon märgib, et FGAZ/FZG kuulub 100 % riigi omandisse, täpsemalt 50 % ulatuses Rheinland-Pfalzi liidumaale ja 50 % ulatuses ZEFi. FGAZ/FZG tuleb seega lugeda riigi osalusega äriühinguks direktiivi 2006/111/EÜ artikli 2 lõike b tähenduses. Võib eeldada, et riigil, kes on FGAZi/FZG ainuaktsionär ja kes määrab ametisse FGAZi/FZG (identsed) nõukogud (kes omakorda määravad ametisse juhatuse), on FGAZi/FZG üle valitsev mõju ja kontroll tema varade üle. Seega tähendaks FGAZi/FZG varadega seoses antud mis tahes eelis riigi vahendite kaotust, mis kujutab endast seega riigi varade ülekandmist.

Seostatavus

- (326) Ehkki Saksamaa märkis, et lepingute sõlmimine lennuettevõtjate ja FZG vahel ei ole seostatav riigiga, tunnistas ta, et riik on kaudselt kaasatud Rheinland-Pfalzi liidumaa ja ZEFi kaudu, täpsemalt esindajate kaudu FZG ematettevõtja FGAZi nõukogus. FGAZi ja FZG põhikirja kohaselt koosnevad mõlema üksuse nõukogud täies ulatuses avaliku sektori asutuste – nimelt liidumaa ja ZEFi – määratud esindajatest. Liidumaa määratud esindaja saab automaatselt mõlema nõukogu esimeheks. Nõukogud määravad ametisse FGAZi ja FZG juhatuse. Mõlema üksuse nõukogud peavad kinnitama kõik tehingud, mille summa ületab [...] eurot, mis annab neile ulatusliku kontrolli FGAZi/FZG majandustegevuse üle.
- (327) Teiseks näitab FGAZi nõukogu protokoll, et nõukogu teavitati lennuettevõtjatega sõlmitavate lepingute üle peetavatest läbirääkimistest ja nende sõlmimisest ning temaga peeti nendel teemadel nõu. Veelgi enam, protokollidest nähtub, et lennuettevõtjatega lepingute sõlmimisel pidi FGAZi/FZG juhatuse võtma arvesse ka avaliku sektori asutuste nõudeid. Näiteks selgub nõukogu 13. juuli 2006. aasta protokollist, et pärast seda, kui juhatuse teatas lepingu edukast sõlmimisest Germanwingsiga, andis nõukogu esimees mõista, et liidumaa on asjade käiguga väga rahul, märkides, et see võib viia töökohtade loomiseni ja aidata lennujaama olemasolu majanduslikult põhjendada. Eelkõige leidis esimees veel, et need head tulemused – töökohtade loomine ja lennujaama majanduslik põhjendus – võivad viia kasumi ja kahjumi ülekandmise lepingu pikendamiseni FGAZi ja FZG vahel. Arvestades, et FZG olemasolu olenes kasumi ja kahjumi ülekandmise lepingust, millega kaetaks tema tegevuskulud, ning et liidumaal ja ZEFil olid volitused jätta kasumi ja kahjumi ülekandmise leping pikendamata või lõpetada ettevõtte tegutsemist võimaldanud kapitalisüstid, on selge, et FGAZi/FZG juhatuse pidi enda majandusliku ellujäämise tagamiseks võtma arvesse avaliku sektori asutuste nõudeid.
- (328) Samuti näitab nõukogu 13. juuli 2006. aasta protokoll, et Zweibrückenis toimunud sõjalise õppuse järel kaebasid elanikud müra üle. Juhatuse juhtis tähelepanu, et Hollandi õhujõudude sõjaline õppus oli andnud märkimisväärset tulu. Siiski soovitas esimees juhatusel edaspidi hoolikalt kaaluda, kas sõjalisi õppusi ellu viia, ning palus elanikke aegsasti teavitada. Kõik eespool esitatud näitab, et avaliku sektori asutused olid FGAZi/FZG igapäevastesse juhtimisotsustesse kaasatud ja nõustunud nendega.
- (329) Nõukogu 26. juuni 2009. aasta koosoleku protokollist ilmneb lisaks, et riik, mida esindas Rheinland-Pfalzi liidumaa, osales vahetult lennuettevõtjatega peetud läbirääkimistes. Protokollis kirjeldatakse nõukogule esitatud juhatuse aruannet, milles nimetatakse juhatuse, Rheinland-Pfalzi liidumaa majandusministeeriumi esindaja ja Ryanairi kohtumist Londonis. Kohtumisel arutati Ryanairi ja Zweibrückeni lennujaama koostööd. Jättes kõrvale juba ainuüksi esindaja viibimise nendel ärilistel läbirääkimistel, võib ministeeriumi aktiivset osalust järeltada ka sellest, kuidas ministeeriumi esindaja meenutas Ryanairile, et Saarbrückeni lennujaamas tegutsemine valmistaks Rheinland-Pfalzi liidumaa valitsusele suure peetumuse.
- (330) Seejärel arutati Ryanairi tegevust Zweibrückenis nõukogus, kes leidis, et ilma Ryanairi lennuplaani tuntavalt parandamata ja Ryanairi nõutud rahalist panust arvesse võttes⁽⁹²⁾ toetab ta juhatuse ettepanekut koostöö lõpetada. Võttes arvesse Ryanairi nõutud rahalist panust, millega kaasneks nõukogule kohustus heaks kiita uus

⁽⁹²⁾ Koosoleku jooksul pakkus Ryanair välja võimaluse jätta Londoni ja Zweibrückeni liini talvel avatuks „[...] euro eest” ning väljendas valmisolekut alustada kahe uue liini käitamist (Barcelona ja Alicante) Zweibrückenist „[...] euro eest”.

leping, ning avaliku sektori asutuste aegsat kaasamist nõupidamistesse, on selge, et nõukogul oli juhatuse äriotsuse üle ulatuslik kontroll. Seda võib pidada veel üheks märgiks, et juhatus pidi võtma otsuseid tehes arvesse avaliku sektori asutuste nõudeid, ning see tõendab nõukogu teatavat kontrolli FGAZi/FZG äriotsuste üle ja mõju neile.

- (331) Neid kaalutlusi silmas pidades on komisjoni arvates piisavalt märke selle kohta, et FGAZi/FZG ja eri lennuettevõtjate vahel sõlmitud lennujaamateenuste lepingud on seostatavad riigiga.

7.3.1.3. Majanduslik eelis

- (332) Et hinnata, kas riigile kuuluva lennujaama ja lennuettevõtja vahel sõlmitud lepinguga antakse viimati nimetatule majanduslik eelis, tuleb analüüsida, kas see leping on kooskõlas turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhimõttega. Turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja kriteeriumi kohaldamisel lennujaama ja lennuettevõtja vahelise lepingu suhtes tuleb hinnata, kas turumajanduse tingimustes tegutsev kaalutlev ettevõtja oleks lepingu sõlmimise kuupäeval eeldanud, et kõnealune leping toob suuremat kasumit, kui oleks saavutatud ilma lepinguta. Seda suuremat kasumit mõõdetakse kui erinevust lepinguga kaasneva eeldatava lisanduva tulu (st lepingu sõlmimise korral teenitava tulu ja lepingu sõlmimata jätmise korral teenitava tulu vahe) ning lepinguga seoses tekkivate eeldatavate lisanduvate kulude (st lepingu sõlmimise korral tekkivate kulude ja lepingu sõlmimata jätmise korral tekkivate kulude vahe) vahel, kohaldades tekkivate rahavoogude suhtes asjakohast diskontomäära.
- (333) Käesolevas analüüsis tuleb arvesse võtta kõiki lepinguga lisanduvaid tulusid ja kulusid. Eri elemente (lennujaamatasude allahindlus, turundustoetused, muud rahalised stiimulid) ei tohiks hinnata eraldi. Charleroi kohtuotsuseski on öeldud: „[...] erainvestori kriteeriumi kohaldamisel on oluline käsitleda äritehingut tervikuna, et teha kindlaks, kas riiklik üksus ja tema poolt kontrollitav üksus käitused koosvõetuna kui turumajanduse tingimustes tegutsevad mõistlikud ettevõtjad. Vaidlusaluste meetmete hindamisel peab komisjon arvestama kõiki olulisi asjaolusid ja nende konteksti [...]”⁽⁹³⁾.
- (334) Eeldatav lisanduv tulu peab hõlmama eelkõige lennujaamatasudest saadavat tulu, mille juures võetakse arvesse allahindlusi, lepinguga eeldatavasti tekkivat lisaliiklust ning lisaliiklusega eeldatavasti kaasnevat lennundusega mitteseotud tulu. Eeldatavad lisanduvad kulud peavad kätkema eelkõige kõiki lisanduvaid tegevus- ja investeerimiskulusid, mis ei oleks ilma lepinguta tekkinud, samuti turundustoetuste ja muude rahaliste stiimulitega seotud kulusid.
- (335) Samuti märgib komisjon sellega seoses, et hindade diferentseerimine (sh turundustoetuse ja muude meetmete kehtestamine) on üldine äritava. Siiski peaks selline hindade diferentseerimise poliitika olema äriiselt õigustatud⁽⁹⁴⁾.

Turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhimõtte kohaldamine kõnealuste lepingute, eeskätt Ryanairiga sõlmitud lepingute suhtes

- (336) Selle põhimõtte kohaldamisel leiab komisjon, võttes arvesse käesoleva juhtumi faktilisi asjaolusid, et esimese sammuna tuleks vastata järgmistele küsimustele.
- a) Kas turundusteenuste ja lennujaamateenuste lepinguid, mis allkirjastati kahenädalase vahega, tuleks analüüsida eraldi või koos?
  - b) Milliseid eeliseid võis FGAZi/FZG/liidumaa asemel tegutsev oletuslik turumajanduse tingimustes tegutsev ettevõtja turundusteenuste lepingust oodata?
  - c) Kui asjakohaseks võib turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja kriteeriumi kohaldamisel pidada ametlikus uurimismenetluses vaadeldud lennujaamateenuste lepingu tingimuste võrdlust teistes lennujaamades makstud lennujaamatasudega?
- (337) Pärast nende küsimustele vastamist on komisjoni jaoks järgmine samm kohaldada turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhimõtet arutusel olevate eri meetmete suhtes.

⁽⁹³⁾ Otsus kohtuasjas T-196/04: Ryanair vs. komisjon (EKL 2008, lk II-3643, punkt 59).

⁽⁹⁴⁾ Vt komisjoni otsus 2011/60/EL, 27. jaanuar 2010, riigiabi C 12/08 (ex NN 74/07) kohta – Slovakkia – Bratislava lennujaama ja Ryanairi vaheline leping (ELT L 27, 1.2.2011, lk 24).

a) Turundusteenuste lepingu ja lennujaamasteenuste lepingu koos analüüsimine

(338) Komisjon leiab, et neid kahte käesoleva juhtumi puhul ametliku uurimisega hõlmatud meedet, nimelt lennujaamasteenuste lepingut ja turundusteenuste lepinguid, tuleks hinnata ühe meetmena. See puudutab ühelt poolt Ryanairi ja FZG vahel sõlmitud lennujaamasteenuste lepingut ning teiselt poolt FZG ja Ryanairi, samuti AMSi ja Rheinland-Pfalzi liidumaa vahel sõlmitud turundusteenuste lepingut. Ryanair ei vaidle vastu, et turundusteenuste lepingut, mis sõlmiti otse Ryanairi ja FZG vahel, tuleks hinnata koos lennujaamasteenuste lepinguga. Komisjoni arvates kehtib sama ka AMSiga sõlmitud turundusteenuste lepingu kohta.

(339) Mitu asjaolu viitab sellele, et neid lepinguid tuleks hinnata ühe meetmena, sest need sõlmiti ühe ja sama tehingu raames.

(340) Esiteks sõlmiti lepingud sisuliselt samade poolte vahel peaaegu samal ajal:

a) AMS on Ryanairi 100 % tütarettevõtja. Turundusteenuste lepingule kirjutas AMSi nimel alla Edward Wilson, kes oli tollal korraga nii AMSi kui ka Ryanairi direktor⁽⁹⁵⁾. Riigiabi eeskirjade kohaldamisel käsitatakse AMSi ja Ryanairi ühe ettevõtjana – AMS tegutseb vahendajana Ryanairi huvides ja kontrolli all. Kõnealuste lepingute puhul saab selle tuletada ka asjaolust, et turundusteenuste lepingu preambulis sätestatu kohaselt on „AMSil ainulitsents pakkuda turundusteenuseid reisisaidil www.ryanair.com, mis on liri odavlennufirma Ryanairi veebisait”.

Lisaks märgiti põhjenduses 326 jj, et FGAZi/FZG otsus sõlmida lennujaamasteenuste lepingud selliste lennuettevõtjatega nagu Ryanair on seostatav riigiga. Sellega seoses oli Rheinland-Pfalzi liidumaal ja ZEFil FGAZi/FZG üle otsustav mõju. Võttes arvesse, et FGAZi/FZG nõukogu esimehe määras alati ametisse liidumaa ja et liidumaa rahastas tegelikult 80–95 % FGAZi/FZG kahjumist (mille kaudu tal oli oluline mõju ZEFil ja suurem finantsuuevõtja vastu), võib julgelt järeldada, et liidumaal oli FGAZi/FZG üle tegelik mõju. Mis puudutab ühelt poolt Ryanairi ja FGAZi/FZG ning teiselt poolt Rheinland-Pfalzi liidumaa ärisuhet, siis leiab komisjon, et FGAZi/FZG ja liidumaa huvi asjaomaseid lepinguid sõlmida kattus suurel määral: mõlemad olid huvitatud liiklusemahu suurendamisest lennujaamas ning liidumaa jaoks ei olnud suurt vahet, kas lepingu (millega seotud kulud ta pidi hiljem kasumi ja kahjumi ülekandmise lepinguga tagasi maksma) sõlmib FGAZ/FZG või liidumaa ise. Sellega seoses ei saa asjaolu, et üks turundusteenuste lepingutest sõlmiti liidumaaga otse ja lennujaamasteenuste leping sõlmiti liidumaa sõltuva tütarettevõtjaga, mõjutada negatiivselt lepingute hindamist ühe äritehinguna;

b) samuti sõlmiti lepingud peaaegu samal ajahetkel: lennujaamasteenuste leping (22. september 2008) sõlmiti täpselt kaks nädalat enne turundusteenuste lepingut AMSiga (6. oktoober 2008).

(341) Teiseks sätestati AMSiga sõlmitud turundusteenuste lepingu esimeses jaos „Lepingu eesmärk”, et lepingu aluseks on „Ryanairi soov tegutseda Zweibrückeni ja Londoni vahelisel liinil”. Selle sõnastusega luuakse ühemõtteline ja otsene seos lennujaamasteenuste lepingu ning turundusteenuste lepingu vahel selles mõttes, et üht ei oleks sõlmitud ilma teiseta. Turundusteenuste lepingu aluseks on lennujaamasteenuste lepingu sõlmimine ja Ryanairi pakutavad teenused. Turundusteenuste lepingu preambulis isegi öeldakse, et piirkonna turismi ja ettevõtluse edendamiseks ning eelkõige Zweibrückeni kui sihtkoha reklaamimiseks peab Rheinland-Pfalzi liidumaa edaspidi keskenduma Ryanairi reisijatele.

(342) Kolmandaks on turundusteenuste lepingu preambulis kirjas, et Rheinland-Pfalzi liidumaa on otsustanud „reklaamida aktiivselt Zweibrückeni lennujaama rahvusvahelistele lennureisijatele puhkuse sihtkohana ning ka atraktiivse ärikeskusena”. See näitab, et turundusteenuste lepingu sõlmimise esmane ja konkreetne eesmärk on reklaamida konkreetselt Zweibrückeni lennujaama (ja ümbritsevat piirkonda).

⁽⁹⁵⁾ Vt <http://corporate.ryanair.com/investors/biographies/>, 23. juuni 2014.

- (343) Neljandaks sätestatakse turundusteenuste lepingus eraldi, et Zweibrückeni kui sihtkoha veebilehe paremale külgribal tuleb paigutada kaks linki ja veebisaidil Ryanair.com tuleb Zweibrückenisse saabuvate liinide leheküljel olevasse rubriiki „Viis asja, mida teha” lisada viis lõiku. Nendest sätetest võib järeldada, et lepingu eesmärk on toetada konkreetselt Zweibrückeni lennujaama, mitte Rheinland-Pfalzi liidumaad tervikuna.
- (344) Viiendaks võib Rheinland-Pfalzi liidumaa lõpetada lepingu kohe, kui Ryanair lõpetab Zweibrückeni ja Londoni vahelise liini käitamise. See tõendab veel kord, et turundusteenuste leping ja lennujaamateenuste leping on lahutamatu seotud.
- (345) Kokkuvõttes on Rheinland-Pfalzi liidumaa ja AMSi vahel sõlmitud turundusteenuse leping seega Ryanairi ja FZG allkirjastatud lennujaamateenuste lepinguga lahutamatu seotud. Ülaloodud kaalutlused näitavad, et ilma lennujaamateenuste lepinguta ei oleks turundusteenuste lepingut sõlmitud. Nimelt sätestatakse turundusteenuste lepingus, et see põhineb Ryanairi Zweibrückeni–Londoni liini käitamisel ning näeb sisuliselt ette seda liini reklaamivad turundusteenused. Samal ajal selgub, et lennujaamateenuste lepingu sõlmimine oleneb ka turundusteenuste lepingust: ehkki lennujaamateenuste leping sõlmiti ajaliselt varem, ei kohustanud see Ryanairi osutama Zweibrückenist väljuvaid lennuteenuseid. Pigem sätestati selles selgesõnaliselt, et kui „teenust ei alustata 28. oktoobriks 2008, lõpeb leping ilma kummalegi poolele kohustusi kaasa toomata”. Tegelikult alustas Ryanair Zweibrückenis tegevust alles AMSiga lepingu sõlmimise järel.
- (346) Sel põhjusel peab komisjon vajalikuks analüüsida 22. septembri 2008. aasta lennujaamateenuste lepingut ja 6. oktoobri 2008. aasta turundusteenuste lepingut koos, et teha kindlaks, kas tegemist on riigiabi või mitte.
- b) *Tulu, mida turumajanduse tingimustes tegutsev ettevõtja oleks võinud eeldada turundusteenuste lepingutest, ja hind, mida ta oleks olnud valmis nende teenuste eest maksma*
- (347) Turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhimõtte kohaldamiseks käesolevas juhtumis tuleb FGAZi/FZG ja liidumaa kui Ryanairiga sõlmitud lennujaamateenuste lepingu ja AMSiga sõlmitud turundusteenuste lepingu allkirjastajate käitumist võrrelda oletusliku, Zweibrückeni lennujaama käitamise eest vastutava, turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja käitumisega.
- (348) Kõnealuse tehingu analüüsimisel on soovitatav hinnata tulu, mida see oletuslik, kasumiväljavaadetest motiveeritud, turumajanduse tingimustes tegutsev ettevõtja võiks turundusteenuste ostmisel saada. Selles analüüsis ei tuleks võtta arvesse nende teenuste üldist mõju turismile ja piirkonna majandustulemustele. Vaadelda tuleks üksnes nende teenuste mõju lennujaama kasumlikkusele, sest see oleks oletusliku turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja ainus mure.
- (349) Seejuures peaksid turundusteenused elavdama reisijate hulka nendel lennuliinidel, mis on kaetud turundusteenuste lepingute ja nendekohaste lennujaamateenuste lepingutega, kuna turundusteenuste eesmärk on neid lennuliine reklaamida. Kuigi see mõju toob kasu peamiselt asjaomasele lennuettevõtjale, võib see olla tulus ka lennujaama käitajale. Reisijate suurem arv võib lennujaama käitaja jaoks tähendada kasvavat tulu teatud lennujaamatasudest ja lennundusega mitteseotud tegevusest, eeskätt parklastest, toitlustusasutustest ja muude müügiettevõtetest.
- (350) On kindel, et FGAZi/FZG ja liidumaa asemel Zweibrückeni lennujaama käitav turumajanduse tingimustes tegutsev ettevõtja oleks võtnud turundusteenuste lepingu ja sellekohase lennujaamateenuste lepingu sõlmimise kaalumisel seda soodsat mõju arvesse. Selleks oleks ta vaadelnud kõnealuse lennuliini mõju oma tulevastele tuludele ja kuludele, hinnates selle juhtumi puhul neid lennuliine kasutavate reisijate arvu, mis võib kajastada turundusteenuste positiivset mõju. Lisaks oleks ta arvestanud seda mõju kogu kõnealuste lennuliinide käitamise tähtsajal, nagu see oli ette nähtud lennujaamateenuste lepingus ja turundusteenuste lepingus.
- (351) Kui lennujaama käitaja sõlmib lepingu, milles nähakse ette teatud lennuliinide reklaamimine, on tavapärane hinnata asjaomaste lennuliinide täituvust (ehk koormustegurit)⁽⁹⁶⁾ ning võtta seda tulevaste tulude hindamisel arvesse. Selles küsimuses, et turundusteenuste lepingud ei tekita lennujaama käitajale üksnes kulusid, vaid toovad ka lennujaama käitajale ka tulu, on komisjon Ryanairiga ühel meelel.

⁽⁹⁶⁾ Täituvus või koormustegur on kõnealuse lennuliini käitamisel õhusõidukis täidetud kohtade osakaal.

- (352) Lisaks on soovitatav määrata, kas FGAZi/FZG ja liidumaa asemel Zweibrückeni lennujaama käitav oletuslik ettevõtja oleks võinud mõistuspäraselt eeldada ja arvuliselt mõõta muid tulusid kui need, mis tulenevad turundusteenuste lepingust lennuliinide käitamise tähtajal, mis on sätestatud lennujaamasteenuste lepingus ja turundusteenuste lepingus.
- (353) Teatud kolmandad huvitatud isikud, eeskätt Ryanair oma 17. jaanuari 2014. aasta uuringus, toetavad seda seisukohta. 17. jaanuari 2014. aasta uuring põhineb teoorial, et turundusteenused, mida ostab lennujaama käitaja, näiteks FGAZi/FZG ja liidumaa, aitavad tugevdada lennujaama kaubamärgi kuvandit ja suurendavad selle tulemusena jätkusuutlikult kõnealust lennujaama kasutavate reisijate arvu ning mitte üksnes turundusteenuste lepinguga ja lennujaamasteenuste lepinguga hõlmatud lennuliinide arvu nendes lepingutes sätestatud käitamisperioodi jooksul. Eelkõige leidis Ryanair oma uuringus, et turundusteenused avaldavad püsivalt soodsat mõju lennujaama reisijate arvule ka pärast turundusteenuste lepingu lõppemist.
- (354) Kõigepealt tuleb öelda, et mitte miski ei näita, et turundusteenuste lepingu sõlmimisel oleksid lennujaama käitaja või liidumaa üldse arvesse võtnud või ammuugi siis arvuliselt mõõtnud turundusteenuste lepingu võimalikku soodsat mõju nendele lennuliinidele, mis ei olnud lepinguga hõlmatud, või võimalust, et see mõju jätkub pärast lepingu lõppemist. Lisaks ei ole Saksamaa välja pakkunud ühtegi meetodit, mis võimaldaks hinnata sellest mõjust tulenevat võimalikku tulu, mida FGAZi/FZG ja liidumaa asemel Zweibrückeni lennujaama käitav oletuslik turumajanduse tingimustes tegutsev ettevõtja oleks arvesse võtnud, kui ta oleks kaalunud, kas sõlmida 2008. aasta lepingud või mitte.
- (355) Pealegi ei ole kättesaadava teabe põhjal võimalik hinnata selle mõju püsivust. On mõeldav, et Zweibrückeni ja selle piirkonna reklaamimine Ryanairi veebisaidil võis innustada seda saiti külastavaid inimesi ostma Ryanairi pileteid Zweibrückenisse ajal, kui reklaam oli just kuvatud või kohe pärast seda. Ent on väga ebatõenäoline, et selle reklaami mõju külastajatele kestis või mõjutas lennupiletite ostmist kauem kui mõni nädal pärast selle avaldamist Ryanairi veebisaidil. Reklaamikampaanial võib olla pikemaajalisem mõju, kui reklaamitegevus hõlmab üht või mitut reklaamikanalit, millega tarbijad puutuvad pidevalt kokku teatud ajavahemiku jooksul. Näiteks võib suuremaid tele- ja raadiokanaleid, populaarseid veebisaitte ja/või erinevaid avalikesse sise- või välisruumidesse paigutatud reklaamplakateid hõlmava reklaamikampaaniaga saavutada püsiva mõju, kui tarbijad puutuvad nende reklaamikanalitega korrapäraselt kokku. Aga üksnes Ryanairi veebisaidiga piirduv reklaamitegevus ei avalda suure tõenäosusega mõju, mis kestaks eriti kaua pärast reklaamitegevuse lõppemist.
- (356) Tegelikult on üsna tõenäoline, et enamik inimesi ei külasta Ryanairi veebisaiti nii korrapäraselt, et ainuüksi sealne reklaam jätkaks neile selge mälestuse asjaomase piirkonna kohta. Seda väidet toetavad hästi kaks tegurit. Esiteks piirdus Zweibrückeni piirkonna reklaam Ryanairi veebisaidil turundusteenuste lepingu tingimuste kohaselt viie 150sõnalise lõiguga Zweibrückenisse suunduvate liinide lehel olevas rubriigis „Viis asja, mida teha” ning see avaldati väga lühikese aja (16 päeva) jooksul lihtsa lingina veebilehel www.ryanair.com, mis suunas edasi liidumaa poolt kättesaadavaks tehtud saidile, ning kahe lihtsa lingina Zweibrückeni kui sihtkoha lehel, mis suunasid samuti edasi liidumaa poolt kättesaadavaks tehtud saidile. Nii selle reklaamitegevuse liik (lihtne link, mille turundusväärus on piiratud) kui ka selle lühike kasutusaaeg oleksid selle tegevuse mõju pärast reklaami lõppemist järsult vähendanud, eelkõige kuna tegevus piirdus Ryanairi veebisaidiga ja seda ei toetatud ühegi muu reklaamikanaliga. Teiseks oli AMSiga sõlmitud lepingutes ettenähtud muude turundusmeetmete ülekaal seotud üksnes internetilehega, mis kätkes Zweibrückenisse suunduvaid liine. On üsna tõenäoline, et enamik inimesi ei käi sellel lehel eriti tihti ja kui nad seda teevad, siis arvatavasti üksnes seepärast, et nad on niigi sellest sihtkohast huvitatud.
- (357) Seega, isegi kui turundusteenuste osutamine võis suurendada turundusteenuste lepingus osutatud lennuliinide reisijate arvu nende teenuste osutamise perioodil, on väga tõenäoline, et see mõju oli pärast kõnealuse perioodi lõppemist või teiste lennuliinide puhul tähtsusetu või puudus täiesti.
- (358) Samuti järeldub Ryanairi 17. ja 31. jaanuari 2014. aasta uuringust, et tulude teke, mis jääb väljapoole turundusteenuste lepingutega hõlmatud lennuliine või jätkub ka pärast perioodi, mille jooksul neid nende lennuliinide jaoks rakendati, nagu on sätestatud turundusteenuste lepingutes ja lennujaamasteenuste lepingutes, oli ülimalt ebakindel ning seda ei olnud võimalik arvuliselt mõõta sellisel usaldusväarsuse tasemel, mida turumajanduse tingimustes tegutsev arukas ettevõtja oleks pidanud piisavaks.

- (359) Näiteks selgus 17. jaanuari 2014. aasta uuringust, et „tulevane kasumi suurenemine pärast kavakohast lennujaamasteenuste lepingu lõpetamist on olemuslikult ebakindel”. Lisaks pakutakse selles uuringus turundusteenuste lepingu soodsa mõju eelnevaks hindamiseks välja kaks meetodit: rahavoogude meetod ja kapitaliseerimismeetod.
- (360) Rahavoogude meetod hõlmab turundusteenuste lepingutest ja lennujaamasteenuste lepingutest tuleneva kasu hindamist tulevaste tulude põhjal, mida lennujaama käitaja võib seoses turundusteenuste ja lennujaamasteenuste lepingutega saada ning millest lahutatakse vastavad kulud. Kapitaliseerimismeetodi puhul käsitletakse lennujaama kaubamärgi kuvandi parandamist turundusteenuste abil kui immateriaalset vara, mis omandatakse turundusteenuste lepingus sätestatud hinnaga.
- (361) Paraku tõstetakse uuringus esile kapitaliseerimismeetodiga kaasnevad suured probleemid ning näidatakse, et selle meetodiga saadud tulemused ei pruugi olla usaldusväärsed; uuringu kohaselt oleks rahavoogude meetod parem. Uuringus leitakse:

„Kapitaliseerimismeetodi puhul tuleks võtta arvesse ainult turunduskulude seda osa, mis on seostatav lennujaama immateriaalse varaga. Võib aga olla raske selgitada välja seda osa turunduskuludest, mis on ette nähtud lennujaama tulevaste (st investeeringud lennujaama immateriaalsetesse varadesse), mitte praeguste tulude loomiseks”.

Samuti rõhutatakse selles:

„Kapitaliseerimismeetodi rakendamiseks on vaja hinnata selle ajavahemiku keskmist pikkust, mille jooksul lennujaam suudab tänu AMSi turunduskampaaniale kliente säilitada. Ebapiisavate andmete tõttu oleks praktikas väga raske hinnata keskmist ajavahemikku, mille jooksul kliente pärast AMSi kampaaniat säilitatakse”.

- (362) 31. jaanuari 2014. aasta uuringus tehakse ettepanek kasutada praktilisel viisil rahavoogude meetodit. Selle meetodi puhul väljendatakse turundusteenuste lepingute ja lennujaamasteenuste lepingute tulusid, mis jäävad püsima pärast turundusteenuste lepingu lõppemist, jääkväärtusena, mis arvutatakse välja lepingu lõppemise kuupäeval. Kõnealune jääkväärtus arvutatakse lennujaamasteenuste lepingute ja turundusteenuste lepingutega seotud kasumi eeldatava suurenemise põhjal lennujaamasteenuste lepingu kohaldamise viimase aasta jooksul. Seda kasumit pikendatakse järgmiseks tähtajaks, mis on võrdne lennujaamasteenuste lepingu tähtajaga, ning kohandatakse, võttes arvesse Euroopa lennutranspordituru kasvumäära ja tõenäosuskoefitsienti, mis väljendab lennujaamasteenuste lepingu ja turundusteenuste lepingu suutlikkust anda lennujaamale kasumit pärast kõnealuste lepingute kehtivuse lõppemist. 31. jaanuari 2014. aasta uuringu kohaselt oleneb pikaajalise tulu loomise suutlikkus eri teguritest, „sealhulgas paremast silmatorkavusest, tugevamast kaubamärgist, võrgu välismõjust ja korduvreisijatest”, kuigi nende tegurite kohta ei ole üksikasju esitatud. Lisaks võetakse kõnealuse meetodi puhul arvesse kapitalikulu iseloomustavat diskontomäära.
- (363) Uuringus soovitatakse tõenäosuskoefitsienti 30 %, mida peetakse mõistlikuks. Samal ajal ei esitata selles väga teoreetilist laadi uuringus koefitsiendi kohta ühtki tõsiselt võetavat kvantitatiivset või kvalitatiivset tõendit. Samuti ei võeta selle 30 % näitaja põhjendamisel aluseks ühtegi Ryanairi tegevusega, lennutranspordituruga ega lennujaamasteenustega seotud fakti. Uuringus ei esitata ühtegi seost selle koefitsiendi ja möödaminnes nimetatud tegurite (silmatorkavus, tugev kaubamärk, võrgu välismõju ja korduvreisijad) vahel, mis peaksid pikendama tulu saamist lennujaamasteenuste lepingust ja turundusteenuste lepingust nii, et see jääks püsima ka pärast lepingute lõppemist. Viimaks ei põhine uuring – milles analüüsitakse, mil määral kõnealused teenused võivad neid tegureid mõjutada – AMSiga sõlmitud eri lepingutes sätestatud turundusteenuste konkreetsel sisul.
- (364) Lisaks ei tõendata uuringus, kas on mingi tõenäosus, et lennujaamasteenuste lepingu ja turundusteenuste lepingu lõppemisel võiks kasum, mida need lepingud lennujaama käitajale viimase kehtivusaja jooksul andsid, jätkuda ka tulevikus. Samuti ei esitata ühtegi tõendit selle kohta, miks on Euroopa lennutranspordituru kasvumäär kasulik näitaja lennujaamasteenuste lepingu ja turundusteenuste lepingu mõju hindamisel konkreetses lennujaamas.
- (365) Seega on ülimalt ebatõenäoline, et turumajanduse tingimustes tegutsev kaalutlev ettevõtja võtaks Ryanairi pakutud meetodi järgi arvutatud jääkväärtust arvesse, kui ta otsustab, kas sõlmida leping või mitte.

- (366) 31. jaanuari 2014. aasta uuringust nähtub niisiis, et rahavoogude meetod viiks üksnes väga ebakindlate ja ebausaldusväärsete tulemusteni, nagu ka kapitaliseerimismeetod.
- (367) Lisaks ei ole ei Saksamaa ega ükski huvitatud kolmas isik esitanud ühtegi tõendit selle kohta, et Zweibrückeni lennujaama käitajaga võrreldavate piirkondlike lennujaamade käitajad oleksid edukalt kasutanud Ryanairi 31. jaanuari 2014. aasta uuringus pakutud meetodit või mõnda muud meetodit, mille abil saaks mõõta arvuliselt kasumit pärast lennujaamateenuste lepingu ja turundusteenuste lepingu lõppemist. Saksamaa ei ole 17. ja 31. jaanuari 2014. aasta uuringute alusel endale kohustusi võtnud.
- (368) Lisaks tuleb öelda, et kui lennujaamateenuste lepingust ja turundusteenuste lepingust eeldatav suurenev kasum on lennujaamateenuste lepingu viimasel täitmisaastal positiivne, on ka Ryanairi pakutud meetodi põhjal arvatud jääkväärtus ainult positiivne (ja kaldub seega nende lepingute kasumlikkust suurendama). Kui lisanduv kasum on negatiivne, vähendab jääkväärtuse arvessevõtmine tavaliselt lepingute kasumlikkust. Allpool leiab tõendust (vt põhjendust 378 jj), et 2008. aasta lepingud tõid kaasa kahaneva rahavoo.
- (369) Nagu eespool näidatud (vt põhjendust 341 jj), on turundusteenused pealegi selgelt suunatud isikutele, kes tõenäoliselt kasutavad turundusteenuste lepinguga hõlmatud liini. Kui selle liini lende pärast lennujaamateenuste lepingu lõppemist ei jätkata, on ebatõenäoline, et turundusteenustel on ka pärast lõppkuupäeva soodne mõju lennujaama reisijate arvule. Lennujaama käitajal on väga raske hinnata tõenäosust, kas lennuettevõtja jätkab liini käitamist pärast seda, kui lennujaamateenuste lepinguga seotud kohustuste täitmise tähtaeg on möödunud. Eelkõige on odavlennufirmad näidanud, et liinide avamisel ja sulgemisel reageerivad nad väga valmilt turutingimustele, mis enamasti muutuvad väga kiiresti. Seega ei toetuks turumajanduse tingimustes tegutsev kaalutlev ettevõtja käesolevas juhtumis vaadeldava tehingu sõlmimisel eeldusele, et lennuettevõtja jätkab kõnealuse liini käitamist ka pärast lepingu lõppemist.
- (370) Kokkuvõttes tuleneb eelnevast, et kui turumajanduse tingimustes tegutsev kaalutlev ettevõtja otsustab, kas sõlmida turundusteenuste leping ja sellega kaasnev lennujaamateenuste leping või mitte, siis ainuke arvestatav kasu, mida ta võib turundusteenuste lepingult oodata ja mida ta võib arvuliselt mõõta, on turundusteenuste osutamisest tulenev võimalik positiivne mõju kõnealuste lepingutega hõlmatavate lennuliinide reisijate arvu suurenemisele lepingute tähtaja jooksul. Komisjon leiab, et kõik muud tulud on liiga ebakindlad, et neid arvuliselt mõõta ja arvesse võtta.

c) *Zweibrückeni lennujaama võrreldavus teiste Euroopa lennujaamadega*

- (371) Uute suuniste kohaselt võib turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhimõtte kohaldamisel lennujaama kasutatavale lennuettevõtjale antava abi põhimõtteliselt välistada, kui lennujaamateenuste eest küsitav hind vastab turuhinnale või kui eelanalüüsi tulemusena, see tähendab meetme võtmise hetkel kasutada olevate andmete ja sel ajal ette nähtava arengu põhjal saab näidata, et lennujaama ja lennuettevõtja suhte kaudu suureneb pidevalt lennujaama kasum⁽⁹⁶⁾. Mis puudutab esimest tingimust (võrdlus turuhinnaga), siis on komisjonil kahtlusi, kas praegu on võimalik kindlaks teha asjakohaseid kriteeriume lennujaamade osutatud teenuste tegeliku turuhinna väljaselgitamiseks. Seepärast peab komisjon praegu lennujaamade ja konkreetsete lennuettevõtjate vahel sõlmitud lepingute hindamisel kõige sobivamaks kriteeriumiks kasumlikkuse suurenemise eelanalüüsi⁽⁹⁷⁾.
- (372) Tasub märkida, et tavaliselt võib olla abi turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhimõtte kohaldamisest, mille puhul lähtutakse teistel sarnastel turgudel kehtivast keskmisest hinnast, kui see hind on võimalik mõistlikult kindlaks teha või tuletada teistest turunäitajatest. Lennujaamateenuste puhul ei ole see meetod siiski alati sobiv, sest kulude ja tulude struktuur on lennujaamati enamasti väga erinev. Põhjuseks on see, et kulud ja tulud sõltuvad lennujaama arengutasemest; lennujaama kasutatavate lennuettevõtjate arvust; lennujaama läbilaskevõimest, mis väljendub reisijate arvust; taristu seisukorrast ja sellega seotud investeeringutest; õigusraamistikust, mis võib liikmesriigiti erineda, ning mis tahes võlgadest või kohustustest, mis lennujaamal on tekkinud⁽⁹⁸⁾.

⁽⁹⁶⁾ Vt 2014. aasta lennundussektori suuniste punkt 53.

⁽⁹⁷⁾ Vt 2014. aasta lennundussektori suuniste punktid 59 ja 61.

⁽⁹⁸⁾ Vt allmärkus 94.

- (373) Veelgi enam, lennutranspordituru liberaliseerimine muudab iga puhtalt võrdleva analüüsi keeruliseks. Nagu käesoleva juhtumi puhul on näha, ei põhine lennujaamade ja lennuettevõtjate vahelised kaubandustavad alati eranditult avaldatud tasumääradel. Pigem on need ärisuhted väga mitmekesised. Need hõlmavad riskide jagamist reisijateleikluse ning mis tahes seonduvate äri- ja rahaliste kohustuste puhul, standardseid soodustuskavu ning riskide jaotumise muudatusi lepingute kehtivuse ajal. Seetõttu ei saa tehinguid omavahel tegelikult võrrelda ei edasi-tagasi lennu hinna alusel ega hinna alusel reisija kohta.
- (374) Lõpetuseks – isegi kui usaldusväärse analüüsi põhjal on võimalik kindlaks teha, et käesoleva hindamise käigus käsitletavate eri tehingutega seotud hinnad on võrreldava tehinguvalimi põhjal kindlaks tehtud turuhindadega võrdsed või neist kõrgemad, ei saa komisjon sellest järeldada, et need tehingud vastavad turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja kriteeriumile, kui peaks ilmnema, et lennujaama käitaja eeldas nende hindade kehtestamisel lisanduvast tulust suuremate lisanduvate kulude tekkimist. Turumajanduse tingimustes tegutseval ettevõtjal ei ole mingit stiimulit pakkuda kaupu või teenuseid turuhinnaga võrreldava hinnaga, kui selle tagajärjeks on kahjumi suurenemine.
- (375) Seetõttu leiab komisjon, et kogu komisjoni käsutuses olevat teavet arvestades ei ole alust kalduda kõrvale 2014. aasta lennundussuunistes üldiselt soovitatud arusaamast kohaldada lennujaamade ja lennuettevõtjate vahelistes suhetes turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja põhimõtet, see tähendab kasumlikkuse suurenemise eelanalüüsi tegemisest.

7.3.1.4. Lisanduvate kulude ja tulude hindamine

Ajavahemik

- (376) Kui turumajanduse tingimustes tegutsev ettevõtja otsustab, kas sõlmida lennujaamateenuste leping ja/või turundusteenuste leping või mitte, valib ta hindamiseks ajavahemiku, mille aluseks on kõnealuste lepingute tähtaeg või igas lepingus eraldi sätestatud tähtaeg. Teisisõnu hindab ta lisanduvaid kulusid ja tulusid lepingute kohaldamise kestel.
- (377) Pikema ajavahemiku valimine ei oleks põhjendatud. Lepingute allkirjastamise kuupäeval ei arvesta turumajanduse tingimustes tegutsev arukas ettevõtja nende pikendamisega pärast nende lõppemist ei samadel ega uutel tingimustel. Lisaks teaks üldiselt arukas ettevõtja, et odavlennuettevõtjad nagu Ryanair on olnud alati tuntud kiire kohanemise poolest turumuutustega nii lennuliinide avamisel ja sulgemisel kui ka lendude arvu suurendamisel või vähendamisel.

Hindamine

- (378) Saksamaa väidab, et FGAZ/FZG ei koostanud enne eri lennuettevõtjatega üksiklepingute sõlmimist eelnevaid äriplaane. Ta selgitas, et kuna enamikku lennujaama kuludest võib lugeda püsikuludeks ning kuna äritegevuse laiendamine ei tooks kaasa suuri lisakulusid, ei olnud sellised eelnevad äriplaanid vajalikud.
- (379) Sellegipoolest koostas Saksamaa komisjoni nõudel ülevaate lisanduvates tuludest ja kuludest, mida võis asjaomaste lepingute sõlmimise ajal eeldada. Saksamaa koostas need andmed iga lepingu kohta, mis sõlmiti lennuettevõtjatega uuritaval ajavahemikul, see tähendab aastatel 2000–2009, nagu on näidatud tabelis 8.

Tabel 8

Germanwingsi, TUIFly ja Ryanairiga sõlmitud lepingutega lisanduv kasumlikkus

	Germanwings (lepinguperiood 15. september 2006 – 15. sep- tember 2009)	Germanwings (lepinguperiood 30. juuni 2008 – 31. detsember 2011) ⁽¹⁾	TUIFly (lepinguperiood 1. aprill 2008 – 31. märts 2011) ⁽²⁾	Ryanair (lepinguperiood 22. september 2008 – 21. sep- tember 2009) ⁽³⁾
Eeldatav reisijate arv	[...]	[...]	[...]	[...]
Eeldatav täiendav lennundustulu	[...]	[...]	[...]	[...]

	Germanwings (lepinguperiood 15. september 2006 – 15. sep- tember 2009)	Germanwings (lepinguperiood 30. juuni 2008 – 31. detsember 2011) ⁽¹⁾	TUIFly (lepinguperiood 1. aprill 2008 – 31. märts 2011) ⁽²⁾	Ryanair (lepinguperiood 22. september 2008 – 21. sep- tember 2009) ⁽³⁾
Eeldatav täiendav lennundusega mit- tесеotud tulu	[...]	[...]	[...]	[...]
Eeldatav lisakulu	[...]	[...]	[...]	[...]
Turundustoetuse kulud	[...]	[...]	[...]	[...]
Eeldatav nimitulemus	[...]	[...]	[...]	[...]
Diskontomäär	[...]	[...]	[...]	[...]
Eeldatav diskonteeritud tulemus	[...]	[...]	[...]	[...]

⁽¹⁾ [...].

⁽²⁾ [...].

⁽³⁾ [...].

(380) Tabelit 8 koostades võttes Saksamaa arvesse järgmist:

- a) eeldatav reisijate arv tuletati nädalas ettenähtud lendude arvu põhjal ja seda ekstrapoleeriti lepingu kestuse suhtes;
- b) eeldatav lennundustulu (käitlus- ja maandumistasud, koristamine, jäätõrje jne) arvutati lepingu kehtivusaja kohta iga lennuettevõtjaga kokku lepitud tingimuste alusel, võttes arvesse asjaomaseid hinnaalandusi ja toetusi);
- c) eeldatav lennundusega mitteseotud tulu (parkimistasud, terminalis tehtud kulutused jne) arvutati samuti lepingu kehtivusaja kohta;
- d) eeldatavad lisanduvad kulud arvutati lepingu kehtivusaja kohta, võttes arvesse kommertslennunduse käitamiseks vajalike investeeringute amortisatsiooni (uus lennuterminal, uued registreerimisletid, parklad jne), samuti uusi personali- ja materjalikuluseid. Arvesse võeti vaid iga üksiku lennuettevõtjaga kaasnevaid kuluseid. Selle alusel väitis Saksamaa, et uue terminali ja vajaduse korral uute töötajate palkamise kulud tulenesid algselt sellest, et Germanwings alustas Zweibrückenist lende, mistõttu neid kuluseid seostati peamiselt Germanwingsi esimese lepinguga;
- e) komisjoni nõudel võeti Ryanairi lisanduvate kuludena arvesse liidumaa ja AMSi vahelise lepingu alusel Ryanairile tehtud turundustoetuse makseid;
- f) diskontomäär põhines Saksamaa Bundesbanki diskontomääradel alates 2008. aastast.

(381) Komisjon leiab, et Saksamaa kasutatud meetod reisijate arvu hindamisel ning selle alusel eeldatavate lisanduvate lennundus- ja lennundusega mitteseotud tulude arvutamisel on usaldusväärne. Sama kehtib diskontomäärade kohta.

(382) Lisaks viitab komisjon Saksamaa mittenõustumisele sellega, et lisanduva tulu arvutamisel vaid lepingu kestuse jooksul ei võeta arvesse pikaajalisi tuluseid. Vastuseks viitab komisjon oma põhjendustes 376–377 esitatud argumentidele, et tegelikult on asjakohane arvesse võtta vaid lepingu kestuse jooksul lisandunud kuluseid ja tuluseid.

(383) Ühtlasi võtab komisjon teadmiseks Saksamaa märkuse, et turundusteenuste leping ei põhjusta ainult kuluseid, vaid teenib ka tulu. Saksamaa ei pakkunud välja ühtegi meetodit, kuidas hinnata konkreetset turundusteenuste lepingust tulenevat lisanduvat tulu, kui jätta kõrvale liikluse (ja seega ka lennundusega mitteseotud tulu)

suurenemine lennujaamas. Igal juhul on komisjon otsustanud juba põhjenduses 347 jj, et turumajanduse tingimustes tegutsev ettevõtja võtaks turundusteenuste lepingu positiivse mõju hindamisel arvesse vaid lennujaama lisanduvat tulu.

- (384) Eelkõige lisanduvate tegevuskulude puhul peab komisjon tuginema Saksamaa ja FGAZi/FZG esitatud andmetele – senikaua kui need tunduvad mõistlikud, kuivõrd ta ei saa ise neid kulusid erapooletult hinnata. Sama kehtib põhimõtteliselt lisanduvate investeerimiskulude kohta, sest FGAZil/FZG-l on paremad võimalused hinnata, milliseid investeeringuid saab seostada konkreetse lennujaamasteenuste lepinguga. Pärast Saksamaa esitatud teabe analüüsimist nõustub komisjon, et lisanduvate kulude üldkalkulatsioon on põhjendatud.
- (385) Lisaks tundub mõistlik, et uute töötajate palkamist Germanwingsi teenindamiseks ja algseid terminali renoveerimise investeeringuid saab seostada esimese Germanwingsiga sõlmitud lepinguga, kuna selle lepinguga sai Zweibrückenis jõulise alguse kommertslenkunduse arendamine.

Kokkuvõte

- (386) Kuna eeldatav diskonteeritud tulemus on Germanwingsi esimese lepingu, samuti TUIFly ja Ryanairi lepingu puhul negatiivne, leiab komisjon, et nende lepingute sõlmimisel ei käitunud FGAZ/FZG turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtjana. Lennujaam ei saanud eeldada, et suudab katta vähemalt ühestki kõnealusest lepingust tulenevad lisanduvad kulud. Kuna FGAZ/FZG ei toiminud seega turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtjana, andis tema otsus sõlmida lepingud sellistel tingimustel Germanwingsile, TUIFlyle ja Ryanairile majandusliku eelise.
- (387) Seevastu Germanwingsi teise lepingu puhul võis eeldada positiivset diskonteeritud tulemust. Selle lepingu sõlmimisel ei andnud FGAZ/FZG seega Germanwingsile majanduslikku eelist.

7.3.1.5. Valikulisus

- (388) Põhjenduses 376 jj kindlaks tehtud majanduslik eelis anti valikulisel alusel, sest sellest said kasu üksnes Zweibrückeni lennujaamas tegutsevad lennuettevõtjad.
- (389) Sellega seoses tuleb tagasi lükata Saksamaa väide, et Zweibrückenist lennuteenuseid pakkuvatele lennuettevõtjatele seoses lennujaamatasudega võimaldatud soodustused ei olnud valikulised. Saksamaa väitis, et allahindlused olid kättesaadavad kõikidele Zweibrückenist lennuteenuseid pakkuda soovivatele lennuettevõtjatele, mille tõttu ei olnud see väidetavalt valikuline.
- (390) Vastuseks märgib komisjon kõigepealt, et lennuettevõtjatega sõlmitud lepingud lahknevad tasumäärade poolest ja erinevad üksteisest (vt põhjendusi 67–72), sisaldades seega individuaalselt läbiräägitud tingimusi. Täpne antud eelis tundub seega olevat iga lennuettevõtja puhul valikuline.
- (391) Teiseks märgib komisjon, et isegi kui tasumäärasid oleks kohaldatud iga Zweibrückenist lennuteenuseid pakkuda sooviva lennuettevõtja suhtes samamoodi, oleks tulnud selle raames antud mis tahes eeliseid lugeda valikuliseks. Nagu ütles kohtujurist Mengozzi kohtuasjas Deutsche Lufthansa AG vs. Flughafen Frankfurt-Hahn GmbH, tähendaks Saksamaa väidetega nõustumine, et „juba algusest peale eitatakse võimalust, et riigiabi saaks lugeda tingimusi, mille alusel riigi osalusega äriühing oma teenuseid pakub, kui neid tingimusi kohaldatakse vahet tegemata kõigi temaga lepingu sõlminud isikute suhtes”⁽¹⁰⁰⁾. Lisaks märkis kohtujurist Mengozzi:

„Nagu komisjon minu arvates õigustatult märkis, ei oleks selline väljajätmine kooskõlas ei Euroopa Kohtu praktikaga, mille kohaselt võivad valikulised olla ka avaliku sektori sekkumised, mis puudutavad vahet tegemata kõiki teatud majandussektori ettevõtjaid, ega ka mitme varasema pretsedendiga, kus on valikuliseks tunnistatud eeliseid, mis tulenevad sellest, et riigi osalusega (või eraõiguslikud) äriühingud tarnivad kaupa või osutavad teenuseid sama hinna eest või samadel tingimustel kõigile ettevõtjatele, kes tegelevad teatava tegevusvaldkonnaga⁽¹⁰¹⁾”.

⁽¹⁰⁰⁾ Kohtujuristi ettepanek, otsus kohtuasjas C-284/12: Lufthansa vs. Flughafen Frankfurt-Hahn (2013, veel avaldamata, punkt 50).

⁽¹⁰¹⁾ *Ibid* (siseviited ära jäetud). Vt ka *ibid*, punktid 51–52.

7.3.1.6. Konkurentsi ja kaubanduse kahjustamine

- (392) Kui riiklik rahastamine tugevdab ettevõtja konkurentsiseisundit konkurentidega võrreldes, käsitatakse seda meetmena, mis kahjustab või ähvardab kahjustada konkurentsi⁽¹⁰²⁾. Praktikas eeldatakse seega konkurentsi kahjustamist, kui riik annab rahalise eelise ettevõtjale, kes tegutseb liberaliseeritud sektoris, kus esineb (või võib esineda) konkurents. Euroopa kohtute väljakujunenud praktika kohaselt võib siseturul tegutsevatele ettevõtjatele antud abi kahjustada liikmesriikidevahelist kaubandust⁽¹⁰³⁾.
- (393) Alates lennutranspordi liberaliseerimist käsitleva kolmanda paketi jõustumisest 1. jaanuaril 1993⁽¹⁰⁴⁾ saavad lennuettevõtjad teha vabalt Euroopa-siseseid lende. Euroopa Kohus on sedastanud:

„kui ettevõtja tegutseb sektoris, kus [...] konkureerivad eri liikmesriikidest pärit tootjad, kahjustab igasugune abi, mida ta võib saada riigiasutustelt, liikmesriikidevahelist kaubandust ja konkurentsi niivõrd, kui võrd tema jätkuv kohalolek turul takistab konkurentidel suurendada oma turuosa ja vähendab nende väljaveateid suurendada eksporti⁽¹⁰⁵⁾”.

- (394) Komisjon on leidnud, et FGAZ/FZG ja liidumaa andsid Germanwingsile, TUIFlyle ja Ryanairile valikulise eelise. Need lennuettevõtjad tegutsevad konkurentsivõimelisel, kogu liitu hõlmaval turul, ja eelis, mille nad said, parandas nende konkureerivat seisundit turul. Seda arvestades leiab komisjon, et Germanwingsile, TUIFlyle ja Ryanairile antud eelis kahjustas konkurentsi ja liikmesriikidevahelist kaubandust.

7.3.1.7. Kokkuvõte

- (395) Eespool nimetatud põhjustel leiab komisjon, et Germanwings, TUIFly ja Ryanair on saanud riigiabi vastavalt ligikaudu 1 054 985 eurot, 232 781 eurot ja 464 879 eurot.

7.3.2. KOKKUSOBIVUS SISETURUGA

- (396) Komisjon märgib, et Saksamaa ei ole esitanud põhjendusi tõendamaks, et TUIFlyle, Germanwingsile ja Ryanairile antud abi on kokkusobiv siseturuga.
- (397) Euroopa Kohtu praktika⁽¹⁰⁶⁾ kohaselt tuletab komisjon meelde, et Saksamaa ülesanne on esitada õiguslik alus, mille kohaselt riigiabi võidakse lugeda siseturuga kokkusobivaks, ning näidata, et kõik nõutavad tingimused on täidetud. Menetluse algatamise otsuses nõudis komisjon Saksamaalt teabe esitamist selle kohta, kas kokkusobivust on võimalik kindlaks teha 2005. aasta lennundussuuniste alusel. Saksamaa aga ei esitanud ühtegi märkust, mis tõendaks, et kõik siseturuga kokkusobivat stardiabi käsitlevad 2005. aasta lennundussuuniste tingimused on täidetud. Samuti ei toonud märkusi esitanud huvitatud isikud esile põhjendusi, mis näitaksid riigiabi meetme kokkusobivust siseturuga.
- (398) Sellegipoolest peab komisjon kasulikuks lühidalt kaaluda, kas kõnealust riigiabi võib lugeda siseturuga kokkusobivaks stardiabiks.

⁽¹⁰²⁾ Otsus kohtuasjas 730/79: Philip Morris Holland BV vs. Euroopa Ühenduste Komisjon (EKL 1980, lk 267, punkt 11) ja otsus liidetud kohtuasjades T-298/97, T-312/97, T-313/97, T-315/97, T-600/97 kuni 607/97, T-1/98, T-3/98 kuni T-6/98 ja T-23/98: Alzetta Mauro jt vs. Euroopa Ühenduste Komisjon (EKL 2000, lk II-2325, punkt 80).

⁽¹⁰³⁾ Otsus kohtuasjas 730/79: Philip Morris Holland BV vs. Euroopa Ühenduste Komisjon (EKL 1980, lk 2671, punktid 11 ja 12) ja otsus kohtuasjas T-214/95: Het Vlaamse Gewest (Flaami piirkond) vs. Euroopa Ühenduste Komisjon (EKL 1998, lk II-717, punktid 48–50).

⁽¹⁰⁴⁾ Nõukogu määrus (EMÜ) nr 2407/92, 23. juuli 1992, lennuettevõtjatele lennutegevuslubade väljaandmise kohta (EÜT L 240, 24.8.1992, lk 1); nõukogu määrus (EMÜ) nr 2408/92, 23. juuli 1992, ühenduse lennuettevõtjate juurdepääsu kohta ühendusesisestele lennuliinidele (EÜT L 240, 24.8.1992, lk 8); nõukogu määrus (EMÜ) nr 2409/92, 23. juuli 1992, piletihindade ja lastitariifide kohta (EÜT L 240, 24.8.1992, lk 15).

⁽¹⁰⁵⁾ Otsus kohtuasjas C-305/89: Itaalia vs. komisjon (EKL 1991, lk I-1603, punkt 26).

⁽¹⁰⁶⁾ Vt eelkõige otsust kohtuasjas C-364/90: Itaalia vs. komisjon (EKL 1993, lk I-2097, punkt 20).

7.3.2.1. Kohaldatav õigusraamistik

- (399) Stardiabi kohta on 2014. aasta lennundussuunistes kirjas, et komisjon

„kohaldab [...] käesolevate suuniste põhimõtteid kõigi teatatud investeerimisabimeetmete suhtes, mille kohta ta peab võtma vastu otsuse, alates 4. aprillist 2014, isegi kui projektidest teatati enne nimetatud kuupäeva. Vastavalt ebaseadusliku riigiabi hindamise suhtes kohaldatavate eeskirjade kindlaksmääramist käsitlevale komisjoni teatisele kohaldab komisjon lennujaamadele antava ebaseadusliku investeerimisabi suhtes abi andmise ajal kehtinud eeskirju. Nii kohaldab ta käesolevate suuniste põhimõtteid ebaseadusliku investeerimisabi suhtes, mida anti lennujaamadele enne 4. aprilli 2014 [...]”⁽¹⁰⁷⁾.

- (400) 2005. aasta lennundussuunistes on omakorda aga sätestatud:

„Komisjon hindab kõikide ilma tema nõusolekuta ja seega asutamislepingu artikli 88 lõiget 3 [praegune Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 108 lõige 3] rikkudes esitatud [...] starditoetuste kokkusobivust käesolevate suuniste alusel, kui abi hakati andma pärast nende suuniste avaldamist Euroopa Liidu Teatajas”.

- (401) Kuna lepingud Germanwingsi, TUIFly ja Ryanairiga sõlmiti pärast 2005. aasta lennundussuuniste avaldamist Euroopa Liidu Teatajas 9. detsembril 2005, kohaldatakse neid suuniseid õigusliku alusena lepingute siseturuga kokkusobivuse hindamisel.

7.3.2.2. Kokkusobivuse hindamine 2005. aasta lennundussuuniste kohaselt

- (402) Arvestades et 2005. aasta lennundussuuniste punktis 79 sätestatud stardiabi kokkusobivustingimused on kumulatiivsed, leiab komisjon, et lennuettevõtjatele antud abi kokkusobimatuse tõendamiseks on vaja vaid näidata, et üks neist tingimustest ei ole täidetud. Komisjon alustab analüüsi 2005. aasta lennundussuuniste punkti 79 alapunktis d sätestatud tingimuse analüüsist.

- (403) 2005. aasta lennundussuuniste punkti 79 alapunktis d sätestatakse muu hulgas, et abi summa ei või ületada igal aastal 50 % selle aasta rahastamiskõlblike kulude summast ja abi kestuse ajal keskmiselt 30 % rahastamiskõlblikest kuludest. Rahastamiskõlblikud kulud on määratletud kui „stardiabiga seotud lisakulutused, mis on seotud uue liini või uue sageduse loomisega [...] mida lennuettevõtjal tegevuse tavataseme saavutamisel enam kanda ei tule”⁽¹⁰⁸⁾.

- (404) Menetluse algatamise otsuses märkis komisjon, et Germanwingsi, TUIFly ja Ryanairiga sõlmitud lepingutes ei nähtud ette antud abi seotust rahastamiskõlblike kuludega. Seepärast paluti Saksamaal esitada lähemat teavet abi ja rahastamiskõlblike kulude omavahelise seose kohta. Saksamaa ega menetluse algatamise kohta märkusi esitanud kolmandad isikud sellist teavet ei esitanud. Sellega seoses ja võttes arvesse, et kõnealuste lennuettevõtjatega sõlmitud lepingutes ei viidata kuludele ega ammuigi mitte rahastamiskõlblikele kuludele, leiab komisjon, et 2005. aasta lennundussuuniste punkti 79 alapunktis d sätestatud kokkusobivuskriteerium ei ole täidetud.

- (405) Kokkuvõttes ei leia kinnitust, et lennuettevõtjatele antud abi kujutab endast siseturuga kokkusobivat stardiabi, kuna vähemalt üks kokkusobivustingimustest ei ole täidetud. Niisiis kujutab Germanwingsile, TUIFlyle ja Ryanairile antud riigiabi endast ebaseaduslikku ja siseturuga kokkusobimatut riigiabi, mis tuleb sisse nõuda.

8. SISSEŅUDMINE

- (406) Euroopa Liidu toimimise lepingu ja Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt võib komisjon juhul, kui ta leiab, et abi ei ole siseturuga kokkusobiv, otsustada, et asjaomane liikmesriik peab abi andmise lõpetama või seda muutma⁽¹⁰⁹⁾. Samuti on Euroopa Kohus korduvalt sedastanud, et riigi kohustus lõpetada sellise abi andmine, mida komisjon peab siseturuga kokkusobimatuks, on kehtestatud selleks, et taastada varasem olukord⁽¹¹⁰⁾. Sellega

⁽¹⁰⁷⁾ 2014. aasta lennundussuuniste punkt 174.

⁽¹⁰⁸⁾ 2005. aasta lennundussuuniste punkti 79 alapunkt e.

⁽¹⁰⁹⁾ Otsus kohtuasjas C-70/72: komisjon vs. Saksamaa (EKL 1973, lk 813, punkt 13).

⁽¹¹⁰⁾ Otsus liidetud kohtuasjades C-278/92, C-279/92 ja C-280/92: Hispaania vs. komisjon (EKL 1994, lk I-4103, punkt 75).

seoses on Euroopa Kohus leidnud, et kõnealune eesmärk on saavutatud, kui abisaaja on ebaseadusliku abina saadud summad tagasi maksnud ja seega loobunud eelisest, mis tal turul konkurentide ees oli, ja kui on taastatud abi väljamaksmisele eelnenud olukord ⁽¹¹¹⁾.

- (407) Kooskõlas kohtupraktikaga on määruse (EÜ) nr 659/1999 ⁽¹¹²⁾ artiklis 14 sätestatud: „Kui ebaseadusliku abi korral tehakse negatiivne otsus, nõuab komisjon, et kõnealune liikmesriik peab võtma kõik vajalikud meetmed, et abisaajalt abi tagasi saada”.
- (408) Seepärast tuleb eespool (vt põhjendusi 282, 297, 318, 320, 395 ja 405, võttes arvesse põhjendusi 198–200) nimetatud riigiabi Saksamaale selle väljamakstud ulatuses tagasi maksta.
- (409) Tabelis 9 on esitatud ligikaudsed tagasimakstavad summad.

Tabel 9

Teave antud, sissenõutava ja juba tagasi makstud abi ligikaudsete summade kohta

Abisaaja	Saadud abi ligikaudne kogusumma (eurodes)	Sissenõutava abi ligikaudne kogusumma ⁽¹⁾ (eurodes) (põhiosa)	Juba tagasi makstud abi kogusumma (eurodes)	
			Põhiosa	Sissenõutav intress ⁽²⁾
FGAZ/FZG: otseinvesteeringute toetused				
FGAZ/FZG: kapitalisüstid				
FGAZ/FZG: 100 % garantii				
FGAZ/FZG: osalemine rahastamisvahendis				
Germanwings	1 115 971	1 115 971		
TUIFly	233 002	233 002		
Ryanair/AMS	469 132	469 132		

⁽¹⁾ FGAZilt/FZG-lt tagasinõutavad summad tuleb arvutada artiklis 3 sätestatud valemil ja neid ei ole praeguses etapis võimalik ligikaudselt välja selgitada.

⁽²⁾ Kuna abi antakse lennuettevõtjate käsutusse asjaomasel ajavahemikul järgemööda, peab komisjon vastuvõetavaks määrama kuupäevaks, millest alates tuleb arvutada sissenõutav intress, selle ajavahemiku viimane päev, mille kohta abisumma välja arvutati (näiteks 31. detsember, kui kõnealune ajavahemik on kalendriaasta, või 31. oktoober, kui kõnealune ajavahemik algab 1. jaanuaril ja lõpeb 31. oktoobril). Vaadeldava ajavahemiku viimast päeva valides kasutab komisjon abisaajatele kõige soodsamat varianti.

- (410) Et võtta arvesse lennuettevõtja ja tema tütarettevõtjate saadud tegelikku lepingutest tulenevat eelist, võib tabelis 9 esitatud summasid korrigeerida vastavalt Saksamaa esitatud toetavatele tõenditele, võttes aluseks i) ühelt poolt lennuettevõtja poolt lennujaamatasudena tehtud tegelike maksete (sealhulgas maandumistasu, reisijatasu ja maapealsed käitlusteenused vastavalt lennujaamateenuste lepingule) (tagantjärele esitatud andmed) ning teiselt poolt nende tuluartiklitega seotud ja tabelis 8 esitatud (eelnevalt) prognoositud rahavoogude vahe, ja ii) ühelt poolt lennuettevõtjale turundusteenuste lepingute kohaselt tegelike turundusmaksete (tagantjärele esitatud andmed) ja teiselt poolt nende eelnevalt prognoositud turunduskulude vahe, mis vastavad tabelis 8 esitatud summadele,

⁽¹¹¹⁾ Otsus kohtuasjas C-75/97: Belgia vs. komisjon (EKL 1999, lk I-3671, punktid 64–65).

⁽¹¹²⁾ Nõukogu määrus (EÜ) nr 659/1999, 22. märts 1999, millega kehtestatakse üksikasjalikud eeskirjad Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 108 kohaldamiseks (EÜT L 83, 27.3.1999, lk 1).

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA OTSUSE:

Artikkel 1

1. Riigiabi, mida Saksamaa andis ebaseaduslikult Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 108 lõiget 3 rikkudes ettevõtjatele Flugplatz GmbH Aeroville Zweibrücken (edaspidi „FGAZ”) / Flughafen Zweibrücken GmbH (edaspidi „FZG”) ajavahemikul 2000–2009 otseinvesteeringute toetustena, iga-aastaste kapitalisüstitidena, tasuta 100 % pangalaenu garantiina ja loana osaleda FGAZil Rheinland-Pfalzi liidumaa rahastamisvahendis, on siseturuga kokkusobimatu.

2. Riigiabi, mida Saksamaa andis ebaseaduslikult Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 108 lõiget 3 rikkudes ettevõtjatele Germanwings, TUIFly ja Ryanair/AMS 15. septembril 2006 (Germanwings), 1. aprillil 2008 (TUIFly) ja 22. septembril 2008/6. oktoobril 2008 (Ryanair / Airport Marketing Services (edaspidi „AMS”)) sõlmitud lennujaamasteenuste lepingute ja turundusteenuste lepingute kaudu, on siseturuga kokkusobimatu.

Artikkel 2

1. Sparkasse Südwestpfalzilt FZG-le antud laen ei ole riigiabi.
2. Lennujaamasteenuste leping, mille FZG sõlmis Germanwingsiga 30. juunil 2008, ei kujuta endast riigiabi.

Artikkel 3

1. Saksamaa nõuab artiklis 1 nimetatud kokkusobimatu abi abisaajatelt sisse.
2. FGAZ ja FZG vastutavad ühiselt neile mõlemale antud riigiabi tagasimaksmise eest.
3. Ryanair ja AMS vastutavad ühiselt neile mõlemale antud riigiabi tagasimaksmise eest.
4. Summad nõutakse tagasi järgmiselt:
  - a) Rheinland-Pfalzi liidumaa ja ZEFi poolt FZG-le antud otseinvesteeringute toetused: vahemikus 12. detsembrist 2000 kuni 31. detsembrini 2009 antud **20 564 170 eurot**, millest on maha arvatud tuletõrjebrigaadide teenustega seotud kulud ja kulud, mille hüvitamiseks on lennujaama käitajal õigus vastavalt lennuohutuse seaduse paragrahvi 8 lõikele 3 otseinvesteeringute toetustega kaetud ulatuses;
  - b) Rheinland-Pfalzi liidumaa ja ZEFi poolt FZGsse tehtud iga-aastased kapitalisüstitid: vahemikus 2000–2009 antud **26 629 000 eurot**, millest on maha arvatud tuletõrjebrigaadide teenustega seotud kulud ja kulud, mille hüvitamiseks on lennujaama käitajal õigus vastavalt lennuohutuse seaduse paragrahvi 8 lõikele 3 kapitalisüstitidena kaetud ulatuses, ning enne 12. detsembrist 2000 antud summad;
  - c) Rheinland-Pfalzi liidumaa poolt FZG-le antud laenu 100 % garantii: sularahaekvivalent garantii väärtuses, mis määratakse kindlaks vastavalt komisjoni teatisele EÜ asutamislepingu artiklite 87 ja 88 kohaldamise kohta garantiidena antava riigiabi suhtes;
  - d) FGAZi osalus Rheinland-Pfalzi liidumaa rahastamisvahendis: soodsate laenuitingimuste sularahaekvivalent, mis määratakse kindlaks vastavalt komisjoni 12. detsembri 2007. aasta teatisele viite- ja diskontomäärade kindlaksmääramise meetodi läbivaatamise kohta, millest on maha arvatud tuletõrjebrigaadide teenuste kulude katmiseks kasutatud laenudega seotud eelised ja kulud, mille hüvitamiseks on lennujaama käitajal õigus vastavalt lennuohutuse seaduse paragrahvi 8 lõikele 3;
  - e) Germanwingsi ja FZG vahel 15. septembril 2006 sõlmitud lennujaamasteenuste leping: siseturuga kokkusobimatu abi summa;
  - f) TUIFly ja FZG vahel 1. aprillil 2008 sõlmitud lennujaamasteenuste leping: siseturuga kokkusobimatu abi summa;
  - g) Ryanairi ja FZG vahel 22. septembril 2008 ning AMSi ja Rheinland-Pfalzi liidumaa vahel 6. oktoobril 2008 sõlmitud lennujaamasteenuste leping: siseturuga kokkusobimatu abi summa.

5. Sissenõutavatelt summadelt arvestatakse intressi alates kuupäevast, mil need anti abisaajate käsutusse, kuni nende tegeliku tagasimaksmiseni.
6. Saksamaa esitab täpsed kuupäevad, millal riigi antud abi anti vastavate abisaajate käsutusse.
7. Intress arvutatakse liitintressina kooskõlas komisjoni määruse (EÜ) nr 794/2004 V peatükiga ⁽¹³⁾.
8. Saksamaa tühistab kõik artiklis 1 nimetatud abi tasumata maksed alates käesoleva otsuse vastuvõtmise kuupäevast.

Artikkel 4

1. Artiklis 1 nimetatud abi tuleb sisse nõuda viivitamata ja tõhusalt.
2. Saksamaa tagab käesoleva otsuse täitmise nelja kuu jooksul alates selle teatavakstegemise kuupäevast.

Artikkel 5

1. Kahe kuu jooksul pärast käesolevast otsuse teatavakstegemisest esitab Saksamaa järgmise teabe:
  - a) abisaajate saadud abi kogusumma ja eelkõige:
    - i) otseinvesteeringute toetuste summa, kapitalisüstide summa ja tuletõrjebriigaadide teenuste kulutuste katmiseks kasutatud eelislaenude sularahaekvivalent ning kulud, mille hüvitamiseks on lennujaama käitajal õigus vastavalt lennuohutuse seaduse paragrahvi 8 lõikele 3;
    - ii) teave FGAZi/FZG krediidivõimelisuse kohta 100 % tagatise andmise ajal ja iga laenu andmise ajal rahastamisvahendist, et võimaldada komisjonil määrata garantii sularahaekvivalent ning rahastamisvahendist antud laenudega seotud eelistingimused vastavalt komisjoni teatisele EÜ asutamislepingu artiklite 87 ja 88 kohaldamise kohta garantiidena antava riigiabi suhtes ning komisjoni 12. detsembri 2007. aasta teatisele viite- ja diskontomäärade kindlaksmääramise meetodi läbivaatamise kohta;
  - b) igalt abisaajalt sisse nõutav kogusumma (põhisumma ja intress);
  - c) käesoleva otsuse täitmiseks juba võetud ja kavandatavate meetmete üksikasjalik kirjeldus;
  - d) dokumendid, milles kinnitatakse, et abisaajatele on antud korraldus abi tagasi maksta.
2. Saksamaa teavitab komisjoni käesoleva otsuse täitmiseks võetud meetmetega seotud edusammudest, kuni artiklis 1 nimetatud abi on tagasi makstud. Saksamaa esitab komisjoni taotlusel viivitamata teabe käesoleva otsuse täitmiseks juba võetud ja kavandatavate meetmete kohta. Ta esitab ka üksikasjaliku teabe abisaajatelt juba tagasi saadud abisummade ja intressi kohta.

Artikkel 6

Käesolev otsus on adresseeritud Saksamaa Liitvabariigile.

Brüssel, 1. oktoober 2014

Komisjoni nimel
asepresident
Joaquín ALMUNIA

⁽¹³⁾ Komisjoni määrus (EÜ) nr 794/2004, 21. aprill 2004, millega rakendatakse nõukogu määrust (EÜ) nr 659/1999, millega kehtestatakse üksikasjalikud eeskirjad EÜ asutamislepingu artikli 93 kohaldamiseks (ELT L 140, 30.4.2004, lk 1).

KOMISJONI OTSUS (EL) 2016/153,**2. juuli 2015,****meetmete SA.31883–2015/N, 2011/C kohta, mida Austria võttis ja kavatses edaspidi võtta ettevõtja Österreichische Volksbanken-AG ja Volksbanki pankade ühenduse toetuseks, ja otsuse 2013/298/EL muutmise kohta***(teatavaks tehtud numbri C(2015) 4635 all)***(Ainult saksakeelne tekst on autentne)****(EMPs kohaldatav tekst)**

EUROOPA KOMISJON,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 108 lõike 2 esimest lõiku,

võttes arvesse Euroopa Majanduspiirkonna lepingut, eriti selle artikli 62 lõike 1 punkti a,

olles kutsunud huvitatud isikuid üles esitama märkusi vastavalt eelnimetatud artiklitele ⁽¹⁾

ning arvestades järgmist:

1. MENETLUS

- (1) 9. detsembril 2008 ⁽²⁾ kiitis komisjon heaks (edaspidi „2008. aasta otsus”) Austria pangandussüsteemi toetuskava, mida pikendati seejärel neli korda ⁽³⁾ ja mis lõppes viimaks 30. juunil 2011.
- (2) 2009. aasta aprillis sai Österreichische Volksbanken-AG (edaspidi „ÖVAG”) Austria pangandussüsteemi toetuskava raames ühe miljardi euro suuruse kapitalisüsti. Lisaks korraldas ta toetuskava raames 9. veebruaril, 18. märtsil ja 14. septembril 2009 kolm valitsuse garanteeritud emissiooni, iga kord mahuga üks miljard eurot. Austria võimaldas need riigiabi meetmed eeldusel, et ÖVAG on elujõuline finantseerimisasutus, ja edastas 29. septembril 2009 elujõulisuse taastamise kava.
- (3) Riigiabi reguleerivatele õigusaktidele vastavuse kontrollimise käigus jõudis komisjon siiski järeldusele, et komisjoni teatise „Finantsasutuste rekapitalizeerimine praeguses finantskriisis: piirdumine minimaalselt vajaliku abiga ja kaitsemeetmed põhjendamatute konkurentsimoonutuste vastu” ⁽⁴⁾ (edaspidi „rekapitalizeerimisteade”) lisas toodud kriteeriumide alusel ei olnud võimalik käsitada panka kapitalisüsti tegemise ajal elujõulisena rekapitalizeerimisteate tähenduses. Austria väljendas endiselt arvamust, et ÖVAG oli elujõuline pank, esitas aga 2. novembril 2010 ÖVAG jaoks ümberkorralduskava.
- (4) 9. detsembri 2011. aasta kirjaga ⁽⁵⁾ teavitas komisjon Austriat oma otsusest algatada seoses Austria poolt ÖVAG-le antud ühe miljardi euro suuruse kapitalisüsti ja kolme miljardi euro suuruse garantiiga Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 108 lõikega 2 ette nähtud menetlus ja palus Austriat edastada muudetud ümberkorralduskava, mille lõplik versioon esitati 4. septembril 2012 (edaspidi „2012. aasta ümberkorralduskava”).

⁽¹⁾ ELT C 46, 17.2.2012, lk 3.⁽²⁾ Komisjoni 9. detsembri 2008. aasta otsus riigiabi N 557/08 kohta – Maßnahmen nach dem Finanzmarktstabilitäts- und dem Interbankmarktstärkungsgesetz für Kreditinstitute und Versicherungsunternehmen in Österreich (ELT C 3, 8.1.2009, lk 2).⁽³⁾ Abikava esimene pikendamine koos teatavate muudatustega kiideti heaks 30. juunil 2009 (ELT C 172, 24.7.2009, lk 4), teine pikendamine 17. detsembril 2009 (ELT C 28, 4.2.2010, lk 6), kolmas pikendamine 25. juunil 2010 (ELT C 250, 17.9.2010, lk 4) ja neljas pikendamine 16. detsembril 2010 (ELT C 20, 21.1.2011, lk 3).⁽⁴⁾ Vrd komisjoni teatise punkt 13 ja lisa (ELT C 10, 15.1.2009, lk 2).⁽⁵⁾ Komisjoni 9. detsembri 2011. aasta otsus riigiabi SA.31883 (2011/C) (ex N 516/10) kohta – Österreichische Volksbanken-AG restruktureerimine (ELT C 46, 17.2.2012, lk 3).

- (5) 19. septembril 2012 lõpetas komisjon ametliku uurimismenetluse otsusega 2013/298/EL, milles ta tunnistas, et ÖVAG-le antud ümberkorraldusabi, sealhulgas käesoleva otsuse põhjenduses 2 nimetatud meetmed, lihtaktsiate vormis tehtud kapitalisüst summas 250 miljonit eurot ja varaline tagatis, mis tõi kaasa kapitali suurendamise 100 miljoni euro võrra, on siseturuga kokkusobiv (edaspidi „2012. aasta otsus“) (¹). Selle otsuse aluseks oli 2012. aasta ümberkorralduskava ja 2012. aasta otsuse lisas olev kohustuste loend (edaspidi „2012. aasta kohustuste loend“).
- (6) 2012. aasta otsus põhines Austria Volksbanki pankade ühenduse (edaspidi „pankade ühendus“) ümberkorraldamisel vastutusühenduseks. See vastutusühendus hõlmas 51 sõltumatut esmatasandi pankka ja ÖVAGd. Kui esmatasandi pangad vastutasid ÖVAG ees ainult piiratud ulatuses, siis ÖVAG vastutas keskasutusena ühismudeli raames pankade ühenduse kõikide kohustuste eest (²).
- (7) Euroopa Keskpanga (EKP) ja Euroopa Pangandusjärelevalve (EBA) tehtud põhjalikust hindamisest (edaspidi „EKP ja EBA tehtud põhjalik hindamine“), mille tulemused avaldati 26. oktoobril 2014, nähtus, et nii põhi- kui ka stressistsenaariumi korral esineb pankade ühenduse tasandil (mis hõlmab ka ÖVAGd) esimese taseme põhiomavahendite puhul kapitalipuudujääk.
- (8) Austria teatas avalikult, et ei eralda pankade ühendusele enam lisavahendeid. Pankade ühenduses sel ajal kapitalipuudujäägi kõrvaldamiseks kaalutud meetmetest (eelkõige kõikide põhitegevusega mitteseotud tütarettevõtjate võõrandamine ja riskiga kaalutud varade edasine vähendamine) ei oleks iseenesest piisanud, et kapitalipuudujääk ühtse järelevalvemehhanismi abil ettenähtud tähtaja jooksul kõrvaldada.
- (9) 23. detsembril 2014 toimus ÖVAG erakorraline üldkoosolek, kus otsustati algatada vajalikud sammud, et ÖVAG likvideerimisotstarbelise ettevõttena likvideerida, tingimusel et riiklikud reguleerivad asutused, ühtne järelevalvemehhanism ja komisjon annavad selleks loa. ÖVAG kui pankade ühenduse keskasutuse põhiülesanded antaks ümberkorralduskava (edaspidi „uus ümberkorralduskava“) kohaselt seoses ühisvastutust sisaldava pankade ühendusega üle ühele esmatasandi pankadest.
- (10) Uues ümberkorralduskavas on võrreldes 2012. aasta ümberkorralduskavaga palju muudatusi ja see nõuab komisjoni muutmisotsust.
- (11) 2014. aasta oktoobrist kuni 2015. aasta juunini arutasid komisjon, Austria, ühtne järelevalvemehhanism ja pankade ühendus uut ümberkorralduskava mitme telefonikonverentsi kaudu ja kirjalikul teel. Komisjon kohtus 18. detsembril 2014 ÖVAG ja Austria esindajatega ja 7. mail 2015 pankade ühenduse esindajatega.
- (12) 28. mail 2015 kiitis ÖVAG aktsionäride koosolek heaks oma põhiülesannete üleandmise pangale Volksbank Wien-Baden (edaspidi „VBWB“) ja ülejäänud ülesannete jaoks likvideerimisotstarbelise ettevõtte asutamise vastavalt pankade saneerimise ja likvideerimise föderaalseaduse (*Bundesgesetz über die Sanierung und Abwicklung von Banken*, edaspidi „BaSAG“) paragrahvile 162.
- (13) 29. mail 2015 anti VBWB aktsionäride koosolekul nõusolek ÖVAG põhiülesannete üleandmiseks ja kapitali suurendamiseks summas 113 miljonit eurot.
- (14) 29. maiks 2015 olid piirkondlikud Volksbanki pangad, mis moodustavad 97,83 % pankade ühenduse riskiga kaalutud varadest, pankade ühenduse lepingu ja koostöölepingu juba allkirjastanud.
- (15) Pankade ühendus edastas uue ümberkorralduskava lõpliku versiooni 23. juunil 2015.
- (16) 25. juunil 2015 esitas Austria käesoleva otsuse lisas sisalduva kohustuste loendi.
- (17) Kuna see otsus võetakse vastu komisjonile riigiabi valdkonnas antud volituste alusel, ei puuduta see mingil viisil võimalikke ühinemiskontrolli käigus tekkivaid kohustusi, mis võivad tehingus osalevate poolte suhtes kehtida.

(¹) Komisjoni 19. septembri 2012. aasta otsus 2013/298/EL riigiabi SA.31883 (2011/C) (ex N 516/10) kohta, mida Austria andis ja kavatses anda ettevõtjale Österreichische Volksbanken-AG (ELT L 168, 20.6.2013, lk 30).

(²) Pankade ühendust on põhjalikumalt kirjeldatud põhjendustes 18 jj.

2. VÕETUD JA VEEL VÕETAVATE MEETMETE ÜKSIKASJALIK KIRJELDUS

2.1. ABISAAJA JA TEMA RASKUSED

- (18) Pankade ühendusse kuulub praegu i) 51 õiguslikult iseseisvat esmatasandi panka (41 piirkondlikku ühistupanka, viis eripanka, neli krediidiühistut ja üks elamuhoiupank), ii) keskasutus ÖVAG ning iii) seadusjärgne hoiuste tagamise asutus Volksbank Haftungsgenossenschaft eG. ÖVAG on pankade ühenduse keskasutus ja ta osutab esmatasandi pankadele teenuseid tsentraliseeritud haldus- ja likviidsuse juhtimise vormis. Esmatasandi pangad on väikesed pangad (bilansimahuga 65 miljonist eurost 3 600 miljoni euron), kes osutavad üldjoontes pangateenuseid kohaliku ja piirkondliku tasandi era- ja äriklientidele.
- (19) Pankade ühenduse turuosa on Austrias umbes 6 % ja neil on ligikaudu 900 000 era- ja 80 000 äriklienti. Esmatasandi pankadel on üle 500 filiaali 4 900 töötajaga. Nõuete kogumaht klientide vastu on ligikaudu 30 miljardit eurot, klientide ees olevate kohustuste kogumaht on umbes 27 miljardit eurot.
- (20) Pankade ühenduse liikmed on pankade ühenduse lepingu alusel ühinenud ühisvastutuse ja ühise likviidsuse (likviidsuse reguleeritud siire) eesmärgil. Praeguse süsteemi raames vastutab keskasutus (ÖVAG) esmatasandi pankade eest piiramatult, ent esmatasandi pankade vastutus keskasutuse eest on piiratud, sest esmatasandi panga põhiomavahendite suhtarv ei tohi vastutuse tulemusena langeda regulatiivsetest miinimumnõuetest allapoole.
- (21) ÖVAG on praegu 51,6 % ulatuses esmatasandi pankade omandis nende finantsvaldusettevõtja Volksbanken Holdingu kaudu. Austria riigile kuulub ÖVAGst 43,3 %. Teised olulised osanikud on DZ Bank AG (3,8 %) ja Raiffeisen Zentralbank (0,9 %); 0,4 % kuulub teistele osanikele.
- (22) Pankade ühenduse kõige olulisem geograafiline turg on Austria. Lisaks tegutses ÖVAG veel mitmes Kesk- ja Ida-Euroopa riigis, kus tal oli – peale Rumeenia – ainult väike turuosa.
- (23) ÖVAG probleemide taga olid mitmesugused põhjused: tegevus Kesk- ja Ida-Euroopa riikides VB International AG (edaspidi „VBI“) alla koondatud, jaepangandusega tegelevate tütarettevõtjate kaudu; tegevus kohalike omavalitsuste ja taristu rahastamise valdkonnas; tegevus kinnisvaravaldkonnas; asjaolu, et investimisportfell hõlmab muu hulgas Lehman Brothersi ja Islandi pankade väljalastud vahendeid; ja sõltuvus refinantseeringutest rahaturgudel⁽¹⁾. Nende tegurite tagajärjel tekkis ÖVAG-l alates 2008. aastast märkimisväärne kahjum ja Austria võimaldas talle 2009. aastal toetusmeetmeid⁽²⁾. 2011. aasta suure kahjumi tõttu võeti edasisi riiklikke meetmeid⁽³⁾. 2014. aastal ümberkorraldamiseks tehtud jõupingutustele vaatamata oli EKP ja EBA tehtud 2014. aasta põhjaliku hindamise kohaselt pankade ühenduse (kaasa arvatud ÖVAG) tasandil ikka veel kapitalipuudujääk, mille põhjuseks olid eelkõige ÖVAG riskid ja nõrgad kohad⁽⁴⁾.

2.2. 2009. AASTA ABIMEETMED JA JÄRGNEV ÜMBERKORRALDAMINE

Abimeetmed

- (24) 2009. aasta aprillis märkis Austria ÖVAG osalusväärtpabereid summas üks miljard eurot (edaspidi „2009. aasta kapitalisüst“). Selle vahendiga ei saanud riik hääleõigusi, kuid sai eeliskupongi ja vahetusõiguse. Osalusväärtpaberid olid tähtajatud ja need kirjendati esimese taseme põhiomavahendina. Peale selle on osalusväärtpaberite osa võimalikus kahjumis proportsionaalne kogu kahjumis osaleva kapitaliga. ÖVAG-l oli õigus osalusväärtpaberid igal ajal täielikult või osadena tagasi maksta. Riigil oli õigus vahetada osalusväärtpaberid ÖVAG lihtaktsiateks. Sellist vahetust siiski ei toimunud.
- (25) Austria pangandussüsteemi toetuskava raames sai ÖVAG lisaks riiklikud garantiid ja korraldas 2009. aastal valitsuse garanteeritud emissioonid mahuga kolm miljardit eurot ja lõpptähtaegadega 2012. ja 2013. aastal.

⁽¹⁾ Vt 2012. aasta otsuse põhjendused 13 ja 14.

⁽²⁾ Vt põhjendused 24 ja 25.

⁽³⁾ Täpsemad üksikasjad on toodud põhjendustes 27–30 ja 2012. aasta otsuses.

⁽⁴⁾ Seda kapitalipuudujääki selgitatakse lähemalt põhjenduses 33.

Ümberkorraldamine

- (26) ÖVAG algatas juba 2009. aastal ümberkorraldamisprotsessi, mille eesmärk oli muu hulgas krediidasutuse probleemide peapõhjuseks oleva tegevuse korraldamine pangaväliselt allhankena. Teatavad vanast portfelist pärinevad riskid tekitasid pangale 2011. aastal siiski uuesti probleeme. Seejuures oli tegemist eelkõige järgmisega:
- a) VBI tütarettevõtjate kahjumid ja nende arvestusliku väärtuse korrigeerimine ÖVAG raamatupidamises kogusummas 380 miljonit eurot;
  - b) riigivõlakriisist kõige enam mõjutatud riikidega seotud ÖVAG investeringute väärtuse korrigeerimine summas 300 miljonit eurot;
  - c) veel ÖVAG-le kuuluva Kommunalkredit Austria AG osaluskapitali allahindlus 142 miljoni euro võrra;
  - d) Investkrediti (edaspidi „IK“) arvestusliku väärtuse korrigeerimine miinus 323 miljoni euro võrra ÖVAGga ühinemise raames.

2.3. 2012. AASTA ABIMEETMED JA JÄRGNEV ÜMBERKORRALDAMINE

Abimeetmed

- (27) ÖVAG 2011. aasta kahjumi ulatus tõi kaasa täiendavad riigiabimeetmed, nimelt riigipoolse kapitalisüsti summas 250 miljonit eurot lihtaktsiate vormis (edaspidi „2012. aasta kapitalisüst“) ja varalise tagatise.
- (28) 2012. aasta kapitalisüst tehti kahes etapis. Kõigepealt vähendati panga kapitali akumuleerunud kahjumi tasakaalustamiseks 70 % võrra. Selle kapitalikärpe käigus vähendati proportsionaalselt ka Austria poolt 2009. aastal kasutusele võetud osalusväärtpaberite väärtust, nii et ÖVAGsse jäi riigi osaluskapitalist veel ainult 300 miljonit eurot. Teisel etapil sai ÖVAG uut kapitali kogusummas 484 miljonit eurot. Sellest 250 miljonit eurot märkis Austria, ülejäänud Volksbanken Holding. Ühe aktsia hind oli 2,181 eurot.
- (29) Selle tulemusena kasvas riigi osalus ÖVAGs 43,4 %ni. Riik on seega Volksbanken Holdingu järel (kellel oli tollal 50,2 % osalus) suuruselt teine aktsionär. Kapitalisüstis mitteosalenud teiste aktsionäride osalust vähendati sel ajahetkel järgmiste väärtusteni: DZ-Bank 3,8 %, ERGO 1,5 %, RZB 0,9 %, väikeaktsionärid 0,1 %.
- (30) Varalise tagatisega, millega kaetihalbade laenude kindlustusportfelli tõttu tekkinud kahjum, suurendati ÖVAG kapitali 100 miljoni euro võrra. ÖVAG-l on võimalik kasutada tagatist ainult väga kindlatel tingimustel, mis vaadatakse läbi 31. detsembril 2015⁽¹⁾. Varalise tagatise eest makstakse hüvitist 10 % aastas (st nagu kapitalisüsti eest) ja see lõpeb 1. jaanuaril 2016.

Ümberkorraldamine

- (31) 2012. aasta abimeetmetega seoses vaatas ÖVAG oma esialgse ümberkorralduskava läbi ja otsustas põhjalikuma ümberkorraldamise kasuks. Meetmed kiideti heaks 2012. aasta otsusega. 2012. aasta ümberkorralduskavas, millel 2012. aasta otsus põhines, olid muu hulgas ette nähtud järgmised punktid:
- a) ÖVAG lõi pangasisese lõpetamissegmenti, mille raames oli kavas likvideerida teatud varad, niinimetatud mittepõhitegevuse segment;
  - b) ÖVAG bilansimaht ja riskiga kaalutud varad pidid 31. detsembriks 2017 kahanema vastavalt 18,4 miljardi ja 10,1 miljardi euroni. Eesmärk oli saavutada mittepõhitegevuse segmentis suurim vähenemine, samal ajal kui põhisegmentis pidid bilansimaht ja riskiga kaalutud varad vähenema ainult pisut (31. detsembri 2017. aasta sihtväärtused 5,4 miljardit ja 4,5 miljardit eurot);
  - c) ÖVAG pidi põhisegmenti raames täitma veel ainult oma ülesandeid pankade ühenduse keskasutusena ning pakkuma tooteid ja teenuseid esmatasandi pankadele ja nende klientidele. Laenutehingud kolmandate isikutega enda arvel ei olnud ÖVAG-le enam lubatud;

⁽¹⁾ Täpsemad üksikasjad on toodud 2012. aasta otsuse põhjendustes 24–29.

- d) ÖVAG pidi teatud ärivaldkondadest – eelkõige taastuenergia ja mudelrahastamise valdkonnast – tagasi tõmbuma;
- e) ÖVAG pidi oma osaluse ettevõtjates VBLL, Malta/IK Malta Volksbank, Volksbank Romania ja RZB müüma pooltele, kes on pankade ühendusest ja Austria Vabariigist sõltumatud;
- f) osanikud DZ Bank, Ergo Gruppe ja RZB pidid võtma teatud meetmeid ÖVAG omakapitali suurendamiseks;
- g) ÖVAG ei tohtinud kuni ümberkorraldusperioodi lõpuni 31. detsembril 2017 midagi omandada, välja maksta dividende, olla internetipanganduse valdkonnas (Live Bank) hinnaliider ega riigiabiga reklaami teha ja ta oli kohustatud juhinduma juhtivtöötajate tasustamisel teatud eeskirjadest;
- h) ÖVAG kohustus järele jääva 300 miljoni euro suuruse riigi osaluskapitali 31. detsembriks 2017 täielikult tagasi maksta, kusjuures vähemalt 150 miljonit eurot oleks tulnud tasuda 2017. aasta keskpaigaks. Esmatasandi pangad pidid selles tagasimaksmises osalema, kui see on omakapitali tasemele esitatavate regulatiivsete miinimumnõuetega lubatud.
- (32) Aastatel 2012–2014 õnnestus ÖVAG-l vähendada oma bilansimahtu ja riskiga kaalutud varasid nii mittepõhitegevuse segmendis kui ka põhisegmendis 2012. aasta otsuses ettenähtust kiiremini. 31. detsembri 2014. aasta seisuga oli ÖVAG bilansimaht 15,1 miljardit eurot ja riskiga kaalutud varade maht 8,7 miljardit eurot. ÖVAG esimese taseme põhiomavahendite suhtarv oli 31. detsembri 2014. aasta seisuga 6,21 %.

2.4. EKP JA EBA TEHTUD PÕHJALIK HINDAMINE

- (33) 2014. aastal kontrollisid EKP ja EBA põhjaliku hindamise käigus euroala 130 suurima panga bilansside kvaliteeti ja finantsilist vastupidavust. Põhjaliku hindamise tulemused avaldati 26. oktoobril 2014. Sealjuures kontrolliti pankade ühendust (ka ÖVAGd) konsolideeritud alusel kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 575/2013⁽¹⁾ artikliga 10 ja Austria pangandusseaduse⁽²⁾ artikliga 30. Pankade ühendus oli üks 25 pangast, mille omavahendite miinimumsumma suhtarv ei vastanud uuritud stsenaariumide nõuetele. Pankade ühenduse 2016. aasta arvestuslik esimese taseme põhiomavahendite suhtarv on põhistsenaariumi korral 7,2 % (künnis 8 %) ja stressistsenaariumi korral 2,1 % (künnis 5,5 %). Testi tulemuse ja künnise maksimaalne vahesumma vastab esimese taseme põhiomavahendite puhul lisakapitalivajadusele 865 miljonit eurot.
- (34) EKP andis pankade ühendusele selle kapitalivajaduse katmiseks ja esimese taseme põhiomavahendite 14,63 % suhtarvu saavutamiseks aega kuni 26. juulini 2015.

2.5. 2015. AASTAL TEATAVAKS TEHTUD UUS ÜMBERKORRALDUSKAVA

- (35) Kirjeldatud raskuste tõttu alustas pankade ühendus Austria Vabariigi nõusolekul põhjalikku ümberkujundamist. Kõnealune ümberkorralduskava tugineb järgmistele aluspõhimõtetele:
- a) keskasutuse ülesanded lähevad ÖVAG-lt üle Volksbank Wien-Badenile;
- b) pärast keskasutuse eraldamist dekonsolideeritakse ÖVAG pankade ühendusest;
- c) dekonsolideeritud ÖVAG likvideeritakse ja ta tagastab oma pangalitsentsi, mille tulemusena ta ei pea enam täitma pankadele kehtivaid omavahendite nõudeid;
- d) pankade ühenduse 51 esmatasandi panka ühinevad kümneks suuremaks asutuseks ja hakkavad senisest tihedamat koostööd tegema;
- e) esmatasandi pangad vastutavad tulevikus piiramatult pankade ühenduse või keskasutuse kohustuste eest – mitte nagu seni –, kuni nad suudavad täita oma regulatiivseid omavahendite miinimumnõudeid.

⁽¹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 575/2013, 26. juuni 2013, krediidiasutuste ja investeerimisühingute suhtes kohaldatavate usaldatavusnõuete kohta ja määruse (EL) nr 648/2012 muutmise kohta (ELT L 176, 27.6.2013, lk 1).

⁽²⁾ Pangandusseadus (edaspidi „BWG“).

- (36) Ümberkujundamiskava meetmed, eelkõige ÖVAG likvideerimine koos pangalitsentsi tagastamise ja pankade ühendusest dekonsolideerimisega võimaldavad pankade ühendusel saavutada kohe esimese taseme põhiomavahendite suhtarvu [9–11] (*) %. Lisaks on pankade ühendus algatanud lisameetmed eesmärgiga vabastada omavahendeid. Sii hulka kuuluvad muu hulgas riskipositsioonide lõpetamine ettevõtete ja kinnisvara valdkonnas (kumuleeritud mõju esimese taseme põhiomavahendites 2014. aasta jaanuarist kuni 2017. aasta detsembrini [100–200] miljonit eurot), toodetega tegelevate ettevõtete müük ([100–200] miljonit eurot) ja väärtpaberite müük ([50–100] miljonit eurot). Kõnealuste meetmetega on 2017. aasta lõpuks võimalik siiski saavutada omakapitali toetamine vaid [450–550] miljoni euro ulatuses, millest ei piisa 865 miljoni euro suuruse kapitalipuudujäägi katmiseks.

Keskasutuse ülesannete üleandmine

- (37) VBWB võtab üle pankade ühenduse keskasutuse ülesanded, mida seni täitis ÖVAG. Ülesannete täitmiseks vajalikud varad annab ÖVAG koos vastavate kohustustega 30. juunil 2015 tagasiulatuvalt 1. jaanuari 2015. aasta seisuga üle VBWB-le. Kokku antakse nii varasid kui ka kohustusi üle vastavalt peaaegu 8,6 miljardi euro ulatuses. See summa hõlmab kõiki 2012. aasta otsuses põhisegmendi alla liigitatud tegevusvaldkondi, välja arvatud kolm väiksemat osalust (VB Factoring, VB Mobilienleasing ja VB Investments), mis jäävad ÖVAGsse ja moodustavad vähem kui 10 % kogusummast.

Dekonsolideerimine ja ÖVAG likvideerimine

- (38) Pärast keskasutuse ülesannete ning vastavate varade ja kohustuste üleandmist algatatakse 4. juulil 2015 ÖVAG likvideerimine ja ta kujundatakse BaSAG paragrahvi 162 kohaselt ümber likvideerimisotstarbeliseks ettevõtteks. Asutuse uueks nimeks saab immigon portfolioabbau ag (edaspidi „Immigon“). Järelejäävad varad summas 7,4 miljardit eurot likvideeritakse 31. detsembriks 2017. Need varad hõlmavad kõiki 2012. aasta otsuses mittepõhittegevuse segmendi alla liigitatud tegevusvaldkondi ning põhjenduses 37 nimetatud osalusi ettevõtjates VB Factoring, VB Mobilienleasing ja VB Investments.
- (39) Likvideerimistulust piisab praeguste kavade kohaselt järelejäävate kohustuste täielikuks täitmiseks. ÖVAG omakapitali ja osaluskapitali vähendatakse likvideerimise käigus 96,65 %. See vähendamine puudutab ka järelejäävat riigi 300 miljoni euro suurust osaluskapitali.
- (40) Olemasolev varaline tagatis jääb ÖVAGsse/Immigoni, kuid muudatustega. Praeguse korra kohaselt tuleb kõikidest nõudeõigusega varadest teatada 31. detsembriks 2015. Nendest tulenevate nõuete summa hüvitatakse 31. juuliks 2016. Muudetud kokkuleppe alusel jääb nõuetest teatamise tähtpäevaks 31. detsember 2015, ent nende hüvitamist saab nõuda igal ajal ajavahemikul 31. detsembrist 2015 kuni likvideerimisperioodi lõpuni 2017. aastal. Samal ajal langetatakse künnist, millest allpool võib ÖVAG/Immigon nõuete hüvitamist nõuda, esimese taseme põhiomavahendite suhtarvult 10 % omavahendite suhtarvuni 0, st tagatisest tulenevaid nõudeid on võimalik hüvitada ainult juhul, kui ÖVAG/Immigon muutuks likvideerimisprotsessis muidu maksejõuetuks. Garantiitasu on ka pikendatud hüvitamisperioodil 10 % aastas.
- (41) Et kõnealuse ümberkujundamise soodsast mõjust kapitalile oleks võimalik kasu saada, peab pankade ühendus võtma kaks olulist meetet:
- a) pangalitsentsi tagastamine ÖVAG/Immigoni poolt, et vabastada ettevõtja iseseisvate pankade suhtes kehtivatest kapitalieeskirjadest;
  - b) ÖVAG/Immigoni dekonsolideerimine pankade ühendusest, et pankade ühendus ei peaks täitma konsolideeritud alusel ÖVAG/Immigoni suhtes kehtivaid kapitalieeskirju.
- (42) 10. detsembril 2014 allkirjastas ÖVAG Rumeenia pangaga Banca Transilvania lepingu, millega ta müüs oma 51 % osaluse pangas Volksbank Romania SA; sellega kõrvaldati pangalitsentsi tagastamise teelt suur takistus. Tehing viidi lõpule 7. aprillil 2015 ja seeläbi täitis ÖVAG ühtlasi ühe 2012. aasta ümberkorralduskava nõude. Peale selle jõudis ÖVAG 2014. aasta septembris lõpule VB Malta müügiga ja otsustas IK Malta likvideerida. Sellega täitis ta 2012. aasta otsuse tingimused.
- (43) Et Immigoni oleks võimalik dekonsolideerida, peab pankade ühendus vähendama oma osa Immigonis vähemusosaluseni. Selleks annab ta 8,5 % Volksbanken Holdingu hallatavast 51,6 % suurusest aktsiakapitalist üle pankade ühendusest sõltumatule kolmandale poolele, eriotstarbelisele ettevõtjale GPVAUBEOE Beteiligungen GmbH.

(*) Konfidentsiaalne teave.

- (44) Keskasutuse ülesannete üleandmise käigus läheb suur osa ÖVAG kohustustest pankade ühenduse ees üle VBWB-le. Sellele vaatamata on pankade ühendusel pärast jagunemist seoses Immigoniga [700–800] miljoni euro suurune riskipositsioon erinevate finantsvahenditena, mida kasutati ÖVAG rahastamiseks.
- (45) Immigoniga seotud järelejäävatest positsioonidest tuleneva riski neutraliseerimiseks võtab pankade ühendus järgmised meetmed:
- positsioonid väärtusega [200–300] miljonit eurot müüakse kohe turul maha. Järelejäävate positsioonide väärtus on [400–600] miljonit eurot. Müügitehing tekitab pankade ühendusele [0–100] miljoni euro suuruse kahjumi;
  - järelejäävad positsioonid väärtusega [400–600] miljonit eurot kaetakse turul omandatud garantii abil igaaastaste kuludega, mis moodustavad [0–5] % garanteeritud summast. Garantii võetakse kasutusele alles pärast seda, kui pankade ühendus ise on kandnud garanteeritud positsioonide tekitatud kahjumit [0–200] miljonit eurot;
  - selle [0–200] miljoni euro suuruse esmakahjumi osamakse jaoks moodustab pankade ühendus sama suure reservi. 2015. aasta finantsnäitajad vähenevad selle tagajärjel veel [0–200] miljoni euro võrra.

Pankade ühenduse ümberkujundamine

- (46) Pankade ühendusse kuulub praegu 51 esmatasandi panka. Ümberkujundamiskava kohaselt ühinevad need 51 asutust kümneks suuremaks pangaks. Tekivad kaheksa piirkondlikku panka, mille bilansimaht ulatub 1,9 miljardist eurost kuni 5,3 miljardi euroni ja mis hakkavad tegutsema Austria föderaalterritooriumi erinevates osades, ning kaks eripanka, milleks on Sparda Bank Austria (0,8 miljardit eurot) ja Ärzte-/Apothekerbank (1,1 miljardit eurot). Vajalikud ühinemised toimuvad 2017. aasta lõpuks. Pankade ühenduse elamuhoiupangad, mis on koondatud internetilehele start:bausparkasse, müüakse tõenäoliselt maha.
- (47) Esmatasandi pankade vahelisi suhteid reguleeritakse pankade ühenduse raames kahe lepinguga: pankade ühenduse lepinguga vastavalt pangandusseaduse (*Bankwesengesetz* (BWG)) paragrahvile 30a ja koostöölepinguga.
- (48) Pankade ühenduse lepingu sõlmivad keskasutusena tegutsev VBWB, pankade ühenduse esmatasandi pangad ja Volksbank Haftungsgenossenschaft eG ning selles on ette nähtud peamiselt järgmine:
- keskasutus tagab esmatasandi pankade likviidsusega varustamise ja omavahenditele esitatavate regulatiivsete nõuete järgimise. Liikmed kohustuvad sõlmima omavahendite jagamiseks kokkulepped vahendite ülekande hinnakujunduse kohta;
  - keskasutus vastutab liikmetele tehtavate maksete korral piiramatult, nagu seni. Uue pankade ühenduse lepingu kohaselt vastutavad nüüd ka esmatasandi pangad piiramatult;
  - keskasutus saab suuremad korralduste andmise õigused ja võib nüüd anda ka korraldusi, mis kahjustavad pankade ühenduse üksikute pankade huve. Ta võib määrata rikkumise korral sanktsioone. Need suuremad korralduste andmise õigused puudutavad esmajoones haldustehnilist, finants- ja tehnilist järelevalvet, pankade ühenduse planeerimis- ja reguleerimistegevust, järelevalvenõuete järgimist, liikmete sisemisi kontrollimehhanisme, riskihindamist, riskimõõtmist ja riskikontrollimenetlust ning liikmete jooksva äritegevuse kriteeriume;
  - kapitali väljavõtmine ja vähendamine on endiselt lubatud ainult keskasutuse nõusolekul.
- (49) Koostöölepinguga reguleeritakse valdkondi, mida pankade ühenduse leping ei kata. Lepingupoolel on pankade ühenduse esmatasandi pangad ja Volksbank Haftungsgenossenschaft eG. Koostöölepingu eesmärk on suurendada koostöötavate pankade ühenduses kavandatud ühinemiste elluviimise ja liikmete tihedama koostöö kaudu. Koostöölepinguga hõlmatud teemavaldkondades antakse otsustusõigus üle Volksbank Haftungsgenossenschaftile. Volksbank Haftungsgenossenschafti juhatuse otsused on lepingupoole jaoks siduvad. Koostöölepinguga reguleeritakse esmajoones järgmisi valdkondi: turundus, ühtne müügistrateegia, tootepoliitika, sealhulgas kolmandatest isikutest pakkujatega sõlmitud raamlepingud, müügi reguleerimine, ettevõtte protsesside optimeerimine ja standardimine, IT-hanked ja õiguslik esindamine.
- (50) Vaidluse korral otsustab keskasutus, kas koostöölepingu kohase meetmaga sekkutakse lubamatult tema ülesannetesse, mis on kooskõlas pankade ühenduse lepinguga. Juhuks, kui reguleerimisasutus esitab pankade ühenduse lepinguga seotud muutmishõudeid, sisaldab koostööleping paindlikkusklauulat, mis võimaldab koostöölepingut ka sellekohaselt kohandada.

- (51) Ümberkujundamiskava sihiks olev struktuur on kombinatsioon kaheksast tugevast piirkondlikust pangast koos keskorganisatsiooniga ja kahest eripangast. Kohalikud filiaalid keskenduvad kohapealsele müügile ja klienditeenindusele, samal ajal kui haldus on koondatud piirkondlikesse pankadesse ja keskasutusse.
- (52) Pankade ühendus võtab peamise tähelepanu alla kliendid Austrias, sealjuures peab keskmes olema äritegevus väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjatega, vabakutselistega ja eraklientidega, elamuehituse rahastamine ning varakate klientide teenindamine.

Finantsplaneering

- (53) Uue ümberkorralduskava alusel edastas pankade ühendus komisjonile kavandatud planeerimisarvutused oluliste finantsnäitajate järgmise viie aasta eeldatava arengu kohta. Arvutused tehti kahe stsenaariumi, põhistsenaariumi ja stressistsenaariumi jaoks.
- (54) Edastatud finantsplaneering hõlmab ka Immigoni positsioonide riski neutraliseerimise mõju ⁽¹⁾ ja prognoositavaid makseid Austria Vabariigi kasumis osalemise õiguse eest kohustuste loendi raames.
- (55) Põhistsenaarium tugineb eeldusele, et majanduskasv põhiturul Austrias on mõõdukas ja moodustab nominaalselt 0,8 % (2015), 1,5 % (2016) ja järgnevatel aastatel kuni 2019. aastani 1,7 %. Iga-aastased inflatsioonimäärad jäävad vahemikku 1,1–2,2 %, kolme kuu Euribor kasvab 2015. aasta 0,1 %-lt 2019. aastaks 1,9 %-le. Nende eelduste alusel prognoosib pankade ühendus 2015. majandusaastaks kahjumit, aga 2019. majandusaastaks positiivset omakapitali investeeeringute tulusust (*Return on Equity*) [8–9] %. Esimese taseme põhiomavahendite suhtarv peab kasvama 2015. aasta [9–11] %-lt 2019. aastal [11–13] %-le. Edasiste näitajate arengut võib näha järgmises tabelis.

Tabel 1

Finantsandmed põhistsenaariumi korral

[...]

- (56) Stressistsenaarium tugineb eeldusele, et Euroopa pangandussektori loidus vallandab krediidituru kriisi, mida välismaiste rahastajate ja EKP tegevus ei suuda kõrvaldada. Reaalmajanduse kasv on kergelt negatiivne ja hakkab aeglaselt taastuma alates 2017. aastast. Aastatel 2015 ja 2016 on inflatsioonimäär negatiivne, järgmistel aastatel pisut üle nulli. Intressimäärad jäävad erakordselt madalaks ja Šveitsi frank tugevneb euro suhtes veelgi. Nende eelduste alusel prognoosib pankade ühendus majandusaastateks 2015 ja 2016 negatiivset omakapitali investeeeringute tulusust, mis kasvab 2019. aastal aga [5–8] %ni. Esimese taseme põhiomavahendite suhtarv kasvaks 2015. aasta [8–10] %-lt 2019. aastal [10–12] %-le. Edasiste näitajate arengut võib näha järgmises tabelis.

Tabel 2

Finantsandmed stressistsenaariumi korral

[...]

Uued kohustused ja meetmed seoses Austria kompensatsiooniga

- (57) Austria on võtnud uue ümberkorralduskava ellurakendamiseks hulga kohustusi. Need on loetletud eraldi dokumendis, mis on esitatud käesoleva otsuse lisana.
- (58) Ümberkorraldamisteatise punkti 5 kohaselt tuleb esitada korrapäraselt aruandeid, et komisjon saaks kontrollida, kas uut ümberkorralduskava rakendatakse nõuetekohaselt. Austria nimetab ametisse järelevalve eest vastutava usaldusisiku, kes aitab komisjonil täita kohustust kontrollida otsuse korrektset rakendamist. Järelevalve eest vastutav usaldusisik esitab iga kuue kuu tagant järelevalvearuande. Esimene aruanne tuleb esitada hiljemalt kuus kuud pärast ümberkorralduskava heakskiitmist. Komisjon on seisukohal, et ümberkorralduskava rakendamise nõuetekohane järelevalve on seega tagatud.

⁽¹⁾ Vt põhjendus 45.

Reguleerimisasutuste nõusolek ümberkorralduskavaga

- (59) Uus ümberkorralduskava, mis tehti komisjonile teatavaks, vastab EKPlle ja ühtsele järelevalvemehhanismile edastatud kapitali suurendamise kavale ja selle eesmärk on kujundada pankade ühendus sellisel viisil ümber, et EKP ja EBA tehtud põhjaliku hindamise käigus kindlaks määratud omakapitali puudujäägi saab kõrvaldada.
- (60) Ühtse järelevalvemehhanismi raames on ette nähtud omakapitali 14,63 % suurune järelevalvenõue, mida tuleb täita alates 26. juulist 2015. Selleks kuupäevaks kontrollib ühtne järelevalvemehhanism omakapitali järelevalvenõuet uuesti ja võtab seejuures arvesse ka uue ümberkorralduskava ellurakendamist. Ellurakendamise protsess algab põhjenduse 35 alapunktides a, b ja c nimetatud meetmete kandmisega Austria äriregistrissse. Et Austria registrikohus saaks kande teha, peab ühtne järelevalvemehhanism andma pädeva järelevalveasutusena muudatusteks nõusoleku.

3. AUSTRIA MÄRKUSED

- (61) Komisjon tuletab meelde, et ta algatas ametliku uurimismenetluse, mille tulemusena võeti vastu 2012. aasta otsus (2013/298/EL). Kooskõlas nõukogu määruse (EÜ) nr 659/1999⁽¹⁾ artikli 7 lõikega 3 on osutunud vajalikuks nimetatud otsust muuta.

4. MEETMETE HINDAMINE

- (62) Austria on avalikes avaldustes välistanud igasuguse uue abi pankade ühendusele. Seepärast on Austria ka arvamusel, et esitatud ümberkorralduskava puhul ei ole tegemist uue abiga.
- (63) Austria on siiski nõus, et uus ümberkorralduskava kujutab endast 2012. aasta ümberkorralduskava märgatavat muutmist, nii et enne ellurakendamist on vajalik komisjoni muutmisotsus. Austria on selle tulemusena teinud komisjonile teatavaks uue ümberkorralduskava.
- (64) Samuti on Austria nõus, et pankade ühendust tuleb riigiabi seisukohast käsitada ÖVAG järglasena ja seega on ta ka käesoleva muutmisotsuse adreassaat.
- (65) Samal ajal väidab Austria, et uus ümberkorralduskava koos vastava kohustuste loendiga säilitab 2012. aasta otsuse tasakaalu ja selles mõttes ei muutu ka esialgne kokkusobivus.

5. AMETLIK UURIMISMENETLUS

5.1. RIIGIABI

Riigiabi ja majandusliku õigusjärgluse olemasolu

- (66) Seoses meetmetega, mille komisjon kiitis 2009. ja 2012. aastal ÖVAG ümberkorraldusabina heaks, on komisjon jõudnud juba järeldusele, et need meetmed kujutavad endast riigiabi. Järelikult ei ole vaja neid meetmeid käesolevas otsuses riigiabi olemasolu seisukohast uuesti uurida.
- (67) 2012. aasta otsuse aluseks olnud 2012. aasta ümberkorralduskava keskne element seisnes suurema rõhu seadmises ÖVAG-le tema tegevuses keskasutusena osana ühisvastutusest esmatasandi pankadega. Selle süsteemi raames vastutas ÖVAG keskasutusena esmatasandi pankade eest piiramatult, ent esmatasandi pankade vastutus keskasutuse eest oli piiratud, sest esmatasandi panga põhiomavahendite suhtarv ei tohtinud langeda regulatiivsetest miinimumnõuetest allapoole.
- (68) Mõni Austria 2012. aastal võetud kohustustest oli seotud ka esmatasandi pankadega; tagati ÖVAG kui keskasutuse teatud tuluvood (kohustus 9) ja esmatasandi pankasid kohustati kaasa aitama ÖVAG osaluskapitali tagasimaksmisele (kohustus 11.2), „kui see on regulatiivsete miinimumnõuetega lubatud“. Need kohustused olid pankade ühenduses sõlmitud vastutust reguleerivate erikokkulepete alusel vajalikud selleks, et abi oleks võimalik tunnistada siseturuga kokkusobivaks. Vastutust reguleerivate erikokkulepetega seoses võimaldasid kõnealused kohustused komisjonil ÖVAG ja pankade ühendust eraldi käsitada.

⁽¹⁾ Nõukogu määrus (EÜ) nr 659/1999, 22. märts 1999, millega kehtestatakse üksikasjalikud eeskirjad EÜ asutamislepingu artikli 108 kohaldamiseks (EÜT L 83, 27.3.1999, lk 1).

- (69) Uue ümberkorralduskava kohaselt jätkab ÖVAG põhitegevust VBWB, üks esmatasandi pankadest. VBWB võtab üle ÖVAG rolli pankade ühenduse keskasutusena, samal ajal annab ÖVAG ülesanded ja varad üle VBWB-le. Kokku antakse varasid ja kohustusi üle 8,6 miljardi euro ulatuses. See summa hõlmab kõiki 2012. aasta otsuses põhisegmendi alla liigitatud tegevusvaldkondi, välja arvatud kolm väiksemat osalust – VB Factoring (bilansimahuga 86 miljonit eurot), VB Mobilienleasing (700 miljonit eurot) ja VB Investments (30 miljonit eurot) –, mis jäävad likvideerimisotstarbelisse ettevõttesse Immigon.
- (70) Vastupidiselt varasemale asümmeetrilisele vastutusstruktuurile esmatasandi pankade ja keskasutuse vahel seotakse pankade ühendus uue ümberkorralduskava kohaselt ühisvastutuse süsteemiga. Edasiste struktuursete muudatuste tõttu pankade ühenduses (vt põhjendus 49) ei ole võimalik uut keskasutust VBWBd vaadelda enam esmatasandi pankadest eraldi. Seda seisukohta kinnitab ka põhjalikul hindamisel kasutatud ühtse järelevalvemehhanismi konsolideeritud meetod ning asjaolu, et omakapitalinõue sõnastati agregeeritud tasandil (pankade ühendus).
- (71) Nendel põhjustel on komisjon seisukohal, et pankade ühendust tuleb käsitada 2012. aasta otsuse alusel toetatud ÖVAG majandusliku õigusjärglasena. Pankade ühendus on seetõttu olemasoleva abi saaja.

ÖVAG-le, Immigonile, VBWB-le või pankade ühendusele ei ole uut riigiabi antud

- (72) Olemasoleva abi majanduslikule õigusjärglasele üleandmise küsimuse kõrval peab komisjon uurima, kas uue ümberkorralduskavaga on seotud uus riigiabi.
- (73) Komisjon märgib, et Austria väitel ei anta uue ümberkorralduskava ellurakendamise käigus uut riigiabi.
- (74) Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 kohaselt on „igasugune liikmesriigi poolt või riigi ressurssidest ükskõik missugusel kujul antav abi, mis kahjustab või ähvardab kahjustada konkurentsi, soodustades teatud ettevõtjaid või teatud kaupade tootmist, siseturuga kokkusobimatu niivõrd, kui võrd see kahjustab liikmesriikidevahelist kaubandust”. Et meedet oleks võimalik liigitada riigiabiks artikli 107 lõike 1 tähenduses, peab see vastama alljärgnevale kumulatiivsetele tingimustele: a) meede on rahastatud riigi poolt või riigi ressurssidest; b) see annab abisaajale eelise; c) eelis on valikuline ja d) meede kahjustab või ähvardab kahjustada konkurentsi ja kahjustab liikmesriikidevahelist kaubandust.
- (75) Uus ümberkorralduskava ei anna ÖVAG-le ega Immigonile uut eelist. ÖVAG likvideeritakse, tema põhisegment ja kohustused antakse üle VBWB-le ja järelejäädavad varad likvideeritakse likvideerimisotstarbelise ettevõtte Immigon kaudu. Praeguse ümberkorralduskava kohaselt kasutatakse Immigoni likvideerimiseks omakapital peaaegu täielikult ära, ilma et varalist tagatist peaks kasutusele võtma. Seetõttu lähtutakse sellest, et realiseeruvad ÖVAG esimese taseme põhiomavahenditega seotud riskid, sealhulgas Austria Vabariigile kuuluva ÖVAG osaluse kaotus summas 250 miljonit eurot ja järelejäeva osaluskapitali kaotus nominaalsummas 300 miljonit eurot.
- (76) Varaline tagatis jääb endiselt ÖVAGsse/Immigoni. Viimaste lepinguliste kokkulepete kohaselt on võimalik tagatist kasutada üksnes 31. detsembrini 2015 nende nõuete puhul, millest on selle kuupäevani teatatud, ja ainult sellise summa ulatuses, mis on esimese taseme põhiomavahendite 10 % suhtarvu saavutamiseks vajalik. Austria andmetel ületavad väärtpaberid, millega seoses kompensatsiooninõuded teatati, kokku juba 100 miljoni euroga piiratud varalise tagatise. Samal ajal kui teatatud nõuete õigustatuse kohta tehakse otsus alles 31. detsembril 2015, ei ole Immigoni juhatusel oma seadusjärgsete kohustuste kohaselt omanike huvide kaitseks muud valikut kui 2015. aasta lõpuks kõikidest võimalikest nõuetest teatada.
- (77) 31. detsembriks 2015 ei ole Immigon likvideerimisotstarbelise ettevõtteks enam kohustatud kapitalinõudeid täitma, mistõttu on raske hinnata esimese taseme põhiomavahendite suhtarvu saavutamise seotud tingimust, mille kohaselt tehakse tagatise raames väljamakse. Kuna see hindamine on ainuüksi riigi õiguse küsimus, nõustub komisjon Austria märkustega, kus Austria leiab, et ÖVAG üleviimine likvideerimisotstarbelisse ettevõttesse vastavalt BaSAG paragrahvile 162 ei mõjuta föderaalatasandi käenduse jätkumist maksmata jätmise korral. Lähtudes Austria märkustest ja asjaolust, et Immigoni kapitali on 31. detsembriks 2015 vähendatud juba 96,65 %, tuleb esimese taseme põhiomavahendite 10 % suhtarvuga seotud tingimus lugeda täidetuks. Selle kohaselt tuleks kõik 31. detsembriks 2015 õigustatuks kvalifitseeritud nõuded täielikult välja maksta.

- (78) Nendel tingimustel vähendavad muudatused tagatislepingus – a) tagatise raames tehtavate maksete tasumise perioodi pikendamine ilma loata teatada pärast 31. detsembrist 2015 lisanõuetest ja b) tagatise raames tehtavate maksete piirang juhuks, kui Immigoni kapital langeks muidu allapoole nulli – tagatise andja jaoks riski, et tagatise alusel tuleb hakata tegema makseid. Lisaks pikendatakse tagatise eest aastas makstavat 10 % hüvitist kahe aasta võrra. Seega tugevdavad muudatused ainult tagatise andja positsiooni ega anna ÖVAG-le/Immigonile lisaelist.
- (79) Ka pankade ühendusele, kaasa arvatud uuele keskasutusele VBWB-le, ei anta uue ümberkorralduskavaga uut eelist. Nagu eespool selgitatud (¹), on pankade ühendus olemasoleva abi saaja. 2012. aasta otsuse kohaselt pidid esmatasandi pangad osalema 2017. aasta detsembri lõpuks toimivas järelejääva 300 miljoni euro suuruse riigi osaluskapitali tagasimaksmises, kui see on omakapitali tasemele esitatavate regulatiivsete miinimumnõuetega lubatud. Tasub meenutada, et kapitalipuudujääki ei selgitatud põhjaliku hindamise käigus välja mitte ainult ÖVAG tasandil, vaid ka pankade ühenduse kui terviku tasandil.
- (80) Samal ajal kui riskiga seotud osaluskapitali kasutatakse ÖVAG/Immigoni likvideerimiseks, on Austria uutes kohustustes ette nähtud pankade ühenduse makse Austriale summas 300 miljonit eurot (nimelt Austriale kasumis osalemise õiguse andmise kaudu). Pankade ühendus on kohustunud maksma [2020.–2025.] aasta lõpuks välja kokku 300 miljonit eurot, kusjuures [...], [...] ja [...] jaoks on ette nähtud fikseeritud kumulatiivsed maksekünnised.
- (81) Uue siduva kohustusega maksta 300 miljonit eurot Austriale taastab pankade ühendus nõude esialgu tagasimakstava summa kohta. See esialgne nõue läheb ÖVAG likvideerimise käigus kaotsi, sest osaluskapitalis sisalduvad riskid realiseeruvad. Isegi kui esialgse kohustusega võrreldes on uus maksekava seotud suurte maksevõlgnevustega, tuleb mõelda sellele, et nii ÖVAGd lihtsalt likvideerides kui ka teistsuguste näitajatega juhtumi korral, kui kogu pankade ühendus likvideeritakse, jäädaks ilma kõikidest riigi nõuetest, omakapitalist ja osaluskapitalist.
- (82) Peale selle on uus pankade ühenduse võetud kohustus tema jaoks nüüdsest siduv, kusjuures kasumis osalemise õigusel põhinev väljamakse jääb kasumist sõltuvaks. Samal ajal on kohustustes tagatud, et kõnealused maksed tehakse kõikide teiste dividendimaksete ees eelisjärjekorras. Veel saab Austria – lisaks kasumis osalemise õigusel põhinevatele dividendidele – võimalike dividendimaksete eest konsolideeritud pankade ühendusest väljaspool asuvatele pooltele väljamaksega võrdse kompensatsioonimakse.
- (83) Lisaks saab Austria kasumis osalemise õigusel põhinevate maksete tagatisena osaluse VBWBs suurusega 25 % + üks aktsia. Kui ühte maksekünnistest ei järgita, annavad VBWB aktsionärid Austriale tasuta üle lisaaktsiad, mis suurendavad Austria osalust VBWBs [26–40] %ni. Pealegi võib Austria sellel ajahetkel võtta kasutusele tagatise.
- (84) Isegi kui uus kohustus erineb mõnes aspektis esialgsest kohustusest, on see esialgse kohustusega võrdväärne; seetõttu ei anna see ÖVAG-le, Immigonile, VBWB-le või pankade ühendusele eelist.
- (85) Peale uue kohustuse teostada antud uut VBWG kasumis osalemise õigust ÖVAGs oleva osaluskapitali esialgsele väärtusele vastava summa abil ei ole uues ümberkorralduskavas suhetes Austria Vabariigiga muid erilisi muudatusi, mida oleks võimalik pidada VBWB-le või pankade ühendusele eelse andmiseks.
- (86) Kuna uus ümberkorralduskava ei anna seega ÖVAG-le, Immigonile, VBWB-le ega pankade ühendusele eelist, ei ole riigiabi ülejäänud kumulatiivsete kriteeriumide hindamine vajalik. Seepärast on komisjon seisukohal, et uues ümberkorralduskavas ettenähtud meetmed ei vasta Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tingimustele ega kujuta endast seetõttu uut abi ÖVAG-le, Immigonile, VBWB-le või pankade ühendusele kõnealuse artikli tähenduses.

5.2. MEETMETE ÕIGUSLIKU KOKKUSOBIVUSE HINDAMINE

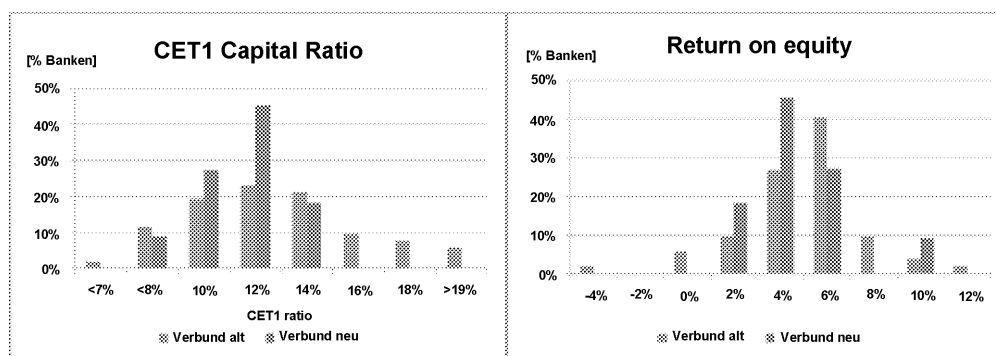
- (87) Nagu punktis 5.1 selgitatud, ei sisalda uus ümberkorralduskava uut abi. 2012. aasta otsuses heaks kiidetud abi ÖVAG-le läheb siiski üle pankade ühendusele kui ÖVAG majanduslikule õigusjärglasele.

(¹) Vt põhjendused 66–71.

- (88) Seepärast peab komisjon 2012. aasta otsuse alusel uurima, kas 2012. aasta abimeetmed on siseturuga kokkusobivad ka uue ümberkorralduskava ja kohustuste loendi korral. See uurimine peab toimuma 2012. aasta otsuse kohta kehtiva õigusliku aluse põhjal, st rekapitalizeerimisteate ja 2011. aasta pikendusteate ⁽¹⁾ ning ümberkorraldamisteate ⁽²⁾ alusel.
- (89) 2012. aasta otsuse põhjendused 83–92, milles uuriti 2012. aasta abi kokkusobivust rekapitalizeerimisteate ja 2011. aasta pikendusteate alusel, jäävad muutusteta kehtima. ÖVAG-le tehtud 250 miljoni euro suurune kapitalisüst ja järelejäänud 300 miljoni euro suurune osaluskapital jäävad Immigoni ja see kasutatakse kava kohaselt likvideerimise käigus 2017. aastaks täielikult ära.
- (90) Nagu 2012. aasta otsuse põhjenduses 93 kirjeldatud, on finantseerimisasutuse ümberkorraldamine ümberkorraldamisteate kohaselt praeguses kriisis Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkti b alusel siseturuga kokkusobiv ainult juhul, kui see taastab panga elujõulisuse, sisaldab piisavat omanust ja asjakohast kulude jaotust ning küllaldasid meetmeid konkurentsimoonutuste piiramiseks. Nende kolme elemendiga seoses peab komisjon uurima, mil määral säilitavad ümberkorralduskava ja kohustuste loendi esitatud muudatused 2012. aasta otsuses leitud meetmete kokkusobivuse.

Elujõulisus põhistsenaariumi korral

- (91) Nagu põhjenduses 71 märgitud, läheb 2012. aasta abi üle pankade ühendusele, mida uus ümberkorralduskava ka tervikuna hõlmab. Siin tuleb uurida, kas uuel kujul pankade ühenduse pikaajaline elujõulisus taastatakse uue ümberkorralduskava alusel 2019. aastaks.
- (92) Sel eesmärgil esitas Austria finantsplaneeringu aastani 2019, mis hõlmab põhi- ja stressistsenaariumi kogu pankade ühenduse jaoks ning mille komisjon võttis oma analüüsi aluseks.
- (93) Pankade ühenduse ümberkujundamist kohalike esmatasandi pankade ühinemise teel piirkondlikeks asutusteks tuleb hinnata tulutoovaks selle poolest, et pankade ühenduses esinevad kapitaliseerituse ja kasumlikkuse erinevused ühtlustuvad veidi ning on võimalik kasutada mastaabisäästu ja koostoime potentsiaali. Allpool toodud diagramm näitab endise ja uue pankade ühenduse võrdluses selgelt kapitaliseerituse (esimese taseme omavahendite suhtarv) ja omakapitali investeeringute tulususe hajuvuse vähenemist.

- (94) Komisjon väljendab poolehoidu sellele, et finantsplaneeringus on võimalikku koostoimet arvesse võetud ainult tuludega võrreldes kergemini kvantifitseeritaval kulude poolel ja et aluseks on võetud ainult [70–80] % juba kindlaks tehtud potentsiaalset. Vähem kui [10–20] %ga aastas personali poolel ja alla [5–10] %ga aastas materiaalsete kulude poolel on komisjon arvamisel, et valitud on pigem ettevaatlik lähenemine ja lisaks juba finantsplaneeringusse sisse arvestatud koostoimele võiks tekkida uus potentsiaal.
- (95) Uue kuju saanud pankade ühenduse äristrateegia jääb üldjoontes muutumatuks. Põhitähelepanu on pööratud selgelt kohalikele ja piirkondlikele klientidele era- ja äriklientide segmendis ning tegevusele väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate valdkonnas. Need ärivaldkonnad moodustavad juba praegu suure osa portfelist, on tulusad

⁽¹⁾ Vt 2012. aasta otsuse põhjendus 82.

⁽²⁾ Vt 2012. aasta otsuse põhjendus 93.

ja neid ei ole ka 2012. aasta otsuses problemaatilisteks peetud. Põhistsenaariumi korral kasvavad intressi kandvad varad nendes valdkondades 2019. aastaks ligikaudu [5–7] %, seega vähem kui poole võrra eeldatud 15 % reaalmajanduse kasvust samal perioodil ⁽¹⁾. Ainult mõnes kindlas ärivaldkonnas, näiteks väärtpaberiinvesteeringutega seotud teenuste vallas, seatakse eesmärgiks kõrgem kasvumäär. Nende valdkondade väga väikest ulatust silmas pidades tundub kiirema kasvu eeldamine põhjendatud.

- (96) Kohustuste poolel tuleb esile tõsta eraklientide hoiuste ärivaldkonna erilist tähtsust (ligikaudu 80 % kõikidest kohustustest). Seda laadi rahastamine liigitatakse Basel III eeskirjade alusel eriti usaldusväärseks ja seepärast hinnatakse seda kõrgelt selliste rahastamisnäitajate nagu likviidsuskattekindruse ja stabiilse netorahastamise kindruse puhul. Pankade ühendus edastas veel tõendid hoiuste valdkonna erakordse stabiilsuse kohta isegi kriisi ajal, nii et komisjon liigitab pankade ühenduse rahastamisolukorra eriti heaks. Ka hoiuste valdkonnas on kasv 2019. aastani ligikaudu [5–7] %ga üle 50 % väiksem kui eeldatud reaalmajanduse kasv.
- (97) Erinevate laenuportfellidega seotud eeldused riskide kohta tunduvad samuti põhjendatud olevat. Põhistsenaariumi korral vastavad kavandatud riskieraldise ja allahindlustega seotud väärtused standardsele riskikulu näitajale, mis on eraklientide valdkonnas ligikaudu [7–15] baaspunkti ja äriklientide valdkonnas [30–45] baaspunkti. Need eeldused tunduvad olevat Austria laenuvaldkonna majandusolukorraga vastavuses, kui mitte konservatiivsedki.
- (98) Põhistsenaariumi kava kohaselt jõuab pankade ühenduse 2015. aasta negatiivne omakapitali investeeringute tulusus ja esimese taseme põhiomavahendite [9–11] % suhtarv 2019. aastaks maksudejärgse omakapitali investeeringute [8–9] % tulususeni ja esimese taseme põhiomavahendite [11–13] % suhtarvuni. Müügimudeli mõõdukas riskiprofiil silmas pidades võib kavandatud maksudejärgset omakapitali investeeringute tulusust hinnata asjakohaseks kapitalihüvitiseks.
- (99) Põhjendustes 94–98 sisalduvad kaalutlused finantsplaneeringu kohta seoses kasvu, likviidsuse, kulude, riskijuhtimise ja elujõulisusega lasevad komisjonil teha järelduse, et planeering on tõsiseltvõetav, arvatud põhimõtteliselt ettevaatlike eelduste alusel ning sobib pankade ühenduse pikaajalise elujõulisuse ja seega kapitaliturul getusemise võime tagamiseks.

Elujõulisus stressistsenaariumi korral

- (100) Pikaajalise elujõulisuse ja püsijäämise kohta antud hinnangut kinnitab ka stressistsenaarium. Siin lähtutakse samaaegselt stressist, mida põhjustab a) pikemat aega püsiv keskkond, mida iseloomustavad madalamad intressimäärad kui hetkel kavandatud, ning b) laenukriis. Kui pikemat aega püsivad madalad intressimäärad avaldavad survet intressimarginaalile, tuleb laenukriisi rahastada korraga nii suurema riskieraldise ja allahindlustega kui ka üldiselt suurema riskikaaluga riskipositsioonide kaudu, mis põhjustab karmimad omakapitalinõuded.
- (101) Halb kasumiolukord ja lisaks tekkiv vajadus riskieraldise ja allahindluste järele tekitaks pankade ühendusele 2015. aastal tuntavat ja 2016. veel mõningast kahjumit. On aga selge, et seda kahjumit saab isegi ilma vastumeetmeteta – näiteks ilma kulude kokkuhoiu programmiga või hinnamarginaalide kohandamisega – praeguse esimese taseme omavahendite suhtarvu kaudu tasakaalustada ja see kahjustab pankade ühenduse pikaajalist kasumipositsiooni ainult tingimuslikult. Selle stsenaariumi puhul ei lange esimese taseme omavahendite suhtarv alla [8–10] % ja pankade ühendus saavutab sellele vaatamata 2019. aastal maksudejärgse tulususe [5–8] %.

Järelevalvenõuded

- (102) Järelevalveasutuse 2014. aasta põhjalikus hindamises osutatud kapitalipuudujäägi tõttu on pankade ühenduse hetke-eesmärk saavutada 26. juuliks 2015 esimese taseme põhiomavahendite suhtarv 14,63 %. Finantsplaneeringu viimase versiooni kohaselt seda suhtarvu ei saavutata.
- (103) Veel märgib komisjon, et pankade ühenduse meetmed, mis on mõeldud Immigoniga seotud positsioonidest tulenevate riskide neutraliseerimiseks ⁽²⁾, avaldavad esimese taseme põhiomavahendite suhtarvule ligikaudu [0–2] % negatiivset mõju. Lisaks põhinevad edastatud planeerimisarvutused eeldusel, et positsioone [...] ja [...] on võimalik edasise müügi kaudu vähendada. Selline müük põhjustaks eeldatava [0–200] miljoni euro suuruse kahjumi koos järgneva [0–100] miljoni euro suuruse kahjumiriskiga, kui kavandatud müüki ei suudeta ellu viia ja kätte jõuab kahjumi [0–200] miljoni euro suuruse osamakse täiemahuline maksetähtaeg. [0–100] miljoni euro suurune kahjum vähendaks esimese taseme põhiomavahendite suhtarvu veel [0–2] protsendipunkti.

⁽¹⁾ Kõik majanduskasvu ja inflatsiooni eeldused on võetud komisjoni 2015. aasta kevadaruandest.

⁽²⁾ Vt põhjendus 45.

- (104) Ent pankade ühendus on lisaks uuele ümberkorralduskavale teinud kindlaks uued meetmed, et oma riskiga kaalutud varasid planeerimisarvutustes ettenähtust rohkem vähendada. Edasised võimalikud meetmed hõlmavad väärtpaperistamise struktuuri väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate laenuportfelli jaoks ning start: bausparkasse ja IMMO-Banki müüki, mis suurendaks esimese taseme põhiomavahendite suhtarvu [10–15] %ni, kaasa arvatud Austria kasumis osalemise õiguse alusel tehtavatele maksetele ettenähtud künnised. Komisjon märgib, et kõikide nende meetmete üheaegne ellurakendamine – vajaduse korral – nõrgendab panga tulevast elujõulisust.
- (105) Riskide piiratud suurust ja riskiga kaalutud varadega seotud meetmete mahtu silmas pidades leiab komisjon aga, et planeerimisarvutustes on ette nähtud piisavalt mänguruumi elujõulisust nõrgendava mõju piiramiseks. Seda arvamust toetab ühtse järelevalvemehhanismi positiivne otsus põhjenduse 35 alapunktides a, b ja c nimetatud meetmete kohta seoses nende kandmisega Austria äriregistrisse. Ühtse järelevalvemehhanismi positiivne otsus tugineb samadele planeerimisarvutustele, mis on ka käesoleva otsuse alus. Komisjon lähtub seetõttu sellest, et ka ühtse järelevalvemehhanismi arvates on pankade ühendus – võttes arvesse ka kavas sisalduvaid võimalikke riske – suuteline täitma pärast 26. juuli 2015. aasta läbivaatamist kehtivaid regulatiivseid kapitalinõudeid.

Omapanus ja kulude jaotus

- (106) Komisjon peab tagama, et uus kohustuste loend sobib 2012. aasta kohustuste loendit asendama ja tagab olemasoleva abi kokkusobivuse pankade ühenduse, ÖVAG majandusliku õigusjärglase jaoks. Selles raamistikus on vaja kontrollida, kas omapanus ja kulude jaotus on asjakohased.
- (107) Seoses omapanusega ja kulude jaotusega sisaldas 2012. aasta otsuse lisaks olev kohustuste loend sätteid a) varalise tagatise ja b) osaluskapitali hüvitamise ja tagasimaksmise kohta ning dividendikeeldu.
- (108) Mis puudutab varalise tagatise seotud muudatusi, siis ei põhine viimane likvideerimiskava tagatise raames tehtavatel rahalistel maksetel, mille eesmärk on maksejõuline likvideerimine. Kui kõik eeldused peaksid täide minema ja likvideerimisotstarbeline ettevõtte peaks ilma tagatist kasutamata maksejõuliseks jääma, aitaks kõikide õigustatud nõuete kogusumma rahas väljamaksmine 2016. aasta juulis tagatise raames vaid suurendada Immigoni likvideerimisvara, mis oleks likvideerimise lõpul kõikide osaluskapitali ja omakapitali omanike käsutuses. Viimane kava, mis näeb ette tagatise väljamaksmise ainult Immigoni ähvardava maksejõuetuse korral, vähendab nii palju kui võimalik riski, et riigiabi kasutatakse omakapitalivahendite omanikele hüvitiste maksmiseks.
- (109) 2012. aasta kohustuste loendi kohaselt peab ÖVAG 2017. aasta lõpuks tagasi maksma 300 miljonit eurot osaluskapitali, kusjuures pankade ühendus peab tagasimaksmises osalema, kui see on regulatiivsete miinimum-nõuetege lubatud ⁽¹⁾. See sõnastus näitab selgelt, et kõnealuse kohustuse puhul on tegemist pigem kavatsuste deklaratsiooniga kui õiguslikult siduva kohustusega.
- (110) Uues kohustuste loendis on pankade ühenduse jaoks uus siduv kohustus. Nimelt on pankade ühendus kohustunud andma Austria käsutusse nominaalselt väheolulise väärtusega uue finantsinstrumendi (kasumis osalemise õiguse) koos nõudeõigusega saada selle instrumendi alusel kasumist sõltuvaid väljamakseid, mida tehakse kõikide teiste hübriid- või dividendimaksete ees eelisjärjekorras ja mis moodustavad kuni [2020.–2025.] aastaks kokku 300 miljonit eurot, millest arvatakse maha ÖVAG likvideerimisvarast saadavad võimalikud maksed.
- (111) Kasumis osalemise õigusele vastavad maksevood tagatakse veel järgmisel viisil: Austria saab tagatisena osaluse VBWBs suurusega 25 % + üks aktsia (blokeeriv vähemus) ja õiguse määrata pooled VBWB kõikidest nõukogu liikmetest.
- (112) Selleks seotakse kasumis osalemise õigus järgmiste kumulatiivsete maksekünnistega: [...], aastal [0–50] miljonit eurot, [...], aastal [0–100] miljonit eurot, [...], aastal [0–200] miljonit eurot ja [2020.–2025]. aastal 300 miljonit eurot. Kui ühte künnistest ei järgita, saab Austria õiguse realiseerida oma tagatisena hoitav osa aktsiatest, mis läheb muidu pärast täieliku 300 miljoni euro suuruse summa saamist tasuta pankade ühenduse omandisse tagasi. Mõne maksekünnise järgimata jätmise korral saab Austria veel [1–15] % VBWB aktsiatest ja õiguse need tagatised realiseerida. Lisaks peab pankade ühendus esitama uue ümberkorralduskava, mille Austria peaks seejärel komisjonile teatavaks tegema.
- (113) Komisjon uuris sellise uue tagasimaksekorra mõju ümberkorralduskavale ja jõudis järeldusele, et ümberkorralduskava on piisavalt usaldusväärne, et tagasimaksmine saaks toimuda kavakohaselt, ilma esimese taseme

⁽¹⁾ Kohustuste loendi punkt 11.2 2012. aasta otsuse lisas.

põhiomavahendite suhtarvu liialt kahjustamata. [0–50] miljoni euro suurune künnis [...] eest jääb isegi edastatud stressistsenaariumi korral jõukohaseks. Komisjon märgib aga, et kõikide riskiga kaalutud varasid vähendavate kindlakstehtud meetmete üheaegne elluviimine ⁽¹⁾ nõrgendaks panga elujõulisust, mis omakorda võiks ohustada tagasimaksekava.

- (114) Komisjoni arvates tagab abi tagasimaksmisega seotud uus kohustus olemasoleva abi edasise kokkusobivuse järgmistel põhjustel:
- a) selle kohustusega luuakse Austria jaoks uus nõudeõigus, mis asendab äralangenud nõudeõiguse ÖVAG vastu küllaldasel viisil. Likvideerimisotstarbelise ettevõttega ei oodata ÖVAG-lt, et ta maksab osaluskapitalist tagasi rohkem, kui tal on lõpuks võimalik likvideerimisest kasumit saada;
  - b) kumulatiivsete künniste ja kasumis osalemise õiguse alusel tehtavate alljärgnevalt kirjeldatud vabatahtlike väljamaksete kombinatsioon ⁽²⁾ on sobiv kompromiss abi tagasimaksmise kindluse ja pankade ühenduse elujõulisuse taastamise vahel;
  - c) sellel alusel on võimalik nõustuda ka tagasimaksekohustuse pikendamisega;
  - d) vajaduse korral saab Austria kasutada oma blokeerivat vähemust, et uut ümberkorralduskava muuta.
- (115) 2012. aasta otsuse lisaks olev asjakohane dividendikeelu kohustus ⁽³⁾ kehtib muudetud kujul edasi. Uue kohustuse alusel võib maksta välisrahastajatele dividende, kui
- a) kõikide väljamaksete summa jääb alla [5–8] miljoni euro;
  - b) kasumis osalemise õigus teostatakse vastavalt kokkulepitud künnistele ja samal aastal vähemalt samas suuruses eelisjärjekorras;
  - c) Austria saab täiendava hüvitismakse samas summas mis väljapakutud dividendid ja
  - d) uusi väliseid esimese taseme põhiomavahendeid on tekitatud vähemalt samas summas kui dividendimakseid koos hüvitismaksega.
- (116) Komisjon märgib, et tagasimaksekohustuse eelisjärjekorra, hüvitismakse ja uute välise esimese taseme põhiomavahendite tekitamise kombinatsioonist piisab tagamaks, et abi ei kasutata kapitali hüvitamiseks ja et võimalikud dividendid makstakse eranditult kasumist.
- (117) Komisjon leiab kokkuvõtteks, et uus kohustuste loend tagab olemasoleva abi kokkusobivuse seoses omapanuse ja kulude jaotusega.

Konkurentsimoонutusü piiravad meetmed

- (118) Komisjon peab uurima, kas uus kohustuste loend asendab asjakohaselt 2012. aasta kohustuste loendit ja suudab tagada olemasoleva abi edasise kokkusobivuse pankade ühenduse jaoks. Järelikult tuleb kontrollida, kas võimalikud abist tingitud konkurentsimoонutusü hoitakse nii väikesed kui võimalik.
- (119) 2012. aasta kohustuste loend sisaldas mitut vahetult ÖVAGga seotud meetet konkurentsimoонutusü piiramiseks: i) bilansimahu ja riskiga kaalutud varade vähendamine, ii) ÖVAG äritegevuse piiramine pankade ühendusega seotud tegevusega pankade ühenduse keskasutuse tegevuse tähenduses, iii) omandamiste keeld, iv) ÖVAG tütarettevõtjale Live Bankile kehtestatud hinnaliidrina tegutsemise keeld (internetipanganduse valdkond), v) keeld teha reklaami seoses toetusmeetmete võimaldamisega ning vi) tasustamise ja riskijuhtimisega seotud käitumisjuhised.
- (120) Käesoleva otsuse lisaks olev uus kohustuste loend säilitab abist tingitud konkurentsimoонutusü piiramisel esialgse tasakaalu. Bilansimahtu ja riskiga kaalutud varasid vähendatakse ÖVAG likvideerimise käigus, samal ajal kui keskendumine pankade ühenduse ülesannetele keskasutusena lahendatakse nende ülesannete VBWB-le üleandmise kaudu. Uues kohustuste loendis peetakse kinni ka keeldudest, mis on seotud hinnaliidrina tegutsemisega, omandamistega ja riigiabi võimaldamisega seotud reklaamiga, ning sellesse on üle võetud teisedki käitumiskohustused.

⁽¹⁾ Neid meetmeid on lähemalt kirjeldatud põhjenduses 100.

⁽²⁾ Vt põhjendus 115.

⁽³⁾ Vt 2012. aasta otsuse lisaks oleva kohustuste loendi punkt 9.3.

- (121) Hinnaliidrina tegutsemise keelu raames ei tohi Live Bank pakkuda klientidele paremaid intressitingimusi (ühegi tähtaja puhul) kui paremuselt kolmandate tingimustega konkurent Austria interneti-otsepanganduse valdkonnas.
- (122) Pankade ühenduse suhtes kehtib omandamiskeeld, st pankade ühendus ei tohi omandada kontroll- ega vähemusosalusi ega varakogumeid. Ainukesed erandid on a) omandamised, mida on vaja teha finants- ja/või pankade ühenduse stabiilsuse säilitamiseks või toimiva konkurentsi huvides, kui komisjon on need eelnevalt heaks kiitnud, ja b) omandamised, mis kuuluvad makseraskustes klientide olemasolevate kohustuste juhtimist silmas pidades panga tavapärase jooksva tegevuse hulka.
- (123) Pankade ühenduse suhtes kehtib ka reklaamikeeld, st pankade ühendus ei tee reklaami seoses abimeetmete võimaldamisega ega sellest tulenevate eelistega.
- (124) Muud käitumiskohustused näevad ette, et pankade ühendus peab hoolt kandma asjakohaste tasustamis- ja riskijuhtimissüsteemide eest. Pankade ühenduse tasustamissüsteemid peavad olema läbipaistvad, põhinema stiimulitel, mis hoiavad ära ebamõistlike riskide võtmise, ja tuginema ettevõtte jätkusuutlikele ja pikaajalistele eesmärkidele. Pankade ühendus arendab edasi riskijuhtimist ning järgib ettevaatlikku, usaldusväärset ja jätkusuutlikkuse põhimõttest lähtuvat äripoliitikat.
- (125) Komisjon on seetõttu seisukohal, et uus kohustuste loend piirab asjakohaselt konkurentsimoonutusi, mis tekivad ÖVAG-le antud olemasoleva abi tõttu.

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA OTSUSE:

Artikkel 1

1. 23. juuni 2015. aasta ümberkorralduskavas sisalduvad meetmed ja sellega seotud kohustuste loend ei kujuta endast uut riigiabi.
2. 23. juuni 2015. aasta ümberkorralduskavas sisalduvad meetmed ja sellega seotud kohustuste loend on kujundatud selliselt, et meetmed, millele osutatakse otsuse 2013/298/EL artikli 1 lõikes 1, jäävad siseturuga kokkusobivaks.

Artikkel 2

1. Otsuse 2013/298/EL artikkel 2 sõnastatakse järgmiselt:

„Artikkel 2

Austria tagab 23. juunil 2015 esitatud ümberkorralduskava ja käesoleva otsuse lisa võetud kohustuste täieliku rakendamise.”

2. Otsuse 2013/298/EL lisa asendatakse käesoleva otsuse lisaga.

Artikkel 3

Käesolev otsus on adresseeritud Austria Vabariigile.

Brüssel, 2. juuli 2015

Komisjoni nimel
komisjoni liige
Margrethe VESTAGER

LISA

„LISA

KOHUSTUSTE LOEND RIIGIABIMENETLUSES SA.31883 ÖSTERREICHISCHE VOLKSBANKEN AG

PREAMBUL

Komisjoni 19. septembri 2012. aasta otsusega tunnistati riigiabi SA.31883 (2011/C), mida Austria andis ettevõtjale Österreichische Volksbanken AG (ÖVAG), siseturuga kokkusobivaks.

Volksbanki pankade sektori hiljuti vajalikuks osutunud restruktureerimise käigus koostati käesolev kohustuste loend, võttes arvesse senist kohustuste loendit ja aluseks olevat ÖVAG ümberkorraldus- ja likvideerimiskava (edaspidi „ümberkorralduskava“). Komisjoni 19. septembri 2012. aasta otsuse lisaks oleva senise kohustuste loendi sätted muutuvad selle tulemusel kehtetuks.

Muudetud ümberkorralduskavas ei ole ÖVAG-le uusi riiklikke toetusmeetmeid ette nähtud. ÖVAG aktsiakapitali vähendamine koos Austria Vabariigi 43,3 % osaluse (vastab ligikaudu 250 miljonile eurole) kahandamisega ning samaaegne Austria Vabariigi 300 miljoni euro suuruse osaluskapitali vähendamine 96,65 % võrra ei kujuta endast nõukogu määruse (EÜ) nr 659/1999 ⁽¹⁾ artikli 1 punkti c kohaselt uut riigiabi.

Austria Vabariik pakub seoses Österreichische Volksbanken-Aktiengesellschaftiga („ÖVAG“) ja Volksbanki pankade ühendusega, mida pankade ühenduse uue keskasutusena esindab Volksbank Wien-Baden AG („VBWB“), välja järgmised kohustused, et Euroopa Komisjon saaks Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkti b alusel tehtud otsuses märkida, kas ÖVAG-le antud abi on siseturuga kokkusobiv.

Käesolevat teksti tuleb tõlgendada liidu õiguse üldraamistikus ja tuginedes määrusele (EÜ) nr 659/1999 ning võttes arvesse otsust, millele kohustused on kohustuste ja/või tingimuste ja nõuetena lisatud.

1. Üldküsimused

- 1.1. Austria tagab 2015. aasta juuni lõpus esitatud ÖVAG ümberkorralduskava korrektse ja täieliku rakendamise.
- 1.2. Austria tagab, et ümberkorralduskava rakendamisel järgitakse täielikult alltoodud kohustusi („kohustused“).
- 1.3. Ümberkorraldamise etapp lõpeb hetkel, mil toimub VBWB üldkoosolek, kus tehakse otsus 2019. aasta aruande kohta, ent hiljemalt siiski 30. juunil 2020. Alljärgnevaid kohustusi kohaldatakse ümberkorraldamise etapil, kui kohustustest ei tulene teisiti.

2. Ümberkorraldus- ja likvideerimiskava

- 2.1. ÖVAG 577 328 623,46 euro suurust aktsiakapitali (kaasa arvatud Austria Vabariigi 43,3 % osalus) vähendatakse 19 335 951,23 eurole. Riigi 300 miljoni euro suurust osaluskapitali kahandatakse samas proportsioonis 96,65 % võrra.
- 2.2. ÖVAG annab oma ülesanded keskasutusena tagasiulatuvalt 31. detsembri 2014. aasta seisuga ühendatava ühinguna üle VBWB-le kui ühendavale ühingu koos ühendatava ühingu edasikestmiseiga aktsiate andmise alusel.
- 2.3. ÖVAG astub pärast pädeva järelevalveasutuse (EKP) 4. juuli 2015. aasta nõusolekut pankade ühendusest välja, teda juhitakse järelevalve nõusolekul likvideerimisotstarbelise ettevõttena vastavalt pankade saneerimise ja likvideerimise föderaalseaduse (*Bundesgesetz über die Sanierung und Abwicklung von Banken*, BaSAG) paragrahvi 162 ja sellisel kujul ei ole tal pangandusseaduse (*Bankwesengesetz*, BWG) paragrahvi 1 kohaselt enam pangakontsessiooni. Likvideerimisotstarbelise ettevõtte nimeks saab immigon portfolioabbau ag.

⁽¹⁾ Nõukogu määrus (EÜ) nr 659/1999, 22. märts 1999, millega kehtestatakse üksikasjalikud eeskirjad EÜ asutamislepingu artikli 108 kohaldamiseks (EÜT L 83, 27.3.1999, lk 1).

- 2.4. Föderaaltasandi kaasamine varalise tagatise kasutusele võtmisse 100 miljoni euro ulatuses on vastavalt 15. märtsi 2013. aasta kokkuleppele, mis käsitleb käendust maksmata jätmise korral, 25. juuni 2015. aasta lisakokkuleppe projektiversiooni kohaselt lubatud alates 31. detsembrist 2015 kuni ÖVAG 2017. majandusaasta aruande koostamise päeva lõpuni.
- 2.5. Varalise tagatise kasutuselevõtu tingimused on ÖVAG nõuete osaliselt või täielikult ebatõenäoline tasumine või võlgniku ametlik maksejõuetus ning vajadus hoida ära ÖVAG olemasolev või teda ähvardav ülemäärastesse võlgadesse sattumine pankrotiõiguse tähenduses, tingimusel et ülejäänud tingimustest peetakse vastavalt eelnimetatud lisakokkuleppele kinni. Nõuete kogumisse kuuluvate tagatud nõuete hindamise tähtpäev on vastavalt 15. märtsi 2013. aasta maksmata jätmise korral kehtiva käenduse kokkuleppe lisale 1 eelnimetatud lisakokkuleppe versiooni kohaselt 31. detsember 2015. Pärast seda tähtpäeva edasisi nõudeid ei aktsepteerita.
- 2.6. ÖVAG likvideerimiskava eesmärk on likvideerida varad 31. detsembriks 2017. ÖVAG likvideerimiskavast nähtub veel, et järele jääb positiivne likvideerimistulu. Osalise hüvitisena Austria Vabariigile kuuluva ÖVAG aktsiakapitali vähendamise eest loovutavad pankade ühendus ja Volksbanken Holding eGen Austria Vabariigile oma nõuded ÖVAG likvideerimistulu kohta. Lisaks on pankade ühendus võtnud kohustuse pingutada selle nimel, et ka ÖVAG muud aktsionärid loovutaksid oma nõuded Austria Vabariigile.

3. **ÖVAG osaluste müük**

ÖVAG võõrandab Austria Vabariigiga sõlmitud 23. juuni 2015. aasta restruktureerimiskokkuleppe käesoleva projektiversiooni elluviimise käigus („restruktureerimiskokkulepe”) 31. detsembriks 2017 täielikult kõik RZB osad.

4. **RZB meetmed**

Austria tagab, et Raiffeisen Zentralbank Österreich AG (RZB) rakendab ÖVAG omavahendite toetuseks kavandatud meetmeid, nagu 26. aprilli 2012. aasta restruktureerimiskokkuleppes kindlaks määratud, kuni [...] järelejääva [0–20] miljoni euro suuruse summa ulatuses.

5. **Kasumimakse uuest pankade ühendusest**

- 5.1. Kasumimaksed Volksbanki pankade konsolideeritud krediidasutuste ühendusest on BWG paragrahvi 30a lõike 1 kohaselt kolmandatele (füüsilistele või juriidilistele) isikutele põhimõtteliselt lubatud ainult juhul, kui käesoleva kokkuleppe punktides 5.2–5.6 loetletud tingimused on täidetud.
- 5.2. Austria Vabariigi kasumis osalemise õigust teostatakse restruktureerimiskokkuleppe alusel; selles määratletud künniste eiramine annab Austria Vabariigile eelkõige õiguse käsutada talle üle antud VBWB aktsiaid vastavalt restruktureerimiskokkuleppele.
- 5.3. Austria Vabariigi kasumis osalemise õiguse teostamine vastavalt restruktureerimiskokkuleppele toimub eelisjärjekorras vähemalt väljamakse ulatuses.
- 5.4. Kõikide väljamaksete kogusumma piirdub [5–8] miljoni euroga aastas.
- 5.5. Austria Vabariik saab punktist 5.3 sõltumatu hüvitismakse väljamakse ulatuses. Kasumimaksed omavahendite nende osade arvel, mis märgiti pankade ühenduse tugevdamiseks ja saneerimiseks pärast 29. juunit 2015, ei too kaasa hüvitismakset Austria Vabariigile.
- 5.6. Pankade ühendus leiab uusi väliseid esimese taseme põhiomavahendeid (neto, pärast tagasimaksete mahaarvamist) vähemalt summas, mis vastab iga-aastaste väljamaksete ja hüvitismaksete summale (vahendite kogumise asendus).

6. **ÖVAG dividendikeeld**

ÖVAG ei maksa kuni likvideerimise lõpuni dividende. See ei puuduta abi hüvitamiseks tehtavaid makseid, kui see on õiguslikult eristatav.

7. **Hinnaliidrina tegutsemise keeld**

Komisjoni nõusolekuta ei paku Live Bank likvideerimise lõpuni hoiuste valdkonnas paremaid intressitingimusi (ühegi tähtaja puhul) kui paremuselt kolmandate tingimustega konkurent Austria interneti-otsepinganduse valdkonnas.

8. Austria Vabariigi esindamine pankade ühenduse keskasutusena tegutsevas Volksbank Wien-Baden AGs

- 8.1. Pankade ühendus annab Austria Vabariigile ÖVAG jagunemise jõustumisel ja pankade ühenduse keskasutusena tegutsemise ülesannete üleandmisel VBWB-le tasuta üle 25 % suuruse osa ja lisaks ühe aktsia.
- 8.2. Tagasimakse tegemata jätmise korral vastavalt käesoleva kokkuleppe punktile 9.3 annab pankade ühendus Austria Vabariigile tasuta üle VBWB lisaaktsiad kokku kuni [26–40] % ulatuses. Vastavalt restruktureerimiskokkuleppele saab Austria Vabariik ka talle kuuluvate aktsiate käsutamise õiguse.
- 8.3. Pankade ühendus annab Austria Vabariigile õiguse määrata pooled VBWB nõukogu omaniku nimetatavatest liikmetest.

9. Abi hüvitamine

- 9.1. Austria Vabariigi ÖVAG-le võimaldatud varaline tagatis summas 100 miljonit eurot hüvitatakse endiselt kasumist sõltumatu lisatasuga summas 10 % aastas.
- 9.2. Vastavalt restruktureerimiskokkuleppele annab VBWB Austria Vabariigile kasumis osalemise õiguse hüvitisena ÖVAGs jagunemise käigus vähendatud riigi osaluskapitali eest summas 300 miljonit eurot. Kasumis osalemise õiguse teostamisest arvatakse maha riigi see osaluskapital, mis jääb jagunemise käigus alles ja mis hüvitatakse nõuetekohaselt.
- 9.3. Kasumis osalemise õiguse kohane makse peab olema tehtud koos VBWB aastaaruandega [...] summas vähemalt [0–50] miljonit eurot ja VBWB aastaaruandega [...] summas vähemalt [0–100] miljonit eurot. Kui üks nendest künnistest jääb saavutamata, tuleb teatavaks teha uus ümberkorralduskava. Tuleb märkida, et restruktureerimiskokkuleppes on ette nähtud koos VBWB aastaaruandega väljamakse [...] summas vähemalt [0–200] miljonit eurot ja koos VBWB aastaaruandega [2020.–2025.] aastal täielik väljamaksmine.

10. Muud kohustused

- 10.1. ÖVAG ja pankade ühendus kohustuvad omandamistest loobuma. See puudutab nii õigussubjektidest ettevõtteid ja ettevõtete osi kui ka varakogumeid, mis kujutavad endast segmenti või tegevuse osa. Erandiks on omandamised, mida on vaja teha finants- ja/või pankade ühenduse stabiilsuse säilitamiseks või toimiva konkurentsi huvides, kui komisjon on need eelnevalt heaks kiitnud. Samuti on erandiks omandamised, mis kuuluvad makseraskustes klientide olemasolevate kohustuste juhtimist silmas pidades panga tavapärase jooksva tegevuse hulka.
- 10.2. ÖVAG ja pankade ühendus ei tee reklaami seoses abimeetmete võimaldamisega ega sellest tulenevate eelistega.
- 10.3. ÖVAG ja pankade ühendus peavad oma tasusüsteemid nende stimuleeriva toime ja asjakohasuse seisukohast üle vaatama ja tagama tsiviilõiguse võimaluste raames, et need ei ahvatleks võtma asjakohatud riske, põhineksid ettevõtte jätkusuutlikel ja pikaajalistel eesmärkidel ning oleksid läbipaistvad.
- 10.4. Pankade ühendus arendab edasi riskijärelevat ja riskikontrolli ja järgib ettevaatlikku, usaldusväärset ja jätkusuutlikkuse põhimõttest lähtuvat äripoliitikat.

11. Järelevalve eest vastutav usaldusisik

- 11.1. Austria Vabariik tagab, et ÖVAG ümberkorralduskava täieliku ja korrektse rakendamise ning käesoleva kohustuste loendi kõikide kohustuste täieliku ja korrektse täitmise üle teostab jooksvalt järelevalvet sõltumatu, piisavalt kvalifitseeritud ja järelevalve eest vastutav vaikumiskohustusega usaldusisik.
- 11.2. Järelevalve eest vastutava usaldusisiku ametisse määramise, ülesannete, kohustuste ja vabastamise aluseks on lisas „Usaldusisik” kirjeldatud menetlus.

- 11.3. Austria Vabariik tagab, et komisjonil või usaldusisikul on otsuse elluviimise ajal piiramatu juurdepääs kogu teabele, mis on vajalik käesoleva otsuse täitmise järelevalveks. Komisjon või usaldusisik võivad nõuda ÖVAG-lt ja pankade ühenduselt selgitusi ja täpsustusi. Austria Vabariik, ÖVAG ja pankade ühendus teevad seoses kõikide käesoleva otsuse täitmist käsitlevate järelepärimistega kõikehõlmavat koostööd komisjoni ja järelevalve eest vastutava usaldusisikuga.”
-

KOMISJONI OTSUS (EL) 2016/154,**22. juuli 2015,****riigiabi SA.13869 (C 68/2002) (ex NN 80/2002) (üldise jaotusvõrgu uuendamiseks maksuvabastusega loodud arvestusliku reservi ümberliigitamine kapitalisisendi alla) kohta, mida Prantsusmaa rakendas ettevõtte EDF suhtes***(teatavaks tehtud numbri C(2015) 4959 all)***(Ainult prantsuskeelne tekst on autentne)****(EMPs kohaldatav tekst)**

EUROOPA KOMISJON,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 108 lõike 2 esimest lõiku ⁽¹⁾,olles kutsunud huvitatud isikuid üles esitama märkusi vastavalt osutatud artiklile ⁽²⁾

ja võttes neid märkusi arvesse

ning arvestades järgmist:

- (1) 16. oktoobri 2002. aasta otsusega („menetluse algatamise otsus“) algatas komisjon Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 108 lõike 2 kohase ametliku uurimismenetluse eelise kohta, mis tuleneb sellest, et ettevõtte Etablissement Public à Caractère Industriel et Commercial „Electricité de France (E.D.F.), Service National“ („EDF“, millest sai 2004. aasta lõpus aktsiaselts Electricité de France SA) ei maksnud bilansi restruktureerimise käigus 1997. aastal äriühingu tulumaksu arvestusliku reservi osa pealt, mis loodi maksuvabastusega üldise jaotusvõrgu uuendamiseks.
- (2) 11. detsembril 2002 komisjonile edastatud märkustes ei nõustunud Prantsuse ametiasutused väitega EDFi saadud maksueelise kohta ning rõhutasid eeskätt, et täiendava kapitalisisendi abil korrigeeriti alakapitaliseeritust ning see oli seetõttu põhjendatud.
- (3) 21. jaanuaril 2003 edastas komisjon Prantsusmaale ühelt huvitatud isikult saadud ainukesed märkused ning palus Prantsusmaal esitada oma kommentaarid. Prantsusmaa ei esitanud nende märkuste kohta kommentaare.
- (4) 12. veebruaril 2003 toimus komisjoni ja Prantsuse ametiasutuste vaheline tehniline koosolek ning seejärel esitas komisjon 4. juulil 2003 täiendava teabe nõude.
- (5) 11. novembril 2003 esitas Prantsusmaa täiendava teabe. 17. novembril 2003 korraldati uus tehniline nõupidamine komisjoni, Prantsuse ametiasutuste ja EDFi esindajate vahel. Prantsuse ametiasutused esitasid täiendava teabe 20. novembril 2003.
- (6) 16. detsembri 2003. aasta otsusega ⁽³⁾ kuulutas komisjon EDFi kasuks võetud meetme siseturuga kokkusobimatuks ning nõudis kõnealuse abi ja selle pealt arvatud intresside tagasimaksmist. Abi maksti tagasi 2004. aasta veebruaris.

⁽¹⁾ Alates 1. detsembrist 2009 muutusid Euroopa Ühenduse asutamislepingu artiklid 87 ja 88 vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikliteks 107 ja 108. Sätted on sisult identsed. Käesolevas otsuses tuleb viiteid Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklitele 107 ja 108 käsitada vajaduse korral vastavalt viidetena EÜ asutamislepingu artiklitele 87 ja 88. Euroopa Liidu toimimise lepinguga tehti terminoloogiasse teavaid muudatusi: „ühendus“ asendati „liiduga“ ja „ühisturg“ „siseturuga“. Käesolevas otsuses kasutatakse läbivalt Euroopa Liidu toimimise lepingu terminoloogiat.

⁽²⁾ EÜT C 280, 16.11.2002, lk 8.

⁽³⁾ ELT L 49, 22.2.2005, lk 9.

- (7) 15. detsembri 2009. aasta otsusega tühistas Üldkohus komisjoni otsuse ⁽¹⁾. Prantsusmaa maksis 2004. aastal tagastatud abisumma EDFile uuesti välja.
- (8) 5. juuni 2012. aasta otsusega lükkas Euroopa Kohus tagasi komisjoni esitatud apellatsioonikaebuse Üldkohtu otsuse suhtes ⁽²⁾.
- (9) 2. mai 2013. aasta otsusega laiendas komisjon ametlikku uurimismenetlust („menetluse laiendamise otsus“) ⁽³⁾.
- (10) 1. juulil 2013 esitasid Prantsuse ametiasutused komisjonile oma märkused.
- (11) 13. augusti 2013. aasta kirjaga edastas komisjon Prantsusmaale ühelt huvitatud isikult, nimelt EDFilt 29. juulil 2013 saadud märkused ning palus Prantsusmaal esitada oma kommentaarid. Prantsusmaa esitas oma kommentaarid EDFi märkuste kohta 11. oktoobril 2013.
- (12) 18. oktoobril 2013 edastas EDF komisjonile konsultandi (Oxera) koostatud 15. oktoobri 2013. aasta uuringu. 22. oktoobril 2013 edastas komisjon uuringu Prantsusmaale ja palus esitada selle kohta kommentaarid. Selle palve puhul tuleb samas võtta arvesse asjaolu, et uuring edastati enam kui kaks ja pool kuud pärast menetluse laiendamise otsuses seatud tähtaja lõppemist, samuti asjaolu, et uuring koostati pärast Prantsusmaa tehtud väidetavat EDFi investeerimise otsust. 6. novembril 2013 esitas Prantsusmaa kommentaarid kõnealuse uuringu kohta.
- (13) 14. novembril 2013 toimus komisjoni ja Prantsusmaa ametiasutuste koosolek. 15. novembril 2013 palus komisjon esitada täiendavat teavet ja täpsustusi Prantsusmaa märkuste kohta, mis esitati 23. detsembril 2013.
- (14) 22. novembril 2013 edastas EDF komisjonile EDFi tellitud õigusliku arvamuse, mis täiendas ja toetas tema 29. juulil 2013 esitatud märkusi.
- (15) EDFi ettepanekul korraldati 12. märtsil 2014 koos komisjoniga koosolek, kus osalesid ka Prantsuse ametiasutuste esindajad.
- (16) 13. mail 2014 palus komisjon Prantsusmaal esitada võimalikud kommentaarid, arvamused ja täpsustused EDFi esitatud õigusliku arvamuse kohta. Prantsusmaa edastas need 19. juuni 2014. aasta kirjaga.

1. MEETME ÜKSIKASJALIK KIRJELDUS

1.1. ABI SAAJA EDF, TEMA STAATUSE JA KAPITALI MUUTUSED

- (17) EDF asutati 8. aprilli 1946. aasta seadusega nr 46-628, elektri- ja gaasi natsionaliseerimise kohta („seadus nr 46-628“), mille artikli 1 sätete kohaselt natsionaliseeriti Prantsusmaa elektrienergia tootmine, transport, jaotamine, import ja eksport. Kõnealuse seaduse alusel usaldati natsionaliseeritud elektriettevõtete haldamine riiklikule avalikule tööstus- ja kaubandusettevõttele, mille nimetus on „Electricité de France (E.D.F.), Service National“.
- (18) Seaduse nr 46-628 artiklis 16 on sätestatud, et EDFi kapitali moodustavad talle üle antud varad, õigused ja kohustused, mis kuuluvad rahvale ja on võõrandamatud ning ettevõtte tegevuskahjumi korral taastatakse kapital järgmiste majandusaastate tulemi abil. 14. mai 1956. aasta dekreediga nr 56-493, milles käsitletakse EDFi kapitalisisendit, artikli 1 sätete kohaselt reguleerisid seda eespool osutatud seaduse artiklis 16 sätestatud eeskirjad. Kõnealuse dekreediga artikli 2 kohaselt makstakse nende eraldiste alusel riigile intressi ja dividende.

⁽¹⁾ Üldkohtu 15. detsembri 2009. aasta otsus kohtuasjas T-156/04: EDF vs. komisjon (EKL 2009, lk II-04503).

⁽²⁾ Kohtuotsus C-124/10P: EDF vs. komisjon (EU:C:2012:318).

⁽³⁾ ELT C 186, 28.6.2013, lk 73.

- (19) Seaduse nr 46-628 alusel oli EDF alates asutamisest ja ka 1997. aastal riiklik avalik tööstus- ja kaubandusamet, mille tegevust ei reguleerinud aktsiaseltside suhtes kohaldatavad õigusaktid. Avalikul tööstus- ja kaubandusametusele ei ole aktsiakapitali, erinevalt riiklikust aktsiaseltsist, kelle omanike ringi moodustavad tema aktsionärid⁽¹⁾. Vaatamata sellele, et asjaomastes tekstides kasutatakse mõisteid „kapital” ja „kapitalisend”, ei ole EDFil avalik-õigusliku juriidilise isiku seisundi tõttu aktsiakapitali. 9. augusti 2004. aasta seaduses nr 2004-803 elektrienergia ja gaasiga varustamise avaliku teenuse ning elektri- ja gaasiettevõtete kohta („seadus nr 2004-803”) nähakse ette selle seisundi muutmine tulevikus. Seaduse nr 2004-803 artiklis 24 on sätestatud, et EDFi, mille kapitalist peab üle 70 % kuuluma riigile, tegevust hakkavad reguleerima aktsiaseltside suhtes kohaldatavad õigussätted, kui õigusaktides ei ole sätestatud teisiti. Kõnealuse seaduse artiklis 47 on samuti nähtud ette avaliku asutuse EDF hilisem ümberkujunemine aktsiaseltsiks ning ettevõtte uue seisundi kohta vastava dekreeidi avaldamine. Artiklis 46 on sätestatud, et aktsiaseltsi EDF bilanss 31. detsembri 2004. aasta seisuga koostatakse avalik-õigusliku asutuse EDF 31. detsembri 2003. aasta bilansi ja 2004. majandusaasta tulemiaruarande alusel.
- (20) EDFi ümberkujundamine aktsiaseltsiks sai teoks 17. novembri 2004. aasta dekreeidi nr 2004-1224, mis käsitles aktsiaseltsi Electricité de France põhikirja, kohaldamisega. Dekreeidi lisana esitatud põhikirjas sätestati, et EDF on edaspidi aktsiaselts, mille tegevust reguleerivad äriühingute suhtes kohaldatavad õigusaktid, eeskätt äriseadustik sedavõrd, kuivõrd seda ei piira konkreetsemad õigussätted, muu hulgas ka põhikirja ise.
- (21) EDFi põhikirja artiklis 6 on sätestatud, et aktsiaseltsi aktsiakapital, mis esialgu kuulus täies ulatuses riigile, on suurusega 8,129 miljardit eurot, mis on jaotatud 1 625 800 000 aktsiaks nimiväärtusega 5 eurot. Uue aktsiaseltsi EDF aktsiakapitali suurus määrati kindlaks 2004. aasta novembris suuruses 8,1 miljardit eurot, mis võrdus avalik-õigusliku majandus- ja kaubandusametuse EDF kapitali ja selle hetkeni kogunenud kapitalieraldiste summaga. Kõnealune kapitali ja kapitalieraldiste summa oli tekkinud 10. novembri 1997. aasta seaduse nr 97-1026, millega kehtestati mitmesugused majandus- ja kaubandusmeetmed („seadus nr 97-1026”), alusel ja see oli püsinud muutumatuna alates 1997. aastast.
- (22) Seaduses nr 2004-803 ja EDFi põhikirjas sätestati, et riigile pidi – ja peab jätkuvalt – kuuluma enam kui 70 % aktsiaseltsi kapitalist. 2005. aasta novembris Euronexti börsil noteerimiseks lubatud uusi EDFi aktsiaid pakuti avatud hinnaga, avades seeläbi võimaluse osaleda EDFi aktsiakapitalis ka teistel aktsionäridel peale riigi.

1.2. ARVESTUSLIKU RESERVI MOODUSTAMINE ÜLDISE JAOTUSVÕRGU UUENDAMISEKS

- (23) Seaduse nr 46-628 artikli 36 kohaselt anti EDFile kõik natsionaliseeritud elektriga seotud kontsessioonid. Seaduse artikli 37 kohaselt pidi kontsessioonäär nende kontsessioonidega seoses järgima standardtingimusi. Erinevad riigi üleantud elektri edastamise kontsessioonid ühendati 1958. aastal ühtseks kontsessiooniks, mida nimetati üldiseks jaotusvõrguks.
- (24) Kuna kontsessioonidega seotud spetsiifilised raamatupidamiseskirjad puudusid, otsustas EDF alates 1946. aastast, et ta on üldise jaotusvõrguga hõlmatavate varade omanik ning kandis vastavad varad oma bilanssi. 28. novembri 1956. aasta dekreediga nr 56-1225 kinnitatud tingimuste artikli 8 kohaselt peab EDF oma kulul teostama kõik hooldus- ja uuendustööd, mis on vajalikud kontsessiooniga hõlmatavate objektide hoidmiseks nõuetekohases töökorras.
- (25) 1987. aastal, pärast seda, kui 1982. aastal muudeti üldist kontoplaani ja nähti ette eraldi eeskirjad varade jaoks, mis tagastatakse riigile pärast kontsessiooni lõppemist, muutis EDF raamatupidamistavasid seoses üldise jaotusvõrgu hulka kuuluvate varadega, mida senini oli käsitatud omavaradena, ja liigitas need aktivad bilansikirje „Kontsessiooni alla kuuluvad varad” alla. EDF rakendas nende varade suhtes spetsiaalseid raamatupidamiseskirju, mis on loodud Prantsusmaal kontsessiooni alla kuuluvate varade tarbeks, mis tuleb riigile tagastada pärast kontsessiooni lõppemist, ja lõi seega maksuvabastuse tingimustes reservi üldise jaotusvõrgu uuendamiseks.
- (26) 1994. aasta aruandes⁽²⁾ väitis kontrollikoda, et kuivõrd EDFi näol on tegemist riigi ainsa ja püsiva kontsessionääriga, on raske käsitada varasid, mis moodustavad üldise jaotusvõrgu, varadena, mis tuleb riigile tagastada pärast kontsessiooni lõppemist, erinevalt EDFile kuuluvatest üldise jaotusvõrgu omavahenditest. Seega ei

⁽¹⁾ Prantsuse ametiasutuste 23. detsembri 2013. aasta vastus, punktid 71 ja 72.

⁽²⁾ 1993. aasta eriaruanne EDFi kontsessioonide kohta, 10. oktoober 1994.

pidanud kontrollikoda põhjendatuks EDFi 1987. aastal tehtud raamatupidamistingimuste muudatust, mille tulemusena moodustati maksuvabastuse abil reserv. EDFi olukorra nõuetelevastavuse tagamiseks võeti ettevõtte ja järelevalveasutuse vahel viivitamatult asjakohased meetmed.

- (27) Aastal 1997 oli EDFi raamatupidamises kaht liiki reservid, mis olid loodud maksuvabastuse abil üldise jaotusvõrgu uuendamiseks: seni kasutamata reserv 38,5 miljardi Prantsuse franki (FRF) suuruse summa ulatuses ja kontsessioonitasud, mis vastavad juba läbi viidud uuendustegevusele 18,345 miljardi Prantsuse franki suuruses summas.

1.3. ARVESTUSLIKU RESERVI ÜMBERLIIGITAMINE

- (28) Seaduses nr 97-1026 selgitati üldise jaotusvõrgu varade seisundit. Kõnealuse seaduse artiklis 4 on sätestatud:

„I. Elektrienergia üldise jaotusvõrgu ehitisi peetakse Électricité de France'i omandiks alates sellest ajast, kui selle võrgu kontsessioon talle anti.

II. I lõike sätete kohaldamiseks 1. jaanuaril 1997 kirjendatakse üldise jaotusvõrgu kontsessiooniga antud esemelise vara rahaline väärtus, mis on esitatud Électricité de France'i bilansi passiva poolel ning mis on puutumata vastavatest ümberhindluse erinevustest, kirjesse „Kapitalisisend” [...]”.

- (29) Seadust kohaldati kõikide EDFi kapitaliga seotud tehingute suhtes. Kuni 1997. aastani kehtinud versioonis nähti seaduse nr 46-628 artikliga 16 ette, et EDFi kapital on võõrandamatu ja kuulub rahvale. Seega tulenesid üldise jaotusvõrgu uuendamiseks ette nähtud reservi ümberliigitamise tulemusena tekkinud EDFi kapitalialdised Prantsuse õigusüsteemi õigusaktidest.

- (30) Üldise jaotusvõrgu varade omandiõigus määrati kindlaks seaduse nr 97-1026 alusel. Seega toimus EDFi bilansi ümberkorraldamine seaduse nr 97-1026 põhjal. Reserv, mille EDF oli moodustanud ajavahemikul 1987–1996 üldise jaotusvõrgu uuendamiseks, eesmärgiga tagastada oma varad – kasutatud või mitte – riigile, oleks kaotanud oma otstarbe juhul, kui üldise jaotusvõrguga seotud varad oleks tunnistatud kuuluvaks EDFile.

- (31) EDFile 22. detsembril 1997 saadetud majandus-, rahandus- ja tööstusministri ning eelarve riigisekretäri ja tööstuse riigisekretäri kirja 1. lisas (edaspidi „majandusministri kiri”) selgitati EDFi bilansi restruktureerimist vastavalt seaduse nr 97-1026 artiklile 4:

„— „kontsessioonitasu” ümberliigitamine (18 345 563 605 Prantsuse franki):

üldise jaotusvõrgu kasutusse antud esemelise vara rahalise väärtuse kapitalisisendi kindlustamine 14 119 065 335 Prantsuse franki ulatuses.

Üldise jaotusvõrgu ümberhindamiste erinevuste koondamine – ümberhindamised tehti 1959. aastal (2 425 miljonit Prantsuse franki) ja 1976. aastal (mitteamortiseeritav vara, 97 miljonit Prantsuse franki), varad kanti üle reale „Üldise jaotusvõrgu ümberhindamise erinevused”, millel olev summa suurenes 1 720 miljonilt frangilt 4 145 miljoni frangini.

Amortiseeritava varaga seotud ja õigusaktidega nõutavate reservi ümberhindamiste koondamine 1976. aastal (1 704 miljonit Prantsuse franki), suurenes 877 miljonilt frangilt 2 581 miljoni frangini).

Uuendamiseks ette nähtud, kuid põhjendamatuks osutunud reservi (38 520 943 408 franki ulatuses) ümberliigitamine eelmiste perioodide jaotamata tulemi hulka riikliku raamatupidamisnõukogu 18. juuni 1997. aasta arvamuse nr 97-06 (mis käsitleb arvutusmeetodite muutusi) alusel.”

- (32) EDFi bilansi ümberkorraldamise raames järgisid Prantsuse ametiasutused riikliku raamatupidamisnõukogu 18. juuni 1997. aasta seisukohta nr 97-06, mis käsitleb raamatupidamismeetodite, hinnangu andmise ja maksunduskorralduse muutusi ja vigade parandusi („riikliku raamatupidamisnõukogu seisukoht”), milles määratakse kindlaks, et raamatupidamisaruandluses esinevate vigade parandusi, mis juba oma loomu poolest hõlmavad mineviku tehingute raamatupidamisarvestust, „tehakse selle majandusaasta tegevuse tulemuste kontrol, mille jooksul nad on tuvastatud”.

- (33) Vastavalt seadusele nr 97-1026 ja majandusministri kirjale viidi ümberhindluse erinevused üle rubriiki „Omakapital” ilma maksualast mõju arvestamata, sest nad olid kooskõlas maksuvabastuse või maksualaselt neutraalse hindamise tingimustes saadud ümberhindluskasumiga vastavalt 1959. aasta ja 1976. aasta ümberhindamise seadustele.

1.4. ARVESTUSLIKU RESERVI ÜMBERLIIGITAMISE MAKSUALANE MÕJU

- (34) Majandusministri kirja 3. lisas on esitatud ka EDFi bilansi ümberkorraldamise maksualased tagajärjed. Uuendamiseks ette nähtud kasutamata reservi ümberliigitamise tulemusena tekkis netovarade muutus 38,5 miljardi FRFi ulatuses, mis kanti eelmiste perioodide jaotamata tulemi hulka ja mille suhtes kohaldati 1997. aastal kehtinud äriühingu tulumaksu 41,66 % määra. Seega maksustasid Prantsuse ametiasutused seni kasutamata 38,5 miljardi Prantsuse frangi suurust reservi tavapäraselt. Seevastu reservi osa, mis tekkis samuti maksuvabastuse tulemusena ja mis konsolideeriti kontsessioonitasudest moodustuva kapitalieraldisena, ei maksustatud.
- (35) Maksuhalduri 9. aprillil 2002 komisjonile edastatud teates märgivad Prantsuse ametiasutused, et „Üldise jaotusvõrguga seotud kontsessioonitasu kujutab endast maksmata võlga, mille kapitali hulka arvamine vabastas põhjendamatult maksust”, ja et „see reserv oleks tulnud enne selle kapitali hulka arvamist kanda ettevõtte kohustuste alt, kus ta ekslikult oli, netoarvele, mis oleks kaasa toonud maksustatava netovara positiivse muutuse vastavalt juba viidatud artikli 38 [lõikele 2]”. Ametiasutused tõdesid, et „niimoodi [EDFi 1997. aastal] saavutatud maksusoodustus on hinnanguliselt 5,88 miljardit Prantsuse franki (14,119 × 41,66 %)”.

2. MENETLUSE ALGATAMISE OTSUS

- (36) Menetluse algatamise otsuses jõudis komisjon järeldusele, et üldise jaotusvõrgu uuendamiseks ajavahemikul 1987–1996 ebaseaduslikult moodustatud lisareserv andis EDFile eelise Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses. Kõnealune tehing andis ettevõttele valikulise majanduseelise, mis tulenes erinevusest vaadeldaval ajavahemikul reservi pealt tasumata jäänud äriühingu tulumaksu kapitaliseeritud väärtuse ja EDFi 1997. aastal, pärast seaduse nr 97-1026 artikli 4 jõustumist, tasutud äriühingu tulumaksu vahel.
- (37) Vaatamata asjaolule, et EDF tegutses Prantsusmaal mitmetel turgudel, kus enne, kui elektriturg Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 96/92/EÜ⁽¹⁾ jõustumisega konkurentsile avanes, kohaldati monopolimaksu, leidis komisjon, et kõnealune EDFile antud abi kahjustas või ähvardas kahjustada konkurentsile ning mõjutas liikmesriikidevahelist kaubandust Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses. See tulenes eeskätt asjaolust, et vaatamata sellele, et EDFi teatud tegevuse näol Prantsusmaal oli tegemist ainuõigusega, toimus asjaomastel turgudel siiski teataval määral ka liikmesriikidevaheline kaubandustegevus. Lisaks eksisteeris vaba konkurents seotud turgudel, kus EDF oli juba mitmekesistanud oma tegevust kaugemale oma ainuõiguste ulatusest (nii geograafilisest kui ka valdkonnapõhisest vaatepunktist). Need mõjud olid olemas juba enne elektrituru konkurentsile avamist.
- (38) Komisjon leidis samuti, et tegemist oli uue abiga, mis ei võimaldanud sellel etapil eeldada, et Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõigetes 2 ja 3 esitatud tingimused oleksid täidetud. Lisaks sellele ei toonud Prantsuse ametiasutused välja vajadust kohaldada Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 106 lõike 2 sätteid.

3. HUVITATUD KOLMANDA ISIKU MÄRKUSED

- (39) 6. jaanuari 2003. aasta kirjaga saatis sõltumatute soojuselektritootjate riiklik ametiühing (Syndicat National des Producteurs Indépendants d'Electricité Thermique, SNPIET) ametliku uurimismenetluse raames komisjonile märkused. Nende märkuste kohaselt ei vastanud EDFi tegevus, mis oli seotud maksuvabastuse teel loodud üldise jaotusvõrgu uuendamiseks ettenähtud reservi pealt 1997. aastal äriühingu tulumaksu maksmata jätmisega, tööstus- ja kaubandusühingute valdkonnas kohaldatavatele eeskirjadele, olles vastuolus 8. aprilli 1946. aasta seaduse nr 46-628 sätetega.

4. PRANTSUSMAA MÄRKUSED AMETLIKU UURIMISMENETLUSE ALGATAMISE OTSUSE KOHTA

- (40) Prantsuse ametiasutused edastasid komisjonile oma märkused 11. detsembri 2002. aasta kirjaga. Nad ei nõustu sellega, et üldise jaotusvõrgu uuendamiseks maksuvabastuse abil 1997. aastal loodud reservi osa pealt äriühingu tulumaksu maksmata jätmist käsitataks riigiabina.

⁽¹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 96/92/EÜ, 19. detsember 1996, elektri siseturu ühiseeskirjade kohta (EÜT L 27, 30.1.1997, lk 20).

- (41) Kõigepealt ei nõustu Prantsuse ametiasutused üldise jaotusvõrgu uuendamiseks ettenähtud reservi suurusega, nagu selle on esitanud komisjon. Seejärel kinnitavad Prantsuse ametiasutused, et isegi eraldiste puudumisel üldise jaotusvõrgu uuendamise reservi ei oleks EDF ajavahemikul 1987–1996 olnud suuteline tasuma äriühingu tulumaksu, sest tegemist oli suures osas kahjude ülekandumisega. Võttes arvesse, et riik oli samaaegselt EDFi omanik ja üldise jaotusvõrgu kontsessiooni andja, leidsid Prantsuse ametiasutused, et kontsessioonitasu näol ei ole riigi jaoks tegemist reaalselt sissenõutava võlaga. Seega suunasid Prantsuse ametiasutused bilansi restruktureerimise käigus 1997. aastal kontsessioonitasud EDFi omakapitali, et korrigeerida selle alakapitaliseeritust, nõudmata seejuures nende pealt äriühingute tulumaksu tasumist.
- (42) Prantsuse ametiasutused väidavad, et 1997. aasta raamatupidamise ümberkorraldamist võib käsitada täiendava kapitalieraldisena, mille suurus võrdub osalise maksuvabastuse summaga, mille eesmärk oli samuti vähendada alakapitaliseeritust. EDF ja riik soovisid väidetavalt muuta omavahendite hulka kuuluva kvaasikapitali suurust, arvates sellest maha äriühingu tulumaksu. Tõhusam ja erapooletum meetod oleks olnud maksta kontsessioonimaksud otseselt kogu ulatuses omavahenditesse, selle asemel et teostada samaväärne tehing, mis seisnes pärast äriühingu tulumaksu mahaarvamist saadava netosumma maksmises kapitali, netovara muutusele vastava äriühingu tulumaksu sissenõudmises EDFilt ja tasutud maksusummale vastava täiendava eraldise tegemises ettevõtte kapitali.
- (43) Prantsuse ametiasutused on seisukohal, et selline täiendav eraldis oli põhjendatud 1997. aastal EDFi prognoositud kasumlikkuse väljavaadetega, mida täpsustati järgmistel aastatel. Prantsuse ametiasutuste väitel oleks turumajanduse tingimustes tegutsev arukas erainvestor võrreldavate tingimuste korral teinud sellise sissemakse kapitali.
- (44) Prantsuse ametiasutused ei nõustu samuti väitega, et ajavahemikul 1987–1996 vähendati pärast kõnealuse reservi moodustamist põhjendamatult riigile makstava tasu suurust. Prantsuse ametiasutused osutavad, et isegi juhul, kui puhastulem oleks olnud suurem, ei oleks riigile makstav tasu olnud suurem, sest sellel ajavahemikul ei vastanud tasu suurus ettevõtte puhastulemi eelnevalt määratletud protsendimäärale. Kõnealuse tasu suuruse määras kindla summamana vabalt kindlaks riik ning seda ei saanud määrata sõltuvalt ettevõtte majandustulemustest. Lisaks ei arvestatud seda tasu kohustuslikus korras iga majandusaasta netokasumist maha. Seda silmas pidades ning arvestades EDFi kahjumlikke majandusaruandeid, rõhutavad Prantsuse ametiasutused, et riik sai lõpuks ajavahemiku 1987–1996 eest dividende, mille tase ületas olulisel määral ettevõtete suhtes kohaldatavates õigusaktides sätestatud piirid.
- (45) Lisaks sellele väidavad Prantsuse ametiasutused, et isegi juhul, kui reservi moodustamist üldise jaotusvõrgu uuendamiseks tõlgendatakse eelisena, tuleks seda 1997. aastal tasutud äriühingu tulumaksu suurendamise tagajärjel lugeda tühistatuks. Samuti leiavad nad, et ajavahemiku 1987–1996 eest on EDF kokkuvõttes tasunud riigile suurema summa kui äriühingu tulumaks, mille oleks tasunud kaubanduslik äriühing, kes ei oleks loonud reservi üldise jaotusvõrgu uuendamiseks ja kes oleks maksnud oma aktsionäridele dividendi, mis on võrdne 37,5 % ga puhaskasumist pärast maksu mahaarvamist.
- (46) Seejuures leiavad Prantsuse ametiasutused, et juhul, kui sedastatakse põhjendamatu eelis, on tegemist juba olemasoleva abiga ja mitte uue abiga, tänu kümneaastasele aegumisajale, mis on sätestatud nõukogu määruse (EÜ) nr 659/1999 artikliga 15, **mis hakkab kehtima alates esimeste abielementide võimaldamisest** (¹). Võttes arvesse, et komisjoni esimene teabenõue pärineb 10. juulist 2001, on enne 1991. aastat makstud võimalikud abi osad aegunud. Prantsuse ametiasutused väidavad, et kõnealune aegumistähtaeg ei katkenud seadusandja sekkumise tagajärjel 1997. aastal, kuna selline mõju saab olla üksnes komisjoni meetmetel. Prantsuse ametiasutused on seisukohal, et igal juhul on tegemist olemasoleva abiga, kuivõrd seda anti juba enne elektrituru konkurentsile avamist.
- (47) 20. novembri 2003. aasta kirjaga tuletavad Prantsuse ametiasutused meelde oma väiteid seoses ümberhindamise erinevustega, mis kajastuvad kontsessiooni andja kontodele laekunud maksusummades ning seoses aegumiseeskirja kohaldamisega. Lisaks sellele kinnitavad Prantsuse ametiasutused, et äriühingu tulumaksu määr, mida oleks tulnud EDFi bilansi restruktureerimisel kohaldada, peaks olema 1996. aasta määr (36,67 %) ja mitte 1997. aasta määr (41,66 %). Prantsuse ametiasutused leiavad, et restruktureerimine viidi läbi 1997. aasta 23. detsembril esitatud maksudeklaratsiooni alusel pärast 1996. aasta majandusaasta lõppu, aga enne 1997. aasta majandusaasta lõppu.
- (48) Seega vaidlevad Prantsuse ametiasutused vastu komisjoni väitele, mille kohaselt EDF sai 1997. aastal eelise, mis seisnes äriühingu tulumaksu tasumata jätmises maksuvabastuse abil loodud reservi osa pealt, mis oli ette nähtud üldise jaotusvõrgu uuendamiseks.

(¹) Nõukogu määrus (EÜ) nr 659/1999, 22. märts 1999, millega kehtestatakse üksikasjalikud eeskirjad Euroopa liidu toimimise lepingu artikli 108 kohaldamiseks (EÜT L 83, 27.3.1999, lk 1).

5. EUROOPA LIIDU KOHTUTE OTSUSED

- (49) 15. detsembri 2009. aasta otsusega tühistas Üldkohus komisjoni 16. detsembri 2003. aasta otsuse, tuues põhjenduseks, et komisjonil on kohustus kontrollida, kas turumajanduse tingimustes tegutsev arukas erainvestor oleks samaväärsetes tingimustes teinud võrreldava suurusega investeeringu. Üldkohus leidis, et komisjon oleks pidanud kontrollima, kas kõnealune tehing vastas erainvestori kriteeriumile. Seega leidis Üldkohus, et komisjon rikkus õigusnormi ja eiras Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 sätteid.
- (50) 5. juuni 2012. aasta otsusega lükkas Euroopa Kohus tagasi apellatsioonikaebuse, mille komisjon esitas Üldkohtu otsuse suhtes. Euroopa Kohus leidis eeskätt, et Üldkohus ei ole rikkunud ühtki õigusnormi, kui ta jõudis järeldusele, et komisjoni kohustus kontrollida, kas riik tegi kapitalieraldised tavapärastele turutingimustele vastavatel asjaoludel, ei sõltu asjaolust, millises vormis kõnealused kapitalieraldised tehti. Euroopa Kohus leidis samuti, et Üldkohus ei rikkunud õigusnormi, kui ta jõudis järeldusele, et erainvestori kriteeriumi võib kohaldada ka maksundusmeetmete kasutamise korral.

6. AMETLIKU UURIMISMENETLUSE LAIENDAMISE OTSUS

- (51) 16. detsembri 2003. aasta otsuse tühistamise tagajärjel pidi komisjon Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 266 ja määruse (EÜ) nr 659/1999 artikli 13 kohaselt vastu võtma uue otsuse, millega ta pidi Euroopa Kohtu otsusega hõlmatavate punktide rahuldamiseks menetluse lõpetama. Kuivõrd 16. detsembri 2003. aasta otsus tühistati, pidi komisjon uuesti käsitlema kõnealuse otsuse punktidega 3 ja 4 seotud küsimusi.
- (52) Ühelt poolt ei olnud ei Euroopa Kohus ega Üldkohus otsustanud, et menetluse algatamise otsusega oleks eiratud eeskirju. Seega võib kõnealune otsus olla uue lõpliku otsuse õiguslik alus. Teiselt poolt nähti Euroopa Kohtu otsuses sõnaselgelt ette turumajanduse tingimustes tegutseva erainvestori kriteeriumi kohaldamise tingimused ja vajadus seda kriteeriumi kohaldada. Need kriteeriumid tuginevad eeskätt objektiivsete ja kontrollitavate asjaolude olemasolule, mis näitavad, et liikmesriigi otsuse aluseks oli soov teha tema kontrollitavasse avalikku ettevõttesse investeering, tuginedes majanduslikele kaalutlustele, mis on võrreldavad turumajanduse tingimustes tegutseva aruka erainvestori kaalutlustega tulevase kasumlikkuse määramisel ⁽¹⁾.
- (53) Ametliku uurimismenetluse laiendamise otsuses märkis komisjon, et haldusmenetluse selles etapis ei kinnitanud ükski tõend, tõestuskäik või dokument Prantsuse ametiasutuste väidet, mille kohaselt 1997. aasta raamatupidamisreform seisnes täiendavas kapitalieraldises, mille suurus võrdus osalise maksuvabastusega. Vastupidiselt Prantsuse ametiasutuste väitele ei olnud samuti ilmne, et selliste täiendavate kapitalieraldiste näol ei ole tegemist abiga, vaid sellise investeeringuga, mida samaväärses olukorras oleks teinud turumajanduse tingimustes tegutsev arukas erainvestor ja mis on põhjendatud EDFi 1997. aastal esitatud kasumlikkuse prognoosiga, mis peaks järgmiste aastate jooksul täpsustuma.
- (54) Lisaks sellele täpsustas komisjon tema käsutuses oleva teabe ja dokumentide põhjal menetluse laiendamise otsuses oma eelnevat majanduslikku analüüsi võimaliku majanduseelise kohta, mis tulenes sellest, et EDF jättis 1997. aastal äriühingu tulumaksu tasumata osade eraldiste pealt summas 14,119 miljardit Prantsuse franki, mille näol oli tegemist kontsessioonitasuga, mis liigitati ümber kapitalieraldisteks.
- (55) Sellega seoses tundub kõnealuste faktiliste asjaolude üldise hindamise tulemusena ilmnevat, et kõnealune meede on seotud avaliku võimu teostamisega ning et erainvestori põhimõte ei ole seetõttu kohaldatav. Oma väidete toetuseks ei esitanud Prantsuse ametiasutused EDFi suhtes maksuvabastuse kohaldamise otsusele eelnevat või sellega samaaegset teavet või äriplaani, mis oleks tõendanud sellise tehingu kasumlikkust. Sisulises plaanis, võttes arvesse Euroopa Kohtu esitatud kriteeriume, märkis komisjon, et ta peab õigeks, et Prantsusmaa määrab nõuetekohaselt kindlaks esitatud dokumentide väljastamise kuupäevad ning esitab tõendid, et need dokumendid on enne vaidlusaluse otsuse vastuvõtmist läbi vaadanud pädevad ministrid ja ametnikud ning parlamendikomisjonid.
- (56) Seevastu selliste tõendite puudumisel tundub, et Prantsusmaa on maksundusalaste toimingute elluviimisel rakendanud EDFi omakapitali ümberkorraldamise viisist kõrvale kalduvat maksualast kohtlemist seoses seaduse nr 97-1026 artiklis 4 ettenähtud kontsessioonitasude ümberliigitamisega kapitalieraldisteks. Mitte ükski sõnaselge eelarve-eeskiri ei näe eelnevalt ette selle maksundusressursi andmist EDFile, niisamuti ei ole rakendatud investeeringute valdkonnas kohaldatavaid eeskirju või kontrollimeetmeid selleks, et anda väidetavale investeeringule õiguslik alus.

⁽¹⁾ Kohtuotsus C-124/10P: EDF vs. komisjon (EU:C:2012:318, punkt 84).

- (57) Menetluse laiendamise otsuses märkis komisjon täiendavalt, et isegi kui turumajanduse tingimustes tegutseva erainvestori põhimõte oleks olnud kohaldatav, lubaks selle põhimõtte kohaldamine sellel etapil otsustada, et erainvestor ei oleks 1997. aastal investeerinud EDFi kapitali 5,88 Prantsuse frangi suurust summat. Kuivõrd Prantsuse ametiasutused ei ole esitanud asjakohaseid tõendeid, tundub olevat välistatud, et tavapärastes turutingimustes tegutsev eraaktsionär oleks teinud kõnealuse investeeringu, ilma et ta oleks eelnevalt tutvunud objektiivsete ja usaldusväärsete, eelistatavalt mitte meetmest kasu saava ettevõtte, vaid investeerimisnõustamist pakkuva erapooletu kolmanda isiku läbiviidud uuringutega, mis oleksid eeskätt näidanud investeringutasuvust, investeringu tagasiteenimise väljavaateid ning kõnealuse investeringuga seotud olemuslikke teoreetilisi ja selle tagasimaksmise korraga seotud riske.
- (58) Sellega seoses lisas komisjon asjaoludele, mida arukas erainvestor oleks enne investeringu tegemist vaadelnud, ka ebakindluse seoses pensionikulude suuruse ja muudatustega, mida EDF pidi oma spetsiifilise finantskorralduse tõttu 1997. aastal kandma, ning sellega seotud hinnangud vaadeldaval perioodil.
- (59) Sellistel tingimustel ei tundu osaline äriühingu tulumaksust vabastamine 1997. aastal olevat tulus investeringu aktsionärist riigi jaoks, vaid pigem erandlik maksundusmeede, mille tulemusena võib EDF saada majanduseelise.
- (60) Seega ilmneb, et äriühingu tulumaksu tasumata jätmine EDFi poolt hõlmab riigi ressursse ja võib kahjustada konkurentsi ja liikmesriikidevahelist kaubandust, vastates seeläbi teistele Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 sätete kohaldamise tingimustele.
- (61) Kuivõrd puudub õiguslik alus, mis võimaldaks kuulutada tegevusabi, mis tugevdab EDF positsiooni konkurentidega võrreldes, siseturuga kokkusobivaks, väljendas komisjon 2. mai 2013. aasta otsuses kahtlusi kõnealuse abi kokkusobivuse kohta siseturuga. Samalaadseid kahtlusi väljendas komisjon juba menetluse algatamise otsuses.

7. KOLMANDATE HUVITATUD ISIKUTE MÄRKUSED

- (62) 29. juuli 2013. aasta kirjaga esitas EDF komisjonile oma märkused menetluse laiendamise otsuse kohta. EDF tõi välja kolm peamist kriitilist märkust kõnealuses otsuses esitatud väidete kohta. i) otsuses ei arvestata Üldkohtu otsuses esitatud põhjendustega ega tunnista riigi teostatud EDFi rekapiitalseerimise tegelikku olemust, ii) otsust iseloomustab äärmiselt vormiline lähenemine, kuivõrd selles tuuakse välja vajadus investeringuga seotud äriplaani järele, samas kui mitmetest rekapiitalseerimise ajajärgu dokumentidest ilmneb, et see toiming tulenes põhjalikult läbimõeldud kavade ja iii) otsuses on põhjendamatult väidetud, et ükski riigi olukorrale lähedases olukorras olev investor ei oleks sellist investeringut teinud, vaatamata faktilistele asjaoludele, mis EDF on oma seisukohtade toetuseks esitanud.
- (63) EDFi väitel analüüsib komisjon Prantsuse riigi 1997. aastal võetud meedet jätkuvalt vaid väidetava maksumõju vaatenurgast, kuigi Üldkohus on selle lähenemisviisi sõnaselgelt tagasi lükanud. Üldkohtu väite kohaselt on riigi võetud meede, millega kontsessioonitasud liigitati ümber kapitalieraldisteks, EDFi rekapiitalseerimise toiming, mille eesmärk on korrigeerida EDFi eelarvetasakaalu puudumist olukorras, kus energiaturud avatakse konkurentidele. Majandusministri 22. detsembri 1997. aasta kiri ei hõlma 1997. aasta seadusega kokkusobimatut maksuotsust, vaid üksnes nendib seaduse maksumõju. Vaadelda tuleb nimelt seda üht jagamatut rekapiitalseerimise meedet ja mitte väidetavaid maksumõjusid, mis on ametliku uurimismenetluse laiendamise otsuses meelevaldselt eraldatud.
- (64) EDFi väitel ei ole varasema kohtupraktika puhul nõutud investeerimist käsitleva konkreetse äriplaani esitamist, sest tähelepanu ei ole pööratud vormilistele asjaoludele, vaid on nõutud vaadeldavale meetmele eelnevate või sellega samaaegsete objektiivsete ja kontrollitavate tegurite kindlaksmääramist. Lisaks sellele ei olnud sellise äriplaani riigile esitamine 1997. aastal nõutav. EDFi haldusnõukogusse, kes käsutas alates 1946. aastast ja ka vaadeldaval perioodil kogu EDFi kapitali, kuulus viis riigi esindajat, seega tundis riik ettevõtet põhjalikult ning osales selle juhtimises ja pikaajaliste strateegiliste suuniste kindlaksmääramises. EDFi väitel ei oleks sellise pikaajalise perspektiivi kasutamine EDFi puhul eriti asjakohane, võttes arvesse ettevõtte tegevuse suurt kapitaliseeritust ja taristut, mille vanus ulatus mitmekümne, valdavalt 30, kohati aga kuni 75 aastani.

- (65) EDFi väitel tõendavad mitmed vaadeldavast perioodist pärinevad dokumendid, et riik tegi investeringu aktsionärina ja mitte avaliku võimu kandjana ning selle aluseks olid analüüsid ja täpsed tulevikuprognosisid. 1995. aastast algas koostöö EDFi ja tema üle järelevalvet teostavate ministeeriumide vahel, et võtta arvesse põhjenduses 26 nimetatud Kontrollikoja arvamust. See koostöö keskendus eeskätt ettevõtte bilansi ümberkorraldamisele ja kapitali tootlusele. Koostöö tulemusena sõlmiti 8. aprillil 1997 riigi ja EDFi vahel leping ajavahemikuks 1997–2000 ning koos sellega esitati 2. aprillil 1997 mitmeid majandus- ja rahandusmeetmeid hõlmav seaduseelnõu, mille artiklis 45 esitatud sätted olid sarnased seaduse nr 97-1026 artikli 4 sätetele. Rahvuskogu ja senati ettevalmistav tegevus ja seadus ise näitasid EDFi väitel, et riigi sekkumist tuleb vaadelda aktsionäri tegevusena – tegemist oli kapitalisisendiga, millega EDF rekaptaliseeriti.
- (66) EDF lisab oma väidete toetuseks umbes nelikümmend vaadeldavast ajajärgust pärinevat dokumenti, mis annavad tema väitel tunnistust, et analüüside teostamisel ja kaalutlemisel lähtus riik neljast peamisest huvist:
- võtta arvesse uut konkurentsiolekorda, mis on tingitud turgude järkjärgulisest konkurentsile avanemisest pärast direktiivi 96/92/EÜ jõustumist;
  - normaliseerida finantssuhted EDFiga lähtuvalt üldõigusest ning lõpetada minevikus eksisteerinud võimalikud ebaselgused;
  - likvideerida omavahendite suurendamise teel EDFi bilansi märkimisväärne struktuuriline tasakaalustamatus;
  - hõlbustada rahvusvaheliste võrdluste tegemist, et suurendada ettevõtte usaldusväärsust rahandusmaailma silmis.
- (67) Ning lõpuks ei ole eespool esitatud kaalutluste tõttu turumajanduse tingimustes tegutseva aruka erainvestori kriteerium mitte üksnes kohaldatav, vaid nimetatud põhjustel ka täidetud, kuivõrd riik käitus antud juhul erainvestorina. EDFi väitel tuleb Euroopa Kohtu arvates (kohtuotsuse punktid 78 ja 89) välja selgitada, kas EDF oleks saanud samasuguse eelise, nagu ta riigi ressursside abil sai, ka tavapäraste turutingimuste korral, ning kas selle mõjusid arvestades see eelis kahjustas või võis kahjustada konkurentsi.
- (68) Mitmetest vaadeldavast ajajärgust pärinevatest dokumentidest ilmneb, et riik uuris ja mõõtis põhjalikult investeringu tulusust, niisamuti nagu seda oleks teinud ettevõtte ainuaktsionärist investor, pidades seejuures silma pikka arenguperspektiivi. Sellele tuginedes määrati EDFi tegevuslepingus ajavahemiku 1997–2000 jaoks kindlaks riigile makstava tasu tingimused, kusjuures need tingimused olid sarnased samal perioodil võrreldavate äriühingute aktsionäridele makstud tasuga. Enne lepingu sõlmimist vaatles riik hinnanguid summade kohta, mida EDF maksis riigile ajavahemikul 1997–2000.
- (69) Lisaks sellele teatas EDF oma 2013. aasta juulis esitatud märkustes Oxeral tellitud uuringust, mis ajal, kui EDF oma märkused esitas, ei olnud veel lõpetatud. EDF väitis, et Oxera uuringus võrreldakse riigi 1997. aasta investeringu prognoositavat sisemist tulumäära ja tootlust, mida kapitaliturud nõuavad samalaadse investeringu puhul, ning näidatakse, et erainvestor oleks 1997.–2000. aasta tegevuslepingus esitatud tingimustel investeringu teinud.
- (70) 18. oktoobril 2013 edastas EDF Oxera 15. oktoobri 2013. aasta uuringu⁽¹⁾ komisjonile, lisamata sellele täiendavaid kommentaare. Nagu EDF oli teatanud 2013. aasta juulis esitatud märkustes, järeldati Oxera uuringus, et turumajanduse tingimustes tegutsev arukas erainvestor oleks investeerinud EDFi kapitalisendi summa suurendamisse. See järeldus tuleneb asjaolust, et sellise investori 1997. aastal eeldatav tootlus (sisemine tasuvusmäär) oleks jäänud vahemikku 35–15 % ning oleks viie aasta pärast olnud keskmiselt 27 %, jäädes igal juhul kõrgemaks 12,7 % tootlusest, mida selline investor oleks eeldanud. Tootluse arvutamisel võeti arvesse riigi osaluse väärtust EDFis vaadeldava perioodi alguses ja lõpus.

⁽¹⁾ „Does the 1997 recapitalisation of EDF by the French State meet the private investor test?“. Lõpparuanne, 15. oktoober 2013.

- (71) EDF väidab, et vaatamata omavahendite vähesusele olid EDFi majandusnäitajad 1997. aastal head, millest annavad tunnistust selle ajajärgu majandusanalüütikute analüüsid, milles ei ole avaldatud kahtlust ettevõtte finantselu-jõulisuse või äriliste väljavaadete kohta riigi investeeringu tegemise hetkel. EDFi finantsreiting oli väga hea (Moody's Aaa ajavahemikul 1992–1997, Standard & Poor's AAA ajavahemikul 1996–1997) ning see oleks jäänud heaks ka juhul, kui seda oleks tulnud ühe või kahe astme võrra langetada, võttes arvesse riigi tagatist, mille EDF sai avaliku tööstus- ja kaubandusettevõttena. Mitmest vaadeldava ajajärgu dokumendist ilmneb, et EDFi Prantsuse riigile makstava tasu suurus oli võrreldav CAC40 hulka kuuluvate äriühingute dividenditootlusega (4,5–5 % kapitalist) ning Euroopa energeetikasektoris tegutsevate ettevõtjate tootlusega (hinnanguliselt 4,7 % ja 5,27 % vastavalt 1996. ja 1997. aastal). See näitab muu hulgas, et EDF oleks võinud sama suure kapitalisumma saada kapitaliturgudel, seega ei saanud vaadeldav meede selle mõju arvestades kahjustada konkurentsi.
- (72) Eeskätt leiab EDF, et eraettevõtja, kellele kuulub tütarettevõtja kogu kapital, oleks samaväärsetes tingimustes võinud teostada samalaadse investeeringu seoses kõnealuse tütarettevõtjaga, konverteerides kapitaliks tütarettevõtja kohta väljastatud mis tahes võlakirja. Sellele analüüsile oli lisatud EDFi tellitud õiguslik arvamus. Püüdes parandada vähestest omavahenditest tingitud ebaproportsionaalset finantsstruktuuri võlaga võrreldes, võimaldas riik väidetavalt ettevõtet konkureerida teiste Euroopa Liidu kõnealuses sektoris tegutsevate suurte ettevõtjatega. Nimetatud aktsionär ei oleks teadlikult lasknud kesta olukorral, mille puhul heade majandusnäitajatega tütarettevõtja bilanss oli olulisel määral tasakaalust väljas, kui ta samas võis selle vältimiseks hõlpsalt kasutada meedet, mis seisnes võlakirja konverteerimises kapitaliks.
- (73) EDF peab mõistuspäraseks arvata, et riigiga võimalikult sarnases olukorras olev erainvestor, st 100 % ettevõtte aktsiate omanik, oleks pikka perspektiivi silmas pidades kõrgelt kapitaliseeritud turul, mis on avanemas konkurentstile, teinud analoogilise investeeringu.

8. PRANTSUSMAA MÄRKUSED AMETLIKU UURIMISMENETLUSE LAIENDAMISE OTSUSE KOHTA

- (74) Prantsuse ametiasutused leiavad eeskätt, et riik toimis turumajanduse tingimustes tegutseva aruka erainvestorina, liigitades kontsessioonitasudelt võetava äriühingu tulumaksu maksuvabastuse ümber EDFi kapitalisisendiks. Ametiasutused on seisukohal, et erinevalt 16. oktoobri 2002. aasta menetluse algatamise otsuses ja 2. mai 2013. aasta menetluse laiendamise otsuses väidetust peab komisjon analüüsima üksnes EDFi rekaptaliseerimise meedet, mis põhineb seaduse nr 9-1026 artikli 4 jõustamisel, ning mitte meedet, millega kohaldatakse maksuvabastust seoses kontsessioonitasu ümberliigitamisega kapitalisisendiks, mis on kõnealuse seaduse sätetest eraldatav. Prantsuse ametiasutused tuginevad teabele, mis on esitatud nende märkustele lisatud teatavates 1996. ja 1997. aasta dokumentides ja mis nende väitel toetab ja tõendab kõnealust väidet. Need dokumendid on loetletud põhjendustes 87–108. Prantsuse ametiasutuste väitel toetavad ka teised EDFi esitatud dokumendid Prantsusmaa märkusi.
- (75) Lisaks meenutavad Prantsuse ametiasutused, et nad ei nõustu osutatud abisummaga ja kordavad oma 20. novembri 2003. aasta märkuseid, mille kohaselt kõnealuse maksu puhul kohaldatav maksumäär oleks pidanud olema 1996. aasta oma ja mitte 1997. aasta oma, nagu on märgitud põhjenduses 47.

Turutingimustes tegutseva erainvestori põhimõtte kohaldamise võimalikkus

- (76) Prantsuse ametiasutused ei nõustu väitega, et vaidlusalune maksuvabastus tuleneb Prantsusmaa tegevusest avaliku võimu kandjana, mis ei võimalda turumajanduse tingimustes tegutseva aruka erainvestori põhimõtte kohaldamist. Nad leiavad, et Euroopa Kohus ei nõua liikmesriigilt vaidlusalust meedet hõlmava reaalse äriplaani esitamist.
- (77) Sellega seoses väidavad nad esmalt, et EDF oli 1997. aastal riigi järelevalve all olev avalik tööstus- ja kaubandusettevõtte ning et sellest tulenevalt olid riigil põhjalikud teadmised ettevõtte, tema tööstusstrateegia ja finantsperspektiivide kohta. Seoses sellega peavad nad asjakohaseks riigi käsutuses enne vaidlusaluse meetme võtmist oleva teabe ja hinnangute esitamist, mis näitavad investeeringu tulusust. Seega peab komisjon viima läbi üldise analüüsi, mis hõlmab eeskätt nimetatud asjaolusid ning ka kõiki teisi asjakohaseid tegureid.

- (78) Teiseks, võttes arvesse seaduse nr 97-1026 artikli 4 laadi ja eset, leiavad Prantsuse ametiasutused, et riik on maksuvabastuse kohaldamisel seoses kontsessioonitasu ümberliigitamisega kapitalieraldisteks toimunud aktsionärina. Enne kõnealuse seaduse jõustumist sõlmiti 8. aprillil 1997 riigi ja EDFi vahel tegevusleping ajavahemikuks 1997–2000, mille täitmine eeldas õiguslike meetmete võtmist ettevõtte bilansi restruktureerimiseks. Varasemalt, 12. juuli 1996. aasta kirjaga teatasid järelevalvet teostavad ametiasutused EDFile, et osutatud leping peab EDFi jaoks kindlaks määrama riigile makstava tasuga seotud ambitsioonika ülesande. Lepingu III jaotises nähti ette riigile makstav tasu, mis hõlmas kaht tegurit: i) kapitalisisendilt makstav 3 % suurune fikseeritud määraga tasu ja ii) lisatasu 40 % ulatuses EDFi arvestuslikust puhastulemist, seejuures ei võinud kahe teguri alusel arvestatud summa ületada 6 % kapitalisisendi summast.
- (79) Riik vaatles kõnealust tasu dividendide maksmise väljavaadet silmas pidades ning nagu ilmneb järelevalvet teostavate ametiasutuste 22. aprilli 1997. aasta kirjast EDFile, määratleti dividendide suuruseks täiendava tasu puhul 3,5 miljardit Prantsuse franki ning kogu vaadeldava perioodi peale kokku kuni 6 miljardit Prantsuse franki. See hinnang põhines majanduslikel ja finantsperspektiividel, mis EDF esitas ministeeriumi talitustele 19. veebruaril 1997 ning tegevuslepingus esitatud eeldustel. Senatis 1997. aasta septembris esitatud aruanne seaduse nr 97-1026 kohta hõlmab samuti ministeeriumi talituste analüüsi aktsionärist riigile makstava tasu eeldatavate mõjude kohta 1998. aastal, kusjuures tasu suurus oli 2,6 miljardit Prantsuse franki, millest 1,5 miljardit franki oli seotud fikseeritud intressiga ja 1,1 miljardit franki täiendava tasuga. Riik andis väidetavalt hinnangu tulevikus makstava tasu prognoosidele enne kõnealuse meetme võtmist, nagu seda oleks teinud iga aktsionär, kes soovib suurendada oma ettevõtte kapitali.
- (80) Kolmandaks leidsid Prantsuse ametiasutused, et kontsessioonitasu ümberliigitamine kapitalieraldisteks, EDFi bilansi restruktureerimine laiemalt ning omavahendite suurendamine leevendasid ettevõtte finantsstruktuuri nõrkust. Kõnealuse nõrkuse püsimisel oleks EDFi tõenäoliselt ähvardanud võla intressimäära tõstmine ning probleemid äripartneritega seoses negatiivsete mõjudega investeerimisriskile. Aktsionärist riigi selline probleem ilmnis hiljem seadusena nr 97-1026 jõustunud seaduseelnõu artikli 4 seletuskirjast ning seaduseelnõu 2. oktoobril 1997 senatis tutvustanud vastutava ministri ettekandest.
- (81) Saadiku ja senati liikme aruannetes seaduseelnõu kohta vastavalt rahvuskogus ja senatis rõhutati muu hulgas EDFi bilansi restruktureerimise positiivset mõju võla ja omakapitali suhtele: esimeses aruandes leiti, et omakapital (24,2 miljardit Prantsuse franki) ei ole laenukoormuse (131,9 miljardit franki) ja netovaraga (696,4 miljonit franki) võrreldes piisav; omakapitali suurendamine annaks EDFile bilansstruktuuri, mis vastab paremini tema tegelikele varadele, võimaldades samas teha asjakohasemaid võrdlusi Euroopa konkurentidega; teises aruandes rõhutati suuremal määral positiivset mõju, mida EDFile avaldaks suurem usaldusväärus rahandusmaailma ja võimalike partnerite silmis. Prantsuse ametiasutuste jaoks vastab ettevõtte finantsstruktuuri tõiustamine samaväärses olukorras oleva turumajanduse tingimustes tegutseva aruka erainvestori püüdlustele.
- (82) Sellest tulenevalt väidavad Prantsuse ametiasutused, et turumajanduse tingimustes tegutseva aruka erainvestori kriteeriumi kohaldamine on võimalik, kuna maksuvabastuse kohaldamisel on riik käitunud aktsionärina kontsessioonitasusid EDFi kapitalisisendiks ümber liigitades.

Turutingimustes tegutseva erainvestori põhimõtte kohaldamine

- (83) Esmalt meenutavad Prantsuse ametiasutused, et riigi ja EDFi vahel sõlmitud tegevuslepingus nähti ette riigile makstav tasu, mis hõlmas kaht tegurit: i) kapitalisisendilt makstav 3 % suurune fikseeritud määraga tasu ja ii) lisatasu 40 % ulatuses EDFi arvestuslikust puhastulemist, mis annab tunnistust sellest, et riigi käsutuses oli teave eeldatava investeeringutasuvuse kohta. Nagu seda näitab muu hulgas rahvuskogu liikme aruanne, suurendas kontsessioonitasu ümberliigitamine kapitalisisendiks tänu kapitalisisendilt võetava fikseeritud suurusega tasule riigile makstava tasu absoluutset väärtust maksubaasi avardamise tõttu.
- (84) Ühtlasi leiavad Prantsuse ametiasutused, et EDFi 1997. aastal tehtud investeeringu tootlust tuleks vaadelda pikaajalises perspektiivis seoses riigi tulevaste maksetega ning seoses ettevõtte väärtuse suurenemisega. Pärast maksude mahaarvamist ja riigile tehtavaid makseid saadavad puhastulemid (1998. aastal 1,4 miljardit Prantsuse franki, millele lisanduvad riigile tehtavad maksed 2,5 miljardi Prantsuse frangi ulatuses) moodustavad ajavahemikul 1997–2000 olulise ressursi, mille suurus on tegevuslepingus esitatud prognooside kohaselt ligikaudu 70 miljardit Prantsuse franki. 19. veebruari 1997. aasta EDFi kirjas rõhutatakse, et riik on püstitanud sellele summale vastava ettevõtte väärtuse suurendamisega seotud eesmärgi, mis on seotud võlgadest vabanemise, aktiveerimise, moodustamise ja arengule suunatud investeeringutega, mis panevad aluse EDFi kapitali suurenemisperspektiividele.

- (85) Ja lõpuks on aktsionärist riik investeerimisriske hinnates võtnud väidetavalt arvesse EDFi põhitegevuse iseloomu, mis toimub eeskätt Prantsusmaal ja mille aluseks on reguleeritud tariifide kohaldamise põhimõte, mille abil tuleb katta ettevõtte kulud. Tegevuse selline iseloom vähendab investeerimisega seotud riske ja sellest tulenevalt ka tootluse nõuet. EDFi 27. juuli 1996. aasta teatis, mis edastati senatile 15. septembril 1997, näitab lisaks sellele, et aktsionäride maksed välisriikide ettevõtetesse olid märkimisväärselt erinevad, sõltudes eri riikide asjaomaste sektorite institutsioonilisest ja õiguslikust keskkonnast.
- (86) Sellest tulenevalt väidavad Prantsuse ametiasutused, et riik on kontsessioonitasu reservi kapitalisendiks ümber liigitades ilma äriühingu tulumaksu kohaldamata käitunud turumajanduse tingimustes tegutseva aruka erainvestorina. Seda järeltust kinnitavad EDFi märkused, sealhulgas põhjendustes 62–73 osutatud uuringud ja analüüsid, millele need märkused tuginevad. Eeskätt leiavad Prantsuse ametiasutused seoses EDFi edastatud Oxera uuringuga, et komisjon peaks läbi viima samalaadse analüüsi, et otsustada, kas 1997. aastal riigi teostatud EDFi rekapiitaliseerimise näol on tegemist aruka investeeringuga või mitte.

Dokumendid, mille Prantsusmaa esitas oma märkuste toetuseks

- (87) Menetluse laiendamise otsuse kohta esitatud vastuse toetuseks esitasid Prantsuse ametiasutused 1. juuli 2013. aasta märkuste lisas üheksa dokumenti. Esitatud üheksa dokumendi eesmärk oli toetada Prantsuse ametiasutuste väidet, mis sisaldas juba nende 11. detsembri 2002. aasta märkustes ja mille kohaselt oli tasumata maksu suurusega võrdne täiendav eraldis põhjendatud 1997. aastal EDFi prognoositud kasumlikkuse perspektiividega, mida täpsustati järgnevatel aastatel. Ilma et see kahjustaks Prantsusmaa märkustes esitatud asjaolusid, tuleb teostada neis dokumentides sisalduvate peamiste asjaolude süstemaatiline analüüs.
- (88) Dokumendid hõlmavad kas riigi ja EDFi vahelise tegevuslepingu aastateks 1997–2000 ettevalmistamist ja rakendamist või hiljem seadusena nr 97-1026 jõustunud seaduseelnõu arutelusid. Tegemist on 1996.–1997. aastal koostatud dokumentidega, st väidetava investeerimisotsuse tegemise ajajärgust pärinevate dokumentidega. Konkreetsemalt kuuluvad nimetatud dokumentide hulka tegevusleping aastateks 1997–2000, ⁽¹⁾ ettevõtte üle järelevalvet teostavate ministriumide kirjad, ⁽²⁾ ettevõtte kirjad ministriumide talitustele ja senatile ⁽³⁾ ning rahvuskogu ja senati dokumendid ja kaks aruannet seaduseelnõu arutelu ettevalmistamise kohta ⁽⁴⁾. Allpool on täpsustatud kõnealuste dokumentide sisu.
- (89) 12. juuli 1996. aasta kirjaga EDFi presidendile väljendavad järelevalvet teostavad ministrid heameelt EDFi ja riigi vahel sõlmitud aastate 1993–1996 lepingu tulemuste üle seoses kõnealuse lepingu tähtaja lõppemisega 31. detsembril 1996 ning alustavad aastate 1997–2000 lepingu ettevalmistamist. Lisaks sellele on kirjas täpsustatud, et aastate 1997–2000 lepingus esitatud finantstasakaalu määratlus peab lähtuma uuest raamistikust, mille alusel korrastatakse alates 1995. aastast rakendatud meetmete abil EDFi raamatupidamislikku ja maksualast olukorda. Kõnealuses kirjas palutakse käivitada vastutavate talituste ja EDFi vaheline koostöö ja arutelud, seades ettevõtte jaoks kolm esmast eesmärki, mida tuleb tulevase lepingu sõlmimisel arvesse võtta:

— esiteks nõudsid ministrid, et: „ettevõtte tootlus peab tal võimaldama jätkata tariifide langetamise poliitikat, mis toetab Prantsusmaa tööstuse konkurentsivõimet ja kodumaise tarbija ostujõu suurendamist”;

— samaaegselt pidi EDF jätkama jõupingutusi, mille eesmärk oli võlgade vähendamine, ning püstitama riigile makstava tasuga seotud ambitsioonika eesmärgi, nähes ette mehhanismi innustamaks EDFi parandama oma majandustulemusi;

— ja lõpuks pidi leping hõlmama ka EDFi arengu strateegilisi suuniseid rahvusvahelisel tasemel ning vastavate prioriteetide hierarhia koostamist.

⁽¹⁾ 8. aprillil 1997. aastal allkirjastatud riigi ja EDFi tegevusleping ajavahemikuks 1997–2000.

⁽²⁾ Majandus- ja rahandusministri ning tööstus-, posti ja sideministri 12. juuli 1996. aasta kiri EDFi presidendile, majandus- ja rahandusministri, eelarveküsimuste volitatud ministri ning tööstus-, posti ja sideministri 22. aprilli 1997. aasta kiri EDFi presidendile.

⁽³⁾ EDFi finantsdirektori 19. veebruari 1997. aasta kiri riigikassa rahastamise ja osaluste talituse juhatajale; EDFi 27. juuli 1996. aasta analüüsiteatis aktsionäri maksete kohta, edastatud senatile 15. septembril 1997.

⁽⁴⁾ Mitmeid majandus- ja rahandussätteid hõlmava seaduseelnõu artikli 45 seletuskiri, mis on vastu võetud ministrite nõukogus 5. aprillil 1997; rahvuskogu rahanduse, üldise majanduse ja plaanikomisjoni aruanne, mille esitas saadik Didier MIGAUD 10. septembril 1997 ja mis hõlmab seaduseelnõu nr 201, millega kehtestatakse kiireloomulised maksundus- ja rahandusmeetmed; senati liikme Alain Lamberti aruanne kiireloomuliste maksundus- ja rahandusmeetmete kohta, mis esitati 24. septembril 1997; majandus-, rahandus- ja tööstusministri ettekanne, milles tutvustatakse kiireloomuliste maksundus- ja rahandusmeetmete seaduseelnõu ning mis esitati senatile 2. oktoobril 1997.

- (90) Lepingu ettevalmistustööde järgmise etapina edastas EDFi finantsdirektor 19. veebruaril 1997 riigikassa juhtkonnale EDFi poolt 18. veebruaril 1997 koostatud teatise. Teatis sisaldas EDFi ja riigi vahel ajavahemikuks 1997–2000 sõlmitud tegevuslepinguga seotud finantsstsenaariumide põhieeldusi ning hõlmas ühtlasi aasta kasumiaruannet ja tabelleid eeldatava rahastamise kohta vaadeldaval perioodil.
- (91) Teatistes nähti ette ajavahemiku 1997–2000 kohta tariifi langetamine igal aastal (– [...] (*) %, – [...] %, – [...] %, – [...] %), tööstuslikud arenguinvesteeringud [...] Prantsuse frangi ulatuses, millest [...] frangi ulatuses rahvusvahelisel tasandil ning [...] frangi ulatuses põhitegevusse tehtavad investeeringud. Samuti oli teatistes esitatud pärast bilansi ümberkorraldamist kohaldatav kapitalisisendist moodustuva hinnanguliselt 50 miljardi frangi suuruse maksubaasi pealt mahaarvatav 3 % suurune tasu ning 40 % suurune makse tulemi pealt pärast tasu fikseeritud osa ja äriühingu tulumaksu mahaarvamist. Ettevõtte võlg aasta lõpu seisuga pidi vähenema 1996. aasta lõpu [...] frangilt [...] frangini 2000. aasta lõpus. Tasumata finantssaldo miinus aktivad pidi muutuma 1996. aasta lõpu [...] frangilt [...] frangini 2000. aasta lõpus.
- (92) Prantsuse ametiasutuste nende märkustele lisatud dokumentide hulgas on EDFi 18. veebruari 1997. aasta teatis, mis edastati järgmisel päeval järelevalvet teostavatele ametiasutustele, ainus dokument, mis sisaldab süstemaatilisi prognoose ja kavasisid ning EDFi tegevuse arvuliselt väljendatud majandus- ja finantstulemusi. 1997. aasta veebruari prognooside alusel võis aktsionärist riik eeldada investeeritud kapitali tootlust 1997. aastal 2,1 miljardi frangi ulatuses, 1998. aastal 2,5 miljardi frangi ulatuses, 1999. aastal 2,4 miljardi frangi ulatuses ja 2000. aastal 2,4 miljardi frangi ulatuses, kokku seega keskmiselt 2,35 miljardi frangi ulatuses aastas. Teatistes esitatud EDFi prognoositava tulemi arvestus ajavahemikul 1997–2000 on järgmine.

Tabel 1

EDFi prognoositav tulem ajavahemikul 1997–2000 (miljardites Prantsuse frankides jooksva hinna alusel)

	1997	1998	1999	2000
Tulud	186,3	184,2	185,7	187,5
Kulud	177,0	177,2	179,1	180,9
sh kütus ja energia	36,9	36,8	37,8	38,5
sh tegevuskulud	88,3	91,2	93,6	95,7
Tulem põhitegevusest	9,3	7,0	6,6	6,6
Tulem enne riigile tehtud makseid	6,8	6,5	6,1	6,1
Tasu kapitalisisendi eest	1,5	1,5	1,5	1,5
Täiendav tasu	0,6	1,0	0,9	0,9
Äriühingu tulumaks	3,9	2,6	2,4	2,3
Puhastulem	0,9	1,4	1,3	1,4

Allikas: 18. veebruari 1997. aasta EDFi teatis, „Tegevusleping – majanduslikud ja rahanduslikud perspektiivid“.

- (93) Nagu EDFi teatistes märgiti, arvati riigile makstud tasu maksustamisel maha. See ei ole kooskõlas põhimõttega, mille kohaselt äriühingu tulumaksu võetakse ettevõtte tulemi pealt pärast amortisatsiooni ja intresside mahaarvamist, mille tulemusel väheneb puhastulem ja sellega seonduvalt ka võimalike dividendidena väljamakstav summa. Selline erand võis suurendada aktsionärist riigile makstava tasu suurust, kuid vähendas samas maksukogujast riigile makstava maksusumma suurust. Oma 23. detsembril 2013. aastal esitatud vastuses täpsustasid Prantsuse ametiasutused, et kapitalieraldiste eest makstav tasu seostati üldõigusega reguleeritud dividendidega alates 2001. aastast ning selle tulemusena lõppes kõnealuse tasu maksustamisel mahaarvamine. Dividendidega seostamist kajastas EDFi ja riigi vaheline leping ajavahemikuks 2001–2003, mis sõlmiti pärast 1997–2000 lepingu lõppemist.

(*) Ärisaladus.

- (94) 8. aprillil 1997 sõlmiti riigi ja EDFi vahel tegevusleping aastateks 1997–2000, millele kirjutasi alla järelevalvet teostavad ministrid ning EDFi president ja peadirektor. Lepingus täpsustati peamisi suuniseid, mida EDF pidi arvestama oma tegevuses keskpikas perspektiivis, samuti hõlmas leping lepinguosaliste vastastikuseid kohustusi ning selles meenutati, et kõnealused kohustused võeti laiapõhjaliste eelduste alusel ning neist loobumine saab olla põhjendatud üksnes ettevõtte tegutsemiskeskonna olulisel muutumisel. Leping hõlmas mitmesuguseid kohustusi kolmes valdkonnas: avalik-õigusliku ettevõtte põhiülesannete kinnitamine (I jaotis), ettevõtte tuleviku ettevalmistamine (II jaotis) ja ettevõtte toimimine uuenenud finants- ja institutsioonilises raamistikus (III jaotis). Lepingus kahes lisa olid esitatud lepingu ellurakendamise tulemusnäitajad (I lisa) ja ajavahemikul 1997–2000 ette nähtud tariifimuudatused (II lisa).
- (95) Allpool käsitletakse lepingus esitatud ja käesoleva otsusega seotud peamisi kohustusi ja suuniseid:
- riik kinnitas oma kavatsust säilitada ettevõtte seisund, kuivõrd ettevõtte on tõendanud oma tõhusust ja pidi elektri siseturu korraldust käsitleva Euroopa direktiivi jõustumisel säilitama tulevase arengu käigus stabiilse seisundi⁽¹⁾. EDF kohustus omalt poolt osalema maakasutuse korraldamises ja arvestama riikliku solidaarsusega, rakendades ellu aktiivseid strateegiaid majandustegevuse ja tööhõive toetamiseks, abistades kohalikke omavalitsusi töökohtade loomisel ja toetades kõige halvemas seisukorras olevate klientide olukorra parandamist (I jaotis);
  - EDFi areng pidi tugevdama „Prantsusmaa ettevõtete konkurentsivõimet”, seetõttu tuli ettevõtte tootluse kasv suunata eeskätt keskmise hinnataseme alandamisele. Tariifimuudatused pidid kaasa tooma pideva keskmiselt tasutavate summade alanemise [...] % ulatuses 1997. aasta aprillis, [...] % ulatuses 1998. aasta aprillis, [...] % ulatuses 1999. aasta aprillis ja [...] % ulatuses 2000. aasta aprillis. Samaaegselt pidi EDFi areng olema suunatud uute turgude hõivamisele, eelistades eeskätt Euroopa turge (II jaotis).
  - EDFi bilanss tuli ümber korraldada eesmärgiga esiteks tugevdada ettevõtte netovara ning teiseks stabiliseerida riigi ja ettevõtte vahelisi finantssuhteid üldõiguse sätetega lähedastel alustel; valitsus kohustus esitada parlamendile õigusakti eelnõu, mille alusel EDFi bilanss korraldatakse 1997. aastal ümber, ümberkorraldus kehtestatakse alates 1. jaanuarist 1997. Lepingus nähti ette aktsionärist riigile makstav tasu, mis hõlmas kaht tegurit: i) kapitalisisendilt makstav 3 % määraga tasu ja ii) lisatasu 40 % ulatuses EDFi arvestuslikust puhastulemist, seejuures ei võinud kahe teguri alusel arvestatud summa ületada 6 % kapitalisisendi summast; lepingus ei olnud esitatud makstavate summade hinnangulist arvutlust. Lisaks sellele kohustus EDF ajavahemikul 1997–2000 tegema [...] Prantsuse frangi ulatuses investeringuid rahvusvahelisel tasemel, vähendama oma võlakoormust [...] frangini 2000. aasta lõpuks, vähendades seda [...] frangi võrra, st tähendab võlakoormuse vähendamise püsimist trajektoiril, mis võimaldab võlgnevuse likvideerida tootmisvahendite pargi uuendamise alguseks. Ja lõpuks nähti lepingus ette, et kui eesmärkide ületamisest peaks tekkima teatud ressursside ülejääk, tuleks see suunata „eelistatult tariifi täiendavale alandamisele” enne aktsionärist riigile tasu suurendamist või ettevõtte personali huvituse tõstmist (III jaotis).
- (96) Tegevuslepingule alla kirjutatud ministrite 22. aprilli 1997. aasta kirjaga EDFi presidendile kinnitatakse EDFi 18. veebruari 1997. aasta teatise osutatud ja 1997–2000 tegevuslepingu aluseks olevate põhimõtete ja finantsprognooside konsensuslikku ja lõplikku iseloomu. Kirjas osutatakse otseselt EDFi ja riiklike ametiasutuste eelnevale koostööle finantsstsenariumi väljatöötamisel. Nimetatud on eesmärki, mis seisnes EDFi tariifide alandamises [...] % võrra nelja aasta jooksul.
- (97) 22. aprilli 1997. aasta kirjas nimetatakse muudetud 14. mai 1956. aasta dekreeidi sätteid ja tegevuslepingu III jaotises esitatud riigile tasu maksmise korda. Nende sätetega kooskõlas on kirjas täpsustatud, et aastaid 1997–2000 aastaid hõlmavast „võrdlusstsenariumist ilmses, et perioodi jooksul tuleb maksta 3,5 miljardi frangi suurust täiendavat tasu” ning et nendel tingimustel võib riigile makstav summa 1997. aastal ulatuda 5,1 miljardi Prantsuse frangini, sisaldades fikseeritud intressi ja äriühingu tulumaksu avansilisi makseid. Need summad vastasid EDFi 18. veebruari 1997. aasta teatise esitatud summadele. Tegevuslepingus kajastatava tulemi põhjal arvestatud täiendava tasu summade vastavus kinnitab, et kõik ajavahemiku 1997–2000 kohta tehtud tegevusprognoosides esitatud summad (sissetulekud, kulud, puhaskasum jne) on järelevalvet teostavad ametiasutused läbi vaadanud, kinnitanud ja arvesse võtnud.

⁽¹⁾ Lepingus osutatakse direktiivile 96/92/EÜ. Kõnealuses direktiivis ning sellele järgnenud direktiivides ei nähta ette eeskirju elektrienergia tootjate, transportijate ja tarnijate ettevõtluvormi kohta siseturu tingimustes.

- (98) Järelevalvet teostavate ministrite 22. aprilli 1997. aasta kirjas on samuti rõhutatud, et lepingu tasakaal on saavutatud tänu EDFi bilansi ümberkorraldamise aluseks olevale raamatupidamislikule ja maksundusalasele raamistikule, mida kohaldatakse asjaomaste õigussätete jõustamise teel alates 1. jaanuarist 1997. Sellega seoses on kirjas täpsustatud, et „ümberkorralduse teostamise raamatupidamislike ja maksundusalaste üksikasjade kohta toimub varasemalt kehtestatud korra kohaselt täiendav teabevahetus järelevalvet teostavate asutuste ja ettevõtte vahel”.
- (99) Veidi aega enne nimetatud kirja saatmist esitas valitsus rahvuskogule seaduseelnõu, mille oli kinnitanud ministrite nõukogu 5. aprillil 1997 ja mis hõlmas mitmeid majandus- ja rahandussätteid ning mille artiklis 45 käsitleti EDFi reservi ümberliigitamist. Kõnealuse eelnõu seletuskirjas selgitati, et raamatupidamisarvestuse muudatused võimaldasid muuta EDFi bilansi paremini vastavaks ettevõtte tegelikule majanduslikule olukorrale, viies ettevõtte omakapitali suuruse vastavusse tema tegevuse mahuga. Seaduseelnõu ei vaadatud läbi, kuna 21. aprillil 1997 saadeti rahvuskogu laiali.
- (100) Pärast kiireloomuliste maksundus- ja rahandusmeetmete seaduseelnõu, mis hiljem võeti vastu seadusena nr 97-1026, parlamendile edastamist määrasid rahvuskogu ja senat oma ettekandjad. Rahvuskogu aruandes nr 204 kirjeldatakse probleemi ajalugu alates vajaduse tekkimisest täpsustada EDFi elektrienergia transportimiseks kasutatava taristu varalist staatust, mis võimaldaks tühistada Kontrollikoja EDFi kontsessiooni kohta koostatud 10. oktoobri 1994. aasta eriettekandes nr 1993 vaidlustatud toimingud. Aruandes on selgitatud vajalikke raamatupidamisarvestuse muudatusi ning on esitatud nende muudatuste arvandmetes väljendatud mõju erinevatele bilansikirjetele:

Tabel 2

Kiireloomulisi maksundus- ja rahandusmeetmeid hõlmava seaduse artikli 4 alusel teostatava EDFi omakapitali ümberkorralduse mõjud 1996. aasta raamatupidamisarvestusele (miljardites Prantsuse frankides)

	1996. aasta lõpp	Õigussätte mõju
Omakapital	24,2	79,8
sealhulgas (passiva):		
kapital	2,6	2,6
kapitalisisend	36,6	50,7
ümberhindluse ülejääk/puudujääk	2,1	6,2
õigusaktidega sätestatud reserv	0,15	0,15
eelmiste perioodide jaotamata tulem (¹)	- 20,2	18,3
Majandusaasta tulem pärast riigile tehtud makseid	1,9	1,9

Allikas: majandus- ja rahandusministeerium

(¹) Eelmiste perioodide jaotamata tulemit hõlmavad muudatused ei ole käsitatavad artikli toimena otseses mõttes, vaid on selle loogiline tagajärg.

- (101) Rahvuskogu aruandes tuuakse välja seaduseelnõu mõju selles osas, mis võimaldab muuta asjakohasemaks võlgnevuse võrdlused teiste suuremate Euroopa konkurentidega (Austria, Suurbritannia, Rootsi, Hispaania, Saksamaa); pärast bilansi ümberkorraldamist langeb EDFi netovõla ja omakapitali suhtarv 480 %-lt 148 %-le.
- (102) Lisaks sellele rõhutatakse rahvuskogu aruandes muutusi riigi ja EDFi finantsuhetes. Aruandes selgitatakse EDFi kapitalisisendi õiguslikku korraldust ja selle eest makstavat tasu, mida reguleerib 14. mai 1956. aasta dekreet nr 56-493, mida muudeti 30. detsembri 1986. aasta dekreediga nr 86-1360. Kõnealuse korralduse alusel nähti ette 8 % suurune fikseeritud määraga tasu ja lisatasu EDFi tulemi alusel pärast maksude ja fikseeritud määraga intressi mahaarvamist. Aruandes kajastatud EDFi makstud tasu ajavahemikul 1991–1996 ulatus sel perioodil keskmiselt 3,41 miljardi Prantsuse frangini aastas; 1996. aasta lõpu omakapitali suhtes vaadelduna moodustas see tasu aktsionärist riigi jaoks 14,1 % suuruse keskmise aastatootluse (¹); kõnealune tasu on kokkuvõtlikult esitatud järgmises tabelis:

(¹) Tootlus aktsionärist riigi jaoks on selgitatav kapitalisisendi väikese maksubaasiga 36 miljardi Prantsuse frangi ulatuses (suhtarvu lugeja osa) ja arvestusliku reservi suurusega. Pärast kõnealuse reservi raamatupidamisarvestusse kandmist, kuni 1996. aastani muutus EDF aastane puhastulem negatiivseks. Kahjumi järgmisesse majandusaastasse ülekandmine toimus bilansi 24,2 miljardi frangi suuruste omavahendite kasutamise teel (vt tabeli 2 veerg „1996. aasta lõpp”, millest ilmneb, kuidas vähenesid EDFi omavahendid 20,2 miljardi Prantsuse frangi suuruse järgmisesse majandusaastasse tehtava negatiivse ülekande tõttu enne seaduse nr 97-1026 artikli 4 jõustumisega tehtud muudatust). Kuna negatiivse tulemi pealt maksu ei arvestatud, saavutati aktsionärist riigi väga hea tootlus maksukogujast riigi arvelt.

Tabel 3

Riigi ja EDFi finantssuhted (miljonites jooksvates frankides)

	1991	1992	1993	1994	1995	1996
Intressid kapitalisatsioonilt (eelarverida 407)	1 816	1 816	1 816	1 816	1 816	1 816
Lisatasu kapitalisiooni eest (eelarverida 116)	500	665	965	1 938	1 500	4 002
Kokku	2 316	2 481	2 781	3 754	3 316	5 818

Allikas: rahvuskogu aruande lk 77, real „Kokku” komisjoni arvutused

- (103) Rahvuskogu aruandes on EDFi bilansi muudatuste kohta täpsustatud, et „kapitalisatsioon moodustab fikseeritud määraga intressi maksubaasi, mille suurenemine kõnealuse artikli mõjul võib suurendada EDFi maksekoormust. Seetõttu on 8. aprillil 1997 alla kirjutatud riigi ja ettevõtte vahelise lepinguga ajavahemikuks 1997–2000 muudetud kapitalisatsioonilt makstava tasu tingimusi. Fikseeritud suurusega intressi on vähendatud 3 % peale, et kompenseerida maksubaasi mõju”. Aruandes on samuti märgitud, et vaatamata kasumi suurenemisele alates 1990. aastast ei ole EDF maksnud äriühingu tulumaksu ning et üldise jaotusvõrgu kontsessiooniga seotud reservi moodustamine võimaldaks korraga katta eelmiste perioodide jaotamata tulemi ülekandumise järgmisesse majandusaastasse ja kahjude ülekandumise. Seega väideti aruandes, et järelevalvet teostava ministri väitel pidi avalik-õiguslik asutus (EDF) maksma äriühingu tulumaksu 3 miljardit Prantsuse franki 1997. aasta eest ja 2,5 miljardit Prantsuse franki 1998. aasta eest.
- (104) Rahvuskogu aruandes on nimetatud, et parlament tegi esitatud seaduseelnõu teksti muudatuse, mille komisjon tagasi lükkas. Muudatusega täpsustati, et ümberliigitatud reserv kantakse üle omakapitali hulka raamatupidamiskande abil, mis ei kajastu EDFi tulemikontrol, et vältida väga suure kasumi tekkimist, mida riik võib soovida osaliselt ära võtta. Selleks nähti parandusettepanekuga ette lisada seaduse teksti raamatupidamislik menetlus ja täpsustada et riik ei saa EDFilt võtta täiendavaid makseid, mis on seotud üldise jaotusvõrgu hulka kuuluvate varade omanduse üleandmisega. Aruandes on märgitud, et „reservi omakapitali hulka kandmise raamatupidamisliku menetluse lisamine seaduse teksti jäeti välja riiginõukogu nõudel, sest tegemist ei olnud õigusloomega seotud menetlusega”, seejuures väljendati arutelu käigus parlamendis mitmeid seisukohti, mille kohaselt riik peaks EDFilt saama sisse nõuda teisi makseid, ettevõtte peaks oma kasumi pealt maksma makse, ning et tegelik küsimus seisneb selles, kuidas „saada teada, kui palju makseid valitsus EDFilt saab ja mil viisil need maksed teostatakse”.
- (105) Senati aruandes, mis koostati seaduseelnõu arutelu jaoks, märgitakse, et pärast 1987. aastat tuleb reservi loomist üldise jaotusvõrgu uuendamiseks pidada põhjendamatuks. Vastutava ministri 2. oktoobri 1997. aasta ettekandes senatis seaduseelnõu tutvustamisel juhitakse tähelepanu asjaolule, et EDFi kahjumi maksunduslik aspekt ning kõnealuse reservi pealt äriühingu tulumaksu tasumata jätmine on fiktiivset laadi küsimused. Oma ettekandes rahustas minister senatit, et kõnealune meede ei sea mingil määral kahtluse alla EDFi monopoolset seisundit. Senati aruandes tuuakse välja seaduse vaadeldava artikli mõju EDFi bilansi rubriikidele enne ja pärast reservi ümberliigitamist ning esitatud arvandmed on sarnased rahvuskogu aruandes esitatud arvudele, mis on esitatud eespool tabelis 2. Aruandes on täpsustatud, et bilansi korrastamine muudab hõlpsamaks võrdluse tegemise EDFi konkurentide bilanssidega, mis lisab usaldust EDFi vastu rahandusmaailmas ning mida tuleb pidada eriti oluliseks, arvestades, et ettevõtte võlakooormuse üle peetavate uute läbiraakimiste kulud sõltuvad eeskätt netovõla ja omakapitali suhtarvust.
- (106) Seoses EDFi ja riigi rahaliste suhete selgitamisega on senati aruandes täpsustatud, et „vastukaaluks maksunduslikele tuludele, mida avalik-õiguslik asutus edaspidi riigile kindlustab, on 8. aprillil 1997 alla kirjutatud tegevuslepingus aastateks 1997–2000 nähtud ette EDFi riigile tehtavate maksete mõningane vähendamine”. Seoses uuendamiseks ettenähtud reservi maksustatavast summast mahaarvamise 38,5 miljardi Prantsuse frangi ulatuses, mille tulemusena EDF muutus maksukohustuslaseks äriühingu tulumaksu suhtes, märgitakse senati aruandes, et „riigi ja EDFi finantssuhete maht vähenes”.

- (107) Prantsusmaa esitatud dokumendid hõlmavad EDFi rahandusosakonna 15. septembri 1997. aasta kaaskirja senati juhtkonnale. EDFi kirjale on lisatud tabel, milles on esitatud arvandmed seaduseelnõu artikli 4 mõju ja ettevõtte bilansile avaldatava mõju kohta, 27. juulil 1993. aastal elektrienergia kontsessiooni kohta tehtud korralduse koopia ning 27. juuli 1996. aasta EDFi sisetatis, mis hõlmab arvamusi välismaiste kogemuste kohta aktsionäridele makstavate tasude kohta elektrisektoris. Viimatinimetatud dokumendis on selgitatud peamisi põhimõtteid, mida rakendatakse aktsionäridele tehtavate maksete puhul ning on esitatud teatavate sektoris tegutsevate ettevõtjate puhul täheldatavad erinevused ja tootlikkust väljendavad arvandmed: 60–80 % kasumist Ameerika Ühendriikide puhul, 40 % National Poweri ja Power Geni puhul, 78 % Union Fenosa puhul ja 30 % Endesa puhul, mis tagas Hispaania riigile ajavahemikul 1991–1996 tootluse 28 %, võttes seejuures arvesse makstud dividende ja tegevuse käigus teostatud hindamisi.
- (108) Vaatamata kahele ülejäänud EDFi 15. septembri 1997. aasta kirjaga senatile edastatud dokumendile, ei viidud läbi analüüsi 27. juulil 1996 esitatud teises esitatud põhimõtete, arvandmete ja nende kasutamise kohta EDFi aktsionäridele makstava tasu kindlaksmääramiseks, samuti ei kajastatud neid andmeid senati aruandes. Vastupidi, senati aruandes on täpsustatud samalaadselt rahvuskogu aruandega, et EDFi riigile makstava tasu prognoositav vähenemine aktsionärist riigi tehtud kapitalieraldiste tõttu teostati selleks, et „võtta arvesse kapitalieraldiste suurendamist, mis tuleneb käesoleva artikliga püstitatud eesmärgist”.

9. MEETMETE HINDAMINE: RIIGIABI OLEMASOLU

- (109) Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõikes 1 on öeldud: „Kui käesolevas lepingus ei ole sätestatud teisiti, on igasugune liikmesriigi poolt või riigi ressurssidest ükskõik missugusel kujul antav abi, mis kahjustab või ähvardab kahjustada konkurentsi, soodustades teatud ettevõtjaid või teatud kaupade tootmist, ühisturuga kokkusobimatu niivõrd, kuivõrd see kahjustab liikmesriikidevahelist kaubandust”. Allpool vaadeldakse, kuidas on Prantsusmaa kohaldanud neid kumulatiivseid tingimusi EDFile võimaldatud maksuvabastuse suhtes.

9.1. ETTEVÕTJALE ANTAV VALIKULINE EELIS

- (110) Kuna seadusega nr 97-1026 sätestati, et EDF on üldise jaotusvõrgu omanik, kellele on antud vastav kontsessioon, tuleb kontrollida, kas see seadus ei too kaasa üldise jaotusvõrgu omandi üleandmist.
- (111) Prantsuse ametiasutuste edastatud teabe kohaselt võib EDFi põhjendatult pidada üldise jaotusvõrgu omanikuks enne kõnealuse seaduse jõustumist. See järeldus põhineb järgmistel asjaoludel: Prantsuse õigussüsteemi eri liiki kontsessioonilepingute omadused, EDFi algse kontsessioonilepingu konkreetsed tingimused, mis ei sisaldanud täpset tagasiloovutamise klauslit; asjaomaste varade omandamise menetlus, mille eest EDF pidi maksma sundvõõrandamise hüvitisele sarnast maksu, ja üldise jaotusvõrgu hooldamise ja arendamise rahastamise tingimused EDFi kulul. Seega tundub, et seadusega nr 97-1026 antav n-ö selgitus üldise jaotusvõrgu omanduse kohta ei hõlma iseenesest EDFile antavat majanduslikku eelist.
- (112) Seega tuleb analüüsida, kas seaduse nr 97-1026 abil on esitatud kõik selle selgituse maksualased tagajärjed, ja juhul, kui nii ei ole toimunud, siis kas ei ole tekkinud maksualast eelist EDFi kasuks.

9.1.1. EDFilt maksu sissenõudmisest loobumise näol on esmapilgul tegemist valikulise eelise

- (113) Aastatel 1987–1996 lõi EDF maksuvabastusest saadavate vahendite abil reservi üldise jaotusvõrgu uuendamiseks. Prantsusmaa kontrollikoda leidis, et see toimus ebaseaduslikult. Kuna seaduse nr 97-1026 artikli 4 alusel tunnistati EDF üldise jaotusvõrgu omanikuks, kaotas see reserv oma otstarbe ja oleks tulnud seega ümber paigutada teistesse bilansikirjetesse.
- (114) Majandusministri kiri, mis määras kindlaks EDFi bilansi ümberkorraldamise maksualased tagajärjed, näitab, et üldise jaotusvõrgu uuendamise kasutamata reservi pealt määrasid Prantsuse ametiasutused 41,66 % suuruse äriühingu tulumaksu, mis oli 1997. aastal kohaldatav määr.

- (115) Samas liigitati osa sellest reservist, mis vastas juba teostatud uuendustöödele, nn kontsessioonitasu, ümber kapitalisatsiooniks suurusega 14,119 miljardit Prantsuse franki. Ümbernimetatud reservi osa suhtes ei kohaldata äriühingu tulumaksu. Nagu ilmneb maksuameti juhataja 9. aprilli 2002. aasta kirjust komisjonile, mida on nimetatud põhjenduses 35, tunnistas maksuamet kõnealuse tehingu ebaseaduslikkust.
- (116) Vastavalt riikliku raamatupidamisnõukogu arvamusele tuleb vigade parandamised kirjendada selle majandusaasta tegevuse tulemuste kontol, mille jooksul eksimused tuvastati. Teiselt poolt, kui maksuvabastuse abil loodud kasutamata reservile summas 38,5 miljardit Prantsuse franki kohaldatakse 1997. aastal äriühingu tulumaksu määra 41,66 %, ei ole mingit põhjust, miks ei peaks teisele osale maksuvabastuse abil loodud reservist kohaldama sama maksumäära.
- (117) Komisjoni hinnangul oleks kontsessioonitasu tulnud maksustada samal ajal ja sama maksumääraga kui ülejäänud maksuvabastuse abil loodud arvestuslik reserv. See tähendab, et 14,119 miljardi Prantsuse frangi suurune kontsessioonitasu oleks lisandunud 38,5 miljardi frangi suurusele kasutamata reservile, mis maksustati EDFi bilansi restruktureerimisel määraga 41,66 %. Jättes bilansi restruktureerimisel maksmata kogu äriühingu tulumaksu, hoidis EDF kokku 5 882 849 762 Prantsuse franki.
- (118) Maksuamet oli EDFi jaoks 1997. aastal soodne mõju, sest 14,119 miljardi Prantsuse frangi suurune summa hõlmas 5,88 miljardi Prantsuse frangi suurust maksuvabastust, mis kajastus EDFi bilansis kontsessioonitasuna, mille riik liigitas seaduse nr 97-1026 jõustumisel ümber tagasiulatava mõjuga alates 1. jaanuarist 1997. Seaduse maksualased tagajärjed ja mõju sama kuupäeva, 1. jaanuari 1997 seisuga on esitatud majandusministri kirjas.
- (119) Prantsuse ametiasutused kinnitavad, et isegi üldise jaotusvõrgu uuendamise reservi eraldiste puudumisel ei oleks EDF saanud aastatel 1987–1996 ettevõtte tulumaksu maksta kahjude ülekandumise tõttu. See väide ei ole asjakohane. Maksusoodustust kohaldatakse alates aastast 1997, mitte varasematest aastatest. Lisaks sellele olid ebaseaduslikud eraldised reservi osaliselt ka kahjude ülekandumise põhjuseks. Kahjude ülekandumised oleksid aastatel 1987–1996 järk-järgult kadunud ning 1997. aastal oleks EDFi maksusumma olnud märkimisväärselt kõrgem tegelikult täheldatust, isegi kui jätta arvesse võtmata kontsessioonitasu ümberliigitamise suhtes kohaldatakse maksuvabastust.
- (120) Prantsuse ametiasutused leiavad samuti, et kui üldise jaotusvõrgu uuendamise reservi loomist oleks käsitatud soodustusena, tulnuks see lugeda kompenseerituks 1997. aastal makstud äriühingu tulumaksu suurendamise tõttu. Nii nagu Prantsuse ametiasutused ka põhjenduses 35 nimetatud 9. aprilli 2002. aasta teatises märgivad, maksustati kasutamata uuendamise reservi tavapäraselt, kuid kontsessioonitasu liigitati ümber kapitalisatsiooni alla ilma selle pealt äriühingu tulumaksu arvestamata. EDFi 1997. aastal makstud maksud olid seega väiksemad, kui need oleksid nõuetekohaselt pidanud olema.
- (121) Prantsuse ametiasutused leiavad samuti, et ajavahemiku 1987–1996 eest on EDF kokkuvõttes tasunud riigile suurema summa kui äriühingu tulumaks, mille oleks tasunud äriühing, kes ei oleks loonud reservi üldise jaotusvõrgu uuendamiseks ja kes oleks maksnud oma aktsionäridele dividendi, mis on võrdne 37,5 %ga pärast maksu mahaarvamist saadud puhastulemist. Samuti oleks äriühingu tulumaksu määr, mida oleks tulnud EDFi bilansi restruktureerimisel kohaldada, pidanud olema 1996. aasta määr ja mitte 1997. aasta määr.
- (122) Ühelt poolt, nagu on osutatud põhjendustes 32 ja 116, leiab riiklik raamatupidamisnõukogu, et raamatupidamisvead tuleb parandada selle raamatupidamisaja jooksul, mille käigus need avastati. Üldise jaotusvõrgu uuendamise reserv kaotas eseme 10. novembri 1997. aasta seaduse nr 97-1026 tagajärjel, nende ümberliigitamine oleks pidanud toimuma 1997. raamatupidamisaja jooksul, ja seega oleks neid pidanud maksustama sel majandusaastal kehtiva äriühingu tulumaksu määraga. Teiselt poolt, nagu on meenutatud põhjenduses 34, kohaldasid Prantsuse ametiasutused ise reservi maksustatavale osale 1997. aasta ettevõtte tulumaksu määra.
- (123) Asjaolu, et EDF ei maksnud 1997. aastal 5 882 849 762 Prantsuse frangi suurust äriühingu tulumaksu, annab kõnealusele ettevõttele majandusliku eelise. EDF võis kasutada seda summat omakapitali suurendamiseks ilma väliseid finantsressursse kasutamata. Kui maksu oleks tegelikult makstud ja omakapitali suurendamist oleks rahastatud ettevõtte tegevusest saadud tulu abil, oleks ettevõtte pidanud oma kulusid vähendama, suurendama tulusid või loobuma investeerimiskulutustest. Nagu on selgitatud põhjenduses 35, sai EDF, käsutades summasid, mida ta oleks pidanud äriühingu tulumaksuna Prantsuse riigile maksma, kasu meetmest, mida kohaldatakse üksnes tema suhtes ja mis seadis ta eelisolukorda võrreldes teiste Prantsusmaa ettevõtetega, kes pidid 1997. aastal kehtinud üldise maksuseadustiku artikli 38-2 kohaselt maksma põhjendamatut reservi ümberliigitamise pealt äriühingu tulumaksu.

- (124) Samas pidas Prantsusmaa oma 11. detsembri 2002. aasta märkustes asjakohaseks turutingimustes tegutseva aruka erainvestori põhimõtte kohaldamist. Euroopa Liidu kohtud meenutavad eeskätt põhjendustes 7 ja 8 esitatud kohtuotsustes, et sissenõudmata maksusummale vastav EDFi tehtud täiendav kapitalisatsioon ei oleks Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 kohast majanduseelist andes soodustanud vastavat ettevõtet, kui oleks välja selgitatud, et hüpoteeiline erainvestor oleks turumajanduse tingimustes tegutseva aruka erainvestori kriteeriumile vastavalt samalaadsetel tingimustel ja olukorras EDFi investeerinud samaväärse summa.
- (125) Euroopa Kohus märkis eespool nimetatud 5. juuni 2012. aasta kohtuotsuse punktis 99, et vaidlustatud kohtuotsuses ei käsitletud Ülemkohus ei turumajanduse tingimustes tegutseva aruka erainvestori kriteeriumi kohaldatavust ega kõnealuse kriteeriumi võimaliku kohaldamise tulemust. Seega tuleks Euroopa Kohtu nimetatud kriteeriume silmas pidades kontrollida kõnealuse kriteeriumi kohaldatavust ja kohaldamist antud menetluse asjaolude suhtes.

9.1.2. Turumajanduse tingimustes tegutseva aruka erainvestori põhimõtte kohaldamise võimalikkus

- (126) Selleks et otsustada, kas turumajanduse tingimustes tegutseva aruka erainvestori põhimõtet on võimalik kohaldada, tuleb üldise hinnangu raames välja selgitada, kas maksuvabastuse andis Prantsuse Vabariik aktsionäri või avaliku võimu teostajana. Euroopa Kohus täpsustab oma 5. juuni 2012. aasta otsuses mitmeid tegureid, mida tuleb kõnealuse üldise hinnangu tegemisel arvesse võtta. Need tegurid, mida allpool vaadeldakse seoses konkreetsete asjaoludega, on järgmised:
- liikmesriik on kohustatud kahtluse korral selgitama ühemõtteliselt ning objektiivsetest ja kontrollitavatest asjaoludest lähtudes, et rakendatud meede tuleneb tema tegevusest aktsionärina ⁽¹⁾; nendest tõenditest peab selgelt nähtuma, et asjaomane liikmesriik otsustas enne majandusliku eelise andmist või sellega samal ajal investeerida tegelikult rakendatud meetme abil tema kontrolli all olevasse avalikku ettevõttesse ⁽²⁾;
  - seejuures võib tal olla vaja esitada tõendeid, mis näitavad, et otsus põhineb majanduslikel hinnangutel, mis on võrreldavad nendega, mida oleks sellises olukorras asjaomase liikmesriigi oludega võimalikult sarnastes oludes enne investeerimist selle tulevase kasumlikkuse kindlaksmääramiseks teinud turumajanduse tingimustes tegutsev arukas erainvestor ⁽³⁾; komisjon võib sellise teabe kontrollimisest keelduda, kui esitatud tõendid on koostatud pärast kõnealuse investeerimise tegemise otsuse vastuvõtmist ⁽⁴⁾;
  - selles osas võivad olla asjakohased meetme laad ja eesmärk, meetme taust, samuti taotletav eesmärk ja meetme suhtes kehtivad normid ⁽⁵⁾;
  - turumajanduse tingimustes tegutseva aruka erainvestori kriteeriumi kohaldamine peab võimaldama kindlaks määrata, kas eraõiguslik aktsionär oleks sarnastel tingimustel teinud sissenõutava maksuga võrdse summa ulatuses eraldise ettevõttesse, mis on EDFiga sarnases olukorras ⁽⁶⁾.
- (127) Põhjenduses 42 nimetatud 11. detsembri 2002. aasta märkustes kinnitasid Prantsuse ametiasutused, et EDFi jaoks oleks olnud tõhusam ja erapooletum meetod kanda kontsessioonitasud otseselt kogu ulatuses omavahenditesse, ilma äriühingu tulumaksu maksmata. Samas ei ole üheski väidetavale maksust vabastamise otsusele eelnevast või sellega samaaegsest ajajärgust pärinevas dokumendis, mida Prantsusmaa või EDF esitasid oma väidete kinnituseks menetluse laiendamise otsuse kohta esitatud märkustes, otseselt või kaudselt nimetatud väidetavat investeerimisotsust või sellega samalaadset maksuvabastuse abil kapitalisatsiooni suurendamise otsust, selle tagajärgi, eeliseid või sellega seotud probleeme. Prantsuse ametiasutuste esitatud dokumentides, millele osutati põhjendustes 87–108, ei ole nimetatud riigi tehtud otsust mitte võtta äriühingu tulumaksu 10. novembri 1997. aasta seaduse nr 97-1026 alusel EDFi kapitalisatsiooniks ümber liigitatud reservi osa eest, samuti ei ole teostatud selle otsuse analüüsi.
- (128) Prantsusmaa peab kahtluse korral turumajanduse tingimustes tegutseva aruka erainvestori põhimõtte kohaldatavuses, nagu seda on väljendanud komisjon, selgitama ühemõtteliselt ning objektiivsetest ja kontrollitavatest asjaoludest lähtudes, et rakendatud meede tuleneb tema tegevusest aktsionärina. Kuid esitatud

⁽¹⁾ Kohtuotsus C-124/10P: EDF vs. komisjon (EU:C:2012:318, punkt 82).

⁽²⁾ Kohtuotsus C-124/10P: EDF vs. komisjon (EU:C:2012:318, punkt 83).

⁽³⁾ Kohtuotsus C-124/10P: EDF vs. komisjon (EU:C:2012:318, punkt 84).

⁽⁴⁾ Kohtuotsus C-124/10P: EDF vs. komisjon (EU:C:2012:318, punkt 104).

⁽⁵⁾ Kohtuotsus C-124/10.; EDF vs. komisjon (EU:C:2012:318, punkt 86).

⁽⁶⁾ Kohtuotsus C-124/10P: EDF vs. komisjon (EU:C:2012:318, punkt 95).

tõendusmaterjalist lähtuvalt ilmneb, et otsus investeringu kohta, jättes sisse nõudmata maksu, mille tasumiseks EDF oli kohustatud, tehti vaikumisi, ilma põhjendatud õigusliku toiminguta, mis võimaldaks mõista või kontrollida kõnealuse otsuse täpset sisu, selle põhjendusi ja õiguslikku alust ning asjaolu, milline pädev asutus ja mis kuupäeval selle otsuse tegi. Turumajanduse tingimustes tegutseva aruka erainvestori põhimõtte kohaldatavuse kontrollimiseks Euroopa Kohtu nimetatud asjaolude, milleks on eeskätt vajadus objektiivsete ja kontrollitavate tegurite esitamise ning tõhusalt rakendatava meetme ja eelnevate majandusprognoside järele, ning materiaalsete viidete ja tõendite puudumist tuleb käsitada esimese tunnusena selle kohta, et kõnealune põhimõte ei ole kohaldatav.

- (129) Vaidlusalust otsust kajastavate dokumentide puudumisel tuleb kirjeldada väidetavat investeerimismeetet, mille Prantsuse riik teostas. Antud juhul leidis Euroopa Kohus, et turumajanduse tingimustes tegutseva aruka erainvestori kriteeriumi kohaldamine peab võimaldama kindlaks määrata, kas eraaktsionär oleks sarnastel tingimustel teinud 5,88 miljardi Prantsuse frangi suuruse eraldise ettevõttesse, mis on EDFiga sarnases olukorras. Prantsusmaa tehtud investering hõlmas loobumist selle summa sissenõudmisest, eesmärgiga saada sellega kasumit, mis on suurem esialgselt kasutatud vahenditest. Seega tuleb analüüsi käigus lähtuda äriühingu tulumaksu summast, mida ollakse võlgu.
- (130) Tuleb arvestada, et maksuvabastuse summas tehtava investeringu tulusust hõlmavate konkreetsete uuringute, viidete või analüüside puudumine muudab keeruliseks väidetava investeringu mõju eristamise Prantsusmaa või EDFi esitatud teabest. Need raskused ei ole ületamatud, kui analüüsi huvides eeldada suurema osa asjaolude puhul, mis võimaldavad otsustada, kas turumajanduse tingimustes tegutseva aruka erainvestori põhimõte on kohaldatav, ning mida sellise kohaldamise jaoks kasutatakse, et EDFi kapitali tehtava sissemaksu suurenemine tasumata maksusumma ulatuses võimaldas saada kasu kõigi eraldistega seotud maksude pealt. Seega, kui eraldiste tagasimaksmine toimuks teatud kindla määra alusel, tuleks seda määra kohaldada ja tegelikult kohaldatigi tasumata maksusummale. Seevastu, kui arvesse võetakse kasumiga seotud või järkjärgulise kasvamisega seotud mõjusid, ei võimalda Prantsusmaa või EDFi edastatud teave esmapilgul näidata mõju, mida avaldab asjaolu, et kapitalisisendi summa on võrdne tasumata maksu summaga.
- (131) Maksu kohaldamata jätmise tulemusena suurenesid EDFi kapitali tehtud eraldised ja sellest tulenevalt ka EDFi omavahendid täiendava 5,88 miljardi Prantsuse frangi võrra, kokku ulatus ümberliigitatava reservi suurus 14,119 miljardi Prantsuse frangini. Kõnealune reserv, mis ei vastanud aktsionärist riigi varasemale uue kapitali sissemaksule, liigitati ümber kapitalieraldisteks ja kirjendati EDFi omakapitalina koos muu omakapitaliga (kapital, eraldised jne – vt tabel 2). Seda ajajärku puudutatavate vaadeldud dokumentide kohaselt oleksid EDFi omavahendid, mis pidid 1997. aastal ulatuma 79,8 miljardi Prantsuse frangini, ilma maksuvabastuse ulatunud vaid 72,1 miljardi Prantsuse frangini (põhjendus 100, tabel 2). 50,7 miljardi frangi asemel oleksid riigi eraldised EDFi kapitali ulatunud 44,8 miljardi frangini.

Väidetav investeerimisotsus: analüüs

- (132) Esiteks, nagu rõhutavad Prantsuse ametiasutused, kui võrd maksmata maksu summa suurendas eraldiste maksubaasi ning kuna eraldiste tagasimaksmine toimus fikseeritud määra alusel (3 %), suurenes maksuvabastuse või maksu tasumata jätmise tulemusena riigile makstava tasu absoluutsumma (põhjendus 83). Samas ei kaasnenud sellele maksuvabastuse summale vastava kapitalisisendi suurenemisega riigile makstava tasu suhtelist suurenemist. Tasu riigi eraldiste eest, mis tehti EDFi kapitali, nähti ette 30. detsembri 1956. aasta dekreediga nr 56-1360 (põhjendused 18 ja 103). Põhjendustes 93 ja 102 on näidatud, et erineva suurusega tasu nähti ette ka tegevuslepingutes, mis sõlmiti enne ja pärast ajavahemikul 1997–2000 kohaldatud lepingut. Tasu maksmise põhimõtet kohaldati enne väidetavat investeerimisotsust ja see põhimõte säilis ka pärast seda.
- (133) Lisaks sellele ilmneb asjaolude vaatlemisel, et kõnealuse maksuvabastuse võimalik mõju võis seisneda riigi investeringutulu vähenemises. Rahvuskogu 1997. aasta septembris koostatud aruandes on ühemõtteliselt näidatud, et kapitalisisendi kogusumma suurendamine tõi kaasa tasu maksmise vähenemise, mille põhjenduseks toodi vajadus „mitte suurendada EDFi maksekoormust“ (põhjendus 103). Senati aruanne kinnitab riiklike ametiasutuste soovi vähendada kõnealust tasu (põhjendus 108).
- (134) Ajavahemikul 1991–1996 maksis EDF riigile kapitalisisendi väiksema maksubaasi pealt suuremat tasu kui ajavahemikuks 1997–2000 kavandatud suurema maksubaasi pealt. Keskmise aastase tasu absoluutsumma

3,41 miljardit Prantsuse franki ajavahemikul 1991–1996, kui kapitalisisendi kogusumma oli 36,6 miljardit Prantsuse franki, on suurem kui 2,35 miljardi Prantsuse frangi suurune summa, mis oli ette nähtud ajavahemikul 1997–2000, kui maksubaasi suurenenud kogusumma oli 50,7 miljardit Prantsuse franki (põhjendused 92 ja 102–103, tabel 3). Sellest ilmneb, et kapitalieraldiste summa suurenemisel 5,88 miljardi Prantsuse frangini tuleb aktsionärist riigi saadavat marginaaltulu ajavahemikul 1997–2000 võrreldes ajavahemikuga 1991–1996 lugeda negatiivseks.

- (135) Nagu ilmneb rahvuskogus ja senatis koostatud aruannetest, on Prantsuse ametiasutuste tegevuse tulemusena riigile kapitalieraldiste pealt makstav absoluutne ja suhteline tasu nii absoluutsummal kui ka suhteliselt seda väiksem, mida enam suureneb eraldistega seotud maksubaas. Sellest tuleneb, et eraldiste kogusummat suurendades on makstav tasu väiksem kui enne seaduse nr 97-1026 jõustumist, seega ei saa otsust maksuvabastuse kohaldamise kohta pidada tingimata investeringut põhjendavaks otsuseks.
- (136) Teiseks ei ole kapitalieraldiste suurendamise puhul tagasimaksmise kavandamine ja kinnitamine toimunud viisil, mis võiks turumajanduse tingimustes tegutsevale arukale erainvestorile osutada sobivaks.
- (137) Nagu ilmneb nii järelevalvet teostavate ministrite kirjudes kui ka põhjendustes 97, 103 ja 106 nimetatud parlamendi aruannetes esitatud asjaoludest, võtsid Prantsuse ametiasutused, vaadeldes Prantsuse riigile makstavat tasu pärast EDFi bilansi ümberkorraldamist 1997. aastal, arvesse samaaegselt sõna otseses tähenduses aktsionärist riigile makstavat tasu ja eeldatavat maksusummat, mida riik makse koguava avaliku võimu teostajana sai alates aastast 1997 pärast mitut aastat, millal toimus kahjude ülekandumine. Nagu on näidatud põhjenduses 93, arvati eraldiste eest makstav tasu üldõiguse sätetele mittevastavalt omakorda maha äriühingu tulumaksuga maksustavast summast.
- (138) Prantsuse ametiasutuste 1997. aastal käsitletud ja kinnitatud seisukoht seisnes EDFi tehtavate kogumaksete arvestamises, hõlmates samaaegselt makse ja tasu aktsionäriks. Maksude kogusumma, mille makse koguv riik saab EDFilt, mis jääb tasuda pärast vaidlusaluse maksuvabastuse kohaldamist ning aktsionärist riigile makstava tasu summa on esitatud Prantsuse ametiasutuse esitatud dokumentides. Prantsuse ametiasutuste väitel tõendavad need dokumendid investimisotsuse olemasolu. Pigem näitab EDFi poolt maksukogujast riigile tasutavate maksude pidev arvessevõtmine aktsionärist riigile makstava tasu vaatlemisel, sealhulgas enne seaduse nr 97-1026 jõustumist, saamata maksu sissenõudmine ja maksusummade korrigeerimine, et vaidlusaluse maksuvabastuse kohaldamisel peeti eeskätt silmas riiki kui avaliku võimu kandjat ja mitte kui investorit.
- (139) Seda arvamust kinnitab veelgi ülesannete laad, mille riik 1997. aastal EDFile määras, võttes arvesse, et eeskätt oli tegemist avaliku võimu kandjaga ja mitte aktsionäriks seotud ülesannete ja eesmärkidega. Kõnealused ülesanded väljenduvad EDFi tariifide kindlaksmääramises, nagu lepitati kokku ajavahemiku 1997–2000 tegevuslepingus, mille alusel toimus aktsionärist riigile tasu maksmine. Riik nõudis, et EDF toetaks Prantsusmaa tööstuse konkurentsivõime suurendamist ja Prantsuse leibkondade ostujõu kasvu. See on vastuolus mitte üksnes turumajanduse tingimustes tegutseva aruka erainvestori kaalutlustega, vaid ei vasta samuti sellise hüpoteetilise investori finantsshuvidele. Sama kehtib ka EDFile ajavahemiku 1997–2000 tegevuslepingus seatud eesmärgi kohta, mis on seotud nõudega rakendada jõulist strateegiat kohaliku majandustegevuse ja tööhõive toetuseks, mis on seega suunatud kohaliku omavalitsuse ülesannete täitmisele (põhjendused 89 ja 95).

Väidetava investeringu tootluse kindlaksmääramiseks teostatavad majandushinnangud

- (140) 8. aprillil 1997 EDFi ja riigi vahel sõlmitud tegevusleping hõlmab finantsstsenaariumi eelprognoose, mis sisaldavad EDFi kapitali investeeritud kapitalieraldiste investeringutasuvuse prognoose aktsionärist riigi jaoks (põhjendus 92). Need dokumendid ja nendega seotud Prantsuse ametiasutuste tehtud analüüsid on seotud EDFi moodustatud kogu maksustatud ja maksustamata reservi ümberliigitamise eeldatavate mõjudega, sõltumata sellest, kas kõnealune reserv tuleneb seaduse nr 97-1026 jõustumisest või mitte. Ainuke EDFi 18. veebruari 1997. aasta märkustes (põhjendus 92) sisalduv Prantsuse ametiasutuste tehtud süstemaatiline hinnang on üldine ja piirdub korrakohase tasu maksimisega, mida kohaldatakse kapitalisisendi suhtes, sealhulgas ka enne EDFi bilansi ümberkorraldamist makstud tasu suhtes ning ei hõlma näiteks kapitalisisendiga mitteseotud kapitali tootlust või omavahendite pealt makstud tasu.
- (141) Üheski Prantsusmaa või EDFi edastatud dokumendis ei ole näidatud, et väidetavalt tehtud investimisotsus, mis seisnes EDFile suurema kapitalisisendi võimaldamises ja ümberkorralduse pealt maksuvabastuse kohaldamises, oleks olnud seotud spetsiifiliste vaatluste, uuringute või analüüsidega. Samas, võttes arvesse asjaomaste summade

suurust, oleks turumajanduse tingimustes tegutsev arukas erainvestor lasknud enne otsustamist tõenäoliselt teha investeringu finants- ja majandusanalüüsi, mis võimaldaks otsustada, kas, võttes arvesse kapitalieraldiste pealt makstud korra kohast tasu, oleks maksuvabastusele vastav 5,88 miljardi Prantsuse frangi suurune summa taganud tema koguinvesteringu jaoks pikemaajalises plaanis piisava tootluse ning kas aktsionärile makstav tasu oleks selleks piisav. Euroopa Kohus märgib oma kohtuotsuse punktis 84, et eelnev majandusuuring kuulub elementide hulka, mida tuleb arvesse võtta selleks, et otsustada, kas turumajanduse tingimustes tegutseva aruka erainvestori põhimõtet on võimalik kohaldada.

- (142) Eriti oluline on märkida, et peale riigile ajavahemikul 1997–2000 makstud tasu analüüsi ei ole tehtud ühtegi teist tasu maksmise perioodi ega pikaajalise tulususe väljavaatega seotud uuringut, kuigi Prantsusmaa väidab konkreetselt, et on teinud pikaajalise investeringu. Turumajanduse tingimustes tegutsev arukas erainvestor oleks teostanud investeringu tulususanalüüsi ka aastale 2000 järgneva perioodi kohta.
- (143) Kui eeldada, et turumajanduse tingimustes tegutsev arukas erainvestor oleks võtnud arvesse EDFi võlakooormuse vähenemise mõju ning arvestaks, et EDF saab võlakooorma ja omavahendite soodsama suhtarvu tõttu väiksemate kuludega laenu võtta, oleks see asjaolu üldisel kujul pidanud kajastuma teatud Prantsusmaa ja EDFi esitatud dokumentides (põhjendused 101 ja 105). Samas ei osuta ükski dokument aktsionärist riigi eelistele ja suuremale tulususele, mis on seotud EDFi laenukulude vähenemise või võlakooormuse väiksema suhtarvuga. Põhjenduses 101 esitatud kõnealusel perioodil pärinevate arvandmete põhjal pidi EDFi netovõla ja omavahendite suhtarvu uute kapitalieraldistega kokku ulatuma 148 %ni, mis tähendab summat 50,7 miljardit Prantsuse franki, hõlmates 5,88 miljardi frangi ulatuses vaidlusalust maksuvabastust. Ilma maksuvabastuse kohaldamiseta oleks kõnealune suhtarv olnud ligikaudu 163 %, seega ligikaudu kolm korda väiksem kui enne seaduse nr 97-1026 jõustumist olnud 480 %. Vaadeldes maksuvabastust eraldi reservi ümberliigitamise muudest mõjudest, on selle mõju nimetatud suhtarvu vähenemisele tagasihoidlik ja maksuvabastuse käsitamine EDFi laenukulude vähenemise põhjusena oleks äärmiselt kaheldav (põhjendused 170–172). Igal juhul ei ole Prantsuse ametiasutuste esitatud dokumentides investeringuna nimetatud ega analüüsitud ei aktsionärile makstud tasu, mille tulemusena kõnealune suhtarv langes 148 %ni, ega sellest tulenevalt ka sellist, mille puhul suhtarv ulatus 163 %ni. Selles osas ei ole esitatud ühtegi eelnevat majandushinnangut, mis oleks võrreldav hinnanguga, mille turumajanduse tingimustes tegutsev arukas erainvestor oleks lasknud teha, nagu on nimetatud Euroopa Kohtu otsuse punktis 84.
- (144) Majandusuuringus, mille EDF esitas oma märkuste toetuseks (põhjendused 69–70), ei ole näidatud, et Prantsusmaa oleks käitunud investorina ja mitte avaliku võimu teostajana. Uuring koostati pärast 1997. aasta väidetava investeerimisotsuse tegemist ning pädevad ametiasutused ei saanud sellega enne otsuse tegemist tutvuda. Juba üksnes sellel põhjusel ei ole kõnealune uuring Euroopa Kohtu väidete alusel (põhjendus 126, 5. juuni otsuse punkt 104) tõendina vastuvõetav. Asjaolu, et uuring koostati lähtuvalt vaadeldavast ajastust pärinevate ehtsate andmete põhjal ei saa seda järeldust kehtetuks muuta. Uuring telliti seoses tekkinud vajadusega pärast 2013. aasta mais tehtud menetluse laiendamise otsust ning selles tehtud järeldused olid EDFile ilmselt juba 2013. aasta juulis teada, kuigi uuring ise pärineb 2013. aasta oktoobrist. Lisaks sellele muudavad ka teised asjaolud uuringus esitatud arvanded kehtetuks ning seega kaotavad aluse EDFi väited, mis neil arvandmetel tuginevad; need asjaolud on järgmised.
- Uuringus on kasutatud andmeid, mis pärinevad peaaegu kõikidest perioodidest ning selles kohaldatakse meetoodilisi lähenemisviise, mis on ettevõtete väärtuse hindamisel üldiselt tunnustatud, võttes arvesse allpool nimetatud olulisi piiranguid. Seejuures on tegemist keerulise majandusuuringuga, mis põhineb andmete põhjalikult uurimisel ning mille koostamine ja kinnitamine nõudis ligikaudu kolm kuud. Andmete töötlemisel tehti mitmeid erinevaid ja mõnikord vaieldavaid metodoloogilisi valikuid. Ilma kõnealuse andmetöötluseta oleks osutunud võimatuks hajutatud ja erinevatest allikatest pärinevate alusandmete põhjal kujundada uuringus esitatud kokkuvõtlikku seisukohta või mõõdetavate tulemuste võimalikku prognoosi tulususe kohta, mida Prantsuse riik võis eeldatavalt oodata 1997. aastal. Samas nõuab Euroopa Kohus, et turumajanduse tingimustes tegutseva aruka erainvestori põhimõtte kohaldamise aluseks peavad olema otsuse tegemise hetke prognoosivad hinnangud (5. juuni 2012. aasta kohtuotsuse punkt 105). Vastupidiselt EDFi väidetele näitab asjaolu, et ajavahemikul 1996–1997 saadud andmete põhjal ei teostanud Prantsuse riigi pädevad talitused ise ega tellinud sellise ulatuse ja keerukusastmega uuringut, seda, et asjaolu, millest Prantsuse ametiasutused lähtusid enne asjaomase otsuse tegemist, ei olnud vaid tulusus, mis oleks pidanud väidetava investeringu teinud aktsionäri jaoks olema määrav.
- Uuringus analüüsitakse Prantsuse riigi käitumist lähtuvalt turumajanduse tingimustes tegutseva aruka erainvestori põhimõttest, kasutades seejuures teavet ja eeldusi, mis erinevad märkimisväärselt põhjendustes 87–108 esitatutest, mis Prantsuse ametiasutuste väitel põhjendasid väidetavalt tehtud otsust. Kuid investeerimisotsust ei teinud EDF ning Euroopa Kohtu väitel (5. juuni 2012. aasta kohtuotsuse punktid 82 ja 83) peab Prantsusmaa tooma välja asjaolud, mis näitavad tehtud otsuse laadi ja tausta. Kuivõrd Prantsusmaa

väidab, et ta tegi otsuse esitatud teabe ja andmete alusel, asuvad nimetatud uuring ja EDF väidetava investori asemele ja väidavad teadvat Prantsuse riigist paremini, millised kaalutlused ja teave juba tehtud otsust põhjendavad ja millised olid selle otsusega seotud eeldused. Seega on uuringu aluseks spekulatsioonid ja eeldused andmete kohta ning teave ja hüpoteesid, mida Prantsuse ametiasutused oleksid võinud muude asjaolude kõrval 1997. aastal arvesse võtta, kuid millel ei ole tõendavat jõudu 2015. aastal (või 2013. aasta oktoobris, kui uuring teostati), et põhjendada ja selgitada Prantsuse ametiasutuste 1997. aastal tehtud otsust, mida kõnealused ametiasutused ise selgitavad erinevate andmete ja hüpoteeside abil.

- Selline tõendav jõud puudub seda enam, et jõuda põhjenduses 70 esitatud järeldusteni, tugineb uuring meelevaldsetele, juhuslikele või faktiliselt kinnitamata eeldustele, mis võivad olla vastuolus Prantsuse ametiasutuste esitatud dokumentidest tuleneva teabega, mis kõnealuste ametiasutuste väitel tõendavad turumajanduse tingimustes tegutseva aruka erainvestori põhimõtte kohaldatavust ja tehtud otsuse sellele vastavust. Esiteks eeldatakse uuringus, et pärast aastat 2000 ei reguleeri aktsionärist riigile makstud tasu enam vastav dekreet, mille alusel on sõlmitud riigi ja EDFi vaheline tegevusleping, vaid see tasu on kindlaks määratud vastavalt dividendidele, mida sektoris tegutsevad teised ettevõtted maksid ajavahemikul 1996–1997⁽¹⁾. Kuid EDFi kapitali tehtud eraldiste tagasimaksmist reguleeriti dekreediga alates 1956. aastast (põhjendus 102) ning see oli eeskirjade kohaselt kindlaks määratud ja kajastatud mitmeaastastes tegevuslepingutes nii enne kui ka pärast 1997. aastat lähtuvalt kaalutlustest, mis ei olnud seotud dividendidega, mida maksid ettevõtted, kes tegutsesid Prantsusmaast erinevatel turgudel (põhjendused 94 ja 95). Teiseks on uuringus põhjendamatult esitatud EDFi tulemiaruanes olev EDFi sotsiaalkontodel moodustatud reserv summas 11,6 miljardit Prantsuse franki (ilma maksudeta) ja 7,3 miljardit Prantsuse franki (pärast maksude mahaarvamist)⁽²⁾, suurendades selle võrra kunstlikult EDFi väärtust, võtmata arvesse olemasolevat teavet ja 1997. aastal prognoositavat arengut seoses EDFi suurte kohustustega oma töötajate pensionisüsteemi raames (põhjendused 168–169).
- Ning kolmandaks on EDFi väärtus, mis tuleneb investeringutasuvuse ja majandustulemuste kasvust, uuringus arvatud lähtuvalt 1997. aasta „turuootustest“⁽³⁾. Prantsusmaa ametiasutuste käsutuses olid EDFi tulu- ja spetsiifiliste arvandmetena väljendatud majandustulemuste prognoosid ajavahemiku 1997–2000 kohta, mis kinnitati selle perioodi tegevuslepingu ettevalmistamise ajal, ning nad väidavad, et tuginesid otsuse tegemisel nendele prognoosidele ja teabele (põhjendused 78–79, 90, 94, 96) ning et neil olid 1997. aastal põhjalikud teadmised ettevõtte ja selle finantsperspektiivide kohta (põhjendus 77). EDFi väärtuse hindamiseks kolmandatelt isikutelt pärinevatele turuootustele tuginemist ei saa pidada tõestatuks ega sidusaks Prantsusmaa esitatud väidetele tema ametiasutuste väidetavalt tehtud otsuse selgitamiseks ja toetamiseks. See lähenemine on seda enam vaieldav, et Prantsuse ametiasutused toovad välja asjaolu, et valdav osa EDFi tegevusest toimus Prantsusmaal 1997. aastal kinnitatud tariifide alusel (põhjendus 85). Lisaks sellele olid kõnealused tariifid fikseeritud madalal tasemel, et toetada Prantsusmaa tööstuse konkurentsivõime suurendamist ja Prantsuse leibkondade ostujõu kasvu (põhjendused 89 ja 95). Uuringuga ei ole võimalik selgitada ja veel vähem nõuetekohaselt põhjendada, kuidas said EDFi majandustulemusi, makstud tasu ja dividendide suurust mõjutada kõrge reitinguga aktsiaseltside (näiteks Endesa, Gas Natural ja Union Fenosa Hispaanias, RWE, EON ja Verbund Saksamaal, Fluxys Belgias jne), kellel puudus märkimisväärne tegevus Prantsusmaal ja kes tegutsesid erinevate konkurents- ja eeskirjapiirangutega turgudel, majandustulemused, makstud tasu ja dividendid, mis olid esitatud põhjenduses 70 osutatud majandustulemuste aluseks olnud eeldustena⁽⁴⁾.
- Neljandaks on uuringus väidetud ilma igasuguse põhjenduseta, et EDFi kapitali tehtud eraldiste suurendamine 1997. aastal oli vähemalt potentsiaalselt käsitatav likviidse finantsvara omandamisena⁽⁵⁾. Samas oli EDF 1997. aastal avalik tööstus- ja kaubandusettevõtte, millel ei olnud aktsiakapitali (põhjendus 19), ning Prantsuse ametiasutused ja EDF kinnitasid sel ajajärgul, et ettevõtte seisund ei muutu tulevikus (põhjendused 95, 105). Selle uuringu tulemuste jaoks üliolulise väite meelevaldsus on üksikasjalikumalt esitatud põhjendustes 179–181.

Meetme laad, eesmärk ja taust ning meetme suhtes kohaldatavad eeskirjad

- (145) Euroopa Kohus rõhutab, et võetud meetme laad kuulub asjakohaste tegurite hulka, mida tuleb arvesse võtta selleks, et otsustada, kas turumajanduse tingimustes tegutseva aruka erainvestori põhimõtet on võimalik

⁽¹⁾ Oxera uuringu punktid 3.3, 3.24–3.25.

⁽²⁾ Oxera uuringu tabel A2.2.

⁽³⁾ Oxera uuringu punkt 3.3.

⁽⁴⁾ Oxera uuringu punktid 3.3, 3.15, beetakoefitsiendiga seonduv tabel 3.2, tabel 3.8 ja 5. lisa.

⁽⁵⁾ Oxera uuringu punktid 3.5, 3.13, 3.20 kuni 3.23.

kohaldada (otsuse punkt 86). Otsuse näol võimaldada EDFi täiendavas summas kapitalisisend ning mitte kohaldada üldise jaotusvõrgu jaoks loodud ebaseadusliku reservi ümberliigitamise suhtes äriühingu tulumaksu, on samaaegselt tegemist raamatupidamisliku otsusega, millega korraldatakse ümber EDFi bilansikirjed (põhjendused 100 ja 105) ning maksundusalase otsusega, kuivõrd pädevad ametiasutused leiavad, et äriühingu tulumaksu tuleb kohaldada enne ümberkorraldamist (põhjendus 35) ning et maksu tuleb tasuda muu ümberkorraldatud arvestusliku reservi pealt. Seega ei ole vastupidiselt Prantsuse ametiasutuste väitele leidnud tõendamist, et need kaks haru, raamatupidamislik ja maksundusalane, oleksid 10. novembri 1997. aasta seaduse nr 97-1026 alusel kehtestatud meetmes teineteisega lahutamatu seotud.

- (146) Seaduse artikli 4 lõikes 2 on sätestatud, et EDFi passivasse kantud üldise jaotusvõrgu kontsessiooni hulka kuuluvate mitterahaliste varade rahaline väärtus tuleb asjaomaste ümberhindamiste muutuste mõju arvestamata kanda bilansireale „Kapitalisisend“ (põhjendus 28). Sellest võib järeldada, et seaduses on sätestatud, et arvestamata võimalikke ümberhindamiste muutusi, ei saanud ükski raamatupidamislik või maksundusalane ümberkorraldus vähendada EDFi kapitalisisendina kirjendatavat rahalist ekvivalentväärtust. Samas ei ole otsus EDFi suhtes maksu kohaldamise või mittekohaldamise kohta Prantsusmaa põhiseaduse artikli 34 kohaselt seadusega reguleeritav küsimus ning seadus nr 97-1026 ei saanud seda küsimust pädevalt lahendada. Põhiseaduse kõnealuse artikliga piiratakse parlamendi seadusandlikku pädevust maksunduse valdkonnas maksubaasi määramisega ning kõikide maksude määra ja sissenõudmise korra kehtestamisega. Seega pidi EDF seaduse alusel rakendatud ümberliigitamise tulemusena tasuma teatud arvestusliku reservi pealt äriühingu tulumaksu ning teatud reservi pealt mitte.
- (147) Põhjenduses 104 nimetatud Prantsuse ametiasutuste edastatud ettevalmistavatest dokumentidest ilmneb, et rahvuskogu oli 1997. aastal seisukohal, et õigusloomega mitteseotud sätteid tuleb seaduseelnõu tekstist välja jätta, lisaks sellele jäeti valitsuse esitatud seaduseelnõu tekstist välja ka parandusettepanek, mille kohaselt oleks sätestatud võimalus piirata riigi EDFi suhtes kohaldatavaid mahaarvamisi. Vastutavad ministrid leidsid 1997. aasta aprillis, et EDFi raamatupidamisliku ja maksundusalase ümberkorraldamise ellurakendamise üksikasjade kohta peavad järelevalvet teostavad ametiasutused ja ettevõtte vahetama täiendavat teavet (põhjendus 98).
- (148) Need asjaolud, mida järelevalvet teostavad ministeeriumid täpsustasid ja täiendasid pärast seaduse vastuvõtmist (põhjendus 31) 22. detsembri 1997. aasta kirjaga EDFi, näitavad, et rakendamise maksundusega seotud asjaolud on 10. novembri 1997. aasta seaduse nr 97-1026 sätetega lahutamatu seotud. Kõnealused ministrid selgitavad EDFi saadetud kirjas EDFi omakapitali ümberkorraldamist 10. novembri 1997. aasta seaduse nr 97-1026 artikli 4 alusel ning tunduvad vaikimisi tegevat otsuse kõnealuse ümberkorralduse maksundusalaste mõjude kohta, ilma et tekiks küsimust teatud tulusa investeeringu või seaduses sätestatud kohustuslike sätete kohta.
- (149) Rääkides meetme taustast, mida Euroopa Kohus pidas üheks asjakohaseks teguriks, mille alusel hinnata turumajanduse tingimustes tegutseva aruka erainvestori põhimõtte võimalikku kohaldatavust, näitavad 8. aprillil 1997. aastal sõlmitud riigi ja EDFi vahelise tegevuslepingu allakirjutamisele eelneval perioodil toimunud ettevalmistavate koosolekud ja tugidokumendid, et reservi ümberliigitamine oli seotud Euroopa Liidu elektrituru osalise konkurentsile avamise perspektiiviga, mis toimus alates 1996. aastast. Lisaks sellele kajastavad aastate 1997–2000 tegevusleping, ettevalmistavad dokumendid ja parlamendis arutusobjektiks olnud dokumendid soovi viia EDFi tegevus senisest enam rahvusvahelisele tasandile. Tegevuslepingus endas eeldatakse, et lepingu ellurakendamiseks tuleb vastu võtta korralduslik õiguslik meede, nagu seda on seadusega nr 97-1026 ette nähtud meede, millega kehtestatakse faktiline sidusus lepingus seatud eesmärkide ja seadusandja seatud eesmärkide vahel. Samas ei väljendata ei 1997. aasta aprillis sõlmitud lepingus ega ettevalmistavates dokumentides või EDFi üle järelevalvet teostanud ametiasutustega vahetatud teabes arvamust konkreetse maksusumma kohta.
- (150) Kõnealune taust, mille toovad esile Prantsusmaa märkustes esitatud asjaolud, ei võimalda siiski kindlalt väita, et võetud meede on seostatav investeeringut tegeva aktsionäri käitumisega. Kõnealune taust hõlmab ka vajadust kõrvaldada kõrvalekalded, mida kontrollikoda täheldas 1994. aasta oktoobris. Seega kui ühelt poolt oli tegemist raamatupidamisliku kõrvalekalde likvideerimisega, mis võimaldas EDFil aastate jooksul mitte tasuda äriühingu tulumaksu, rõhutavad Prantsuse ametiasutused samas, et meede ei ohusta EDFi monopolset seisundit (põhjendus 105) ning et turu konkurentsile avamisega lubatav stabiilne raamistik säilib (põhjendus 95). Vastab tõele, et konkurentsile avamine avas laienemisperspektiivid teiste liikmesriikide siseriiklikele turgudele ning et aastate 1997–2000 tegevuslepinguga hõlmatavate teatud toimingute eesmärk oli viia EDFi tegevus enamal määral rahvusvahelisele tasandile. Kuid see ei tähenda, et riiklike ametiasutuste soov soodustada riiklikke ettevõtteid finantstoetuste abil enne turu konkurentsile avamist ei võiks piirduda avalike asutustega ning ei võiks iseloomustada riikliku ettevõtte teadlikku aktsionäri.
- (151) Lõpuks näitab Euroopa Kohus, et vaidlusaluse meetme suhtes kohaldatavate eeskirjade vaatlemine on asjakohane selleks, et määrata kindlaks selle meetme laad, st kas aktsionärist riigi tehtav investeering kuulub avaliku võimu teostamise õiguse alla. Meetme liigitamine ühe või teise kategooria alla võib sõltuda selle meetme rakendamist reguleerivatest eeskirjadest. Seega tuleb vaadelda eeskirju, mis reguleerivad maksudest laekunud vahendite

investeeringust sellistesse ettevõtetesse nagu EDF. Ilma kõnealuse meetmeta oleks maksmata äriühingu tulumaks laekunud Prantsuse riigi 1997. aasta üldeelarve tulude hulka. Vaadeldaval ajajärgul kohaldatud rahandusseadustega seotud seaduse kohaldamiseks 2. jaanuaril 1959 vastuvõetud määruse nr 59-2 artikli 18 kohaselt kanti kõik kulude katmiseks ettenähtud tulud ning kõik riigi tulud ja kulud üheleainsale kontole, mida nimetati üldiseks eelarveks. Seega kanti maksust saadav tulu riigieelarvesse ja sellest kasusaaja oli riik, mitte avalikud ettevõtted.

- (152) Bilansi suhtes kohaldati põhiseadusest tulenevat universaalsuse põhimõtet, mille kohaselt kõik tulud ja kõik krediidid kirjendati kahe eraldi plokina, mille vahel puudus igasugune eraldine seos, seega puudus näiteks seos äriühingu tulumaksust saadava tulu ja avalikule ettevõttele, nagu EDF, tehtavate kapitalieraldiste vahel. Teatud maksudest laekunud vahendite eraldamine riigist erinevale juriidilisele isikule toetuse või investeeringu teel oli Prantsuse õigussüsteemis võimalik, eeldusel, et selle eraldamise kohta võetakse vastu spetsiaalne õigussäte. Määruse nr 59-2 artiklis 18 oli sätestatud, et kui jätta arvesse võtmata laenuid ja avansid, on riigi ressursside eraldamine erandlik ja võib tuleneda üksnes valitsuse ettepanekul vastu võetud finantsõigusakti erisättest.
- (153) Kuid 10. novembri 1997. aasta seadus nr 97-1026 ei olnud finantsõiguse alusel reguleeritav õigusakt ja sellega ei olnud seega võimalik eraldada maksuvahendeid EDFi kapitali. Lisaks sellele ei selgu, et valitsuse ettepanekul oleks vastu võetud 1997. aasta eelarve suhtes kohaldatava finantsõiguse alusel reguleeritavaid konkreetseid õigussätteid, mille alusel toimus EDFi maksmisele kuuluva maksu kandmine Prantsuse riigi kuludesse EDFi kapitali sama eelarve raames tehtava teatud investeeringu eesmärgil. Tundub, et eeskirja, mis võimaldab riigi tuludesse laekunud maksuvahendite eraldamist riigist erinevale juriidilisele isikule, nagu EDF, ei kohaldatud.
- (154) Valdavast osast eelnevalt esitatud asjaoludest ilmneb ühemõtteliselt, et Prantsusmaa ei teinud äriühingu tulumaksust vabastamisest tuleneva majanduseelise andmisele eelnevalt või sellega samaaegselt otsust teha maksuvabastuse kaudu investeering EDFi. Seetõttu tundub, et turumajanduse tingimustes tegutseva aruka erainvestori põhimõtte ei ole vaadeldava meetme suhtes kohaldatav. Järgmised kaalutlused, mis hõlmavad turumajanduse tingimustes tegutseva aruka erainvestori põhimõtte kohaldamist, on seega esitatud vaid täiendava võimalusena.

9.1.3. Turumajanduse tingimustes tegutseva aruka erainvestori põhimõtte kohaldamine

- (155) Käesolevat juhtumit käsitlevas 5. juuni 2012. aasta otsuses leidis Euroopa Kohus, et turumajanduse tingimustes tegutseva aruka erainvestori põhimõtte kohaldamine peab võimaldama kindlaks määrata, kas eraaktsionär oleks sarnastel tingimustel teinud maksukohustusega võrdse summa ulatuses eraldise ettevõttesse, mis on EDFiga sarnases olukorras (kohtuotsuse punkt 95). Samuti võib selleks, et vaadelda, kas põhimõtte kohaldamisel seatud tingimused on täidetud, võtta arvesse võimalikku erinevust erainvestori investeeringukulude ja riikliku aktsionäri kulude vahel (kohtuotsuse punkt 96).
- (156) Hinnang tehakse investeeringuotsuse tegemise hetkel kehtinud objektiivsete ja kontrollitavate asjaolude ning prognoositava arengu põhjal (kohtuotsuse punktid 102 ja 105). Hindamisel tuleb arvesse võtta üksnes eeliseid ja kohustusi, mis on seotud riigi kui aktsionäri olukorraga, mitte aga neid, mis puudutavad teda kui avaliku võimu kandjat (kohtuotsuse punkt 79).
- (157) Võttes arvesse enam kui 50 aasta kestel Prantsuse riigi kontrolli all olnud avaliku asutuse EDFi seisundit ja eripärasid, tuleb pöörata tähelepanu pikaajalise tulususe eesmärgi silmas pidavale investorile, ja vaadelda tähelepanelikumalt Prantsusmaa edastatud teavet, millele on osutatud põhjendustes 87–108. Neid asjaolusid on Prantsuse ametiasutused ise esitanud nende 1997. aastal tehtud otsuse alustena.

- (158) Esmalt tuleb vaadelda, millist tootlust pakkus EDF oma aktsionärile 1997. aastal. Seda tootlust tuleb kõrvutada võrdlusandmetega. 1997. aastal oli Prantsusmaa pikaajaliste (30 aastat) võlakirjade keskmine tootlusmäär 6,35 %. Isegi lühema tähtajaga võlakirjade puhul (10 aastat), mille tähtaeg on väiksem kui EDFi taristu elutsükkel, oli Prantsuse riigi võlakirjade keskmine intressimäär 5,58 %⁽¹⁾. Need väärtused kajastavad samaaegselt väikese riskimääraga finantsvara tootlust ja Prantsuse riigi pikaajalise rahastamise kulusid vaadeldaval ajajärgul. Investeering 1997. aastal sellisesse ettevõttesse, nagu EDF oli seotud suurema riskiga kui riigi võlakirjade omandamine sel ajajärgul. Seega oleks turumajanduse tingimustes tegutsev arukas erainvestor eeldanud suuremat tootlust kui riigi võlakirjade puhul.
- (159) Vaadeldes, millist jooksvat tootlust võis Prantsuse riik eeldada aastatel 1996–1997, nagu see ilmnes Prantsuse ametiasutuste esitatud dokumentidest, ei ole võimalik järeldada, et investeering rahuldab turumajanduse tingimustes tegutseva aruka erainvestori kriteeriumi.
- (160) Prantsuse ametiasutused edastasid EDFi prognoositava tulemi arvestused bilansi ümberkorraldamisele järgneva perioodi kohta, nii nagu seda 1997. aastal käsitlesid asjassepuutuvad ametiasutused (põhjendus 92, tabel 1). Tabelis esitatud hinnanguid kinnitavad teised samast ajajärgust pärinevad dokumendid (põhjendused 96–97, 103). Kõnealused EDFi võrdlusstenaariumi prognoosid järgnevatel perioodidel kohta kinnitasid riiklikud ametiasutused (põhjendus 97). Alates nimetatud tulemi arvestusest ja riigi poolt EDFi investeeritud summade tootlusprognoosidest (põhjendus 100, tabel 2), on võimalik arvutada tootlust, mida riik võis loota vastavalt kapitaliinvesteeringutelt, kogukapitalilt (algkapital ja eraldised) ning EDFi omavahenditelt (kogukapital, ümberhindamise erinevused, õigusaktide alusel moodustatud reserv ja eelmiste perioodide jaotamata tulem)⁽²⁾ ning see on esitatud tabelis 4.

Tabel 4

Prognoositavad kapitalieraldised EDFi bilansi ajavahemikul 1997–2000 (miljardites Prantsuse frankides)

	1997	1998	1999	2000	1997–2000
Muutumatu osa (3 %)	1,5	1,5	1,5	1,5	6,0
Muutuv osa	0,6	1,0	0,9	0,9	3,4
Muutumatu ja muutuv osa	2,1	2,5	2,4	2,4	9,4
Omavahendite tootlus (79,8 miljardit franki) (%)	2,63 %	3,13 %	3,01 %	3,01 %	2,94 %
Kapitali ja eraldiste tootlus (53,3 miljardit Prantsuse franki) (%)	3,94 %	4,69 %	4,50 %	4,50 %	4,41 %
Kapitalieraldiste tootlus (50,7 miljardit Prantsuse franki)	4,14 %	4,93 %	4,73 %	4,73 %	4,64 %

Allikas: komisjoni arvestused alates tabelitest 1 ja 2.

⁽¹⁾ Prantsusmaa 30 ja 10 aasta suurlaenude päevaintresside aasta keskmine, allikas Banque de France: riigikassa võlakirjade ja nendega võrdsustatud väärtpaberite (OAT) intressimäärad: <http://www.banque-france.fr/economie-et-statistiques/changes-et-taux>.

⁽²⁾ Kõikide ettevõttesse paigutatud omavahendite tootluse ja ainult kapitalieraldistena investeeritud kapitali tootluse suhte asjakohasust kinnitab asjaolu, et riigi ja EDFi vahelises ettevõttelepingus aastateks 2001–2003 esitatud tasu riigile on väljendatud netotulemi protsendimäärana (37,5 %) ning selle suurus omakapitali maksubaasi suhtes on piiritletud minimaalse määra (1,5 %) ja maksimaalse määra (4,5 %) abil. Prantsuse ametiasutuste 23. detsembri 2013. aasta vastuse punkt 53.

- (161) Prantsuse ametiasutuste osutatud ja edastatud dokumentidest ilmneb, et 1997. aastal ootas aktsionärist riik EDFilt tasu kogu ajavahemiku 1997–2000 eest 9,4 miljardi Prantsuse frangi ulatuses, millest 6 miljardit maksti 3 % suuruse fikseeritud määraga tasuna ja 3,4 miljardit kogu vaadeldava perioodi jooksul täiendavate maksetena pärast seaduse nr 97-1026 alusel tehtud ümberliigitamist. Lähtuvalt vaadeldaval ajajärgul tehtud hinnangutest ulatus tulevane tootlus, mida aktsionärist riigil oli EDFi kõikide omavahendite pealt võimalik eeldada, 2,94 %ni, tootlus riigi poolt EDFi investeeritud kapitali pealt ulatus 4,41 %ni ja tootlus kapitalialdiste pealt ulatus 4,64 %ni. Tasu, mida kohaldati kapitalialdisteks ümberliigitatud maksuvabastuse summa suhtes, jäi oluliselt alla 1997. aastal riigi pikaajaliseks finantseerimiseks emiteeritud Prantsuse riigi võlakirjade 6,35 % tootlusele. Turumajanduse tingimustes tegutsev arukas erainvestor oleks leidnud, et maksuvabastusele vastava 5,88 miljardi Prantsuse frangi suuruse summa tootlus oleks investeeringu põhjendamiseks olnud liiga madal.
- (162) Lisaks sellele leidis Euroopa Kohus oma 5. juuni 2012. aasta kohtuotsuse punktis 96, et turumajanduse tingimustes tegutseva aruka erainvestori põhimõtte kohaldamisel on võimalik võtta arvesse erinevust erainvestori kantud kulu ja riikliku investori kantud kulu vahel. Seetõttu tuleb võrrelda tootlust, mis Prantsuse ametiasutuste väitel põhjendas kontsessioonitasu ümberliigitamist maksuvabastuse summa ulatuses, selle tootlusega, mida oleks saanud erainvestor, kes oleks teinud samasuguse rekaptaliseerimise toimingut EDFiga samalaadses ettevõttes, välja arvatud erainvestoril puuduv õigus vabastada kapitalisisend äriühingu tulumaksust.
- (163) Sellise ettevõtte puhul, millesse aktsionär oleks paigutanud 5,88 miljardit Prantsuse franki ettevõtte rekaptaliseerimiseks EDFiga samaväärsetel tingimustel, oleks saavutatav tootlus olnud 4,64 % aastase aktsionäri investeeritud täiendava kapitali pealt ehk 272 miljonit Prantsuse franki aastas, arvestamata seejuures äriühingu tulumaksu. Kohaldades 1997. aastal kehtinud 41,66 % suurust äriühingu tulumaksu, oleks tootlus sama suure kapitalialdise pealt olnud 159 miljonit Prantsuse franki aastas, mis võrdub aastase nominaalse tootlusmääraga 2,7 %. Seda tootlusmäära ettevõtte kapitalis osalemisel, arvestades sellise investeringuga seotud riske, tuleb võrrelda 6,35 % suuruse tootlusega, mida samal ajajärgul pakkusid Prantsusmaa võlakirjad. Madal tootluse määr oleks pannud erainvestori, kes ei saanud kasutada riigi maksustamisõigust, sellisest investeringust loobuma. Seoses madala tootlusmääraga investeeritud kapitali pealt tundub olevat välistatud, et arukas erainvestor, kelle ettevõtte peab kapitalisisendi pealt maksma äriühingu tulumaksu, oleks Prantsusmaa asemel osalenud EDFi kapitali suurendamises 1997. aastal.
- (164) Seega tuleb vaadelda, kas asjaolud ja teave, mis pärinevad ajajärgust, kui Prantsusmaa tegi otsuse liigitada kapitalialdised ümber nende pealt äriühingu tulumaksu võtmata, hõlmavad mingit täiendavat teavet, mis oleks võinud arukat erainvestorit veenda tegema kõnealust investeringut, vaatamata selle ilmsele väga madalale tootlusele. Need tegurid võivad eeskätt olla seotud EDFi suutlikkusega i) suurendada tulusid pikaajalises perspektiivis, ii) parandada oma tootlust tõhususe tõstmise teel, iii) suurendada ettevõtte tulude aluseks oleva vara puhasväärtust ja iv) pakkuda aktsionäriks piisavat ja püsivat sissetulekut. Tegemist on aktsionäri jaoks võimalike pikaajaliste väärtust tõstvate asjaoludega, mis annavad alust eeldada positiivset arengut, samas kui väärtust langetavad asjaolud annavad alust eeldada negatiivset arengut.
- (165) Sellega seoses ei hõlma ükski Prantsuse ametiasutuste edastatud dokument ühtki mõõdetavat väärtust või mõõdetavat hinnangut, mida aktsionär saaks käsitada väärtust loova asjaoluna ja mida Prantsuse ametiasutused on vaadelnud ja võtnud ajavahemiku 1997–2000 või hilisemate perioodide puhul arvesse. Esitatud on üksnes üldised viited aktsionärist riigi huvide varasemast parema arvessevõtmise kohta. See näitab, et ettevõtte väärtuse suurendamist aktsionärist riigi investeringu alusena ei olnud väidetava investeerimisotsuse tegemisel arvesse võetud. Igal juhul ei võimalda võimaliku nelja teguri uurimine, mis võiks aktsionäri jaoks ettevõtte väärtust suurendada, järeldada eeldatavat majandusarengut 1997. aastal olemasolevate andmete põhjal, eeskätt EDFi aastate 1997–2000 tegevusprognoozi ja järelevalvet teostavate ametiasutuste kinnitatud finantsstsenaariumi põhjal (põhjendus 92, tabel 1, põhjendus 96).
- (166) EDFi kogutulude puhul võis aktsionärist riik eeldada vaid väga väikest kasvu, mis ulatus 0,64 %ni. Sellist näilist paigalolekut võib selgitada riigi seatud ülesandega toetada „Prantsusmaa tööstuse konkurentsivõimet ja kodumaise tarbija ostujõu suurendamist”, mis kajastus EDFi tariifide keskmises vähendamises [...] % võrra nelja aasta jooksul (põhjendused 89, 95–96), mis vastab iga-aastasele vähenemisele [...] % võrra. Suurem osa EDFi tegevusest toimus Prantsusmaal, kuna ajavahemiku 1997–2000 puhul nähti ette, et enam kui 89 % EDF tuludest peavad pärinema Prantsusmaa turult. Seega sõltus suurem osa ettevõtte tuludest riigi valikutest elektrienergia tariifide kindlaksmääramisel. Arukas erainvestor oleks märganud, et tema aktsionäri huvidega vastuolulised riikliku poliitikaga seotud eesmärgid kahjustavad tema varalisi eesmäärke. Mitte ükski arukas erainvestor ei oleks nõustunud oma investeringutasu vähendamiseks selleks, et suurendada Prantsusmaa ettevõtete konkurentsivõimet.

- (167) Ka tulude moodustamise konto prognoositav kirje ajavahemiku 1997–2000 kohta, mis kajastab EDFi põhitegevust, pidi perioodi jooksul vähenema 29 % võrra, vähenedes 1997. aasta 9,3 miljardilt Prantsuse frangilt 6,6 miljardi Prantsuse frangini 2000. aastal. Seevastu tegevuskulud pidid suurenema 2,2 % võrra, mis oli eeskätt tingitud jooksvate tegevuskulude suurenemisest, kuna rahastamiskulud, amortisatsioon ja intressid, mis ei olnud seotud kapitali tootlusega, pidid prognoosi kohaselt suurenema. Lisades põhitegevuse tulemile amortisatsiooni ja rahastamiskuludega seotud eraldised, võib näha, et ajavahemiku 1997–2000 areng on negatiivne, kuna kõnealuste ühendatud näitajate maht pidi prognooside kohaselt vähenema 62,6 miljardilt Prantsuse frangilt 53,9 miljardi Prantsuse frangini, seega on tegemist 13,9 % suuruse vähenemisega. Ettevõtte suutlikkust suurendada tegevuse läbi oma väärtust ja genereerida positiivseid rahavooge näitab eeskätt jooksva tegevuse tulem, enne amortisatsiooni ja intresside arvessevõtmist. Lisaks prognoositavale negatiivsele arengule oli riik EDFi jaoks poliitilistel, majanduslikel või korraldusega seotud põhjustel püstitanud eesmärgi, mille kohaselt tuli ettevõtte võimalik tõhususe ja tootlikkuse tõus suunata täiendavasse tariifide vähendamisse, mis pidi olema prioriteetne aktsionäridele makstavate tasude suurendamise ees (põhjendus 95). Sellest ilmneb, et EDFi jooksev tegevus, mida piirasid riigi seatud majanduspoliitilised eesmärgid, ei oleks suutnud pakkuda rahuldavat tulevase kasumi väljavaadet.
- (168) Nagu märkis komisjon menetluse laiendamise otsuses, oleks arukas erainvestor võtnud arvesse ka ebakindlust pensionikulude suuruse ja muudatuste suhtes, millega EDF pidi elektri- ja gaasiettevõtete suhtes kohaldatava spetsiifilise finantskorralduse tõttu 1997. aastal silmitsi seisma. EDFi puhul kujutasid pensionidega seotud kulud ja sellest tulenevalt ka bilansivälised kulud 1997. aastal endast hüpoteeki, mis hõlmas täiendavaid tulevase kulusid ja mis vähendas veelgi ettevõtte juba niigi väikest puhastulemit.
- (169) Kui EDFi pensionide kogusumma ulatus 1997. aastal 12,2 miljardi Prantsuse frangini, siis muutumatute seaduste korral pidi pensionide kogusumma järgmiste aastate jooksul märkimisväärselt kasvama, suurenedes kogu pensionisüsteemi ulatuses (sealhulgas Gaz de France ja mitteriiklikud ettevõtted) 2010. aastal 20 miljardi Prantsuse frangini ja 2020. aastal 25 miljardi Prantsuse frangini ⁽¹⁾. Kohaldades EDFi puhul jaotuskoefitsienti 78,4 %, mis vastab töötajate arvu osakaalule kõnealuse pensionikorraldusega hõlmatud ettevõtetes, on EDFi langeva osa suurus 2010. aastal 15,7 miljardit Prantsuse franki ja 2020. aastal 19,6 miljardit Prantsuse franki, seejuures ei ole arvesse võetud tulevaste kohustuste võimaliku reservi moodustamist, kui seadused ei muutu ⁽²⁾. Pensionikulude prognoositav suurenemine oli seega suurem kui tabelis 1 esitatud puhastulemit ajavahemikuks 1997–2000 pärast riigile makstud tasu ja makse. Seega oleks turumajanduse tingimustes tegutsev arukas erainvestor, kellel sarnaselt Prantsuse riigiga oleks olnud põhjalik ettekujutus ettevõtte seisundist, suurendanud 1997. aastal ettevõtte tulevase kulusid ja vähendanud samaväärselt investeeringu tulususe väljavaadet.
- (170) Lisaks sellele võis arukas erainvestor eeldada EDFi võla märkimisväärselt vähenemist, kõnealune võlg pidi nelja aasta jooksul vähenema [...] Prantsuse frangilt [...] Prantsuse frangini (põhjendused 91 ja 95). Samas on ilmnud, et EDF säilitas ajavahemikul 1992–1996, kui tema võlatase ulatus 480 %ni, Moody's agentuuri finantsreitingu Aaa. Prantsuse ametiasutused nimetavad küllalt ebaselgelt ka EDFi ressursside loomist 70 miljardi Prantsuse frangi ulatuses ajavahemikul 1997–2000 (põhjendus 84). Samas ei pea EDFi võla vähendamine ja selle mehaaniline mõju ettevõtte netovara väärtusele tähendama Prantsuse riigile sama perioodi kestel makstud tasu suurenemist, vaid vastupidi, olulist vähenemist võrreldes aastatega 1991–1996 (põhjendus 134).
- (171) Nagu EDF teatas, oleks reitinguagentuuride, nagu Moody's võis Standard & Poor's antavate reitingute võimalik langus võimaldanud EDFil endiselt saada hea reitingu (põhjendus 71). Lisaks sellele oli ajavahemikuks 1997–2000 püstitatud eesmärkide seas EDFi võlakooormuse vähendamine [...] Prantsuse frangi võrra. See pidi kaasa tooma EDFi intressikulude olulise languse. Seega ei oleks asjaolu, et kapitalieraldised oleksid 50,7 miljardi Prantsuse frangi asemel olnud väiksemad, nimelt 44,8 miljardi Prantsuse frangi suurused, takistanud EDFi koguvõla vähenemist ega selle võlaga seotud kulude vähenemist ega võimalikke aktsionärist riigile tulenevaid eelseid. Võlakooormuse ja omavahendite suhtarv 163 % maksuvabastusest tingitud 148 % asemel ei oleks aktsionäri huve kahjustanud. Vaadeldavas valdkonnas ei ole määratletud optimaalset finantsstruktuuri ning rahvuskogu aruandes (põhjendus 100) on esitatud suhtarvud, mis ulatuvad 250 %st (Verbund, Austria) kuni 10–15 %ni (Veba, Saksamaa ja PowerGen, Suurbritannia).
- (172) Võlg võimaldas EDFil rahastada oma majanduskasvu ja tulemit ilma aktsionäride lisavahendeid kasutamata, võlad toimisid riigi investeeritud vahendite tootluse suhtes „finantsvõimendusena”. Kuid võla likvideerimine kuulutati prioriteediks, kuigi EDFil oli juba enne kavandatavat võlakooormuse vähendamist väga hea finantsreiting (põhjendus 71). Lisaks sellele ei ole hea finantsreiting, mis annab tunnistust EDFi tagasimaksesuutlikkusest oma

⁽¹⁾ EDFi majandusaruanne 1997, lk 103.

⁽²⁾ 16. detsembri 2003. aasta otsuse ((C(2003)4637fin), ELT L 49, 22.2.2005, lk 9) artikli 2 kohaselt otsustas komisjon mitte vaidlustada elektri- ja gaasiettevõtete, sh ka EDFi suhtes kohaldatava pensionisüsteemi reformimist. Kõnealuse reformi tulemusena kanti EDFi ja teiste selles spetsiifilises pensionisüsteemis osalevate ettevõtete pensionidega seotud kulud ja kuludega seotud kohustused üle üldisesse sotsiaalkaitsesüsteemi.

võlausaldajate suhtes enne 1996. aastat, sugugi vastuolus sellega, et aktsionäridele tehtavad väljamaksed on väikesed. Vastupidi, EDFi väljastatavate võlakirjade reiting on seda kõrgem, mida väiksemad on aktsionäridele tehtavad väljamaksed. Prantsusmaa ametiasutuste pikemaajalised prognoosid, nimelt finantsvõimenduse eeldatav vähenemine ning igal juhul maksusumma vähenemise mõju võlakoormuse suhtarvu vähendamisele oleksid mõjutanud turumajanduse tingimustes tegutsevat arukat erainvestorit kas vähendada oma investeeringu tulusprognoose või loobuma seisukohast, et maksusumma ulatuses omavahenditesse investeerimine on 1997. aastal põhjendatud vajadusega parandada EDFi olukorda seoses võlakoormusega.

- (173) Ja lõpuks oleks arukas erainvestor kõhelnud, tehes investeerimisotsuse hinnangu põhjal, et ettevõtte on suuteline pakkuma talle piisava ja piisava sissetuleku. Sellega seoses tuleb märkida, et aktsionärist riigile makstud tasu ajavahemikul 1997–2000, millele osutasid Prantsuse ametiasutused, jäi oluliselt alla sama perioodi Prantsusmaa võlakirjade tootlusele 6,35 %. Lisaks sellele võis see tasu olla tegelikult väiksem, kui võtta arvesse maksukogujast riigile tasutatavat maksu (põhjendused 103 ja 106). Aktsionäridele makstavad tasud vähenesid märkimisväärselt ka hetkel, kui riik tegi väidetava investeeringu. Iga aktsionär oleks suhtunud negatiivselt kapitalisisendi pealt saadava tasu ootamatusse ja väga ulatuslikku vähenemisse. Kõnealused tasud vähenesid keskmiselt tegelikult määralt 9,32 % ajavahemikul 1991–1996 4,64 %ni ajavahemikul 1997–2000, seega toimus vähenemine enam kui poole ulatuses. Omavahendite pealt arvestades vähenes 1996. aasta lõpu keskmine tootlus 14,1 % vaadeldava perioodi jaoks määratud 2,94 %ni (põhjendused 92 ja 102, tabelid 1 ja 3).
- (174) On mõistetav, et arukas erainvestor võib nõustuda jooksva tasu maksmise vähenemisega ettevõtte tootluse kasvu väljavaate korral, mis annab alust eeldada suuremat tasu tulevikus, või ettevõtte väärtuse sellise hinnangu korral, mis loob eeldused suurema lisaväärtuse loomiseks ettevõtte omandisse kuuluvate varade müügi korral. Seejuures ei oleks jooksev tootlus, mida 1997. aastal oli võimalik tulemist maha arvata, võimaldanud hüvitada varasema tootluse järsku vähenemist. Teiselt poolt ei võimalda põhjendustes 164–173 esitatud võimaliku nelja teguri uurimine, mis võiksid aktsionäri jaoks ettevõtte väärtust suurendada, järeldada oodatavat majandusarengut Prantsuse ametiasutuste esitatud dokumentides olemasolevate andmete põhjal.
- (175) Lisaks sellele ei võimalda olemasolevad andmed järeldada, et Prantsuse riigi asemel toimiv arukas erainvestor oleks 1997. aastal võinud olemasoleva teabe põhjal eeldada kapitalikasumit, mis oleks võinud kompenseerida riigile makstava tasu väiksust. Prantsuse ametiasutused ei teostanud ühtegi EDFi väärtuse uuringut enne või pärast reservi ümberliigitamist 1997. aastal.
- (176) Lisaks sellele oli EDF 1997. aastaks olnud enam kui 50 aasta jooksul avalik tööstus- ja kaubandusamet ja mitte aktsiaselts. Seaduse nr 46-628 artikli 16 kohaselt kuulus tema kapital Prantsuse rahvale ja oli võõrandamatu (põhjendus 18). Lisaks sellele tuleb märkida, et isegi pärast EDFi bilansi ümberkorraldamist 1997. aastal seaduse nr 97-1026 alusel jäi EDFi koguvõlg suuruses 118 miljardit Prantsuse franki ikkagi väga palju suuremaks ettevõtte omakapitalist, mille suurus oli 79,8 miljardit Prantsuse franki (põhjendus 101, tabel 2).
- (177) Mitte ükski Prantsuse ametiasutuste esitatud dokumentidest, mis olid mõeldud väidetava investeerimisotsuse selgitamiseks, ei kinnitanud kavatsust EDFi võimaliku privatiseerimise kohta kogu või osa riigile kuuluva kapitali müügi teel. See oleks nõudnud ettevõtte eelnevalt aktsiaseltsiks muutmist ja avaliku tööstus- ja kaubandusettevõtte staatusest loobumist. Vastupidi, ainuke kõnealustes dokumentides kajastuv viide EDFi seisundile oli riigi kinnitus oma kavatsuse kohta mitte muuta EDFi spetsiifilist seisundit, mis pidi elektri siseturul „säilitama tulevase arengu käigus stabiilse seisundi“ (põhjendus 95) Sellele teabele tuginedes kinnitab Prantsusmaa, et ta tegi otsuse investeerida. Seega peavad kõnealused asjaolud jääma vaidlusaluse otsuse analüüsi võrdlusraamistikku.
- (178) Sellistes tingimustes ei oleks investori jaoks ettenägelik ega mõistlik eeldada kapitalikasumit, mis oleks tingitud seadusandliku võimu sekkumisest, mis on vastuolus ühelt poolt Prantsuse ametiasutuste 1946. aastal vastu

võetud ja vankumatult täidetud seaduse sätetega ning teiselt poolt riigi sõnaselgelt väljendatud kavatsusega, mida väljendas 1997. aastal vaadeldaval ajal riigi osaluste eest vastutav minister, mille kohaselt riik säilitab EDFi spetsiifilise õigusliku seisundi Euroopa Liidu energia siseturu konkurentsile avamise tingimustes. Eelduste puhul, millel rajanevad EDFi järelused investeeeringu tulususe kohta, mida oleks oodanud arukas erainvestor ja mis tuginevad EDFi aktsiate 1997. aasta esialgsele ja tulevasele väärtusele (põhjendused 69 ja 70), ei võeta arvesse EDFi seisundit 1997. aastal ning need on vastuolus Prantsuse ametiasutuste edastatud dokumentidega, mis sellele osutavad.

- (179) Prantsuse ametiasutused rõhutavad, et EDF oli 1997. aastal avalik tööstus- ja kaubandusasutus ning tal puudus aktsiakapital, erinevalt näiteks aktsiaseltsist, mille kapitali omanikud on aktsionärid (põhjendus 19), kes võivad mis tahes hetkel oma aktsiad müüa. Võrdlusena vaadeldav aktsionär oleks pidanud 1997. aastal eeskätt määratlema teatud tegurid või püstitama hüpoteesid teatud kriitiliste valdkondade kohta, nagu: i) millises summas määrab riik kindlaks tulevase aktsiaseltsi aktsiakapitali suuruse, kas see hõlmab kvaasikapitali või mitte, sest sellest sõltub, kas ettevõtte on suuteline maksma püsivaid dividende; ii) kui suur on aktsiakapitali esindavate aktsiate hulk, võttes arvesse, et aktsiate hulgast sõltub osaliselt nende atraktiivsus turul; iii) millisel kujul toimub aktsiakapitali avamine uute aktsiate emiteerimise teel ja millise summa ulatuses, sest sellest sõltub, mil määral tema osalus võib lahenduda; ja iv) millisel hetkel tehing teostatakse, kuivõrd võttes arvesse EDFi prognoositavatel tulemustel kuni 2000. aastani põhinevat halba väärtusprognosti (põhjendus 167), saab seda ette näha vaid kaugemas tulevikus. Teabes, mille Prantsuse ametiasutused esitasid investeerimisele eelneva perioodi kohta, ei viita ükski asjaolu sellele, et nendele küsimustele oleks 1997. aastal olnud võimalik vastata.
- (180) Neid tingimusi arvesse võttes oleks vaidlusalustest kapitalieraldistest tingitud ja EDFi kapitalis – eeldusel, et see moodustatakse, mis aga ilmselt ei vasta tõele – hoitava riigile kuuluva maksusumma võimaliku suurendamise korral arukas investor pidanud leidma vastuse vähemalt neljale küsimusele, millele tal 1997. aastal, erinevalt seadusandjast ja reguleerivast asutusest ei olnud ei stiimulit ega ka asjakohast teavet. Arukas erainvestor ei oleks tähelepanuta jättnud oma investeeeringu likviidsuse peaaegu täielikku puudumist. See tähendab, et arukas erainvestor oleks seda asjaolu investeerimisotsuse tegemisel arvesse võtnud. Likviidsuse puudumine võib vähendada huvi ettevõtte väärtuse võimaliku suurendamise vastu.
- (181) Lisaks sellele, nagu on näidatud põhjenduses 144, peab turumajanduse tingimustes tegutseva aruka erainvestori põhimõtte kohaldamine olukorras, kus otsus on juba tehtud, tuginema eeskätt liikmesriigi edastatud teabele ja teguritele ning liikmesriik peab kinnitama, et kõnealuseid asjaolusid ja mitte esitatud andmetega võrreldes hüpoteetilisemaid või isegi nendega vastuolus olevaid tegureid võttis ta arvesse tegemisel. Samas nõuab Euroopa Kohus, et turumajanduse tingimustes tegutseva aruka erainvestori põhimõtte kohaldamise aluseks peavad olema otsuse tegemise aja prognoosivad hinnangud (5. juuni 2012. aasta kohtuotsuse punkt 105). Seega väitsid Prantsuse ametiasutused 1997. aastal, et EDFi seisundit, mis ei võimaldanud EDFi aktsiaid välja lasta ja müüa, säilitatakse stabiilse seisundina ka Euroopa turu konkurentsile avamise korral (põhjendus 95). Kui arvestada hüpoteese, mis on vastuolus Prantsuse ametiasutuste esitatud väidetega, tähendaks see, et vastavuse kontrollimisel satutakse olukorda, mis ei ole enam võimalikult lähedane liikmesriigi olukorrale, nagu seda nõutakse õigusaktides (põhjendus 126).
- (182) Vaatamata sellele, isegi kui analüüsi huvides eeldada, et arukas erainvestor oleks väidetava investeerimisotsuse tegemisel lisaks tavapärasele tulususele võinud võtta arvesse hinnangut investeeeringu tulevase väärtuse kohta teadmata kuupäeval, oleks ta võtnud arvesse ka ettevõtte suutlikkust maksta pikemas perspektiivis dividende, järgides selleks EDFi kontrolliva Prantsuse riigi väljavaateid alates 1946. aastast. Et hinnata oma omandiõiguse väärtust EDFis, oleks arukas erainvestor jättnud arvesse võtmata ettevõtte netovara arvestusliku väärtuse, seda isegi juhul, kui ta oleks panustanud Prantsuse ametiasutuste esile tõstetud võlakoormuse vähendamisse ja ressursside loomisesse (põhjendus 84). Varade väärtus, investeeritavad summad ja võlakoormuse vähendamine ei pea tingimata kokku langema tegeliku majandusliku väärtusega, mida tuleb silmas pidada tehinguhinna kindlaksmääramisel. Seega ei tuleks liiga palju arvesse võtta asjaolu, et EDFi kõikide võlgade tasumiseks 1997. aastal oleks läinud vaja summat, mis ületas olulisel määral EDFi omavahenditele vastava summa (põhjendus 177). Ettevõtte väärtus pikaajalises plaanis sõltub ettevõtte suutlikkusest luua aktsionäri jaoks väärtust kas dividendide või kapitali väärtuse suurenemise teel ja mitte sedavõrd ettevõtte erinevate varade arvestuslikust väärtusest

- (183) Erinevate rahanduse valdkonnas kasutatavate meetodite seast ettevõtte kapitali paigutatava rahaliselt väljendatud omandiõiguse maksumuse või tulususe hindamiseks, on kõige enam kasutatud finantsvara hindamismudelit (inglise keeles *Capital Asset Pricing Model*, „CAPM“) ⁽¹⁾. Nagu on näidatud tabelis 5, saadakse CAPM mudeli rakendamisel EDFi kapitali 1997. aastal tehtud investeeringu suhtes nõutavaks tootluse sihtväärtuseks ligikaudu 12 %, mis võib likviidse aktsia, nagu EDFi aktsia, korral ulatuda kuni 13,4 %ni. Samas tuleb seda sihtväärtust käsitada ülempiirina. Selle eeldus on lisaks sellele, et EDFi omandiõigus, nagu aktsia, on olemas ja on edasiantav, ka see, et on olemas likviidne turg, samas kui riigile kuulub 100 % kapitalist ning EDFil puudub õigus aktsiaid emitteerida. Lisaks likviidse aktsia nõutavale tootlusele tuleb lisada 0,5–1,5 % suurune aktsiapremia ⁽²⁾, mis peegeldab põhjendustes 179 ja 180 väljendatud aruka investori olulist ebakindlust seoses EDFi väärtpaperite likviidsusega 1997. aastal.
- (184) Igal juhul on 12 % suurune sihttootlus (ilma likviidsuspreemiat arvestamata) küll väiksem, kuid lähedane omavahendite 14 % suurusele jooksvale tootlusele, mille kohaselt EDF maksis Prantsuse riigile tasu ajavahemikul 1991–1996 (põhjendus 102, tabel 3). Tulevikku suunatud tootluse ootus lähtub tavaliselt tegelikust tootlusest. Esitatud 12 % suurust sihttootlust kinnitab ka teiste parameetrite kasutamine, mis lähtuvad vaadeldaval ajajärgul olemasolevatest arvandmetest, sealhulgas andmetest, mida kasutati põhjenduses 70 osutatud EDFi tellitud uuringu teostamiseks, milles määrati oodatava tootluse vahemikuks 11,9–13,5 %, tootluse keskmine väärtus oli 12,7 %. Kuivõrd analüüsi tulemused ei muutu likviidsuspreemia lisamisel, kui sihttootlus on ligikaudu 12 % või juhul, kui alates 1997. aastast kohaldatakse lähimineviku puhul tegelikku 14 % suurust tootlust, ei ole kõnealust preemiat ja reaalselt tootlust vaja arvesse võtta.

Tabel 5

EDFi aktsiatesse tehtava investeeringu sihttootlus 1997. aastal: arvestusväärtused

Parameeter	Väärtus	Allikas
Riskivaba määr	6,35 – 5,58	Prantsuse Vabariigi 1997. aasta 30 ja 10 aasta suurlaenude päevaintresside aasta keskmine, allikas Banque de France: riigikassa võlakirjade ja nendega võrdsustatud väärtpaperite (OAT) intressimäärad: http://www.banque-france.fr/economie-et-statistiques/changes-et-taux)
EDFi (võlgnevuses) beeta	0,45 – 0,54 – 0,62	1. EDFi beeta – Vernimmen et alii op.cit., joonis lk 427, 2. et 3. Oxera uuring, tabel 3.8, ELI ettevõtete beeta vaadeldavas sektoris.
Võlgnevuse määr (%)	60	EDFi kapitali struktuur pärast 1997. aasta restruktureerimist
EDFi (võlgadeta) beeta	0,84 – 0,89 – 1,36	1. et 2. komisjoni arvestused. 3. Oxera uuring, tabel 3.8

⁽¹⁾ Kõnealuse mudeli puhul hinnatakse sihttulusust, mida investor eeldab ettevõtte kapitalilt (k) ja mis saadakse riskivaba või madala riskiga väärtpaperi, näiteks võrdlusturul (r_f) kaubeldava riigi võlakirja tulususe põhjal, millele liidetakse turu riskipremia, mis kajastab aktsiatesse investeerimise suuremat riskitaset ($K_m - r_f$), mis korrutatakse konkreetse ettevõtte aktsia spetsiifilise riskikoeffitsiendiga (β), mille näol võib olla tegemist sama ettevõtte koeffitsiendiga või selle puudumisel võrdlusena kasutatava võrreldava ettevõtte koeffitsiendiga. Parameetri β hinnang tuleb anda võlakoormuseta (*gearing*) ettevõtte kohta, et mõõta ettevõtte aktsia sisulist riskikoeffitsienti turu suhtes. Valem on $k = r_f + \beta \times (K_m - r_f)$. Komisjon kohaldas CAPM mudelit, et hinnata ettevõtte kapitali tehtavate investeeringute nõutavat tootlust, nagu seda käsitleti Üldkohtu otsuses. Kohtuotsus T-319/12: Hispaania vs. komisjon, „Ciudad de la Luz“ (EU:T:2014:604, punktid 48–66). Ulatuslikuma kirjelduse jaoks vt Vernimmen et alii „Corporate Finance“, John Wiley & Sons, 2. väljaanne, 2009, peatükk 22; hindamismeetodite kasutamise sageduse uuringute tulemuste kohta vt lk 460. CAPM meetodi teoreetilisi aluseid ja digitaalset rakendust on samuti kirjeldatud EDFi tellimisel tehtud Oxera uuringus (põhjendus 70), eeskätt kõnealuse uuringu I lisas.

⁽²⁾ Vernimmen et alii „Corporate Finance“, John Wiley & Sons, 2. väljaanne, 2009, lk 433-434.

Parameeter	Väärtus	Allikas
Turu riskipreemia	6,3 – 7,3	1. Vernimmen op.cit. lk 423, tsiteeritakse Mehra Prescott 2/2003 T.2 FR 1973-98. 2. Prantsusmaal kohaldatud keskmine riskipreemia ajavahemikul 1988–1996 (1996. aastal oli see preemia 10,1 %). „An examination of Equity Risk Premium Forecasts in the G-6 Countries”, Khorana, Moyer & Pattel, I/B/E/S Working Paper, August 1997, lk 25.
Sihttootluse vahemik	11, 7– 12,1 – 13,4	Komisjoni arvestused
Tootluse mediaanväärtus	12	Komisjoni arvestused

- (185) Selleks et teha 1997. aastal investeerimisotsus, oleks Prantsuse ametiasutuste olukorrale kõige lähemas olukorras olnud arukas erainvestor võtnud teadmiseks pädevate ametiasutuste koostatud EDFi tulevaste majandustulemuste süstemaatilised prognoosid ning arvestanud tulevikustsenaariumidena selliseid prognoose, mida kajastas EDFi prognoositav tegevuskava aastateks 1997–2000 (põhjendused 90–92, tabel 1, põhjendus 97). Maksuvabastus moodustas 1997. aastal 11 % EDFi 53,3 miljardi suurusest kapitalist ja kapitalisisendist pärast bilansi ümberkorraldamist. Seega võib eeldada, et investering andis õiguse saada 11 % EDFi dividendidest (tasu kapitalieraldistelt vastavalt tabelites 1 ja 4 esitatud andmetele) ja väärtusest. Kõnealuse väärtuse kindlaksmääramiseks tuleks kasutada ettevõtte pikaajalise väärtuse arvutamise mudelit, diskonteeritud dividendide mudelit (inglise keeles *dividend discount model*, DDM) ⁽¹⁾.
- (186) 5,88 miljardi Prantsuse frangi suuruse investeringu DDM mudelit kasutavas analüüsis lähtuti EDFi majandustulemi prognoosides esitatud dividendide suurusel ajavahemikul 1997–2000 (tabelis 1 esitatud tasu kapitalieraldistelt ja täiendav tasu) ning selle tulemused on esitatud tabelis 6, kus on esitatud rahavoogude sisemine tulumäär (IRR, *Internal Rate of Return*) ja nüüdispuhasväärtus (NPV) sihttootluste 12, 6,35 ja 5,58 % juures ⁽²⁾. Kõnealused tulemused on arvatud võrdlusstsenaariumi alusel, mis põhineb tavapärasel analüüsi-meetodil (tabel 6.1) ning lisatud on kolm analüüsi, mille tundlikkusastmed on ebasoodsamad ja mis lähtuvad võrdlusstsenaariumi eeldustest ning mille puhul modelleeritakse aktsionäri jaoks suurem tootlus kui võrdlusstsenaariumi puhul (tabelid 6.2, 6.3 ja 6.4).

Tabel 6

5,88 miljardi Prantsuse frangi suuruse investeringu tootluse hinnang (NPV) DDM mudeli põhjal lähtuvalt EDFi prognoositud majandustulemustest aastateks 1997–2000 (tabel 1) (miljardites Prantsuse frankides)

6.1. Keskne stsenaarium (dividendide prognoositav suurenemine perioodi 1999–2000 lõpul)

	1.1.1997	31.12.1997	31.12.1998	31.12.1999	31.12.2000	31.12.2000
	Investeering	Dividendid	Dividendid	Dividendid	Dividendid	DDM väärtus
	– 5,88	0,23	0,28	0,26	0,26	2,21
NPV 12 %	– 3,43					
NPV 6,35 %	– 3,17					
NPV 5,58 %	– 3,12					
IRR	– 13 %					

NB! Tabelit tuleb lugeda järgmiselt: rahavoogude puhul ajavahemikul 1.1.1997–31.12.2000 on 12 % tootlusmääraga NPV – 3,43 miljardit Prantsuse franki ja IRR on – 13 %.

⁽¹⁾ DDM mudeli abil arvutatakse ettevõtte väärtus lähtuvalt viimasest makstud dividendist (D_t), dividendide kasvumäärast (dD) ja tasu sihtväärtusest või kapitali alternatiivkuludest (K) vastavalt valemile $V_r = D_t (1 + dD) / (K - dD)$. DDM mudelit kasutatakse ka EDFi tellitud Oxera uuringus (punktid 3.27–3.31, tabel 3.4), kuid erinevate ja teatud juhul äärmiselt ebareaalsete väärtustega. Oxera uuringus on kasutatud dividendide kasvumäär 9,3 % aastas. Dividendide kasvumäärad on ajaliselt määratlemata arvutuses, nagu DDM mudeli arvutus, seostatud ettevõtte majanduskasvuga. Kasvumäär 9,3 %, mis on oluliselt suurem inflatsioonist ja pikaajalisest sisemajanduse koguprodukti (SKP) kasvust, jätab mulje, et EDF on kogu Prantsusmaa SKPd vedav jõud.

⁽²⁾ Intressimäär negatiivne nüüdispuhasväärtus (rakendamine-rahastamine) näitab, et investering ei ole selle intressimääraga tulus. Sisemine tulumäär (positiivne – IRR) näitab tegelikku intressimäär, mille alusel kavandatakse rahavood investeringut rahastavad.

6.2. Tundlikkusaste 1 (d dividendid = 4,51 % aastamäär perioodil 1997–2000)

		1.1.1997	31.12.1997	31.12.1998	31.12.1999	31.12.2000	31.12.2000
		Investeering	Dividendid	Dividendid	Dividendid	Dividendid	DDM väärtus
		- 5,88	0,23	0,28	0,26	0,26	3,69
NPV 12 %	- 2,68						
NPV 6,35 %	- 2,14						
NPV 5,58 %	- 2,05						
IRR	- 4,7 %						

6.3. Tundlikkusaste 2 (keskne stsenaarium + kvaasikapitali lisamine 11 % ulatuses)

		1.1.1997	31.12.1997	31.12.1998	31.12.1999	31.12.2000	31.12.2000
		Investeering	Dividendid	Dividendid	Dividendid	Dividendid	DDM väärtus
		- 5,88	0,23	0,28	0,26	0,26	4,93
NPV 12 %	- 2,06						
NPV 6,35 %	- 1,29						
NPV 5,58 %	- 1,16						
IRR	0,3 %						

6.4. Tundlikkusaste 3 (tundlikkusaste 1 + kvaasikapitali lisamine 11 % ulatuses)

		1.1.1997	31.12.1997	31.12.1998	31.12.1999	31.12.2000	31.12.2000
		Investeering	Dividendid	Dividendid	Dividendid	Dividendid	DDM väärtus
		- 5,88	0,23	0,28	0,26	0,26	6,41
NPV 12 % puhul	- 1,30						
NPV 6,35 %	- 0,26						
NPV 5,58 %	- 0,08						
IRR	5,2 %						

(187) Tabelis 6 esitatud hinnangutest ilmneb, et kui väidetavalt investeeritud 5,88 miljardi Prantsuse frangi suurune summa andis õiguse saada proportsionaalse protsendimäära ulatuses osa EDFi dividendidest ja väärtusest, oleks selle tulemusena nüüdispuhasväärtus olulisel määral negatiivne (- 3,43 miljardit Prantsuse franki). Selleks et investeering oleks turumajanduse tingimustes tegutseva investori jaoks rahaliselt huvipakkuv kõige tavalisema väljapakutud eelduse korral (tabel 6.1), oleks arukas erainvestor EDFi likviidsetesse aktsiatesse panustamisel pidanud rahulduma tasuga, mis jääb märkimisväärselt alla kapitali alternatiivkuludele 12 % ning jääb alla ka tootlusele, mida võimaldatakse Prantsuse riigi 30 aasta (6,35 %) ja 10 aasta (5,58) võlakirjadega 1997. aastal. Ilmselt ei oleks arukas erainvestor sellistel tingimustel investeeringut teinud.

- (188) Need järeldused ei muutu kvalitatiivselt, kui tundlikkuskatse puhul kohaldatakse teisi eeldusi, mis, olles küll ebasoodsamad, väärtustavad väidetavat investeeringut enam (tabelid 6.2–6.4) ⁽¹⁾. Kõikidel juhtudel jääb pakutav tootlus madalamaks kui 12 %, jäädes ühtlasi madalamaks ka Prantsuse riigi 30- ja 10aastaste võlakirjade omast 1997. aastal. Ka teiste EDFi majandustulemuste prognooside kohta olemasolevate muutujate vaatlemine, nagu tulude, põhitegevuse tulemi või puhastulemi prognoosid (põhjendused 166–168) ei oleks arukal erainvestoril võimaldanud kummutada seisukohta, et aktsionärist riik on tulevikus eelisolukorras seoses tasuga või ettevõtte väärtuse loomisega. Need 1997. aastal prognoositud ja kavandatud arengusuundumused kinnitavad veel kord tehtud järeldusi ja nende laiendamist ajavahemikule pärast aastat 2000, nii nagu arukas erainvestor oleks võinud arengut prognoosida 1997. aastal Prantsuse ametiasutuste esitatud teabe põhjal.
- (189) Isegi eeldades, et arukas erainvestor oleks lootnud EDFi kapitali juurdekasvu lisaks regulaarsele tootlusele, kuigi Prantsuse ametiasutuste edastatud teabe ja andmete põhjal seda ei saa eeldada, ning kui ta oleks olnud piisavalt hulljulge, et uskuda EDFi seisundi kohta 1997. aastal väljendatud, on välistatud, et ta oleks väidetava investeeringu teinud. Selliste tingimuste korral näitab turumajanduse tingimustes tegutseva aruka erainvestori põhimõtte kohaldamine, et isegi kui 5,88 miljardi Prantsuse frangi suurune maksuvabastus oleks tegelikult olnud aktsionärist riigi seisukohalt investeerimisotsus, ei oleks see tehing mõjutanud arukat erainvestorit, kelle käsutuses oleks olnud Prantsuse ametiasutuste esitatud teave.
- (190) See tähendab, et EDFi põhjenduses 71 esitatud väited, mille kohaselt maksuvabastus ei kahjustanud mingil määral konkurentsi, ega andnud ka eelist, kuivõrd EDF oleks võinud igal juhul leida samaväärselt rahastuse kapitaliturgudele, ei vasta tegelikele asjaoludele. On kindel, et EDF ei oleks saanud emiteerida turgudele aktsiaid sellise summa saamiseks. Isegi kui EDF oleks kindlasti võinud leida võlausaldaja, oleks sellise laenu või võlakirjaemissiooniga seotud tagasimaksed olnud tõenäoliselt suurema määraga kui see määr, mida Prantsuse riik sai EDFi kapitalisisendi eest ajavahemikul 1997–2000, samuti oleks see määr olnud kõrgem riigi võlakirjadega samaväärselt refinantseerimise kuludest 1997. aastal. Kui EDF oleks saanud sellise summa laenu põhiosana, oleks sellega seotud rahastamiskulud osutunud suuremaks kui väidetava investeeringuga seotud kulud. Isegi sel juhul, arvestamata asjaolu, et EDF ei pidanud tegema põhiosa tagasimakseid maksuvabastuse summa pealt või sellega samaväärselt kapitalieraldiste summa pealt 1997. aastal, oleks kõnealune meede andnud EDFile majanduseelise, vähendades tema finantskulusid.
- (191) Isegi kui turumajanduse tingimustes tegutseva aruka erainvestori põhimõtte oleks olnud kohaldatav Prantsuse ametiasutuste esitatud tõendusmaterjalide kohaselt, mis nende väitel selgitasid väidetava maksuvabastuse abil teostatud investeeringu tootlust ja sellega seotud riske, võimaldab turumajanduse tingimustes tegutseva aruka erainvestori põhimõtte kohaldamine järeldada, et arukas erainvestor ei oleks investeerinud maksukohustuse summaga võrdset summat EDFi kapitali suurendamisse 1997. aastal.
- (192) 5,88 miljardi Prantsuse frangi suuruse äriühingu tulumaksu tasumata jätmise näol EDFi poolt ei ole turumajanduse tingimustes tegutseva aruka erainvestori põhimõtte kohaldamise alusel tegemist riigi tehtava tulusa investeeringuga. Pigem on tegemist erandliku maksuvabastust hõlmava meetmega, millega anti EDFile majanduseelise ulatuses, mis vastab tasumata jäänud maksule. Selline eelis tugevdab EDFi positsiooni võrreldes tema konkurentidega, kuivõrd omavahendite summa määrab muude tegurite kõrval ka ettevõtte välise rahastamise võimalikkuse ja tingimused, kusjuures sel viisil kokkuhoitud vahendeid oli võimalik kasutada teistel eesmärkidel, näiteks Prantsusmaal või teistes liikmesriikides tehtavate investeeringute jaoks, kus ettevõtte konkurendid 1997. aastal tegutsesid.

⁽¹⁾ Eeldus, et EDFi dividendid suurenevad 4,51 %ni (tundlikkusaste 1, tabel 6.2) tundub optimistlik, see on saadud 4aastase perioodi 1997–2000 jaoks prognoositud suurenemismäära kohaldamisest. Lisaks sellele täheldatakse tavapärastel, et dividendide näidatud suurenemine toimub perioodi lõpus (keskne stsenaarium), tegelikkuses peaks EDFi dividendid perioodil 1997–2000 vähenema võrreldes perioodiga 1991–1996 ning aastatel 1999 ja 2000 võrreldes aastaga 1998. Igal juhul on tähtajatult prognoositud määr 4,51 % absoluutväärtuses kasvanud. Eelduse puhul (tundlikkusaste 2, tabel 6.3), et aktsionär lisab (või ostja maksab *pro rata*) 1997. aastal hinnatud EDFi kvaasikapitali EDFi arvutatud objektiivsele väärtusele, ei võeta arvesse asjaolu, et teatud omavahendite (reservid) moodustamine on nähtud ette õigusaktidega. See eeldus koos DDM mudeliga on samuti optimistlik, sest sellega omistatakse aktsionärile (*pro rata* 11 %) kvaasikapital (välja arvatud aktsiakapital), mis võimaldab ettevõttel kanda võimalikke kahjusid ja pikaajalises plaanis maksta aktsionärile isegi regulaarseid dividende ja tasu. Selle hüpoteesi puhul eeldatakse, et ajavahemiku 1997–2000 jaoks kindlaksmääratud kvaasikapital jääb kättesaadavaks alatiseks, samas kui DDM mudel ei võta arvesse teisi tagasimaksimise meetodeid peale dividendide. See hüpotees ei ole piisavalt põhjendatud. Kahe eelduse samaaegsel kohaldamisel (tundlikkustase 3, tabel 6.4), süvenevad vastavad probleemid ja nõrkused ning arvutustulemused muutuvad veelgi meelevaldsemaks ja juhuslikumaks.

- (193) Antav majanduseelis kahjustab seega konkurentsi Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses. Eelis on valikuline, kuna ettevõtte tulumaksu mittemaksmine ühe osa arvestusliku reservi pealt moodustab erandi tavaliselt sellise toimingu puhul kohaldatavast maksukohtlemisest ning antud juhul kohaldati kõnealust erandit üksnes EDFi suhtes.

9.2. RIIGI RESSURSID

- (194) Abi mõiste katab mitte ainult saadava otsese kasu, nagu toetused, vaid ka kõik riiklike ametiasutuste sekkumised, mis kergendavad üldiselt ettevõtete eelarvet koormavaid kohustusi ja millel on toetustega sarnane mõju ⁽¹⁾. Järjepideva kohtupraktika kohaselt ⁽²⁾ on kehtiva maksu sisse nõudmata jätmine riigi poolt võrdne riigiressursi tarbimisega.
- (195) Kõnealune kogu ettevõtte tulumaksu sisse nõudmata jätmine 1997. majandusaastal tuleneb otseselt Prantsuse ametiasutuste riikliku akti elluviimiseks võetud maksundussätetest, st 10. novembri 1997. aasta seadusest nr 97-1026.

9.3. KONKURENTSI KAHJUSTAMINE JA LIIKMESRIIKIDEVAHELISE KAUBANDUSE MÕJUTAMINE

- (196) Alates oma loomisest aastal 1946 ja kuni direktiivi 96/92/EÜ jõustumiseni on EDFil Prantsuse turul olnud monopoolne seisund ainuõigustega elektrienergia transpordile, jaotamisele ning impordile ja ekspordile. Siiski oli EDF konkrentsiolukorras teiste liikmesriikide tootjatega juba enne direktiivi 96/92/EÜ jõustumist. Lisaks eksisteeris ilma ainuõiguste kohaldamiseta vaba konkrents seotud turgudel, kus EDF oli juba mitmekesistanud oma tegevust kaugemale oma ainuõigustest (nii geograafilisest kui valdkondlikust vaatepunktist). Mõju konkrentsile ja kaubavahetusele oli olemas seega juba enne direktiiviga 96/92/EÜ sätestatud konkrentsile avamist.
- (197) Elektrienergia oli liikmesriikide olulise ja järjest kasvava kaubavahetuse ese, ning EDF osales selles aktiivselt. See kaubavahetus, mida tugevdas veelgi nõukogu direktiiv 90/547/EMÜ elektri edastamise kohta ülekande- ja jaotusvõrkude kaudu ⁽³⁾, toimus kaubanduslepete alusel mitmete kõrgepinge elektrivõrkude operaatorite vahel liikmesriikides. OECDsse kuuluvates Euroopa riikides suurenes elektrienergia import ajavahemikul 1980–1990 keskmiselt enam kui 7 % aastas. Aastatel 1981–1989 suurendas EDF oma elektrikaubanduse bilansi ülejääki 9 korda, saavutades ekspordi netotaseme 42 TWh, mis moodustab 10 % tema kogutoodangust. Aastal 1985 ekspordis EDF teistesse liikmesriikidesse juba 19 TWh.
- (198) Juba enne direktiivi 96/92/EÜ jõustumist 1999. aasta veebruaris olid mõned liikmesriigid ühepoolselt vastu võtnud meetmeid oma elektrituru avamiseks. Näiteks Suurbritannia avas täielikult oma elektrituru suurtele tööstustarbijatele aastal 1990. Rootsi avas täielikult oma turu aastal 1996, Soome alustas avamisega aastal 1995 ja jõudis 100 %ni aastal 1997, Saksamaa avas turu 100 % aastal 1998 ja Holland avas turu tööstustarbijatele täielikult aastal 1998. Sellises olukorras, ja isegi enne konkrentsi avamise direktiiviga määratud kuupäeva, on riigiabi monopoolsele ettevõttele liikmesriigis, kes osaleb aktiivselt ühendusesiseses kaubavahetuses, nagu on seda EDFi juhtum, elektriturul konkrentsi kahjustav nähtus lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses.
- (199) Oma 1997. aasta aastaaruandes märgib EDF, et kuulub „elektrisektori suurimate rahvusvaheliste operaatorite hulka, enam kui 13 miljardi Prantsuse frangi suuruse kapitaliga väljaspool Prantsusmaad, tootmispargiga, mille võimsus moodustab ligi 11 % kogu Prantsuse tootmispargist ja enam kui 8 miljoni kliendiga”. Aruandes on samuti rõhutatud, et aastal 1997 EDF „mitmekordistas ja tugevdas oma investeeringuid Euroopas, laiendades oma kohalolu Austriale ja Poolale” ja „eksportis enam kui 70 TWh Euroopasse”. Kõnealused eksporditoimingud toimusid konkrentsiolukorras alternatiivsete tarnijatega asjaomastel turgudel.
- (200) Tegevuslepingus ajavahemikuks 1997–2000, mis allkirjastati 8. aprillil 1997 riigi ja EDFi vahel, nähakse ette, et EDF suunab umbes 12–13 miljardit Prantsuse franki rahvusvahelistele investeeringutele, kusjuures Euroopa

⁽¹⁾ Kohtuotsus 30/59: Gezamenlijke Steenkolenmijnen vs. Ülemamet, 30/59 (EU:C:1961:2); kohtuotsus C-387/92: Banco de Crédito Industrial (EU:C:1994:100); kohtuotsus C-39/94: SFEI (EU:C:1996:285); kohtuotsus C-241/94: Prantsusmaa vs. komisjon (EU:C:1996:353); kohtuotsus T-106/95: FFSA vs. komisjon (EU:T:1997:23).

⁽²⁾ Vt eeskätt kohtuotsus T-67/94: Ladbroke Racing vs. komisjon (EU:T:1998:7, punkt 109).

⁽³⁾ Nõukogu direktiiv 90/547/EMÜ, 29. oktoober 1990, elektri edastamise kohta ülekande- ja jaotusvõrkude kaudu (EÜT L 313, 13.11.1990, lk 30).

piirkonnad on esmatahtsad. Aastatel 2000–2002 omandas EDF ühe kolmandiku Saksamaa ettevõtte EnBW aktsiakapitalist, suurendas oma Suurbritannia filiaali London Electricity tootmis- ja jaotusvõimsust, võttis otsese kontrolli Itaalia ettevõtte Fenice üle ja alustas koostööd Fiatiga Montedisoni (hilisem Edison) ostuks.

- (201) Aastal 1997 ühendas SDS, EDFi 100 % osalusega tütarettevõtja, eratarbijatele, ettevõtetele ja kohalikele ametiasutustele teenuste osutamise seotud tegevuse. SDS tegeles jäätmekäitlusega, tänavavalgustusega ja teiste energiaga seotud teenustega, kusjuures tema müügipanus oli 1998. aastal 685 miljonit eurot, võrreldes 650 miljoni euroga 1997. aastal. Aastal 2000 alustas EDF partnerlust Veolia Environnementiga Dalkia kaudu, mis on Euroopa juhtiv ettevõtte energiateenuste alal ettevõtetele ja asutustele. Dalkia pakub inseneriteenuseid ja energeetilist hooldust, haldab soojusseadmeid ja pakub tehnilisi teenuseid seoses hoonete korrashoiuga ning tagab soojavõrkude, koostootmise, energiatootmise üksuste ja tööstusvedelike toimimise.
- (202) EDF on arendanud oma tegevust ka taastuvate energialiikide turul. Aastal 1997 koondas haldusettevõtte CHART, EDFi 100 % osalusega tütarettevõtja, enda kätte tegevuse taastuvate energialiikide, selliste nagu geotermiline ja tuuleenergia, valdkonnas. Tema panus konsolideeritud käibesse oli 70 miljonit eurot.
- (203) Ja lõpuks, elektrienergia tootja ja tarnijana konkureeris ja konkureerib EDF teiste energialiikide, näiteks kivisöe-, õli- ja gaasienergia pakkujatega, ja seda nii riiklikul turul kui ka rahvusvahelistel turgudel. Prantsusmaal näiteks algatas EDF eduka kampaania, mis on suunatud elektrikütte kasutamise propageerimisele. Nii suurendas ta oma turuosa teiste energialiikide (õli, gaas) pakkujate suhtes. Terasesektoris on elektriühjude konkurents gaasi- ja õliahjudega. Sellest ilmneb, et kõnealune meede võib kahjustada konkurentsi alternatiivsete tarnijatega, nagu näiteks Gaz de France.
- (204) EDF mängis seega 1997. aastal olulist rolli liikmesriikidevahelises elektrikaubanduses, samas kui praegu on elektrienergia turg Prantsusmaal täielikult konkurentsile avatud ja seal tegutsevad mitmed Euroopa tarnijad. Seega ilmneb, et 1997. aastal oli EDF end juba paljude liikmesriikide turgudel hästi sisse seadnud ning riigiabi, mis tulenes sellest, et EDF ei tasunud üldise jaotusvõrgu uuendamiseks ette nähtud reservi ühe osa suhtes kohaldatud maksuvabastuse abil loodud arvestusliku reservi pealt äriühingu tulumaksu, pidi mõjutama ka liikmesriikide vahelist kaubavahetust.
- (205) Eespool esitatud kaalutlused olid esitatud menetluse laiendamise otsuses. Ei Prantsusmaa ega EDF ei seadnud oma märkustes kahtluse alla asjaolu, et abi võis kahjustada liikmesriikidevahelist kaubandust.
- (206) Seega on meetme näol, mis vastab Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõikes 1 esitatud neljale kriteeriumile ja mis seisneb selles, et EDF ei maksnud äriühingu tulumaksu reservi osa pealt, mis loodi maksuvabastuse abil üldise jaotusvõrgu uuendamiseks, tegemist riigiabiga. Tuleb vaadelda kõnealuse abi kokkusobivust siseturuga.

10. ABI SISETURUGA KOKKUSOBIVUSE HINDAMINE

- (207) Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõikes 1 on sätestatud, et selles lõikes esitatud kriteeriumidele vastav abi ei ole põhimõtteliselt siseturuga kooskõlas. Järjepideva kohtupraktika kohaselt on liikmesriigi kohustus tuua välja kõik põhjendused ja asjaolud, mis võimaldavad kuulutada riigiabi siseturuga kokkusobivaks ⁽¹⁾. Antud juhul ei ole Prantsuse Vabariik toonud mingeid põhjendusi ega esitanud mingeid asjaolusid.
- (208) Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõikes 2 sätestatud erandid ei ole kõnealuse juhtumi puhul rakendatavad kõnealuse abi laadi tõttu, kuivõrd see abi ei ole seotud nimetatud lõikes loetletud eesmärkidega.
- (209) Kõnealune abi ei vasta ka Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punktides a ning c ette nähtud tingimustele teatud piirkondade majandusarengu edendamiseks mõeldud abi kohta, eriti just seetõttu, et tegemist on tegevusabiga. Vaadeldav abi ei ole seotud investeerimise või töökohtade loomisega, nagu on ette nähtud piirkondliku riigiabi suunistega ⁽²⁾.

⁽¹⁾ C-364/90: Itaalia vs. komisjon (EU:C:1993:157, punkt 20).

⁽²⁾ Regionaalabi suunised, ELT C 209, 23.7.2013, lk 1.

- (210) Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punktis c on ette nähtud ka erandi tegemise võimalus teatud tegevusvaldkondade arendamise hõlbustamiseks mõeldud abile juhul, kui niisugune abi ei mõjuta ebasoovitatavalt kaubandustingimusi määral, mis oleks vastuolus ühiste huvidega. Antud juhul ei kuulu vaadeldav abimeede selle erandi kohaldamisalasse. Tegemist on kohaldatava maksundusõiguse erandiga, mida kohaldatakse ainult ühe ettevõtte suhtes ning seda ei saa käsitada teatud tegevusvaldkonna arengu soodustamisena. Selle abi ainus eesmärk on toetada üht ettevõtet, aidates tal vähendada oma tegevuskulusid.
- (211) Mis puutub Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punktides b ning d sätestatud eranditesse, siis ei ole kõnealuse abimeetme rakendamise eesmärk ühist huvi pakkuva projekti realiseerimise toetamine, Prantsusmaa majanduse tõsise häire kõrvaldamine ega kultuuri edendamine või kultuuripärandi säilitamine.
- (212) Seega ei ole Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõigetes 2 ning 3 ette nähtud kokkusobivuse kriteeriumid täidetud. Seejuures ei ole Prantsuse ametiasutused avalike teenuste osutamise kulude katmisega seotud maksusoodustuse kohta toonud nõuet kohaldada Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 106 lõike 2 sätteid, kuid nad on rõhutanud asjaolu, et EDF täitis avaliku teenindamise ülesannet. Kuid Prantsuse ametiasutused ei ole esitanud hinnangut kulude kohta, mida EDF nende ülesannete täitmisel kandis. Seetõttu ei saa komisjon kindlaks teha, kas kõnealune maksusoodustus kompenseerib ettevõtte poolt avaliku teenindamise ülesannete täitmisega seotud lisakulutusi või mitte. Igal juhul, kui maksust vabastamist tuleks käsitada kompensatsioonina üldist majandushuvi esindava teenuse osutamise eest, ei ole leidnud tõendamist, et selline kompenseerimine oleks olnud eelnevalt läbipaistvate ja objektiivsete kriteeriumide alusel kindlaks määratud ning et sellega seotud arvutused oleksid tehtud tõhusalt toimiva ettevõtte kulude alusel.
- (213) Vaadeldes vastavust Altmarki kohtuotsuses⁽¹⁾ loetletud tingimustele, mis võimaldavad mitte kohaldada Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 sätteid, ning vaadeldes Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 106 lõike 2 kohaldamise kriteeriume, millele Prantsuse ametiasutused muuseas ei osuta, on näha, et neid ei saa käesoleval juhul kohaldada.
- (214) Eespool esitatud kaalutluste põhjal leiab komisjon seega, et vaadeldav abi kujutab endast tegevusabi, mille tulemuseks oli EDFi konkurentsivõime tugevdamine võrreldes tema konkurentidega. Seetõttu on see abi siseturuga kokkusobimatu.
- (215) Komisjon leiab samuti, et erinevalt Prantsuse ametiasutuste väitest ei ole käesoleval juhul aegumissäte kohaldatav. Vastab tõele, et EDF lõi töepoolset maksuvabastuse abil arvestusliku reservi aastatel 1987–1996. Siiski tuleb esiteks märkida, et vastavalt riikliku raamatupidamisnõukogu arvamusele tuleb varasema tegevuse kirjendamise vigade parandused raamatupidamislikult kirjendada aastal, mille käigus need vead avastati, ja teisest küljest, seadus, mille kohaselt kontsessioonitasud liigitatakse ümber kapitalisisendiks, ilma et nende suhtes kohaldataks äriühingu tulumaksu, jõustus 10. novembril 1997. Maksueelis pärineb seega 1997. aastast ning aegumistähtaega ei kohaldata alates sellest kuupäevast antava uue abi suhtes, sest komisjoni esimene selle meetmega seotud õigusakt pärineb 10. juulist 2001. Lisaks sellele peatab määruse (EÜ) nr 659/1999 artikli 15 sätete kohaselt kohtumenetluse aegumistähtaaja.

11. JÄRELDUSED

- (216) Komisjon nendib, et Prantsusmaa andis kõnealust abi ebaseaduslikult, rikkudes Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 108 lõike 3 sätteid. Komisjon leiab, et äriühingu tulumaksust vabastamise näol summas 5 882 849 762 Prantsuse franki, mis oli seotud elektri üldise jaotusvõrgu uuendamiseks ettenähtud reservi ümberliigitamisega kapitalialdisteks seaduse nr 97-1026 alusel, kusjuures kõnealust jaotusvõrku oli juba uuendatud 14 119 065 335 Prantsuse frangi ulatuses, on tegemist ebaseadusliku riigiabiga, mis on siseturuga kokkusobimatu.
- (217) Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 108 lõike 2 kohaselt võib komisjon juhul, kui ta otsustab, et abi ei ole siseturuga kokkusobiv, kohustada liikmesriiki kõnealuse abi andmise lõpetama või seda abi muutma. Määruse (EÜ) nr 659/1999 artiklis 14 on sätestatud: „Kui ebaseadusliku abi korral tehakse negatiivne otsus, nõuab komisjon, et kõnealune liikmesriik peab võtma kõik vajalikud meetmed, et abisaajalt abi tagasi saada (edaspidi „tagastamisotsus“). Komisjon ei nõua abi tagastamist, kui see on vastuolus ühenduse õiguse üldpõhimõttega”.

⁽¹⁾ C-280/00: Altmark Trans ja Regierungspräsidium Magdeburg (EU:C:2003:415).

- (218) Komisjoni eesmärk asjaomaselt liikmesriigilt siseturuga kokkusobimatu abi tagasinõudmisel on taastada eelnev olukord ⁽¹⁾. Sellega seoses leiab komisjon, et see eesmärk saavutatakse, kui abi saajad maksavad tagasi ebaseadusliku abina saadud summad, kaotades seega konkurentide ees saadud eelise. Sel viisil taastatakse abi andmisele eelnenud olukord ⁽²⁾.
- (219) Antud konkreetsel juhul ilmneb, et mitte ükski liidu õiguse üldpõhimõtte ei ole vastuolus kõnealuse ebaseadusliku abi tagasinõudmisega. Seejuures ei ole Prantsusmaa ega huvitatud isikud esitanud sellega seoses mingeid põhjendusi.
- (220) Sellest järeldub, et Prantsusmaa peab võtma kõik vajalikud meetmed, et nõuda EDFilt tagasi äriühingu tulumaksust vabastamise teel saadud ebaseaduslik abi suuruses 5 882 849 762 Prantsuse franki, mis oli seotud 14 119 065 335 Prantsuse frangi suuruse reservi osa ümberliigitamisega kapitaliks.
- (221) Kõnealuse tagasinõudmise käigus peavad Prantsusmaa ametiasutused täiendavalt lisama tagastatavatele summadele ka intressid, mida arvestatakse alates kuupäevast, mil ebaseaduslikud abisummad kanti ettevõttele üle, see tähendab alates äriühingu tulumaksu tasumise kohustuse tekkimisest 1997. maksundusaasta eest kuni summa tegeliku tagasimaksmiseni ⁽³⁾ vastavalt komisjoni määruse (EÜ) nr 794/2004 V peatüki sätetele ⁽⁴⁾.
- (222) Abi tagasimaksmise menetluse raames on Prantsusmaal kohustus teha lojaalset koostööd, sellega seoses tuleb tagasimakstav summa määrata täpsemalt kindlaks menetluse käigus, kasutades selleks Prantsuse ametiasutuste esitatud andmeid, kusjuures täiendavalt võetakse nende andmete puhul arvesse eküü, euro ja Prantsuse frangi vahetuskursse, mida on võimalik kohaldada EDFi poolt 1997. aasta äriühingu tulumaksu tasumisel ja EDFile 2009. aasta esimese negatiivse otsuse järel tagasimakstud abisummade puhul. Käesoleval juhul ei tule intresse maksta ajavahemiku eest, mil abi ei olnud enam ettevõtte käsutuses, see tähendab ajavahemikul abi Prantsusmaal poolt tegeliku tagastamise ja EDFile vahendite ülekandmise vahel. Prantsusmaa intresse EDFile tuleb siiski arvesse võtta.
- (223) Prantsuse ametiasutused peavad eespool osutatud summa sisse nõudma 4 kuu jooksul alates käesolevast otsusest teatamisest.
- (224) Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt võib liikmesriiki ettenägematute raskuste või asjaolude ilmnemisel, mis komisjonil olid märkamata jäänud, anda neist probleemidest komisjonile teada ja edastada vajalike muudatuste tegemise ettepanekud komisjonile hindamiseks. Sellisel juhul peavad komisjon ja asjaomane liikmesriik tegema raskuste ületamiseks heas usus koostööd, järgides samas rangelt ⁽⁵⁾ Euroopa Liidu toimimise lepingu sätteid.
- (225) Komisjon palub seega Prantsusmaal edastada talle viivitamata teabe kõigi probleemide kohta, millega Prantsusmaa puutub kokku ette käesoleva otsuse elluviimise käigus,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA OTSUSE:

Artikkel 1

1. Electricité de France suhtes kohaldatud äriühingu tulumaksust vabastamise näol summas 5 882 849 762 Prantsuse franki, mis oli seotud elektri üldise jaotusvõrgu kontsessiooni hulka kuuluva mitterahalise vara väärtusele vastava summa ulatuses moodustatud reservi kapitaliks ümberliigitamisega, on tegemist riigiabiga Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses.

⁽¹⁾ Kohtuotsus C-278/92, C-279/92 ja C-280/92: Hispaania vs. komisjon (EU:C:1994:325, punkt 75).

⁽²⁾ Kohtuotsus C-75/97: Belgia/komisjon (EU:C:1999:311, punktid 64–65).

⁽³⁾ Vt määruse nr 659/99 artikli 14 lõige 2 (eespool viidatud).

⁽⁴⁾ Komisjoni määrus (EÜ) nr 794/2004, 21. aprill 2004, millega rakendatakse nõukogu määrust (EÜ) nr 659/1999, millega kehtestatakse üksikasjalikud eeskirjad EÜ asutamislepingu artikli 93 kohaldamiseks (ELT L 140, 30.4.2004, lk 1).

⁽⁵⁾ Kohtuotsus C-94/87: komisjon vs. Saksamaa (EU:C:1989:46, punkt 9) ja kohtuotsus C-348/93: komisjon vs. Itaalia (EU:C:1995:95, punkt 17).

2. Prantsuse Vabariigi ebaseaduslikult antud abi, mida on nimetatud lõikes 1, on siseturuga kokkusobimatu.

Artikkel 2

1. Prantsuse Vabariik on kohustatud artiklis 1 nimetatud abile vastava summa eurodes abi saajalt sisse nõudma.
2. Tagasimakstavatelt summadelt arvestatakse intressi alates kuupäevast, mil abi anti abisaaja käsutusse, kuni selle tegeliku tagastamise kuupäevani.
3. Intressid on arvutatud määruse (EÜ) nr 794/2004 V peatükis sätestatud korra kohaselt.

Artikkel 3

1. Artiklis 1 osutatud abi nõutakse tagasi viivitamata ja tõhusalt.
2. Prantsuse Vabariik tagab, et käesolev otsus rakendatakse nelja kuu jooksul alates otsusest teatamise kuupäevast.

Artikkel 4

1. Kahe kuu jooksul alates käesoleva otsuse teatavaks tegemisest peab Prantsuse Vabariik esitama komisjonile järgmise teabe:
  - a) abisaajalt tagasi nõutav kogusumma (põhisumma ja intressid);
  - b) käesoleva otsuse täitmiseks juba võetud ja kavandatud meetmete üksikasjalik kirjeldus;
  - c) dokumendid, mis tõendavad, et abi saajat on abi tagastamise kohustusest teavitatud;
2. Prantsuse Vabariik teavitab komisjoni käesoleva otsuse täitmiseks võetud riiklike meetmete edenemisest, kuni artiklis 1 nimetatud abi on täielikult tagasi makstud. Prantsusmaa esitab viivitamata, komisjoni esimesel nõudmisel kogu teabe käesoleva otsuse täitmiseks juba võetud ja kavandatud meetmete kohta. Samuti esitab ta üksikasjaliku teabe abisaaja juba tagastatud abisummade ja intresside kohta.

Artikkel 5

Käesolev otsus on adresseeritud Prantsuse Vabariigile.

Brüssel, 22. juuli 2015

Komisjoni nimel
komisjoni liige
Margrethe VESTAGER

ISSN 1977-0650 (elektroniline väljaanne)
ISSN 1725-5082 (paberväljaanne)

Euroopa Liidu Väljaannete Talitus
2985 Luxembourg
LUKSEMBURG

ET